69
5HC
8

L - 4. A. 3.

Coll Nm Soc Jes: Cat Insc

B 5.

De calamitatibus temporum seu contra peccatorum monstra Aureum Baptistę Mantuani Poema familiariter ac succinte declaratum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Venales reperiuntur in vico Sancti Iacobi Sub Leone Argenteo.

Iodocus Badius Aſcenſius. F. Ioanni Briſeloto Scholaſtico Regio: Sacræ theologiæ baccalario olim iã formato: & ad ſummam eius auctoritatem: quam licentiam vocant: e proximo contendenti: Salutem.

SI in operibus nũcupandis meritorum & officii delectus habẽdus eſt: æquiſſima ratiõe: prçſtantiũ virorũ optime: lucubratiũculas noſtras in diſertiſſimi ac religioſiſſimi vatis Baptiſtæ Mãtuani concarmelitæ tui aureũ: quod de calamitatib⁹ ſui tẽporis edidit poema tuo dextimo nomini & nũcupo & dico. Quippe cum in eo viciorũ execrabiliũ teterrima monſtra: quæ nimirũ calamitatem ac cladẽ vbiubi regnant inducũt maximã: pergraphice perq; diſerte proſcribãtur: & cõtra eorũ venena peſtiferaq; contagia pſentia ac ſalutaria propinentur antidota: nõ potui tuæ profeſſioni: tuoq; ſtudio & cãdidis moribus rem magis accõmodã magiſq; quadrantẽ excogitaſſe. Is enĩ præcipuus es: qui diuini verbi framea & harpe ita ſcelerũ monſtra e parrhiſiorũ pectoribus exagitas: vt propediem ſperem⁹ aurea illa ſæcula duce aſtrea ad nos reuerſura. Quo circa vt omnibus bonis ſumma veneratione dignus: ita noſtris lucubrationibus mihi q̃digniſſimus comprobaris. Scio etenim ſcio virorũ pſtantiſſime quo te carmelus tuus iampridem deſtinet: virtus tua vehat: gratia comitetur: merita ducãt & noſtra (chriſtianorũ dico oim) cõmoditas trahat. Sed vereor in os laudare: vereor eloquí quod ſentio & qđ iampridem auguro. Verum ſcio quibus gradibus (nempe ſapienti eloquio: humana comitate: manifeſta virtute: ac in comparabili vitæ candore) Burellus noſter: per carmeli religionem: theologiæ lauream: regis auditionem: & epiſcopatus apicem: recta iamdudum in cœlos conſcendat. Nec

ſgnoro quo ſtudío: deo: natura: aſtrís:mortalibuſq; ſuffra gantibus clariſſima eius veſtigia inſequeris. Exploratum eſt (quod ſæpenumero & video & audio) vt in ſeueris tuis de clamatiónibus iacentes populorũ anímos ín deum erigas: ſegnes accẽdas: incenſoſq; inflammes. Macte noua virtute pugil:ſíc ítur in aſtra. Sic venit ex merito gloría príſca patrũ. Proinde cum carmelitano decorí atq; ornamento ampliſſi-mo tutíuſq; vitæ ſpecímini domino Laurentío Burello Sí-ſtaríceñ. pręſuli fautorí noſtro pręcipuo Partheníces Ma-ríanę q̃uis tenuem exilemq; explanationem noſtram dicaue rímus: ídcírco ꝙ carmelí pręſídís & decorís chriſtiparę in-quam virginís Maríæ vitam: cuius nulla pars ſanctitatís laude vacat: heroícís carmínibus conſequitur: æquum ac rationí conſonum duxímus huíus operis elucidatíonem propter profeſſionís (vt díxí) conſonantíam:tuę dexterita-tí nuncupare. Suſcípe ígitur qua acceptíſſima munera ſoles fronte: hanc opellam noſtram: noſq;:vt facís ama & Vale. Ex officína noſtra lítteraría prídíe Calendas Decembrís. Anno.MCCCCXCIX.

Tabula

Rerum & vocū in cōmētariis annotatu dignarum Index.

A

ACcedere Folio.Cxlviii.
Achilles folio.li.
Adulterium fol.lxv.
Aeacus fol.lxx.
Aemus mons fol.lxxxviii.
Aeneas fol.xli.
Alcides fol.xli.
Alcinous fol.xxxiii.
Allophilus fol.xix.
Alœidæ folio.xix.
Altum & profundum fol.ii.
Amazon fol.lxxviii.
Ammon iuppiter fol.xciii.
Ancon fol.cvii.
Amphiareus fol.xxxvi.
Antheus folio.lvii.
Antenor fol.xli.
Aphrodite venus fol.lxv.
Arma fol.iii.
Assirij fol.lxxii.
Auaricia fol.liii.
Auertor folio.Cxv.

B

Bononia folio.xli.
Bosphoros fol.xxv.
Busiris folio.xix.

C

Cacus folio.Cxxxii.
Cayster fol.xciii.
Calamitas fol.ii.
Calathi fol.lxxiii.
Calais & zetus fol.cxvi.
Camillus fol.xxxiii.
Caphareus fol.cxviii.
Caper fol.cxlix.
Carpathos folio.lvii.
Carina Folio.lxxxix.
Carres folio eodem.
Castalia:fons fol.iii.
Cato vterq; fol.lxxxi.
Charybdis fol.viii.
Centauri fol.lxxiii.
Chiron lxxiii.
Chimera fol.cxviii.
Cyane fol.lxi.
Cybele fol.xcv.
Chaoniæ volucres fol.xciiii.
Cerberus folio.lvii.
Cicur fol.cxv.
Cicurare fol.cxv.
Cicerones vñ dicti fol.xxxv.
Cydnus fo.lxxxviii.
Cimmerii fo.cxiii.
Cynthus folio.iii.
Cypria venus folio.lxv.
Cyrphis fol.iii.
Cyrrha fol.eodem.
Clades folio.ii.
Clitumnus fol.xciiii.
Cogito folio.ii.
Cogor & cogo Ibidem.
Colophon fol.xxxvi.
Colus folio.lxxiii.
Corax folio.cvii.
Coritus fol.vi.
Coronæ diuersæ fol.lxxxii.
Creontes fol.xlii.
Cupido fol.lxvi.&.lxvii.
Curtius folio.xxvi.

D

Daphne folio.iii.
Dartho fol.xli.
Decius pater & filius fo.lxxxii.
Delos fol.iii.
Delphi folio eodem.

Delubra Ibidem.
Deprendere & reſcire fo.lii.
Deuotio fo.lxxxii.
Dyctinna fo.xciii.
Deos face ſcdm hermetē fo.xcii
Dido fo.li.
Diocles fo.xxxiiii.
Diocletianus folio eodē.
Dionyſius ſiracuſanus. fo.lii
Diua folio.iii.
Dirce folio eodem.
Draconigenæ folio.xli.
Dryades & oreades fo.lxxv.

E

Eacus quere Aeacus
Emus: vide Aemus.
Eneas: vide Aeneas.
Enophorum: q̃re Oenophorum.
Emilia ſeu æmilia via fo.xviii.
Epheſus fo.xciii.
Epheſinæ dianæ tēplū Ibidē.
Erebus .i.
Erycina venus fo.lxv.&.xciii.
Eryx fo.xciii.
Erymanthis folio.cxviii.
Et coniunctio folio.ii.
Exercitus mille milliū virorum
Folio xviii.
Excercitus participiū fo.lxix.
Eximius folio.xciiii.
Eurotas folio.iii.

F

Fabii folio.xxxv.
Fabius ouicula fo.lxxxii.
Flaminia via. fo.xviii.
Florentia ſyllana fo.xli
Fœdus fo.xx.
Furiæ infernales fo.ii.
Fugatum & fugiens eodē.

G

Geriones folio.cxxxii.
Giezi fo.l.
Gnoſius xciii.
Gradiuus vii.
Grineum nemus xxi.

H

Harpyiæ folio.xliiii.
Hannibal xvii.
Hector li.
Hecube xli.
Helle eodem.
Hermes xciii.
Heri xv.
Heſternum eodem.
Hyalus lxxiii.
Hic ii.
Homerus xxxvi.
Homeromaſtix eodem.
Horontes xc.

I

Ido ſolatria folio.xciii.
Illle Ipſe Iſte ii.
Intactum pecus xciiii.
Inceſtus lxv
Iocus & cupido eodem.
Iſthmus lxxxviii.

De littera k non ſunt.

L

Lampetiæ folio.cxxxii.
Lamia lxiii.
Laſchenes li.
Laurus xciii.
Lectum pecus xciii.
Leminius lii.
Lentuli xxxv.
Leonides xviii.
Leucas vii.

Libri numæ cur cremati sit post q̄ inuenti fuerant folio.lxxxi
Liburtinæ naues vi.
Liuor xxxi
Locrus cvii
Locrides vi
Lotos eodem.

M

Mala fo.ii
Malea cxviii
Mantua xli
Manto nympha xlii
Marsi xxxi
Medea xli
Medusa cxvi
Melampus xxxi
Minotaurus lvii
Minos & æacus lxx
Myrmidones lxxii
Myrmione eodem
Myrmix Ibidem
Morpheus xlviii
Muri lignei xviii

N

Narses folio.Cxi
Nasamon lii
Nauis prima lxxviii
Naues liburnæ vi
Neapolis ciiii
Neiphilas helle xli
Nemus grineum xxi
Nisus rex lxvi
Nominatiui latini ex græcis obliquis formati lxv
Nomina gentilia eodem
Nomina patria Ibidem
Numa pompilius lxxxi
Numælibri cur postq̄ iuenti erāt fuerant combusti eodem

O

Obex folio.lxvi.
Obsidionalis corona folio lxxxii
Ocnus xlii
Oestrum xxxvi.
Oenophorum lv
Olympus lxxxiiii
Orestes xli
Oreades lxxv
Ortygia xciiii
Osiris xxxiiii
Othomanus xxv

P

Pamphilia folio.lxxxix
Panomphæus xxxiii
Pantagia xxxvii
Parnasus iii
Parotis xv
Parthenope cv
Pelusium xxxiii
Peloponnesus lxxxviii
Peninsula eodem
Perseus cxvi
Phaeton xviii
Phlegiæ eodem
Philargyria xliiii
Phryxus xli
Phocis iii
Phthiriasis lxix
Picenum cvii
Pigmalion li
Pyrrhus lii
Pyrgoteles lx
Pisones xxxv
Polidorus li
Polymnestor eodem
Pompeius magnus lxxxii
Præsul lxxxi

Pridie xv
Pridianum eodem
Priamus xli
Profundum & altum ii
Promontorium vii
Protheus lvii
Prœtides lxvi
Psylli populi xxxi
Ptolemeus cyprius lii

Q

Quintus fuluius fol.lii
Quintus fabius lxxxii
Quintus luctatius Ibidem
Quintus rutilianus eodem

R

Rhadamantus lxx
Rhãnusia xciiii
Rhamnys eodem
Rescire & deprendere lii
Rhodos iii
Rutilianus lxxxii

S

Salamis fol.xlii
Salmoneus xviii
Salij lxxxi
Sardinia lxvii
Sardoa herba Ibidem
Sardanapalus lxxii
Sarcasmos lxxiii
Scylla viii.&.lxvi
Scipionis exilium xxxiii
Seres lxxiii
Sylla xl
Silenus lv
Solium lxxiii
Stentor xxxvii
Stupra lxv
Sub prepositio lii

T

Tænarus fol.xxii.&.xcvii
Tantalus li
Tarentum cv
Tarsus lxxxix
Taurus lvii
Tempestas ii
Theseus cxvi
Teucer xli
Thyas xciiii
Thymbrea iii
Tybur cvii
Thiresias xli
Tytius l
Titimallus lxvii
Torquatus lxxxi
Triquetra vii
Triptolemus xxxiii.

V

Vello folio.xxv
Venus cypria lxv
Veneris genesis Ibidem
Venus erycina Ibidē. & fo.xciii
Venus ridens lxv
Via æmilia xviii
Via flauia Ibidem
Virtus lxxvi
Vlyxes lxxxii
Vertex viii

X

Xerxes viii
Xerxis fuga lxxi

Z

zetus fo.cxvi
zoilus xxxv
zoroastes cxliii

Finis tabulę.

Sequentis operis prenotamenta.

Iodoci Badii Ascēsii in sequens opus prænotationes.

UT morē quē instituimus obseruemus: pauca huic opi accōmoda p̄notabim⁹ que videlicet Seruius in explanādis auctoribus cōsiderāda docet. Poetę tamē vitā ex pthenicemariana

Titulus operis

disces. Titulus opis ē. F. Baptistæ Mātuani de calamitatib⁹ suorū tpm opus. quā inscriptionē (si recte sentio) maluit opi suo in de re poeta: q̄ φυχομαχιαν psychomachiā: hoc ē aiorū cūvitiis pugnā ne prudentianū titulū occupasse culpetur. & q̄ satyrā: ne acerbitate tituli lectorē deterreat: neue candori suo titulum liuoris īponat Nā satyrici mordacitate vehemēti: vitiosos carpūt: poeta āt ñ vitiosos sed vitia ,pscribit auscultat⁹ videlicet diuo augustio qui in peccatore duo decernit: hoiem videlicet amandum & peccatū detestandum. Neq; vero solū vitia execratur. sed etiā salubrē adhibet medelā quod satyræ a latinis nobis p̄scriptę lex nō oino dānat: nā horati⁹ in epistolis (qđ secundum satyrarū opus vocāt) virtutes docet: vt in sermonibus vitia damnat.

Calamitas:

Calamitatis āt appellationē donat⁹ sup illud eunuchi Sed eceiſa egreditur nostri fundi calamitas docet a calamis seu culmis deduci dicēs. Proprie calamitatē rustici grādinē dñt. q; cōminuat calamū hoc ē culmū ac segetē. Quo modo Terētius recte vsus est referēs ad fundū cui⁹ ē calamitatē pati: nec inepte auctor nr̄ respiciens ad virtutū segetē: q̄ igruentib⁹ vitiis calamitatē nō modi cā patiť. At sicut agro; calamitatē dira fames & famis mala sequūtur: ita & virtutū calamitatem miserāda aiorū lues & cōsternatio quō āt hūc titulū poeta ī ptimo versiculo exponat illic videbim⁹.

Intentio

Intentio vero si nō fallor est: vt iuxta priscū carmelitarū institutum op⁹ boni operarii ī vinea xp̄i exhibeat: id est vt expulsis e mētib⁹ nostris vitiis virtutis semētē inserat: atq; ita cōpleamus quod dicitur. Declina a malo & fac bonū. Simulq; vt aio suo morem gerat. Cū eni habeat egregiā ad heroicū carmen. i. ad reges et prelia venā: ne forte suæ ,pfessioni congruere iudicaret hominū prælia

Qualitas carminis

describere: vitiorū pugnā īstruit: nō tacens tamen turcorū īsultū. Qualitas aūt carmis Est hexametra quidē: sed nunc heroicæ: nūc satyrice: nūc doctrinali nō dissimilis: ,p rerū videlicet acverborū decoro. Vñ quia neq; plane satyrā nec heroas describit: sed nūc vitia carpit quod satyrici carminis est: nunc belli tumultū & heroū noe videlicet & abrahæ virtutes quod heroici est: medium quodā modo carminis stillum obseruat.

Numerus librorū hic quoq; ternarius est: sed libri nō recte prius distincti a nobis congruentius diuisi sunt.

F. Baptiſtę Mātuani Carmelitę theologi ad Reuerēdū i xp̄o p̄rem ac dn̄m. D. Oliue. Carafā Sabinē· ep̄m & cardialē Neapolitanū de ſuorū tēporū Calamitatib⁹ liber. I.

QOGIMVR Iſtius mala tempeſtatis: & alto
Egreſſas erebo furias turpiq; fugatam
Virtutem exilio & varias percurrere clades
Ob ſcelera imniſſas terris: artemq; docere
Quę premat ætherei flagrantem principis iram·
Summe deum decimus regnum cui terminat orbis
Cui rerum natura ſubeſt: cui militat ardens
Aſtrorum cęliq; iubar: qui ſolus habenas
Fortunæ fatiq; tenes ſua victus apollo
Poſthibus arma tuis offert plectrumq; lyramq;.
Quicquid habet delos: quicquid cadmeia dirce
Quicquid ineſt delphis tibi dat cynthūq; Rhodōq;
Omniodoratæ ſeruit tibi gloria Daphnes:
Eſt tuus Eurotas: Helicon tuus. ardua Cirrhę
Saxa tenes: tua nunc hederis thymbraq; virenti
Ornantur delubra: tui per pinguia paſcunt
Phocidis arua greges. & dulcia flumina potant
Dii veteres fugere: nouis altaria lucent
Ignibus: & nobis tua numina ſola ſuperſunt.
Et quoniam pulſo ſolus potes omnia phœbo:
Huc ades: & fragilem duc ad tua littora cymbam.

QOgimur istius mala tempestatis &c. Opus hoc quod de calamitatibus suoꝝ tẽpoꝝ auctor inscripsit: sancte ac salubris eruditiõis plenissimũ est: vsq; adeo vt poeta cũ alibi alios hic sese supasse cẽseat: de cui⁹ qualitate atq; scribẽtis intẽtiõe iam late

Propo nit disseruim⁹. In hac aũt p̃fatiõe. vti i supioꝛib⁹ ꝓponit atq; iuocat: faciẽs simꝫ auditores seu lectores. beniuolos attentos et dociles.

Inuocat Proponit qdẽ statim i pricipio dicẽs se cogi ad calamitatẽ sui tpis perscribẽdã: cũ voto vitioꝝ grege. Inuocat aũt ibi Sũme deũ &c. vbi grãdiuscula iſinuatiõe vtiꝫ: ad sũmi dei fauorabilẽ iſpiratiõnẽ ꝓmerẽdã. Sũt tñ q̃ pter morẽ poetaꝝ iuocasse dicãt: q; nod⁹ dign⁹ vidice deo nõ iciderit: Sed ii nõ itelligũt aliud ethnicis: aliud xp̃ianis iſtitutũ: nã xp̃iano pterm̃isso diuino auxilio nullũ rite fũdaꝫ exordiũ. Scriptum ẽ enim de eo. fine me nihil potestis facere Bene ergo iuocat xp̃ian⁹ ad opis boni cõſũmatiõnẽ sciẽs qa omẽ datũ optimũ & oẽ donũ pfectũ desursũ ẽ a p̃re luminũ descẽdẽs. Ip̃e ei est q opaꝫ i nobis velle & p̃ficere. Illi⁹ quoq; p̃cepti horatiani. Nec de⁹ iterſit nisi dign⁹ vindice nod⁹ Inciderit: est & ali⁹ sensus: vtpote nõ iducẽdũ esse deũ auctorẽ facinoris qd̃ sine ei⁹ spãli opa fieri posset. Itaq; nõ p̃caꝫ poeta vt de⁹ hec canat: sed vt canẽti adsit: sed finẽ facio.

Bene uolos facit. Beneuolos vero (seu mauis beniuolos dicã) facit multipl'r. Primũ: qa se cogi p̃dicat ne videlicet ex aĩ petulãtia aut satyrica dicacitate i vitia ferri cẽseaꝫ: quo scuto ẽt satyrici suos morsus defẽdere solẽt. Vñ illã difficile ẽ satyrã nõ scribere Deide qa mala & furias virtutũ p̃secutrices: se reꝑhensurũ innuit. Tũ qa pcurs⁹ꝝ: i quo breuitatẽ opis ꝓ imẽso sceleꝝ numero polliceſ. simꝫ opis cõſũmationẽ. Nã pcurrere ẽ celeriter ad finẽ vsq; ptẽdere. Imitaꝫ aũt illud. vi. ænei. Nõ mihi si liguæ cẽtũ sit oraq; cẽtũ Ferrea vox oẽs sceleꝝ cõprẽdere formas Oia pœnaꝝ pcurre

Attẽtos re noia possẽ. &c. Porro attẽtos facit: qa põd⁹ rei ostẽtat Vñ se cogi dicit: & vtilitatẽ: qa mala isti⁹ tẽpestatis. i. i qua ip̃e auditor ad quẽ loqr̃ viuit pcurrere & docere polliceꝫ. i quo multũ vtilitatis haud dubie cõſiſtit. Nã mala nõ p̃nt euitari nisi p̃noscãꝫ. atq; iõ ea docet: vitari aũt debẽt: vñ optim⁹ maxim⁹ doctor ac saluator nr̃ a se quotidie peti docuit. Sed libera nos a malo. Instãtius aũt vrget qd̃ dicit isti⁹ tẽpestatis. qd̃ ẽ pinde ac si dicat tuæ auditor optime: i qua videlicet vitã degis tã fragilẽ. Sed mꝫtomagis ex furiaꝝ eruptiõe: quas erebo egressas i suũ cuiusq; caput p̃monet: vñ merito trepidatio aiõꝝ haud sec⁹ atq; i bello tumultuario cõcitari debeat: ad quã expeditionẽ tacite auditorẽ cuocat. Plurimũ sane at-

tentiõis habet q; virtutẽ ꝓliãtiũ videlicet aut ꝓliaturo; ducẽ iã= dudũ fugatã turpi exilio ꝓmonet. Multo aũt maxie & beneuolẽ= tes & attẽtos facit: qa artẽ ſpõdet ſe docturũ qua ardẽs ira dei ꝓ= maſ: quã quidẽ oẽs attẽtiſſie diſcere debem⁹ Deniq; dociles red= Dociles.
dit ex apta de ſcribẽdo; ꝓpoſitiõe: & opis breuitate: quã inuit (vt dixi) i verbo ꝑcurrere. Eã aũt ad docilitatẽ facere atteſtaſ hora ti⁹ i arte poetica dicẽs. Quicqd ꝑcipies eſto breuis: vt cito dicta p cipiãt animi dociles tenẽatq; fideles. Oẽ ſuperuacuũ pleno de pe ctore manat &c. His viſis vocabula more nr̃o paucis declaremus. Cogor cõpoſitũ ẽa co & agor itaq; dicereꝫ coagor ſed duę voca= Cogor
les breues cõtractę ſũt i vnã longã ſicut in tibicen qđ ꝓ tibicen dicitur: ſed in ꝓterito & ſupio ſtegre dicit coegi & coactũ. Eſt er= go cogi cõpelli i vnũ locũ: vñ ẽ Tityre coge pecus. Et qa quãuis rẽ reputãtes & ſecũ aio verſantes oẽm vim memorandi in cã iterũ iterũq; cõpellũt: ide natũ ẽ cogito: qđ a primitiuo q̃uis videaſ nõ Cogito.
abhorret. Iſte q̃tũ ad elegãtiã geminã vi habet. Nã hic et ab eo na Hic
ta ad primã perſonam reſpiciũt. Iſte ad ſecundã. Ille ad tertiã. i. ab Iſte.
ſente tã a loquẽte q̃ ab eo ad quẽ loquit. Item iſte cõtemptũ & vi= Ille
litatẽ præfert. vt quid petis iſtis. Ille famã & nobilitatẽ vt Alexã= Ipſe
der ille macedo cui magno agnomẽtũ eſt. Plato philoſophus ille diuinus. Ipſe principatũ & ſi ita dicã ſingularitatẽ vt loue miſſus ab ipſo. i. ab eo qui magnus & nõ ab inferiore: Rex ipſe iuſſit: hoc eſt quod dicunt in perſona propria. Hoc ergo loco vtrũq; ſeruari põt: vt videlicet ad ſecundã perſonã videlicet ad audito rẽ aut ad eũ ad quẽ ſcribit referaſ: & vt cõtẽptũ ſignificet. vt ſit iſtius. i. tã iiquæ & tã peruerſæ tẽpeſtatis. Mala enĩ dupplicia ſunt: culpæ vi= Mala duplicia
delicet et pœnæ & de vtriſq; itelligi poteſt: nã malũ culpæ qđ pec catũ eſt ſequitur pœna. i. penitentia aut dãnatio qa tñ ſeorſum di cet et varias ꝑcurrere clades ob ſcelera imiſſas terris accipiaſ hoc dictũ ꝓ malo culpæ & illđ ꝓ malo pœnæ. Tẽpeſtas aũt licet pro Tẽpeſtas
ipſo tpe vulgo accipiaſ: vt ſi dicã hac tẽpeſtate ꝓ hoc tẽpore quid geſtũ eſſe: tamẽ proprie qualitas eſt tẽporis elemento; cõmotio= nẽ que in tẽpore fit ſignificans: vnde eſt tẽpeſtas aeris et maris: dum grãdines aut procellæ infeſtant. Itaq; diligẽs poeta operis ſui titulũ nobis in principio exponit. Malũ enim tempeſtatis cala Calami
mitas eſt: vt in declaratiõe tituli prænotauimus. Et hic quodam= tas.
modo expoſitũ eſt. quaſi accipiaſ pro id eſt. Nã mala iſti⁹ tempe= Et
ſtatis ſunt furiæ ĩfernales: id eſt peccata mortalia quæ ad ĩferna a quo; principe orta ſũt deducũt. Altũ et profundũ coincidũt re= Altum

differũt tñ rõne. Nã altũ dr̃ eo q̃ eleuatũ & exaltatũ ſit: vt cœlũ
Profundum eſt altũ: & idẽ dicit̃ ꝓfundũ qa ꝓcul a fundo: ſupficies ergo aeris tenebroſi i inferno: qa ꝓcul eſt a fundo: dicit̃ profunda: quia reſpectu fũdi ſublimis eſt: alta. Nõ ergo cõtra naturã erebũ altũ vocat. Nã (vt dicit Maro ænei. vi.) Tartar⁹ ipe bis patet i ꝓceps tñ tẽdit q̃ ſub vmbras Quãt⁹ ad ethereũ cœli ſuſpectus olympum
Erebus Furię Erebus aũt eſt deus caliginis ifernalis aut ipa caligo vt alibi diximus Furie aũt ifernales tres a poetis ponunt̃: vt in Catharinaria recitauim⁹: ſed hic ꝓ peccatis a malignis ſpiritib⁹ iductis ponũt̃ qbus null⁹ pnicioſior eſt furor: aut ꝓ bellico furore ponunt̃. Nã alecto furia ifernalis. vii. enei. mittit̃ a Iunone ad turnũ ad excitãdũ animũ ei⁹ i ꝑlia: vnde de ea dicit̃ ibidẽ. Luctificã alecto diraꝫ a ſede ſororũ Infernisq̃ ciet tenebris: cui triſtia bella Iræq̃ inſidiæ q̃ & crimia noxia cordi Odit & ipe pater plutõ odere ſorores Tartareæ mõſtrũ (cui iuno talia fat̃) Tu potes vnanimes armare in ꝑlia fratres Atq̃ odiis verſare domos: tu verbera tectis Funereaſq̃ iferre faces: tibi noia mille Mille nocẽdi artes &c. quia ergo de cõflictu vitioꝫ locutur⁹ ẽ bñ dicit furias egreſſas erebo. Dixim⁹ vi
Egreſſæ habere q̃ eas egreſſas dicit: quaſi iã collecta manu mũdũ hũc poſſideãt Pluſq̃ ẽ q̃ ſi dicat excurriſſe aut euolaſſe: qa nõ velitationẽ
Turpe exilium i. leuẽ pugnã: ſed iuſto agmine atrox ꝑliũ cõmiſſurę ꝓ hoc videt̃
Virtus Turpi exilio fugatã virtutẽ dicit referẽdo turpitudinẽ ad fugãtes
Fugatũ nõ ad fugatã: nã virt⁹ nullã in ſe turpitudinẽ admittit nec quicq̃ turpiter agit cui⁹ tãta ẽ pulchritudo vt nõ aliud tormẽtũ malis ipreceꝫ ꝑſius, q̃ virtutẽ vt videãt intabeſcãtq̃ relicta. Dicit̃ aũt exiliũ ab exulo: & exulo quaſi extra ſolũ eo. Virtus aũt a viribus quibus vitiis reſiſtit̃: vñ ſpecialiter ꝓ fortitudine accipi ſolet. Honeſtius itẽ & ſignificãti⁹ dicit virtutẽ fugatã q̃ ſi diceret fugiſſe Nã fugere poſſũt meticuloſi nullo iſequẽte: fugari nõ niſi coacti: ſed honeſti⁹ eſt locũ quẽ tueri debeam⁹: vi q̃ ſpõte deſerere. Et varias pcurrere clades: qa varie ſũt clades ideo trãſcurſo opus ẽ, niſi op⁹ imẽſũ cõficere velit. Clades vero deducitur a verbo κλαδαω
Clades quod ẽ ãputo frãgo: vñ & claſma fragmẽtũ ſeu cõfractio: atq̃ ita populi aut exercitus ꝓ ſtragẽ aut cedẽ au peſtẽ aut inediã confractio & iminutio clades appellabitur. Aut dictum eſt ꝓ ſincopam a calamis vt idẽ ſit quod calamitas: aut a cadẽdo: eo q̃ calamitatẽ paſſi cadãt vt ſeges grãdine ꝓſtrata: ſed cado primã corripit quã clades ꝓducit Ver. qa clades imiſſas terris dicit: haud dubiũ quin ꝓ calamitatib⁹ accipit. Flagrãtẽ irã: nõ que deo nunc ardentior,

nunc remiſſior ſit : ſed quæ eē videt cū iā vehementi⁹ iam lentius puniat. Sūme deū ꝓ deoꝝ dixit. Nō quia alii ſūt dei: ſed quia ipſe qui vn⁹ eſt de⁹: ſūmus eſt inter omnes cæleſtes quos deos quadā participatione vocare licet. Priceps quoq; eadē ratiōe dicit : quia primus rerū pater vnde patrē patratus romani pricipē vocabāt : & herū domus patrēfamilias: cum domini appellationem oderit. Nullū eſt vocabulū quin ſuum pond⁹ ſuamq; venerem habeat : ſed nimiū diuagarer ſi ſingula perſequerer: hec autē tetigimus : vt iter pretes reliquorū idagādi admonitos facerem⁹. Decim⁹ orbis terminat regnū dei. qā extra cœlū nihil ē. Pl⁹ aūt poſſidet q̄ Iulio attribuit a Marone primo ẽnei. de eo dicēte . Imperiū oceano famā qui termiat aſtris. Decē aūt cẽlos enumerauim⁹ i carmie cōtra ipudice ſcribētes. Habenas fortunę fatiq; tenes. Catholice dictū. Nā ſtoici oia fato addicūt: Epicurei fortunæ: ita vt deū curare mortalia negēt: catholici aūt cū certa dei ꝓuidētia arbitrii nri libertatē cōſtituūt: ita vt q̄ ex aſtroꝝ ifluētiis & rerū ſerie fiūt: dei moderantis habenis obtēperēt. Apollo offert arma ſua ꝓpoſitorie plectrū & lirā: Nā armoꝝ appellatiōe veniūt oia iſtrumēta. Tuis poſtibus .i. tholis tuis. Alludit ad arma pugillū aut gladiatorū q̄ emeriti arma ſua ad poſtē herculis figūt. Nā moris erat antiquis ſtatū mutātib⁹ arma prioris ſtat⁹ diis illi⁹ ſtat⁹ cōſecrare. vñ virgies nubētes puppas veneri: pueri togā virilē ſumētes ꝓtextā & bullā laribus : Milites aut gladiatores rude donādi atq; iā emeriti. ſcutū & gladium herculi cōſecrabāt. Apollo ergo pri⁹ habit⁹ vatū, muſarūq; priceps nūc vict⁹ ponit arma ſua videlicet plectrū & lyram ad poſtes dei victoris. delos iſula ē egei maris vbi apollo & diana nati dicūt ex latona: vñ hic delius illa delia dicitur. Illic aūt vterq; ſūmo honore erat. Dirce fōs ē muſis ſacer iuxta thebas cadmi patriā i thracia i quē dirce cadmi cōiunx cōuerſa fingitur vt i carmine contra impudice ſcribētes recitauim⁹: hinc ergo dicit hic cadmeia dirce Delphis ꝓterea apollo maxiope colebat vbi oracula certiſſima dediſſe phibet i delphico videlicet tēplo. Sūt aūt delphi i phocide . Cuius ſecundū ſtrabonē lib ix. duæ clariſſimæ ciuitates eminent delphi & elatea: delphi quidem propter tēplū apollinis pythii: & oraculū vetuſtate iſigne Siquidē Agamēnonē ab illo reſpōſū peti iſſe memoriæ poeta ꝓdidit. Cynth⁹ āt mons deli eſt vnde apollo cynthi⁹ & dyana cynthia dicit Rhodos iſula & ciuitas vbi tēplū Apollinis clariſſimū: & herculis ara cui cū maledictis & execrationibus ſacrificia inferebant . Daphne in laurum cōuerſa fingit. me

Arma

Delos

Dirce

Delphi Phocis

Cynth⁹ Rhodos Daphne

Laurus: tamor.primo.cū phœbū impatienter amātē fugeret:q laurū ex eo tēpore coluit:vnde ī buc.Phœbo ſua ſp apud me Munera ſunt lauri.Et li.i.metamoph.de iſpo phœbo.Cui de⁹. at qm̄ coniunx mea non potes eſſe Arbor eris certe dixit mea.ſemp habebūt Te coma te cytharç:te nr̄e laure pharetrç Tu ducib⁹ lçtis aderis:cū læta tri ūphū Vox canet:& longas viſent capitolia pōpas &c.Eurotas fluuius eſt laconiæ q a phœbo doctus ſuas docet lauros:vnde in buco.Oīa q̄ phçbo quondā meditāte beatus Audiit eurotas iuſſitq; ediſcere lauros.Ille canit &c.Helicō mōs phocidis muſis & apollini ſacratiſſimus.De cyrrha & delphis ſic dicit Strabo lib.ix.Q̄ñqdē delphici tēpli ſplendor honore p̄cellit:ſic & loci ſitus natura ipa pricipatū preſe fert:hec eī ſūt phocidis ptes ī occaſū maxime vergētes & ab his ſumendū ē initiū Dictū eſt vt parnaſus vſq; occiduos phocidis mōtes locat⁹ ſit.Ei⁹ lat⁹ ī occaſū ꝓſpectās Locri & Ozolç poſſidēt:Auſtrale vero delphi.Loc⁹ ſane petroſus ſpectaculi formā hñs.In ei⁹ cacumie tēplū ſurgit & oppidū In circuitu ſtadia.vi.aut.x.cōplectēs ſupra illud Lycorica ſita eſt. Quo in loco ātiqt⁹ delphi:ſupra tēplū cōſiſtebāt:hoc aūt tp̄e cicū ipſum affines caſtaliç fontis ſua locarūt domicilia.Ante vrbem autē cirphis ex auſtrali parte præiacet:rupes ſane prerupta:fundoſam relinquēs vallem:p quā plurimus amnis diſpgit.At ſub cirphin rupē vrbs vetuſta iacet Cyrrha ad mare locata.hec Strabo Hederæ frutices notiſſimç ſūt noie qdē ſed re paucis viſæ. Thymbra vero vt auctor eſt Diaſco.herba eſt q̄ naſcit ī locis ſaxoſis & aſperis foliſ hñs ſimillima thymo:ſed molliora & maiora & ſtiptica & viridia:habēſq; ſpicā plenā florib⁹:quorū color tēdit ad citrinitatem & viriditatē.Eadē teſte.Plī.li.xviii.fatureia nūc dr̄:vt quidā putāt a ſatyris q luxurioſi ſalaceſq; ſūt qm̄ eos q ea vtunt ī venerē ꝓnos reddat.Eſtq; herba aromatica grauiter ſpirans vñ geor.iiii. Et grauiter ſpirātis copia thymbrç qua ager troiç ad .x. miliaria vrbi vicin⁹ abūdat In quo cū tēplū eēt apollini dicatū dedit cauſā vt thymbre⁹ vocaret:vt ī eodē georg.iiii. Si mō quē phibes pr̄ē thymbre⁹ apollo.Delubra vt alibi dixi tēpla ſūt ī qb⁹ eēnt ſimulacra deoꝝ delibrata.i.decortiata.nā priſca ſimulacra lignea fere erant et rudia:ſed generaliter ꝓ quocūq; tēplo accipit. Cętera ex ordie patebūt q talis ē Nos cogimur.i.vrgemur et cōpellimur ab officio.ſ.religionis ad virtutē fidēq; prędicādā:ad vitia carpēda & ad remedia prçſtāda iſtitutç.percurrere .i. cōpēdioſa traditiōe ꝓſcribere:mala.i.crimia & icōmoda:iſtius.ſ.peſſimç & turbulen-

Euroras

Delphi

Parnaſus

Caſtaliæ Cirphis.

Cyrrha Tymbra.

Delubrū

tissimæ tẽpestatis. In q̃ videlicet bella. pestes cędes mortes & oĩa crimia viguerũt: vt ĩ prima parte primi libri ostensum⁹ est. & cogi=mur pcurrere furias egressas alto. i. pfũdo & dẽso: erebo. i. loco te nebraꝝ (Intelligit ãt vt dixi aut hermes bellicas: aut vitia: q̃ sunt animoꝝ furię) & virtutẽ fugatã exilio turpi. ſ. fugãtibus eã aut p=mittẽtib⁹ eã a vitiis fugari: & cogimur percurrere varias clades. i. calamitates imissas terris ob. i. ꝓpter scelera. i. peccata grauia: & cogimur docere artẽ q̃ ꝑmat. i. sedet & mitiget irã flagrantẽ. i. ar=dentẽ & vehementẽ: prĩcipis ętherei. i. patris cęlestis. O sũme deũ .i. deoꝝ: hoc ẽ o optime maxie de⁹: cui decim⁹ orbis. i. vltimũ ce=lũ qd epireũ dicũt terminat. i. finit: regnũ qa extra cęlũ nihil ẽ ve=rũtñ quia ĩfinita est dei potẽtia posset & hoc extẽdere & alia crea re sed ipe diues in se neq; hui⁹ neq; alteri⁹ eget: verũ añ creationẽ vniuersi glia ei⁹ erat vt nũc ẽ ĩfinita & nullis termis limitata. Lo q̃ ergo de regno visibili & creato. Ordo aũt text⁹ ẽ cõdepẽdens vsq; ad vltimũ versiculũ: vt sit o sũme deũ ades huc &c. sed hæc oĩa iterposita sũt ꝑ quãdã ĩsinuationẽ qua beniuolẽtiã a deo ca=ptat cui natura reꝝ subest. i. subiicit & cui iubar. i. splẽdor astroꝝ et cęli ardẽs. i. coruscãs: militat. i. more militãtiũ famulaꝝ & obedit & q sol⁹ tenes habenas. i. moderamẽ: fortunę. i. reꝝ q̃ nobis a casu euenire videt: & fati. i. rerũ q̃ ꝑdinatiõe diuina aut ĩfluẽtia cęle=sti saluo libero arbitrio nõ efficiũt. Apollo q musarũ prĩceps oli credit⁹ ẽ & a vatibus iuocat⁹: vict⁹. ſ. a saluatore nõ q idolatriã & gẽtiũ deos exegit victos: offert sua arma. ſ. plectrũ & lyrã. i. ĩstru=mẽta qb⁹ iter musas cũ benign⁹ eẽt versari credebaꝫ nã seuiẽs ar=cũ & sagittas desumebat: postibus tuis. i. tolis i tẽplo tuo erectis: p hoc aũt se victũ fateť. Ipe sup. apollo dat tibi qcqd delos ĩsula illa ĩ qua ipe apollo nat⁹ & cult⁹ ẽ: habet. ſ. apollini sacrũ: & qcqd dirce. i. fõs ille ĩ agro thebano apollini & musis sacer: cadmeia. i. a cadmi thebaꝝ regis cõiuge aut cõcubina denoĩata: sup. habet: & quicqd iest delphis. i. tẽplo delphico: & dat tibi cynthũ. i. montẽ illũ sibi sacrũ. & rhodõ ĩsulã & ciuitatẽ sibi sacrã oli: Omnis glo=ria daphnes. i. lauri: odorate. i. odorifere (sed dicit more virgiliа=no septio ęnei. Vrit odoratã nocturna ĩ lumia cedrũ) seruit tibi & eurotas fluui⁹ ille laconiç apollini dilectus: ẽ tuus: helicon mons phocidis regiõis musis & apollini sacerrim⁹: ẽ tu⁹: tu tenes ardua saxa cirthæ. i. illi⁹ ciuitatis apollini sacrę & iter loca petrosa cõstru ctæ. delubra. i. tẽpla tua ornãt nunc hederis & tymbra virẽti. i. fru ticibus & herbis quib⁹ delubra apollinis ornari solebant. greges

tui.i.cultores:paſcũt.i. pabulant per pinguia arua phocidis.i. illius regiõis euboeæ quã poetç apollinis miniſtri olĩ freq̃ntabãt:& potãt dulcia flumina ſcilicet fontiũ muſis ſacrorũ:hoc ẽ quẽ illa ꝑſũ & quã inſpirationẽ olĩ poetæ ab locis muſis & apollini ſacris expetebãt: tui cultores abs te nũc obtinẽt: dii veteres.i.a veterib⁹ ꝑ diis habiti : fugere:& altaria lucẽt ignibus nouis id eſt nuper in honorẽ tuũ qui nõ nouus de⁹ſed a nouiſſimis cognit⁹es extructis aut incẽſis.& ſola numia tua ſuperſunt.i.reliqua ſũt nobis qui ſcilicet renũciãtes oẽs deos gẽtiũ : te ſolum verũ deum confitemur & colimus:& quoniã tu ſolus potes oĩa: & hoc phœbo.i.apolline: pulſo:ades huc id eſt ĩ auxiliũ meũ aduenĩ : aut ĩ adiutoriũ meum intende: & duc cymbam id eſt nauiculã fragilem .i. hanc modicã nauationem ſeu lucubrationẽ:ad tua littora.i. ad portum optatũ videlicet ad gloriam et honorem tuum.

¶ Calamitatum Enumeratio.

POſtq̃ ſollicitæ ſtimulos & plurima vitæ
Tædia perpeſſi:iuueníle peregímus æuum.
Ocía:& antíquí finem ſperare laboris
Fas erat: & feſſæ poſt longa perícula puppí
Littorís & mítem portus optare receſſum:
Sed pater vtilibus quí temperat omnía curís
Robur & aſſídua vires firmare paleſtra
Cogítat:& nobís quibus ætheris annuit arcem
Deſídiam ſomnumq̃ negat: ne ſcílicet annis
Dulcíbus & ſegní mens eneruata quíete
Laqueat:& torpor lentos effœminet artus
Torpor ením cœco vapor eſt e gurgite ſurgens
Somníferæ lethes: nubem quí íntexít opacam
Senſíbus humanís fideíq̃ obliuía ſanctæ.

Securas igitur ne vincat inertia mentes
Tempora continuis fœcunda laboribus adsunt.
Ecce repentino surgunt horrentia motu
Prelia.terribilem quatiens mars ferreus hastam
Armato rigidum lateri circunligat ensem.
Stat sonipes picto lumbos & pectora tergo
Cinctus & ærate frontis splendore superbus.
Accincti gladiis pedites: quibus ærea fronti
Tegmina prætentis vibrant vmbonibus hastas:
Coritosq; ligant humeris: villosa sagittæ
Tergora:& hirsutas rostrant hastilia vulpes.
Perq; foros cursant nautæ stipantq; liburnas
Arma rates: Clypeis circumpendentibus altum
Tollit prora caput: rostratas ardua puppes
Pone trahit classis:suspensaq; carbasa ventis
Crispat: & accensi pugiles molimine magno
In teretes malos silices & ferrea sursum
Tela vehunt: resonant funes: animosa iuuentus
Aerataq; sudes: & curuæ cuspidis vncos.
Aptat: & ardenti comes it bellona gradiuo.
Sicut in Actiaco grandi sub leucade ponto
Littus ad ambraciæ:forti cum milite Cesar
Chaonio phariam disiecit in æquore classem.

Seu quando ioniis vulcania fluctibus æthna
Europę Lybięq; duces concurrere vidit.
Scilicet auſoniis alacer cum Regulus ibat
Nauibus excelſi ſulcans vada lata Pachyni:
Et patriis contra bellans pro legibus Hanno
Saxa relinquebat fatis lilybæa ſiniſtris.
Bellandi cupidæ coeunt in prelia gentes:
Depoſitiſq; vacant inculta ligonibus arua.
Vndiq; ſurgentem ſpargit vaga fama tumultum.
Arma procul colliſa ſonant: clangore minaci
Martia feruentes accendunt claſſica pugnas.

POſtq̃ ſollicitæ etc. Enumerat ſui tẽporis calamitates belli videlicet varios tumult⁹. et icõmodo⁹ q̃ eos ſequunt copiam Dicit aũt primũ ſe poſt iuuẽtæ labores et icõmoda ſperaſſe requiẽ: ſed multo aliter eueniſſe: deo permittẽte malo⁹ graſſationẽ ad bonorũ exercitiũ. ne videlicet ocio & ceſſatione animi moles fiãt & i vitia labaſcãt qđ romanis eueniſſe cõquerit: Iuue. ſaty. vi. Nũc patimur lõge pacis mala: ſæuior armis luxuria incubuit: victũq; vlciſcit orbẽ. Graphicæ aũt ad modũ deſcribit belli apparatũ & inſtructionẽ potiſſimũ naualis. Ea eni tẽpeſtate de qua hæc ſcripta ſũt grauia bella p totã italiã fere ſuborta ſũt: quo⁹ Bergomẽſis chronograph⁹ Sixtũ quartũ põtificẽ maximũ his verbis incuſat. Hic quedã bella iudicio miſto⁹ pter iuſticiã ſuſcepit & in pris Laurẽtiũ medicẽ florentinũ excõicauit & florẽtinis bellũ idixit eo q̃ florẽtini Raphaelẽ diaconũ cardinalẽ adoleſcentẽ comitis Hieronymi ex ſorore violentina nepotẽ: ac frãciſcũ ſaluiatũ Piſanum archiepm cũ trecẽtis viris q̃ Iulianũ medicẽ Laurẽtii medicis frem idiue liberate tẽplo obtrũcarãt: detinuiſſẽt & ſuſpẽdiſſẽt: q̃ res cũ huic Sixto põtifici nũciata fuiſſet: hortãtib⁹ Ferdinando rege & Hieronymo comite. bellũ cõtra Laurẽtiũ ipm medicẽ & florẽtios ſuſcepit. & dãna miſta eiſđ itulit. Alid poſtea aduerſ⁹ Ferdinandũ

Motus belli in Italia.

apuliæ regē ſuſcepit: q̄ nollet illū herculi heſtēſi genero ſuo a venetis obſeſſo auxilio eſſe. Indeq̄ cū Ferdinādo pace cōfecta. p̄ eo cōtra venetos pugnā ſuſcepit: eo q̄ nollēt ei obtēperare & herculi heſtēſi ferrarie duci ablata reſtituere: & p̄pterea nō mō oēs italiæ potētat⁹ i eos cōcitauit: ſed eos veluti clemēs ſext⁹ alias fecerat ex cōicauit: maledixit: iterdixit: & oīb⁹ dignitatib⁹ priuauit: nec q̄d vixit illis abſoluti iōis bñficiū ipēdere voluit. Dūq̄ hæc agerēt febrib⁹ decubuit: & pace iter venetos & reliquos potētat⁹ cōfecta & audita mox vitā exhalauit. Hec ille. Poeta āt dicit⁹ Cauſa mali caput etruſce florētia gētis Auſonieq̄ dec⁹ ſūmi violare miſtros Auſa prīs demēs: ſacrūq̄ haurire cruorē Ipa quoq̄ idomiti genitrix ferraria belli Preteritas auxit clades &c. Reiicere videt culpā i florētinos: ſūmo pōtifici q̄ Bononiæ reſideret & de grege ei⁹ eēt in hoc cōcedēs Ferociā āt belli cōparat bellis naualib⁹ actiaco iter Octauiū auguſtū cū agrippa: & M. Antoniū triūuirū cū Cleopatra ægypti regina geſto. & libyco a M. attilio regulo cōtra Hannonē Carthagineñ. cōmiſſo. De hoc tñ dicit Plini⁹ i vita M. attilii regu li q̄ prim⁹ romanor̄ ducū i aphricā claſſem traiecit: quaſſatas de amilcare naues lōgas tres & ſexagita accepit. Cætera ex ordie patebūt qui talis eſt. Poſtq̄ nos perpeſſi. i. cōtinue ihūc vſq̄ diē paſſi: ſtimulos & plurima tedia vitæ ſollicite. i. anxiæ & curarū ac labor̄ plene: peregim⁹. i. trāſegim⁹ & ad finē deduxim⁹ æuū iuueníle. i. tēpus iuuētutē nr̄æ: fas. i. licitū erat: hoc ē eſſe videbat. ſperare ociū & finē antiq̄ laboris: et fas erat optare puppi feſſæ. i. nauatōi vitæ nr̄ç: iā poſt lōga picula fatigatæ: mitē. i. amœnū & placidū receſſū littoris & port⁹. i. remiſſionē aut dimiſſionē a tātis laboríb⁹. ſed p̄. ſ. celeſtis deus qui tēperat. i. moderat oia curis vtílibus. i. ad ſalutē cōducētibus quia virtus in ifirmitate pficit cogitat firmare robur & vires aſſidua paleſtra. i. exercitatione & negat nobis. ſ. xp̄ianis: quib⁹ ānuit. i. nutu & fauore adiudicat ſeu addicit arcē ætheris. i. cœli Sic ven⁹ prio enei. ad iouē Nos tua p̄genies cœli quib⁹ ānuis arcē negat dico deſidiā. i. pigritiā. & ſōnū. i. oſcitationē et ſōnolentiā. ſcilicet. i. ſcire licet curid faciat: qa ne mēs ſup. nr̄a lāgueat. i. torpeſcat exiſtēs eneruata. i. diſſoluta et effœminata acvirib⁹ deſtituta: dulcib⁹. i. delectabilib⁹ ānis et qete ſegni. i. ignaua. hoc eſt ignauos & tardos faciente. et ne torpor. i. pigricies effœmiet. i. emoliat art⁹ lētos. i. laxos & tardos Sic et Vir. Gorg. Pater ipe colēdi Haud facilē eſſe viā voluit: primuſq̄ p̄ artem. Mouit agros curis acuēs mortalia corda. Nec torpere graui

paſſus ſua regna veterno)Eni ꝑ quia:torpor ẽ vapor ſurgẽs e gur gite cęco.i.tenebroſo lethes illi⁹ plaudis ifernalis:ſõniferę.i. ſõnũ et obliuionẽ iducẽtis: qui.ſ.torpor itexit.i.iplicat & igerit ſẽſi bus hũanis:opacã.i.denſã:nubẽ.i.caliginẽ erroris & cecitatis: & obliuia ſãctę fidei.Igit ne inertia.i.ignauia & deſidia ſine arte & i duſtria nos faciẽs:vicat mẽtes ſecuras.i. nullã curã aut ſollicitudi nẽ habẽtes:adſũt nobis tẽpora fęcũda cõtinuis laborib⁹.Ecce qa derepẽte & exiprouiſo:pręlia horrẽtia ſurgũt.i.ſuboriũt:motu re pẽtino.i.ſubito & iprouiſo mars.ſ.de⁹ belli ferre⁹.i. duriſſim⁹ & i mitiſſim⁹:quatiẽs terribilẽ haſtã i ſignũ videlicet idignatiõis vñ Iuuenalis ſaty.ii.ad martẽ Nec galleã quaſſas:nec terram cuſpide pulſas:circũligat lateri armato.enſẽ rigidũ.i. durũ ex calibe Soni pes.i.equ⁹ pedib⁹ ſonãs:ſtat.i.paratus ẽ qa ſtare loco neſcit equ⁹ ferox vt expõitSerui⁹illd ęnei.iiii.Stat ſonipes ac frena ferox ſpu mãtia mãdia:cict⁹lũbos.i.clunes & pectora.i.armos .i.hñs lũbos et armos cictos.i.munitos:tergo ꝑ tergore.i.corio ex tergore bo uino cocto picto.i.picturis aut auri colore iornato:& ſtat ſrb⁹ſplẽ dore frõtis ętate.i.armate & munitæ armis ęreis q̃ rubiginẽ neſci ũt:aut es ꝑ quocũqꝫ metallo poſuit:pedites accicti gladiis quibus ſ.peditib⁹ ſup.ſunt frõti.i.i frõte tegmia ęrea.i.galeę aut caſſides ferrę vibrãt.i.quatiunt haſtas.i.pila ac iacula ſua in hoſtes & hoc vmbonib⁹.i. ſcutis icuruis:ptẽtis.ſ.cõtra ipetũ hoſtilẽ: & ligant humeris.i.ad humeros ſuſpẽdũt coritos.i.arcuũ thecas aut phare tras.Virg.xi.Quis tela ſagittæ Coritiqꝫ leues hũeris & letifer ar- c⁹ & ſagittę roſtrant.i.roſtra hoc ẽ ferra roſtrata & ſagittis ꝑfixa hre faciũt:tergora hirſuta.i.piloſa qa pharetrę piloſę cõtra pluui am ſũt:& haſtilia.i.iacula oblõga roſtrãt.i. roſtris muniũt vulpes hirſutas.i.pelles aut caudas vulpiũ q̃ hirſutę ſũt: & quas haſtilib⁹ præfigũt Virg.lib.viii.paſſiue dicit Tẽpora nauali fulgẽt roſtrata corona:quaſi roſtris cicta & nautæ curſãt.i.frequẽter currunt:qd nautarũ eſt perforos:id eſt ſupremos locos nauium a ferendo di- ctos:virg.ęnei.iiii. Impleſſemqꝫ foros &c.& arma q̃ iponunt ſti- pãt.i.cõdẽſe iplẽt rates liburnas.i.agiles qualibus liburni vti ſo- lẽt qui ſũt populi ad dalmatiã: Cũ eni dimicãte auguſto i actiaco bello:liburnorꝫ auxilio pręcipue vict⁹ fuiſſet antonius : experimẽ to tãti certamis patuit liburnorũ naues ceteris aptiores:ergo ſimi litudie & noie vſurpato earũdẽ iſtar claſſẽ romãi pricipes texuert hicqꝫ naues ipſe appellãt liburne qd vegeti⁹ ſcribit q de cõfectu- ris thecarũ nõ tacet.Prora.i.prior pars nauis tollit.i.erigit altum

Coritus

Liburnæ naues

caput.i. frōtē & hoc clypeis circūpēdētib⁹ : & classis.i. collectio manuū ardua.i.alta:trahit.i.cōtrahit pone.i. iuxta & ꝑpe inter se puppes rostratas.i.rostris munitas:& crispat vētis.i.corrugat carbasa.i.vela suspēsa& pugiles.i. ꝑpugnatores accēsi.i.īflāmati mattio furore vehūt.i. portāt sursū:magno molimine: in.i. ad malos teretes.hoc ē in vas sup malos susꝑsū:silices.i.dura q̄is saxa: & tela ferrea: ad deturbādos hostes:funes.s.rudētes:resonāt:& iuuētas.i.iuuenū militū man⁹ seu collectio aniosa aptat sudes.i.vt dicūt pticas:eratas.i.ere munitas & ferratas:& vnco cuspidis curue:ad attrahēdos.s.iimicos aut ad naues retinēdas.& Bellona.i. dea belli it comes gradiuo.i.marti ardēti.i.excadescēti Iuuenalis primā ꝑducit dicēs saty.ii.Hec tetigit gradiue tuos vrtica nepotes? Et virg.ænei.iii.Gradiuūq̄ patrē gethicis q̄ ꝑsidet aruis.Et Stati.li.iiii.thebai.Gradiu⁹ quātas ppl̄is spoliauerit vrbes. Ouidi⁹ tñ meta.vi.cortipit dicēs.Et gen⁹a magno ducētē forte gradiuo.Etvaleri⁹ flacc⁹.lib.iiii.Inclyta amazonidū magnoq̄ exorta gradiuo.Et hic auctor nr̄ Est ergo prīa cōis Sicut cesar.s. Augustus disiecit ī equore chaonio.i.epirotico:classē pharīā.i. egyptiā cū forti milite? Dupplex pōt esse expositio:nā si fortē militē cū augusto deiecisse itelligim⁹:loqtur de agrippa: vñ Aenei.viii. Hinc August⁹ agēs italos ī p̄lia Cesar cū prīb⁹ pp̄oq̄ penatib⁹ & magnis diis. Parte alia vētis & diis agrippa secūdis Arduus agmen agēs &c.Si vero eū cū pharia classe deiectū itellígim⁹:de.M. antonio loquit̄).i.igit̄ cū agrippa etiā deiciēte aut cū ātonio etiā deiecto:nā cū hic comitē significat:ī pōto actiaco ab acte seu actia regione vicina denoiato:sub leucade grādi.i.īsula illa.Nā leucas insula est cōtra sinū ambratiū sita iuxta epirū habēs mōtē altissimū: q̄ augusti cōtra marcū antoniū & cleopatrā victoria memorabilis est:est etiā oppidū in acarnia parte epiri: vnde hic grandi dicit ad differētiā forte. Virgili⁹ aūt in.viii. dixit feruere leucaten: a nominatiuo leucate: nā ī ꝑmōtorio epiri est mōs leucate vt inqt ibi dē Seruī⁹ ad litt⁹ ambratiæ.i.sinus ambratii.Seu.i.siue qñ æthna vulcania.i. ī qua vulcan⁹ habet officinā suā & fulmia fabricat: vidit duces europe.s.italie:hoc ē.M.attilīū regulū:& libye.i.carthaginis.s.Hānonē aut amilcarē:cōcurrere in fluctib⁹ ioniis.i. maris ionii.Scilicet tūc sup.vidit cū Regulus.s.M.attili⁹.alacer.i, læt⁹ ex victoria ibat sulcās.i.diuidās & itersecās nauib⁹ ausoniis.i.italicis:lata vada pachyni:illi⁹ ꝑmōtorii sicilie:excelsi.i.arduī:& hāno dux carthaginēsiū bellās cōtra.i. ecōtrario ꝑ legib⁹ patriis re

Gradiu⁹

Leucas

linquebãt ſiniſtris.i.aduerſis:fatis.i.diis repugnãtibus ſaxa lybea i. alterius ꝓmõtorii ſiciliæ:tria eni ſunt in ea promontoria vnde ab eis triquetra appellaꝫ:Promontoriũ aũt eſt vbi mõs i mare deſinit. Ideo fatis ſiniſtris produxit claſſem Hanno : qa paulo poſt vincebatur. Gentes cupidæ bellandi ſcilicet furore bellico percitæ:coeunt.i. congrediuntur in prælia: & arua vacant exiſtẽtia in culta:& hoc ligonibus id eſt inſtrumẽtis ruſticis depoſitis . Fama vaga ſparſit tumultũ.i.cõmotionem belli ſurgentem vndiqꝫ.i. ex ommi parte italiæ. Arma colliſa id eſt concuſſa ſonãt procul.i. de longe:& claſſica id eſt ſigna martia id eſt bellica:vt clangores tubarum & crepitus cornuum. accendunt clãgore minaci id eſt terrifico: pugnas feruentes id eſt feruenter committendas.

Trique = tra Promon torium

Q; ſi florentes iſtis in ſyrtibus annos
Egimus:& tanto iuuenes ſudauimus æſtu:
Quid non triſte putas ferat erumnoſa ſenectus?
Ipſa tremens artus:teretiqꝫ innixa bacillo.
Hiſpida:macra:breuis:caniſ rugoſa capillis:
Caligans oculis:curuato in pectora tergo
Iam properat: ſequitur celeri mors pallida greſſu:
Heu fruſtra faciles curſus auramqꝫ ſecundam
Fruſtra expectamus: Nos implacata carybdis
Proiicit in ſcyllam:ſcyllæ de vertice rauco
Nos rapiunt ſyrtes: iterumqꝫ rotamur in hoſdem
Aequoris inſultus:ſcopuli. vada ventus. & vndç
Semper:& aduerſis in funera currimus aſtris.
Et nihil eſt aliud cultis Adamus in hortis
Q; primi ſine fraude dies: cum libera nulli
Pectora merores agitant: ſyncera voluptas

Impolluta quies animi cum dulcibus annis
Primęuę fugiunt vitæ: mox aſper acutas
Gignit ager ſentes: & noxia ſemina profert
Nanq; vbi lęta nouæ ceſſit lanuginis ætas
Sollicitæ ſubeunt curę trepidiq; pauores:
Et labor in ſomnis. dubiiq; per omnia caſus.

¶ Q d ſi florẽtes &c. Si inqt vix hæc perferre potuim⁹ i iuuenili ætate: qd iã ſenio fere cõfectũ manet? occaſione cui⁹ ſenectutis in cõmoda pcurrit. Nã vt inqt flaccus i arte. Multa ferũt ai venientes cõmoda ſecũ: multa recedẽtes adimũt. Et vt vir. igeor dicit. Optima quæq; dies miſeris mortalibus æui Prima fugit: ſubeunt morbi triſtiſq; ſenectus Et labor et duræ rapit iclemẽtia mortis. Incõmoda aũt ſenectæ longe ꝑſequit iuuenalis ſatyra. x. Cõmoda aũt. M. Cicero. i de ſenectute Ordo hic eſt. Q d ſi nos egim⁹. i. tranſegim⁹: ãnos florẽtes. i. floride: hoc ẽ iuuenilis ætatis. in iſtis ſyrtib⁹. i. piculis qualia ſunt in ſyrtib⁹: vbi breui momẽto nũc ſurſũ nũc deorſũ ducimur: & nos iuuenes ſudauim⁹ tãto æſtu. i. cum tãto ſudore pertulim⁹ mala iuuenilis ætatis. Quid triſte putas ſenect⁹ erumnoſa. i. erumnis plena de ſe: nõ feret id ẽ afferet? quaſi dicat nihil nõ feret: imo quodlibet triſte afferet quia ipa tremens artus id eſt habẽs artus tremẽtes: & inixa bacillo tereti: & hiſpida id eſt hirſuta. macra. breuis. i. cõtractos faciẽs rugoſa. i. rugis plena capillis canis: & caligãs. i. cęcutiẽs oculis: et tergo curuato in pectora. i. habẽs tergũ curuatũ in pectora. Mors pallida. i. pallidos faciẽs iã properat & ſequit celeri id ẽ feſtino greſſu: Heu nos expectam⁹ fruſtra faciles curſus & ſecũdã id ẽ ꝑſperã aura. i. fruſtra ſperam⁹ poſt mala iuuẽtæ requiẽ in ſenecta. qa carybdis. i. vorago illa maris (hui⁹. ſ. vitæ) implacata. i iplacabilis & iſatiabilis (vnde dicit tertio. ęnei. Dextrũ ſcylla lat⁹: leuũ iplacata charybdis Obſidet &c. Sũt aũt duo pericula maris qd iter italiã & ſiciliã eſt: ſed ſcylla i italia eſt: charybdis i ſicilia: allegoricos aũt: qa mũdus hic cõparat mari: vult nos vrgeri variis piculis) ꝓiicit i ſcyllã. i. ĩ aliud piculũ. Nã ſcylla phorci & Creteidos nymphæ filia fuit quã amabat glauc⁹: quẽ circe diligebat: ſed qm̃ i ſcyllã ꝓior erat Scylla irata circe fõtẽ i q̃ illa lauabat venenis ifecit i quẽ cũ illa deſcẽdiſ

set pubetenᵗ i varias mutata est formas: horrēs itaq; deformitatē
suā se in mare p̄cipitauit. Charybdis aūt fœmia fuit voracissima q̄
Charybdis qa boues herculᵉ rapuit a ioue fulmiata ē & i mare p̄cipitata vbi ser
uat naturā: nā sorbet vniuersa. Syrtes aūt sūt in lybia vada breuia
hic aqs illic arenis oppleta) dicit ergo syrtes. i. alia p̄cula rapiunt
nos de rauco vortice scyllę (Vortex dicit aquaꝝ cōgiratio a vertē
Vortex do sed veteres p verto vorto dicebant) & nos rotamur. i. iuolu=
mur itęꝝ i hosdē. i. eosdē isulęᵍ equoris. Scopuli. i. saxa apparētia
i mari vada. i. loca q̄ vadari licet. i. pedibᵍ puia potiᵍ q̄ nauibᵍ hoc
ē breuia & syrtes & vētᵍ & vnde. i. p̄celle. i. variç aduersitates: sēp
sup. sūt i hac vita viuētibᵍ: & nos currimᵍ i funera. i. mortē astris
i. isluētiis cęlestibᵍ aduersis. i. obuersantibᵍ istitutis nr̄is: & nihil a
liud ē adamᵍ. i. adā (sicut alibi p abrahā ahraham dicit) i hortis
cultis. i. i padiso q̄ primi dies sie fraude. i. dies puerilis innocētiç
cū nulli merores agitāt pectora libera: voluptas sicera. i. integra &
nullis pturbatōibᵍ admixta: & qes ai ipoluta. i. nulla turbatione
vitiata: fugiūt cū dulcibᵍ ānis primęuę vite. Ager asper. i. vitę spa
tiū aspeꝝ gignit mox. i. statī post: sentes. i. spinas acutas. i. tribu=
los duros (Alii sētes gñe masculio, p ferūt) & p fert seia noxia. i. vi
tioꝝ & turbationū zizaniā. Nāq; vbi. i. postq̄ ętas lęta priç lanu=
gis. i. pubertatis cessiti. it ꝺcessit: & trāsiit cure sollicitę. i. sollicitos
faciētes subeūt. i. subsequūt & pauores trepidi & labor isōnis. i. in
sōnes faciēs & cāus dubii. i. icerti p oīa. i. oēs mōs sequētis vitę.

Bella cient ītalæ gentes: nec barbarus hostis
Queritur insultans nostris qui finibus instat.
Inter se certare parant: & fœdere rupto
Conuertere rigens in mutua vulnera ferrum.
Quosq; peregrini dominos concordia mundi
Fecit: in ambiguam regno de paupere litem
Compulit infaustę genitrix discordia pugnę.
Hæc vrbes eadem vesania cepit Achęas:
Quom caput Emathii proles animosa tyranni

Extulit :aduersus celebres lacedęmon Athenas
In lacedęmonios ibat thesea propago:
Totaq; subuersis titubabat gręcia rebus
Dūq; fauent regni cupido: dum fœdera iungunt
Cum duce fœdifrago:dum sese copulat hosti
Alter in alterius damnum:cōmune coegit
Ferre omnes fortuna iugum & parere Tyranno.
Nec genus Ausonium(tanta caligat herinne)
Italiæ similem videt impendere ruinam.
Luce caret:nescitq; diem:secumq; tenebras
Crimen agit:noctemq; animis inducit & vmbram
Propterea amisso sceleratę lumine mentes
Venturam non ante putant q̄venerit iram.
Q; si coniunctis in prelia viribus irent
Hesperię gentes non obluctantibus astris:
Non prohibente deo sed opem viresq; ferente
In vetus imperium possessaq; regna redirent.
Seruirentq; iterum tusco lata equora tybri:
Sperchiusq; pado : nostris Erymanthus & othrys
Collibus:& latium trepidaret barbarus ensem.
Pręda nec essemus totiens nec trachius hostis
Per phryges & colcos captęq; per helladis oras
Duceret in celebres insignia nostra triumphos.

Bella ſciēt &c. Cōmēorat motꝰ bellorꝫ a qbꝰ ſenectuti ſuę timet ſimlq; dehortaſ ab eis argumētatꝰ ab exēplo ciuitatū grecarꝫ que dū mutuis odiis iter ſe certarēt: i ptātē tyrāni deuenerīt qđ itaſ futurꝫ vereſ ſi iteſtīa bella cōfouere pgāt. Itaqꝫ vt reip. pñs opꝰ cōducat cohortaſ italos pricipes ad cōcordiā q̄ res puę creſcere ſolent inuēs eos p cōcordiā ēt exteris dñari poſſe: cū p diſcordiā i ſeruitutē redigāſ: turciſq; xp̄iano noi ifeſtiſſīs hoſtibus p̄dę pateāt. Vti tur āt exēplo earꝫ ciuitatū q̄ p diſcordiā & mutua odia i ſeruitutē deuenerīt philippi (vt videſ inuere) macedonꝫ regis atq; alexandri magni p̄ris fraude decepte de eo ei vulgo p̄dicaſ q; fuerat alloqo iſidioſꝰ & gr̄am i odio figere nouerat: & iter cōcordes ſtruere diſcordias. vñ Iuſtinꝰ li. ix. Facta iter duas paulo añ ifeſtiſſīas ciuitates ſocietate legatiōibꝰ greciā fatigāt: cōmunē hoſtē putēt cōmunibꝰ viribꝰ ſubmouēdū. Neq; ei ceſſaturū philippū ſi ꝓſpere p̄ria ſucceſſerīt: niſi oēm greciā domuerit: amore q̄dā ciuitates athenīē ſibꝰ ſe iūgūt: quaſdā āt ad philippū belli metꝰ traxit prælio cōmiſſo cū athenīēſes lōge maiore militū nūero p̄ſtarēt aſſiduis bellis īdurata virtute macedonū vicunſ: nō tñ memores priſtine gloriæ cecidere. Quippe aduerſis vulneribꝰ oēs loca q̄ tuēda a ducibꝰ ac cepāt: moriētes corporibꝰ texerīt. Hęc dies vniuerſę gręcię & gloriā dñatiōis & veſtuſſimā libertatē finiuit Hęc Iuſtinꝰ Ordo ē Gētes itale ciēt. i. cōcitāt & cōmouēt bella: nec hoſtis barbarꝰ. i. paganꝰ & externꝰ vt turcꝰ queriſ: qa p̄ſto ē: q iſultās. i. iſultū faciēs. inſtat nr̄is. i. italicis finibꝰ. Itali ſup. parāt certare iter ſe: & cōuertere ferrū rigēs. i. rigidſi & p̄durū i mutua vulnera. i. mutuo iferēda: & hoc fœdere. ſ. cōcordie rupto. i. violato (quoſq; due ſūt dictiones dic ergo) q; p&: diſcordia geitrix ifauſte pugnæ (vñ i buc. en quo diſcordias ciues pduxit miſeros) cūpulit i litē ābiguā. i. dubiā de victoria cōſequēda. de paupe. i. modico regno (notū ē hemiſtichium lis ē de paupe regno) eos ſup. quos cōcordia fecit dños mūdi pegrini. i. externi. i. eos vtpote latios q aliqñ p cōcordiā rerꝫ potiti ſūt: nūcq; potirēt: p diſcordiā peūt. vñ dehortās ſubdit. Hec ea dē veſania cœpit. i. iuaſit. vrbes acheas. i. grecas cū. i. qñ ꝑples aioſa. i. filiꝰ aioſꝰ. ſ. philippꝰ macedo: tyrāni emathii. i. macedonicis. pdice: extulit ſup. caput ſuū Lacedemō citas illa ſptana ſeu laconica noiatiſſīa: ibat aduerſꝰ athenas celebres: & ꝑpago theſea. i. athenienſis: ibat in lacedemonios & tota gręcia titubabat. i. mutabat et vacillabat ac cōcutebaſ rebꝰ ſubuerſis. ſ. pmutuas depopulatiōeſ & incurſiōes: & dū fauēt cupido regni. ſ. philippo regnū affectāti

& dū iūgūt fœdera.i.pacisc'ū cū duce.s.philippo:fœdifrago.i. q postea fœdus rupit:& dū alter copulat sese hosti.i. cū hoste.i.ipso philippo q hostis itrisec⁹erat:i dānū alteri⁹.i.vt alteri noceret fortuna coegit oēs.s.athenienses & lacedemonios ferre cōe iugū.i.cōmunē seruitutē:& coegit oēs parere tyrāno.i.regni occupatori & incubatori.i.philippo:nec.i.& tñ nō:& gen⁹ ausoniū.i.ppl's italic⁹ nō videt.i.nō cōsiderat (tāta.i.tā magna herine.i.furia:caligat.i. cœcutit hoc ē tāta cœcitate capit:id aūt acclamādo iterserit) silē ruinā ipēdere:i.iminere italię nā crimē.i.pctm gētis itale:caret luce.s.itellect⁹:& nescit diē.i.nō admittit prudētiā:& agit.i. trahit secū tenebras:& iducit ais noctē & vmbrā.i.noctē vmbrosā.s. ignorātię & iprouidētię: & ꝓpterea mētes sceleratę amisso lumie .i.postq̄ amisert lumē itellect⁹ putāt irā.s.dei nō vēturā añ.i.priusq̄ venerit:q⁹ si gētes hesperię.s.maioris hoc ē italię:irēt.i.ꝓmouerēt i plia.virtu⁹ cōiūctis: ipe redirēt i vet⁹ ipiū & i regna possessa .s.pri⁹:cū videlicet eēnt romāi rex dñi:& hoc astris.i.idūētiis fidex nō obluctātib⁹.i.renuētib⁹ & deo nō ꝓhibēte.sed ferēte opē .i. auxiliū.s.rex & vires.s.aiox & corpox & lata çquora.i. maria: hoc ē isulę & regiões maritię seruirēt iterū tybri tusco.i.i tuscā p romā labēti.hoc ē romāis cęteriscq; tyberis accolis:& spchi⁹fluui⁹ ille thessaliç(ꝓducit media qa grece p ei diphtongon scribit)sertuiret pado.i.fluuio illi pcipuo i italia:hoc ē accole spchi⁹: accolis padi:& erimāth⁹.i.mōs ille archadię & othrysmōs thessalie. seruirēt nris.i.italicis:collib⁹.i. mōticul⁹:Sūt q velit scribēdū p x: sed qa virg.li.vii.dicit othrymcq; niualē:videt antō othrys deduxisse & barbar⁹ vt turc⁹:trepidaret.i.formidaret.ēsem latiū.i. italicū nec nos.s.latini eēm⁹ totiēs p̄da.s.barbaris q nos p̄dāt nec hostis thraci⁹.i.ipe barbar⁹ aut turc⁹ seu turca. Gētiū ei noia i a fere cōia repertūt.vt getha scyta sarmata:& ita sūt q turca scribēdū p̄cipiāt duceret nra.i.italica aut xp̄iana insignia q vulgo arma vocāt aut signa i triūphos celebres.i.pōposos p phryges seu phrigas et colchos & oras.i.regiones helladis .i. grecię captæ .s. ab eoh̄ enim regiones olim christianæ nunc turcis parent.

Ciuiles rixas & bella domestica nostri
Non reges tantum atq; duces: sed milite mixto
Dum picena fugax populatur littora turcus
Arma sacerdotes diuorum altaria circum

Ferre preces ſoliti tollunt:paciq; repugnant
Qua ſonat auguſtum ſcyllæ latratibus çquor
Quaq; ſyracuſio circundatur inſula ponto
Inſula ciclopum lybiæ porrecta ſub axem
Feruet Martis opus:calabros & iapigis vrbes
In pugnam bellona vocat: rapienſq; ſuperbam
Aegida gorgoneos pectus circunligat angues:
Et qua nubiferi medio pro limite montes
Stant itali Gallicq; ſoli nouus arma tumultus
Cogit & indomito fulgentes ære cateruas.
Cauſa mali caput etruſcæ Florentia gentis
Auſoniæq; decus ſummi violare miniſtros
Auſa patris demens.ſacrumq; haurire cruorem:
Ipſa quoq; indomiti genitrix ferraria belli
Præteritas auxit clades dum ferre recuſat
Imperium venetoq; negat parere leoni.
Adde q; aſpectu cæli viciata maligno
Arua negant victum. pingues iactata per agros
Semina vel pereunt vel inanes culmus ariſtas
Erigit: & triſti meſſor ligat ordea fronte.
Si fœcunda ceres aut læti viribus agri
Aut hominum ſtudiis vſq; fuit inuida grando
Pulſa per aereos magno cum murmure tractus

Impellente noto ſtrauit: longoſq; labores
Perdidit: & nimbis cererem glacialibus hauſit
Et padus ingentes voluens ex alpibus vndas
Inſubrum venetũq; domos penetrauit: & omnis
Aggeribus fractis agri vaſtauit honores
Nec ripis tantum: ſed & ipſis altior ibat
Arboribus: ſalicum per ſumma cacumina nautis
Curſus erat: fugit prothei pecus omne per agros
Altaq; montanę petierunt ęquora nymphę.
Sicut cum bellis olim ciuilibus vrbes
Arſerunt Italę: cum Cęſaris arma ſuperbi
Inuaſere lares patrios gentemq; latinam.
Mira canam & noſtris fortaſſe nepotibus olim
Non factura fidem: Benaci ſparſa per agros
Tanta locuſtarum nubes vt pinguia paſſim
Paſcua & exortas ſegetes nemorumq; decorem
Temporis exiguo tractu conſumpſerit omnem:
Nec poterat ſumptis hominum ſolertia telis
Fatales arcere feras: Caua tympana latos
Implebant crepitu campos: nec territa tanto
Dira lues ſonitu: herbarum radicibus imis
Morſibus herebat. vicina per oppida poſtq;
Rumor iit: capere arma viri: concurrere turbę

Ad commune malum tanq̃ nouus itala cymber
Regna premat. tandem multo vix tanta labore
Illuuies longis vix eſt conſumpta diebus
Dura fames igitur triſtes populata colonos
Sæuit: & exhauſtis langueſcunt corpora venis:
Vulgus inops macie affectũ ſqualenſq; per vrbes
Poſcit opem fruſtra: & ſenſim vitalia membra
Victa cadunt; ſiccaſq; premunt ieiunia fauces.
Nec patres natis nec nati patribus adſunt:
Tanta per humanum genus inclementia regnat.
Non libycę ſegetes non pinguibus appula cãpis
Horrea: non phrygiis ſuccurrunt gargara ſulcis:

Ciuiles rixas &c. Recitat calamitates ꝓdigioſas q̃ bella ſecutæ fũt vt ſub ordĩe explicabim⁹ q talis ẽ. Nõ tm̃. i. nõ ſolũ nr̃i. i. latini reges atq; duces ſup. gerũt ciuiles rixas & bella domeſtica. i. ciuilia aut iteſtina (Subaudiendũ videt̃ hic verbũ quod dũ generale ẽ cenſet̃ a Seruio honeſta eclipſis vt in illo virgiliano. Talia p latiũ ſubaudi gerebãt̃ Hoc aũt i loco nõ videt̃ zeugma eſſe ab inferiore quia nõ ꝓcedit vt dicas: nõ tm̃ nr̃i reges ſoliti ferre ciuiles rixas & domeſtica bella. tollũt arma ſed &c. qa tũc icuſaret reges ac duces ſimultatũ ac ſeditionũ ſolitarũ .pl⁹ ei ẽ ſolitũ eẽ ferre cĩlia bella q̃ ea ferre: ſi tm̃ mauis q̃ ſubaudire verbũ: aperui modũ ordinis) ſed ſup. etiã ſacerdotes ſoliti ferre p̃ces circũ altaria diuorũ. i. ſct̃õrũ: tollũt arma & repugnãt paci iterea. ſup. dũ turc⁹ fugax. i. cõfidẽs i fuga. icurſũ ei i xp̃ianos facit oĩaq; populat⁹ q̃ offẽdit aufugit: populaẽ milite mixto: ex turcis. ſ. & peruerſis xp̃ianis: aut cõfuſo exercitu. populaẽ littora picena q̃ fũt poſt ãconẽ & iter arimi nũ Op⁹ martis. i. bellũ feruet ſup. ab ea pte: qua ãguſtũ c̃q̃r. i. mare ſiculũ ſonat latratib⁹ ſcyllę q̃ catulos i vẽtre hr̃e fĩgit ꝓpter colliſionẽ aquarũ iter ſaxa reſonãtiũ: & qua inſula circũdat̃ põto ſyracuſio. i. mari qđ aluit ſyracuſas q̃ ẽ vrbs ſiciliæ notiſſima inſula dico

cyclopũ porrecta ſub axẽ lybiæ.i. qua ab italia ĩlybiã ꝓficiſcitur. Bellona.i.dea belli.vocat calabros ppſos illos italiç neapoli verſꝰ & vrbes.i.citates(nõ ei vrbes ꝓficiſcũt ĩ bella)iapigis.i.ꝑ quas ia pix vẽtꝰ flat.hoc ẽ apuliç:& ipa rapiẽs ægida.i.ſcutũ palladis ſu pbã.i.nobile:circũligat pectꝰ.i.ligat circũ pectꝰ angues gorgone os.i.ex capillis gorgonis videliçet ꝛneduſç natos.& ſup.ab ea par te qua mõtes nubiferi.i.nubes ferreviſi aut ferre ſoliti videlicet al pes italiã a galliis diuidẽtes ſtãt ꝓ medio limite ſoli itali & galli .i.italici & gallici:tumultꝰnouꝰ.i.magnꝰ.cogit.i.cõgregat aut cõ gerit arma:& caterꝛas.i.acies fulgẽtes ære.i.armis.idomito.i.qui bus ipi idomiti ſæuiũt.Florẽtia ciꝛitas illa notiſſima exiſtens ca put gẽtis etruſcç.i.tuſcæ:ſeu vt vulgo dicũt tuſcane.& exñs decꝰ auſonie.i.ornamẽtũ italiç:habet ei decꝰ ꝑcipuũ:exiſtẽs demẽs & auſa violare miſtros ſũmi pris.i.papæ ſixti vt priꝰ recitauimus: & haurire cruorẽ ſacrũ.i.ſacratorũ:eſt ſup.cauſa mali.i.icõmodi : qa cauſa belli ẽ.& ferraria genitrix idomiti.i.ferocis belli:auxit cla des præteritas.i.prius ortas.dũ ipa recuſat ferre iperium.& negat parere leoni veneto.i.ſctõ marco per leonẽ figurato quẽ veneti ꝓ inſigni habẽt.Adde ſup.ad mala & incõmoda belli q; arua vitiata .i. corrupta maligno aſpectu.i.influentia cœli.negant victũ.i.ſte rilia ſũt & infœcũda:ſemia iactata per agros pingues.i.fimatos & ſuffitos fimo vel pereunt:vel culmꝰerigit ianes.i.vẽtoſas & in qui bus granũ nõ eſt ariſtas.i.ſiliquas:& meſſor ligat ordea triſti frõ te :quia ſentit ſegetẽ nihil grani habere. Si ſeges fœcũda.i.frugi bus plena:fuit vlq̃.i. in quouis loco:aut viribꝰ.i.potentia & fertili tate:agri læti.i.pinguis:aut ſtudiis id eſt conatibus & exercitiis ho minũ eum colentiũ:grãdo inuida.i.inuidẽs incolumitati illius ſe getis:pulſa.i.impulſa cũ magno murmure id eſt turbine per tractꝰ aereos.i.per regionem aeris:ſtrauit. i. proſtrauit ſup. eã & hoc no to.i.vento illo humido:impellente:& perdidit: id eſt deſtruxit lõ gos labores ſcilicet colonorum:& hauſit.i.abſtulit cererem.i. fru mentum nimbis:id eſt nubibus glacialibus .i. concretis i glaciem ac grãdinẽ. Et padus : fluuius ille italiç maximꝰ voluẽs .i. ſecum trahens ingentes vndas ex alpibus.ſ.ex reſolutiõe niuiũ. penetra uit domos iſubrum(orator diceret iſubriũ).i. eoꝝ quos lõgobar dos appellãt.& venetũ ꝓ venetorũ: per iſubres enĩ mantuanos & ferrarios in venetiarũ mare qđ adrianũ dicit:icidit &vaſtauit oẽs honores.i. ornatus.hoc eſt fruges agri. fractis aggeribus .i. ripis diſſipatis.Nec padus ibat tm̃ altior ripis:ſed &: id eſt etiam ipſis

arborib⁹.Nã curſus erat nautis p ſũma cacumĩa.i.vertices ſeu ſũmitates ſalicũ:illarũ arborũ ĩ locis humidis vulgo naſcẽtiũ:oẽ pecus prothei.i. oẽ gen⁹ aĩaliũ marinorũ quoꝝ ꝓtheus cuſtos fingitur fuiſſe:hoc ẽ ois piſcis padi:fugit procul p agros:&nymphę mõtanę.i.riuuli aut aq̃ iter mõtes labi ſolliti aut ſollitę petierunt alta ęquora(Imitat illd horattanũ prio carminũ.Oẽ cũ ꝓthe⁹ pec⁹ egit altos viſere mõtes Piſciũ & ſũma gen⁹ hęſit vlmo &c.)Sicut cũ vrbes italę arſerũt.i.ĩcẽſe ſũt oli bellis ciuilib⁹:cũ arma ceſaris.ſ.iulii ſupbi.i. nõ patiẽtis ſupiorẽ:ĩuaſere lares patrios.i.romanos vbi dĩium vſurpauit:& gentẽ latinã. quia poſt eius mortẽ ũndatio erat grauiſſima thybris : vt recitat Horatius dicto loco ſed in laudẽ cæſaris.Ego canã.i.carmie dicã:mira.i.res mirãdas et nõ factura fidẽ id ẽ nõ credibilia fortaſſe oli id ẽ tẽpore futuro nr̃is nepotib⁹.i.minorib⁹ & poſteris nr̃is. Tãta nubes .i. collectio per modũ nubis inſidẽtiũ & denigrãtiũ locuſtarũ:ẽ ſup.ſparſa per agros benaci.i.vicinos benaco lacui italiæ: vt cõſũpſerit paſſim .id eſt per ſingulos fere paſſus: pinguia paſcua & ſegetes exortas : & omnẽ decorẽ nemorũ.i.frõdes ac comas arborum & hoc breui tractu tp̃is.Nec ſolertia hominũ poterat arcere.i.repellere & ꝓhibere feras fatales.i.mortiferas aut fataliter ortas: telis.i.armis iuuſiuis ſũptis.ſ.cõtra eas Tympana.i.inſtr̃a illa ſonora:caua.i.cõcaua ipleb̃at crepitu(hoc meli⁹ q̃ ſtrepitu:qa ſtrepit⁹ pede fit).i.ſonoritate fracta ex colliſione: cãpos latos:ergo itẽſe crepitab̃at: et eſt fœcũda breuitas vbi ex mẽſura vni⁹ oñdit quãtitas alteri⁹ : ſicut cũ apud Virgiliũ ĩ.vii.dr̃ de equis.Stab̃at tercẽtũ nitidi ĩ præſepib⁹ altis:ex altitudĩe præſepiũ oñdit magnitudo equorũ:& hic per latitudinẽ cãporũ oſtendit magnitudo crepitus p eos diffuſi nec.i.& nõ et lues dira ſcilicet locuſtarũ nõ territa tãto ſonitu hę rebat morſib⁹ ſeu mordic⁹ imis radicib⁹ herbaꝝ. Poſtq̃ rumor uit .i.diuulgat⁹ eſt p vicina oppida.viri capere.i.capiebãt(More eni hiſtoricorũ dũ res narrat . venuſte verbũ ifinitiui modi ꝓ ipfecto præterito idicatiui ponit:quaſi per ſubauditionẽ huius verbi cœpi. vt.ii.ęnei.Hinc ſẽp vlyxes criminibus terrere nouis & querere cõſci⁹ arma:ſup.cœpit:aut querere.i. q̃rebat:& terrere.i.terrebat) turbæ cõcurrere.i.cõcurrebãt:aut cõcurrere cœperũt ad cõe malũ tãq̃ nou⁹ cymber.i.popul⁹ ex teutonia iferiore ꝓfect⁹ qui bis italos fudit.ſed tertio a mario fuſus eſt.premat regna itala.i.italica . Tãdẽ tãta illuuies.i.vermiũ noxiorũ peſtis: eſtvix.i.difficulter cõſũpta m̃lto labore & vix cõſũpta lõgis dieb⁹. Igit dura fames po-

pulata.i. q̃ ſpoliauerat colonos triſtes:ſæuit .i. graſſata ẽ & iualuit & corpora .ſ. agricolarũ lãgueſcũt venis exhauſtis id ẽ deſiccatis vulgus iops id eſt egenũ affectũ macie et ſqualẽs id eſt ſordidũ po ſcit fruſtra qa nihil dabaſ:opẽ id eſt auxiliũ hoc eſt elemoſynã per vrbes:et membra vitalia.i. alioqui viuacia:victa ſcilicet lõga ine = dia cadũt ſẽſim id eſt perceptibiliter:& ieiunia .i. inediæ & fames premunt fauces ſiccas.i.ſitibundas:nec patres adſũt id eſt auxilio ſunt:natis .i. liberis.nec liberi adſũt patrib⁹ id eſt parentibus:tã = ta inclemẽtia regnat per gen⁹ humanũ.Segetes libycæ.i. ex libya aduehi ſolitę.et horrea.i.granaria:appula.i. appuliç nõ ſuccurrũt pinguibus cãpis id eſt per fertilitatẽ campoꝝ circa quos ſita ſunt & gargara quę ſũt i myſia loca fertiliſſima que virgilius fertilitatis exẽplar cẽſuit:& cacumina idę montis phrygiæ:vnde ſubdit non ſuccurrunt ſulcis phrygiis id eſt piguibus ĩ phrygia fieri ſolitis.

Sed minus hinc dãni:minor hęc erũna:dolorq̃
Mitior: infœlixq̃ minus fortuna ſequetur.
Hic paucę ſat erunt lachrymę: crudelior alter
Communem ingenti pariturus ſtrage ruinam
Hoſtis adeſt:noſtræq̃ rati grauis ingruit imber.
Qua Rhodani voluuntur aquę: qua frigida rheni
Teutonicas fert vnda rates. qua perluit agros
Inſubres venetoſq̃ Padus. qua diues ab alto
Vertice ſubiectos ſpeculatur Brixia campos
Occultum pluit ex alta deus arce venenum:
Et qua tireſiæ pulcherrima filia nymphas
Colligit humenti gremio lateq̃ recedens
Littus harundinibus cingit viridiq̃ papyro:
Quaque patens longe fluctu ſonat adria vaſto
Vltrices mors atra manus exercet & altis

Tabe madens ſparſam cęde componit aceruis.
Qua fluit hetruſco ſurgens vetus albula fonte
Romanaſq; inuiſit opes & regna quirini.
Qua gelidis ſonat aruus aquis. qua magna potẽſq;
Imperat Aemilio vicina Bononia Rheno.
Imbelles acreſq; viros ſenium atq; iuuentam
Pallida mortifero peſtis graſſata veneno
Sternit humi fundamq; rotans e turribus altis
Ardentes papulas iaculatur & vlcera diris
Glandibus: & penetrat flãmantibus inguina telis.

Sed min⁹ hic dãni. Poſt bellũ & famẽ recitat tertiã ſue tẽpeſtatis cladẽ videlicet duriſſimã peſtẽ atq; epidimiã p oẽm fere italiã ſeuiẽtẽ vñ dicit: ſed min⁹ dãni ẽ ſup. aut ſequit: hic .i. ex hac inedia dicta ſterilitate ac fame. hæc erũna .i. calamitas & euerſio ppli eſt minor ſup. q̃ ſequẽs & dolor ẽ mitior: & fortuna min⁹ infœlix ſequeť Paucæ lachrymę erũt ſat. i. ſufficiẽt. hic. i. i hac calamitate dicta: alter hoſtis. i. altera aduerſitas: paritur⁹. i. pductura igẽti ſtrage. i. p ingẽtẽ ſtragẽ: cõmunẽ ruinã. i. caſũ: adeſt. i. p̃ſto eſt. & gravis iber. i. modeſta aduerſitas: igruit. i. vehemẽter icidit. nr̃ę rati. i. fragili vitę nr̃æ i mari hui⁹ mundi fluctuãta. Ab ea ſup. pte qua aquæ Rhodani voluũť: i. icipiũt dilabi. ſ. a mõtib⁹ gebẽnæ: & qua vnda rheni frigida fert rates teutonicas. i. icipit ſuſtentare naues & qua Pad⁹ fluui⁹ italiæ Sũt enī quattuor prȩcipui fluuii i alpib⁹ ortũ nõ ſane diſtãtẽ habẽtes. Padus q ab iferis ad ſuperos ,plabiť qui ſol⁹ i italia ẽ & ad mare ſupũ qđ adrianũ dr̃ voluiť Rhenus inter galliã & alemãniã ad oceanum britãnicum defluẽs: Danubius adpãnonios & iſtros vñ nomẽ ſumit poſtea vergẽs: & Rhodanus per Lugduneñ: galliã i mare liguſticũ tẽdẽs pluit agros iſubres. i. longobardicos & venetos & qua brixia ciuitas illa italiç iferioris ſpeculať ab alto vertice cãpos ſubiectos pluit. i. ifluit de⁹ ex alta arce. i. ex aere corrupto aut cœlit⁹ venenũ occultũ. i. ifectionẽ cuius latet cauſa: & ſup. etiã ab ea pte qua pulcherrima filia thyrreſiç. i.

illi⁹ vatis.ſ.mãto filia thyrreſie mulier fatidica:cui⁹ fili⁹ ocnus mã tuã cõdidit & a mris noie nũcupauit. hoc ẽ q̃ mãtua colligit gremio.i.receptaculo:humẽti.i.aquoſo:nymphas.i.aquas mõtiũ per padũ deuolutas:& qua ipa recedẽs.i.extẽdẽs ſeſe late:cingit litt⁹ .ſ.padi & mincii hoc ẽ ripas illas: harũdinib⁹ & papyro.i.iũco maiore:viridi .i.virefcẽte,ppter humorẽ & qua adria.i.mare adrianũ patẽs lõge ſonat vaſto fluctu id ẽ p totũ tractũ iſubriũ:mantuanorum:cremoneñ.ferrariorũ:& venetorum:exercet mors atra manus vltrices.i.vidicatrices ſcelerũ:& ipa madẽs tabe cõponit.i.accumulat altis aceruis.i.cumulis:cædẽ.i.ſtragẽ mortuorũ:ſparſam.i. diſperſã & ĩ diuerſis locis factã Et ab ea parte:qua vet⁹ albula .i. thybris q̃ pri⁹ albula dicebať,ſed a rege ĩ eo ſubmerſo thybris poſt ea appellatus eſt: fluit ſurgẽs fõte ethruſco:& iuiſit opes romanas & regna quirini.i.romuli qa labiť p romã ex ethuria.i. per totã ethuriã & tractũ romanũ:& qua arnus fluui⁹ ille ex aretio iuxta piſas tripharíã diuiſus fluẽs ſonat aqs gelidis.i.frigidis:& qua Bononia magna & potẽs vt q̃ vniuerſitatũ mr̃ dr̃ & opulẽta ẽ exiſtẽs vicina rheno ęmulio.i.ab eo nũcupato ipat.i. imperiũ exercet Eſt enĩ iuxta Bononiã riuus modic⁹ cui rheno nomẽ ẽ cuius meminit ſylli⁹ li.viii.dicẽs:Paruiq̃ bononia rheni mors pallida.i.pallidos faciẽs:& peſtis graſſata.i.violentiã exercẽs veneno mortifero ſternit humi:viros imbelles & acres.i.ſtrenuos & puſillanimes: & ſeniũ.i. ſenes:atq̃ iuuẽtã.i.iuuenes & ipa rotãs.i.gyrãs & circũuoluẽs priuſq̃ iaculeť fũdã iaculať ex altis turribus papulas ardentes .i.carbones:& vlcera diris .i. mortiferis & execrabilibus glãdib⁹ .i.tumorib⁹:& penetrat.i.ptrãſit:telis flãmãtib⁹.i.ardẽtib⁹ iaculiſ iguina.i.femora & vicina.femorib⁹ mẽbra vt coxas & pudenda.

Huic tumidum guttur virus leuat ille ſub alis
Fata gerit:qua longa humerus ſe in brachia curuat
Alterius patulas aures arſura parotis
Suſcitat occultum longis ſub crinibus ignem
Attonitumq̃ caput feriens vitalia membra
Occupat:atq̃ vias mors vna perambulat omnes
Extolitq̃ caput.qua curſum fatifer humor

Siſtit: & horriferum ſenſim dureſcit in orbem
Id crudele genus necis:hoc imm ane feroxq;
Supplicium:hæc ſtygio rabies egreſſa profundo
Perq; domos humiles perq; alta palatia regum
Sęuit & occultis miſeros ferit ictibus artus.
Vt quando incauti vitio paſtoris ouile
Incuſtoditum nox intempeſta recepit
Si lupus heſternę patiens ieiunia lucis
Sollicituſq; fame fuerit per limen apertum
Ad ſolas ingreſſus oues: non mitigat vnum
Ingluuiem funus:ſed multa cæde madeſcit
In totum ſæuitq; gregem:ſic acre venenum
Inſontes ſonteſq; modo proſternit eodem
Iamq; cadaueribus deſunt loca iuncta ſacratis
Aedibus:effoſſa paſſim tellure prophanis
Conduntur tumulis: inhonoratiſq; feruntur
Funeribus: dictu horrendum: viſuq; tremendū:
Præda feris inhumata iacent: & tabe fluenti
Circunſtans tetro locus inceſtatur odore
Qua triplici concluſa pado Ferraria longis
Cladibus atteritur dominorum corpora paſſim
Paſcuntur per rura canes:aquilæq; rapaces
Effodiunt duris hominum caua lumina roſtris:

Inteſtína ferunt volucres: & ín arbore ſumma
Exta patrum ſuſpenſa díu vídere nepotes.
Membra pater vix egra trahens dũ frigída condit
Corpora natorum clauſo nondum ore ſepulchrí
Labítur ípſe ſuper ſua pígnora: Crebra ſuorum
Sola domo vacua mater dum funera plorat
Cum lachrymís anímam tenues exhalat ín auras.
Multi ante occaſum vítæ vícina ſcientes
Fata ſibi: condíq; ſuas tellure volentes
Relíquías fodere ſolum glebíſq; ſubactís
Sacrato víuí ſe compoſuere ſepulchro.

Huíc tumidũ.g.v.l. Proſequit cætera peſtís mala. Ordo ẽ:vir⁹ .i. venenũ ſeu cõtagio peſtiferat: leuat.i.iflat:huic.i.vni mortaliũ guttur tumidũ.i.iflatũ:ille gerit fata.i.vlc⁹ mortale:ſub alis.i.axíl lis qua ſup. pte humer⁹ curuat ſe i lõga brachia:& parotis.i.apo- Parotis
ſtema ſec⁹ aures(ſic enī a medicis etiã latinis dr̃.græceq; ſcribitur παρωτις) arſura patulas.i.ſemp apertas et patẽtes aures alteri⁹ ſuſcítat ſub lõgis crinib⁹ occultũ ignẽ ſcilicet epidimiæ: & feriẽs caput attonitũ.i.faciẽs feriẽdo ipſũ attonitũ occupat mẽbra vita lia id ẽ deſcẽdit ad cor vbi ẽ fons vitæ:atq; vna mors ſcilicet vio lẽta:perãbulat oẽs vías.i.diffũdit ſe p oía mẽbra:& extolit id ẽ e- rigit caput:i ea ſup.parte: qua humor fatifer id ẽ lætalis ſiſtit id ẽ ſtare facit curſũ ſup.ſuũ:& dureſcit:id ẽ iduratur:ſẽſim.i.percepti biliter ad ſenſũ: i orbẽ id eſt glomũ horriferũ id eſt horrorẽ afferẽ tem:id crudele gen⁹ necis:hoc imane & ferox ſuppliciũ & hæc ra- bies egreſſa ꝓfũdo ſtygio id ẽ ex ꝓfunditate infernali ſæuit id ẽ graſſat per domos humiles.i. pauper̃ caſas. & p alta palatia regũ id eſt diuitũ & præpotentũ & ferit id eſt percutit occultis id eſt la tentib⁹ intriſecus ictib⁹ :miſeros art⁹ ſcilicet morientiũ:vt.i. quẽ admodũ quando nox intempeſta id eſt qua nulli⁹ faciendi temp⁹ eſt : recepit oule in cuſtoditum id eſt apertum & non munitum

canib⁹ aut ſepib⁹ ab icurſu luporũ vitio.i.negligẽtia:paſtoris in = cauti.i.nõ ꝓcauẽtis:ſi lupus patiẽs iciunia lucis.i.diei heſternç.i. pridianæ.Paſſi eĩ heſternũ ꝓ pridiano vſurpaſ: vt in eunucho.vt iure heſterno atrũ panẽ vorẽt. Multum tñ differũt heri et pridie. Nã heri ſolũ dicit de eo qui hodiernũ preceſſit:quẽ ſcilicet dũid dicim⁹ agim⁹:& ita dũtaxat de ꝑterito.pridie aũt dicit de priore die reſpectu cuiuſcũq; ſiue preteriti: ſiue ꝑſentis:ſiue futuri:ſed qa reſpectiue ponitur efflagitat terminũ :vt pridieniptiarũ pridie e= ius diei &c. & ſollicitus fame.i.ꝓpter famẽ vrgentẽ:furit ingreſſ⁹ ꝓ limẽ apertũ:ad oues ſolas.i. derelictas a paſtore:vnum funus .i. mors vni⁹ ouis:nõ mitigat.i. placat & ſedat igluuiẽ.i. voracitatẽ ei⁹:ſed madeſcit.i.cruẽtaſ multa cçde.i.ſtrage: & ſeuit in totũ gre gẽ:ſic acre.i.vehemẽs venenũ.i.virus peſtiferũ: ꝓſternit eodẽ mo do.i.cõſimili iteritu quãtũ ad mortẽ tẽporalẽ:ĩlõtes.i. innocẽtes & iculpabiles:& ſõtes.i.culpabiles i quoꝝ vindictã ea peſtis imiſ= ſa putari poteſt.Loca iũcta ſacratis çdibus.i.tẽplis hoc eſt cœmi= teria:deſũt iã cadauerib⁹.i. nõ ſufficiũt ad inhumãda corpora de fũctoꝝ & ita cõdũſ.i.ſepeliũſ:tumulis ꝓphanis.i.longe a tẽplis : hoc eſt nõ ſacratis : & hoc tellure effoſſa : & ferunſ.ſ.ad ſepulchra funerib⁹.i.ductu cũ funalib⁹ aut funib⁹ cæratis:ĩhonoratis .i. nul la põpa:nulloq; ornatu decoratis: hoc ẽ ſepeliũſ ſinepõpa fune = bri: quã itali alias adhibere ſolẽt & ipa cadauera ĩhumata iacent ꝑda i.vt ꝑdẽſ & auferẽſ feris.i. a feris:quod ſup.ẽ horrẽdũ dictu .i.vt dicaſ vel dũ dicit:& tremẽdũ viſu.i. vt videaſ vel ad vidẽdũ & loc⁹ circũſtãs.i.aer vicin⁹:ĩceſtaſ.i.ĩficit & corrũpit:tabe.i. ſan guine & pigui corrupto:fluẽti.i. liquẽte & diſtillãte ab iſepultis & tetro i.fœdo & terribili odore: Canes et aquilç rapaces:paſcũſ.i. cõedũt paſſim corpora.ſ.ſepultoꝝ: i ea ſup.parte qua ferraria ciui tas illa inter bononiã & venetias pulcherria:cõcluſa pado triplici .i.i tria brachia(vt dicũt)diuiſo:atteriſ lõgis cladib⁹ dñoꝝ.i.ĩhi= tãtiũ ciuiũ:& aquilç rapaces:effodiũt duris roſtris caua lumia .i. oculos quos cauãt:hoim.ſ.ĩſepultoꝝ(id aũt coruſs ꝓpriũ ẽ vt pri mũ oculos eruãt)volucres:ſ.minores ferũt.i.aſportãt iteſtia:dere licta.ſ.ab aqlis qb⁹ hoc peculiare daſ qꝫ ꝑdã captã aliis auib⁹ ipti unſ:veꝝ ſi nihil ſupeſt adhuc fameſcẽtib⁹:i ꝓximã irruũt & nepo tes i.iuniores viderũt exta.i.extãtia hoc ẽ maiora iteſtia.patrũ.i. ꝓgenitoꝝ ſeu auoꝝ ſuoꝝ:ſuſpẽſa diu i arbore ſũma.pſ.i. vir florẽ tis çtaris:vix trahẽs ęgra mẽbra ſup.ſua:dũ cõdit.i.ſepelit corpo ra natorũ frigida.i.exanguia & mortua: ipſe labiſ ſup ſua pigno =

Heſternũ Pridianũ Heri Pridie.

ra.i.ſuos natos:ore.i.oreficio ſeu hoſtio ſepulchri nõdũ clauſo .i. priuſq̃ ſepulchrũ ip̃oꝝ claudere poſſit. Et dũ mr̃ ſola .i. vidua & deſerta ĩ domo vacua:plorat crebra.i.frequẽtia funera ſuoꝝ.ſ.natoꝝ viri & neceſſariorũ ac familiariũ:exhalat.i.efflat: aiam & ſp̃m vitalẽ ĩ auras tenues:cũ lachrymis.i. ĩter ſingultus & lachrymas: Multi ſciẽtes fata vicina ſibi.i.mortẽ imminere ſibi: & volẽtes ſuas reliquias cõdi.i.ſepelirĩ tellure.i.ĩ terra & nõ dereling̃ auib⁹ aut feris:fodere.i.foderũt añ occaſũ vitæ .i. priuſq̃ morerent aut occiderẽt:ſolũ.i. terrã aut humũ:& glebis.i.ceſpitib⁹ pinguib⁹ ſubactis.i.ſurſũ actis hoc ẽ aptis:ipſi viui cõpoſuere ſe ſepulchro ſacrato.i.ĩ terra ſacrata. Graphice ad modũ belli mala proſequit & miſerãdã calamitatẽ:imitatus nõ nihil Virgiliũ Geor.iii. Pecudũ peſtes exactiſſime deſcribẽtẽ ſeſeq̃ nulli⁹ artis iperitũ docet:nã phiſicam ſeu medicinam hic totam callere videtur.

Rura ſilent: vacuęq̃ ſuis cultoribus vrbes:
Iura fori clamoſa tacent:per compita ſurgit
Gramen: & extinctis non lucent ignibus arę:
Nec ſolitos cantus nec odores templa ſabęos
Accipiũt. ſqualentq̃ domus:muta omnia mœrẽt:
Qui ſuperant cladi:ſuperum quibus ira pepercit:
Coguntur miſeri ſua dulcia limina ciues
Linquere: & in mediis tentoria figere Campis.
Sicut per libycos ſolet armentarius agros
Ferre larem: ſecumq̃ ſuos vectare penates
Vidi ego per tacitos ſaltus: & in hoſpita luſtra
Mole ſub exeſa ſilicis curuoq̃ ſub antro
Monticolas habitare viros: & gramine paſci.
O ſuperi loca qui tuti ſecura tenetis
Si ſcelere offenſi noſtro tam dira mouetis

Prelia ſat veteres tam multo funere culpas
Sat longo luimuſq; metu:iam parcite:ſaltem
Relliquias generis ſemēq; relinquite noſtri
Non animi tantum gentis cecidere latinæ
Cum romana ferox circum capitolia gallus
Barbaricis trepidam pulſans clamoribus arcem
Diceret euerſæ fruſtra ſuccurritis vrbi
Romulidæ:regni & vitæ poſtrema dies hæc.
Vel poſt cannenſis lachrymas & funera pugnæ:
Quando quirinales aquilas faſceſq; ſuperbos
Ad tyrias iam ſe laturum crederet arces
Annibal inſultans victo iuueniliter hoſti.
Et mox ex alto bellorum culmine pulſus
Languit aduerſis fatis & Marte ſiniſtro.
Non tanto tremuere metu precordia graium
Xerxis in aduentu:monuit: cum delphica rupes
Non muro non arce dari ſed naue: ſalutem.
Non ita moſeæ quondam miracula virgæ.
Horruit attonito memphis turrita colono.
Ipſe quoq; in ſiluis & vallibus apenini
Exilem ducens tecto ſub paupere vitam
Delitui qua templa petit romana viator.
Et qua flamineos fugiens Claterna per agros

Ducit ab anguſtis vndoſum vallibus amnem
Arce ſub Oſiami noſtris vbi dicta camœnis
Tecta Refrigerius ſublimi in colle tenebat.
Non fuit auſa magis nec clade nocentior iſta
Romuleam peſtis longo quę funere plebem
Diripuit:quando veniens Epidaurius anguis
Ionios citra fluctus in regna quirini
Abſtulit aerium virus: qui poſtea templa
Iuncta ſoui tenuit: bifidum qua diuidit amnem
Inſula ianiculum dirimens a collibus vrbis.

Rura ſilēt Proſequit alia belli icōmoda . Ordo ē·Rura ſilēt quia ſcilicet deſūt ruſtici:& vrbes vacuę ſuis cultorib⁹ ſup.ſilēt: iura fo ri.ſ. iudicialis:clamoſa.i. q̄ cum clamore dici ſolent:tacent gramē id eſt illa herba gramē enī ſpecialiter dī ea herba q̄ ex ſanguie hūa no aut ſpōte i pauimētis naſcit ſurgit per cōpita.i. loca publica q̄ plures petere ac cōuēire ſolebāt:& arę.i.altaria nō lucēt:ignib⁹.ſ. cereorū aut lāpadū extictis:qa deſūt ſacerdotes ac ppli. nec tēpla accipiūt cant⁹ ſolitos: nec odores ſabeos.i.thura q̄ in ſaba naſcūt vñ eſt illd i geo.Sol ē thurea virga ſabeis & dom⁹.ſ.priuate:ſqua lēt.i.ſitū et lanuginē cōtrahūt oia muta mœrēt.i.triſtitiā & mę ro rē pre ſe ferūt atq; ex vaſtitate iducūt:miſeri ciues cogūtur liquere ſua dulcia limia.i.notas domos:& figere tentoria.i. caſas in morē tētoriorū caſtramātiū:i mediis cāpis:ſicut armentari⁹.i.cuſtos ar mēti ſolet ferre larē.i.ſepta ſua ac caſā p agros libycos : & vectare ſecū ſuos penates.i.opes domeſticas : Ego vidi qđ pathos habet qa acri⁹ afficiūt viſa q̄ audita viros mōticolas.i.colētes mōtes ha bitare per ſalt⁹.ſ.ferarū tacitos.i.vbi taceť:vñ a ſilēdo ſiluę dicūť & p luſtra.i.domicilia ferarū:ihoſpita.i.vbi nulli patēt hoſpitia : ſub mole.i. magno globo:ſilicis.i.ſaxi duriſſimi.exeſa.ſ. vetuſtate tpiſq; edacitate:& ſub antro curuo.& vidi eos paſci.ſ. veſci grami ne.O ſuperi qui tuti tenetis loca ſecura Videť quibuſdā eē hyppal lage ī epithetis:nā ſecuri dicūť ſupi:eo q̄ curā nullam habēt:& lo

ca tuta qa tuēť:ſed et hoīes ꝓtecti tuti ſūt.& ſecurū faciēs dř iter dū ſecurū:vñ hora.i.ſermonū.Nāqꝫ deos didici ſecurū agere ꝙuī .i.qui ab oī ꝑiculo et mortalitate recepti:tenetis loca que vos ſecuros reddūt:ſi vos mouetis.i.excitatis tā dira prælia:offenſi .i. qa offenſi et læſi eſtis noſtro ſcelere:nos luimus.i.ꝓſoluimus ſat.i.ſatis culpas veteres tā multo funere.i.tot mortib⁹:& ſatis lōgo metu:paſcite iā: & relīqte ſaltē relliquias & ſemē generis nr̄i.i.italici Animi gētis latinę.i.italicæ nō ceciderē tm̄.i.intantū cum.i. quā do gallus ferox pulſans clamorib⁹barbaricis circum romana capitolia:& arcē ſcilicet trapeiam.trepidā.i.cōcuſſam tremore : dicēret.o romulidę vos ſuccurritis fruſtra vbi euerſe.i.iāiam euertēdę qa capte hec dies eſt poſtrema regni & vitę ſup.vr̄ę.Nota eſt hiſtoria quōmō galli romā cęperūt preter capitoliū:quā Liui⁹lib.v. de cadis primę ad vnguē circa finē deſcribit. Verba aūt hec plurima ſumpta ſūt de euerſione troiæ.ii.ęnei. vbi dicit Venit ſūma dies & ieluctabile temp⁹ Dardaniæ.fuim⁹ troes:fuit illū.& ingens Gloria teucrorū &c. & paulo poſt ponunť itricatim hec verba iuuenes fortiſſima fruſtra pectora ſuccurritis vrbi Incenſę: quorū verborū intricatio illic ſūmū artificium habet . quia perturbati animi viuā ſignificationē ſicut hoc loco verſicul⁹ durior nō enī quadrat monoſyllaba dictio fini niſi ſit animalis nomē:vt volūt poſtrema dies hæc. barbariā nunciātis:aut grauitatē rei nūciatæ indicat Vel ſup.nō tm̄ cecideřt romanorū animi.poſt lachrymas & funera pugnæ cānenſis.i.q̄ ab hānibale facta ſūt apud cannas vicū apuliæ : vbi.xl.milia romanorū deſiderata ſūt.qm̄ hānibal qui dux carthaginēſibus fuit iſultās iuueniliter.i. ī.ꝑbe & imodice more iuuenū : hoſti victo.ſ.ppl'o romano:crederet ſe laturū.i.trāſuecturū: aqlas grinales.i.romanas q̄ videlicet quirino.i.romulo daturo vrbi nomē viſæ ſūt.xii.ob qđ eas romani ꝓ iſigni habēt: & faces ſupbos duodenis ei lictorib⁹ faſcē virgarū ferētib⁹ romani prīcipes more hetruſcorū comitati ſūt:ad arces tyrias.i.vrbē carthagineñ.caput libyæ:ac tyri Et q languit mox.i.paulo poſt. exiſtēs pulſ⁹ ex alto culmine bellorū:languit dico.i.aīo ītabuit fatis aduerſis & marte .i.deo belli ſiniſtro.i.īimico:neſciuit ei vti victoria vñ de eo ſic dicit Plini⁹ de illuſtrib⁹ viris.Hānibal Amilcaris fili⁹.xi. ānos nat⁹ a pr̄e aris admot⁹:odiū ī romanos perēne iurauit Exīde ſoci⁹& miles ī caſtris pr̄is fuit.Mortuo eo cauſā belli q̄rēs Saguntū romanis fœderatū intra ſex mēſes euertit. Tū alpib⁹ patefactis ī italiā trajecit. Publiū ſcipionē apud Ticinū:Sēproniū Lōgū apud Trebiā

Hānibal

Flaminiũ apud trasimenũ.Paulũ & varronẽ apud Cãnas superauitCũq; vrbẽ capere posset.i cãpaniã diuertit:cui⁹ delitiis elãguit Et cũ ad tertiũ ab vrbe lapidẽ castra posuisset: tẽpestatib⁹ repuls⁹ primũ a Fabio maxio frustrat⁹:deinde a Valerio flacco repulsus: a Graccho et marcello fugat⁹ i aphricã reuocat⁹:a scipione supat⁹: ad anthiochũ regẽ Syriæ cõcessit:eũq; hostem romanis fecit:q̃ victo ad prusiã Bithinie regẽ cõcessit.Vnde romã legatione repetitus:hausto qd sub annuli gẽma habebat venno ablumptus est Positus apud libyssã i archa lapidea i qua hodie quoq; inscriptum ẽ. Hãnibal hic sit⁹ est.hec ille Precordia graiũ:id est grecorum non tremuere tãto metu i aduẽtu xerxis regis persarũ: cum rupes delphica:id est antrũ pythium delphici tẽpli:vbi apollo responsa dabat.id est ergo oraculũ apollinis monuit salutem nõ dari.i. cõcedi: muro.i.per murũ:nõ arce.i.pro pugnacula:sed naue.i.fuga per naues facta : De xerxe aũt dicit Iustin⁹ libro secundo sic . Xerxes persarũ rex septingenta milia de regno armauerat.& trecenta milia de auxiliis:vt nõ immerito proditũ sit flumina ab exercitu eius siccata greciãq; oẽm vix capere exercitũ eius potuisse.Naues quoq; decies centũ milia numero habuisse dicit.Huic tanto agmi dux defuit Cæterũ si regem spectes diuitias nõ ducem laudes:quarum tãta copia i regno eius fuit vt cũ flumina multitudie cõsumerent: opes tñ regiæ supereſſent Ipse autem prim⁹ in fuga postremus in prælio semper visus est. Initio hui⁹ belli scisscitãtib⁹ delphis oracula responsum fuerat aut rege spartanorũ aut vrbe carendum.Et iccirco cũ rex Leonides in bellũ proficisceret: ita suos firmauerat vt regẽ se parato animo ad moriendum scirẽt.Angustias præterea occupauerat vt cum paucis aut maiore gloria viceret aut miore dãno reip.caderet Et paulo post Xerxes thespias.platheas & athenas vacuas hoib⁹ icẽdit:& qm̃ ferro nõ poterat in hoies:i edificia igne grassatur. Nãq; athenienses post pugnã marathoniã p̃monẽte themistocle victoriã illã de psis nõ finẽ sed causã maioris belli fore:ducẽtas naues fabricauerũt.Aduẽtãte igit xerxe cõsulẽtibus delphis oraculũ.respõsũ fuerat salutẽ muris ligneis tuerẽt Themistocles nauiũ p̃sidiũ demõstratũ rat⁹ psuadet oib⁹ patriã municipes eẽ nõ mœnia:citatẽq; nõ i edificiis sed i ciuib⁹ positã Meli⁹ ita q; salutẽ nauib⁹ q̃ vrbi cõmissuros hui⁹ sẽtẽtiç etiã deũ auctorem eẽ. pbato cõsilio cõiuges liberosq; cũ p̃ciosissimis reb⁹ abditis in sulis relicta vrbe demãdãt.Ipsi naues armati cõscendũt.. exẽplum athenienſium & aliç vrbes imitate.Hçc et alia plura illic Iustinus

Xerxes Exercit⁹ mille milliũ virorũ

Leonides

Muri ligne

qui quomodo xerxes vict⁹ ē ibidē docet. Mēphis.i.ęgypti potis-
sima pars turrita.i. priamides & regias arces hñs:non ita horruit
quōdā.ſ.tpe moſis ſeu moyſi: miracula virgę moſeę .i. qua moſes
tot mirāq̄ i exodo ad vnguē deſcribūt geſſit:& hoc colono.i.ppło
ęgypti:attonito,i.ſtupefacto.Ipe.i.ego(dicit poeta)dilitui quoq;
.i.etiā i ſiluis & vallib⁹ apēnini.ſ.mōtis italiā ſupiorē ab inferio-
re iuxta bononiā diuidētis:ducēs exilē .i. tenuē & pauperē vitā:
ſub paupe tecto.i.tegurio illic cōſtructo . delitui iquā i ea ptē qua
viator petit tēpla romana .i. iuxta viā militarē : & qua claterna.i.
lac⁹ ille fugiēs.i.dilabens p agros flaminios .i. iuxta viā flaminiā
Via æmi lia a C.flaminio ſtratā(vñ ſtrabo lib.v . Scaurus p piſas & Lunā vſq;
ſabatios viā ſtrauit æmiliā:& hic p darthonē . Alia vero ē æmilia
Via flami nia quæ p flaminiā excipit.Eodē eni in cōſulatu marcus lepidus &C.
flaminius collegæ fuerūt.Victores aūt ligurū ſtrauere:hic qdē fla
miniā e roma p tuſciā & vmbiā vſq; ariminū: alter reliquā: Porro
vſq; bononiā:& ex ea i aquileiā prope alpiū radices ducto p gyrū
circa plaudes opere)ducit amnē vndoſū.i.vndis plenū a vallibus
anguſtis:ſub arce ociami illi⁹loci vbi refrigeri⁹ ad quē parthenicē
mariānā ſcribit:tenebat i ſublimi colle:tecta dicta .i. addicta no-
ſtris camęnis.i. muſis: aut dicta.i.laudata & decātata a nīs camę
nis.Peſtis nō fuit magis auſa.i.audacior nec nocētior iſta clade q̄
diripuit longo funere.i.epidimia diu durāte:plebē romuleā.i.ro-
manā:qñ anguis epidaurius.i. eſculapius in ſpecie ſerpētis appa-
rēs:veniēs i regna quirini.i.romā delatus abſtulit citra fluctus io-
nios.i. maris ionii: virus aeriū.i.ifectionē aeris:qui ſ. anguis tenu
it poſtea tēpla iūcta ioui .i . iouis tēplo qua ſup. pte:inſula q̄ eſt in
medio tyberis:dirimēs .i. ſeparās ianiculū.i.illā ptē romanam: a
collibus vrbis:ſ. romæ.diuidit amnē.ſ.tyberim bifidum i. i duo
brachia ſeu cornua diuiſū. De eſculapii aduētu ſic dicit Plinius in
Anguis Epidau- de viris illuſtribus Romā ob peſtilentiā reſponſo monēte ad eſcu
rius lapiū epidauro accerſēdum decē legatos pricipe Quito Volūnio
Aeſcula- miſerūt Qui cū eo veniſſent ſimulachrū ingēs mirarēt:āguis e ſe-
pius. dib⁹ei⁹ elapſ⁹:venerabilis nō horribilis p mediā vrbē cū admira-
tione oim ad nauem romanoꝝ perrexit:& ſe i Volūnii tabernacu
lo cōſpirauit(.i.i ſpiras collegit)Legati deū vehentes antium pro
uecti ſūt vbi per molliciē maris anguis proximū eſculapii phanū
petit:& poſt paucos dies ad nauē rediit & cū aduerſo tyberi ſubue
heretur in proximā inſulam deſiliuit:vbi tēplū ei conſtitutū & pe-
ſtilentia mira celeritate ſedata eſt.

¶ Communes calamitatum causæ.

Seu superum sic ira velit: seu noxius ardor
Aetheris aerios infuso lumine tractus
Inficiat seu sola ferant contagia morbum.
Seu dum longa fames hominum ieiunia coegit
Ora cibis vesci indignis escaq; nocenti:
Impurus per membra fluens vitalia sanguis
Putruit: & dirum subiens præcordia virus
Inferat occulto properatam vulnere mortem
Vnde malum surgat nō est dignoscere prōptū.
Ipsa tamen reor has omnis concurrere causas
Et coniuratas percusso fœdere diuum.
Astrorum terræq; simul concurrere vires:
Sicq; hominū genus haud vna obsidione teneri:
Et nobis elementa necem superosq; minari.
Nec mirum quando longe grauiora meremur
Supplicia: & longe asperiori verbere cędi.
Quippe vbi nec superum pietas: vbi nulla tonātis
A scelere humanas prohibet reuerentia mentes.
Et virtus vicio vrgenti dare terga coacta est:
Ira patris diuum fremit indignata furensq;
Euocat ex altis erebi fornacibus atram
Progeniem: horriferę genus implacabile mortis.

Et terras permittit agi phlegethōtis habenis:
Plutonisq; Premi imperio. de tristibus orci
Sedibus egressa æthereas noua monstra sub auras
Inuadunt hominum cœtus:& inertia flatu
Pectora lętifero feriunt:it frigida tabes
Ad viuum penetrans animos: perq; intima corda.
Imbibitum virus postq̄ concluserit omnis
Ad virtutem aditus homines impellit & vrget
Quo stygiæ iussere canes: quo ditis auari
Spiritus inclinat: primi qua criminis auctor
Monstrat inter latum:placidaq; tyrannide regnat

SEu superū sic ira velit. Docet cōmunes calamitatum causas primo ęclit⁹ demissas in scelerū vltionē:ob cui⁹ rei occasio nem:describit pctōrū capitaliū in hūc mūdū eruptionē . Deinde phisicas seu naturales:Naturalē aūt ordinē pestilentiæ tāgit Vir. ænei.iii.dicens subito cū tabida mēbris Corrupto cęli tractu miserādaq; vēit. Arboribusq; satisq; lues.& lętifer ān⁹ &c. vbi Seruius. Hic ē ordo inqt pestilētiæ vt docet Lucreti⁹ Prīo aeris corruptio ē & aquatū & terrarū mox aīaliū &c. Ordo ē . Seu ira supū.i. ęlestiū velit sic.i. siue deo ita volēte in scelerū vltionē seu ardor noxi⁹.i.ardēs ifectio ętheris.i.aeris supioris aut a ęlo descendēs ficiat tractus aerios.i.regionē aeris:lumine ifuso .i. irradiatione pestifera imissa.seu cōtagia.i.ifectiones ex cōtractu & frequētia ifectorū: afferāt aut iferāt morbū.s.pestiferū. Seu dū fames longa.i. diuturna coegit ora hoīm ieiunavesci cibis idignis & esca nocēti .i.cibo corrupto:sāguis iput⁹.i.ifect⁹ex tali cibo generat⁹:fluēs.i. manās p mēbra vitalia.i.p venas ad p̄cordia:putrust.i.corrept⁹ ē & vir⁹ dirū.i.venenū crudele talis ifectionis:subiens.i.occulte in trans:p̄cordia.i.locavicina cordi:iferat mortē properatā.i.acceleratā:occulto.i.latēte vulnere.Nō ē p̄optū dignoscere.i.discernere & diiudicare vñ malū surgat Qui vers⁹ possit esse prim⁹ ī ordie

vt sit.Nō est promptū dignoscere vnde malū surgat seu ira superū &c.sed ꝓpter sequētia priorē ordinē posui tamē.i. tamet si difficile sit dignoscere:ipe.i.ego reor:ois has cās cōcurrere satis notum est ois in accusatiuo plurali etiā latine dici.& vires diuū.i. cęlestiū & astrorū & terre simul cōcurrere.i.consentire in necē hoim cōiuratas.i.conspirantes:fœdere percusso.i.consensu firmiter stabilito.Fœderis autē percutiendi morē virg.lib.xii.ęnei.satis īdicat videlicet fętū suillū pcuti p̄cariq; vt q fędus nō seruauerit ita feriat vt fętus ille mactabat.Vñ ꝓ firmo cōcordie aut amicitię nexu:fœdus pcuti aut feriri seu ici dicim⁹ & reor sic genus hoim teneri:haud vna.i.multa obsidiōe:& elemēta & supos minari nobis necē.Nec mirū sup.est qñ.i. qñqdē seu qm̄ nos meremur lōge grauiora supplicia & cędi.i.pcuti seu affligi verbere .i. flagello longe asperiori.Quippe.i.vtpote:vbi.i.i qb⁹ nec vlla pietas.s. religio superū.i.erga deū & sctōs.& vbi nulla reuerentia tonātis.i. dei p̄is ꝓhibet.i.arcet mētes humanas a scelere.Sic. i. geor. Quippe vbi fas versū: atq; nephas &c. Et vbi virt⁹ coacta est dare terga .i. cedere vitio vrgēti.i.ipsā opprimēti & expellēti: ira patris diuū .i. diuorū hoc est cęlestiū existens īdignata:fremit: id est ferociā & ī dignationē suā i nos exercet: & ipse furēs .i. excādescens euocat ex altis.i.profundis fornacibus erebi.i.īferni:atrā ꝓgeniē.i.mortem q̄ ab inferis hoc est p demonis persuasum in genus humanū inducta est:& pro id est genus iplacabile qa nulli mors impia pārcit:mortis horrifere.i.horrorē afferētis:& permittit.i. sinit terras agi habenis phlegethōtis.i.ardoris īfernalis: & premi īperio plutonis.s.infernalis qui oim mortē desiderat:noua mōstra.i. inaudita aut insolita genera mortiū:egressa.i. orta aut procurata de tristibus sedib⁹ orci.i.īferni miseros dānatos vrgentis: sub auras ætherias.i.ad regionē nostrā: inuadūt cœt⁹.i.cōuēt⁹ hoim & feriunt: id est percutiūt pectora inertia:id est nō attēdentia ad causā mortis.quod scel⁹ est.flatu.i.afflatu:letifero.i.mortali seu mortē afferēte.Tabes:id est lenta corruptio sanguinis:frigida: id ē frigus hoc est mortē inducens:it.i.diffunditur penetrans animos .i. spiritus vitales ad viuum.i.vsq; ad fontē vitæ: & virus imbibitum p ītima corda postq̄ cōcluserit omnes adit⁹.i.accessus ad virtutem qa homines nō intēdunt ad pęnitentiā fereq; obstinati sunt:impellit & vrget homines sup.eo.i.ad infernum: quo canes stygie .i. dirę seu furiæ infernales iussere sup. descendere: & quo spiritus.i. inspiratio aut angel⁹ ditis.i. plutonis infernorum principis: auari: id est

Fœdus

inſatiabilis: qa oim aias deſiderat iclinat ſup. ea qua auctor. i. iductor primi crimis. ſ. lucifer i cęlis. & ſerpens diabolicus i terris mō ſtrat iter latū: qa lata ē via q̄ ducit ad perditionē: & regnat tyrānide. ſ. occupatione alieni regni: placida. i. quieta ſine repugnatione aut reſiſtētia. eorū qbus inique dñatur cū tamē reſiſtere valeant.

Hic iuuat immanes erebi monſtrare figuras
Tartareumq; genus ſub apertum ducere cœli
Lumen: & occulti reſerare latentia mundi
Monſtra: venenoſo pauit quæ lacte megæra.
Cerbereiq; canis ſpumis & ſanguine lernæ
Me precor aſſuetum mites errare per vmbras
Grynei nemoris veſtriſq; ſonantia rura
Cantibus & greſſus modo per fera mōſtra ferētē
Intactum ſeruate deæ: furiale per agmen
Eſte pio vati comites: moreſq; docete
Infandos ſtygiæ gentis cœlumq; peroſæ.
Iam mugire ſolum cœpit: iam nubibus aer
Pallet: & infernis ſurgunt afflatibus vmbræ
Nigreſcitq; polus: monſtris exterrita lampas
Fert retro phœbæa gradus: auditur ab antris
Clamor: & omnigenum rabies confuſa ferarum.

Hic iuuat &c. Occaſionē nact⁹ dicit ſe velle deſcribere mōſtra ſfernalia. i. crimina capitalia ſeu mortalia: qd etiam ſequēter. facit Ordo ē. Iuuat. i. delectat me: hic. i. hoc loco: aut mōſtrare hic imanes. i. tetras et terribiles figuras erebi. i: ab erebo. i. tenebris ſfernalib⁹ ortas. ſ. peccatorū: & ducere ſub apertum lumē cęli. i. regionis nr̄e: gen⁹ tartareū. i. generationē infernalē. & reſerare. i. aprire & reuelare mōſtra mūdi occulti. i. abditi & icogniti ſeu iuiſibilis: hoc ē.

hois iterioris seu aiorū:latētia.i.occulta & iuisibilia:q̄ megæra.i. furia illa ifernalis pauit lacte venenoso.& spumis canis cerberei.i. ifernalis tricipitis:hoc est aconito qđ ex cerberi ad aurā tracti spuma natū dr̄. Est āt herba venenosa:& sāguie lernę.i. hydrę lerneæ q venenosissim⁹ fuisse phibet:ita vt eo sagitte ifectę letiferę essent Ego p̄cor o deæ.i.musę(hoc āt loco qa rē poeticā tractat poetaq̄ more sermonē ad musas vertit:cū alibi res sāctas pagēs ad sāctos cōuerterit verū nō nisi rē sanctā p musas intelligit)p̄cor ergo vos deæ.i.iuētrices rerū nouarū:seruate me itactū.me iquā assuetū errare.i. versari p mites vmbras neōris grinei.i.apollinei(Est ei apollini sacrū:vñ ē illđ bucolicū His tibi grinei nemoris dicaī origo Vbi Seruius Grineū nem⁹ī ionia ē phœbo sacrū:in quo de peritia diuinādi calcas mopsusq̄ certarī)& solitū errare p rura sonātiaq̄ stris.i.musicis cātib⁹ & ferētē modo gressus.i.gradiētē modo.i.in hac materia:fera mōstra.s.ifernorū.& este comites pio vati: p agmen furiale.i.facite vt de peccatis locutur⁹ nō peccē (tāta ei ē peccatorū p̄cipue carnaliū illicebra atq̄ venenū:vt dū acerrie & apertissime dānāt atq̄ detestāt detestātē atq̄ audiētes adoriātur:quo circa nō oīno approbādi sunt satyrici qui tā aperte vitia tacenda dānant:nec laudandi declamatores qui tacēda vitia aperte nominat.aut cōfessari q nimis aperte inquirūt:& inuestigando ignaros scelerū in fraudē etiam nescientes illiciūt.bene ergo p̄cat poeta diuinas musas.i.casta sācti spirit⁹ dona: vt dū de obscœnis loq̄r castus permaneat:q̄ precatiōe scelerū turpitudinem aperte docet. vt quorū vix sine cōtagiōe mētio fiat:& docet infādos.i. detestabiles mores gētis stygiæ.i.ifernalis:& perosę.i.pfecto odio psequētis cœlū.i.cœlestes:Solū.i.terra vnde proficiscēr:cępit .i.incipit. (Est ei quātū ad significationē p̄sentis tpis.tractūq̄ ē ab illo .iii. çnei. Sub pedib⁹ mugire solū totusq̄ moueri mōs circū &c). iam mugire:aer pallet iā nubibus.i. integumētis ne cogatur eas furias aspicere:& vmbræ surgūt afflatib⁹ infernalibus.i. furiarū ifernaliū aduētātiū:& pol⁹.i.cœlū aut axis cœlestis nigrescit. & lāpas phœbea.i.sol:hoc est glob⁹ solis lucens(Superstitio enim veterum credebat planetas esse lāpades deorū qui eis p̄sunt) exterrita mōstris scilicet aduētātibus:hoc est peccatorū figuris quibus nihil ē horribilius:sicut virtute secundū deū nihil speciosius:fert gradus retro.i.retrocedit ab aspectu furiarū fugiēs:clamor audit ab ātris.s. infernalibus:& rabies cōfusa ferarū omnigenum.i.omnigenarum: hoc est omnigeneris sup..auditur.

Grineū nemus

¶ Monstrum primum: Superbia

EVolat horrisono rapidi phlegethōtis ab ãne
Ingenti alarum stridente superbia ductu:
Sic illam dixere super quia cætera sese
Tollit: & extento socias supereminet ore
Omnia conuoluens: cœca de sede baratri
Crimina nigrantem post se trahit omnia pompã.
Huius ab ardenti virosus anhelitus ore
Fumat: & obscuris oriens a faucibus humor
Defluit: hippomanes: aconyta: canisq; virentem
Tænarii spumam superans: omnēq; venení
Mortiferam rabiem: stygii fex ima profundi
Se superum genus esse putat: veterumq; deorum
Semen: & a magno se iactat apolline natam.
Ardua frons: vnoq; oculo stellata rotondi
Circuitus: medioq; sedens in lumínis orbe
Discessit spatiis æqualibus vndiq; centrum
Hoc insigne patris phœbiq; ardentis imago.
Difficili vultu graditur: gestuq; malígno
Innocuos miteq; animos irridet. & odit
Quem videt æternis illustrem laudibus altum
Per virtutis iter veri conscendere honoris
Culmen: & ad superos niti cœloq; propinquum.

Cur apollinis filiã se dicat docet ibi hęcē quã veteres &c.

It grauis & raro inceſſu veſtigia profert
Strimoniæ de more gruis:quæ ſemina campis
Iacta legens æquæ trepido ſub ſidere libræ:
Si vicina ferat greſſum per rura viator
Tela ferens arcũue manu caput ardua tollens
Clangit:& ingenti mouet internodia paſſu.
Paulatimq; viam ſuſpenſo gutture carpit.
Cum bellator equus domini frenatus habenis
Oſtentans pectus latum ceruice ſub alta:
Cum glomerat bibulo lentos in puluere greſſus:
Nunc hac nunc illac oculos & colla retorquens
Spectari gaudet:libycoſq; æquare leones
Viribus albanoſue canes dum ſe putat auras
Colligit:& latis imitatur naribus eurum:
Non ſecus hæc rabies ventoſo inflatior vtre
Cum graditur vibrans alternis montibus armos
Ardua ſublatæ circunfert lumina frontis:
Vanaq; proceri miratur corporis vmbram:
Et tacitis ardens curis ſublimia ſemper
Mente agitat:tumidoq; ſedet ſub corde venenum
Contemptrix inopum: vultus elata ſeueros:
Inflatoq; rotans turgentia gutture verba:
Ferre nequit iuga:maiorem indignata paremq;

Imperia vsurpat:regnicq; libidine feruet.
Immansueta:ferox:miseris aduersa:minaxq;
Mitibus: elatis contraria:nescia pacis:
Nescia amicitiæ:rixarum & litis origo:
Dura:ingrata:duplex animo:violenta:rebellis.
Improba: quid pietas quid sit clementia nescit.
Perfida fœdifragam dubio sub pectore mentem
Versat: ab excelso fugientia culmine semper
Saxa mouet:laudum semper vesana libido.
Sollicitum pectus curis flãmantibus vrget:
Nec vitæ ratio nec opum nec honoris: in omne
Sponte scelus præceps ruit implacabile monstrũ

EVolat hor.r.p.ab amne.Describit prio loco superbiã atq; eiꝰ improbos mores Ea ei fuit prima labes:q̃ cœlestes spiritꝰ ad inferna detrusit:& humanũ genus suadente diabolo in transgressionem illexit:cũ et primus angelus et primꝰ homo altissimo simi lis eẽ effectaret:multa sũt hic diserte sane dicta quorũ nõnulla sub ordie tãgã qtalis ẽ.Superbia euolat ab horrisono.i.horribiliter sonãte amne,lacu phlegethõtis.i.ardoris infernalis:rapidi.i.rapide fluẽtis,hoc ẽ cito i pestiferũ fatũ rapientis:euolat dico superbia ingenti ductu alarũ stridẽte.i.stridorẽ iducẽte ex pnici volatu.Ostẽdit aũt causã nois dicẽs:Sup.veteres dixerc.i.vocauerũt illã.s.pestẽ aut furiã ifernalẽ:sic.i.noie superbie qa tollit.i.effert & extollit aut erigit sese sup cętera.i.ceteras res:& supemiet socias.i. eminet supra socias ore extẽto.i.elato:& ceruice erecta.cõuoluẽs.i. pessũdãs oia:ipsa trahit pꝰ se de cęca.i.caligiosa sede baratri.i. voragis ifernalis:oia crimia(appositorie)põpã nigrãtẽ.i. atrã & tenebrosã:ãhelitꝰ.i.aia seu flatꝰ aut spiritꝰ:virosꝰ.i. venenosꝰ fumat.i. exhalaẽ cũ fumo:ab ardẽti ore huiꝰ.s.mõstri videlicet supbię.Superbia ei nascit̃ ex honorũ & p̃lationis cupiditate : cupiditas aũt ardor

quidā ē :ardor aūt noxi⁹ fumū venenatū exhalat:& humor.i. vapor qdā oriēs a faucib⁹ obscuris:defluit.i.distillat & deorsū labit supās.i. excedēs in fœtore & venositate: hippomanes .i. venenū qd manat ab inguine equç furētis amore (Legēdū ē aūt hippomanes vt idicat vers⁹:& gen⁹.Nā neutro genere etiā Virg. ꝓtulit in geor.dicēs Hippomanes qd sepe malç legere nouerce Miscuerītq herbas & nō inoxia verba. Hippos aūt equ⁹ ē & equa) & supans aconita.i.herbā illā venenosā inter cotes vt dicūt natam: ex spumis cerberi canis infernalis ꝑ herculē ab inferis ad supos iuxta tænarum ꝓmontoriū laconiæ:extracti.vñ hic expositorie dicit:q pro .i.spumā virētē.i.i herbā versā canis tenarii.s.cerberi ad tænarum apparētis. grece ταιναρος dicit:nō ergo latinā ethimologiā accipit verū vt pleraq alia loca i singulari masculinū & i plurali neutrū ē:nec ꝓfert tenar⁹ & supans oēm rabiē mortiferā veneni Ea ei venena corp⁹ i ficiūt:hoc mentē Ima fex.i. ifima putredo & sordes ꝓfundi stygii.i.profūditatis infernalis .s. supbia ad ifimū lacū aut vt scriptura dicit in ꝓfundū laci:detrusa : putat se esse gen⁹ superū.i.cœleste quia oībus ꝑferri vult:aut quia i cęlis nata est : & semen .i. ꝓgenie veterum deorū:& iactat se natā a magno apolline .i. a lucifero:qui haud dubie:apolline.i.sole maior fuit & splendidior. fōs ardua:ē sup.illi.stellata.i.illuminata vno oculo rotundi circuit⁹ more videlicet ciclopū:vñ depoliphemo dicitur çnei.iii. telo lumē tenebram⁹acuto Ingēs qd torua solum sub fronte latebat Argolici clipei:aut phœbeæ lāpadis īstar . Sed quæres quare Superbiæ vnicū oculū det:verū multę sūt causæ:aut quia se vnā inspicit oiaq in suā laudē vertit:quasi id vno oculo faciat: aut qa more gorgonū vno oculo ornat:aut veri⁹ quia magno apolline se satā ꝑdicat: vñ vt eius filia probet vnū oculū phœbeæ lampadis instar habet centrū.i.mediū oculi seu pupilla sedens.i.sitū aut sita i medio orbe.i.ciclo luminis.i.oculi discedit vndiq.i.ab vtraq ꝑte:çqualib⁹ spatiis.hoc sup.ē insigne & imago phœbi .i. lucifer: pīs sup.eius ardētis:olim in cœlo.nūc in inferno . sed i cęlo lucentis in inferno cremati verū siquis velit eam dici filiā apollinis.i.solis & nō lucifer i more gētiliū non erret:qa Circe.pasiphae phaetō & reliqui qui solis liberi fabulantur supbia & ābitione notati sūt: vñ & supbia se solis filiā iactat Ipsa gradit vultu difficili.i.superbo & immiti et nulli cedēti:& gestu maligno:& irridet aios inocuos & mites: & odit sup.eū quē videt illustrē.i.spectatū eternis laudibus:cōscēdere per altū iter virtutis:culmen honoris veri.i.non

Tçnarus

vſurpatitii necîaniter attributi:& quẽ videt ꝓpinquũ cœlo.i. cœleſtib⁹:niti .i.tendi ad ſuperos.i. cõſortiũ cœleſtium ad quod per modeſtiã & cæteras virtutes conſcẽditur.ſicut cõtra per ſupbiam maligni ſpiritus ceciderũt. Ipſa ſupbia it.i.incedit:grauis .i. põpoſa: & profert veſtigia.i.greſſus ſuos.raro inceſſu.i.lento gradu: more gruis aut ciconie & pauonũ qbus videt ſupb⁹inceſſus:vnde addit:de more.i.ad morẽ gruis ſtrimoníę.i.thraciæ Nã aſtrimone lacu thraciæ quẽ grues frequẽtãt. Virg.i geor.eas ſtrimonías vocat:q̃.ſ.grus legẽs.i.colligẽs paſcẽdo ſemia iacta cãpis.i.in aruis: ſub ſydere tepido:libręs.illi⁹ ſigni qđ ſol ad mediũ ſeptẽbris ingredit:quo tp̃e ſatio fieri ſolet: æq̃.i.æqnoctialis. Vñ virg. Libra dies noctiſq; pares vbi fecerit horas &c.ſi viator ferat greſſũ p rura vicia ferẽs manu tela vel arcũ.ipſa ardua tollẽs caput: clãgit.i. clãgorẽ facit: et mouet iternodia.ſ. crurũ igẽti paſſu:et carpit pau latim viã:gutture ſuſpẽſo.i.ſurſũ ducto. Eſt ergo ſupbia in inceſſu ſilis grui fugatę aut tentãti fugã. Et equo in phaleris ceſpitãti vñ ſubdit. Cũ equ⁹bellator.i.belliger:frenat⁹habenís dñi oſtẽtãs ſub alta.i.erecta ceruice:pectus latum.i.torofũ:cũ.i. qñ glomerat.i.in gyrũ facit lentos greſſus i puluere bibulo.i.arenoſo:& ita ſicco & mulſũ bibẽti:retorquẽs oculos & colla nũc hac nunc illac:gaudet ſpectari:& dũ putat ſe æquare.i.eqparare & p̃ſtare virib⁹ leones lybycos.i.punicos q iubati ſũt & cęteris p̃ſtãt.& canes albanos qui etiã p̃ſtãtiſſimi ſũt ſicut moloſſi i epiro.colligit auras.i.inflat ſe & imitat latis narib⁹ eurũ.i. vẽtũ illũ calidũ.Hec rabies.ſ.ſupbia: inflatior.i.turgidior:vtre.i.folle aut ſacco ex corio ventoſo.i. venti pleno gradit.i.icẽdit:nõ ſec⁹.i.nõ aliter q̃.ſ.equ⁹ dict⁹:vibrans.i. motãs armos.i.hũeros ternís motib⁹: circũfert ardua lumia.atq pri⁹dixit illi vnũ eẽ oculũ:ſed de vno oculo lumina dicere poteſt Nã pro oculis vix ſingulariter niſi apud poetas reperias.Id eſt ergo oculũ illũ vnũ i quo tota eius lumia ſũt:aut locũ luminum:frõtis ęlatę.i.erecte:& ipſa vana mirat vmbrã corpis ſup. ſui proceri .i.teretis & pulchri ac magni.Sũt certe vani q ſe mirãt: ſibiq; in ceſſu placẽt. Graphice ergo mores ſupbiæ deſcribit Et ipſa ardẽs curis tacitis.i.i p̃cordiis latẽtib⁹.vnde ẽnei.iiii.Latonę tacitũ ptẽtãt gaudia pect⁹.agitat.i.tractat mẽte ri. aio ſuo: ſemper ſublimia .i.res magnificas:& venenũ tumidũ.i.quod tumidã facit.ſedet .i. fixũ eſt ſub corde id eſt i p̃cordiis:Ipſa cõtẽptrix.i. aſpernatrix iopũ & elata vultus ſeueros.i.habẽs vultus elatos ſeuerum ſimiles & rotãs.i.volutãs guttureiflato verba turgẽtia: nequit ferre iuga

.i.subiugari aut parere. idignata.i. fastidiēs maiorē sicut Cæsar:& parē sicut Pōpeius. Ipsa vsurpat.i.occupat iniuste imperia: & feruet id est ardet libidine.i.ambitione & cupiditate regni id est regnādi:existēs imansueta et ferox:& aduersa.i.iimica:aut auersa miseris:et minax id est minabūda & rigorosa:mitib⁹.i.aduersus mites et imbelles:cōtraria id est hostis elatis.i. superbis: quia duo superbi nō cōpatiunt se nescia pacis: nescia amiciciæ:& origo rixarum et litis id ē discordiæ existens dura & ingrata id est austera & rebellis:duplex.i.versipellis et fraudulēta animo: violēta rebellis & iproba. nescit quid sit pietas id est clemētia & humanitas seu benignitas: & ipsa existēs perfida versat sub pectore dubio.i.ancipiti & difficulter cognoscibili:aut dubię fide:mentē fœdifragam.i. frāgentē fœd⁹ si quod percusserit. Et ipsa mouet semp saxa fugientia ab excelso culmine .i. a summo vertice: qua pœna superbi & ābitiosi damnātur apud inferos. vt Maro lib.vi. sentire videtur dicens. Saxū ingēs volunt alii &c. et vesana.i. male sana aut peruersa libido.i. appetitio laudū:versat semper curis flāmantibus id est incendentibus pectus sollicitū. Nec ratio.i. consideratio vitæ nec opū nec honoris est sup. ipsi: sed ipsum monstrum implacabile ruit preceps.i. præcipitāter in omne scelus.i. omne peccatum.

Hæc hominum suprema lues:immane ferūq;
Thraicio facinus potuit suadere tyranno
Asper vt horrenda cumulans præsepia cæde
Semineces artus hominum fumantiaq; exta
Intulerit stabulis: & equis epulanda virorum
Corpora quę infami hospitio laribusq; pphanis
Occultus pacem simulans admiserat hostis.
O scelus:o dira inuisę spectacula fraudis
Luminibus toruis quotiens capita alta leuabant
Thraces equi grandes humano sanguine pasti
Et capita & teretes pendere extra ora lacertos

Cruraue confractis genibus crinisue cruentos
Vidisses sanie a mento per lata fluente
Pectora. sub grauibus contrita cadauera malis
Fractaq; sub duris crepitabant dentibus ossa.
Strimonius meminit Nestus: scit bistonis vnda.
Traxit Idumei genus hinc vecordia regis
Quem magus ardentis cœli noua signa secutus
Admonuit venisse deum. nisi cœca superbi
Pectoris ambitio mentem fecisset opacam
Isset ad infantis sancta incunabula christi
Deposito fastu: sed mens inflata fauore
Cæsare gentis longoq; tyrannidis vsu
Est ingens meditata nephas: nec prisca parentum
Sæcula par videre scelus: nec longa videbit
Posteritas. per rura furens galilęa satalles
De trepidis matrum sinibus lactentia vulsit
Pignora:membratimq; secans lata arua cruore
Imbuit innocuo:matres vlulare per agros
Audiuit montana Rachel: vicinaq; fonte
Flumina de duplici ducentia nomen & vndas:
Hinc est orta lues: quę thracia regna vetusq;
Græcorum imperium vertit:Bizantia regum
Vrbs opibus constructa:mari prætenta:duobus

Aegeo Euxinoq; fretis stipata sedebat
Sceptra tenens:paruo qua gurgite bosphoros vndā
Colligit:hanc scythica irrūpens Othomanus ab arcto
Insidiis captam ferro violauit & igni:
Arx erat: Europes:& inexpugnabile quondam
Romanæ fidei vallum Mahometica contra
Arma:minas asiç frenans libyæq; tumultum.

Hçc hoim supma lues &c. Recitat mala q̄ p supbiā cōmissa sunt Primo imanitatē diomedis bistonii.i. thracū regis q eqs suis hospites epulādo dedit:vt feroci aio equos hēret:Deide scel⁹ hærodis idumei inocētū interfectoris :Tū vrbis cōstātiopolitane p supbiā deuictę & turcis subiectæ.Ordo ē.Hæc suprema.i.pessima aut sūma.i.maxīa:lues.i.pnicies hoim:potuit suadere(imo psuadere) tyrānio thraicio.i.diomedi bistonio:facin⁹ imane.i.crudele & ihumanū:& ferū.i.quale a feris fieri solet:vt videlicet:ipse asp.i. imitis:cumulās.i.onerās & iplēs prçsepia.s.equoꝝ suoꝝ::cede hūana .i.carne hoim ab eo cçsorū.itulerit.stabulis.i.i stabula(datiu⁹ locatis: secūdū quosdā octau⁹ cas⁹:q loco accusatiui & p̄pōnis nō semel a virgilio ponit.vt Inferretq; deos latio.i latium.It cœlo clamorq; virū clāgorq; tubarū.i.in cœlū aut ad cçlū.Obuertūt:pelago proras.i.pelag⁹ versus.viridi cōpellere hibisco.i. ad hibiscum &c.)artus semineces.i.mēbra hominū semiuiua adhuc. & exta hominū fumātia.i.adhuc calida et. palpitātia & intulerit corpa virorum epulāda.i.comedenda equis.i.ab equis:q̄.s.corpora ipse existēs hostis occult⁹.i.itrisec⁹:& simulās pacē.i.beniuolētiā & amicitiā admiserat.i.susceperat hospitio infami & laribus ꝓphanis.i. sceleratis. Is postea ab hercule interēptus dicit. Cōtra hoc aūt sceleus exclamat poeta dicēs.O scel⁹ o dira spectacula fraudis inuisæ .i.iuidendæ & detestabilis q̄tiēs eq thraces exūtes grādes ga pasti sāguie hūano leuabāt alta capita sup.cū luminib⁹.i.oculis:toruis.i. ferocib⁹:tuvidisses.i.qlibet videre potuisset capita.s.hoim & lacertos teretes.s.hoim pēdēr extra ora eq̄rū.s.& vidisses crura cōfractis genib⁹.i.quorū genua erāt cōfracta añ q̄ eqs apponēt:& crinis .i.capillos hoim cruētos & pectora sup.pēdere extra ora equoꝝ & hoc sanie.i.cōcreto & corrupto sāguie fluēte a mēto.s.equorū p la

ta pectora sup.eorũd cadauera.ſ.hoim crepitabãt.i.crepitũ dabãt cõtrita sub grauib⁹ malis.i.mãdibul⁹ equo⁹ fortiũ.& ossa.ſ.hoim fracta sub duris dẽtib⁹ equorũ crepitabãt.Nest⁹.i.fluui⁹ seu ãnis il lestrimonius.i.thracius:iuxta abderã fluẽs.mẽinit.i.cõsci⁹ aut testis ẽ qa vidit:& vnda bistonis illi⁹ stagni i bistone regiõe thracię vñ diomedes ille bistoni⁹ dict⁹ ẽ:de ea regiõe dicit sic ouidi⁹. Et tuta a bello bistonis ora fuit. Vecordia regis idumei.i.herodis ex idumea regiõe oriũdi:traxit hĩc.i.de supbia:gen⁹ suũ. quẽ.ſ. regẽ hoc ẽ herodẽ:magus.i.sapiẽs pſa⁹ more:secut⁹ noua signa cęli ar dẽtis.i.nouũ sid⁹ in aere reſplẽdẽs:admonuit deũ vẽisse.Dicebant ei magivbi ẽ q nat⁹ ẽ rex iudeorum?Vidim⁹ ei stellã ei⁹ in oriente &c.ipe sup.isset.i.iuisset: fastu.i.supbia depositio.i.abiecta:ad sancta cunabula xp̃i infantis:nisi âbitio cæca.i.cœcũ faciẽs pectoris supbi fecisset mẽtem opacã.i.caliginosã & ignarã salutis suæ:sed mẽs inflata fauore gẽtis cęsareę.i.ipatoris romani a quo regnũ tenebat:& lõgo vsu tyrãnidis qa regnũ iãdiu vsurpauerat: est medi tata ingẽs nephas.i.nephãdissimũ facin⁹.nec prisca.i.vetusta sæcula parẽtũ.i.maiorũ nr̃o⁹ videre par.i.cõsimile aut equale scelus nec lõga posteritas videbit par scel⁹.Nã sup.satelles.i. lictor: furẽs per rura galilea:vulsit.i.auellit& abstraxit:de trepidis sinib⁹.i. cõplexib⁹ matrũ pignora lactẽtia.i.liberos ifãtulos lactẽtes seu sugẽtes:& ipe secãs sup.ifãtes mẽbrati.i.p.mẽbra:ibuit.i.madefecit & irrigauit:arua lata cruore inocuo.ſ.inocẽtũ. Rachel mõtana.vñ hier.xxxi.Vox i excelso audita est lamẽtatiõis & luct⁹ & fletus rachel plorãtis filios suos & nolẽtis cõsolari sup eis:qa nõ sũt &c.q̃ verba citãt Mat.ij.Rachel ergo mõtana.i.q̃ i excelso ẽ audiuit ma tresvlulare p agros:& flumia ducẽtia nomẽ &vndas de duplici fõte.i.iordanis sup.audiuerũt mres hululare p agros.Lues.i.pnicies & corruptio q̃vertit.i.euertit regna thracia &vet⁹ ipiũ greco⁹ qđ penes bizãtios seu cõstãtiopolitãos erat:ẽ orta hĩc.i.ex supbia & âbitiõe.Bizãtia vrbs.i.cõstãtiopolis exñs cõstructa opib⁹.i.diuitijs regũ:p̃tẽta.i.p̃munita mari:& stipata duob⁹ fretib⁹.i. marib⁹ .ſ.ęgeo & euxino:sedebat.i.pacifica regnabat:tenens sceptra:sup. ica pte:qua bosphoros.ſ.thraci⁹:(Est ei duplex cimeri⁹ & thraci⁹ vterq; dict⁹ q; bouẽ ferat.i. q; bob⁹ trãsmeabilis sit cũ sit loc⁹ i ma ri angust⁹ nec sane .pfũd⁹.vñ hic dicit)qua bosphoros colligitvn dã puo gurgite. Othomanus.i.turcus mahumetus ab othomano turco⁹ prio ei⁹ nois pricipe nũcupat⁹. Fuit aũt his othoman⁹ exigui census & obscuro loco natus:a quo cęteri tñ othomani dein,

Seruius dicit vel li nõ vulsi a vello dici

Bosphoros.

Othomanus.

ceps nũcupati sũt: q orta iter pricipes turcoꝝ discordia fælicíter ausus ẽ regnũ occupare. Ab eo p plusc̃la iterualla succeſſit mahumetus q duo ipia &.xii.regna suo adiecit dominio. Othomanus ergo irrũpẽs isidiis.i.p insidias ab arcto.i.vrsa scythica.i.ad scythas q i septẽtriõe fũt spectãte violauit hãc.s.bizãtiãvrbẽ captã.i. postq̃ eã cepat: ferro & igni.sup.bizãtium seu cõstãtinopolis:erat quõdã arx.i.p̃cipuũ,ppugnaculũ europes.i.illi⁹partis mũdi i qua nũc fides xp̃iana ẽ & iexpugnabilevallũ.i.munimẽ fidei romanæ .i.catholicę xp̃ianę:c⁹ romę sũm⁹ põtifex ẽ cõtra arma machometia.i.turcoꝝ:frenãs.i.restrigẽs minas asiç:& tumfctũ libyç.i.aphricæ.Cũ ergo pp pricipatũ superbiret:auxilio destituta euersa est.

Hæc scelerum dux atq; parens sublíme nítentís
Imperíum cœlí summamq; ambíre tonantís
Ausa poteſtatem:quantum tentauít in altum
Surgere:tænarios tantum deſcendít ad amnes.
Cuíus ob íngentem tellus concuſſa ruínam
Ceſſit: vt in latices Cautem ſi míſeris altum
Pandít íter: molemq; ſínu capít vnda capaci.
Sic percuſſa grauís monſtrí ſe pondere tellus
Díſſecuít: gremíumq; alto patefecit hiatu.
Sícut adraſteis cum vatem abſorbuít agrís
Campus: & armato percuſſit tartara curru
Seu quando ínferní caua guttura Curtíus antri
Clauſít:& elyſíos tremefecit pondere campos
Vel quando electæ prímo ſub íudíce gentí &
Terra Coron ſocíoſq; altam demerſit ín aluum.
Antra ígitur grandi laterum ſínuata receſſu
Inter ſe ripis ſummo coeuntibus ore

More pilę quotiens vento conſurgit in orbem
In latos abeunt curuatí fornicís arcus:
Fitq; ingens domus vmbrarũ pręcepſq; baratrũ.
Illíc ſulfureos incendia nigra liquores
Lambunt & dubiũ quaſi prima crepuſcula lumen
Spargitur: & triſti caligant tartara fumo.
Hic ſunt lugentes/ mortis domus impia/ campi
Regnat vbi ſcelerũ lachrymoſo in carcere mater
Exercens pœnis animas: claudíq; tenebrís
Indignata fremit: clauſo ceu nubila vento
Cum píceas frangunt clamoſa tonitrua nubes.

Hęc ſcelerũ &c. Recitat cætera ſupbię auſa temeraria: dicẽs Hec eadẽ. ſ. ſupbia exñs dux atq; parẽs ſcelerũ: auſa ãbire. i. p ãbitũ pe tere ſublime iperiũ cœli tonãtis p luciferũ. ſ. et auſa ãbire ſũmã po teſtatẽ tonãtis. i. dei: quãtũ ip̃a tentauit ſurgere i altũ (voluit ei eri gi & æq̃lis & ſil'is eẽ altiſſimo) tãtũ deſcendit ad ãnes tenarios. i. i fernales: ex ſũmo ei cęlo: ad ifima iferni deſcẽdit: ab arce. ſ. tonãtis .i. ſũmi dei: ad ãnes. i. fluuios infernales ob cui⁹. ſ. ſupbię ad iferos detruſæ: ruinã igẽtẽ: tellus cõcuſſa ceſſit. i. hyatũ fecit delıſcẽs: vt .i. quẽadmodũ ſi tu miſeris cautẽ. i. ſaxũ: ilatices. i. aq̃s ip̃a ſup. cau tes aut ip̃m ſaxũ: pãdit. i. apit altũ. i. pfũdũ iter: & vnda capit mo lẽ. i. magnitudinẽ lapidis capaci. i. ãplo ſinu. i. hiatu: apit ei ſele a qua priuſq; cõtigat ab aere p̃uio petita: ſic tell⁹ p̃uſſa põderẽ. i. mo le. mõſtri. ſ. ſupbie grauis. i. põderoſe: diſſecuit ſe & patefecit gre miũ. i. locũ capacẽ alto hyatu. i. pfũda fiſſura q̃ ad iferna deſcẽdit Probat exẽplis eos q ad iferos deſcẽdiſſe & a terra abſorpti dicũt Prio ãphiaret auguris quẽ ſtati⁹ i thebaide a terra abſorptũ docet Scđo M. curtii eqtis romãi de quo Liui⁹ lib. vii. ſic Eodẽ ãno ſeu motu terre ſeu q̃ vi alia: forũ mediũ ferme ſpecu vaſto collapſũ in imẽſam altitudinẽ dr̃: nec eã voraginẽ cõiectu terrę: cũ p ſe quiſq; gereret: expleri potuiſſe: Priuſq; deũ monitu q̃ri cœptũ: quo pluri mũ ppl's Roman⁹ poſſet. Id eni illi loco dicãdũ vates canebant: ſi

Amphiarcus
M. Curtius.

rẽp. romanã ppetuã eẽ vellẽt. Tũ marcũ Curtiũ iuuenẽ bello egre giũ caſtigaſſe terẽt dubitãtes: an vllũ magis romanũ bonũ q̃ arma virtuſq; eſſet. Silẽtio fct̃ō tẽpla deorũ imortaliũ que i foro iminẽt capitoliũq; ituẽtẽ & manus nũc ī cẽlũ nũc ī patẽtes terrę hiat⁹ ad deos manes porrigẽtẽ ſe deuouiſſe: equo deide q̃ poterat maxie ex ornato iſidẽtẽ armatũ ſe in ſpecũ imiſiſſe: donaq; ac fruges ſup eũ a mⁱtitudie viroꝝ ac mulierũ cõgeſtas. Lacũq; curtiũ nõ ab ãtiquo illo Titi Tatii Milite curtio metio: ſed ab hoc appellatũ Cura non deeſſet ſiq̃ ad verũ via iqrẽtẽ ferret: nũc fame reꝝ ſtãdũ ẽ: vbi certã derogat vetuſtas fidẽ Tertio exẽplo ſũpto e. xvi Nume. vbi ſic dr̃. Ait dñs ad moyſẽ. Præcipe vniuerſo ppⁱo vt ſepeẽ a tabernaculis chore dathã & abirõ. Cũ ergo receſſiſſẽt a tẽtoriis eoꝝ p cir cuitũ dathã et abiron egreſſi ſtabãt ī itroitu papilionũ ſuorũ cum vxorib⁹ et liberis oiq; frequẽtia. & dirupta ẽ terra ſub pedib⁹ eoꝝ & apiẽs os ſuũ deouauit illos cũ tabernaculis ſuis & vniuerſa ſub ſtãtia eorũ: deſcẽdeṛtq; viui ī ifernũ opti humo: & pieṛt de medio mⁱtitudis &c. Ordo eſt. diſſecuit ſe tellⁱ⁹ ſicut ſup. ſe diſſecuerat cũ cãp⁹. i. loc⁹ capax & ãpli⁹ abſorbuit vatẽ. i. auguṛ ãphiareũ: in agris adraſteis. i. qbus adraſt⁹ rex argiuorũ preeat: & pcuſſit tartara curru armato ī quo ãphiare⁹ ſedebat. Seu. i. ſiue qñ Curtius eques .ſ. roman⁹ validiſſim⁹: clauſit. i. occluſit & oppleuit p ſeipm : cana guttura. i. hiatũ antri iferni. i. ad ifernũ vſq; protenſi : & tremefecit põdere. ſ. ſui copis & equi: cãpos eliſios. i. iferorũ ī qbus fœlices degũt ſcdm ethnicos: vel qñ terra demerſit ī aluũ. ſ. ſuã: altã. i. pfũdã Chorẽ et ſocios. ſ. dathã & abirõ: ſub primo iudice. ſ. moſe gẽtis ele ct̃ę. ſ. filioꝝ iſrael. Igiṭ antra. ſ. ifernalia. ſinuata. i. icurũata & cauata grãdi. i. ãplo receſſu: & hoc ripis . i. extremitatib⁹ hiatus facti: coeũtib⁹ iter ſe: ore ſũmo. i. cõcludẽtib⁹ abeũt. i. formãṭ in latos arc⁹. i. circũferẽtias pontiũ arcub⁹ ſimiles: fornicis. i. circũferẽtię. curuati more pilę. i. bullę ãpulloſę ac vẽtoſæ ſupnatãtis aquis aut pilę qua ludiṭvẽto ipletæ: quotiẽs cõſurgit ī orbẽ. i. globũ or biculaṛ vẽto. i. p vẽtũ quo iflaṭ (hoc dicit . Q̃ ſupbia q̃ ẽ imanę mõſtrũ decidit ad iferna terra ſe apuit & recepta ſupbia in orbẽ ſe clauſit ſeruato receptaculo cõcauo ſicut aq̃ recipiẽs grãdẽ lapidẽ aut ſicut pila vẽto iflata habet orbẽ clauſũ & iteriora cõcaua) Et fit igẽs dom⁹ vmbtaꝝ. i. ſpirituũ dãnatoꝝ. et baratrũ. i. loc⁹ obſcur⁹ & pfũd⁹: pceps. i. q̃ ſõres pcipitãṭ (& ita vult docere quõ ifern⁹ cauat⁹ ẽ) Incẽdia nigra qa obſtruſa & fumoſa lãbũt. i. molliter tãgẽdo abſumũt: liquores ſulphoreos & lumẽ dubiũ .i. icertũ & vix diſcernibile a tenebris. quaſi prima crepuſcula. i. quale ẽ dũ prima

crepuſcula ſũt:qb⁹.ſ.dies a tenebris vicit:& tartara.i. loca ꝑfũdiſ ſima iferni.caligãt.i.tenebreſcũt:triſti fũo.Hic.i.hoc loco ſũt cã= pi lugẽtes.i.loca lachrymarũ & luctuũ.appoſitorie ipia dom⁹mor tis.ſ.eterne:vbi mĩ ſcelerũ .ſ. ſupbia regnat i carcere lachrymoſo Sic.i.ænei.illa ſe iactẽt i aula Aeol⁹& clauſovẽtorũ carcere regnet Quietiã.vi.ænei.dĩ Nec q̃cul hic ꝑtẽfuſi mõſtrãt i oẽmLugẽtes cãpi:ſic illos noie dñt.Q̃d adduco vt memineris poetã i multis. Virg.imitari Regnat dico exercẽs aias pœnis ſic virg.Ergo exer= cent pœnis veterũq; malorũ Supplicia expẽdũt &c. & ipſa indi = gnata.i.indigne ac egreferẽs claudi .i. q̃ claudit tenebris fremit : ceu.i.quẽadmodũ nubula ſup.fremũt vẽto clauſo.i.icluſo & exitũ petẽte cũ.i:qñ tonitrua clamoſa.i. ſonoroſa frãgunt nubes piceas .i.atras ad morem picis.

Hæc eſt quam veteres dicunt phaetonta poetç
Aethereos docti curſus cauſaſq; latentes
Ignibus æternis:ſol eſt qui corda ſuperbis
Incendit ſtimulis:tumidoſq; in pectora faſtus
Mittit: et impatiens figit ſub corde venenum.
Propterea ex alto labentem cardine fingũt
Audacem aurigam:fractiſq; per aera loris
Solis equos caput Eridani merſiſſe ſub vndas.
Ad ſuperos exit quotiens pater arduus alto
Annuit a ſolio: & latum imperioſa per orbem
Bacchatur: ſupraq; ſuas temeraria vires
Audet: & infauſto amittit conamine vires
Scilicet omne deo contra nitente ſuperbum
Euaneſcit opus:ſicut cum ſurgit in auras
Eructantis aquç fluctus:mox vertice preſſo
Decidit: & ſpumans alto demergitur amne:

Atq; humiles inter sine nomine pręterit vndas.
Hoc docet allophylus: solymæ qui verbere fundę
Deposuit frontisq; minas animiq; tumorem
Ibat enim solo auxilio thoracis & hastę
Non ope diuorum nonvllo numine fultus
In pugnã. parũq; minax Dauida superbo
Ne quicq̃ terrere sono conatus: in ensem
Dum surgit misso per ferrea tempora saxo
Corruit: & toto diffusum iugere corpus
Mirati stupuere hostes: turpiq; dededere
Terga fugę: paruoq; gygas cadit ictus ab hoste.
Sic quoq; delusus curru Iouis æmulus alto
Aera conuexi scandens curuamina pontis
Flammiferũq; rotans alphęa per oppida sulmen
Occidit: & casu Eleam perterruit vrbem
Hæc docuit phlęgyas genus execrabile cœlum
Spernere: quos tethys vltricibus abstulit vndis.
Hæc quoq; niliaco regi cum nescia roris
Terra diu solitas fruges victumq; negasset
Sanguine persuasit placari numina fuso.
In superos. eadem natos armauit Aloei
Qui domitum grauibus Martẽ tenuere cathenis
Sic satis hæc libasse: aliis memoranda supersunt
Plurima: maiori scelerum de principe cantu.

Audiui: gemuit tellus turbatur auerni
Ianitor: ecce niger nebulæ globus exit opacæ.
Iam turres regumq; domos abscondit & vrbes:
Exhalatq; grauem nox importuna mephitim.
Ite procul mites animæq; dulcia pacis
Ocia quæ superos: quæ cœli quæritis arcem:
Ne funestus odor: ne vos contagia lædant
Vipereæ prolis clausis abscondite valuis
Atria: progenies nigri dum præterit orci.

Hęc ē quā veteres &c. Docet cur pr⁹ supbiā dixerit natā magno apolline: & hr̄e vnicū oculū: qa videlicet phisica rōne cōptū ē ab astrologis & eiusmōi rerū obseruatorib⁹ : vt q̄n horoscopo natí tatis solē p̄dominātē habuerit ad supbiā atq; elationē aī ꝓniores
Phaeton sit: quocirca vult poetas p phaethōta seu phaethōtē filiū solis supbiā itellexisse. vñ a poetis iducit affectator gliæ & moderatiōis curr⁹ paterni vñ p̄ceps ī padū cecidit: quē a se eridanū denoiauit: Idē ei dicebat eridan⁹ & phaetō. Affert p̄terea exēpla aliorū q propter supbiā pierūt: vt goliꝯ seu goliath allophyli. i. alienigene quē dauid ꝓstrauit vt dr̄. i. Reg. xvii. Itē salmonei. de quo. vi. æne i. di
Salmo neus cit sic. Vidi & crudel dātē salmonea pœnas Dū flāmas iouis & sonit⁹ imitat olympi Quattuor hic iuect⁹ equis & lāpada quassans. Per graiū pp̄los mediq; p elidís ānē lbat ouās diuūq; sibi posce bat honores demēs: q nibos & nō imitabile numē aere & cornupe dū cursu simularat equos. At pr̄ oipotēs: dēsa iter nubila telū. Cō torsit nō ille faces nec fumea tedis Lumina: p̄cipitēq; imani turbine adegit. Vbi Serui⁹. Salmone⁹ iqt æoli filí⁹ fuit nō regis vētorū sed cuiusdā apd elidā vbi regnauit q fabricato ponte eneo sup eū agitabat curr⁹ ad imitāda tonitrua: & in quē fuisset iaculat⁹ facē eū iubebat occidí. Hic postea verū expt⁹ ē fulmē Itē phlegia & de qb⁹ etiā gnei. vi. Sedet eternūq; sedebit. Infelix thesē: phlegiasq; mí
Phlegiæ serrim⁹ oēs Admonet: & magna testat voce pvmbras Discite iusti tiā moniti & nō tēnere diuos &c. Phlegię āt scdm euphorionē populi isulaui fuerūt satis ī deos ipii & sacrilegi vñ irat⁹ neptun⁹ p cussit tridēte eā tā pisule quā phlegiæ tenebāt qd hic auctor seq̄

Phlegias quoq; pr̄ ixionis habuit coronidē filiā quā apollo vitia uit:vñ suscepit esculapiū qđ pr̄ dolēs icēdit apollinis tēplū: quā= obrē ei⁹ sagittis ē ad īferos detrus⁹ vñ stati⁹ Phlegiā subter caua sa xa iacētē Aeterno p̄mit accubitu. Itē exēplo regis niliaci. i. busiri= dis. Trasil⁹ ei vt aiūt busiridē docuit īmolare hospites: quū affir= massēt nō alia hostia q̄ carne hūana pluuias īpetrari posse ab ioue: sed prim⁹ occis⁹ ē Hic ait Ouidi⁹ i ibin Vt q̄p⁹ lōgū sacri mōstra tor iiqui Eduxit pluuias victima cæs⁹ aquas . Et lib.i. de arte Dr̄ ęgypt⁹ caruisse iuuātib⁹ arua Imbrib⁹ atq; ānos sicca fuisse nouē. Cū thrasil⁹ busiri adit: mōstrat⁹q; piari Hospitis effuso sāguīe pos se iouē. Illi busiris fies iouis hostia prim⁹ Inqt:& ęgypto tu dabis hospes aquā. Hui⁹ sacrificii meminit Virg. geor. iii. dicēs. Aut illau dati nescit busiridis aras . Vbi seru⁹ dicit eū ab hercule occisū cū & herculē vellet īmolare. Itē exēplo alœidarū: de q̄b⁹ Virg. ęnei. vi Hic & alœidas gemios imania vidi Corpa. q̄ manib⁹ magnū resci= dere cœlū Aggressi: supiq; iouē detrudere regnis. Vbi seru⁹ Alœ⁹ Iphimēdiā vxorē habuit: q̄ cōp̄ssa a neptuno duos pep̄it othū & ephialtē q̄ digitis nouē p̄ singulos mēses crescebāt. Freti itaq; alti= tudie cęlū voluerūt subuertere: sed cōfixi sūt diane & apollinis te= lis Alœidas ātsic dixit: vt de hercule āphitrioniades Nūc ordinē p̄sequamur. Hæc. s. supbia ē: quā Elegāti⁹ dixisset quē) poete vete res dñt phaethonta. i. quā itelligūt p phaethōta solis & climenes filiū q̄ p ābitionē solis currū regere conat⁹ p̄ceps decidit vt dixi= m⁹: quā rē Ouidi⁹ i fine primi & i pricipio secūdi metamor. exeq̄t poetę dico docti cursus ethereos. i. piti astrologiæ:& cās. i. influ= entias latētes i ignib⁹ ethereis. i. siderib⁹ cœlestib⁹ Nā sup. sol ē q̄ icēdit corda supbis stimulis .i. q̄ ad ābitionē & gloriæ cupiditatē suos iducit:& q̄ mittit i pectora fast⁹ tumidos. i. elàtionē & iflatio nē supbię. & q̄ figit sub corde. i. i p̄cordiis venenū ipatiēs. i. ardēs & feruēs i appetētis honorib⁹:& ꝓpterea fīgūt. s. poete aurigā .s. phaethōta. audacē. i. temerariū labētē ex alto cęlo & dñt equos so lis mersisse caput sup. ei⁹ sub vndas eridani. i. padi:& hoc loris. s. habenarū fractis p aera Quotiēs pr̄. s. supbic atq; ābitiōis p iclīati onē nō violētā tñ videlicet sol. existēs ardu⁹ exit ab alto solio ad supos. i. quotiēs orit: ānuit. i. iclinat caput pr̄i suo : & ip̄a impiosa bacchat. i. discurrit p orbē. i. mūdū latum : & ip̄a temeraria audet supra suas vires: et amittit ifausto conamīe vires. Scilicet. i. qa vi= delicet: oē op⁹ supbū. i. p supbiā īstitutū: euanescit. i. in ichilū redi git: deo cōtranitētē. i. resistētē: de⁹ ei supbis resistit : hūilib⁹ āt dat gratiā: sicut cū fluct⁹ aq̄ eructātis. i. ebulliētis: surgit. i. erigit iau=

Busiris

Alçídæ

ras:decidit mox.i.paul op⁹:vertice p̄ſſo.i.ſūmitate depſſa:aut vertice.i.vertigie aquarū depſſo: & ipſe fluct⁹ ſic depſſus ſpuman's demergit.i.abſ orbet ab alto .i. pfūdo āne:atq; p̄terit.i.p̄terfluit iter vndas h ūil s ſñ noie.i.iglorias & vulgares nec nomē hñtes. Hoc eſt ſicut fluct ⁹p ipetū ſupra cæteros erect⁹ et caput extollēs:mox deprimi t.& pumās iter hūiles aquas defert: Ita mēs hūana ſupra vires ſuas efferri volēs a deo ſepe peſſūdat vt ꝓbat exemplis ſubſequētib⁹. Prio vt dixi goliç ſeu goliath:cuius nom̄ qa barbar⁹ & aſperū ē auctor nō poit:ſed allophylū vocat qđ nom̄ oib⁹ alienigenis & ethnicis cōe ē Dici ei p̄t latie aliēigēa:nā cōpoit ab αλλο qđ ē alienū:et φυλοσ qđ ē gēs q̄ſi alienç gētis. Ordo ē Allophyl⁹.i.alienigena.ſ.goliath q depoſuit minas frōtis et tumorē aī verbere.i.ictu fūde ſolyme.i.hieroſolymit ane:quā dā impulit: docet hoc.ſ.ſupbos deprimi. Ei ꝓqa : ipe ibat ī pugnā exñs fultus ſolo auxilio toracis.i.armor⁹ defēſiuorū:ē āt thorax itegumētū pectoris:& haſtę.i.armorū iuaſiuo⁹ et nō fult⁹ ope.i.auxilio diuo⁹ : & nō vllo numie.i.dei virtute:& ipe minax conat⁹ ne qcq̄ .i. fruſtra & ivanū terrere ſupbo ſono.i.ſermōe:dauida .ſ. filiū ieſſe paruum dū ſurgit ī ēſē.i.parat ſe ad pugnā ieūdā arrepto capulo ēſis corruit.i.cecidit & oppetiit ſaxo miſſo .ſ.efūda p tpa ferrea .i. predura aut ferre⁹ gelea munita:& corp⁹ ſup.ei⁹ diffuſū.i.extēſū & porrectū ſup.ē:toto iugere(hæclypbolicos dicit) .i. maxio ſaacio cāpi et ſup.hoſtes.ſ.philiſtini:mirati.ſ.factū dauidis.ſtupuere .ſ. caſum gygātis.& dedere terga turpi fugę.i. fugerūt & gygas cadit ictus .i.pcuſſ⁹ a puo hoſte: Sī nolis ſubaudiri verbū ē et cōiectionē & eſſet noiatiu⁹ ꝓ abl'o poſit⁹.vt ſit corp⁹ diffuſū ꝓ corpe diffuſo &c. Deluſ⁹.ſ.Salmone⁹ decept⁹ p ſupbiā ſuā.ęmulus.i.iuid⁹ imitator iouis alto curru.i.paltū currū quo ducto p pōtē ereū ſimulabat tonitrua et fulmia:ſcādēs.ſ.curuamia ęrea.i.arc⁹ æreos pōtis cōuexi:et rotās.i.taculās p oppida alphęa.i. iuxta elidis ānē:fulmē flāmiferū.i.flāmas euomēs quas lāpas ſufficiebat: decidit .i. pſtrat⁹ ē fulmie vero: quoq;.i.etiā:ſic.ſ.ꝓpter ſupbiā ſuā.& perterruit ca ſuſuo vrbē eleā ī qua tyrānidē exercuit Hęc.ſ.eadē ſupbia docuit phlegias.i.ppl'os:appoſitorie:gen⁹ excerabile.i.dignū execratione ſpnere cœlū.i.cōtēnere diuos:quos thetys.i.vxor oceani.i.mare abſtulit.i.aſūpſit & extixit:vndis vltricib⁹.i. vlciſcētib⁹ cōtem ptū deorū.Hęc.ſ.ſupbia pſuaſit quoq;.i.etiā regi niliaco.i.ægyptio.ſ.buſiridi numia placari.i. q placēt aut q poſſit placari:ſanguie.ſ.hūano fuſo cū.i.qñ terra.ſ.ęgyptiane ſcia roris.ſ. cœleſtis ac pluuię negaſſet diu fruges ſolitas & victū: Eadē.ſ.ſupbia arma

mauit natos.i.filios putatiuos tm̃:alœi illi⁹ viri i ſupos.i.deos: q tenuere grauib⁹ cathenis martẽ domitũ.Satis ſit libaſſe.i.tetigiſſe hec pluria ſup. id gen⁹ exẽpla memorãda .i. recitãda maiori cãtu .i.magis altiſono carmie de prĩcipe ſcelerũ.ſ.ſupbia ſupſũt.i. rema nẽt aliis.ſ poetis ac ſcriptorib⁹. Audiuit &c. Introducit eruptio nẽ liuoris ſeu ĩuidiæ dicẽs. Audiui ſup.ſtrepitũ:qa tell⁹genuit: et ſanitor auerni.i.iferni.ſ.cerber⁹ turbaſ: ecce niger glob⁹ opace ne bulæ exit.ſ.ab iferno:& abſcõdit iã turres & domos et vrbes regũ qa liuor ſũma petit pſãt altiſſĩa vẽti:& nox iportuna.i. caligo nõ ſuo tpe orta:exhalat grauẽ mephitim.i.fœtorẽ terrçO aiç mites q̃ q̃ritis dulcia ocia.i.trãqllitatẽ pacis:q̃ q̃ritis ſupos & arcẽ cœli: ne odor funeſt⁹.i. fœd⁹ qualis ẽ funerũ & ne cõtagia.i. cõtamiati ones prolis vipereæ.i.ſerpẽtiæ: hoc ẽ diabolicę qa ĩuidia diaboli mors ĩtroiuit i orbẽ terrarũ ledãt vos:abſcõdite atria ſup.vña: va luis clauſis.i.obſeratis:dũ.i.q̃diu ꝓgenies nigri orci.i. ifernorum prĩcipis ſcilicet inuidia præterit.

¶ Monſtrum ſecundũ: Inuídia.

Liuor edax triſti ſurgens Acherõtis ab amne
Pallídus:& mœſto demíſſus lumína vultu
Obliquumq̃ tuens.rebus gaudere ſecundis
Neſcius:æra virum claris ſignata triumphís
Dente terens.tardoq̃ mouens veſtígia paſſu:
Murmure nuc tenuí nunc fulmíne vócis aperto
Percutít inſontes: bona vultu aliena malígno
Ingemít:aſpiciens:& felle grauatus amaro
Tabeſcís: quocunq̃ ierit teterrimus oris
Spirítus agrorum vírides interficít herbas.
Cætera nonnullís parcunt:certíſq̃ venena
Gramínibus magícaq̃ ſolent miteſcere lingua.
Pontíca magnanimũ celebrant medícamina regẽ

Quæ fatis obſtare ferũt.his ille ſolebat
Virus & occultę inſidias cõtemnere mortis.
Tangere cæruleí ſquamas & colla draconis.
Phaſias auſa fuit: tantum Medeidis herbæ
Virgineęq; preces poterant:Hecateſq; liquores
Marſus in auſoniis Vmbrorum vallibus inter
Serpentes impune cubat:libyęq; per agros.
Qua ſteriles verſant nigrí garamantes harenas
Non metuunt pſilli colubros:nõ ſeua nepatum
Spicula:non hydrí morſum:non aſpidis horrent
Hæc ferax lerneo rabies maculata veneno
Omnia depaſcit: nullis innoxia nullos
Præterit illeſos: nulli manſueſcit: in omnes
Inuehitur quod agit non eſt ſanabile vulnus
Non Amythaoníí prodeſſe Melampodis vlla
Carmina:theſſalicis non lectæ in montibus herbæ
Phillyridę manibus non coí ſancta magiſtrí
Pharmaca ſufficiant:clare ve Machaonis artes:
Non genitor ſtygiis lacerum quí traxit ab vndis
Hippolytũ:nõ phœbus auus:cuí prima madẽdi ẽ
Gloria:lętalí poterunt ſuccurrere morbo.

Vluor edax &c. Deſcribit eruptionem ſecundi monſtri: vide licet liuoris cuius nocentiſſimum docet eſſe venenum. Contra enim cætera venena inuenta ſunt antidota. vt probat per mithridatica : de quibus alibi diximus & de incantamentis quibus ſerpentes rumpuntur. Contra hoc autem venenum nullum eſt

reperibile remediū: q̄ declaratiōis egēt: ex ordie patebūt q talis ē. Liuor edax. i. cōsūptor eī⁹ q̄ quo ē. vñ virg. de liuore. Liuor tabifi- Liuor
cū malis venenū itactis vorat ossibus medulas: Et totū bibit artu
bus cruorē &c. Sane liuor est q̄dā macula plōbei coloris ex cōpōsi
one atq; cōtactu corporū gñata. vñ Iuue. Vuaq; cōspecta liuorē du
cit ab vua. et Tibull⁹. Tu succos herbasq; dedi qs liuor abiret Quē
facit īpsso mutua dēte ven⁹. Et qm̄ iuidia cōsimilē maculā gñat
liuor vocat: sicut cōtra carentia iuidię cādor. Liuor igit edax. i. iui
dia cōsūptrix subiecti sui: surgēs. i. exortiēs ab āne tristi acherōtis
. i. illi⁹ fluuii infernal⁹ q̄ iterp̄tat sine lętitia: exñs pallid⁹ & demiss⁹ lu
mia. i. hñs lumia demissa: vultu mœsto. & tuēs. i. īspiciēs: obliquū
. i. ex trāsuerso. qa nescit videre oculo irretorto atq; directo sed lio
ac trāsuerso: & nesci⁹ gaudere reb⁹ scdis. i. psperis maxie alteri⁹ &
terēs dēte: ęra. i. numismata signata. i. pcussa & vt dicūt monetata
claris triūphis virū. i. virorū fortiū: & mouēs vestigia tardo passu
pcutit īsōtes. i. inocuos nūc tenui. i. sūmisso murmure: & nūc. i. ali-
qñ apto sulmīe: vocis. i. sermōis hoc ē maifesta obiurgatiōe more
fulmis penetrāte: igemit aspiciēs vultu maligno. i. maleuolēte bōa
aliēa. i. alteri⁹ & tabescit. i. lēte cōsūit exñs grauat⁹ amaro felle. i.
bili & colera molestissima: quocūq; liuor sup. ierit teterrim⁹. i. pessi
mus & abomiatissīm⁹ sp̄s. i. flat⁹ & āhelit⁹ oris: iterficit virides her
bas agrorū. Cætera venena parcūt nōnullis. i. qbusdā: & solēt mi-
tescere. i. cedari & min⁹ nociua fieri certis gramib⁹ & ligua magica
. i. fasciatoria atq; icātatrice: qa cātādo rūpit āguis medicamia pō
tica i. mitridatis regis pōti: hoc ē mitridatica. Dixi āt pri⁹ quō mi
tridates quodā ātidoto se ita muniuit vt dū velleteneno absūi ñ
posset: celebrāt. i. celebrē facīt magnanimū regē. s. mitridatē qve
neno poti⁹ absūi q̄ i triūphū duci maluit vñ magnanimū vocat. q̄
sup. medicamia: ferūt. i. dicūt videlicet hoīes: obstare fatis. i. mor-
ti. Ille. s. mitridates: solebat cōtēnere his. s. medicamib⁹ suis virus
. i. venenū & illidias mortis occulte. i. occlte illatę videlicet p poti
onē aut quouis alto mō latētis Phasias. i. medea sūpto pronimico
a loco fuit ausa tāgeř squamas & colla dracōis cęrulei. i. cęrulei co
loris. Herbæ medeides a medea iuēte ac vsitate & p̄ces virgineę. i.
a virgie oblate & liquores. i. succi hecates. i. magici qb⁹ hecate p̄est
poterāt tūi. i. tā magnū facin⁹: hoc ō q̄dā herbe & q̄dā verba valere
nosc̄ūt cōtra venena: Marsus. i. quis de gēte marsoꝝ: cubat i valli-
b⁹ ausoniis. i. italicis: vmbroꝝ. i. quas vmbri ppli italiæ hītāt: īpu-
ne. i. passim & sine piculo iter serpētes. & pslli ppli illi oli i aphri

ca nõ metuũt.i.nõ formidãt p agros libyę.i.illi⁹ regiõis i aphrica qua garamãtes.i.populi illi:nigri.i. nigri coloris verſant harenas ſteriles.i.terras harenoſas & ſteriles. nõ metuũt dico colubros.i. ãgues venenoſos: et nõ ſpicula.i.caũdas & pũcturas ſæua.i. diras & venenoſas:neparũ.i.ſcorpionũ vt pri⁹ docui. & nõ horrẽt mor ſum hydri.i.ſerpẽtis aq̃tici: & nõ horrẽt morſũ aſpidis.i. illius ſerpẽtis venenoſiſſimi. De origine marſorũ varia eſt opinio. Nã alii marſos dicto putãt a marſia lydorũ duce: Aut (vt Silli⁹ meinit(Marſi a marſia phrygię ab apolline in cãtu victo:q̃ tiore pœnarũ i italia fugit.Plini⁹ ait marſos ortos a filio circes:ꝓptereaq̃ ineſſe illis vi cõtra ſerpẽtes. vñ ait primũ de pſillis ſic. In aphrica gẽs pſillorũ Pſilli fuit(vt Agathyrſides ſcribit) a pſillo rege dicta cui⁹ ſepulchrũ in parte ſyrtiũ maiorũ eſt. Horũ corpori ingenitũ fuit virus exitiale ſerpẽtib⁹:ex cui⁹ odore ſopirẽt eas. Mos vero fuit liberos geitos ꝓtin⁹ obiiciędi ſcuiſſimis earũ: eoq̃ gñe pudicitiã cõiugũ experiẽdi:nõ ꝓfugiẽtibus adulterino ſanguĩe natos ſerpẽtibus. Hæc gens ipſa quidã ꝓpe interẽptione ſublata eſt anaſamonib⁹ q̃ nũc tenẽt has ſedes. Genus tñ hoĩm ex iis q̃ ꝓfugerãt hodieq̃ manet Marſi in paucis.Simile & in italia marſorũ gẽte durat:quos a circes filio ortos ferũt:& ideo ineſſe vim naturalẽ eã.hęc Plinius. Hæc rabies fera.ſ.iuidia:maculata.i.infecta:veneno lerneo.i. hydrino ex hydra ab hercule in lerne iterfecta:depaſcit .i. abſumit & deuorat oia:& nullis.i.nõ vllis:nõ eſt ſup.innoxia .i. nõ nocens vllis quia oĩbus nocet:& nullos ꝓterit illeſos:& nulli mãſueſcit.i.manſueta fit iuehiť.i.iferť.i oẽs & vuln⁹ qđ ipa agit nõ ẽ ſanabile ſup.de facili aut ꝓpriis viri⁹:qa hõ ſe pctis iuoluere põt ex libero arbitrio ſed nõ expedire nec liberare ſine deſ auxilio. Vlla carmia melãpo Melãpus dis amythaoniť.i.qbus melãpus ab amithaone natus plurimũ valuit.Fuit aũt teſte homero odyſſe.xv . Fili⁹ amythaonis expatria argo:mãtes.i.vates egregius:vñ ſtatius theba.iii. Amythaone cretus iã ſenior ſed mẽte virẽs phœboq̃ melãpus &c . Alii dicunt eũ medicũ fuiſſe illuſtrẽ & filias prœti helleboro ſanauiſſe . vñ geor . iii.nocent artes ceſſere magiſtri Phillirides chirõ amythaoniuſq̃ melãp⁹.qa vero cõpõiť nom̃ ex melã qđẽ nigrũ: & pous qđ ẽ pes facit hui⁹ melãpodis i gtõ.ſicut ędipous œdipodis Et vlle herbę lectæ.i. collecte ſ mõtibus theſſalicis : vbi pluriæ creſcunt vi venenificã et remediũ hũtes:lecte dico manib⁹ phillitide.i. chirõis filii phyliræ nymphe et neptũm i equũ cõuerſi:q̃ ꝑtiſſimus herbarũ & multaꝝ medicinaꝝ iuẽtor fuit:ꝓceptor& nutritor achillis &

cētauroꝝ iuſtiſſimꝰ:pharmaca.ſ.vnguēta & medicamia ſctā.ſ. obſeruata tāq̄ cēnt res ſacre:magiſtri coi.ſ.illius iſulę.ſ. hippocratis: nō ſufficiant ad pellēdū .ſ.venenū iuidię.Ve ꝑ vel clarę.ſ. nobiles artes machaōis illiꝰ medici ptiſſimi & filii eſculapii q ob pitiā artis romā adductꝰ eſt vt atteſtatur homerus iliados.ii.ſup.nō ſufficiāt:& genitor:ſup.machaonis .ſ. eſculapius q traxit hippolytū lacerū.ſ.ab equis vñ diſſolutus extinctus erat : ab vndis ſtygiis.ſ. ab iferis:& phœbꝰauus .ſ. machaonis & pr̄ eſculapii cui eſt prima glia medēdi.vñ dicit apd ouidiū meta.i.iuētū medicia meū eſt:nō poteſt ſuccurrer morbo letali.i.mortifero ipiꝰ iuidię vt iā diximꝰ. Liuor

Quem iuuat iſtius varias cognoſcere fraudes
Et per aperta latens deprendere ſigna venenum
Multiplices caſus & longa perícula cernat
Fatidici iuuenis: quí dum præſaga parenti
Somnia narraret fratrum liuore ſub altam
Actus humum pharias tandem migrauit ad arces
Huius vt infecto s genitor cognouit amictus
Et pueri tunicas mendati cæde rubentes
Heu fera clamauit dulcem ſæuiſſima natum
Abſtulit:& luctu canos confecit amaro.
Aſpice contorto Saulis conuicia telo
Inuidiaq̄ fatos inter conuiuia planctus:
Et dauida inopem comitum cum paupere turba
Ire per abruptos deſerta cacumina montes
Et certam neſcire domum: regemq̄ ſub antro
Deprænſum:potuit ſermo mitescere: ſi non
Intima tabificus viciaſſet pectora liuor.
Quid referam primos diſcordia ſemina fratres

Et ſcelus: & campos germana cæde madentes:
Prætereo vatem: nigri quem ſpiritus orci
Perculit & triſti clauſit babylonia circo.
Ipſe diu ieiuna iacens ante ora ferarum
Atq; fameſcentes animalia ſæua leænas
Indomitum fregit ſuperum pietate furorem
Prætereo pulſum patria reducemq; camillum
Rapta panõphęo referentem ſigna tonanti.
Quis furor ingratos dux præſtantiſſime ciues
Scypio? quæ fortuna tuam tulit aſpera mentem?
Vt poſt euerſas tyriæ carthaginis arces
Partaq; bellando libycæ cognomina gentis
Cum tua conſiliis eſſet melioribus æras
Vtilis & vires ad ciuica munera promptæ
Iura fori & ciues & amatam liqueris vrbem?
Num monuit pietas virides ſeruata per annos
Publica priuatis præferre negocia rebus?
Cauſa mali fuor: ſuffuſaq; lingua veneno
Tot clara inuictæ molita extingere laudis
Facta: tot egregia partos virtute triumphos.
Qui rigidos enſes: qui ferrea bella ſubegit
Exul ob inuidiam patria migrare relicta
Cogitur: & duros interuerſatur agreſtes.
Ad Cereris conuerſus opus: moreſq; parentum

Qui peluſiacæ ſeruant cognomina lentis:
Et quibus illuſtrem fecere legumina famam:
Triptolemi curauit opes:imitatus Oſiris
Alſinoſq; ſenis ſtudium:ceu poſtea magnus
Cęſaris & ſceptri poſito ſplendore Diocles:
Hortorum didicit cultus.incidere vites:
Atq; piri ſecto malos infigere trunco:
Quo fit adoptatis lignum bis fertile ramis:
Humectare ſolum riuis:ferroq; bicorni
Pectere luxuriem terrę:redolentia ſulcis
Gramina virgineos induta roſaria vultus
Lilia:narciſſos:violas flentes hiacynthos:
Purpureiſq; crocum foliis:mentamq; thymumq;
Pangere & innocuis vitam traducere curis.

Quẽ iuuat etc.Recitat liuoris atq; iuidiæ ſæua faciora:prio vẽdi tionẽ Ioſeph a frĩb⁹ q̃ habeť gen̄ .xxxvii. Scđo ꝓſecutionẽ q̃ ſaul dauida iuſtũ ꝓſecut⁹ ẽ ꝓ inuidiã vt habeť .i. Reg.xviii. vbi dr̃ ſic. Precinebãt mlieres ludẽtes atq; dicẽtes.Percuſſit Saul mille & da uid decẽ milia Irat⁹ ẽ aũt Saul nis: & diſplicuit oculꝰ ei⁹ iſte ſermo dixitq; Dederũt dauid decẽ milia & mihi mille dederũt:qd ei ſu peſt niſi ſolũ regnum?Nõ rectis ergo oculꝰ Saul aſpiciebat dauid a die illa & deiceps Poſt diẽ ãt alterã iuaſit ſpũs dei mal⁹ Saul & ꝓ phetabat ī medio dom⁹ ſuę. Dauid ãt pſallebat manu ſua ſicut per ſingl'os dies: Tenebatq; Saul lãceã & miſit cã:putãs q; configere poſſet dauid cũ piete Et decliauit dauid a facie ei⁹ ſcđo.Et timuit ſaul dauid:eo q; eẽt de⁹ cũ eo & a ſe receſſiſſet &c.Et ca.ſeq.habeť quõ decliauit tertio.cap.ãt.xxiiii.quõ dꝑhẽderat dauid Saulẽ in ſpelũca curãtẽ vẽtrẽ vbi ora chlamydis ei⁹ abſciſſa dicit Qui poti⁹ pr̃ mivide& cognoſce orã chlamydis tuę ī manu mea quõ cũ ꝓſcī derẽ ſũmitatẽ chlamydis tuę nolui extẽdere manũ meã ī te aniad

uerte qm̃ nō ē i manu mea malū neq; iiqtas: neq; peccaui i te Tu āt
ifidiaris aie meę vt auferas eā. Ad quē. Sal'. Nūqd vox hec tua ē fi-
li mi dauid. Et leuauit saulvocē suā & fleuit dixitq; ad dauid. Iusti
or tu es q̃ ego &c. vbi ergo iter cōuiuia scriptū reppi ac dimisi qa
nihil imutare cōstitui: legēdū putē cōuitia. Tertio occisionē abel
iusti a cayn. q̃ hēt gene. iiii. Quarto iclusionē daniel i lacu leonū:
Camilli de q̃ hēt daniel. vi. Quito exiliū Furii Camilli de quo plini⁹ i vita
ci⁹ Furi⁹ camill⁹ cū phalifcos obsideret ac ludi lr̃ag magr̃ pricipū
filios ad eū adduxisset: victū cū eisdē pueris i vrbē redigēdū eū &
verberādū tradidit. Stati phalisci se ei ob tātā iustitiā dediderūt:
Veios hyeme obsidiōe domuit: deq; iis triūphauit: Postmodū est
crimi datū q; albis eqs triūphasset: & p̃dā iiq; diuisisset: die dcā ab
Apuleo Saturnino tribuno plebis dānat⁹ ardeā cōcessit. Mox cum
galli Senones relictis ob sterilitatē agris suis Clusiū italie oppidū
obsiderēt: missi sūt roma tres legati. q gallos mōerēt ab oppugna
tiōe desisterēt. Ex iis vn⁹ cōtra ius gētiū ,pcessit & ducē senonū i-
terfecit. q̃ cōmoti galli petitis i deditionē legatis nec ipetratis ro-
mā petierē: & exercitū romanū apd halliā fluuiū occiderē die. xvi.
kal'. augusti: q dies iter nephatos relat⁹ hallien. dict⁹: victores gal-
li vrbē itrauerūt: vbi nobilissimos senū i curulib⁹ & honorū isignib⁹
prio vt deos venerati: deidevt hoies despicati iterfecere. Reliq; iu-
uēt⁹ cū mālio i capitoliū fugit: vbi obsessa Camilli virtute liberata
ē. Qui abūs dictator dict⁹ collectis reliqs gallos iprouisos iterfe-
ctiōe occidit Ppl'm romanū migrare veios volentē retinuit. Sic &
oppidum ciuib⁹ & ciues oppido reddidit. hec il. Ob hoc ergo di-
Panom- cit poeta rapta panōpheo &c. Sane panōphe⁹ iuppiter dr̃ qa ab oī
phe⁹ ligua colaf. a ϖαρ pd ē oē: ομ φн quod ē vox: vl' q; oim voces
Iuppiter audiat. Quito exiliū Scipiōis aphricani. Cui⁹ vitā ex eodē plinio
Scipiōis alibi recitauim⁹. Is a plinio atteio repetūdarū accusat⁹ librū rōnū
exilium i cōspectu ppli sciđit: Hac die iqt Carthaginē vici qsi bonū fctū
i capitoliū eam⁹: & diis supplicem⁹ Inde i volūtariū exiliū cōcessit
vbi reliquā egit etatē. Moriēs abvxore petiit ne corp⁹ sui romā re
ferret: hec plini⁹. q̃ eadē Valeri⁹ maxim⁹ i cap. đ igratitudie fere ha
bet auctor āt nō dicit eū agriculture i exilio idulsisse: more maio-
q a lētib⁹ lētuli denoiati sūt. & scipiōes a scipiōe. i. baculo quo pri
m⁹ ei⁹ agnois suffult⁹ iceſſit. lētē aut pelusiacā vocat sicut maro ge.
Pelusiū i. dicēs. Nec pelusiace curā aspnabere lētis: a pelusio qđ vnū ē đ se
ptē ostiis nili vbi optia lēs nascit. Opes āt triptolemi erāt fruges.
Triptole Triptolem⁹ ei fuit teste ouidio fastorū. iiii. fili⁹ Celoi & menalię ad
mus quos cū i loco q nūc cereal' eleusis dr̃: ipa ceres q̃rēs, pserpinā deue
niret hec eęloi rura fuerāt senis: triptolemusq; eorū fili⁹ i cunis de

gerat dū nocte pr & mr dormirēt gremio sustulit illa suo Terq; ma
nu pmulsit eū & tria carmia dixit: & ide accēso foco obruit hūanū
purget vt ignis op⁹ Excutiē sōno stulte pia mr & amēs Quid facis
exclamat: mēbraq; ab igne rapit Cui dea: dū nō vis inqt scelerata
fuisti Irrita mrno sūt mea dona metu. Iste qdē mortalis erit: sed pri
m⁹ arabit Et feret: & culta pmia tollet humo. Sane iustio referente
li.ii. & Capella de nuptiis mercurii vsū frugū i ptib⁹ atticis prim⁹ ad
iuēit Studiū osiris erat agricultura dicēte tibullo. Prim⁹ aratra māu Osiris
solerti fecit osiris Et tenerā ferro sollicitauit humū. Prim⁹ iexptæ
cōmisit seia terræ Pomaq; nō notis legit ab arborib⁹ Hic docuit te
nerā pal' adiūgere vitē. Hic viridē dura cedere falce comā. Fuit āt
fili⁹ iouis ex niobe filia phoronei. prio argiuoꝝ deinde ęgyptioꝝ
quoq; rex q ab ęgyptiis cū esset isidis marit⁹ ob iuēta p deo habi
t⁹ ē vt late recitat Torte. Studiū āt alcioi erat pcipue hortorū. nā
alcino⁹ Nausithoi fili⁹ teste homero odisseę. vii. rex pheacū fuit iu Alcino⁹
stissim⁹ & diligēs hortorū cl'tor vñ geor. ii. Pomaq; et alcinoi sil-
uæ. i. arbores pomiferæ q̄s ille in pulcherrimā formā ordinauerat
ad hūc naufrag⁹ appuls⁹ vlyxes honorifice & regio cōiuio ab eo
accept⁹ errores suos narrauit. Diocles vero (qd nomē interpretat Diocles
iouis glia) i historiis laudatur: eiusq; meminit Plutarch⁹ i vita ro- Diocleti
muli sed hic p diocletiāo positū existimē Is ei ipiū vna cū maxi anus
miano dimisit & apud Salōas se recipiens reliquū vitæ suæ tps p
uat⁹ offō i quiete duxit. Propter metrū āt qd diocletian⁹ ingredi
nescit diocles hic pōi: nisi dicam⁹ diocletianum dioclē dēre dici
quo mō octauiū recte dixeris quē vl'g⁹ octauianū appellat: merito
āt diocles appellaris diocletian⁹ q se vt deū adorari et salutari oi
bus pcepit. Sed ad ordinē accedo qui talis ē. Is sup. quē iuuat .i.
delectat cognoscere varias fraudes isti⁹. f. mōstri negsimi videli
cet iuidiç et dependere per signa. i. idicia apta: venenū latēs. i. occl'
tatū i pectore iuidi: cernat mltiplices cāus & lōga picula iuueis. f.
Ioseph: fati dici. i. fata hocē sua dicētis atq; sōnia iterptātis: q dū
narraret parēti. f. iacob sōnia pfaga. i. pfagiētia rē futurāvñ dixit
Geñ. xxxii. Vidi p sōniū quasi solem & lunā & stellas. xi. adorare
me. qd cū frībus retulisset icrepauit eū p su⁹ &c. ipe act⁹. i. detru-
sus sub altā humū. i. i cisternā: liuore. i. p iuidiā fratrū. f. filiorum is
rael: migrauit tādē ad arces pharias. i. ægiptias. Genitor. i. pr hu-
ius. f. iuuenis. hoc ē Iacob pr Ioseph: vt. i. postq̄ cognouit amic⁹
ifectos. f. sāguine hedi: & vidit tunicas pueri rubentes cede. i. san-
guine mēdaci. i. aliud q̄ erat idicāte. erat ei sanguis hirci & putaba
tur ab iacob sanguis ioseph. Clamauit. f. iacob. heu fera sęuissima
.i. (vt ibidem dicitur) pessima: absulit. i. deuorauit filium meum

q̄ iuidia hoc fecerat fera nimiꝝ peſſima effecerat: ſed de alia fera i tellexit p̄ et cōfecit. i. cōſūpſit canos. i. dies ſenectutis ſuæ amaro luctu. Aſpice cōuicia ſaulis. ſ. pri regis iudeorū telo cōtorto. i. haſta i dauida cōtorta: & plāct⁹. i. merores ſatos iuidia. i. p iuidiā iter cōuiuia. i. cū accūberet: aut iter cōuitia: cū placidiſſime a dauid ob iurgaret: & aſpice dauida. ſ. regē iopē comitū. i. iter deſerta errātē: ire cū turba paupere: ære videlicet alieno obſtricta: per mōtes abruptos: appoſitorie: cacumia deſerta: & neſcire certā domū: & ſermo. ſ. dauidis: potuit miteſcere (id tū ſatis abuſiue. nā miteſco ē in triſec⁹ q̄ſi p me mitis fio: nō āt mitē facio) regē. ſ. ſaulē: depn̄ſū. i. circūuētū: ſub ātro. i. i ſpelūca i quā deſcēderat curādi corpis gratia: ſi liuor tabific⁹. i. tabē hoc ē corruptū ſanguinē & lētā deſicca tſonē hūoꝝ generās nō vitiaſſet. i. corrupiſſet: itima pectora. i. p̄cordia. ſ. ſaulis. Quid. i. ad qd. q. d. fruſtra cū notiſſimū ſit: referā prios fr̄es appoſitorie: ſeina diſcordia. ſ. cayn et abel (aut ſi mauis abelē) & qd referā ſcel⁹. ſ. alteri⁹ hoc ē caym: nā abel iuſt⁹ erat & qd referā cāpos madētes cæde germana. i. fraterna: hoc ē fr̄is. ſ. abel. Ego p̄tereo vatē. ſ. danielē quē ſpūs nigri orci. i. iferni: hoc ē ſpūs iuidię pcutit. i. laceſſiuit & quē babilonia. i. dari⁹ rex babiloniæ vrgēte ppl'o: clauſit circo. i. lacu leonū triſti. qa famelico & ita terribili. Ip̄e. ſ. daniel: iacēs diu añ ora ferarū. i. ferociū leonū: ieiunia: atq; p. i. añ leenas fameſcētes appoſitorie ſęua. i. inimica aīalia. fregit pietate ſupū. i. dei & angelorū cultu: furorē idomitū. ſ. regis darii Ego p̄tereo camillū. ſ. furiū pulſū. ſ. p iuidiā & crimiationē apulei: patria. ſ. roma: & reducē. i. reductū & reuocatū i patriā referētē. i. reſtituentē ioui panōpheo. i. oi voce culto: ſigna. i. vexilla: rapta. ſ. a gallis ſenōib⁹. O ſcipio aphricane p̄ſtātiſſime dux: qs furor. q. d. nō ali⁹ q̄ liuoris: & q̄ fortuna aſpa tulit. i. abſtulit tuā mētē: vt liq̄ris iura fori & ciues & amatā vrbē: p⁹ arces carthagis tyrię. i. i tyro cōſtructe euerſas. ſ. a te & p⁹ cognomia gētis lybicę. i. poſtq̄ deuicta aphrica aphrican⁹ appellat⁹ es: pta. i. acqſita. bellādo: cū tua ętas eētvtil' meliorib⁹ cōſiliis: pp expiētiā. ſ. rex q̄ carētes iuuenes cōſtat ñ eē prudētes & cūvires eēnt tibi prōpte. i. expedite: ad munera. i. officia ciuica Nū. i. nūqd: pietas ſeruata p ānos viridęs. i. iuueniles: monuit p̄ferre: reb⁹ p̄uatis. i. ppriis tibi: negotia. i. mūera publica. q. d. ſi monuit nō tñ id feciſti. ſed cā mali fuit ſup. liuor. i. iuidia et ligua ſuffuſa veneno. ſ. iuidic hoc ē maledica: molita. i. conata cū mole. i. difficultate: extiguē. i. delere e mēoria hoīm: tot clara fcā iuicte laudis. i. digna iuicta laude: & tot triūphos ptos. i. acqſitos: egregia. i. ñ vl'gari ſed excellēti virtute. Is ſup. videlicet ſcipio aphrican⁹ q̄ ſubegit. i. cōpeſcuit & domuit: rigidos ēſes & fer-

rea bella cogiť ob iuidiã migrare.i. dereliq̃re locũ hitatõis & p̃riæ ſuç & q̃rere nouas ſedes.exñs exul & hoc p̃ria relicta:&verſať iter agreſtes duros.ſ.ad tolerãdos labores:cõuerſ⁹ad op⁹ cereris.i.ad agriculturã:& ad mores parẽtũ.i.maiorꝝ ſuorꝝ q ſeruãt cognoia.i. cognatõis noĩa:lẽtis.i.a cultura lẽtis peluſiace.i.optie q̃lis ẽ pulu= ſiaca iuxta peluſiũ oſtiũ illud nili . Tm̃ ei ſtudiũ agriculture fuerat priſcis romanis vt q qđuis legumis aut frumẽti gen⁹ egregie cole ret:ide i laudẽ ſuã cognatõis nom̃ duceret : vñ ſũt fabii a fabis:pi ſonis a piſi ſeu vt alii volũt a piſẽdo:lẽtuli a lẽte cicerones a cicere &c.& qb⁹ legumĩa.i.lẽtes q̃ manu legũť: q̃uis minores metanť aut ſeranť:fecere famã illuſtrẽ.i.clarã.i. q lẽtuli dicti ſũt . & curauit o= pes triptolemi.i. illi⁹ regis agriculture i ſuis locis iuẽtoris : vt in= nuit virg.di.i.geor.vnciꝙ puer mõſtrator aratri:& tibull⁹vt reci= tauim⁹:imitat⁹ ſtudiũ.i.exercitiũ ſtudioſũ oſiris.regis ægiptii vbi agriculturã docuit:& alcinoi ſenis.i. illi⁹ regis phæacũ q i ſenecta cultũ hortorũ exercuit:ceu.i.ſicuti magn⁹ diocles.ſ.ĩpator diocle tian⁹ p⁹ egregia facĩora ſplẽdore cęſaris & ſceptri.i.cęſarei ſceptri hoc ẽ ĩpii depoſito didicit cult⁹hortoꝝ didicit videlicet icidere.i. putare vites:atqꝫ didicit ĩfigere.i.iſerere trũco pini:illi⁹ arboris: ſe cto.i. fiſſo:malos.i.ramũ ſeu ſurculũ arborũ maliferarꝝ.mala ãt p= prie ſũt q̃ vulgo poma vocãť:ſed pomũ gñale ẽ vocabulũ oĩm hñ= tiũ cortice ẽ teneriorẽ:itaqꝫ pira ſũt poma ſed non mala. Et didicit quo.i. p qd lignũ fit bis fertile.ſ.quotãnis.i.quõ mali & piri cæte= ræqꝫ arbores pomifere fiãt biferç:ſicut fici paſſim repiũť ĩ italia & hoc ramis.ſ. alteri⁹ arboris:adoptatis.i. ĩ filiationẽ quãdã p na= turç coagulũ acceptis(Eſt ergo hoc aptiſſime dictũ vt & alia mlta) Et didicit humectare.i.irrigare humũ riuis:&didicit pectere.i. at= tenuare & opprimere pectẽdo:ferro bicorni .i. ligone aut bidente: luxuriẽ.i.ſalcitatẽ ac pinguedinem terre luxuriam ſegetum faci = ẽtis : & didicit pãgere.i.per ordinem cõponere gramina redolẽ = tia ſulcis.i.herbas odoriferas:& frutices odoros vt roſaria induta virgineos vult⁹ &lilia & narciſſos &violas:& hiacynthos flẽtes.i.q ex puero flẽte & aiace gẽte primũ nati figũť.& crocũ.i. florẽ cro ci:purpureis foliis:& mẽtã.& thymũ.i. herbas illas odoriferas: & didicit traducere vitã curis inocuis.i.ſollicitudiñ⁹ nemi nocẽtib⁹.

Fabii Piſones Lentuli Cicero= nes

Vnde viro forti damnum parat:inde ſalutem

Gignit:& ipſe ſuo cadit ictus vulnere liuor.

Pluribus excelſa vel opum vel honoris ab arce

Profuit ad modice ſortis cecidiſſe quietem:
Sicut enim quando rutilat noctemq; rubenti
Ore fugat carbo in cineres atramq; fauillam
Soluitur:extinctis ſi ceſſerit ignibus ardor
Sęcula nulla timet: ſic mens humana ſuperbo
Tabeſcit faſtu:rebuſq; elata ſecundis
Torpet at exſecto vîret euigilatq; tumore.
Incœptum repetamus iter.miremur auerni
Militiam famis & morbi pugnæq; parentem:
Zoilus his actus ſtimulis: hoc percitus œſtro
Inachis:& quondam populos cũ venit ad hoſdẽ
Diuinum audaci dum carperet ore poetam:
Seu ſmyrnæ ſeu Meonii Colophonis alũnum
Regis ad imperium pino ſuſpenſus ab alta
Triſtia niliacæ fecit ſpectacula plæbi.
Sic pereat:quicũq; pios auferre labores
Nititur:& ſacro vatum non parcit honori.

Vñ viro &c.Proſeqr cętera iuidię faciora : p̃mittẽs iuidiam iuiſis aliqñ ꝓfuiſſe:nũq; tñ iuidẽtib⁹ idq; docet exẽplo ſuprapoſito ſcilicet pĩsvidelicet q p iuidiã exul fact⁹ leta ocia obtinuit trãqllęvitæ. Mltorũ extãt exẽpla q p iuidiãvolẽtiũ eos deprimere exaltati ſũt vt hercules p iuidiã iunonis:& bellorophõ p ĩuidiã ſtenobœæ & Iaſõ p ĩuidiã ac odiũ pelei &c. Oñdit ãt exẽplo zoili mltos p iuidiã ſibi nocuiſſe. zoil⁹ ei cũ libros aduerſus iliadẽ atq; odyſſeã p̃clariſſima homeri opa cõpoſuiſſet:alexãdriã veniens recitauit eos ptolemeo regi.q cũ aĩaduertiſſet poetarũ parẽtẽ ĩmerito abñtẽ vexari nullũ illi rñſũ dedit. At zoil⁹ cũ diu fuiſſet i regno tãdẽ ĩopia

zoilus

oim rex cōpulsus regē adiit rogās vt dari sibi aliqd iuberet. Tum rex homer⁹q añ ānos mille deceſſit euo ppetuo tot milia hoim pa
scit:q̄re tu quoq; debes q meliori ingenio te ꝓfiteris nō mōvnū:ſed
ēt plēs alere poſſe. Quo rñſo tali rege digno ille repulſus pricidii
poſtea dānat⁹ ac cruci affix⁹ ē:& qa homer⁹ laceſſiuit atq; flagella
uit:homeromaſtix appellat⁹ ē:& ab eo cęteri bonor⁹ viror⁹q; carpto Homero
res. Sane homer⁹ priceps nimir⁹ poetar⁹ mē q̄:teſte herodoto eri- maſtix
theis appellabat:nat⁹ quē prem habuerit & quā patriā dubitat Ari Homer⁹
ſto.ei li.iii.d arte poetica demonē quēdāvt ait plutarch⁹ illi⁹ prem
fuiſſe dicit:alii meonē regē. quē Ariſto.& ei⁹ ſeq̄ces alūnū eius tm
volūt:alii miletē fluuiū:alii aliū:De patria āt ei⁹ iic legit apd A.gel
liū. Septē vrbes certāt d ſtirpe iſignis homeri Smyrna.rhodos co
lophō ſalamin.ius:argos.athene. vñ Cicero ꝓ archia poeta ſic ait
homerū colophonii ciuē ſuū eē dicūt Chii ſuū vēdicāt: ſalaminii
repetūt.Smyrnii vero ſuū eē cōfirmāt:hæc ille. Eſt āt i mœia regio
ne phrygie vrbs q̄ a mīris homeri pria dicta ē vt ſcribit Strabo li. Smyrna
xii. Ariſtoteles vero vt plutarch⁹ refert ſcribit. Meonē lydor⁹ regē
homerū ꝓ ſuo nato educaſſe. Antıpr̄ aūt epıgrāmatic⁹ ita dicit. Di
ceris a mīris colophonis alūn⁹ homere. Hic te ſmyrneū credit at il
le chiū. Qui & ion qdā:qdā ſalamia ſupbā Teſſaliā mīri te genuiſ=
ſe ferūt Sūt & q memorēt aliis te ſedib⁹ ortū Sic variis nat⁹ crede
ris eſſe locis. Diceres licet mihi phœbi oracula: cœlū Certa tibi
pria ē calliopea parēs Pidar⁹ quoq; homer⁹ tū chiū tū ſmyrneū fu
iſſe ait. Symōides chiū Ariſtarch⁹ colophoniū Ephorus cumeū. q
dā ēt Salaminiū qdā argiuū Dionyſi⁹ thrax atheniēſē putauit. Sa- Colo
ne colophō vrbs ē i lydia. Ordo ē. Liuor gignit viro ide ſalutē vñ phon
pat.i.ptēdit ei dānū & ipe liuor i& ⁹ ſuo.i. ꝓprio vulnere cadit .i. i
tercidit. Profuit.i. vtile fuit plīb⁹.i. valde mīris cecidiſſe ab excel=
ſa arce opū.i. diuitiar⁹ & honoris:ad qetē.i. ocia modicæ ſortis .i.
cōditōis ſeu fortunę. Enī ꝓ qa ſicut carbo.i. pruna ardēs. qñ ruti
lat.i. reſplēdet & fugat ore rubēti.i. ardēti:noctē.i. tenebras ſoluit
i. reſoluit & diſſipat i cieres & fauillā atrā.i. ſubliuidā et lāgueſcētē
flāmulā:ſi ardor.i. ſplēdor ille ceſſerit.i. fuerit ignib⁹ extictis:nīla
i. nō vlla:nō timet vlla ſcla.i. cōſūptionē vlli⁹ tpis. Eſt exēplū alī
quātulū obſcurius. Nāvl hoc dicit. Sicut carbo ignitus dū fulget
paulati cōſumit:at dū ſopit & cienib⁹ occulit:diu cōſeruat:ſic mēs
elata ꝓſpis reb⁹ elāgueſcit:& ſopita aduerſis vires acgrit. Aut hoc
Sicut carbo ignit⁹ & rutilās paulati abſumit:dū ignis q carbonem
cōſumit ſe i requiē.i. ſpherā ſuā recepit:vbi ppetu⁹ ē ſed nobis ñ vī

ita mẽs q̃diu i rerũp. negocioverſaꝫ cũ ꝓſpitate:reſplẽdet qdẽ ſed cõſumiꝫ atq; elãgueſcit.qa tpalib⁹ ſtudet:at qeti dedita vires acqrit & eternis initiꝫ.Sic igiꝫ mẽs hũana tabeſcit .i. lente corrũpiꝫ & cõſumiꝫ ſupbo faſtu.i.magno ſtrepitu fortunę:& ipa elata ſedis.i. ꝓſpis reb⁹:torpet.i.tarditate friget & q̃ſi congelaꝫ : & ipa viret.i. creſcit et viget:& euigila:tumore.ſ.ſupbię & faſtus execto.i.reciſo & de medio ablato.Sed repetam⁹ (inqt poeta) iter icœptũ.i. redeamus ad iſtitutũ:qdẽ inuidiæ mala detegere . Miremur militiã infernĩ parẽtẽ famis & morbi & pugne.ſ.iuidiã.zoil⁹:malus ille atq; inuidus poetaſter reꝑhẽſor homeri:actus his ſtimulis.ſ.inuidiæ & ꝓcit⁹.i.iſtigat⁹:hoc œſtro.i.hoc furore:inachis.i. quali inachis .i. filia inachi argiuorũ regis impulſa cũ i vaccam eẽt imutata:in ęgyptũ ꝓfugit(Eſt eni œſtrũ volatile ꝓuũ boues in furorem agitans : cui nomẽ aſilũ romanũ eſt vt dicit Virg.geor.iii. capiꝫq; pro furoris icentiuo vnde Iuuenalis ſaty.iii. Nõ cedit veiento:ſed vt phanatic⁹: œſtro Percuſſus bellona tuo diuinat) et cũ venit quõdã .ſ. tpe ptolemei regis:ad hoſdẽ.i.hos eoſdẽ ad quos io ꝓuenit videli cet ęgyptios ppſos.dũ carpet audaci.i.temerario ore poetã diuinũ.ſ.homerũ:alũnũ ſeu ſmyrnę.i.illi⁹ vrbis i phrygia ſeu colophonis mœõii.i.mœõis lydoꝝ regis:& colophonis. Ipe zoil⁹ ſuſpẽſ⁹ ad.i.iuxta ipiũ regis.ſ.ptolemei:ab alta pio:fecit triſtia ſpectacula plebi niliacę.i.ęgyptiæ:vñ ifert poeta.Sic peat qcũq; nitiꝫ auferẽ pios labores & q ñ ꝓcit ſacro honori vatũ.i.poetaꝝ qvates fer̃ ſũt

Cętera dicturum ſuper his crudelis imago
Terruit immanis monſtri venientis ad auras
Impete cum magno:fuſis per terga colubris
Circũ equitant dominã furiæ:manibuſq; flagella:
Vincula.flãmiuomaſq; faces :& ſanguine tincta
Tela ferunt: vehitur plauſtro ſtridente ſupellex
Martia:loricæ.clipei.galeæq; micantes:
Conorumq; iubæ: ſtrepituſq; auditur equorum
Et procul hinnitu campus ſonat omnis acuto:

Cætera dicturũ.Bono ordie ꝓgrediꝫ ad tertiũ mõſtrũ.i.iuidiã de

ſcribēdū dicēs ſe illi⁹ imanitate ipeditū quo min⁹ cętera q̄ d̄ iuidía reſtāt pſeq̄reť. Purgat ergo ſe ſi min⁹ plene de iuidia locut⁹ ſit: ſimſq; ꝓgreſſū facit: deſcribēs ire habitū ac diſpoſitionē. Ordo eſt Crudelis. i. terribil' imago imanis mōſtri. ſ. irę: terruit ſup. me dictu rū. i. dicere volētē vl' q aliogn dict⁹ erā: ſup. i. d̄ his. ſ. iuidię malis cętera. i. reliq̄ exēpla: mōſtri dico veniētis cū magno impete. A ntō ipes: q̄uis ſint q a ntō ipet⁹ nō recte deducāt: ad auras. i. i lucē & hoc colubris. i. āguib⁹ fuſis p terga: eos ei furiæ hēre figūť forte q; iracūdiſp iflatiores ſūt: q̄ſi anguib⁹ afflati ſint. Aut ordo eſt. furię. ſ. ifernales circūeqtāt dn̄am. ſ. irā qa ira furor breuis ē & hoc colubris fuſis p terga furiarū: & furię ſup. ferūt. i. portāt manibus flagella & vicula & faces flāmiuomas. i. flāmas euomētes & tela tincta ſanguie. Supellex martia. i. iſtr̄m bellicū vt loricæ. clipei. galeę micātes: & iubę. i. criſte conorū. i. sūmitatū galearū vehiť plauſtro ſtridēte. i. ereo aut ferreo. & ſtrepit⁹ equorū: qa bello armāť eq: audiť & ois cāp⁹ ſonat ꝓcul. i. de lōge acuto hinnitu equorū. ſ. ferocium: hoc ē iā crūpit ira cū oib⁹ miniſtris ac iſtrumētis ſuis veniēs.

¶ Monſtrum Tertium: Ira

IRa mínax: odiíq; parens: mauortis alumna
Secum agit índomitum ſtygía de ſede furorē
Stentorea qui voce tonat: qui gutture lato
Fluminat: & rauco reſonans clamore fugacem
Pantagiam ſuperat: mugire tonitrua dícas.
Horrificaq; fremens æratas voce cohortes
In rígidos enſes alternaq; vulnera mittit.
Sanguínolenta graui vibrans haſtilía ferro
Bella cíes: rixaſq; mouens: hoſtemq; laceſſens
Labra manuſq; tremit: ſcintillant lumína toruís
Fulta ſuperciliís. ſtrepit & conuitia iactans
Bacchatur. ſi forte aliquo nequit obice pœnas

Sumere: vindictas in idonea tempora differt:
Fitq; odium: quod longa fouens incendia pectus
Vrit: & accensis lãbit præcordia flammis:
Nil pensi nil mentis habet: cito mobilis: expers
Consilii. volat in pugnam: retinacula rumpit.
Lege modoq; carens: rabido stimulata colore
Non ignes non arma timet: flammantia tantos
Pectora concipiunt accensi sanguinis æstus.

Stentor

IRa minax. Describit ipetuositatẽ atq; vehemẽtiã iræ dicens eã hr̃e vocẽ stẽtoreã. Stẽtor aũt vt docet homerus lib. v. iliados quinquagita virorũ vocẽ rquabat. Eius verborũ sensus hic ẽ Hic cãdida Iuno: Magnanimo similis iam stẽtori: cuius hiatus tãtus erat vocisq; son⁹ sup aera quãt⁹. Quiquagita simul cũ clamant ora virorũ. Pãtagia vero fluui⁹ ẽ siciliæ rapidissim⁹: q teste Seruio oli cũ plen⁹ icederet ipsebat sonitu pene totã italiã: vñ a ϖαντα i. oia & ago quasi oia agitãs terrore sonit⁹ dr̃ postea aũt a cerere q̃ rẽte filiã suã ꝓserpinã tacere iuss⁹ fingit obticuisse. Cetera ex ordine patebũt q tal'ẽ. Ira minax. i. assidue mínãs: & parẽs. i. mr̃ odii qa odiũ ẽ cõtinuata ira: & alũna. i. nutrix: mauortis. i. belli. agit id est ipellit secũ: indomitũ furorẽ: de sede stygia. i. tristitiæ ifernalis: q .s. furor: hoc est q̃ herinnis: tonat voce stentorea. i. quanta olim stẽtor itonuit: hoc est quiquaginta virorũ: qui fulmiat lato gutture. i. exhalat fulmẽ & æstum iracundiæ: & resonans clamore rauco. i. effracto: superat. i. excedit: pantagiã. i. fluuiũ illũ siciliæ: fugacẽ. i. assidue inter saxa labentẽ p modũ fugiẽtis. Tu dicas. i. dicere possis: tonitrua mugire. i. intonare & ipa fremẽs horrifica voce mittit cohortes. i. acies æratas. i. armatas i enses rigidos & vulnera altera. i. alternatim iferẽda: & vibrãs. i. quatiẽs: hastilia sanguinolẽta .i. cruentata lato ferro. i. hũtia latũ ferrũ: ciet. i. cõmouet & excitat: bella & ipa mouẽs rixas: & lacessens. i. irritãs hostẽ: tremit manus & labra. i. habet man⁹ & labra trementia. Lumina. i. oculi eius fulta. i. sustẽtata: toruis. i. terribilib⁹ & itortis supciliciis: scitillãt i. scitillas emittũt: aut micant: strepit. i. strepitũ facit: & bacchat. i. currit furibũda more bacchantiũ. iactãs cõuitia. i. cõtumelias: & si

ipa nequit forte sumeꝝ pœnas aliquo obice.i.obiecto aut obstaculo facto:differt vidictas i tpa idonea.i.opportuna sed qa hoc odii potius ē:subdit:& fit odiū:qđ sup.odiū fouēs lōga incendia vrit pect⁹:& lābit.i.molliter vrit ꝑcordia.i.vicina cordi: flāmis accēsis:& moderationē ꝓspecti aut ꝓuisi:& nil mētis.i.rōnis:exns cito mobilis& expers cōsilii:volat i pugnā:stimulata.i.ipulsa:calore rabido:carēs lege & mō:nō timet ignes:non timet arma: pectora flāmātia.i.icensa furore cōcipiūt tātos.i. tā magnos ꝗstus .i. tam magna icēdia sanguis accēsi.Aut qa acclamatio ē: Cōstruatur sic: Tātos æstus accensi sanguis cōcipiūt ipa pectora flāmātia. Sæpe enī(vt grāmatice loquar) quod post regiť prꝗcōstrui vult.

Quo feratimmanis furor & grauis impetus iræ
Fabula testiadæ priscis monet eruta chartis.
Cum ferus Oenides aprum Calidonia rura
Vastantem premeret procerum socialibus armis
Auxiliisq canum:spumanti concitus ira
Fulmineoq fremens æthola per agmina dente
Irrumpebat aper:non illum densa virorum
Turma nec hinnitus celerum tremefecit equorum.
Strennuus arrectis hirsuto tergore setis
Flammiferis oculis syluas & retia rumpens
Qua furor vrgebat rapido per spicula cursu
Perq canum rictus venabulaq ipsa ruebat.
Non secus hæc rabies ardenti percita bile
Luminibus cęcis per aperta pericula fertur.
Felsineos totiens ciues in dira coegit
Excidia:& furiis trepidam inuoluentibus vrbem.

In ferrum ruere:atq; ſecuribus ardua tecta
Detrahere & patrios flammis violare penates
Compulit:antiquoſq; parrum delere labores.
Sed poſtq̃ domitis ſcelerum ceruicibus auctor
Occidit:& rutilos Serrę concordia dentes
Signa tulit primis populus cum patribus alte
Defixis vrbana quies radicibus heſit
Atq; gradu ſemper manſit reſpublica firmo.

Quo ferat imanis &c. vt i ſupiorib⁹ mõſtris: ita hic quoq; varios ire effect⁹ recitat: Et prio irã p aprũ maleagriũ ſignificatã oñdit: de quo. viii. met. ſatis late hẽtur Ordo ẽ. Fabula theſtiade. i. Toxei aut plexippi theſtii filii. vñ meta. viii. Et duo theſtiadæ &c. eruta .i. decepta: chartis. i. codicib⁹ & libris: priſcis. i. ãtiqs monet: quo .i. ad quẽ effectũ imanis furor: & grauis ipet⁹ ire ferat. i. ipellat. Cũ .i. qñ fer⁹. i. imanis œnides. i. meleager çnei fili⁹ p̃meret. i. peſſũda ret aprũ vaſtãtẽ rura calidonia. i. iuxta calidona citatẽ çtholiæ: p̃ meret dico armis ſocialib⁹. i. ſociali'r illatis: ꝓcerꝫ. i. prioꝫ regni: & auxiliis canũ: ipe ap. ſ. cõcit⁹ ira ſpumãti canũ. & fremẽs fulmineo dẽte per agmia çthola. i. etholiæ regiõis irrũpebat dẽſa. i. frequẽs turma virorũ nõ tremefecit illũ. ſ. aprũ: nec hinit⁹ celerꝫ. i. velociũ equorũ tremefecit illũ. & ipe ap ſtrenu⁹. i. acer. & vehemẽs: & hoc ſetis ei⁹ arrectis. i. rigeſcẽtib⁹ qđ ſignũ iracũdię ẽ tergore hirſuto i. p terg⁹ hirſutũ ſeu ſetoſũ: rũpẽs ocl'is flãmiferis ſiluas & retia: ipe ruebat. i. p̃cipitãter currebat: ea ſup. qua furor vrgebat per ſpicula curſu rapido. i. feſtiõ: & ruebat per ict⁹ canũ & p ipa venabula. i. in ſtrumẽta venatoria vt ſũt cuſpides. Hæc rabies. ſ. ira: pcita. i. pculſa ardẽti bile. i. vehemẽti colerã: ferẽ. i. ipellit nõ ſec⁹. i. nõ alr cęcis lumĩb⁹. i. pp cæcitatẽ ſuã p picula apta. i. maifeſta Sup. ira aut hoc mõſtrũ coegit totiẽs ciues felſineos. i. bononiẽſes vñ in vita .ſ. ludouici Felſina dicta fuit ſermone bononia priſco. i dira excidia & furiis iuoluẽtib⁹ trepidã vrbẽ ruere i ferrũ: atq; detrahere ſecuri⁹ aurea tecta Et hoc mõſtrũ cõpulit violare flãmis penates p̃ios & delere antiquos labores patrum. i. inſignia maiorum Sed poſtq̃ auctor ſcelerũ occidit ceruicib⁹ eoꝫ domitis: & tulit dẽte ſerræ .i.

illā ifigne factionū earū. appoſitorie:ſigna cōcordia:ſerrę.i. illi⁹ iſtri:cū.i.qñ ppl's tulit cū primis pīb⁹ ſigna cōcordia ſerræ : qes vrbana.i.q̄ verſaſ i vrbib⁹:heſit:radicib⁹ defixis alte atq; reſp.mā ſit ſp firmo gradu.i.poſtq̄ expl'ſis reliqs regnare cępit ps bētiuolorū q̄ ſerrā aureis dētib⁹ ꝓ iſigni ſuo hñt.pax firma facta eſt Expulſis.ſ.& ſubiectis aliis qui reſiſtere aut bella mouere poterant.

Hæc eadem rabidum conuulſo pectore ſyllam
Ora cruentatum furibunda animamq; vomentē
Sacrilegam celeri rapuit ſub tartara fato
Viſcera natorum manibus lanienda paternis
Prębuit alcides quom luſus imagine falſa
Sanguine fœdauit lęta dulciq; furentem
Pace domum fuit ira virum quæ luſit imago
Ira draconigenas acies cadmiq; nepotes
Fraternaſq; manus alterna cęde rubentes
Implicuit longis bellorum ambagibus:ira
Diruit excelſas vrbes:atq; inclyta quondam
Oppida:regaleſq; domos euertit abactis
Ciuibus:aerias turres deiecit:& arcus
Clara triumphales veterum monumenta laborum.
His accenſa focis italos pulcherrima regna
Et magni ſpecimen mundi vexare coacta eſt
Barbara ſquicies & inhumani fera vulgi
Colluuies: Roma indicio eſt.Scyllynaq; tuſcis
Vrbs diuiſa vadis: necnon regina caputq;

Hetruscæ quondam modo sola Bononia gentis.
Et vetus aprico recubans in culmine Derton
Cuius adhuc extant vacuis vestigia campis:
Semirutę moles:lapidum fractęq; columnę.
Vincula:singultus:lacrimas:suspiria:planctus:
Pallorem vigilesq; metus:tormenta:crucesq;
Verbera:pestifero rorantia tela veneno
Protulit:atq; feris hominum crudelibus artus
Obiectans:variis impleuit cladibus orbem.
Hinc multæ exilio gentes alięna sequutæ
Regna suis orbę patriis:sic filia quondam
Tiresiæ.gemini Manto post dura Creontis
Seruitia in venetis molita paludibusvrbem
Vixit:& extructæ suis nomina tradidit arci
Laomedontiaden teucrum salamina petentem
Expulit ira patris.Quid te Neiphylas Helle
Quid profugum memorem phrixum sęuũq; athamãta:
Atq; nouercales furias odiumq; minasq;:
Adde Miceneum pœnas & funera regem
Matri intentãtem:mœstasq; agamẽnonis ædes:
Atq; sophocleo celebratos carmine planctus:
Adde phryges gemínos Antenora fluctiuagũq;
Aeneam ignotum decorantes mœnibus orbem·

Hos alios q̃ ire patriis a finibus actos
Longa per exilia & casus misere sinistros:
Hac rabie succensa feram priameia coniunx
Induit:& duplici creuerunt aggere dentes
Longaq̃ sub geminis surgentia naribus ora.
Succensi mensere oculi:& truculenta minaci
Fronte supercilia:& latrans in pectore virus.
Quid memorem seue furias odiumq̃ parentis
Quæ miseros nati flammis fatalibus artus
Vlta necem fratrum:& matrem se oblita cremauit
Vix ea finieram cum formidabilis iræ
Castra sequens aderat stygiis noua belua signis
Ingenti comitata manu: mendacia tectis
Vultibus & trepidæ dubia sub imagine fraudes
Ignotisq̃ doli sub vestibus agmen agebant:
In medio stipata grauí regina tumultu
Tollebat nigra vmbrosam fuligine frontem:

Hęc eadē rabidū &c. Oñdit alia īmania ire faciora:& prīo ad q̃ cō pulsus ē sylla. De cuí⁹ vita sic differit plini⁹ de viris illustrib⁹ Lucius corneli⁹ sylla i fortuna fœlix dict⁹ cū puul⁹ a nutrice ferreē mu- Sylla lier obuia salute inqt puer tibi & reipu. tuę fœlix Et stati quęsita q̃ hoc dixisset nō potuit inueniri. Hic questor marii lugurtam a Bocho i deditionē accepit. Bello cymbrico & theutonico legat⁹ bonā opā nauauit. Prętor iter ciues ius dixit. Prętor cilicią ,puinciā habuit bello sociali: Sānites hirpinosq̃ supauit: Ne monumenta Bochi tollerenē mario restitit. Cōsul asią sortit⁹ Mithridatē apud orcomenā & cheroniā p̃lio fudit. Archelaū p̃lio p̃fectū ei⁹ athenis vicit. Portum pireum recepit. Medos dardanosq̃ in itinere

supauit. Mox cũ rogatiõe Sulpicia iperiũ trãsferret ad marium regressus corruptis aduersariorũ exercitib⁹ Carbonẽ italia expulit. Mariũ apud sacri portũ. Tellescinũ apud portã collinã vicit Mario filio p̃nesto iterfecto fœlicẽ se edicto appellauit. Proscriptiõis tabulas prim⁹ posuit. Nouẽ milia deditorũ ivilla publica cecidit: Numer⁹ sacerdotũ auxit. Tribunitiã ptãtẽ minuit. Repu. ordiata dictaturã depositVñ spe decept⁹ puteolos cõcessit: & morbo qui pythiriasis vocat̃ pit hẽc ille. Salusti⁹ aũt scribit q⁹ fuit nobil'gẽtis pricip̃ lris grecis atq; latinis doctissime erudit⁹: aio igẽti: cupidus voluptatũ: sed cupidior glori⁹. Fuit aũt seuissim⁹ nã vt iã recitaui m⁹ vrbẽ ingressus quattuor hoim milia q̃ se ei dediderãt nulla fide seruata iermia bellator. s. strẽnu⁹ occidit: Plurimi quoq; tũc insontes & q ei⁹ seq̃bãt nutũ occisi sũt: quos qdã vltra nouẽ milia fuisse tradũt. Deide ifamẽ illã proscriptiõis tabulã ꝓduxit quã octogita hoim milia cõtinuisse quidẽ scribũt. Secũda deide tabula qngẽtos dicit̃ habuisse. Marcũ mariũ Caii fratrẽ necari iussit oculis prius effocis & deide mẽbris minutim ãputatis. Carinatã marii p torẽ iugulauit. Tãta denicq; cędes facta: vt nõ vrbs modo ipsa. sed & cũcta italia illi⁹ cruẽta rabie ac peste tumulẽtoq; furore sanguine inundauerit. Fortis ad vitia. Ad secura facinora satis strẽnu⁹. Fides ei nulla. Nullus dei timor. Nullaq; clemẽtia Quattuor legiões mariane partis fidẽ ei⁹ fluxã & vanã secutas trucidauit: misericordiã q̃ ipso nulla erat frustra iplorãtes. Quicq; p̃nestinorũ millia fi de prius data trucidauit & spargi p agros iussit vt iacerẽt insepulta. Qui & aduersus fœminas distrinxit ẽses. Multorum virorũ abscissa capita ad se iussa deferri spectauit illudẽs. Caii marii cineres erutos sparsit in tyberim. Sed tãdẽ dei i se irã sensit vltricem cum ei dictaturã quã sibi asciuerat deposuissẽt laruis vexatus sæpe noctumis ẽ e lecto aliq̃n tract⁹ i pauimẽtũ: eũq; aliq̃n in sublime eleuatũ in terrãq; demissũ a laruis: seminecẽ famuli i lectũ reportarũt ac tãdẽ spm̃ rabie ac cruore plenũ vt scribũt qdẽ euomuit. Alii vite exitũ fuisse adhuc atrociorẽ scribũt. Erodẽte eni se corpe & supliciũ gignẽte cędis et calamitatis mⁱtorũ. vermicul' quos pedicu los dicim⁹ ferũt absũptũ. ẽt Sereno docẽte sic. Sed qs non paueat pherecidis fata tragedi. Qui nimio sudor fluẽs aialia tetra Eduxit turpi miser⁹ q̃ morte tullerẽt Sylla q̃q; felix tali lãguore pesus Cor ruit: & fędo se vidit ab ãgmine vinci. hec Geor. Valla collegit de vita ei⁹ e quib⁹ patet quãtũ in eo vitiũ ire dñatũ est. Secundo docet auctor irã herculi quoq; dñatã fuisse. Is enim alcides dicitur: siue ab

alceo auo ei⁹ ſaltē putatio Nā āphitrioniades a vir. vocaſ ab āphi trione filio alcei cū iouis fili⁹ fuerit: ſiue a virtute quā ἀλκην vo cāt Is āt (vt i hercule furēte late ꝓſeqū Sene.) cū ab iferis reuerſ⁹ di diciſſet lycū regnū thebar⁹ occupaſſe: & megerā cōiugē ei⁹ opp̄ſ= ſiſſe eū occidit: pauloq; p⁹ megerā & paruulos q cū ea erāt filios oc cidit: tetra imagieviſa quā hic nā ſignat poeta. Tertio docet irā re gnaſſe iter frēs cadmeos. i. eos q cū cadmo thebasi boetiā cōdidiſ ſe dr̄ Figūt ei quiq; fuiſſe ex quo dā dracone a cadmo iterfecō na ti. vñ de ea citatē qñq; draconigenā appellatā legim⁹. Sane ī fabu lis ē. iterfecto dracōe dētes ei⁹ ſatos a cadmo: & ide armatos ſtati enatos mutuis ſe vulnerib⁹ iteremiſſe: p qđ nimi⁹ furorē bellicū i ter frēs quoq; ſeuiſſe ſignificatū ē arc⁹ triūphales ſūt fornices cō= ſtructi i mēoriā triūphi ei⁹ c⁹ opa cōſtructi ſūt Roma idicio ē: qa ex pugnata & icēſa fuit a gall' ſenonib⁹ vt ivita camilli recitatum eſt. Syllana vrbs hic ꝓ florētia ponit̄ q̄ a ſyllanis militib⁹ cōdita fert cū ad arnū prias ſedes locātes fluētiā illic cōſtruerēt: q̄ poſtea flo= rētia dcā ē hāc āt Totilla gothor⁹ rex deleuit: vt qdā aſſert. Bono nia āt q̄ pri⁹ felſia dicta ē & p⁹ bolonia & nouiſſimo bononia: ſecū dū plinū oim vrbiū quas hetruſci circa appenin⁹ hēbāt vetuſtiſſi ma & pria fuit quā Lothari⁹ ipator ꝓpter illa⁹ as ludouico filio ei⁹ a bononieñ cōtumelias. Vaſtatis villul' & agris p⁹ inumeras ciuiū ędes dirutā & iminutā dereliqt Hec ad⁹ uerſ⁹ venetos poſtea nō pa rū roboris habuiſſe narrat: ita vt triēnali bello cū eis geſto: poſdē cōpulerit ad liberā nauigādi & ſal⁹ is traducēdi facultatē faciendā Sed ciuilib⁹ bellis attrita & fact̄oib⁹ ac ſeditiōib⁹ aſſiduis quaſſata ſub bētiuolis primā reqē iuēt: Q đ āt i textu dr̄. Et vet⁹ aprico recu bās i culmie dertō: ſi qd mutare auderē ſcriberem darthō: de quo Strabo lib. iiii. habet & tra⁹ ille Claſtidiū atq; darthonē. Eſt autē dartho citas ſignis & mētione digna: iter placētiā & genuā itine re iccēs: ab vtraq; .CCCC. diſtās ſtadiis. hec ille. i. hāc vrbē nūc de latā dicit poeta. Māto mātuā a ſe denoiauit vt recitabim⁹ Teucri fu gę recitat Setui. ad illđ. i. ęnei. Atq; eą dē teucrū mēini ſidona vi= dere Finib⁹ expulſū patriis &c. dicēs Hercules i colchos ꝓficiſcēs pdito hyla p⁹ peragratā myſiā nauib⁹ troiā venit a cui⁹ portu cum ipſū laomedō ꝓhiberet occiſus ē: & ei⁹ filia heſiona Thelamoni q prim⁹ aſcēderat murū tradita eſt. Inde nat⁹ teucer. Nā aiax ex alia fuit. Hercules priamū redēptū a vicinis hoſtib⁹ i regno collocauit Vñ priam⁹ dict⁹ ē: qa πρίαμαι emo ſignificat. Que āt de libera ta heſiona dr̄ fabuloſa ſūt Teucer āt ſñ frē q ꝓ furorē ꝓpter pdita

Alcides

Draconi genę

Florētia ſyllana

Bono= nia

Dartho

Mantua Teucer

Priam⁹

achillis arma se interemerat salamia reuersa pre pulsa: sidona venit dicta: e ãt laomedõtiades fcõ patronomyco ab auo materno. Hel
Hellenei phylas le ãt dr neiphylas supto patronomyco a mre: fuit ei athamãtis re=
Phrixus gis thebar ex neiphyle vxore filia: soror phrixi: qui ambo mortua mre vt scribũt herodo⁹ et pherecides cũ nouercales insidias ferre nõ possẽt & cõsentiẽte pre aufugerẽt: ac sup ariete aureæ pelliculæ quẽ eis pr i tutamẽ dederat põtũ trãsfretarẽt ea pte qua strictior ẽ nec ml'tũ freti sulcasset: helli puellari tiore exterrita decidit i põtũ eiq nomẽ dedit. vñ lucan⁹ lib. ix. Qua pelago nomen neiphylas abstulit helle At phrix⁹ icolumis euadẽs colchos ad Oetã regẽ tã dẽ puẽit: vbi ariete quo vect⁹ fuerat iouí imolato pellẽ aureã i tem plo affixit ad quã auferẽdã Iasonẽ ꝓfectũ scribit Iustinus lib. xlii.
Oreſtes Regẽ myceneũ orestẽ dicit q occiso ab ẽgisto adultero & mre aga menõne pre rex nimirũ fuit: sed vbi de adultero atq mre vidictã sũpserat. furiis agitat⁹ phibet a tragedis. vñ dr enei. iiii. Scenis agitat⁹ orestes: & hic atq sophocleo &c. i. tragico i quo sophocles pstitit. De ãtenore & ẽa sic dicit liuius i pricipio opis sui. Iã pri
Antenor. mũ oim satis cõstat troia capta i cæteros seuitũ eẽ troianos: duo
Aeneas b⁹ enea ãtenoreq & vetusti iure hospitii: & qa pacis reddẽdeq he lenę sp auctores fuerũt oẽ ius belli achiuos abstinuisse. Casibus de inde variis antenorẽ cũ multitudine enetũ q seditiõe e paphlago nia pulsi et sedes & ducẽ rege pylemene ad troiã amisso q̃rebãt ve nisse in itimũ maris adriatici sinũ. euganeisq q inter mare alpesq icolebãt pulsis: henetos troianosq eas tenuisse terras. & i quẽ pri mũ egressi sũt locũ Troia vocat: pelagoq ide troiano nomẽ ẽ gẽs vniuersa veneti appellati. Aeneã ab simili clade domo ꝓfugũ sed ad maiora rerũ iitia ducẽtib⁹ fatis: primũ in macedoniã venisse. in de in siciliã q̃rẽtem sedes delatũ: sicilia classe laurentẽ agrũ tenuis se. Troia & huic loco nomẽ est &c. De antenore habet. etiã ænei. i. Antenor potuit mediis elapsus achiuis Illiricos penetrare sin⁹: at q itima tut⁹ Regna liburnorũ & fontẽ superare timaui Et paulo post. Hic tñ ille vrbẽ patauí sedesq locauit &c. Cõdidit ei ãtenor patauiũ seu paduã: æneas aũt lauiniũ: vñ alba a qua romanor ori go. Cõiũx priameia hecube p ipatiẽtiã in canẽ versa dr ab ouidio
Hecube. xiii. met. & a plauto i menechmis. Medea aũt oetę regis colchorũ
Medea. ex hypsea cõiuge filia: Iasone secuta vt patrẽ imoretur ac tardaret fratrẽ disperſit: ab iasone aũt postea ob creusã creõtis corithioꝝre gis filiã abdicata furore pcita filios quos ex iasone susceperat iterfe cit vñ ẽ illã i buco. Seu⁹ amor docuit natorũ sãguĩe matrẽ Cõma culare man⁹. poeta ãt dicit eos ab ea cõbustos. deide aduolãs athe

nas ꝯgeo regi annoſo nupſit ex quo filiū medeū ſuſcepit:ſed cum reuerſo theſeo ꝯgei filio ex lōga pegrinatiōe:&viſo(vt atteſtaꝫ Iuſtinus lib.xvii.)q̄ eēt vir magne virtutis cū medeus adhuc puul⁹ eēt amiſſa ſpe regni ꝓ filio ꝓ diuortiū ab egeo diſceſſit i aſie ptē q̄ ab ea medea nūc quoq; dī.Sed ad ordinē tādē cōuertamur q taꝫ ē Hec eadē.ſ.ira rapuit ſyllā:romanū illū ſæuiſſimū:rabidū.i.furioſū pectore cōuulſo.i.trāſfoſſo a furore:& cruētatū ora furibūda.i. habētē ora furibūda cruētata hoc ē ſāguinolēta : & vomētē celeri fato animā ſacrilegā ſub tartara.i.tenebras infernales. Alcides.ſ. hercules:p̄buit viſcera natorū.i.filiorū ſuoꝝ ex megera: lanianda paternis manib⁹.ſ.ſuis:quom.i.qñ ipe luſus.i. illuſ⁹ imagine falſa .i.deceptoria:credebat enī ſe lycū hoſtē videre:ſꝯdauit ſāguie:qa cōiugē cū liberis iteremit.domū fruētē dulci et leta pace.Imago i quit poeta:illa falſa.ſ.q̄ luſit virū.ſ.herculē fuit ira quia ꝓcitus ira neſciuit q̄d ageret:vñ et furēs dī a Seneca i prima tragedia. Ira inplicuit lōgis ābagib⁹.i.inuolucris bellorū:acies draconigenas .i. ex dracone genitas: & nepotes cadmi regis thebaꝝ q cū vxore in anguē mutatus ē dī meta.iiii.vñ reliq̄ bene ei⁹ nepotes fīgūt. aut reuera duo dicitvt pote acies draconigenas ꝓpter eos armatos q ex dētib⁹ſerpētinis nati:figūt ſe mutuis vulnerib⁹ iteremiſſe:& ne potes cadmi ꝓpter polynicē & etheoclē filios ꝯdipi ſeu ꝯdipodis regis thebani q̄ iter ſe ſeuiſſi fuerūt & mutuis odiis iterierūtvt docet ſtati⁹i thebaide:& iplicuit acies fraternas.i.ſeuoꝝ iter ſe fratrū rubētes.i.ſāguinolentas:alterna.i.mutua ꝯde. Ira diruit excelſas vrbes atq; oppida iclita.i.clara & glorioſa:quōdā.ſ.priuſq̄ diruta eēnt et cuertit domos regales ciuib⁹ abactis.i. violēter abductis.i. extermiauit regna ac regias familias:ira deiecit turres aerias.i. altiſſimas.& arc⁹ triūphales:appoſitorie.clara monumēta hoc ē teſtimoia & idicia:veteꝝ laboꝝ .i.iā trāſactoꝝ Seuicies .i.imanitas & crudelitas barbara.i.barbaroꝝ:& fera coluuies.i.ſordida accumulacio:vulgi ihumani.i.efferi & imanis:accēſa his focis .i. ignib⁹ furoris:coacta ē vexare italos:appoſitorie:pulcherria regna: & ſpecimē.i.ornamētū & dec⁹ magni mūdi:hoc ei ſibi vēdicāt itali Roma ē idicio q̄a ſꝯpe capta ē & vrbs ſyllana .i. florētia a ſyllanis cōdita:diuiſa vndis tuſcis .i. q̄ ē i cōfinib⁹ ethrurie:nō lōge a mari thirreno:ē iditio.i.teſtimoio : nec nō.i.etiā bononia mō ſola.i. deſolata ſñ ipio:quōd caput & regia gētis hetruſcę ē ſup.idicio & vet⁹ dertō aut poti⁹ darto:citas oli iter genuā & placētiā nūc diruta recubās.i.iacēs i aprico.i.ſoli expoſito:culmine.i.colle. Cui⁹.ſ. vrbis extāt.i.ſupſunt adhuc veſtigia i campis vacuis.i. vaſtatis &

desolatis diruta vrbe: & moles.i.magna fragmēta: semirutæ.i.ad dimidiatū diruta & colūne lapidū.i.lapideæ fracte.Ira sup.ptulit .i.pduxit vicula.i.cathenas & captiuitates ac seruitutes:singulʒ. Lachrymas suspiria:plāctus:pallorē. vigiles.i.sollicitos hec ē vigilare & sollicitos eē cogētes metʒ:tormēta:cruces.i.furcas & supplēdia: verbera.i.flagella & tela rorātia veneno pestifero.i.infecta nocētissimo veneno:& ipa obiectās.i.freqnter obiiciēs:crudelibʒ feris artʒ.i.mēbra hoim.i.hūana:ipleuit orbē variis cladibʒ.i.calamitatibʒ & stragibʒ.Hic.i.ex hac occasiōe multe gētes orbæ.i.priuate & expulsæ suis patriis:secute sup.fūt: exilio.i.p exilū:aliena regna:sic.i.hoc mō manto:nympha illa fatidica:filia tiresiæ illius vatis thebani:geminī.i.vtriusqʒsexus (Nā vt fabula habet. Tiresias vates thebanʒ cū(vt auctor ē Ouī.meta.iii.)forte duos āgues coeūtes pcussisset effectʒ est fœmīa:& septē ānos i eo statu durauit post quos cū iterū eosdē cōperisset:pcussis iterū āguibʒ in priorē formā redactʒ ē demū cū iter louē & lunonē cōtētio fieret vter maiorē voluptatē in coitu suscipet mas an fœmia: vtrūqʒ sexū exptʒ ab eis arbiter electʒ:muliebrē sexū dānauit maiore libidine:ob qđ iudiciū luno ipm excecauit. Sed pr̄ ops illi p lumīe adēpto.Scire futura dedit pœnāqʒ leuauit honore.Is āt ī macedonia mortuʒ dicit.fugiēs videlicet victores thebanoʒ.Filia āt eius māto cū filio suo ocno ī orāveneto ʒ pfuga tādē,pfecta mātuā cōstituit:vñ Vir. li.x æneī.Ille ēt patriis agmē ciet ocnʒ ab oris fatidice mātʒ & tu sci filiʒ ānis:Qui muros mrisqʒ dedit tibi mātua nomē.Sane māto pʒ thebanoʒ clades seruitutē prio sub creōte deide sub theseo passa:primo iasiā ,pfugiēs:lebedō & clari apollinis fanū struxit:& deīdeī italiā,pfecta socīis grecis mātuā cōdidit:& suscepto ex tiberino tuscoʒ rege Ocno q & Bianor deide cognomiatʒ ē. Is aūt mātuā muris cixit vt dictū ē. Creōtes āt cuiʒ hic meminit fuit pater Iacostē vxoris œdipi regis thebanʒ q pʒ cesos simul polynicē & Eteoclē thebanos regnū assūpsit vt mōstrat Statiʒ li.vi.&.xii.thebaidos sue:sed ad ordinē redeo) molita.i.cū difficultate cōstruēs vrbē ī plaudibʒ venetis:vbi mātua ē:vixit sup.illic post dura seruitia.i. postq̄ passa fuerat seruitutē creōtis tyrānī thebanʒ: & tradidit suā noīa arci extructe sed muris circūdate a filio:hoc ēvocauit mātuā.Ira patris.s.thelamōis irasscētis q; teucer sine aiace rediret: expulit teucrū Iaomedōtiadē.i.Iaomedōtis regis troianoʒ ex hesiona filia nepotē:petērē salamina patriā suā:declinaʒ āt hec salamis huiʒ salaminis:aut hec salamin &c. Est vrbs i achaia & alia in cypro eiusdē nois.(O heile neiphylas.i.neiphilæ filia: quid.i.ad

Tiresias.

Manto Ocnus

Creōtes

Salamis

quid memorē.i.recitē:te.i.fugam tuam propter iram pr̄is.q.d. id frustra fecero cū notissima sit historia. Quid.i.ad quid memorem phrixū fratrē.s.helles ꝓfugum.i.ꝓfugientem ad colchos:& quid memorē athemanta:patrē.s.ipsorum qui superduxit nouercam filiis suis sæuū.i.inimicum in liberos propter amores coniugis nouæ atq; quid memorē furias nouercales .i. ipsius nouerce: & odiū & minas quas.s. ferre nequeuntes phrixus & helle aufugerent. Adde regē myceneū.s.orestē intentātē matri.s. clytēnestrę pœnas .s. adulterii et occisionis paternę & funera.i.mortē et ędes agamēnonis:patris videlicet orestis ab adultero auxilio cōiugis occisi:mœstas.i.meroris plenas:atq; adde plāct⁹.s.illi⁹ dom⁹:celebratos carmine sophocleo.i.tragico:i quo sophocles prestitit.Adde gemios .i.duos phryges.i.troianos:ātenorē.s.cōditorē paduę & çneā fluctiuagū.i.p varios fluct⁹ & tēpestates in italiā appulsū decorantes .s.ābo orbē ignotū.i.regionē italię eis prius ignotā: mœnibus .i. oppidis & ciuitatib⁹:Ire.i.furores bellicę:mīsere.s. mīserūt hos & alios actos.i.expulsos a finibus patriis.i.pr̄ie sue. p longa exilia & p casus sinistros .i.aduersos:Cōiunx priameia.s.hecube succensa: hac rabie.s.ire ipatiētissime iduit ferā.i.cōuersa est i canē. & dētes creuerūt sup.ei duplici aggere.i.ordie sicut canib⁹ crescūt: & lōga ora surgētia sub gemis narib⁹:creuerūt sup.ei oculi succēsi.i. inflāmati ira:māsere.i.māserūt quales erāt prius: & truculēta.i. ferocia supcilia māserūt in frōte minaci:&virus.i. venenū iracūdię latrās i pectore.i.stomacho eius. Quid memorē furias & odiū parētis.i. mr̄is.s.medeę:seuæ.i.crudelis:q̄ vlta necē fratrū & oblita se matrē cremauit miseros art⁹ nati.i.filii:flāmis fatalib⁹.i. exitialib⁹ : aut a fatis ordiatis. Vix ea &c:Facit trāsitū ad quartū mōstrū describēdum videlicet philargyriā hoc ē amorē argēti .i. pecunię seu auariciā:vt dicem⁹.Ordo ē.Ego vix finierā ea q̄ .s. dicta sūt cū noua belua seqns castra.i.exercitū ire formidabil' aderat sup. cum signis .i.vexillis stygiis.i.īfernalib⁹:comitata igēti manu .i. mītitudine. Vñ dr̄.vi.çnei.Nec partē posuere suis:q̄ plurima turba est. Mendacia q̄ fiunt iu cōtractibus:vultibus tectis.i.dissimulatis & fraudes trepidæ sub imagine dubia.i.incerta & ficta:& dolis agebat agmē .s.auaricię sub vestib⁹ignotis.i.sub habitu ignoto. Videntur enim auari & iiqui rerū congestores cōmodū policeri: quib⁹ dānum illaturi sunt.Regina.s.philargyria.i.cupiditas æris atq; pecuniæ q̄ est oim viciorū mr̄ & vt aplius dicit idolorū seruitus stipata .i. densa comitata graui tumultu.i. tumꝰtuario exercitu tollebat i medio.s.

ſuorũ: frõtẽ vmbroſã nigra fuligine .i. nigredine ex fumo pingui collecta Cupiditas ei pecunię auarũ ſic excoquit vt nigrũ efficiat.

¶ Quartum monſtrum Philargyria.

AVri ſacra fames hæc eſt. rerũq; cupído
Improba: diuitias amor infinitus habendi.
Hęc nummiſitis ardeſcens immenſa vorago
Tartareis emiſſa vadis: imitata rapaces
Vnguibus harpyias: armataq; grandibus ora
Dentibus in gyrum quales quantoſq; Elephanti
Aethiopes Indiue ferunt: ſinuatur in orbes:
Et nodos in ſe rediens coma denſa figurat:
Tempora nec velat ſed agit ſuſpenſa rumorem
Vndiq; ſurgentem: nudaq; recedit ab aure.
Nec ſolum vigiles obeunt hirſuta rotundo
Tempora circuitu verum ſub vertice cano
In ceruice micant oculi ceu florea ſerta.
Effigies veteri vultuſq; ſimillimus argo:
Sed magis introrſum ſcrobibus ſubducta cauatis
Lumina diſcedunt: ſetoſaq; prominet atri
Sylua ſupercilii: macies ſqualorq; per omne
Corpus: iners dicas monſtrũ: & vix oſſibus herẽs
Sed gemínis quotiens opus eſt ita nititur alis
Vt credas ferri Boream Zephyrumue per auras
Præcipitem ve notum: lucri ſi nuncia fama
Surgat: & acceptus nares odor imbuat auri

Eleuat ingentes alas & lumine fixo
Visa petens quicquid falcatis vnguibus aufert
Stulta suos nunq̃ venturum seruat in vsus
Sacra deum. sanctas leges. preclaraq̃ gesta:
Scriptores rerum egregios. celebresq̃ poetas:
Qui procerum laudes chartis & nomina mandãt
Et quicquid non auget opes auersa repellit.
Sola iuuant quę lucra ferunt: sint cætera quanq̃
Laudibus & precio dignissima cætera sordent
Sicut hyperboreis rutilans in vallibus aurum
Gryphes amant:auidiq̃ tenent:vigilesq̃ tuentur
Vnde nec vtilitas operę preciũue laboris
Sed metus & clades oritur:pectus anhelum
Peruigilis monstri grauiore cupidinis æstu
Feruet.opes cumulans:quas olim prodigus hæres
Dissipet:& pingues ferat in conuiuia mensas.
Palla sinu lato ex humeris decurrit in imos
Lapsa pedes:manicę velant extrema capaces
Brachia:quas vbi vult curuos demittit in vngues
Vtitur his quotiens opus est vel fingere mores
Vel gestu simulare fidem vel fallere quenq̃
Seu furtum celare: manus leuis:apta rapinę
Perfida mens:nulliq̃ potens: mansuescere dictis.
Indignas dignasq̃ preces surda accipit aure

Vt proiecta bouis detracto grandia tergo
Viscera percipiens oculis vel nare sagaci
Vultur edax auido coruus ve famelicus ore
Conuolat ad resoluta grauí conuiuia tabe:
Sic ad opes aurumq; cito sitís ista volatu
Fertur: et ad nudum spoliansfragmẽta breuesq;
Reliquias studiosa legit: gremioq; recondit.

Philargyria

AVri sacra fames. In hac parte psequit philargyriã .i. cupiditatem seu amorem pecuniæ .hoc est auariciam que græce φιλαργυρια dr & φιλαργυρος auarus. nam φιλος hoc est philos dicitur amicus & amator: et αργυρ: op& αργυρος hoc est argyriõ & argyros argẽtũ: noie autẽ argẽti etiã galli pecuniã significant: sicut nomine æris olim romani. vnde ærariũ repositorium æris publici: Pecuniã vero ꝓ oi peculio sæpe accipim⁹. Alludit ãt primo ad illud tertii cnei. Quid nõ mortalia pectora cogis auri sacra fames: Cætera expositionis egentia suo ordine patebũt Ordo autẽ talis est. Hæc. s. quam ꝑnotaui furia: est sacra .i. execrabilis fames .i. cupido auri Cur autẽ sacrũ execrabile dicatur ostẽdimus in parthenice mariana & pro .i. improba cupido rerũ: et amor infinitus .i. illimitatus. habendi diuitias: hæc sup. est sitis nũmi .i. pecuniq; quę numerari põt ardescẽs .i. efferuẽs & semp æstuãs: & imẽsa vorago emissa vadis tartareis .i. ꝓfundissimis et nigerrimis iferni imitata .i. imitẽs & insequens vnguib⁹ .i. rapacitate vnguium: harpyias .i. imundas illas volucres rapaces .i. assidue in mũdo contactu rapientes de quib⁹ Virg. cnei. iii. At subitæ horrifico lapsu de montibus adsũt harpyiæ & magnis quatiũt clãgoribus alas: diripiuntq; dapes contactuq; omnia fœdant Immũdo &c. Et paulo ante Virginei volucrum vult⁹: fœdissima ventris . Proluuies: vnacq; man⁹ et pallida semper ora fame &c. Has hæsiodus duas ponit Aello & ocypetẽ sicut apolloni⁹. Virgili⁹ addit Celeno et homer⁹ Thyellã: dictæ sunt aũt a verbo αρπαζω harpazo quod est rapio: & habet secunda diphtõgũ græcã ex y & i nã harpyia scribitur & armata ora .i. habens ora armata grandibus dentib⁹: in gyrũ sup. disposĩtis. quales et quãtas ferũt elephãti ꝯthiopes .i. ꝯthiopici: ve pro vel indi .i. indicii: ex quibus .s. ebur habeẽ. Sane latine a genitiuo græco elephantos fit nominatiuus elephant⁹. ti. sicut ab

Harpyię

arabos hic arabus: ab delphinos hic delphinus &c. Noris autem discrimen esse inter nomina gentilia et patria: nã vir e gallia gall⁹ ex india indus: ex ethiopia ethiops recte dicitur: res alia in gallia nata aut ad gallũ pertinẽs gallica. in india indica ĩ ethiopia ethiopica. Abusiue tamen poetæ cõfundunt: vt hic elephãti æthiopes indi &c. coma densa. i. crispãs & ipexa: sinuaẽ. i. cõglomeratur in orbes. i. cyrros & rediens in se. i. circumuertens se: figurat nodos .i. similis nodis: nec velat. i. obtegit tempora. i. cõcauitatem capitis circa aures: sed ipsa suspensa. i. sursum ducta agit tumorẽ .i. inflaturã. surgentẽ vndiq;. i. ex oĩ parte capitis: & recedit ab aure nuda(Cur aũt talẽ figurã comæ auariciæ det in prõptu est vna ratio Nã per phisonomiã vt dicũt hoc est phisicã pspectionẽ & normã depẽsum est vt liberales largã frontẽ habeãt quã auariciæ hirsutam dat: aures autẽ patulas nec pilo tectas. quia cas semp arrectas habet: semp videlicet auscultans: sicubi lucri mẽtio fiat. Nodosũ aũt pilũ: eo q; erectũ ac plurimũ illi assignat. Plurimũ aũt quia hirsuti & pilosi rerũ cupidiores putanẽ: vnde per pilos diuitiæ et facultates sæpe significanẽ Iuxta illud. Frõte capillata: posthac occasio calua Quã rem graphice declarat Ausonius noster. vñ Compilare et depilare dicuntur. Fruticantes ergo et densi in capite auari pili rerũ abundantiã significant) Nec solũ. i. & non tm̃ oculi vigiles: obeũt. i. circũdãt rotũdo circuitu tpa hirsuta. i. pilosa: verũ .i. sed etiã sup. oculi micãt sub vertice cano(qa canos & senũ pro prie ẽ auaricia: vñ in sermonib⁹ horati⁹ diis iimice senex &c.) icet uice. i. posteriore pte colli ceu. i. sicuti serta florea. i. rosacea q̃ sreut fas hñt tã in ceruice q̃ in frõte positas: ita auar⁹ oĩa pspiciens tam ante q̃ retro oculos hre fingitur: Existens sup. effigies & vult⁹ similim⁹ argo: q videlicet cẽtũ habuit oculos: quos eo iterfecto iuno i caudã pauonis trãstulit Sed lumia .i. oculi auariciæ discedũt subducta. i. sublata ferobib⁹. i. fossis cauatis magis itrorsũ. hoc est oculi auariciæ sũt magis ,pfũde i capite ei⁹ siti q̃ fuerãt ocli ipi⁹ argi: & sylua. i. dẽsa cõgeries atri supcilii ,pmiet. i. porro eminet: setosa. i. setis hoc ẽ grãdiorib⁹ pilis plena macies & squallor: ẽ sup. aut ,pminet p oẽ corp⁹: tu dicas. i. dicere possis si videas: hoc ẽ qlt bet dicat: eẽ mõstrũ iers. i. sñ arte & idustria ignauũ ac sõnolẽtũ. & vix hærẽs. i. coherẽs & cõpactũ ossibus Est aũt Virg. in buco. Vix ossib⁹ herẽt sed nitiẽ. i. innitiẽ & ferẽ gemis alis quotiens est opus ita. i. tã perniciter vt credas boreã vel zephirũ. vel notum ventum illũ ferri precipitem per auras: si fama nuncia lucri .i. annuncians lucrũ surgat. i. oriaẽ: & si odor auri accep⁹. i. perceptus: imbuit .i.

Noiati = ui ex grę cis obli= quis.
Noia gẽ tilia.
Noia pa tria.

modicum tetigit nares : ipſa auaricia: eleuat.i. ſurſum ducit ac erigit ingentes alas:et petens.i. aduoluans viſa .i. quæ vidit lumine fixo.ſ.in viſa quicquid ipſa auaricia aufert vnguib⁹ falcatis .i. roſtratis & duris:illud ſup.ſeruat ipſa ſtulta:nūq̄.i.nō vnq̄ non venturū vnq̄ in ſuos vſus: quia auar⁹ quærit & iuentis miſer abſtinet & timet vti: vt in arte dicit horatius. Hinc Seneca. tā deeſt auaro quod habet q̄ qđ non habet. Et ipſa auerſa.i.aſpernata et nolens iueri: repellit ſacra deū.i. deorū ſacrificia ſctās.i.diuinas leges: & præclara geſta.et egregios ſcriptores rerū et celebres poetas qmā dant chartis.i.qui deſcribunt laudes et noia procerū.i. egregiorū virorū qui onera reipu . ſuſtinuerunt . vt proceres trabes ac onera domus.& quicquid non auget opes.i. quæcūq̄ ſcientia nō eſt(vt dicūt) de pane lucrando. Ideoq̄ hodie plures ciuili iuri & medicinis incūbūt:quia lucrum illinc perſpiciunt : Ea ſola quæ ferunt.i. afferunt lucra:iuuant.i.delectant auariciā.ſ.& cętera ſordent.i. deſpiciuntur:q̄ q̄ cætera ſint digniſſima laudib⁹ & precio:Sicut gryphes:aues illi rapaces leonibus i poſteriore parte haud multū diſſimiles:amant et ipſi auidi tenent ſup . & vigiles tuentur.i. cuſtodiunt aurū rutilans.i.reſplendens in vallibus hyperboreis.i. iuxta montes ſupra quos flat boreas vētus thraci⁹:iuxta quos naſcūtur qui ob id hyperborei dicūtur . hæ eni volucres aurū cuſtodiūt ſed eo non vtuntur vt auarus. vnde.i. ex quo auro nec vtilitas vepro vel preciū operæ & laboris:ſed met⁹ et clades oritur ſup . gryphibus aut vt dicūt gryphonibus . Sic pect⁹ anhelū id eſt cupidū et ſemp ad lucrū aſpirās:monſtri peruigilis.ſ.auariciæ:feruet grauiore æſtu cupidinis cumulās opes quas hęres prodig⁹ diſſipet.i. diſpgat et dilapidet olim id eſt tempore futuro ſcilicet poſt mortem.& vt ferat pingues menſas .i. fercula piguia in cōuiuia (vnde Perſius Saty.vi.mihi feſta luce coquat Vrtica: et fiſſa fumoſū ſinciput aure Vt tu⁹ iſte nepos olim ſatur anſeris extis Cū moroſa vago ſingultiet inguine vena. Patriciæ immeiat vuluæ &c . eandem quoq̄ ſententiā Horatius habet)Palla.i.palliū velamentum mulie bre decurrit lato .i. capaci ſinu:lapſa ex humeris in imos pedes : manice capaces velant extrema brachia. Sic enim furaces ille mulieres quas ægyptias vocant incedunt:vt ſinus & manicas furtis ſuffracinēt quas ſup. manicas velantes tm̄ ſuprema brachia ipa demittit.i.deor ſū mittit qñ vult:in vngues curuos.i.ad tegēdas manus rapaces:& ipſa vtitur his quotiens op⁹ eſt vel fingere.i. ſimulare mores.ſ.probos:vel ſimulare fidē.i.fidelitatē geſtu:vel fallere quēq̄:vel celare furtū:man⁹ ſup.ei⁹ eſt leuis.i. agilis et paruſ pon-

deris:apta rapinæ : mẽs perfida et nullis id eſt non vllis non po-
tens manſueſcere vllis dictis:& accipit aure ſurda id eſt non exau
dit preces dignas et idignas id eſt ſiue digne preceris: nihil ab ea
obtineas. Vt id eſt quemadmodũ vultur edax id eſt auis illa rapa-
ciſſima cadauer vt quidam volunt per . vii . milia paſſuum ſenti-
tiens:vnde addit:percipiens oculis aut nare ſagaci id eſt viſu aut
potius odoratu(vnde dici ſolet . Nos aper auditu præcellit: ara-
nea tactu Vultur odoratu: linx viſu : ſimia guſtu:) percipiens in-
quam:grandia viſcera id eſt cadauera bouis:proiecta ſcilicet ad lo
ca immunda:et hoc tergo id eſt tergore detracto id eſt cute detra-
cta vel vt coruꝰ famelicꝰ conuolat ore auido ad cõuiuia id ẽ cada
uera humana in furcis & patibulis : reſoluta : graui id eſt intolle-
rabili et fœtoſiſſima tabe id eſt ſanie & corruptione humoris. Sic
iſta ſitis id eſt cupiditas habendi : fertur cito: id eſt velocí volatu
ad habenda opes: & aurum. & ſpolians ad nudũ id eſt donec om
nia nuda relinquat : & ipſa ſtudioſa id eſt diligens legit id eſt col-
ligit fragmenta et breues relliquias : id eſt quicquid reliquum eſt
quantumcunq; modicum ſit:& recondit id eſt reponit abſcondẽs
gremio ſupplę ſuo.

Nec contenta bonís díuum quæ munere tellus
Protulit: ín partem ſcelerum vocat aſtra deoſq;
Exercetq; preces:magícas & conſulít aras:
Infernoſq; vocans manes altaría círcum
Noctúrnas adhíbet veſtes: tetroq; vapore
Orgía perluſtrat: ducenſq; ín puluere círcum
Murmurat:& variís diſtínguit ſígna figurís.
Extaq; tyrrheno rítu ſcrutata requírit
Theſauros:quæ terra tegít líuentía plumbí
Pondera:& argentí globulos víuentís & æra
Artifící mendax vertit medicamíne ín aurum.
Falſa cum veris íungens: cum doníque bacchum:

Cum gemmis fragiles hialos:cum palladis imbre
Miſcet Ariſtei ſuccos & cerea mella
Mentitiſq; nouas:phuco errorem faciente:
Confectis ſenio deludit mercibus:omne
Turpiter emporium lucriq; libidine feruet:
Et totos hac arte dies conſumit & annos
Vtq; dies triſti ſic nox abit anxia monſtro:
Nullaq; pax vicio rodentibus intima curis
Pectora:nulla quies:poſt turpia lucra diurnę
Fraudis & exlegem quęſtum:ſi lumina ſomnus
Occupat & duro furatur membra labori
Pictus imaginibus formiſq; fugacibus aſtat
Morpheus & variis fingit noua vultibus ora
Vanaq; ſopitos ludunt in ſomnia ſenſus.
Nam rerum tenues vmbras ſimulachraq; ſeruans
Lubricus aſſiduis vt fluxibus ambulat humor
Et nunc ſumma petens reptat nunc ima relapſus
Antra cauernoſi capitis rigat:itq; reditq;
Nunc iter obliquũ ſinuans:nunc tramite recto
Fertur: et ipſe ſibi redit obuius:aut agit arcum
In dextram leuam ve cadens vt pellit & vrget
Fumus et ingreſſi caua ſpiramenta uapores
Sic rerum ſpecies variis concurſibus:vt ſors
Obtulit aut vſus vel vis incognita cœli

Spirituũue potens industria nocte silenti
Diuerso ostentant diuersos ordine casus.
Ceu varias voces: diuersaq; nomina rerum
Si nouus inuersis surgat compagibus ordo
Difformes eadem faciant elementa figuras.
Hæc duo roma notis & amor cõponimus iisdem
Tramite conuerso & retro redeunte meatu.
Quæ simulachra magis vigilans exercet in vnum
Nocte reuertuntur: verisq; simillima formant.
Ostentantur opes cupido quia tempore lucis
Cogit opum species: & iter quod luce frequentant
In tenebris repetunt & noto calle recurrunt.
Cęcaq; præteritas imitantur somnia curas.
Quom tacitis ergo rediit nox humida pennis
Atq; soporiferos niucis argentea bigis
Luna vehit radios: somnus per rura per vrbes
Spargit Jætheo medicata papauera rore:
Et vigiles abigit secreta incendia curas.
Pulsæ abeunt celeres ad tristia limina ditis
Atq; leues hærent sub opaq; frondibus vlmi:
Vlmus enim diffusa comas & brachia late
Surgit ibi a validis radicibus: illius ergo
Mura sub vmbrosis habitant quæ somnia ramis
In thalamos hominũ & tenebrosa cubilia ducunt:

Dantq; ſuos illis vultus vocemq; habitumq;:
Illa per obſcuros capitum delapſa meatus
Ad vigilem ſubeunt animum: caſuſq; figuris
Mobilibus formant: ſopitaq; corda iacentem
Sollicitant: nec vana minus q̃ vera fatigant:
Interea circum vittas & anhela frequentes
Ora volant curæ: moxq; vt ſopor euolat intrant
Mordaciq; ſecant iterum præcordia roſtro.

Hec cõtenta &c. Oſtendit reliquã auariciæ iſatiabilitatẽ. Ordo eſt. Nec ꝑ & nõ: & ipſa auaricia nõ cõtẽta bonis q̃ tell⁹. i. terra ꝑ tulit: munere. i. beneficio diuum. i. diuorũ vocat caſtra & deos i ꝑtẽ ſcelerũ. i. conaꝝ deum corrũpere precib⁹: & aſtra incantamentis magicis: vnde addit: & ipſa exercet preces. ſ. ad deũ corrũpendũ: cõtra quã rẽ eſt. ii. ſatyra. Perſii. & cõſulit aras magicas: quibus. ſ. aſtra & elemẽta corrupta in ſententiã ſuã illiciat: vnde carmia vel cœlo poſſunt deducere lunã: & ipa vocãs manes infernos. i. ſpiritus infernales adhibet veſtes nocturnas. i. quib⁹ noctu vtĩ: circum altaria que cœleſtiũ proprie ſunt: & perluſtrat. i. luſtrãdo pficit: orgia. i. ſacrificia ſua: vapore tetro. i. corrupto & obſcœno liquore aut ſucco: & ducens circum. i. deſcribẽs ſibi circulũ in puluere: murmurat. i. ſecretas preces & incantationes fundit: & diſtinguit ſigna. i. characteres variis figuris: & requirit. i. poſtulat: exta ſcrutata. i. inſpecta ritu. i. more thyrreno. i. hetruſco ſeu tuſco. vnde tibullus Vera monet diui venturæ nuncia ſortis Vera monent tuſcis exta ꝑbata viris. i. requirit dico exigit ab extis ſic viſis. the ſauros & ea ſup. quæ terra tegit (ſi eſſet quos terra tegit apertior eſſet conſtructio) poteſt autẽ ordo eſſe & ipſa mendax vertit medi camine: artifici. i. artificioſo in aurũ: pondera plumbi liuẽtia. i. liuidi coloris: & globulos argẽti viuẽtis: & æra: quæ terra tegit: & ipſa iungẽs falſa cũ veris: miſcet bacchũ. i. merũ hoc ẽ purum vinũ: cũ doride. i. aqua ſed potiſſimũ marinã ſignificat cũ ſit dea maris: & hyalos fragiles. i. vitra fragilia cũ gẽmis: & ſuccos ariſtei. i. mella quæ ariſteus inueniſſe dicitur & pro. i. mella cærea. i. fauos mellis cum imbre palladis. i. cũ liquore oliuæ: hoc eſt cũ oleo & ipſa deludit. i. decipit mercib⁹ cõfectis. i corruptis & effẽtis ſenio. i.

vetustate mẽtitis.i.mendaciter se ostentãtib⁹ nouas:& hoc phuco .i.adulterio colore aut ꝑparamẽto faciẽte errorẽ. Omne emporiũ .i.ois loc⁹ emẽdarũ reg:hoc est oẽ forum seu mercat⁹ feruet turpi ter libidine.i.cupiditate:lucri:& consumit hac arte.s.phucandi & sophisticãdi seu adulterãdi merces totos dies & annos sup.suos. Et vt.i.quẽadmodũ dies.i.tempus diurnũ abit.i. absumit & occu patur tristi mõstro.s.auaricia:quia interdiu soli auaricię incũbunt sic & nox abit:& nulla pax est vitio.i.nulla itercapedo aut requies est auaris:& hoc curis rodẽtibus intima pectora.i.p̃cordia:& nul la quies est.quia si sõnus occupat lumina.i.oculos:& fucatur duro labori mẽbra post turpia lucra diurne fraudis:& post quẽstũ ex le ge.i. extra legẽ & rationẽ factum per fraudes & furta: morpheus Morphe deus isõniorũ qui varias species & figuras inducit vñ morphea ẽ us infirmitas qua fit mutatio coloris in colorẽ. Hunc Ouidi⁹ vocat simulatorẽ figuræ:nam μορφη forma seu figura dr.verba ei⁹ sũt lib.xi.met.At pater e populo natorũ mille suorũ. Excitat artificẽ simulatorẽq; figuræ Morphea:non illo iussos solertius alter: Exprimit incessus vultũq; sonũq; loquendi Adiicit & vestes et consuetissima queq; Verba:sed hic solos homines imitat &c. Morpheus ergo simulator figurarũ astat:auaris dormitãtibus:pict⁹ imaginibus et formis fugacibus.i.vanis & istabilibus. & fingit.i.simulat:noua ora variis vultibus:& isõnia.i.fantasmata vana: ludunt i.deludũt.sẽsus sopitos.i.sopore modico tñ perfusos. Nã lubric⁹ humor.s.cerebri seruans tenues vmbras.i.fantasias vt dñt:& simulachra.i.species rerum:vt.i.quẽadmodũ ipe ãbulat.i.discurrit:assiduis fluxibus:& petens nũc.i.aliqñ sũma.i. sũmitatẽ cerebri:reptat.i.tarde ꝓgredit & delapsꝰ.i.decidẽs nũc.i.aliqñ rigat ima an tra capitis cauernosi.i.mltas cellulas hñtis:& it & redit sinuãs.i. p sinũ faciẽs nũc iter obliquũ:ferẽ nũc tramite recto: & ipe.s.humor redit obuiꝰ sibi.i. reuoluit in se: aut ipe humor agit arcũ: id ẽ transcursũ arcualẽ cadẽs in dextram vel leuã.i.sinistrã:vt.i. quẽadmodũ fumus.i.vapor ad cerebrum missus pellit & vrget et vtva pores ingressi caua spiramenta.i. cellulas inanes pellunt & vrgent sic species rerum ostentant nocte silenti diuerso ordie diuersos casus.variis concursibus.i.representationibꝰ factis p humores et vapores varie cõcurrẽtes(Et ita physice docet originẽ & modũ isõniorũ)vt.i.quẽadmodũ sors.i.casus obtulit:quia aliquando a casu fit talis aut talis representatio:aut vtvsus.i.exercitatio obtulit. aut vis cœli incognita:ve pro vel potẽs industria id est subtilitas

ingenii ſpirituũ tã bonorꝫ q̃ malorꝫ. Ceu. i. ſicuti eadẽ elementa .ſ. eçdẽ litterç facıũt difformes. i. diuerſarꝫ formarꝫ figuras: & varias voces et diuerſa noıa rerũ: ſi nouꝰ ordo. i. cõpoſitio & vt dñt ſillabificatio ſurgat cõpagıbꝰ. i. ſillabıs & ordinibꝰ : ĩuerſis .i. trãſpoſitis aut ordie retrogrado poſitis. Nos cõponimꝰ ıiſdẽ. i. eiſdẽ notis. i. characterib⁹ ac lr̃is: hec duo. ſ. vocabula roma & amor: & hoc tramite cõuerſo & meatu redeũte retro. i. ſi ordie p̃poſtero legat̃ roma fıt amor: & ſi amor: fit roã Ea ſimulachra q̃ vigilãs exercet magis. i. q̃ vigilãs magis cogitat & tractat: reuertũt̃ nocte. ſ. dũ dormiret: ivniũ & formãt ſimillima vçris. i. priꝰ viſis aut cogitatis Opes oſtẽtãt̃ cupido. i. auaro. qa cogit. i. cõgregat & cõpellit in cellulas capitis ſpecies opũ. i. diuitiarũ tpe lucis. i. diei: & ſup. ſpecies repetũt in tenebris. i. tpe nocturno: iter qđ frequẽtãt luce: & recurrunt calle noto: & ſõnia cçca. i. q̃ dormitãtibꝰ fıũt ımitãt̃ curas p̃teritas Ergo cũ nox humida rediit: pẽnis. i. alis tacitis. i. ſecretis & vix p ceptibilibꝰ: atqꝫ cũ luna argẽtea. i. ſubpallida: vehit .i. ĩuehit bigis niueis. i. albis. radios ſoporiferos. i. ſõnũ afferẽtes: ſõnꝰ .i. deꝰ dormitionis ſpgit papauera. i. ſemĩa illa ſõniũ ĩducẽtia: medicata. i. tincta. rore letheo. i. obliuionis & ſoporis: & abigit vigiles curas exiſtẽtes ſecreta icẽdia (Dicit̃ ei ſecũdũ Seruıũ cura q; cor vrat) ſup. curç pulſç abeũt celeres. i. veloces ad triſtia limia ditis. i. plutonis atqꝫ ip̃e leues hærẽt ſub frõdibꝰ vlmi. i. illıꝰ arboris opacç. i. dẽſe ĩ frõtibꝰ: cũ reliq̃ minꝰ opacitatis habeãt : quapꝓpter ab ıtalis deligũt̃ ad vites ſuſtẽtãdas. Ei p qa vlmꝰ diffuſa. i. habẽs diffuſas comas & brachia. i. frõdes & ramos: ſurgit ibi late a validis radicibꝰ ergo curç ducũt ĩ thalamos & tenebroſa cubilia hoĩm muta ſõnia q̃ hıtãt ſub vmbroſis ramis illıꝰ. ſ. vlmi: & dãt ill'ſuos vultꝰ & vocẽ ſup. ſuã: & habitũ ſup. ſuũ (De hac vlmo ne qs forte ignoret vnde hic locꝰ ſũptꝰ ſit habeť. vi. çnei. Veſtibulũ añ ipſũ primiſqꝫ in faucibꝰ orci Luctꝰ & vltrices poſuere cubilia curç Pallẽteſqꝫ hıtãt mor bi triſtiſqꝫ ſenectꝰ Et metꝰ: & male ſuada fames: ac turpis egeſtas. Terribiles viſu formç: letũqꝫ laborqꝫ. Tũ cõſãguineꝰ leti ſopor : & mala mẽtis Gaudia: mortiferũqꝫ aduerſo ĩ limie bellũ Ferriqꝫ eumenidũ thalami: & diſcordia demẽs Vipereũ crinẽ vittis ınexa cruẽtis In medio ramos ãnoſaqꝫ brachia pãdit Vlmꝰ opaca ıgẽs quã ſe dẽ ſõnia vulgo Vana tenere feŕt: foliiſqꝫ ſub oĩbꝰ hçrẽt &c. vbi Ser. ınuit phiſicũ cẽ vt quo tpe frõdes vlmi decidũt: qa tũc noxıꝰ humor dñatur: ſõnia vana paſſim fıãt) Illa. ſ. ſõnia dılapſa per obſcuros meatꝰ: capitũ: ſubeunt ad animũ vigilẽ .i. repſentantur animo

& formãt figuris mobilib⁹ casus ga vulgo dr q imaginatio facit casũ & sollicitãt corda iacẽtũ sopita. i. coopta vaporib⁹: nec p & nõ fatigãt min⁹ vana q̃ vera. i. tm̃ afficiũt fere i rebus aut visionibus falsis q̃tũ in veris. Curę frequẽtes volãt interea dũ. s. isomnia ludũt: circũ vittas. i. tpa q̃ vittis ornari solẽt: & ora anhela. i. anhelantia: & laborãtia: & intrant mox. i. statim: vt. i. post q̃ sopor cuolat: & secãt iterũ præcordia. i. vicina cordi (sunt autẽ pelliculæ q̃dam circa cor in quibus sunt passionũ fedes) hoc est itima cordis mordaci rostro: quia cura rodit & vrit corda vt dixi.

Hęc est quę tytium volucris ferit ore cruento
Aeternę natum pœnæ æternoq; dolori
Monstrum igitur si quando quies blandita soporem
Reddidit: aut auro insudat: sublataue furto
Semina frugiferę Cereris: vel inania plangit
Horrea: vel dura decussos grandine fructus:
Effusamue fretis mercem: deprensaue furta:
Atq; iterum tractat sub nocte negocia lucis:
Totaq; sub curis it vita simillima morti.
Hęc animũ turpi maculans & corpora labe
Quęrere cęlesti precium pro munere iussit
Vanaq; composito mendacia fingere vultu
Quando grauem sacro morbum Naamanus in amne
Abluit & puerum spoliis onerauit & auro.
Hęc eadem scelerum genitrix fraudumq; magistra
Reginam libycis posuit quę in collibus vrbem
Aere. viro. patria spolians. peregrinaq; circum
Aequora: per rapidas syrtes. per barbara pellens

Regna diu profugam terris iactauit & vnda.
Hæc priami natum: cui longa pepercerat ira
Martis: & a patria procul obsidione latentem
Thraicio iuuenem innocuum mucrone peremit.
Ah scelus ah dirum facinus multoq; piandum
Sanguine primæuæ imberbem sub flore iuuente
Ignarumq; doli puerum: nil tale verentem
Perfidus obtruncat: placidum rosei decus oris
Et regale caput simplex sine crimine pectus
Et natas ad sceptra manus veniamq; precantes
Vulnerat immitis repetito sępius ictu.
Prętereo conscisa sui qui corpora nati
Diis epulanda dedit: quiq; auro vēdidit vrbem
Quiq; suum superans hostem superatus ab auro
Exanimum phrygio versatum puluere corpus
Misit ad extremos ignes patriumq; sepulchrum
Non prece nō lachrymis motus nō voce paterna
Nec misero casu queruli senis: immemor omnis
Iustitię solo placatus munere tandem
Hectora restituit priamo: sua pignora patri:
Quiq; per vndosum dulces ne perderet equor
Diuitias retro conuersa naue per vndas
Ad patriam & seuos rediit non insciius hostes.
Quiq; deum manibus rapiens pendentia dona

Sacrilegus superum vanos irrisit honores.
Et qui furripiens auri duo milia pondo
Et lateres fuluos: fucata subintulit æra
Vt genus effrenũ Nasamõ qui versus in austros
Incolit isiaco contermina rura canopo:
Naufragiis victum querens gaudere procellis
Turbinibusq; solet: fusasq; per æquora merces
Colligit & nautas ad punica littora pulsos
Auxilium simulans violat. Sic improbus auri
Raptor in aduersis quenq; si viderit angi
Casibus exultat: fictoq; astutior ore
Dum promittit opem spoliat: prędamq; reportãs
Celat: & exuuias occulto congerit antro.
Hæc quoq; venalem (tanti quis crederet orcum)
Esse deum fecit: Semen celeste piando
Progenitum sceleri. diuinæ mentis alumnum
Virgineoq; alitum gremio: crimenq; volentem
Soluere & antiquo contractam fomite labem
Dira fames auri culpe regina parensq;
Perdidit. indigno signatum verbere corpus:
Confixum caput: & duplici manantia rore
Pectora: pallentesq; genas: frontemq; cadentem
Ingratæ moriens plæbi monstrabat ab alta
Arbore: purpureum terra absorbente cruorem

Hec opera: hi fructus hęc gaudia mentis auarę

Tytius

Hęc ē q̄ tytiũ &c. Probat qđ dixit curas & cupiditates habēdi cor da rodere alludēs ad fabulā tytii de quo. vi. ęnei. ſic dicit Virgili⁹ Nec nõ &tytiõ terre oĩpotētis alũnũ Cernere erat: p tota nouē cui iugera corpus Porrigit: roſtroq̄ imanis vultur adũco Immortale iecur tũdēs: fęcũdaq̄ pœnis Viſcera: rimat q̄ epulis: habitatq̄ ſub alto Pectore: nec fibris requies daſ vlla renatis. Vbi Seruí⁹. Tytius (inquit) ſcđm aliquos filí⁹ terræ fuit ſecũdũ alios a terra nutrit⁹: vñ elegit ſermonē quo vtrũq̄ ſignificaret: nā alũnũ dixit. Hic amauit latonā ꝓpter qđ apollinis telis cõfix⁹ ē: dānat⁹ eſt ãt hac lege apud inferos vt ei⁹ iecur vultur exedat: q̄q̄ homer⁹ viciſſim dicat ſuos vultures fibri ei⁹ pœnā ſuccedere. qđ ãt dicit: p tota nouē cui iugera corp⁹ porrigit: q̄tũ ad publicā faciē magnitudinem oſtēdit corpis. ſed illđ ſignificat (qa de amore loquit) libidinē late patere vt ait ſupra. Nec procul hic ptē fuſi mõſtrãt i oēm Lugentes cãpi. Sane de his oĩb⁹ reb⁹ mire reddidit rõnē Lucreti⁹ & cõfirmat in noſtra eē vita oĩa ea q̄ fingunt ferís: dicit ei Tytion amorē eē: hoc eſt libidinē q̄ ſcđm phiſicos & medicos i iecore ē. vt ri⁹ iſplene: ita cũdia i fellevñ ēt exeſũ a vulture dr̄ i pœnã renaſci. Et ei libibini nõ ſatiſſit re ſemel pacta: ſed recrudeſcit ſp: vñ ait hora tius Incõtinētis aut tytij iecur. Declinaſ aũt hic tytios hui⁹ tytii ſicut delos deli. hęc Seruí⁹ Scies aũt a noiatiuo tytios accuſatiuũ eē tytion & a tyti⁹ tytiũ. Itaq̄ vtrũq̄ ſcribi poſſe: verũ ex his patet auctorē preter alios ſniam pvulturē tytii auariciç morſũ itelligere cũ alii libidis itelligãt: ſed qa vtraq̄ cupido atq̄ cupiditas p̄cordia rodit vtriq̄ recte ſentiũt. Senſus enī moralis ad nutũ i lect: tur dũ recte ſnie quadret. Hec animũ &c. Docet effect⁹ auariciç & primo auariciã Giezi. de qua habeť. iiii. Reg. v. Is ei cũ eẽt diſcipulus heliſei ꝓphete. Naamã ſeu naamanũ ſyrũ ſepties in iordane lotũ cõſilio heliſei & ita lepra mũdatũ. cũ heliſeus nihil accipe vellet ſecut⁹ ē poſt tergũ quem cũ vidiſſet naamã currentē ad ſe: deſiluit de curru i occurſũ ei⁹ & ait recte ne ſũt oĩa? Et ille ait. recte: Dñs meus miſit me ad te dicẽs Modo venerũt ad me duo adoleſcẽtes de mõte effraim: ex filiis ꝓphetarũ da eis talẽtũ argẽti: & veſtes mutatorias duplices. Dixit q̄ Naamam Meli⁹ ē: accipias duo talẽta Et coegit eũ ligauit q̄ duo talẽta argẽti i duob⁹ ſaccis & duplicia veſtimẽta: & ipoſuit duob⁹ pueris ſuis q & portauerũt corã eo Cũq̄ veniſſet iã veſpi: tulit de manu eor̄: & repoſuit i domo: dimiſitq̄

viros & abierũt:ipse aũt ingressus stetit corã domio suo.Et dixit helisę Vñ venis Giezi? Qui rñdit. Nõ iuit seruꝰ tuꝰ quoq̃.At ille ait.Nõne cor meũ in p̃nti erat qñ reuersus est homo de curru suo i occursũ tui? Nũc igit accepisti argẽtũ & accepisti vestes : vt emas oliueta et vineas:& oues & boues & seruos & ãcillas. Sed & lepra Naamã adherebit tibi & semini tuo vsq; in sẽpiternũ. Et egressus est quasi nix ab eo leprosus:hæc fere illic;Hæc eadẽ &c. Didonẽ significat de qua primo æneidos. Punica regna vides tyrios & a genoris vrbem Sed fines lybici genus intractabile bello. Imperiũ dido tyria regit vrbe ꝓfecta Germanũ fugiẽs:lõga est iniuria:lõgæ Ambages:sed summa sequar fastigia rerũ. Huic cõiunx sicheꝰ erat ditissimꝰ agri phœnicum.& magno misere dilectꝰ amore.Cui pater intactã dederat primisq; iugarat Ominibꝰ sed regna tyri germanus habebat Pigmalion:scelere ãte alios imanior oẽs.Quos iter medius venit furor Ille sicheũ Impiꝰ ante-gras . atq; auri cæcꝰ amore Clã ferro incautũ supat &c.dido ergo q̃ et elyssa dicit occiso marito fratrẽ fugiẽs post longos errores carthaginẽ condidit secũdũ virgiliũ.Hæc priami natũ &c. Polidorũ significat de quo .iii.æne.Hũc polidorũ auri quõdã cũ põdere magno,Infœlix primus furtim mãdarat alẽdũ Threicio regi:cũ iã diffideret armis dardaniæ:cingiq; vrbẽ obsidione videret . Ille vt opes fractæ teucrũ & fortuna recessit.Res agamẽnonias: victricesq; arma secutus Fas oẽ abrũpit:Polidorũ obtrũcat:& auro Vi potitur:qd nõ mortalia pectora cogis Auri sacra fames:hęc ille q̃ latis notas sũt.Threicio ãt inquit seruiꝰ dixit ꝓ thraicio:sicut in primo threissa nã solutio est ionicæ liguę cũ sit θραξ hoc est thrax iones dicũt θρειξ hoc ẽ threix:& diphtõgi solutio facit threiciꝰ & threissa Fuit aũt hic polymnestor vt ibidẽ dicit deinde. Prętereo cõcisa sui &c. Tãtalũ intelligit ꝓ quẽ oẽs auaros itelligũt vñ horatiꝰ primo sermonũ Tãtalꝰ a labris sitiẽs fugiẽtia captat Flumia.qd rides mutato nomine de te Fabula narratur cõgestis vndiq; saccis Indormis inhiãs : & tãq̃ pcere sacris Cogeris:aut pictis tãq̃ gaudere tabellis Fuit ãt tãtalꝰ iouis & plotes seu plotidis nymphę filiꝰ vt scribit lactãtius lib.ii.thebaid.rex phrygię auctore eusebio:qui vt habet lib.vi.meta.quũ deos hospitio suscepisset filiũ suũ pelopẽ eis comedendũ apposuit mẽtitus alias eẽ carnes:a qbꝰ epulꝰ dii oẽs excepta cerere abstinuerũt:Ceres ei illiꝰ humerũ exedit:sed dii reuocãtes i vitã restituerũt ei humerũ eburneũ iuxta illd virg.Humeroq; pelops insignis eburno:Ob id ãt facinus iuppiter illũ infernum detrusit.vbi ea pœna dãnat vt mẽto tenꝰ i suauissimo flumie sedẽs sp sitiat : qa

Pigmalion

Dido

Polymnestor

Polydorus

Tãtalus

fugiẽtes aquas haurire neq:& nariũ ten⁹ odorifera tãgẽs poma ſp fameat. De hoc diodor⁹ li. v. ait ſic. Tantal⁹ iouis filius diuitiis & gl'ia iſignis i ea aſię pte quã nũc paphlagoniãvocãt. hitauit. pluri mũ diis ob generis claritatẽ char⁹ poſtmodũ fœlicitatẽ ſuã iſolẽ ter ferẽs: ĩmortaliũ ſecreta q̃ mẽſe cõionevſuq; deo⁹nouerat: palã ptulit hoib⁹ q̃ ex cã & viu⁹ pœnã tulit & poſt obitũ ſcdm fabulas tormẽtis apd iferos iter ſceleſtos ppetuis puniť. hæc ex diodoro.

Laſchenes Curio

Quiq; aurovẽdidit vrbẽ. vñ ẽne. vi. Vẽdidit hic auro patriã dũm q; potẽtẽ Impoſuit. Intelligit ãt vl' laſchenẽ ſcdm ſeruiũ: q philip po macedoni olynthũvẽdidit: vel curionẽ q̃ cęſarivigitiſeptẽ mil lib⁹ aureũ romã vẽdidit: de quo Lucan⁹ Gallo⁹ capt⁹ ſpoliis & ce ſaris auro. Et illd. Emere oẽs hicvẽdidit vrbẽ. De laſchene ãt ſcri bit demoſthenes cõtra eſchinẽ: Laſchenẽ philippi amicũ pecunia corruptũ: illi olynthũ tradidiſſe. Quiq; ſuũ ſupãs &c. Achillẽ tã

Achilles Hæctor

git de quo illd. i. æne. Ter circũ iliacos raptauerat pectora muros Exanimũq; auro corp⁹ vẽdebat achilles. Vbi Serui⁹: Cõſtat p̃amũ tẽtoriũ achill' igreſſũ qm̃ dormiẽtẽ iuenerat excitaſſevt p filii cor pore p̃careť: cũ eũ poſſet occidere: qđ homer⁹ ,ppter achill' turpitu dinẽ ſupprimit. hec ille. At donat⁹ ſic: Quis mortuũ vẽdidit niſi i pi⁹. Quis i regno poſit⁹ ideoq; dives aur⁹ deſid'erat niſi auar⁹? Er go ipi⁹ & auar⁹ achilles. q corp⁹ exanimũ auro vẽdidit. Quiq; pvn doſũ. Quia neq; patriã neq; virũ noiat: icertũ ẽ qu ẽ ſignificet vẽ

Pyrrh⁹

tũ pyrrhũ ſignificať: q cũ e ſicilia redięs locros claſſe p̃teruehereť theſauros ,pſerpinę iractos ad eã diẽ ſpoliauit: atq; ita pecunia na ui ipoſita ipſe terra ẽ ,pfect⁹ Claſſis poſtero die fœdiſſima tẽpeſta te lacerata fuit oẽſq; naues q̃ ſacrã pecuniã habueŕt i littora locrẽ ſia reue'tę: nec qcq̃ itegrũ p̃ter deę pecuniãi terrã extulerť q̃ tẽpeſtate ſupbiſſim⁹ rex edoct⁹ deos cẽ: pecuniã cõq̃ſitã i theſauros ,pſerpinę referri iuſſit: nec tũ illi vnq̃ poſtea ,pſpe qcq̃ euenit Hãc rẽ tãgit valeri⁹ li. i. de neglecta religiõe dicẽs. Pyrrh⁹ coactis locrẽſi b⁹ex theſauro deę magnã illi pecuniã dare cũ onuſtus nefaria p̃da nauigaret vi ſubite tẽpeſtatis tota cũ claſſe vicinis deę littoribus⁹ il liſ⁹ ẽ: i qb⁹ incolumis repta: ſciſſimi theſauri cuſtodię reſtituta eſt hec ille poſſet. ergovt cũq; đ pyrrho itelligi ſed manifeſti⁹ đ ptole

Ptoleñ. cyprius

meo cyp⁹ rege quẽ cũ ſenat⁹ roman⁹ audiſſet grãdẽ cõſiare pecu niãverit⁹ ne tãtis opib⁹ icitat⁹ ipebellũ renouaret ciprũ i,puicię for mã redigere cõſtituerť. qđ vbi regi nũciatũ ẽ: opes ſuas peti cogno uit: itaq; vt romanos opiniõe& pecunia fruſtrareť: eã totã nauib⁹ i poſuit: eo aiovt his pforatis obrueret: qđ cũ iã i medio mari eſſet auaritia vict⁹ facere nequit. Nã aurũ & argẽtũ quo nihil chari⁹ illi

eē poterat pdere nō sustinuit Itaq; reuersꝰ opes qbꝰ pituꝰ erat repo nere maluit: q̄ illis pditis salutē seruare. Cū ei senatꝰ Catonē misis set cū classe q regiā pecuniā romā deportaret: hoc sētiēs ptolemeꝰ dolore nimio pcitꝰ veneno fata p̄uenit. Quā rē valeriꝰ maxi. li. ix. cap. de auaricia sic recitat. Ptolemeꝰ rex cyprioꝝ cū āxiis sordibꝰ magnas opes corripuisset: & pp eas se pituꝝ videret: & oī pecunia ipsita nauibꝰ i altū pcessisset: vt classe pforata suo arbitrio piret & vt hostes p̄da carerēt: nō sustinuit mergere auꝝ & argētū: sed futu rū suę necis p̄miū domū reuexit. Proculdubio hic ñ possedit diui tias sed a diuitiis possessꝰ ē: titulo rex isulę aio āt miserabile manci piū. Quiq; deū manibꝰ &c. manifestę dionysiū siculū intelligit de quo idē valeriꝰ li. i. cap. de neglecta religiōe. Siracusis genitꝰ dio- nysiꝰ tot sacrilegia sua quot iā recognoscimꝰ locosis dictis, psequi voluptatis loco duxit. Phano ei ,pserpiæ spoliato locris cū p altū scdo vēto classe veherēt: ridēs amicis: videtis ne ait q̄ bōa nauiga tio ab ip̄is diis imortalibꝰ sacrilegis tribuat. Detracto ēt ioui olym pio magni p̄deris aureo amiculo: quo eū tyrānꝰ hiero e manubiis carthagiñ. ornauerat iniectoq; ei laneo pallio dixit: çstate graue eē aureū amiculū: hyeme frigidū: laneū āt adytrūq; tp̄s āni aptiꝰ. Idē epidauri çsculapio barbā aureā demi iussit. q; affirmaret ñ cōuēire patrē apollinē iberbē: ip̄m vero barbatū cōspici. Idē mēsas argēte as atq; aureas e phanis sustulit: q; q; i iis moꝝ grēco scriptū erat bo noꝝ deoꝝ eas eē: vti se bōitate eoꝝ p̄dicauit. Idē victorias aureas & pateras & corōas q̄ simꝫ acroꝝ porrectis manibꝰ sustiebāt: tolle bat: & eas se accipe nō auferre dicebat: p̄q̄ stultū eē argumētādo a qbꝰ bona p̄camur ab iis porrigētibus nolle sumere. q tāetsi debita supplicia nō exoluit tñ filij mortuꝰ pœnas repēdit q̄s viuꝰ effuge rat. Lēto ei gradu advidictā sui diuia, pcedit ira: tarditatēq; suppli cij grauitate cōpēsat. hæc ille. Et q surripiēs &c. Si vnū est exēplū de Quito fuluio nimiꝝ ē: si duo sūt vt subitelligat. q ibi. Et late. vt sit & q lateres &c. prius erit de publio leminio & posteriꝰ de Q. fuluio. De vtriq; āt dicit Valeriꝰ maxi. lib. i. cap. ii. sic. Quintꝰ ful uius flaccus ipune nō tulit q; i cēsura tegulas marmoreas ex iuno nis lacinię tēplo in æ dē fortunæ eq̄stris quā romæ faciebat trāstu lit. Negat ei post hoc factū mēte cōstitisse. Quinetiā p sūmā ægri- tudinē expirauit cū ex duobꝰ filiis i illirico militātibꝰ alterꝝ decesisse alterꝝ grauiter audisset affectū: cuiꝰ casu motꝰ senatꝰ tegulas lo cros reportādas curauit decretiq; circūspectissima sāctitate i oīm opꝰ cēsoris retexuit Tāme hercule: q̄ P. leminij legati scipionis in thesauro ,pserpinę spoliādo sceleratā auaritiā iusta animaduersiōe

Dionysiꝰ Siracusa- nus

Victoriaſ . i. signa victoriæ Accipit eni quod datur

Q. fuluiꝰ

P. lemi- nius

vindicauit &c. Sane hic ñ marmorcos sed aureos lateres dicit auctor ablatos & pro eis æreos restitutos: quocirca nō negē de alio
Nasamō posse intelligi. Vt gen⁹ effrenū Nasamō. de nasamonib⁹ dictū ē in
cathariaria pthenice. Ex strabo. li. iii. Sed plixi⁹ de his dicit Tor-
tellius sic. Nasamones ppli sunt in libya iuxta ansychiseos ex vno
latere & littora syrtiū hitātes ex altero. Et vt scribit Herodot⁹ li.
iiii. Siquæ naues ifœliciter actæ venerit syrtib⁹ iuolutæ eas spo-
liāt: sicq; p rapinā cū aliis hñt cōmercia spoliādo. Q. d lucanus te-
tigit i octauo cū ait hoc tā segne solū raras tñ exerit herbas Quas
nasamō gēs dira legit. q. pxima pōto Nudus rura tenet: quē mūdi
barbara dānis Syrtis alit: nā littoreis ppīator harenis Imminet: &
nullos port⁹ tāgēte carīa Nouit opes: sic cū toto cōmercia mūdo
Naufragiis nasamōes hñt. Idē Pli. li. v. cōfirmauit. Hęc quoq; ve
nalē. Persequī auaritiā iudę traditoris xp̄i dñi nr̄i oibus notissimā
Quocirca ordinē ponam⁹ q tal' est Hęc. s. auaritia seu cupiditas ē
volucris. s. vultur q̄ ferit. i. pcutit: rodit. lacerat: cruēto ore tytiū.
alūnū terrę: vt dicit Virgilius. natū ęternę pœnę & ęterno dolori
. i. ad eternā pœnā & eternū dolorē: ñ violētia fati: sed maliuolētia
volūtatis: vñ posset exponi: natū. i. hñtē iecur renascēs eterne pœ
næ &c. Igit hoc mōstrū. s. auaritia: si qes blādita reddidit qñ. i. ali
qñ: soporē. i. dormitionē p soporē. i. sopitionē sensuū: ipse auarus
aut isudat auro: ve p vel plāgit. i. sibi plāgere vī sōniās: seia cere-
ris frugifere. i. frumēta: eē sublata furto: vel horrea iania. i. q; hor-
rea sint iania: vl' fruct⁹ decussos. i. deiectos: dura grādine. i. calami
tate: ve p vel: mercē. i. vt dicūt iepti mercātiā: effusā fretis. i. i ma-
re: & furta sup. sua deprēsa. i. i ipo fcō iuēta: aut rescita postmodū
Deprēdere nā deprēdere ē i fcō: rescire p⁹ fcm. Atq; auarus. s. tractat iteq; sub
Rescire noctē. i. tpe noctis (qa sub licet cōstruaī cū dictōe tpis: si nō sit trā
Sub sitio & capiaī pro añ bñ abltō coheret. Nā sub lucē & sub noctem
in virgilio significāt paulo ante lucē & noctē) negocia lucis idest
diurna. Et tota vita it. i. trāsigitur sub curis. i. inter curas (iterū qa
nō est trāsitus recte abltō vtī) exñs simillima morti. Hęc aim &c.
notat effectus eius hec. s. auaritia maculās animū & corpora turpi
labe. i. deficcatōe & macie corp⁹: animū aūt tristitia. qa spūs tristis
desiccat ossa: auarus aūt tristitia nō vacat: iussit. s. Giezi q̄rere pcīū
. i. mereedē. p munere cœlesti. i. beneficio diuio in curādo naama-
no vt diximus: & iussit fingere vana mēdacia (dixit eni se missū a
dño suo) vultu cōposito. i. simulato: qñ Naamanus priceps syriæ
(fecit aūt more suo ex hebreo latinū: sicut de adā adam⁹: & abraā
abraam⁹ /& isaac isaac⁹) abluit i amne sacro. s. iordane: morbū gra-

uem.s.leprā.& onerauit puerū.s. suū hoc est ministrū quē misit cū giezi:spoliis.t.vestibus:& auro.i.duobus talētis nō tamē auri sed argēti.Hec eadē.s.auaritia existēs genitrix scelez & magistra frau dū spoliās reginā.s.dido aut didonē seu elissā q̄ posuit vrbē.s.car thaginē in collibus libycis:spoliās dico ære.i.pecunia.vito.i.ma rito siceho pria.s.tyro: & pellēs eā circū æquora pegrina.i.exter na:iactauit eā profugā p rapidas syrtes.i. vada breuia & harenosa piculoz plena in mari libyco:& p regna barbara i.barbaroz:hoc est imaniū & ferociū populoz iactauit dico diu terris & vnda:vn de ipsa prio ænei.Nō ignara mali miseris succurrere disco. Hec.s. auaritia polymnestoris regis thraciæ pemit mucrone thraicio iu uenē innocuū.s.polydoz natū.i.filiū priami latētē ꝓcul ab obsi dione patria.i.patriæ suæ troiæ: cui lōga ira martis. i.belli decē nal':pepcerat.i.q tāto bello absumi nō potuit auaritia absūptus ē. vñ exclamat poeta. Ah scelus.ah dirū facin⁹:& piādū.i.purgādū & luēdū multo sanguine.i.mlti sanguinis effusione: pfidus.i.po lymnestor.obtrūcat puerū imberbē.i.inuestē nondū hūtem barbā sub flore prime iuuente:& ignarū doli & nil tale verentē(quæ oia pathos habent)& placidū decus rosei oris & caput regale.i.regali diademate dignū: aut de regia stirpe ortum & pectus simplex sine crimine. Et ipse immitis vulnerat manus natas ad sceptra.i.regna nā regū insigne sceptrū est in manu:& ꝓcātes veniā.i.implorātes misericordiā.vulnerat dico ictu sæpius repetito.Prætereo(color est rhetoricus). i.dicere nolo.s.tantalū qui dedit corpa sui nati.s. pelopis cōcisa: epulāda.i.comedēda diis & ꝓtereo curionē sup.q vendidit vrbē.s.romā:aut laschenē q vendit olynthū thraciæ: au ro:& ꝓtereo eū sup.videlicet achillē:qui superās suū hostē videli cet hectorē:existens supatus.i.victus ab auro misit corpus exani mū.i.exāgue.s.hectoris:versatū.i.ter tractum: puluere phrygio.i. circū muros troianos:misit dico ad extremos ignes.i. ad vstrinā & ad patriū sepulcrū.i.ad vrnā maioz suoz:nō motus ꝓce.s.pri ami:nō lachrymis:& nō voce paterna: nec misero casu senis q̄ruli .i.q̄ruloſi existēs īmemor oīs iustitiæ:qa poterat a priamo iterfici: placatus.i.cōtētus tandē solo munere.i. auro restituit priamo hec tora.i.patri sua pignora.i.filiū suū : aut sic restituit priamo patri sua pignora hectora videlicet: sed prior constructio significātior est & plus veneris ac gratie habet in auribus bonis.Et ꝓtereo sup. eū.s.Ptolemeū cypriū q ne pderet pvndosū ꝙquor dulces diuitias rediit nō insciꝰ.i.ꝓsci⁹ mali futuri ad patriā. s. suā cypron: & ad sæuos hostes.s. catonē & alios missos ad pecuniā eius auferēdam

quo nihil ſcuius in illũ mitti poſſet: rediit dico naue cõuerſa retro .i. retrorſum p vndas. i. retro uerſa eo vnde exierat: q; p & p̄tereo ſup. eum videlicet Dionyſiũ ſiracuſanũ tyrannũ: qui rapiens dõa .i. oblata & munera pendentia. i. affixa manibus deum. i. deorum exiſtens ſacrilegus irriſit vanos honores. i. inutilia ornamenta ſuperum. i. deorũ (vt ipſe putauit) cœleſtiũ. Et p̄tereo ſup. eum (ſiue is pedius ſiue petillius capitolinus ſiue brẽnus gallo; dux: ſiue vt dixi. Q. Fuluius ſit ſeu quis alius ſacrilegus) qui ſurripiẽs duo milia põdo. i. bis mille libras auri: & fuluos. i. aureos lateres. i. tegulas ſubintulit id eſt reſtituit: æra fucata. i. inaurata in ſuperficie. ſ. tenui auro tecta. Et prætereo ſup. vt. i. qualiter Naſamon popul⁹ ille in confinibus libyæ & ægypti exiſtens genus effrenum id eſt extra frenum enorme: qui verſus in auſtros id eſt ad auſtralem plagam: incoilt rura contermina. i. confinia: canopo iſiaco. i. ægyptio vbi iſis colitur. Et quærens victum naufragiis. i. ex naufragio inter ſyrtes facto: ſolet gaudere procellis & turbinibus. i. tempeſtatibus quibus naufragia fiant. & colligit merces fuſas. i. diſperſas per æquora: & ſimulans auxilia violat. i. ſpoliat aut interimit nautas pulſos. i. appulſos ad littora punica. i. libyca: Sic improbus raptor auri ſi viderit quẽq; angi. i. affligi & premi in aduerſis caſibus exultat: & dũ ipe aſtutior p̄mittit ore ficto opem. i. auxilium: ſpoliat ſup. eos: & ipe reportans prædã cælat. i. occultat: & cõgerit. i. accumulat exuuias. i. ſpolia quibus exuit miſeros: antro occulto. Hæc. ſ. auaricia: fecit quoq; i. etiam deũ ſcilicet xp̄m: eſſe venalem quis crederet orcũ. i. plutonẽ ditem: tãti. i. tanti fieri aut æſtimari poſſe: vt preciũ ſit dei: hoc p acclamationẽ dicit: deũ dico exiſtẽtem ſemen cœleſte. i. verbũ dei patris progenitum id eſt incarnatũ ſceleri piando. i. ad piandum ac purgandum ſcelus humanum: & alũnũ diuinæ mentis id eſt vnigenitum dei patris: & alitum. i. nutritum gremio virgineo. i. ſinu matris virginis: aut alitũ. i. cretum gremio virgineo. i. in ventre virginali de puriſſimis ſanguinibus eius: & volẽtẽ ſoluere. i. delere crimen & labem contractã antiquo fomite. i. peccatum originale: dira. i. execrabilis fames auri. i. pecu
Auaricia niæ (quia vt dicit Saluſtius in cata. Auaritia pecuniæ ſtudium habet quã nemo ſapiẽs cõcupiuit. ea quaſi malis venenis imbuta cor pus animũq; virilẽ effœminat) exñs regina & parẽs. i. mater culpe Oĩs em̃ culpa eſt filia auariciæ. i. naſcit ex quadã inordinata auidi tate: vñ Horatius ſecũdo ſermonũ. Dãda eſt hellebori multo pars maxima auaris. Neſcio an anticyram ratio illis deſtinet omnem. i. neſcio an toto gñe purgatõis egeãt auari cũ ſoliſtulti ſint: nec q;

q̃ſtultus niſi auarus.i.rei illicite quodāmō cupidus: vñ.i. Thi.vi· Radix omniū malorū ē cupiditas.Hæc ergo parēs & radix culpæ pdidit corpus.ſ.iheſu:ſignatū idigno verbere.i. flagellatū idigne & inhumane:& ſup.xp̃s moriens mōſtrabat plebi igratę ab alta arbore.ſ.crucis:caput cōfixum.ſ.ſpinis:& pectora manantia duplici rore.ſ.ſanguinis & aquę quia aperto latere cōtinuo exiuit ſanguis & aqua :genas pallentes:quia vidimus eū nō habētē ſpeciem neq; decorem & frontem cadentem quia dimiſſo capite emiſit ſpiritū : & hoc terra abſorbente.i.imbibente ad tempus:cruorem.ſ. chriſti purpureū:Hæc ſup.ſunt opa : & hi ſūt fruct⁹ & hæc gaudia auaræ mētis.i. tantum efficit auaricia.

Hic memor antiquí ſcelerís dū triſtía fierem
Funera virgineæ prolís: largoq; maderent
Imbre genæ vidí ex alto telluris hiatu
Deformē prodíre chorum: Sartagíne lata
Signifer armatus veſtígia lentus agebat:
Quem cōfuſa cohors cultrís armíſq; popínæ
Preſſa ſequebatur:patínas vnctoſq; lebetes
Viſceraq; oblongís verubus cōfoſſa gerebat
His comes ín bellum turmís veníebat ínerti
Turba canum greſſu:quorum cutís aſpera multā
Fluxerat ín ſcabíem:ſanieq; fluentía línguís
Vlcera lingebant:& crebro ardentía morſu
Scalpebāt terga:& ſcabras prurígine clunes.

Hic memor &c.More ſuo ſubtiliter trāſit ad quintū mōſtrū hoc ē ad guloſitatē quā vt dicā græci ραστριμαργιαν .i.gaſtrimargian vocāt deſcribendam.Ordo eſt.Ego memor:hic id eſt hoc loco antiqui ſceleris.i.auariciæ iudæ & ſacerdotū : dum flerē triſtia funera id eſt doloroſam mortem:prolis virgineæ id eſt chriſti : & genæ ſupple meæ maderent largo imbre : ſcilicet lachrymarum :

vidi deformẽ.i.fœdũ & turpẽ chorũ.i. cętũ .ſ.guloſorũ ꝓ dire ex alto hiatu telluris.i.ex ſpecu ifernali. Signifer. i. miles ꝑãbulus ſi gna ſeu vexilla ferẽs:armatus ſartagie.i vaſe illo coquinario. lata .i.patẽte et ãpla:agebat veſtigia.i.incedebat lẽtus.i.piger vtpote obeſo vẽtre & abdomine tardus quẽ cohors cõfuſa.i. circũfuſa ſe q̃bat̃ p̃ſſa .i.onerata cultris & armis.i.inſtrumẽtis ſup. cæteris:po pinæ.i.pinguis culinę ſeu coquinę:& gerebat.i.portabat:patinas .i.vaſa eſcaria patentia:& lebetes .i. ollas æreas :vnctos.ſ. pingui. & viſcera.i.carnes confoſſa.i.trãſſixa:ob lõgis verubus.ſeu veri = bus.Turma canũ veniebat inerti.i.ignauo & ſegni greſſu:comes i bellũ qđ.ſ.cũ eſcis gerit̃:his.ſ.gulę ꝓcerib⁹:quorũ.ſ.canum:cutis .i.pellis:aſpa.i.rugoſa ſcabioſa fluxerat i mlt̃ã ſcabiẽ: & lingebant liguis.ſ.ſuis vlſcera fluẽtia ſanie.i.corrupto & putri ſanguie:& ſcul pebant crebo.i.frequẽti morſu:terga ardẽtia .ſ. prurigine: & clu= nes ſcabras.i.rugoſas:prurigine.i.tẽtigine pruritus puſtularum.

Quintum monſtrum Gaſtrimargia.

HOc quoq; cerbereis monſtrum de faucibus exit
Ridiculũ: nã pingue caput: frons ꝓminet alta
Labra. genas.oculoſq; tumẽs:ſub gutture lato
Surgit:& inflatum tollit cutis vuida pectus.
Trita.breuis: maculata mero:& pinguedine veſtis
Vix rhenes clunemq; tegit:ventremq; profuſum.
Raraq; colliſis ægre veſtigia mutat
Poplitibus:curuis putruere ſub vnguibus eſcæ.
Ad lumbos.ad vtrũq; latus lathrymãtia circum
Tuceta et guttis ſuſpenſa fluentibus herent
Summa: lapſus adeps iter & veſtigia ſignat
Oenophoro leua armata eſt.abdomine dextra.
Ante cibos q̃ preſſa graui ſub faſce priores

Concoxit natura nouas ſuperingerit offas.
Impatiens famis: eſcarum infinita vorago:
Pocula prenſa manu ſitis implacabilis haurit:
Et crebro exhilarat bacchus conuiuia potu.
Garrula:lenta.ſalax:petulans.iniprouida turpis.
Immemor:indocilis:leuis:ebria:dedita ſomno
Semper olet:nareſq; graui contriſtat odore:
Talis erat multo ſpumans Silenus hiaccho
Quom capitis nutu in collum curuatus aſelli
Ceruicem ſuper atq; iubas ſtillante ſaliua
Riſus erat faunis nymphiſq; colentibus a gros
Concaua non tantum maris abſorbere charybdis
Dicitur a Calabris quæ diuidit arua pelori.
Quantum hæc ingluuies vini demergit in aluum:
Hirſutam ſetis aluum denſaq; comantem
Pube: per humentes it grex teterrimus vmbras
Grex olim ſyllæ infeſtus vatiq; tragœdo:
Et pingui ſudore cutem depaſcitur vdam.

HOc quoq; Perſequit igit qntũ mõſtrũ.i. γαστριμαργιαρ hoc ẽ guloſitatẽ:& vẽtris ingluuiẽ:nã γαστηρ.& γαστρη vẽter dicit:& γαστριδιον vẽtricul⁹ & γαστριζω ventri inſer uio:& γαστριμαγος guloſus.Dicit ãt mõſtrũ hoc eſſe ridiculũ ga in ſe nõ ẽ tã pniciosũ:verũ origo mali: nã ebrietas furorẽ & ſa cietas nimia libidinẽ iducit.Ordo ẽ.Hoc mõſtrũ.ſ.guloſitas:exit quoq;.i.de faucibus cerbereis.i.ifernalib⁹: quaꝫ cerberus excubi tor.exit dico exñs ridiculũ.i.riſũ excitãs:nã caput ei⁹ ſup.ẽ pin gue:& frõs ꝓminet.i.porro:hoc ẽ delõge eminet:exiſtẽs alta: tu mens labra genas & oculos.i.habens ea tumeſcẽtia.cutis vuida.ſ.

humorē intrinsecus habens & succi plena:surgit.i.erigitur sub lato gutture:& tollit.i.erigit pectus inflatū: vestis sup. eius trita: & breuis:& maculata.i.cōtaminata:mero.i.vino & pinguedine (Sed nius negat pinguedinē dici:sed non semel apud idoneos reperiē) tegit vix rhenes & clunē:& vētrē pfusum.i.lōge extēsum.Et sup. monstrū:mutat ægre.i.molestē: vestigia rara.i.tardissime incedit: poplitibus.i.posterioribus pribus genuū collisis:escæ.i.reliquiæ escarū putruere sub vnguibus curuis. i.intra vngues curuos & oblongos:Tuceta.i. farsumina lachrymantia.i.pingue emittentia hērēt circū lūbos & vtrūq; latus:sumina.i.obsonia pinguia ex vulua suilla(Vnde Persius Calidū scis ponere sumen)hærent.i.cohærēt guttis.i.vasculis quo vtūtur in balneis ad oleū guttatim distillādū: ades.i.pingue carnīū lapsus.i. delapsum signat iter & vestigia .s.gulositatis aut gulosorū.Leua sup.manus est armata:cœnophoro.i.vase vinario quo vinū fertur: quod græce οιροφοροσ dicē .i.œnophoron:quia οιροσ: hoc est œnos est vinū:vnde & οινοφοροσ vinifer. dextra est armata abdomine. i.vulua porcina aut quouis obsonio pingui Vorago.i.voracitas eius escarū infinita.i. insatiabilis: & impatiens famis.i.nequiens pati famem: ingerit.i. ingurgitat:nouas offas id est frusta carnium: ante id est prius q̄ natura id est naturalis digestio pressa id ē oppressa sub graui fasce.i. pondere & cumulo comestorū concoxit cibos priores id est prius ingurgitatos. Sitis implacabilis id est insedabilis. haurit pocula prensa id est appræhensa manu.& bacchus id est vinum:exhilarat id est letificat crebro potu conuiuia.Et ipsa gulositas seu ebrietas existens garrula id est multiloqua:lenta.s.ad bonū opus:falax id ē lubrica (quia venter mero æstuans facile despumat in libidinem: autore Hieronymo: vnde apostolus Nolite inebriari vino in quo est luxuria) Petulans id est molesta vnūquēq; petens & infestans: improuida turpis immemor.indocilis:leuis. i. inconstans: ebria: edita somno:olet semper.s.vina aut crapulam: & cōtristat nares.s. odorantium:graui odore.Silenus satyrus ille nutritor bacchi: de quo Virg.in buco.Silenū pueri somno videre iacentem. Inflatum hesterno venas(vt semper)iaccho. Serta procul tantum capiti de lapsa iacebāt Et vetus attrita pendebat cantharus ansa Diodorus siculus dicit silenū bacchi alūnū fuisse: & bonæ artiū p̄ceptorem extitisse: & eū secutū fuisse in indiā vsq; Ouidius aūt innuit eū tā senem super asellū insedisse:vnde lib.i.de arte amādi. Ebrius ecce senex pādo silen⁹ asello Vix sedet & pressas cōtinet arte iubas &c. Iuxta quod dicitur hic.Silenus spumans multo iaccho id est vino

Oenophorū

Silenus

erat talis quom.i.qñ:ipſe curuatus nutu capitis in collum aſelli & hoc ſaliua ſtillãte ſuper ceruicẽ atq; iubas aſelli: erat riſus faunis & nymphis colẽtib⁹ agros.i.agreſtibus.Charybdis mulier illa voracíſſima in periculũ maris mutata iuxta calabriã:cõcaua.i.cauerno ſa & ampla voragine q̃ diuidit arua pelori.i.illius ꝓmontorij in ſicília:a calabris populis illis italiæ: nõ dicitur abſorbere tm̃ maris .i.aquæ marinæ:quãtũ vini hæc ingluuies.ſ.caſtrimargia:imergit in aluũ hirſutã:aluũ dico comãtẽ ſetis.i.duris pilis:& denſa pube Grex teterrimus.i.obſcœniſſimus.ſ.pediculoꝝ ſexquipedum:it.i. decurrit ꝑ vmbras humẽtes.i.loca obſcura & humẽtia vbi pili creſcũt Grex dico infeſtus.i nocẽs vſq; ad mortẽ: olim ſyllæ & vati tragœdo.ſ.pherecidi.vñ Sirenusvt diximus in vita ſyllæ:Sed qs nõ paueat pherecidis fata tragœdi Qui nimio ſudore fluẽs aialia tetra Eduxit:turpi miſerũ q̃ morte tulerũt.Sylla quoq; infœlix tali languore pereſus Corruit: & fœdo ſe vidit ab agmine vinci &c. & ſup.grex ille pediculoꝝ: depaſcitur.i.mordicus abſumit cutem vdam pingui ſudore:inde enim fere naſcuntur illi vermiculi.

Blandior ingreſſu primo ſemeleia proles
Incalet:atq; vías fumos exalat in omnes
Concludit:q; aditus: per quos a pectoris antro
Spiritus aſcendit curuas in vertícis ædes:
Nam nebulæ feruente mero per guttura pingues
Attoniti capitis ſummam voluuntur in arcem.
Fugnaq; fit:validis alti mens incola tecti
Defenſura ſuum limen ſuccingitur armis.
Sed conata diu bacchantem extinguere fumum
Victa fugit:victor ſubiens penetralia Bacchus
Cui comes it ſopor & torto dementia greſſu
Per cerebri humenteſq; ſinus animæq; ſacellum
Lętheo ſpargens hauſtos de flumine rores

Inducit ſomnos hebetes & morphea doctum
Fallere imaginibus: nocturnaq; figere monſtra:
Pondere preſſa dei conniuent lumina crebris
Nutibus: & placidę nequeunt obſiſtere nocti.
Lingua loquax prius & nullis obnoxia vinclis
Iam deluſa labat: verba imbecillia preſſo
Fine cadunt: bleſo ſonus euaneſcit ab ore:
Labentemq; pluit per mentum barba ſaliuam.
Qualis in vmbroſo Protheus mutabilis antro
Preſſus ariſteo iacuit qua carpathus inter
Niligenas claramq; Rhodon caput extulit vndis
Qualis in occidua pugnax antheus harena
Et ferus çmonie victore ſub hercule taurus
Fuſus humi cubuit. Qualis minois in çde
Semiuir eructans ſpumantem ſanguine prædam
Cęcropio: qualiſq; cauo ſub carcere plena
Cerberus ingenti diffundit viſcera campo:
Talis in immundo vinoſum belua corpus
Puluere diſtendit tumidam ſic explicat aluum:
Aegraq; turbato ſic deiicit ordine membra.
Nunc ventoſa tument: nunc contrahit ilia flatus
Alterniſq; ſonat vocis via murmure rauco:
Pectus & ora lauat tepido fumantia rore
Sudor: & vndantes currunt per tempora riui:

Somniaq; occurrunt: pingues sunt somnia mensæ
Atq; coronati fuso crateres iaccho:
Ad celeres nunc labra bibunt nũc humida muscæ.
Lumina nunc bifido rimantur tempora rostro:

Blãdior igressu: prio docet ebrietatis ex vino imodice sũpto naturã & icõmoda. Ordo ẽ. Proles semeleia. i. bacch⁹ semeles ex ioue fili⁹: hoc ẽ vinũ (nã deo⁹ noia ꝑ reb⁹ qb⁹ ꝑesse putabant ponũt) exñs blãdior. i. tractabilior & suauior hoc ẽ placida & lenis primo igressu. i. dũ bibit: icalet. i. it⁹ calet aut mẽtũ calet dũ hausta ẽ: atq; exhalat. i. euaporat: fumos. i. vapores: i oẽs vias. i. meat⁹ cerebri & cõcludit addit⁹. i. meat⁹: ꝑ quos spũs. i. potẽtia spũs hoc ẽ itellect⁹ aut vapor ascẽdit ab ãtro pectoris. i. a corde: ad ꝯdes. i. cellulas verticis. i. capitis: curuas. i. orbiculares. Nã nebulç. i. vapores & exhalatiões: pigues. i. crassç & cõdẽsç: yoluũt i sũmã arcẽ capitis attoniti. i. stupefacti & opp̃ssi ꝑ guttura. i. fauces hoc ẽ stomacho: & hoc mero. i. puro vino: feruẽte. i. bulliẽte: & pugna. i. cõcertatio vapo⁹ cũ rõne fit: & mẽs. i. rõ: icola alti tecti. i. q̃ in capite vires suas maxie oñdit vbi. s. sẽs⁹ sũt exteriores: & iteriores: defẽsura. i. ꝓtectura suũ limẽ. i. fines suos: ne. s. ebrietate vicat grauãtib⁹ vaporib⁹ vini: succigit validis armis. i. resistit totis virib⁹: natura ei obhorret ebrietatẽ: sed ip̃a conata diu: extiguer fumũ. i. exhalationẽ vini e stomacho ascẽdẽtẽ bacchãtẽ. i. furibũde irruẽtẽ & grassãtẽ: fugit victa. i. opp̃ssa avehemẽtia vapo⁹. Bacch⁹. i. vinũ subiẽs. i. subitrãs penetralia. i. iteriora capitis: ẽ sup. victor. i. dñator. Cui. s. baccho: sopor. i. ꝓfũd⁹ sõn⁹: it comes: & demẽtia. i. furor ebrieritati it comes torto. i. obliquo gressu ꝑ sin⁹. i. ãgulos cerebri humẽtes & ꝑ sa cellũ. i. sc̃m receptaculũ: aiç. i. rõnis: & ip̃a spgẽs rores haustos de flumie letheo. i. ifernali obliuionẽ iducẽte (vñ. v. ẽnei. de sõno deo Ecce de⁹ ramũ letheo rore madẽtẽ Viq; soporatũ stygia supvtraq; quassat Tpa: cũctãtiq; natãtia luia soluit) iducit sõnos hebetes. i. igeniũ hebetãtes & obtũdẽtes & morphea. i. deũ sõnio⁹ & foratorẽ figura⁹ (vt pri⁹ oñsũ ẽ) doctũ. i. pitũ fallere. i. illudere imaginib⁹. i. fãtasmatib⁹ seu fãtasmatis. & figere. s. i cerebro aut fingere mõstra nocturna. i. q̃ tpe nocturno sõniãtib⁹ apparẽt. Luia ꝑssa põdere dei. i. sõni aut morphei. s. oculi grauati sõno: cõniuẽt. i. micãt & titubãt crebris nutib⁹: & nequeũt obsistere nocti. i. qeti secluso vssu: placide. i. delectabili. Lĩgua. s. ebrij: loquax. i. garrula & dicax

pri⁹.i.añq̄ vino caperet:& nullis.i.nō vllis:nō obnoxia.i.nō irretita:vllis vinclis.i.nexib⁹ aut ipedimētis:labat.i.cadit & ab īſtitu-to decidit:deluſa.i.virib⁹ deſtituta ac ipedita nexib⁹:& verba ībecillia.i.ībecilliter,plata cadūt.i.lāguida ꝓferūt:fine p̄ſſo.i.ſupp̄ſſo & ipfecto:qa ſon⁹ euaneſcit ab ore bleſo.i.balbutiēti(vñ chremes terētian⁹ in eunucho.Vicit me vinū qđ ego bibi:at dū accūbebā q̄ videbar mihi eē pulchre ſobri⁹:poſtq̄ ſurrexi neq; pes neq; mēs ſatis ſuū officiū facit. Quib⁹ vrbis oſtēdit ēt illđ.Blandior ingreſſu &c.)& barba pluit.i.diſtillat ſaliuā labētē ꝓ mētū Qualis ivmbro ſo:Ponit qui q; ſimilitudines ad ebriū depīgēdū Prima ē ꝓthei de

Prothe⁹ q̄ habet geor.iiii. Eſt in carpathio neptuni gurgite vates Cerule⁹ ꝓthe⁹.magnū q piſcib⁹ ęquor Et iūcto bipedū curru metit equoꝛ Et infra.Cui⁹ ariſteo qm̄ ē oblata facultas Vix defeſſa ſenē paſſus cōponere mēbra:Cū clamore ruit magno:manicisq; iacētē Occupat &c. Prothe⁹ ergo de⁹ marinus pecoris neptuni cuſtos & vates offēſ⁹ ē ab ariſteo Cyrenes nymphę filio & mellis iuētore ſōno ꝓſtrat⁹ ī ātro:quo modo ſeſe ebrii ꝓſternūt. Carpathos iſula ē excel

Carpathus ſa circuitū.cc.ſtadiorū hñs diſtāſq; ab alexādria mille ſtadia vnde mare carpathiū dictū ē. Secūda ſimilitudo ſumit de āteo ab hercu

Anteus le ꝓſtrato. Erat āte⁹ vir terribil⁹ i libya latrocinās: q ob corpis molē ac procēritatē terre filī⁹ dict⁹ ē q i ſpelūca ſup humū delitescēs leonū carneviſcebat.& ita paleſtra ōs ſupare ſolit⁹ erat:qa quotiēs fatigabat terrę mīs cōtactu reſumebat vires qđ hercules cū eo cō greſſ⁹ tādē aīaduertēs eū erectū & ſubleuatū tenēs cōpreſſu expira re coegit.,ꝓſtratūq; dereliqt. Tertia de tauro ab hercule,ꝓſtrato de

Taurus quo Seneca. Taurūq; cētū nō leuē ppſis metū. Et ouidius: voſne man⁹ validi p̄ſſiſtis cornua tauri⁹ Erat āt ferociſſim⁹ & atticā regionē deuaſtās:Quarta de minotauro ſemiutro qa figebat ꝓ dimidio vir & ꝓ dimidio taur⁹:ex minoe. ſ.cretēſiū rege & tauro ex paſi

Minotaurus phae gēit⁹ .de qno virg.i pricipio.vi.æne.hūc theſe⁹ i labyrintho ꝓſtrauit ope ariadnes fret⁹ Quita ē de cerbero cane ifernali de quo vi.æne.Cerber⁹ hec ingēs latrat egna trifauci Perſonat:aduerſo te-

Cerber⁹ cubās imanis ī antro Cui vates horrere vidēs iam colla colubris. Melle ſoporatā & medicatis frugib⁹ offā Obiicit:ille fame rabida tria guttura pādēs Corripit obiectā:atq; imania terga reſoluit Eu ſ⁹ humi toto q; igēs extēdit ātro ordo igit ē. Qualis ꝓthe⁹ de⁹ ille marin⁹ mutabilis.ſ.ī varias formas:iacuit p̄ſſ⁹ ab ariſteo filio cyrenes:ī vmbroſo ātro.i.ſpelūca:ſup.i ea pte:qua carpath⁹: iſula illa extulit(qa ardua ē)caput vndis.i.erigit iter niligenas.i.ęgyptios & Rhodō clarā.i.noiatā iſulā & ciuitatē. Et qualis āthe⁹ filī⁹ terrę

Pugnax qa oēs i paleſtra ſupās iacuit ſup. i arena occidua. i. libyca occidētē verſus. Et qualis taur⁹ ferus emonie. i. theſſaliæ fuſ⁹. i. p ſtrat⁹ humi: cubuit. i. iacuit ſub hercule victore: & qualis ſemiuir. ſ. minotaur⁹ eructās ſpdā ſpumātē ſāguie cecropio. i. atheniēſi (nā ob mortē ādrogei ab atheniēſibus iterēpti cogebāt atheniēſes ſiguliſ ānis mittere ſeptena corpa aminotauro deuorāda: vñ dī. vi. æne. Tū pēdere pęnas. Cecropide iuſſi miſerū ſeptena quotānis Corpa natoꝝ) ſup. iacuit i domo minois regis creteñ. hoc ē labyritho: et qual' cerber⁹: canis ille ifernal' triceps: diffūdit. i. ꝓſternit. igēti. i. valde āplo cāpo viſcera plena. i. ſatura: ſub carcere. ſ. ifernali cauo talis diſtēdit. i. i diuerſas ptes extēdit: belua. ſ. gaſtrimargia corp⁹ vinoſū. i. vini plenū i puluere imūdo: & explicat. i. extēdit ſic al = uū tumidā. i. turgētē cibis & potu: & deiicit ſic mēbra ſup. ſua: e = gra. i. opp̄ſſa vino ordine turbato. i. cōfuſo. Ilia ſup. ei⁹ tumēt: nūc i. iterdū exiſtētia vētoſa. i. iflata: & flat⁹. i. efflat⁹ & expiratio cōtra hit. i. cōſtrigit nūc. i. aliqñ ſup. ea: & via vocis. i. arteria ſonat alter nis. i. alternati: rauco murmure & ſudor lauat. i. eluit aut poti⁹ pol = luit tepido rore: pect⁹ & ora fumātia & riui vndātes. i. vndati fluē tes currūt p tpa. i. ptes illas capitis & ſōnia occurrūt. ſ. crapuloſis & vinoſis: & mēſe pigues ſūt ſōnia. i. materia ſōniādi qa nō aliđ ſō niant: atq; crateres. i. pocula magna coronati. i. coronā de pāpino hñtia iaccho. i. vino: fuſo ſup. ea: Muſcæ celeres bibūt nūc. i. ali = quādo ad humida labra: & rimāt. i. ꝓforāt nunc. i. aliquando tēpo ra. ſ. ebrii iacētis, roſtro bifido. i. in duas partes fiſſo.

Dum loquor & turpis moror ad ſpectacula monſtri
Ecce nouę gentis reſonans fragor impulit aures:
Et tellus noua caſtra vomens ingentia fudit
Agmina: quę campis immiſſa patentibus omnes
Compleuere vias: & culta noualia: nec iam
Rus capit has acies & non numerabile vulgus
Vicinas intrare vrbes incendere templa
Viſa cohors & ferre nouas in mœnia flammas.
Signa ſequebantur mœrentes ordine turmæ
Compoſito: ſigna arcus erant: fax: tela: pharetrę:

Et q̃q̃ hæc eſſent hoſtilia caſtra genuſq;
Peſtiferum: ridere tamen facileſq; choreas
Ducere permixtis læta ad conuiuia turbis
Suadebant fieriq; leues cum carmine ludos
Duxerat his formoſa venus: ſuſpenſa Cupido
Filius haſtili longo vexilla ferebat:
In gremio matris molliq; in veſte volutus
Inſidias iocus & varias excogitat artes.

Dū loquor &c. Facit trāſitū ad ſextū mōſtrū: videlicet luxuriā veneriā: deſcribēdū dices dū loquor. ſ. de gaſtrimargia: & moror .i. detineor ad ſpectacula turpis mōſtri: ecce fragor. i. ſtrepit⁹: noue gentis. i. generis vitioꝝ: ipulit. i. cōcuſſit aures: ſup. meas: & tellus vomēs noua caſtra. i. nouā militiā virorꝝ: fudit. i. emiſit īgētia agmina. qa plurimis luxuria dñaf q̃. ſ. agmia īmiſſa campis patentib⁹ cōpleuere oēs vias & noualia culta. i. prata florida & amena vñ dicūt luxuriosi ſap. ii. Coronem⁹ nos roſis añq̃ marceſcāt Nullū pratū ſit qđ nō ptrāſeat luxuria nr̃a. Nemo veſtrū exors ſit luxurie noſtre. Vbiq; reliquam⁹ ſigna letitie qm̃ hec ē ps nr̃a: & hec ē ſors noſtra &c.) nec ꝑ et nō: & rus nō capit has acies: & nō capit vulg⁹ nō numerabile. i. inumerū. Cohors. i. multitudo luxurioſorū viſa ē intrare vicinas vrbes & incēdere tēpla & ferre nouas .i. magnas flāmas i mœnia. Turbę mœrētes. i. obtriſtes ꝑpter īpatiētē amorē: ſeq̃bant ſigna ordie cōpoſito Signa. ſ. militaria q̃ ſūt i vexillis extāt arc⁹. fax. tela. & pharetre ls ei iſtruct⁹ ē cupido de⁹ amoris: gerit ei altera manu arcū ad quē pharetra & ſagittæ ptinēt ſagittis āt vulnus amoris ifert: alterā vero faces q̃b⁹ flāmas ifert: vñ. iiii. æneī. Vuln⁹ alit venis & cœco carpit igni. Et q̃q̃ hec eēnt caſtra hoſtilia & gen⁹ peſtiferū: tñ ſuadebāt turbis pmixtis ad leta cōuiuia ridere & ducere faciles choreas: & ſuadebāt leues ludos fieri cū carmīe. i. cātilenis Ven⁹ formoſa erat his dux: & cupido. i. de⁹ amoris fili⁹. ſ. veneris et mr̃is ferebat vexilla ſup. i lōgo haſtili: & ioc⁹ iuolutus i gremio mr̃is. ſ. veneris. i molli veſte: excogitat iſidias & varias artes: vñ Terētius i eunucho. In amore hec omnia inſunt vitia Iniuriæ, ſuſpitiones: ūmicitie inducię bellū pax rurſū &c.

¶ Sextum monstrum Luxuria.

HAec fera cocyti de tristibus enatat vndis
Ore nitens:animo maculata.simillima sorbo
Quod nitido tristes ¢landens in cortice succos
Decipit ignaros: morsuq; venenat amaro.
Illecebris & fraude potens astuq; dolisq;
Dimicat: & vultu pacem prætendit amico.
Hanc contra certare caue: contendere vici est:
Vincere terga dare: & retro vestigia ferre:
Fulget in egregio decor insuperabilis ore
Ornatuq; iuuat formam: ligat auricolorem
Luthea vitta comam: molles quæ fusa per armos
Leniter inflexos sensim finitur in orbes.
Candida frons lateq; patens ad tempora currit.
Clara superciliis velantur lumina nigris.
Picta genas. pressu sub honestis naribus oris
Purpureos coeunt imitantia labra colores:
Aurea procero teretiq; monilia collo
Pyrgotelis cælata manu:formatus in illis
Qualis erat viuens pastor formosus Adonis
Pendet:& intextis viridi curuamine ramis
Myrtus opus cingit: geminæq; in fronde columbæ
Mutua porrecto collibant oscula rostro.
Cum graditur tenui summũ bulla aurea pectus

Verberat applausu: perstringit eburnea vestem
Fibula coccineam: textoq; subalbicat auro
Corpus: & exili fila inter serica veste
Lacteus apparet mixtus cum sanguine candor.
Qualis odoratis pesti quæ nascitur hortis
Est rosa confusis rutilante coloribus albo:
Rara sinum chlamys: & visu penetrabilis ambit:
Albaq; sub tenui cutis interlucet amictu.
In geminos orbes glomerata vtrinq; tumescunt
Pectora: zona sinus cohibet baccata fluentes:
Gemma humeros nō vna tegit digitosq; micantes.
Hoc habitu ad ripas phrygii simoentis amatum
Ibat ad Anchisen: marti velamine in isto
Est congressa: cauo dum vir sudaret in antro.
Mole sub ætnea: qua fortibus æra lacertis
Voluit in ardenti durus fornace pyragmon:
Qualis erat tyrios ludens Europa per agros
Siue per hybleas errans proserpina valles
Cum cyane in liquidum fluxit mutata liquorem.
Qualis in ornatu libyco sidonia mater
Comptior: & festis solenni more diebus
Cum nuribus phrygiis multo spectabilis auro
Tyndaris ad diuæ veniens Tritonidis arcem.
Seu quales ineunt regum conuiuia nuptæ

Buxea cum lætos modulatur tibia cantus:
Tale super picto per rura per oppida curru
Progrediens monstrū nunc hos nunc vulnerat illos
Luminibus motis apte gestuq; venusto.
Obuia diffusos crines vestemq; decoris
Motibus impellens diuinum spargit odorem
Aura: sonat tenui ludens vaga bractea vento.
Ore pudicitiam simulat castumq; ruborem:
Nam magis innocuo si sit coniuncta pudori
Forma mouet:condita graui comitate venustas
Accendit rapidos furiis afflantibus ignes.

HEc fera.Describit(vt dixi)habitū & mores luxurię veneriæ quod addo quia aliis quoq; rebus luxuria ē:vt i vestium do morumq; apparatu qui etiā luxus dicit: & i salacitate & abundantia segetū herbarum ac florum. Nō est hic faciendū principiū alterius libri vt suo loco dicam.Ordo ē.Hec fera.[luxuria indomita: enatat de tristib⁹ vndis cocyti.illi⁹ [uuii ifernalis a tristitia dicti: & recte quidē:quia ois aia tristatur post coitū semperq; extremum talis gaudii luct⁹ occupauit :vñ taliū regiones apud iferos sūt lugētes cāpi:enatat aūt nitēs.i.resplēdēs ore.i.superficie exteriore. maculata aio.i. itrisec⁹ existēs simillima sorbo .i. illi fructui amaro nascēti i arbore piro nō dissimili:cui⁹ facies exterior pulcherrima succ⁹ aūt ali maturitatē p̄cipue amarissim⁹:qđ sup . sorbū claudēs in cortice nitido succos tristes:decipit ignaros.i.icautos:& venenat.i.inficit:amaro morsu.ipsa potēs illecebris.i.illectiōib⁹ et blā ditiis dimicat id est concertat astu & dolis & pretendit .i. præ se fert & indicat gestu exteriore pacem amico id est per vultum amicitiam simulantem. Caue certare contra hanc(Prudenter hoc monet:non enim obnitendo: citius q̄ fugiendo salus acquiritur . Est tamen certandi multiplex ratio:nam qui ieiuniis vigiliis. laboribus curis alienis ab amore:parcimonia vict⁹ & amictus. auersione

diũtur litib⁹. iurgiis:rixis. ꝓteruiis.insidiis.minisq; cũ puell' con tendẽtes:renitẽdo vicũ vñ subdit)cõtẽdere sup.cũ venere ẽ vinci sup.ab ea:&vicere sup.eã:est dare terga.i.fugere et ferre vestigia re tro.i.retroducere.Cui⁹ verbi vt duplex ordo ita duplex põt esse sẽ sus.Nã vt modo ordinauimus sensus est vincere.i.superare vene rẽ.s.rixis & iurgiis est vinci ab ea:hoc est tunc maxie vinceris quũ victor.i.voti cõpos es:qa q potit amica victus est ab ea : & ita de hortat certamie et iurgiis cũ cœtu venerio.Sinaũt ordo sit. Dare terga &c.i.cedere & nolle habere rationẽ aut cõmerciũ cũ venere est vincere sup.eã qa nõ vincit facili⁹ q̃ fuga et obliuione.& ita ad fugã hortat Decor insuperabilis.i.idebilis fulget i ore egregio:& sup.ven⁹iuuat formã.i.speciẽ naturalem ornatu.i.phuco & cultu: vitta luthea.i.fascia aut reticulũ luthei coloris: cui⁹ ẽ rostrũ meru læ.ligat comã.i.capillũ:auricolorẽ.i.aurei coloris: q̃ coma fusa .i. dispsa leniter.i.molliter p armos.i.humeros molles.i.flexibiles & teneros:finit sẽsi.i.paulati & perceptibiliter ad sẽsũ quo subit⁹mo t⁹ difficulter pcipit:i orbes.i.citros flexos.i.reductos: frõs cãdi da &patẽs late.i.lata et ãpla:currit.i.extẽdit ad tpa.i.auriũ fere te nus.Lumia clara.i.oculi pellucidi & peti velãt nigris superciliis : ipa sup.picta genas.i.hñs genas pictas & phucatas:& labra sup.e ius oris ꝑssi.i.occlusi &nõ mtũ extãtis:imitãtia colores purpure os:coeũt.i.cõgrediũt sub honestis.i.pulchris: narib⁹. Monilia .i. ornamẽta colli aurea.i.ex auro facta celata.i. exculpta & fabricata manu pyrgotelis: illi⁹ laudatissimi artificis: & opti gẽmarũ scul ptoris(adeo vt teste plinio i. xxxvii . naturalis historie alexander magn⁹edixerit ne qs se i gẽma ꝑter pyrgotelẽ sculpat)Adõis for mos⁹ pastor quẽ ven⁹ depibat(vñ Vir.i buco. Et formos⁹ ouis ad flumia pauit adonis)pẽdet format⁹i illis.s.monilib⁹tal sup.qualis erat viuẽs.i.formosissim⁹ : & myrt⁹ arbor suauis odoris & veneri sacra: cĩgit.i.circũdat opus.s.moniliũ ãbitu:ramis intextis viridi curuamie:& colũbe geminæ.i.due aut pares(q̃.ppter amoris nexũ & fertilitatẽ i tutela veneris sũt:vñ i sexto de colũbis.Maternas a gnoscit aues:i buco. Parta mee veneri sũt munera:nãq; notaui Ip se locũ aeriæ quo cõgessere palũbes: He ãt trahũt cõchã veneris) collibãt.i.molliter dãt i frõte.s.myrti rostro porrecto.i.extẽto:o scula mutua(hoc ei eis peculiare ẽ:vt deosculari videãt : Sane sũt nõ ignobiles auctores q negãt rostrũ de alio q̃ de icuruo dici) cũ .i.qñ sup.ven⁹aut luxuria gradit.i.icedit bulla aurea:verberat sũ mũ pect⁹ tenui applausu:& fibula.i.cõnectura eburnea pstrigit .i. cõnectit vestẽ coccineã: & corp⁹ subalbicat.i.nitet sub auro. texto

Pyrgote les

.i.qđ circũtextũ ẽ.& cãdor lacte⁹.i.nitidiſſim⁹:mixt⁹ cũ ſãguie.i. cũ ſãguineo:appet ĩ exili.i.tenuiſſia veſte iter fila ſerica.i.tenuiſſię lançquã ſeres ex arborib⁹ vellũt & pectũt:bõbicinę haud mĩtũ diſ ſimilẽ.Qualis ẽ roſa q̃ naſcĩt odoris.i.odoriferis hortis peſti illi⁹ oppidi italię(cui⁹ meminit ſic virg.biferiq; roſaria peſti:bis ei na ſcũt illic quotannis roſę)& hoc albo rutilãte ſup.i colorib⁹ cõfu= ſis.i.mixtis cũ purpureis. Chlamys.i.veſtis illa militib⁹ apta: ſed ꝑ palla accipĩt rara & ꝑ.i.penetrabiĩ viſu.i.ita rara vt ꝑ mediũ ei⁹ videre poſſis ãbit.i.cĩgit ſinũ.i.mamillas mulierę decora:q̃videri volũt & cutis alba iterlucet.i.trãſparet:ſub tenui amictu: Pectora glomerata ĩ gemĩos orbes.i.globulos mamillarę: tumeſcũt vtrĩq; .i.ex vtraq; ꝑte (Aĩaduertere poſſum⁹ poetas vario iſtituto ad for mã deſcribẽdã iduci: amaſij em̃ ſuarũ formas deſcribẽdo laudãt: poeta ãt nr̃ vt phucũ & fraudẽ q̃ ſub tali cultu latet ꝓdat diligẽti⁹ eũ exeqr̃:q̃uis ſint qb⁹ iſta nimia (vt iquiũt) diligẽtia & exactiſſia deſcriptio diſpliceat Ea eĩ(iquiũt)ẽ hũana fragilitas vt dũ laſciua carpũt ĩprudẽti⁹: illiciãt: itaq; meli⁹ monuiſſe vt fugiẽdo q̃ cõtẽdẽ do deuitem⁹ Sed quo pacto deuitabit fraudẽ q eã ignorat Et qs ex acti⁹ meretricũ blãditias aut fraudes deſcripſerit q̃ Salomõ ꝑuer. vii.Sed arceam⁹ calamũ a cẽſura. zona.i.faſciola baccata.i.baccis hoc ẽ margaritis ornata:cohibet.i.cõſtrĩgit ſin⁹ fluẽtes.i.laxos: ñ vna.i.mĩtiplex gẽma tetigit hũeros & digitos micãtes Ven⁹ ſup. ibat hoc hĩtu.i.ĩ tali amictu & ornatu ad. i.iuxta ripas ſymoẽtis il li⁹ fluuij: phrygij.i.troiani: ad ãchiſen virũ illũ troianũ & patrem æneæ amatũ.i.quẽ amauit(vñ.i.ænei.Tu ne ille æneas quẽ darda nio ãchiſæ Alma ven⁹ phrygij genuit ſymoẽtis ad vndã Declinat ãt hic ſymois hui⁹ ſymoẽtis vt i eodẽ. vbi tot ſymois correpta ſub vndis ſcutavię galeaſq; &fortia corpa voluit:Nullũ eĩ grçcũ i ns deſinit:ſed ſçpe n ĩ obliqs ſumit:vt adamas adamãtis) Et ſup.ve n⁹ ẽ cõgreſſa marti.i.cũ marte:ĩ iſto velamie:dũ vir.i.marit⁹ ei⁹.ſ. vulcan⁹ faber iouis ſuaderet.ſ.fabricãdo ĩ ãtro ſub mole ætnea.i. çtnç mõtis ſicilie:qua.i.ĩ qua pyragmõ.i.cyclops ille vn⁹ ex trib⁹ noiatiſſimis famuĩ vulcani:dur⁹.ſ.ad laborẽ:voluit fortib⁹ lacer= tis.i.brachiis çra.i.q̃is metalla ĩ fornace ardẽti.Et qualʼ erat euro pa filia agenoris:ludens ꝑ agros tyrios: dũ a Ioue amata.ſ.ẽ.Siue qualʼ ſup.erat ꝓſerpina filia cereris errãs ꝑ valles hybleas.i.ſiciliẽ ſes(iuxta hyblã oppidũ q̃ nũc megara dr̃. vbi opotimũ mel naſcĩt vñ ab hybla hybleę dicũt apes:vt i buc.Hybleis apib⁹ florẽ depa= ſta ſaliĉi.)cũ.i.qñ cyane nympha illa ſicula ꝓſerpinę ſocia fluxit mutata ĩ liquorẽ liqdũ.i.i fõtẽ ſui nois (Cũ ei ꝓſerpina a plutone

Cyane

rapereť & cyane obſtare neqret fletib⁹ emollita i fōtē ſuí noisverſa
dř meta. v. Eſt aūt iuxta anapū fluuiū nō lōge a ſyracuſis vñ idem
Ouidi⁹ li. ii. de pōto. Quaq; ſuis cyanen miſcet anapus aquis. Et
ſubdit. Nec ꝓcul hic nymphę q̄ dū fugit helidis amnē Tecta ſub
çquorea nūc quoq; currit aqua) Qualis i ornatu libyco &c. Haud
cōſtat an vna an gemina ſit ſimilitudo: nā videť de didone princi
piū eſſe et finis de helena: dido enim dicta eſt a Virgilio ſępe ſido
nia: eo q̄ qui tyron cōdiderūt a ſidone profecti ſūt Helena aūt dř
tyandaris eo q̄ putabať filia tyandari: tāta aūt pulchritudine eni
tuit. vt cęteræ præſtāti forma mulieres ab ea helenæ dicāť vñ ſūt
qui volunt hic didonē tyandarida. i. helenā dici. ſed nō placet. vñ
diſtīgam⁹ ſic. Qualis ſup. erat mater ſidonia. i. dido i ornatu liby-
co: & ſup. qualis erat tyndaris. i. helena ventēs comptior. i. orna-
tior ſolito: ſolēni more diebus feſtis: ad arcem diuæ trytonidis. i.
palladis cū nuribus. i. matronis phrygiis poſtq̄ ſcilicet deiphobo
paridis fratri nupſerat: exiſtens ſpectabilis multo auro. Seu. i. ſiue
quales nupte. i. vxores aut ſponſę ineūt cōuiuia regum. cum. i. quā
do tybia. i. fiſtula ad morem tybiæ fabricata: buxea. i. ex buxo mo
dulatur lætos cantus. Monſtrū. ſ. luxuria progrediēs tale. i. in tali
ornatu curru ſuperpicto. i. ornato variis picturis, pgrediēs dico p
oppida. i. ciuitates muratas: in quibus vt ociū ita plus viget luxu-
ria q̄ in agro: vulnerat nunc hos nūc illos. luminibus. i. oculis. mo
tis apte id eſt molliter & lubrice (vnde ab eo motu dicit ven⁹ ha-
bere oculos petos) & venuſto guſtu. Aura obuia impellēs decoris
i. decētib⁹ & pūlchris motibus crines diffuſos. i. paſſos veſtē ſpar
git diuinum odorem. i. ambroſium (vnde de venere dicitur primo
ænei. Ambroſiæ comæ diuinum vertice odorem Spirauere) bra-
ctea id tenuis lamia: vaga. i. mobilis: ludēs tenui vēto. ſonat. i. dul
cem crepitum facit: Et mōſtrū ſup. ſimulat ore id eſt ore vultu pu-
dicíciam & caſtum ruborē (Nihil enim magis allicit q̄ ſimulata ſā
ctitas atq; pudicicia) Nam ſi forma id eſt pulchritudo ſit coniun-
cta pudori inocuo id eſt qualis eſt innocentibus & pudicis: mouet
id eſt afficit & delectat magis. venuſtas id eſt formoſitas: condita
id eſt temperata graui comitate accendit rapidos ignes ſcilicet a-
moris: & hoc furiis afflantibus. Præter morem autem primam cor
ripit in dictione comitate. nam comis & comiter primam produ-
cunt. Ennius Comiter impartit &c.

Hæc ſunt illa quibus veneris puer arma ſuperbit:
Et quibus imperium fortis qui ſtruit alto.

Hinc hominũ surgit crucians insania mentes:
Quæ dulces abigit somnos: quę pallida reddit
Ora: parit gemitus: in amaros lumina fletus
Soluit & in totum suspiria seminat orbem.
Mira huius natura ferę: non ense nec hasta
Vincitur: inter equos thc races inter ahenos
Per galeas conosq; truces incedit inermis.
Nuda manus: sine thoracis sine cassidis vsu
Concita in hostilem victrix agit esseda turbam:
Preterienscq; hominũ castra imbecillia ridet.
Martia fert Macedo teretes in bella sariſſas:
At scythicæ longis vtuntur amazones hastis.
Romulidæ certant pilis: celeresq; catheias
Barbarus aduersos gallus iaculatur in hostes
Parthus equo versis pugnat fugiente sagittis.
Sunt varii mores: vsus non omnibus idem
Militię: non omne vnis genus vtitur armis:
Sunt isti sua tela iacit risusq; modestis
Nutibus & pulchro ridentia lumina vultu:
Dura quibus penetrat compagibus æra solutis
Scutaq; multiplici chalybis circundata veste.
Scit paris æneasq; pius scit durus Achilles:
Alcidesq; Iouis proles: scit Iuppiter ipse
Sæpe fere insidiis factus fera. cygnus: & aurum

Scit crudelis idem Theſeus: victorq; meduſæ
Cuius adhuc retinent illuſtrem ſydera prædam.
Hoc regina modo Babylonia paſiphaeq;
Sic bacchi deluſa parens: ſic & phaetontis
Victa cupidineo mater quæ languit igne:
Venatrix ſoror phœbi: ſcit lamia rupes.

Hec ſũt illa &c. Cõtinuat icœpta docẽs videlicet mores & illece brasveneris & q̃ ex eis ſequũt mala. Ordo ẽ. Hec. ſ. forma cũ comitate et ſimulata pudicitia. ſũt illa arma qb⁹ puer. ſ. fili⁹ miſter tñ veneris. ſ. cupido: ſupbit: de qb⁹ q̃ſiuit ipiũ terris .i. inter terrigenas & alto. i. ſecũdũ ethnicos iter cęlicolas vñ. i. enei. venus ad eũ Nate meę vires mea magna potẽtia. ſolus. Nate pr̃is ſummi q tela tiphoia tẽnis. vñ pius nr̃. Ah ven⁹ ad nutũ trahis oĩa numina tecũ) hĩc. i. ex his armis cupidineis. i. illecebris venereis: ſurgit iſania .i. iſan⁹ amor: crucias. i. torquẽs mẽtes hoĩm: q̃. ſ. iſania abigit .i. expellit dulces ſõnos (vñ ęne. iiii. Nec placidã mẽbris dat cura qetẽ Itẽ At nõ ifelix ai phœniſſa: nec vnq̃ Soluit in ſõnos: oculiſve aut pectore noctẽ Accipit) & q̃ reddit ora pallida: & q̃ ſoluit lumina .i. oculos: amaros flet⁹: & q̃ ſeminat ſuſpiria i totũ orbẽ Mira ẽ ſup. natura hui⁹ feræ. ſ. luxurię aut veneris: ipa nõ vincit enſe nec haſta ipa iermis icedit iter equos: & iter thoraces. i. armaturã pectoriſ (Declinat ãt hic thorax genere maſculino: vñ thoracas ahenos ẽt virg. dixit li. vii. Sed vltimã corripit more græco: hic aũt thoraces leget qa vltia ꝓducit) & p galeas & conos. i. criſtas galeaq; truces. i. truculẽtiã eorũ q eos geſtãt ſignificãtes: Inermis dico incedit exiſtẽs nuda manus. i. hñs manus nudas: aut manus eius nuda ſup. ẽ: ſinevſu thoracis. i. cuſtodie pectoris & ſine vſu caſſidis. i. galeæ. Ipſa victrix agit i turbã hoſtilẽ .i. in obſtãtes: eſſeda. i. vehicula belgica: cõcita. i. cõcitata & feſtina: & ipa preteriẽs .i. pertranſiens ridet ibecillia caſtra hoĩm. Martia &c. docet ſua cuiq; arma eſſe at veneri iocos & riſus. Macedo. i. ppl⁹us ex macedonia fert. i. portat i bella martia. i. ferocia qualia mars gerit ſariſſas teretes .i. haſtas ſibi proprias vt ſẽtit feſt⁹: vocãt ei macedonicas. At amazones ſcythicę. i. iuxta ſcythas hitãtes vtũt lõgis haſtis Romulidæ .i. romani certãt pilis Luca. & pila minãtia pilis: & gall⁹ barbar⁹. i. imanis & effer⁹ hoſtis (Sẽp ei romanis gallicũ nomẽ iuiſũ videt) iaculatur in hoſtes aduerſos: catheias celeres .i. iacula leuia gallis

ſecūdū Seruiū accōmodata: dicit ei gallica eē cū vir. dicat. Teutonico ritu ſoliti torq̄re cathenas. Parth⁹ pugnat ſagittis verſis. i. retroductis equo fugiēte: fidit ei parth⁹ i fuga: Mores ſup: hominū ſūt varii: & vſ⁹ militiæ nō ē idē oīb⁹. ñ oē gen⁹ ſup. militātiūvtitur vnis armis (Vbi ſcies grāmatice vn⁹. na. nū. ga adiectiuū ē ſubſtātiuo debere cōformari: ꝓinde quotiēs ſubſtātiuū ſingulari caret: recte pluraliter efferri: vtvni codicilli. vne lr̄ę: vna arma &c.) Ioci & riſ⁹ modeſtis. i. decētib⁹ & aptis nutib⁹ (nō ad modeſtiā & decētiā ſeruādā: ſed ad illicièdos & irritiendos ipitorū aīos modeſtis vtiſ ven⁹. i. meretrix q̄is: nutib⁹) ſūt iſti. i. veneri: ſua. i. ꝓpria tela i. iſtrumēta iuadēdi. et lumia ridētia. i. oculi dulces ridēti p ſimiles pulchro. i. formoſo & decenti vultu: quibus ipſa: penetrat dura æra & ſcuta circundata. i. munita multiplici veſte. i. tectura & munimento calybis. i. duriſſimi ferri. i. queuis obſtacula: & hoc cōpagibus. i. cōpactionibus & cōſolidationibus ſolutis. i. diſſipatis: Paris captus ab aſpectu helenæ & æneas pius captus ab aſpectu donis aut lauiniæ ſcit ſup. ita eē vt dictū ē. i. veneris oculos oīa penetrare & achilles durus captus amore briſeidos ſcit hæc: & alchides. i. hercules captus varijs amorib⁹ vt dianyrę: omphales &c. proles iouis ſcit hec: ipſe iuppiter. ſ. fūmus deorum habitus factus ſępe fera: auxilijs feræ. i. q fingitur ſæpe i feras & beluas verſus vt voto potiretur vt i taurū dū europā amaret: in aquilā dū ganymedem raperet: & factus cygnus dū ledā opprimeret: & aurū dū i danaes acriſiu filiæ ſinū per ipluuium deſcenderet &c. Theſe⁹ crudelis. i. ipius & igrat⁹ q ariadnā minois filiā cui⁹ opa ſaluat⁹ fuerat i dio iſula dereliqt amore phedre ſororis ei⁹ capt⁹: ſcit idē. ſ. qđ dictū ē: et victor meduſæ. ſ. pſeus q ādromedā deperibat ſcit idem: cui⁹. ſ. perſei ſidera retinēt adhuc illuſtrē predā: quia i cœlū trāſlat⁹ fingit cum capite gorgonis ſeu meduſe Regina babilonia. i. ſemiramis que amore equi vſq; ad cōcubitum capta dr̄ ē deluſa hoc modo: & paſiphae. i. vxor minois regis cretētiū quæ amore tauri pulchri capta ſe i vaccā ligneā ſcludi fecit: & ita ab eo cognita figitur Seruiⁿ ät taurū illū ſcribā regis fuiſſe ſētit: & parēs bacchi. i. ſemele ē deluſa hoc mō: & mr̄ phaetōtis. ſ. clymene ab apollie opp̄ſſa q̄ victa ab igne cupidineo lāguit. i. quæ amore lāguit. & ſoror phębi. i. luna capta amore endimionis ſcit ſup. hoc et lamia rupes. i. lamius mons ioniæ fama endimionis notus: vñ & endimiō ab eo lamius dicitur (Ouidius Lamius endomion nō eſt tibi luna pudori) &c. ſcit ſup. hoc. i. veneris oculos & blādū inſpectū omnia arma penetrare & intima præcordia vulnerare. Lamia rupes

Hæc fera adulterium parit inceſtuſq; nefandos
Stupraq; : & igne ſcelus dignũ quo barbara quõdam
Abſtulit immixtis ſulfur quinquurbia flammis:
Nunc lacus eſt: vbi tunc homines errare ſolebant:
Et qua pentepolis regio fuit æquora lentus
Pigra liquor veſtit:qui mortua corpora ſorbet.
Viua gerit tergo ſceleris monumenta veteſti.
Hanc venerẽ dixere patres: quã ſpumeus humor
Progenuit: leniq; ſalo delata propinquum
Littus vt applicuit placido per pectora lapſu
Se inſinuans delubra ſibi quæſiuit & aras
Flamma latens venis Venus eſt:furor oſſibus hçrens
Hinc iocus; hinc frater ſatus eſt qui tela facemq;
Geſtat:& auratis ſine lumine militat alis:
Omnibus has natura potẽs & prouida curas
Addidit hos ſtimulos atq; hũc animãtibus ignẽ
Quod præſtat magis oſſa calet. venus acrior vrget
Nam meliora magis prohibens natura perire
Ad genus augendum flammis grauioribus inſtat.
Aſt hominem cui plus diuini luminis auctor
Tradidit:& flecti voluit rationis habenis
Legibus hunc certis iuſſit cohibere furorem:
Impoſuitq; modum veneri:ne pluribus vna

Nubat: vt vnius coniunx sit coniugis vnus.
Hinc proles.hinc sancta fides: & honesta feracis
Copula connubii: legis mysteria nostræ.
Sed venus hos mores naturæq; addita frena
Non patitur: nulloq; potest mansuescere vinclo:
Acvelut vnda fluens pronus quam colligit amnis
Si solitos misso tardaueris obice cursus
Murmurat: & claustris furit indignata teneri:
Perlustranscq; aditum tumet:& spumantia terga
Eleuat:& molem fluxus quç intercipit vrgens
Pondere crescenti semper conuellere tentat:
Et tandem euerso celerem trahit aggere cursum
Assuetum per iter notisq; dat oscula ripis.
Sic venus iniectis crescente libidine vinclis
Vento inflata calet: pedibusq; repagula vincens
Libera pernicem facto rapit agmine gressum.
Ite procul iuuenes simplex & credula turba
Præda eritis:dabitis pœnas:hæc belua thyrsen.
Hæc Cinyrę natam rapuit:scyllamq; paterno
Crine ream:proti sobolem lotidesq; puellas.
Ite viri procul: ite nurus: hæc belua tinxit
Cęde maritales thalamos & sanguine lemnon
Hæc iras hæc bella parit: circũspice campis

Quæ stygiis errant vmbras: pallere videbis
Tristitiaq; premi: & rubrum sudantia rorem
Tela coronari myrto: & nunc ire per vmbras
Pallentes vmbras nemorum cœnosaq; lustra
Et nunc ære graues vestigia ferre per hastas
Nunc per equos: has dura venus certare coegit:
Puluereq; aspergi: & grauibus sudare sub armis:
Atq; pati geminũ duplici sub marte furorem.
Dicta sub exiguo claudantur vt omnia versu
Diuitias. animũ. corpus: necat. inficit. aufert.
Talibus exultans armis & milite tanto
Multa cathenatis heroum milia secum
Ducebat manibus: nitidosq; per omnia flores
Compita iactabat. violas: hiacynthon & alba
Lilia: purpureasq; rosas. Amaranthon. Anethi
Gramen odoriferum Casias. & cynnama: nardi
Semina & assyrię dederant quæ balsama siluæ:
Narcissum. croceasq; comas rutilantia fila.
Sed passim infestæ iactis de floribus herbæ
Surgebant: quas gignit ager sardous amaris
Frondibus: & taxus: tristiq; absinthia rucco:
Mordentis genus vrticæ: curuisq; rubeta
Dentibus: & tribuli: Titimallus: inane Cicutæ

Germen: & erecte tollunt que hastilia sentes:

Omnigenique seges subit importuna venení.

Hęc fera &c. Docet hic precipue mores & facinora veneris enume rãs primũ varia genera nefãde libidis. dicens. Hęc fera. i. effrenis libido parit. i. producit & procreat. adulteriũ. i. violationẽ legiti thori alteri⁹ (dicit ei scãm quosdã eo q ad alteri⁹ cõiugẽ accedit) & i cestus nefãdos. i. detestabiles & illicitos cõcubit⁹ vt cũ cõsanguineis aut vestalib⁹ aut aliis voto castitatis ppetue astrictis: diciturq; eo q sit cõtra cestũ. i. zonã veneris q̃ legitie nubẽtes cigũt: tales ei mĩmonĩũ iter se cõtrahere nõ pñt: aut dr ab in & castus quasi nõ cast⁹ eo q cũ sit vetita libido oio cõtra castitatẽ sit: & Stupra. i. de floratiões seu deuirgiatiões: aut q̃is aliã illegitimã fornicationẽ cũ vidua, virgie: aut ẽt corrupta q̃ tñ fornicatiõis noie fere exprimit: & scel⁹ dignũ igne. i. sodomiticũ crimẽ dignũ igne: quo sulfur abstulit quõdã flãmis imixtis. i. cũ admixtõe flãmaꝝ: qnquurbia barbara. i. qnq; vrbes barbaras aut barbaroꝝ. i. imaniũ & scelratissimoꝝ hoim q hitabant sodomã & gomorrã. vñ dr geñ. xix. Dñs pluit sup sodomã & gomorrã sulfur & ignẽ a dño de cęlo. & subuertit ciuitates has & vniuersã terrã regiõis illius &c. Lacus. s. asphalt⁹ (de quo dictũ ẽ i opusculo cõtra ipudice scribẽtes). i. mare mortuũ: ẽ nũcvbi hoies solebãt tũc errare. i. vagari & discurrere ac libere ãbulare. & liquor. s. aq̃ bitumis plenę & cœnose: lẽtus. i. torpẽs vñ mortuũ mare dr: vestit. i. obsidet & coopit çquora pigra: i ea sup. pte: qua regio pẽtapolis. i. qnq; vrbes hñs fuit tunc: q s. liquor sorbet. i. iuoluit & imergit corpa mortua q̃a nihil viuũ ferre põt: & gerit tergo. i. i supficie: corpa viua q̃ imergi nequeunt: appositorie: monumẽta. i. que res sũt monumẽta. i. testimoia & indicia vetusti sceleris. s. sodomitici: tot seculis iuẽti Patres. i. maiores nostri hoc ẽ veteres poete: dixere. i. appellauerũt hãc venerẽ quam spume⁹ hũor. s. testiculoꝝ cœli, pgenuit. Nãvt iqt Serui⁹ ad finem qnti çneidos. Saturn⁹ cęlo seu cęlio pri falce virilia ãputauit q̃ lapsa i mare sũt de quoꝝ cruore & maris spuma nata ẽ venus: vnde ἀφροδιτη. i. aphrodite dr nã aphros spuma ẽ. Rõ ẽ q oẽs vires vsu venereo debilitãt q sine corpis dãno nõ gerit: ergo d dãno orta ẽ ven⁹ & ex mari: ga sudor salsus ẽ qui sp elicit coitũ. hinc myrtus ei sacratur quia littoribus oritur: hec ille Nata aũt ven⁹ ex spuma maris: dicitur in cõcha ad cyprum vecta vbi mire colebatur vt in carmine contra impudice scribentes late diximus. Macrobius autẽ li. iii. saturnaliũ scribit Cypri esse veneris signũ seu simulacrũ pria

Adulterium Incestus.

Stupra

Veneris genesis

Aphrodite

Venus cypria

barbatum corpore: sed veste muliebri cū sceptro ac statura virī pu
tant q; eūdē marē ac fœminā esse. Lactātius āt scribit li.i.ca.xvii.
q venus vt in hīstoria sacra cōtinetur prīa artē meretriciā īstituit
auctorq; mulieribus in cypro fuit: vt vulgo corporū q̄stū facerent
qđ idcirco imperauit ne sola p̄ter alias mulieres īpudica & virorū
appetēs videretur. Vtq; Iustinus lib. viii. recitat. Mos erat cypriis
virgines ante nuptias statutis diebus dotalē pecuniā q̄situras in q̄
stū littus maris mittere pro reliqua pudicitia libamēta veneri so=
luturas. Herodotus aūt ait antiquissima Veneris tēpla fuisse duo:
alterū ascalone vrbe assyriæ: alterū in cypro: vbi lege cautū fuit vt
oēs mulieres semel saltē in vita in honorē veneris eo in tēplo cū
alieno viro cōcūberēt: dicit ergo poeta nostet) q; p & ipsa venus
delata. i. vecta leni salo. i. trāquillo mari: vt. i. postq̄ applicuit sup.
se aut conchā suā littus propinquū. s. cypriū (Aduerte grāmatice
applico & appello actiua esse itaq; potius dices ego applicitus &
appulsus sum: q̄ applicui aut appuli nisi cū actō dicas more Virg.
æne. iii. Hinc me digressum vestris deus appulit oris: vbi actū cū
datiuo ponit quo mō & applico vsitatius cōstruitur. sed virtute p̄
positionis dicit auctor applicuit littus p applicita est littori) ipsa
insinuās. i. more serpētis ingerens se placido lapsu per pectora. s.
hominū. i. inducēs occultis inspirationibus cyprios ad cultū sibi
exhibendū: quesiuit sibi delubra. i. templa & aras. Vñ primo æne.
Inde paphū sublimis abit sedesq; revisit Læta suas vbi templum
illi centūq; sabæo Ture calent aræ. i. quesiuit sibi latriam & cultū
diuinū. Venus est flāma latans venis. Vnde venerē & venenū quí=
dam dici volunt q p venas eant: sed vena primā producit quā
venus & venio corripiunt. Cicero autē dicit venerē dictā q p eā
omnia veniāt. Venus est furor hærens infixus ossibus: Vnde. iiii.
æne. Est mollis flāma medullas Interea: & tacitū viuit sub pecto=
re vulnus &c. vbi est deducitur ab edo es est. i. cōsumit. Contra au
tem dicitur in buco. His certe neq; amor cā est vix ossibus heret.)
Iocus. i. petulās lusus est fatus hinc. i. ex venere: & frater. i. cupido
qui gestat tela & facem: & qui militat sine lumine. i. cæcus alis au=
ratis: fatus est hinc. Vnde Horatius primo carminū. Siue tu mauis
erycina ridens. Quam iocus circūuolat & cupido vbi ericina dici
Venus ericina tur venus quia eius tēplū in erice monte sicilię p̄cipue colebatur:
Ridens Ridens aūt quia id ei epitheton ab Homero quoq; datū est dicēte
Iocus φιλομμειδησ αφροδιτησ. i. risum amātis veneris. Iocū vero
secđm Quintilianū dicim? qđ est cōtrariū serio. Nā effingere &ter
rere & ꝓmittere iteri iocus est. Et catullus ait verbosa gaudet ve=

nus loquela. Et vt ꝑactū est Cantus risus et saltatiões & fistulæ venerē comitantur: Vnde ipsa in certamine de pomo aureo. Plectra sonoratoci. plausus: lasciua voluptas. Hæc mea &c. Cupido veneris martisq; filiꝰ dicit a poetis deus amoris cæcus in altera manu arcum cum sagittis in altera flammas tenens. Natura potēs. i. ad cōseruationem sui beneficio dei multū valens & prouida. i. cir cunspecta addidit omnibꝰ animātibus has curas: hos stimulos & hūc ignē. i. ardorē amoris: vnde georgico. iii. Oē adeo genꝰ in terris hominūq; ferarūq; Et genꝰ æquorcum pecudes pictæq; volucres In furias ignēq; ruunt: amor oibꝰ idē &c. Quod prestat &c. docet cur hoi maior sit libido: quia cum sit aialium prestantissimū natura magis nitit ad eius cōseruationē quę cum in singulis fieri non potest per propagationē speciē cōseruat. De libidine aūt hominis sic dicit plinius lib. x. ca. lxxii. Cæteris satietas in coitu: homini pene nulla &c. Ordo est. Id sup. animans aut animal: quod ꝑ stat. i. ceteris pstantius ac melius est: videlicet homo: calet magis ossa. i. habet ossa magis calentia libidine. & acrior venus. i. libido vrget sup. ipsum Nā natura prohibēs. i. nolens: meliora. i. prestātiora sup. aialia videlicet hoies perire: istat grauiorib⁹ flāmis. i. maiori libidine ad augendū. i. multiplicandū genus Ast. i. sed auctor i. creator oim deus iussit hoiem cui ipse tradidit plus luminis. s. rationis & itellectus: & quē sup. voluit flecti. i. reprimi et cohiberi: habenis rōnis. iussit cohibere. i. coarcere & reprimere hūc furorē. s. amoris venerei: certis legibus: & imposuit veneri. i. coitui hūano: modū. i. moderationem: nevna. s. mulier nubat plurib⁹ & vnus. s. vir sit cōiunx vniꝰ cōiugis. Hinc. i. ex hac istitutōe matrimonii sup. est: ples. i. bonū ꝑlis: & sancta fides est hinc & honesta copula. i. coniunctio cōnubii. i. matrimonii feracis. i. fertilis & fecundi est hinc: & mysteria nostre. i. christianę legis. i. bona sacramēti sup. sunt hinc. i. ex hac institutione matrimonii ad quod tria pertinēt proles fides & sacramentum. Sed venus. i. libido dissoluta. nō patitur hos mores & frena addita naturæ. i. naturali libidini & nullo. i. nō vllo: nō pñt māsuescere. i. domari vllo vinculo ꝑ vinculo. i. vlla obligatiōe legis aut sacramenti: Acvelut vnda fluēs quā amnis ꝑnus. i. ꝑceps colligit murmurat. i. cū murmure obnitit: si tu tardaueris id est impediueris cursus: supple eius. obice id est obstaculo aut obiecto missō (Memineris lector obex ab obiiciendo dici: ltaq; debere scribi obiex: & inde in genitiuo obiicis & i ablō obiice: quo more quotiēs ꝑducit merito scribi deberet. Sed quia iter dum corripitur potest & obex scribi Vnde vix aliter reperies. forte Obex

vt discrimẽ sit inter obliquos ei⁹ & verbi Nã a verbo obiicio dicim⁹ obiicis obiici & obiice)& ipavnda īdignata.i.īdigne ferēs teneri.i.ꝙ teneaꝝ clausꝝris.i.ꝙ icludaꝝ:furit & tumet plustrās.i. circuitu q̄rēs aditū.i.accessū:aut potī⁹abitū.i.fugã:& eleuat.i.erigit: terga spumātia & ipa vrgēs tētat sēp.cōuellere pōdere cresc̄ti .i. mꝛtitudīe aquaꝝ:molẽ.i.obicẽ:q̄ itercipit.i.īpedit fluxꝰ .s. suos & trahit tādẽ celerẽ cursum p iter assuetū:&hoc aggere.i.obice aggesto seu cōgesto:euersо.& dat oscula.s.alluēs ripis notis.i.cōsuetis Sic venꝰ calet īflata vēto.i.turgiditate ac tentigine & hoc vinclis i.vīculis iectis:libidine crescēte .i. dū libido crescit & vincēs repagula.i.obstacula:pedibus sup.suis:ipsa libera.i.expedita rapit p nicīẽ.i.celerẽ gressū:& hoc agmie.i.īpetu facto. O iuuenes & turba simplex.i.icauta & credula.i.facīliter credēs:ite ꝓcul.s. ab aspe ctuveneris:hoc ẽ ab obiecto advenerẽ icitāte:vos eritis p̄da:& dabitis pœnas.i.stuprabimini aut vitiabimini sivos offēderit venus Hec belua.s.libido veneria aut venus: hoc est effrenis amor rapuit thysben amicã.s. pirami:vñ alibi satis dixim⁹. Hec rapuit natã cinyre.s.myrrhã q p⁹ cōcubitū cū pre in arborē sui nois versa docet ab Ouidio meta.x.& hec rapuit scyllã filiã Nisi regis megarēsium reã crine.i. ob capillū prīs. Vñ Seruꝰ ad illud virg. i buco . Quid loquar:aut scyllã nisi. Altera scylla fuit filia Nisi megarēsiū regis: cōtra quos tūc pugnabat minos:ꝓpter ādrogei filii iteritū quem atheniēses seu megarēses dolo ateremerāt:hic amat⁹ ẽ a scylla nisi filia:q̄ vt illi placeret purpureā comā parēti totōdit nam illam ita habuerat nisꝰ vt tādiu regno potiret q̄diu hēret itactā lllā āt minoi tradidit sed cū deide ab eo cōtēneret:doloꝝ i auē ẽ cōuersa.& nisꝰ ēt extiā⁹i auē sui nois deoꝝ cōmiseratōe ẽ cōuersꝰ: q̄ aues flagrāt iter se magna discordia)& hec rapuit sobolẽ.i.filias p̄ti ð qbꝰ vir. ꝙlo.vi.Prœtides iplerūt falsis mugitibꝰ agros. vbi Seruꝰ Prœti filiæ & sthenobee siue ātiope scdm Homeꝝ cū se iunoni ꝓposuissent illa irata hūc illis errorē imisit vt se vaccas putarēt has melã pus purgauit:hec Seruꝰ scdm q̄ magis p supbiã q̄ luxuriã peccasse cōuincunt. Victruuius aūt ab ebrietate liberatas dicit) & rapuit puellas lotides:q̄ aūt sint nō satis cōstat.Nã lotos ipa i arborē sui nois versa figit ab ouidio meta.ix. cū priapū fugeret. Habet autē primã longã lotos vñ hic non lotides sed locrides legendū puto nã morē cypriū quo virgines dotēmerebāt ēt locri seruabant) O viri ite ꝓcul.o nurus ite procul.Hec belua tinxit cæde.i.sanguine effuso thalamos maritales:& lemnon insulã sanguine.s. maritorū: cum enim lēniades:hoc est mulieres lemni venerem aspernarētur:

Scylla Nisus

Prętides

Lotos Locrides.

imiſit eis fetorē hircinū:ob quā rē ſe cōtēni a maritis moleſte ferē tes nocte eos iteremerūt Hec.ſ.ven⁹ belua parit iras.hęc pit bella. Vñ horati⁹ prio ſermonū.Nā fuit añ helenā cūnus teterrima belli Cā:ſed ignotis pierūt mortib⁹ illi Quos venerē incertā rapiētes more ferarū Virib⁹ editior cędebat.vt ī grege taur⁹ Circūſpice vm bras.i.aias q̄ errant in campis ſtygiis.i.triſtitię infernalis tu vide bis ſup . eas pallere & p̄mi triſtitia: & videbis tela.ſ. cupidinea ſu dantia rorē rubrū.i.ſanguinem coronari myrto: arbore veneri ſa cra & videbis vmbras.i. aias dānatas ire nunc pallētes p vmbras nemorū et luſtra.i.latibula cœnoſa.i.lutoſa:& ferre nūc veſtigia.i. verſari per haſtas graues ære.i.munitas graui ferro: & nūc per e quos Venus dura. que gaudet videlicet malis miſere pereuntiū:co egit has certare.i.cōtendere inter ſe & aſpergi pulucre.vt fit ī ha rena & ī certamine curuli:horati⁹ in prio carmine.Sunt quos cur riculo puluerē olympicū Collegiſſe iuuat:& ſudare ſub grauib⁹ ar mis:atq; pati geminū furorem.ſ.belli & amoris : hoc eſt martis & veneris quoꝝ cupido ob id fingitur filius:ſub duplici marte.i.mi litia:quia etiā amantes ī militia lūt ſecundū ouidiū Sane videtur id dicere qđ maro.vi.ænei. q̄ gratia curruū amorūq; fuit viuis : q̄ cura nitētis Paſcere equos eadē ſequitur tellure repoſtos.hocē de functos eiſdē ſtudiis teneri quib⁹ viui tenebantur: quia quales in uenti tales iudicati ſūt: manentq; i vltia volūtate:vnde de iis q p dite amātes perierūt dictū erat in eodem ſexto. Nec procul hic p tē fuſi mōſtranť in oēm Lugētes cāpi(ſic illos nomie dicunt) Hic quos durus amor crudeli tabe peredit Secreti celāt calles : & myr tea circum Silua tegit:curę nō ipſa in morte relinquūt His phedrā procrinq; locis.męſtāq; eryphilē Crudelis nati mōſtrātē vulnera cernit &c.vt oia dicta claudātur.i.cōphendanť exiguo verſu: ve nus aufert diuitias.inficit animū & necat corp⁹.Et venus exultās talib⁹ armis & tāto milite:ducebat ſecū multa milia heroū.i.fortiū virorū et pricipum.manib⁹ cathenatis.i.victis ī manicis: & iacta bat nitidos flores per oia cōpita:vtpote violas:hiacithō:& lilia al ba epithetū ēvniuerſā naturā ſignificās nō diſcretiuū.& roſas pur pureas & amarāthō.i.herbā aut florē in quē puer regi⁹ mutat⁹ dr. (vt alibi recitauim⁹) & gramen odoriferū anethi:& caſias.i. her bas illas ſuauiſſimas:& cynnama & ſeia nardi & balſama q̄ ſiluę aſ ſyrie dederāt.naſcūtur ei balſama ī aſſyria ī hortis babylōius virg. ēt i buco.dicit aſſyriū vulgo naſceť amomū:vñ qdā de eo intelligi volūt:ſed nō ē neceſſe.narciſſū & comas croceas.i.flores croci ap poſitorie:fila rutilātia.i. crocea q̄ ex flore carpūť. Sed herbę ifeſtę

Clipeo

i. violẽte vi iferentes & necẽ: ſurgebãt paſſim de florib⁹ iactis) hoc eſt qđ dicit i buco. & quiſqs amores aut metuet dulces aut expiet amaros. ſemp enĩ voluptatẽ veneriã ſequit amaritudo pœnitẽtiæ vñ cũ lais meretrix (vt recitat A. gellius lib. i. ca. viii.) corinthia a demoſthene ꝓ copia ſui poſceret μυριασδραχμας. id ẽ decem drachmarum millia: illæ pecuniæ magnitudine ictus expauit duſqꝫ auertitur & diſcedens. Ego inquit pœnitere tanti non emo. Eſt ergo veneri comes pœnitẽtia: vñ inter flores illos ſuauiſſimos latent herbæ aſperæ & amaræ Vñ ſequitur) quas. ſ. herbas gignit ager ſardous. i. qui eſt in ſardinia amaris frõdibus. i. habẽtes amaras frondes (vñ Virg. in buco. Immo ego ſardois videar tibi amarior herbis: vbi quidã ſardoniis legũt cũ notũ ſit ſardoũ dici media lõga. vñ Ouidi⁹ faſtor. iiii. Sardoaqꝫ regna ſiniſtris Reſpiciet remis. Eſt aũt ſardinia iſula in tirrheno mari ſita: a ſardo folio herculis q e libya veniẽs eã occupauit teſte ſolino nomẽ ſortita. Herba aũt ſardoa ſcđm Seruiũ apiaſtri ſimilis: que ora hoim in rictus dolore cõtrahit vt veluti ridẽtes moriãtur. Apte ergo venereis floribus cognata dicit: nã veneris diſcipuli volẽtes & ſciẽtes & quaſi ridẽtes in ꝑcipitiũ ruũt) & taxus cui⁹ vmbra necat & plurima in corſica naſcit: vt dixim⁹ in carmine cõtra ipudice ſcribẽtes: & abſinthia triſti ſucco. & gen⁹ vrticæ mordẽtis. Eſt aũt herba pruriginis excitatiua vt venus: & rubeta. i. vepres curuis dẽtib⁹ i. hirſuti & hamati hoc ẽ curuos dẽtes hũtes & tribuli: & titimall⁹ herba illa (quã qđã myrſinitẽ vocãt alij cariotẽ foliis myrti acutis & pũgẽtib⁹: cui⁹ fruct⁹ nux vocat: herba aũt cariotes appellata ẽ qa caryõ grẽci nucẽ vocãt Et⁹ herbæ ſipõtin⁹ multa genera enũerat: ẽ & timalos herbæ gen⁹ q̃ & heracleon & nymphea vocat: q̃ naſcit i locis aquoſis foliis magnis & flore liliis ſimili aqs ſupnatãti: ſed ea cũ aſpa nõ ſit ad hũc locũ refragãte ẽt metro nõ ſpectat) & germẽ cicute herbe illi⁹ ob frigiditatẽ venenoſq & cito necãtis. iane. i. fiſtuloſũ. & ſentes q̃ erectæ tollũt haſtilia (alii ſẽtes genere maſculio recti⁹ ꝓfert) & ſeges ĩportuna omnigeni. i. ois generis: veneni ſurgit. i. ſuborit ex herbis ſuauiſſimis quas circũfert chorus veneri⁹.

Titimallus

Sardoa herba

Sardinia

Dumqꝫ oculis abiens agnẽ ſequor vltíma pígris.
Paſſibus vmbroſo gens aſcendebat ab orco:
Gens obſcura carens titulis. ingloria laudum
Indiga. vulgus ínops. proles ígnara laborum.

Senis. iners. timida pictum testudine velum
Anteferens ibat torpor: sine nomine longa
Turba sequebatur pompa: dux vltima castra
Nixus equo tenui: vultum de formis agebat.

Dūq; oculis abiēs &c. Aggredit septimū & vltimū vitiū videlicet acidiam seu pigritiā aut desidiā dicens. Dū ego sequor oculis agmen id est chorū & exercitū militū venereorū. vltima gens .i. vltimum gen⁹ vitiorū crimialiū: alcēdebat ab orco vmbroso .i. ab inferno tenebroso pigris passibus. Gens dico obscura .i. ignobilis: carēs titulis .i. inscriptionib⁹ laudū gēs ī gria .i. nullā gloriā consecuta: īdiga .i. egena laudū vulg⁹ inops: ples ignara laborū .i. ignaua. Segnis .i. sine acrimonia quasi seorsū ab igne qui actiuissim⁹ dī iners .i. sine arte & industria. Torpor .i. pigrities quasi ex frigore cōcreta ibat anteferēs .i. p̄ferens velū .i. vexillū & signum: pictum timida testudine .i. habens pro insigni testudinem animal tardissimum & maxime timidum turba sine noie .i. ignobilis sequebatur longa pōpa .i. longo tractu vt icedūt pōposi: dux deformis vultū .i. habēs vultū deformē: quia forma dicit a foruo .i. calido: calor autem deest segnibus & pigris: iraq; vultū deformē habens: nix⁹ .i. innitens tenui equo agebat vltima castra: quod & xerxes facere solebat in pugna cum primus esset in fuga.

¶ Septimū monstrum Acidia.

HAec est curarum genitrix exercita nullis
Artibus officii nullo laudabilis vsu
Segnicies: inter socias nutrita megęrę.
Doctaq; languores animi: luctusq; magistra.
Sola sedens: oculosq; solo defixa: malignum
Crispa supercilium: pallens. impexa capillos:
Phthriasim patiens scalpit caput vngulbus vncis:
Os immunda. manus illota: cadente saliua
Barba madet: pluit imbriferis de naribus humor.

Debilis & longo pendens in pectora dorſo
Fauce tumet:leuat anguſto ſub pectore ventrem
Vtris ad exemplum morbiq; intercutis inſtar
Crus exile genu ſurgens:pes pinguis et amplus
Tardat iter:grauibuſq; dolet iunctura podagris
Hæc fera ſeruilis ſanctę faſtidia vitæ
Ingerit & tardos ad clara negocia ſenſus
Somnifero languore premit:frigẽtia corda
Inuoluit gelido denſe velamine nubis
Nil niſi terrenis hauſtum defecibus vnq;
Cogitat: annalesveterum dubiamq; futuri
Temporis ignorat ſortem:non vlla latentes
Cernere naturas rerum cauſaſq; tueri
Cura ſubit:ſubiecta oculis vix aſpicit: ægre
Palpebras leuat hærentes humore tenaci
Lumen hebet:ſurdent aures:vox languida:ſermo
Barbarus:obſcuro verba intercluſa palato.
Seminat infœlix loliũ frigenſq; papauer
Letheiſq; rigat ſteriles humoribus hortos
Plumbea liuenti geſta connexa metallo
Vincula captiuos hominum quibus alligat artus

Acidia

HEc eſt curarũ genitrix &c. Deſcribit primo loco acidiã ſeu pigritiam quo ad habitum ac diſpoſitionẽ: deinde gen⁹ ei⁹ & mores. Sed ne quid erres lector noris acidiã c ſimplici ſcribivt idicat verſ⁹ q ſtati ponet Sic hoim falſo deludit acidia vſtu: nec ẽ

latinū vocabulū ſed græcū. græce enī ακηδια dicit pigritia: tædiū. triſtitia: a verbo ακηδεω qđ ē negligo: aut ab ακηδησ qđ eſt neglectus & ſepultus: quocirca ga ſcđa p h hoc eſt p ita ſcribit q̄ apud nos mutat i e lōgā: poſſet dici acedia: ſed ī qbuſdā ꝑualuit vſus vt more græco ꝓferāt: vt paclitus: cū ſcđm verā ꝓlationē dixeris pacletus: q; ſi more græco (græci enī h vt ī ꝓferūt) mauis paclit⁹ dicere: ſit tñ ſcđa ſōga ſicut ī acidia. Ordo ē. Hec. ſ. quā dixit videlicet ſegnicies. i. acidia: ē genitrix curarū (id mirū q dē ſed verū: qa q curas & labores opportunos fugiūt illis ſeſe iuoluūt) nullis. i. nō vllis ñ exercita vll' artib⁹ (Noris puer ēt exercit⁹ .a.um. pticipiū eē ab exerceor: itaq; ſæpe apud doctos legi: ꝑ quo vulgo exercitatus dicit) & nullo. i. nō vllo: nō laudabilis vllo vſu officij. i debiti mūeris ac exercitij: ſegnities dico nutrita ĩter ſocias mouere: illi⁹ furie ĩfernal'. & docta lāguores ai. i. quā megera docuit: aut q̄ didicit lāguores aī: & magiſtra luctus. i. q̄ luctū docet: ſedēs ſola: vñ deſidia dicta ē & defixa oculos. i. hñs oculos defixos ſolo. i. ī terra nō iſignū modeſtie aut pudicitiæ: ſed negligētiæ & ignauiæ ac torporis Criſpa. i. hñs criſpū: hoc ē rugoſum: ſupciliū malignū. i. qđ ꝑ ſe fert malignitatē: pallēs: qđ torporis idiciū eſt: i pexa capillos. i. habēs capillos ĩpexos & incōptos more icultorū & negligētiū: & patiēs phthiriaſim. i. morbū pediculārē (grece ät ſcribit φθειριασισ hoc ē ꝑ ei diphthōgō ĩ pria ſyllaba q̄ ĩ lōgū mutat'. φθειρ. aūt eſt pedūcul⁹ ſeu vt dicūt pedicul⁹) ſcalpit caput vnguib⁹ vncis. i. icuruis: exiſtēs īmūda os. i. hñs os īmūdū: illota man⁹. i. hñs manus illotas: Barba ſup. eius madet. i. madefit ſaliua cadēte (Sed aduerte quia ſegniciei quā fœmīo generi vox ac cōmodat barbā aſſignat: forte ſicut & veneri in cypro) hūor pluit. i. aſſidue diſtillat: de naribus ibriferis. i. fluētib⁹ in morē imbris: Et ipſa debilis & pēdēs lōgo dorſo. i. habēs lōgū dorſū pēdēs in pectora: tumet fauce. i. habet fauces inflatas & turgidas & leuat vē trē. i. habet ventrē extēſum aut leuatū ſub pectore anguſto ad exēplum. i. ad modū: vtris. i. ſacci ex corio: & inſtar. i. in ſtatū & formā morbi intercutis. i. hydropiſis. Crus ſup. eius eſt: exile. i. tenue & modicū: genu ſup. eius ē: ſurgēs. i. leuatū: pes ſup. eius pīguis. i. turgidus & āplus: tardat. i. imorat ĩter. i. itionē: & iūctura. ſ. articulor: dolet grauib⁹ podagris. i. egritudib⁹ pedū. Hæc fera ſeruilis: ſcilicet ſegnicies & acidia ignobilis: ĩgerit: faſtidia. i. tædiū & cōtemptū ſanctæ vitæ: & ꝑmit languor ſomnifero ſenſus tardos. i. ꝑmendo facit tardos ad clara negocia: & inuoluit corda frigentia. i. ignaua & tarda. gelido velamine dēſæ nubis. i. ignoratiōe rerū

Exercit⁹

Phthriſiaſis.

et imprudẽtia Et nil cogitat vnq̃ niſi hauſtũ de fecib⁹. i. ſordibus terrenis. i. rerũ terrenarũ: & ignorat ãales. i. libros in quibus ſingulorum annoꝝ geſta ſcribũtur: veterũ. i. rerũ preteritarũ: hoc eſt non reuoluit hiſtorias aut annales in quibus res p̃teritas diſcẽs p̃uida ſit ad futuras: vñ ſubdit: q̃ p̃ &: ignorat dubiã ſortẽ tẽporis futuri. Vlla cura cernere. i. cernẽdi & videndi: latentes. i. occultas naturas rerũ & tueri. i. inſpiciẽdi cãs rerũ nõ ſubdit. i. igreditur eã hoc eſt nõ curat cognoſcere latẽtes cãs rerũ: quia vix aſpicit ſubiecta oculis. i. q̃ in conſpectu eius fiũt. & leuat ægre. i. moleſte: vix cũ difficultate palpebras. i. cilia ſeu tegmina oculorũ herentes. i. cõglutinata tenaci humore. Lumẽ. i. viſus eius: hebet. i. obtuſus eſt aures ſup. eius ſurdẽt. vox ſup. eius ẽ lãguida: & ſermo barbarus. i. aſper & incultus & verba ſup ei⁹ ſunt intercluſa palato obſcuro. i. rauco: & ip̃a ſeminat infœlix lolĩũ. i. qđ agricolã ifœlicẽ facit. Sic in Geor. Grãdia ſæpe qbus mãdauim⁹ ordea ſulcis Infœlix lolĩũ & ſteriles dominãtur auenæ. & papauer frigẽs. i. ſoporiferũ: & rigat hortos ſteriles humoribus letheis. i. obliuionis & negligentiç infernal⁹ & ip̃a geſtat vincula plumbea. i. grauia & liuida cõnexa. i. cõpacta aut conſolidata metallo liuenti. i. liuidi coloris quibus. ſ. vinculis ipſa alliget artus hominũ captiuos. ſ. a pigritia quæ plũbeos. i. graues ponderoſos & ſubliuidos eos faciat.

Saturnus pater eſt iſti: nox humída mater

Hanc genuit magnos ſouis vt compeſceret auſus

Itala creteis petiit cum littora roſtris.

Penula trita. fluens humeris. a pectore operta

Sordida: neglecto cultu: dimiſſior ante

A tergo breuior: textu laxata ſoluto

Fila oras circũpendent: roſere cothurnos

Articuloſq̃ pedum mures & olentia nigris

Sordibus immundç ſulcant calcanea rimç

Ipſa ſibi grauis eſt turpi deiecta quiete

Mœret: & ignorat cauſam mœroris: & ortum.

Ebria lethargo ſemper triſtiq; veterno
Virtutum formidat iter: móſtratq; labores
Difficileſq; vías: & re maiora videri
Cuncta facit: ceu ſi vítreo ſub gurgite vírga
Merſa ſit aerio quía corpore denſior vnda eſt
Ingentem ſparſa mentitur ímagine formam:
Sic hominum falſo deludit acídia vultu
Spem minuens: animoſq; premens operumq; futura
Premía deridens: contemni fulmen & ígnes
Tartareos fruſtraq; docet phlegetonta tímeri
Aeachon & minoa negat: nullum Rhadamantho
Iudícium tribuit: fœdęq; libídinis vſum
Et veneris concedit opus: conuíuía véntrís
Ingluuiem laudat: ſic lentus pectora torpor
Occupat: & pígras ita vincit mertia mentes:
Inſtructis laute menſis ſi copía detur
Indulget: quęſita vorat: ſed quęrere neſcit
Inde graues curę longęuaq; tędia ſurgunt.
Sic nocet hoc monſtrum: & iuſtis conatibus obſtans,
Suadet ab obſcœnis quæri ſolatia rebus.

Saturn⁹ pr̃ ē &c. Deſcribit vt dixi gen⁹ ac mores acidię dicens ſa turnũ eē patrē ei⁹: is ei frigid⁹ ē et tardus: tardiſſime cõplens curſum ſuũ ꝓpriũ: q̃uis motu rapt⁹ celeri⁹ q̃ inferiores rapiãt cũ maio rē ābitũ faciat matrē añt dicit noctē: que qa nihil in ea fit itempeſta dicit vnde pigritiæ mater eſt caligo noctis: ſicut laborũ dies

Ordo est. Saturnus ē pater isti. s. vili mōstro: & vox hūida ē mater Saturn⁹ genuit hāc. s. acidiā aut segnitiē: vt cōpesceret. i. reprimeret magnos ausus. i. conatus audaces iouis (id aūt philicū ē & historie seu fabule q̄drat. Nā iuppiter planeta malignitatē saturni tē perat: vñ iuppiter rex patrē suū regno expulisse fingit: sed mīti ab historica veritate ñ abhorrere putāt saturnū tpe lani ī latiū vēisse vñ extare dicūt numismata ī quoꝝ altera facie ē saturnus cū naue q̄ appulsus ē & ī altera ian⁹.) cū. i. qñ saturn⁹ petit littora itala tostris. i. nauib⁹ rostratis aut rostro nauis sue: cretēis. i. cretēsibus qa ex creta fugit in italiā q̄ qa ibi latuit latij nom̄ sūpsit. Penula. i. vestis exterior q̄ cōtra pluuiā assumit: trita fluēs. i. decidēs hūeris ap ta a pectore. i. a pte pectoris: & sordida cītu neglecto: demissior. i. lōgior & magis dorsū missa: añ. i. a pte āteriore: vl̄ qa curuata incedit: aut qa negligēter formata: & breuior a tergo. i. a pte posteriore: & fila pēdent circū oras. i. extrēitates laxata textu soluto. i. textura soluta. Mures rosere cothurnos. i. alta calceamta & articulos pedū: & rime imūde. i. fissure sordidæ: sulcāt. i. findūt & corrugāt calcanea. i. calces hoc ē extrema pedū. olētia. i. fetētia nigris sordibus. i. ꝓpter nigras sordes. Īpa. s. segnicies est grauis. i. molesta & onerosa sibi: & mœret. i. tristat deiecta turpi quiete. i. p turpē qetē: & ignorat cām & ortū. i. originē mœroris: qđ melācolicis sepe accidit existēs ebria semp lethargo. i. morbo soporē tā ꝓfundū igerēte vt nisi violēter excitet ægrotus eo cōficiat: & veterno. i. torpore & pigritia tristi formidat iter virtutū: qđ. s. arduū & difficile est primo aspectu: & mōstrat labores & difficiles vias virtutū. i. q̄ bus venitur ad virtutē: & facit cūcta videri maiorare. i. q̄ sint in effectu. ceu. i. pinde ac: si virga sit mersa sub gurgite vitreo. i. lympido & trāsparenti: quia vnda est dēsior (. s. decuplo) corpore aerio ipsa mētitur. i. mendaciter apparere facit: ingentē formā. s. virgæ: & hoc imagine sparsa ob quā cām senes vitreis oculis vtuntur. sic acidia. i. negligentia & pigritia hominū deludit sup. eos vultu falso. i. deceptorio: minuens spem & p̄mens animos: & deridens futura p̄mia operum. s. bonoꝝ & ipsa docet fulmē. i. sulphura & ignes tartareos cōtēni. i. vilipendi: & docet phlegethonta. i. ardorē infernalē timeri frustra: & negat Aeacō & minoa. i. iudices & executores iustitie apd iferos: & nullū. i. nō vllū: nō tribuit rhadamanto iudicī illi apud inferos vllū iudiciū. De his in siluis nostris ita scripsimus. Minos. Aeacus & Rhadamātus filij iouis & europæ scđm quosdā fuerūt q̄ postea facti sūt apd iferos iudices vt dicit Seruius. Solēt aūt cōmētarij diuersa officia ipis ascribere. Rhadamāto qđē

Minos Aeacus Rhadamantus,

inquisitõis faciẽdę vñ. vi. æne. Gnosius hæc rhadamantus habet durissima regna Castigatq; auditq; dolos subigit q; fateri Quæ qs apud supos furto lætatus inani distulit i serã cõmissa piacula mor tẽ. Minoi vero sentẽtię ferẽdæ. vñ hora. Et de te splẽdida minos, Fecerit arbitria. Aeaco aũt executiõis faciẽdæ: vñ Iuuenal'. Quas torqueat vmbras Aeacus. Ea tñ officia sũt ipsis cõia: vñ horatius secũdo carminũ. Q; pœnæ furuæ regna Proserpinæ & iudicãtem vidimus æacũ Strabo aũt dicit rhadamantũ ãtiqssimũ cretę regẽ futsse & primũ legibus cretẽses instituisse. Cuius imitat minos de inde extitit fratrẽq; habuit ex hui⁹ imitatõe rhadamãthũ appella tũ. Diodor⁹ tñ siculus ait iouẽ e phœnicia in cretẽ europã rapuis se & ex ea Minoẽ rhadamãtũ & Sarpedonẽ genuisse: ac deinde eu ropã asterio regi cretẽsi vxorẽ dedisse: qui cũ filiis careret illos in successionẽ regni adoptauit: & Minos regnũ susceptit. Rhadaman tus leges cretẽsibus tulit) Et pigritia cõcedit vsũ fœdæ libidinis & op⁹ veneris. vñ ouidi⁹ Querit egisthus quare sit factus adulter. In prõptu cã est desidios⁹ erat Ocia si tollas piere cupidinis artes. & laudat cõuiuia & igluuiẽ. i. ingurgitationẽ ventris: Sic lentus. i. tardus torpor occupat pectora: & inertia vincit ita mentes pigras ipsa idulget. i. ampliter incũbit mẽsis instructis laute. i. opipare: si copia. i. facultas det: & vorat q̃sita. i. parta & vt dicunt lucrata ab aliis: sed nescit q̃rere. i. acquirere. graues cure & lõgæua tedia sur gũt inde: quia. s. nescit querere. aut deinde post q̃ se inanem videt. Sic. id est hoc modo nocet hoc monstrũ. i. acidia & obstans iustis id est honestis & licitis conatibus: suadet solatia queri ab obscœ nis rebus.

Hoc inhonoratum scelus ignauumq; sequuntur
Ignotæ tristesq; animę: quas nulla futuri
Cura nec æternæ stimulauit gloria famę.
Si tamen hoc quędam retinent ex ordine nomen
Non sua sed virtus illos laudata priorum
Vel genus excelsæ gentis: vel regia virga
Imbelli gestata manu: vel nobile crimen
Egregium ve scelus sciri sine laudis honore.

Cogit. & inuitas hominũ tranſmittit ad aures.
Iſtorum turpi ex numero & de plębe nefanda
Vnus erat modico dominũ qui vendidit ęre:
Vnus & oſtriferam ſeſto qui iunxit abydum
Pontibus: & magnum ſalſis Athon alluit vndis.
Mox vbi conuulſas audiuit in ęquore puppes
Et pontem ęquoreis confractum viribus amens
Qua phryxi germana iacet rate fugit inermi.
Talis & ęneadum phrygio de ſanguine Cęſar
Vltimus auſoniq labes & dedecus aulæ.
Talis ab Aſſyrio veniens longo ordine Belo
Sardanapalus iners: qui non chironis in antro
Nutritus: non inter equos erat inter & enſes
Sed calathos circum: ſaturataq vellera rore
Muricis. & tenues lanas quas Sericus altis
Pectit ab arboribus. violaſq imitantia penſa
Purpureoſq Croci vultus. hyaliq colores:
Crinitoſq colos: ſolium Regale tueri
Neſcius: vt regni inuaſor iurata coegit
Auxilia & celeri maturans arma paratu
Attonitam cinxit ſubitis legionibus vrbem
Stamina depoſuit tandem: & de plębe fugaci
Componens raras acies cum milite pigro
Exiit in pugnam: molles talaribus armos

Assuetum tunicis clypei grauis ęreus vmbo
Pressit: vt horribilis pugnę caua buccina signum
Edidit: vt rigidum campos ingressa parentes
Terrifico cantu cecinit vox bellica martem
Et leuis insonuit crebris hinnitibus aura:
Obriguit: stupuere oculi: liquere trementes
Lora manus: Clypeusq; cadens(res digna triumpho)
Formicam oppressit veteris de sanguine natam
Myrmiones quę Myrmidonum genus acre virorum
Edidit: excussum est rostri de forpice granum
Et tristem moriens liquit sub puluere vitam.
Non poterat tanta armorum dux mole sepultus
Et tanto sine cęde pedem subducere bello:
Talis in ignauo regnabat pectore virtus:
Post clarum facinus fugit:solitumq; cubile
Depositis repetens armis se misit in ignes
Fœmineos semper mores imitatus & artes
Hoc animi fortis moriens opus edidit vnum.

Hoc inhonoratum &c. Docet vt in superioribꝰ qui hoc vitio precipue inficiantur aut infecti legãtur. Ordo est. Animæ ignotæ. i. ignobiles & segnes & tristes: quæ scilicet tedio afficiuntur cũ bene operandum sit: sequũtur hoc scelus inhonoratum. i. nullo honore dignatum aut inhonorandũ .i. quod non est honorandum nec dignũ honore: & ignauũ. i. iutile ad operãdum: nihil nauans quas sup. animas nulla cura futuri. i. rei futuræ nec gl'ia famę ęternę stimulauit. Tamen si quedam. i. aliquæ animæ ignauæ retinent hoc nomen scilicet famę & gloriæ ex ordine. i. successione & serie maiorum: non virtus sua. i. propria illis: sed virtꝰ laudata priorũ

id eſt anteceſſorum: vel genus gentis excelſę. i. generoſę & alto loco natæ vel virga regia geſtata manu imbelli. i. ſceptri claritas vel nobile crimen (Quia vt dicit Iuuenalis. Omne animæ vitiū tanto cōſpectius in ſe Crimen habet: quanto qui peccat maior habetur) ve pro vel ſcelus egregium. i. excellens & non vulgare cogit ſup. eas ſciri. i. cognoſci & notas eſſe: ſine honore laudis: hoc eſt contingit quoſdam ignauos famoſos eſſe & notos vt Sardanapalum ſed non laudatos: & ſcelus aut ſceprū trāſmittit tales ignauos ad aures hominū inuitas. i. non libenter talium mentionē audientes. Vnus. ſ. Iudas qui vendidit dñm. ſ. Chriſtū modico ære: videlicet triginta argenteis: erat ex turpi numero. ſ. iſtorū. ſ. viliū qui p ſcelus ſuū diffamantur: & ex nefanda. i. deteſtabili plebe: & ſup. is videlicet Xerxes qui iunxit pontibus abydū oſtriferā. i. vrbem illā aſiæ ferentem oſtrea ſeſto. i. vrbi europæ. Conſtruxit enim Xerxes pontē ſuper mare helleſpontícū ab abydo vrbe aſię vſq; in ſeſton vrbem europæ. vñ luca. lib. ii. Tales fama canit tumidū ſup æquora xerxē Conſtruxiſſe vias: multū cum pontibus auſus. Europāq; aſiæ ſeſtūq; admouit abydo Inceſſitq; fretū rapidi ſup helleſpōti Non eurū zephirūq; timens: cum vela rareſq; In mediū deferret: athon: & alluit athon montē illum magnū vndis ſalſis. i. marinis hoc eſt æquauit mōtē mari. Mox. i. paulopoſt: vbi ipſe amēs. i. ſine mēte audiuit puppes cōuulſas. i. cōcuſſas in æquore & pontē cōfractū viribus æquoreis. i. maris ipſius īpetu: ipſe fugit inermi rate. i. in vna ſcapha qua ſe traiicere fecit: in ea ſup. pte qua iacet germana. i. ſoror phryxi. ſ. helle. i. i mari helleſpōtico. vñ Iuſtin⁹ li. ii. Themiſtocles timēs ne intercluſi hoſtes deſperationē in virtutem verterēt xerxi maturare fugā & occupare trāſitū ſuadet. Ille pculſus nūcio tradit ducib⁹ milites pducēdos: ipe cū paucis a bydum cōtēdit vbi cū ſolutio pōtē hibernis tēpeſtatib⁹ offēdiſſet: piſcatoria ſcapha traiecit trepid⁹. Erat res ſpectaculo digna & ad ęſtiationē rerū hūanæ ſortis varietate mirāda in exiguo latētē videre nauigio quē paulo āte vix æquor oē capiebat: carētē ēt oī ſeruoꝝ miſterio cui⁹ exercit⁹ pp multitudinē terræ graues erāt. Hec ille. ſ. p ſcel⁹ ſuū nobilis: erat cæſar tyrān⁹ romani iperij: vltim⁹ de ſanguine phrygio æneadum: exiſtens labes & dedecus aulæ auſoniæ (Poſſet etiam de nerone intelligi) Talis erat ſardanapalus iners. ſ. rex aſſyrioꝝ veniens longo ordine. i. p longam ſucceſſionem a belo aſſyrio. i. aſſyrioꝝ rege. vnde Iuſtinus lib. primo. Imperium aſſyrij q poſtea ſyri dicti ſūt annos. MCCC. tenuere. Poſtrem⁹ apud eos regnauit ſardanapal⁹ vir muliere corruptior. Ad hūc vidēdū

Xerxis fuga.

Aſſyrij Sardanapalus.

(quod nemini ante eum permissum fuerat) ꝑfectus ipsius: medis prepositus nomine Arbactus cum admitti magna ābitione ægre obtinuisset: inuenit eum inter scortorū greges purpurā collo nentem et muliebri habitu cum mollicia corporis & oculorū lasciuia omnes fœminas anteiret: pensa inter virgines partiētem. Quibus visis idignat⁹ tali fœminæ tātū virorum subiectum tractātiq; lanā/ ferrū. & arma portātes parere: ꝓgressus ad socios suos. qd vi derit refert. Negat se ei parere posse q se fœminā malit esse q̄ virū. Fit igit cōiuratio: bellū Sardanapalo inferr̄: quo ille audito nō vt vir regnū defensur⁹. sed vt metu mortis mulieres solēt primo late bras circūspicit mox deinde cū paucis & icōpositis in bellū ꝓgredit. Vict⁹ in regiā se recipit & extructa pyra se & diuitias in incē diū mittit hoc solo imitat⁹ virū. Hec ille q̄ auctor noster fere tāgit Quod aūt dicit eū formicā occidisse ridiculū est: eoq; aio ab ipo positū vt pigritiā & inertiā regis illi⁹ rideat: fabulā aūt de myrmi donibus qui ex formica orti dicūt sic tāgit Serui⁹ ad secūdi æne. fere principium. Myrmidones dicti sūt a formicis que appellantur Myrmidones.
μυρμικες. Nā æac⁹ cū ob pestē populū amisisset orauit iouē vt tot sibi socii adesset quot i arbore fici formicas vidisset: & stati for micæ sūt i hoies versæ. Hoc fabulæ Herzotosthenes āt eos a myr midone iouis filio & eoꝝ duce seu rege dictos cēset. Idē Serui⁹ ali bi dicit In attica regione fuisse puellā myrmionē noie ob solertiā Myrmione et castimoniā mineruæ gratā: q̄ cū aratrū i odiū cereris a minerua conditū hoib⁹ mistraret a turbata minerua in formicā versa fuit q̄ greca lingua myrmix dicit: quā sic dānauit vt nūq̄ desisteret a con- Myrmix gregādis granis: Verū aduenīte peste in egina insula ex formicis deide populi restituti sūt. Sed ad ordinē redeo Talis igit erat sar danapal⁹ iers: q nō nutrit⁹ i ātro chironis sicut achilles vt homer⁹ Chiron et post eū late docuit Stati⁹ i achilleide. Est aūt chirō nutritor & ꝓceptor achillis iustissim⁹ cētauroꝝ q populi thessaliq fuert vmbi Cētauri licoten⁹ equi q; tales cū primi equos ascēdissēt videbanť stipidis crediti filī⁹ neptuni i equū cōuersi & phyllirę nymphę q chirurgię multa ꝓcepta iuēit arq; cōscripsit. quiq; sup saxū recubātē i ātro achillē ferinis carnib⁹ adhuc crudis pauit & sanguie potauit. Nō erat nutrit⁹ iter equos & ēses sed circū calathos. i. vasculaviminea Calathi i qb⁹ puellæ rosas deferūt. vnde i bucco. Tibi lilia plenis Ecce ferē nymphæ calathis: aut arma sutoria. mūdūq; muliebrē: vñ Iuuenal' satyra. ii. Vos lanā trahitis calathisq; pacta refertis vellera & circū vellera saturata. i. tincta: roremuricis. i. sāguie cōchiliorū: hoc ē pur pura: & circū tenues lanas. q̄s seric⁹ sup. ppl⁹: sed patriū ꝓ gētili

Seres

ſumpſit. Nã ſeres dicuntur populi aſiæ ſcyticæ vt ſolino in collectaneis & plinio i ſeptimo naturalis hiſtoriæ placet mites & quietiſſimi inter ſe: apud quos arbores lanã proferũt nedũ frõdes. vñ georgi. i. Velleraq; vt foliis depectũt tenuia ſeres.) quas ergo ſericus pectit. i. decerpit: ab altis arboribꝰ & pẽſa. i. lanas pẽſas & carptas ad nendũ aptas: imitantia violas. i. colorẽ violarum. & imitantia purpureos vultus croci illius floris cuius radiolos ſeu lanugines galli ſaffranũ vocãt: & colores hyali. i. vitri ſeu vitrini (Hyalos eſt vitrũ dr. Eius aũt color viridis fere ẽ. imitaꝫ aũt illã georg. iiii. Mileſia vellera nymphæ Carpebãt hyali ſaturo phucata colore) & circũ colos crinitos. i. lanã aut lini corticẽ i crines hoc eſt tenues tricas fiſſũ habẽtes (Alexander fẽminiũ cẽſet: ſed cap & probus etiã maſculinũ: eſt aũt penſum ſeu inſtrumẽtũ nendi: cuiꝰ meminit ouidiꝰ meta. iiii. dicẽs Et colus & fuſus digitis cecidere remiſſis) exiſtẽs neſciꝰ tueri. i. ptegere: ſoliũ regale. i. ſedẽ ex ſolido ligno aut lapide ne adorirenꝫ reges fieri ſolitã: vt id ẽ poſtq̃ iuaſor regni videlicet Arbaciꝰ coegit auxilia iurata: id ẽ milites auxilia res cõiuratos (vt dictũ eſt) & ipſe iuaſor maturãs id eſt mature parans & colligẽs celeri manu arma (Quæres ſi celeri manu: quomõ ergo maturãs dicaꝫ. Maturũ enĩ dicitur quod neq; ſerius neq; citiꝰ q̃ decet fiat: ſed noris pro oportunitate celeriter factũ mature factũ cẽſeri poſſe: quia i cõiuratõe niſi celer fueris ſerus cẽſeberis) cinxit legiõibus ſubitis. i. ſubito collectis vrbẽ ſcilicet babilonią: attonitã: ipſe ſardanapalꝰ depoſuit tandem. i. poſt lõgã cũctationẽ: ſtamina. i. filavſi ſtamia fierẽt: aut reuera ſi texebat tũc forte ſtamina. & cõponens. i. cõgregãs raras acies: de plebe fugaci. i. fugere ſolita: quia ibelli & rerũ militartiũ iperita. exiit tãdẽ ipugnã cũ milite pigro. i. nõ exercito: vmbo æreus. i. curuatura ex ære clypei grauis p̃ſſit. ſ. ſardanapalũ: aſſuetũ armos molles. i. habẽtẽ armos hoc ẽ humeros molles aſſuetos: tunicis talaribꝰ. i. vſq; ad talos defluẽtibꝰ more muliebri. vt. i. poſtq̃ caua buccĩa. i. tuba: edidit ſignũ horribilis pugnę. & vt. i. poſtq̃ vox bellica. i. clãgor tubarũ aut ſtrepitꝰ cornuũ: ingreſſa cãpos patẽtes cecinit cãtu terrifico: timidoꝰ videlicet ſardanapalo: martẽ rigidũ: id ẽ prçliũ atrox cõmittẽdũ et aura leuis iſonuit crebris hinnitibꝰ. i. clangoribus lituorum. aut hinnitibꝰ equorũ potiꝰ Ipſe ſardanapalꝰ obriguit. i. ſtupore perculſus exanimatus fere cõcidit: oculi eius ſtupuere. i. obtuſi facti ſunt & manꝰ tremẽtes liquere lora. i. frena equi aut potiꝰ retinacula clypei quæ lora. i. corrigie ſũt & clypeꝰ cadẽs (q̃ ſup. ẽ res digna triũpho: qđ dicit p ironiã aut per ſarcaſmõ) Eſt autẽ ſarcaſmos ſcđm

Hyalus

Colus.

Solium

Maturũ.

Sarcaſmos.

Seruiũ ioc⁹ cũ amaritudie seu amara irrisione) oppressit, formicã natã de sanguieveteris myrmiones: puellæ illi⁹ atticæ in formicã versæ: q̃ edidit. i. p successum ꝓducit acre gen⁹ myrmidonũ viroꝝ q̃ sũt populi thessaliæ bellicosi socii achillis i bello troiano Granũ quod formica trahebat ẽ excussũ de forpice. i. si sic dicã tenella Est enim forpex tenella q̃ fabri foruũ. i. calidũ prẽdũt nostri. s. formicæ quę i ore granũ tũ forte tenebat: & ipsa formica moriẽs liquit sub puluere tristã vitam. i. animã indignantẽ a tali oppressam esse. Vnde virorũ fortiũ animę cũ idignatiõe corp⁹ linquere dicũtur i bello: sicut de turno dicit in fine æne. Vitaq; cũ gemitu fugit indignata sub vmbras. Dux sepult⁹. id est: stipatus & occultatus (quia latere voluit) tãta mole armorũ nõ poterat subducere. i. retrahere pedẽ e tãto bello. sine cæde. i. occisiõe alicui⁹: qa formicã occidit casu clypei quẽ p̃ timore ãplius tenere nõ valuit. Talis virt⁹ (ironia est) regnabat i pectore ignauo. s. sardanapali: ipe fugit p⁹ clarũ facin⁹. i. post q̃ formicã opp̃serat: & repetẽs cubile. s. puellaꝝ solitũ. i. assuetũ: & hoc armis depositis misit se i ignes. i. i rogũ ardẽtem quo se p̃cipitẽ dedit Nõ ei hic ignis significat amores: qa historia habet q⁹ se & diuitias suas cõstructa pyra icẽdio absũpserit: & ipe imitat⁹ sẽp mores fœmineos & artes. i. exercitia fœminea: moriẽs edidit hocvnũ corp⁹. i. facin⁹ aĩ fortis: qa se fortiter i ignẽ iniecit.

¶ Liber Secundus.

Ista regunt orbem: scelerumq; licentia regnat
Relligio contempta iacet: spretusq; deorum
Cultus abit: tritaq; fides iam pallida veste
Infirmis titubat pedibus: pessundata legum
Maiestas: tot monstra pios immania mores
Inuasere: silet probitas: pudor exulat: alas
Explicat ad limen pietas reditura paternum:
Vilis & attrita virtus in veste relictis
Viribus egrediens loca per deserta vagatur
Solaq; nam merces: laus. gloria fama. triumphus.

Gaudia. pax: successus: honor: reuerentia: cultus.
Maiestas. fauor. imperium. populiq; secures
Virtutum comites olim dum pinguia curuo
Iugera scindebat consul Romanus aratro
Et dum prima suis gaudebat ouilibus ętas
In scelerum fugere domos: dolus: arma: rapinæ:
Furta: venena: neces: veneres: iniuria: fraudes:
Insignes celebrant solēni laude triumphos.
Pallida velato virtus abscondita vultu
Qualis it amisso mulier viduata marito
Visa sub ambigua nocturnæ lumine lunæ
Sępius est: & sola die lugere per vmbras
Per loca syluosas inter frigentia valles
Qua dryades habitant vbi fessa quiescit oreas
Et audita procul tales effundere questus.

Ista regūt &c. Postq̄ descripsit auctor irruptionē & grassatio
nē septē vitiorū crimialiū: subinfert virtutis exiliū ac miserā
sortē. Sūt aūt q hic secūdi libri principū cōstituāt cū veriores codi
ces vnum tantum librum esse significent. q; si in tris quoq; libros
distiguere iubet conuenientius hic secundi libri initiū posueris q̄
vbi alti. quia neq; principium nouæ materiæ neq; caput sententiæ
illic erat: licut hic. vbi quia omnia facilia sunt. Ordo est. Ista scili =
cet abominā da vicia i supiori libro dicta: regunt orbē. i. mundū
hoc est hoies in sua seruitute tenēt: qa q facit peccatū seruus est pec
cati & licētia scelerū. i. mala pmissio seu ipunitas peccādi (accipit̄
ei fere i malā ptē) regnat. i. dñat. Relligio. i. timor dei cū charitate
cōtēpta. i. spreta: iacet. i. vilipendit̄ Sicut apud Quidiū paup vbiq;
iacet: & cultus deorū. i. dei & sā ctorū: aut cult⁹ diuin⁹. hoc ē latria
spē⁹: abit. s. i desuetudinē: neglectū & abolitionē: & fides iā pallida
i. egritudie aut negligētia qa ñ collit̄ veste trita. i. lacera & nō reno

nata: titubat. i. vacillat vicina casui. i. pedibus infirmis. i. qa pedes infirmos habet maiestas. i. verenda obseruāda & dignitas legū: est sup. pessundata. i. pedib⁹. cōculcata: tot imania mōstra. i. vitia quæ cōtra naturā sunt: inuasere pios mores: ꝓbitas silet: pudor exulat: pietas reditura. i. parās reditū & parata auolare ad limē paternū. i. ad deū a quo oē bonū & ois virtus: explicat. i. extēdit: alas more. s. auiū auolare volētiū Virtus vilis. i. parui æstimata & sola. i. deserta egrediens in veste trita: vagaꝫ p loca deserta: relictis vrbibus in quibus. s. vitia magis regnāt. Vagaꝫ inquā sola. Nā merces. i. ꝑmiū laus gl'ia fama triūph⁹: gaudia. pax. successus. i. ꝓsperitas ad bona aut honores acqrēdos. honor. reuerētia. cultus. maiestas. fauor. im periū. & secures populi. i. gladij quibus secāt colla noxioꝝ: hoc ē ptās iudicabilis in sanguinē & vitā: appositorie: comites. i. q̄ oīa erāt comites virtutū oli dū cōsul roman⁹. s. Curius aut Fabri⁹ aut Lucius Quinti⁹ Cicinatus (vñ Persius saty. i. sulcoq; terēs dētalia quinti Cū trepida ante boues dictaturā induit vxor. Et tua aratra domū lictor tulit. Et Virg. lib. vi. vel te sulco serane serētē) dū ergo cōsul romanus scidebat aratro curuo pinguia iugera. i. rura aut reuera iugera qa nō plus q̄ iugeri spatiū tūc appetebāt. i. quātū iugo boū vno die arare posset: & dū prima ætas. s. iuuēta gaudebat suis ouilibus. i. dū pastores pecoꝝ essent nobilissimi quiq; in adolescētia sicut & romulus & inter iudeos Abrahā Isaac Iacob: & filij Dauid quoq; rex) fugere in domos scelerū. i. sceleratoꝝ: hoc ē qđ Iuuenalis inqt saty. i. Aude aliqd breuibus gyaris & carcere dignū Si vis eē aliquid: ꝓbitas laudaꝫ & alget. Criminibus debēt hortos ptoria: mēsas Argētū vetus: & stātē extra pocula caprū &c. dolus arma sup. iniq sūpta. rapinæ furta. venena. i. intoxicationes aut veneficia. veneris. i. fornicationes ac stupra: iniuria. fraudes: celebrāt solēni laude insignes triūphos. i. nūc dñanť & oia ad nutū gerunt scelerati: virtus pallida abscōdita vultu velato visa ē sæpius sup. talis: qualis mulier it. i. ꝛgredit viduata. i. orbata marito amisso: visa ē inquā sub ābiguo lumie lunæ nocturnæ. i. in dubia luce & ita vix erat agnoscibilis. & visa ē lugere die. i. ꝛterdiu sola. i. ꝛcomitata quia oēs derelicti rūt eā: p vmbras: & audita est ꝓcul effundere tales questus. i. q̄relas p loca frigētia. i. desolata: sicut feruere dicit qđ a frequētibus fit vt primo æneidos. Feruet opus &c. inter valles sil uosas: in ea supple parte qua dryades. id deæ seu nymphæ arboꝝ: habitant: & vbi oreas: id est nympha montium quiescit fessa: idest dum fatigata est in abditissimis scilicet montium locis. sane dryades dicuntur eo q; Δρυς dicebatur olim omnis arbor q̄uis nunc Dryades

Oreas ꝑ quercu fere accipiatur. & oros dicitur mons Vnde hec oreas huius oreados et cętera.

¶ Querimonia virtutis.

QVr ego quę magni ſum ſemine nata tonantis
Et cœleſte genus ſenior ſublimibus aſtris
Deſeror? humaniſne vnq̃ fortaſſe negaui
Rebus opem? vel forte meis non amplius armis
Mundus eget? Cur nunc tanto ſurgente tumultu
Debilis hæc hominũ ſoboles tot milia contra
Ditigenum noſtra nullum munimen ab arte
Poſtulat? An validę non ſunt ad pręlia vires?
Nonne acies totidem: nonne eſt induſtria nobis?
Nonne animi? liceat de me mihi vera fateri
Fortunę domitrix ego ſum ſcelerũq̃ flagellum
Semper tela manu ferimus: cum crimine ſemper
Si genus humanum poſcat: ſunt aſpera bella:
In promptu nobis & opes: & miles: & arma:
Vtq̃ hominẽ tuear ſuperũq̃ in tecta reportem
Incolumem: ſtygias omnis demolior artes.
Ars mea mortales ad olympica regna deumq̃
Hortari: monſtrare vias quibus itur in altum
Aethera: ſum medium dirimens iter orbita recto
Limite qua monſtrantur adhuc veſtigia patrum:
Qua veteres cœlo digni petiere tonantis
Limen: vbi nitidis ſunt lactea flumina campis.

Neſcio delitias: nullum inſidioſa voluptas
Mecum fœdus habet: mihi lis de limite regni
Cum vitiis: multumq; inter contraria pugno
Nanq; meos inter regnum mihi contigit hoſtes.
Me labor aſſiduus valídam facit: ocia frangunt.
Et quotiens opus eſt armis exterrita nullis
Congredior vinci & ſuccumbere neſcia: ſiquod
Pondus ab aduerſis inſectum eſt caſibus æqua
Mente fero: ipſa homínẽ doceo variaſq; per artes
Erudiens paucis diis immortalibus annis
Perſimilem reddo: ſine me cognoſcere rerum
Non licuit cauſas:per me pulcherrima mundi
Machina quæ miris ſubiectum legibus orbem
Temperat expreſſo rapidi patet ordine cœli.
Me ſine quæ in magno numeris elementa ligantur
Corpore non poterant: nec ros nec fulmina ſciri.
Me duce nota ſoli vis eſt & mobilis vndæ.
Me quoq; ſumma patris pietas interprete conſtat
Vnaq; cum duplici ſimplex eſſentia partu.

Soli.i. terræ caue legas ſolis

QVr ego &c. Introducit virtutem ſeſe cõmẽdãtẽ: & vtilitatẽ ſui oſtentantẽ: querentẽq; q; ſic deſerat ab hominibus & expellatur a vitiis vnde graphice cõditionẽ virtutis commodaq; ac vires deſcribit. Ordo eſt. Cur. ideſt quam obrem ego(inquit virtus)quę ſũ nata ſemine magni tonantis. i. altiſſimo deo: q̃ ſum genus cæleſte: et ſenior. i. antiquior aſtris ſublimibus(Nõ recte ergo alexander Mas tantum ſenior: quia etiam fœminũ reperitur apud ſenecam: ſed fere tunc maſculinũ ẽ cũ ſubſtantiue ponitur in plurali nũero: nã cõparatiue vt hic nihil prohibetur eſſe cõe)cur ego

inquam deſeror.i. derelinquor:ne.i.an.negaui fortaſſe vnq̃ rebus humanis opē.i.auxiliū.q.d.minimevel forte mūdus nō eget amplꝰ meis armis.i.meis ꝓtectōibꝰ.q.d maxie nunc quoq; eget Cur nullū.i.nō vllū:cur hec debilis ſoboles .i. ꝓgenies hominum non poſtulat ab arte noſtra: vllū munimē.i. vllā ꝓtectionē contra tot milia ditigenū pro ditigenarū.i.demonū genitorū a dite .i. pluto ne:hoc eſt principe inferorū:nō quidē quantū ad naturā q̃ a deo ē: ſed quantū ad mores corruptos quos lucifero cōſentiēdo cōtraxerūt:vñ per imitationē filiiꝰ dici poſſūt. An noſtre vires nō ſunt valide ad prelia.q.d.maximevalideſſūt.vñ ſubdit.Nō totidem acies ſup. ſūt nobis quot.ſ.vitiis nōne induſtria eſt nobis:nonne animi ſūt nobis:Liceat mihi fateriverа de me.i.vt me cōmēdē vere & vt verū fatear. Ego ſū domitrix fortunæ:quia vt dicit Iuuena. Nullū numē habes ſi ſit prudētia:ſed te Nos facimus fortuna deā cœloq; locamꝰ.& ego ſū flagellū.i.perſecutio ſcelerū. Nos ferimꝰ .i.portamꝰ ſemper tela manu.i.parate ſumꝰ ſemp ad pugnā Aſpera bella ſūt nobis ſemp cū crimīe.i. magno peccato:ſi genꝰ huma nū poſcat opes:& miles & arma ſūt nobis in prōptu.i.paratiſſima Et vt ego tuear.i.deffendā hominē & reportē.i.reuelā hominē i columē.i.ſanū in tecta ſuperū.i.cęleſtiū(Nō dī incolumꝰ ſed icolumis vñ accuſatiuus eſt incolumē:ꝓ quo q neſciūt diſtiguere inter columē columis:& incolumē a noiatiuo icolumis deſcribūt icolumē ineptiſſime quidē. Ego demolior,i. diruo & quaſi molem deſtruo oīs artes ſtygias.i.ifernales.Ars mea ſup.eſt: hortari mortales.ſ.homines ad regna olympica.i.cœleſtia:& ad deum.i. contemplationē dei . & ars mea eſt monſtrare vias quibus itur in altū æthera.i.cęlū:id ei herculi monſtraſſe dī.Ego ſū orbita.i. via diſtimens mediū iter.i.cōſiſtēs in medio:recto limite qa vt dicit horati⁹.Virtus ē mediū vitiorū vtrinq; reductū:qua ſup.orbita:veſtigia patrū.i.ātiquorū mōſtranē adhuc : & qua veteres digni cœlo petiere limē tonantis.i.ſūmi dei.hoc eſt regnū cęlorū.vndeVirg. lib.vi.ænei. aut ardēs euexit ad æthera virtus. vbi flumina lactea .i.aiorū refectōes dulciſſime ſunt i cāpis nitidis . Ego neſcio delicias(vnde Hieronymus dicit:fieri non poſſe vt de deliciis qs trā ſeat ad delicias:& vt hic vētrē & illic mentē impleat)voluptas iſi dioſa.i.blāde decipiēs.nullū .i.nō vllū:nō habet vliū fœdus.i.cō merciū mecū.mihi eſt lis.i.ego habeo litē cum vitiis de limine regni.i.an ego an ipſa in animis hominū regnē & ego pugno inter multum contraria.nāq; regnum contigit .i. cū difficultate euenit mihi inter meos hoſtes:quia virtus eſt inter duo vitiꝰ interſe cō-

Virtus

traria & cũvirtute:cõtraria autem inter ſe pugnãt:vt fortitudo cõ trariaſ meticuloſitati & temeritati inter ſe contrariis inter quas ẽ ſimiliter liberalitas auariciç & prodigalitati.Modeſtia ſuperbiç & abiectioni :ſapiẽtia ignorãtiç et arrogãtiæ &c .Labor aſſiduus fa xit me validã:quia virtus in infirmitate perficit: ocia frangunt me & quotiens opus eſt ego exterrita.i.non nimiũ audax:nullis.i.nõ vllis nõ cõgrediorvllis armis: exiſtẽs neſcia vinci et ſuccumbere. Aliquod pondus.i. ſi qua vis aduerſitatis : iniectum eſt ab aduerſis caſibus:ego fero.i. patior & tolero æqua mente. Ipſa.i.ego doceo hominem:& ego erudiens hominẽ per varias artes:reddo.i. exhi beo ipſum:paucis annis.i.ſpacio paucorũ ãnorũ.i. intra paucos ã nos:perſimilem.i.valde ſimilẽ diis imortalibꝰ.i.ſuperis aut cœle ſtibus ſpiritibus. Non licuit.i. non fuit alicui permiſſum cogno ſcere cauſas rerum ſine me .i.ſine auxilio meo.Pulcherrima machi na mundi.i.ſtructura & fabrica totius vniuerſi que tẽperat orbem .ſ.cœlorum aut mundum totum ſubiectũ miris legibus : patet per me:& hoc ordine rapidi cœli expreſſo.i.declarato expreſſe.Elemẽ ta que ligantur numeris.i.numeratis proportionibꝰin magno cor pore.ſ.totiusvniuerſi.nec ros nec fulmina non poterant ſciri ſine me:vis.i.efficatia ſolis & vndæ ſcilicet maris mobilis: id eſt fluen tis & refluentis: aut quæ quia corpus liquidum eſt continuo mo ueri appetit:eſt nota me duce.i.ducente.Summa pietas patris ſci licet cœleſtis:cõſtat.i.manifeſta eſt:quoqꝫ.i.etiã me interpte.i.in terpretãte & docente:& vna ſimplex eſſentia.ſ.diuinitatis cũ du plici partu.i.nixu & ꝓductiõe:qa pater genuit filiũ.& pater & fili us producũt ſpiritum ſanctum qui ab eis procedit.

Ipſa feros hominũ docui componere mores:
Ipſa Solonigenas leges: præcepta lycurgi.
Plæbiſcita numę: magni conſulta draconis:
Biſſenaſqꝫ dedi tabulas: & ferrea iura.
Me duce regnarunt belus beliqꝫ nepotes
Et perſę libyciqꝫ duces:me præſide Roma
Floruit:& lata rerum ditione potita eſt.
Ipſa comes graiis aderam quom Troica contra

Pergama depulſis ex Aulide nauibus ibant:
Me duce romanus tyrias radicitus arces
Eruit: & ſolymas turres: bimarēq; corinthum
Atq; ſyracuſios Arethuſæ mœnia muros.
Belliger extremas duce me tulit arma per vrbes
Bacchus: & ardentes victricia ſigna per indos:
Nyſeamq; locans Arabis de nomine Nyſę
Dixit: & ad teretes hederas coniungere thyrſos
Pampineaſq; comas tremulis agitare corymbis
Menades inſtituens dionyſia feſta quotannis
Iuſſit ab ęoa fieri ſolennia pube.
Ipſa ego combuſtę retinent quę nomina mămę
Fœmineas ad equos turmas & ad arma paraui.
Plæbis ego ſolymę ſiccis veſtigia plantis
Per maris erecti pendentes vndiq; fluctus
Murorū in ſpeciem vada phœbo incognita duxi:
Me quoq; prima viros ratis inuentrice per altum
Aequor & audaci tulit aurea vellera curſu.
Alcides tot monſtra meis deformia vicit
Viribus: et quicquid muſis phœboq; vetuſtas
Aſcripſit noſtrum eſt: vates ego ſanctaq; vatum
Pectora melliflui diuino nectaris imbre
Largius irroro: dulciq; aſpergine luſtro.
Fons ego.Caſtalius:Palladq; ego:nomina plura

Res eadem:non ſum morbo confecta nec annis:

Incorrupta. vírens. immortaliſq; remanſi.

Cœleſtes etenim níhil ín me motíbus orbes

Sydera nil radíis poſſunt: nil lumine titan.

Ipſa fero &c. Proſeq; ĩcœptũ adhuc loquitur virtus dicẽs Ipſa .i. ego:docui cõponere.i.domare & reformare:feros mores hoim Ip ſa.i.ego dedi leges ſolonigenas.i.a ſolõe ſalaminio genitas ac tra ditas athenienſibus:& precepta licurgi illi⁹ lacedemonii legiſlato ris optimi.& plebeſcita numæ. Illius regis romanorũ religioſiſſi⸗ mi:& conſulta magni draconis legiſlatoris athenieñ.& ego dedi biſſenas tabulas.i.leges duodeci tabularũ q̃ a decẽ viris quo mo ⸗ do romã allatæ ſunt doceẽ.ff.de orig.iuris:& iura ferrea.i. duriſ⸗ ſima:quo modo a virgilio dicit Geor.ii.nec ferrea iura Inſanũq; forũ aut ppli tabulariavidit. Enumerat ergo fere iuris ſcripti:ſpe⸗ cies q̃ ſũt lex:p̃cepta.i.pricipũ placida ſeu decreta:plebiſcita: ſena tus cõſulta:leges duodeci tabulaꝝ & iura. Belus rex aſſyrioꝝ apud quos primũ regnũ fuiſſe q̃dã credunt:& nepotes.i. minores beli: hoc ẽ ab eo deſcẽdẽtes vſq; ad ſardanapalũ:& duces perſę & liby ci regnarũt me duce.i.pvirtutẽ & ſapientiã. vñ Prouer.viii. p me reges regnãt:& legũ cõditores iuſta decernũt .Per me prĩcipes in ĩperãt:& potẽtes decernũt iuſtitiã. Roma floruit me p̃ſide.i. p̃ſi ⸗ dio meo:veldũ ego p̃ſiderẽ & potita lata ditõe rerũ Ipa.i.ego ade rã graiis.i.grecis comes.i.ſocia expeditõis cũ.i.qñ ipi ibant.i.p fecti aut ꝓuecti ſunt ex aulide portu illo ĩ ſinu euboico quinquagi ta nauiũ capaci:cõtra pergama.i.mœnia troiç: & hoc nauibus de pulſis.i.violenter diductis.Roman⁹.ſ.populus aut dux ſcipio eru it radicitus.i.a radicib⁹ ſeu a fundamẽtis euertit arces tyrias.i. car taginenſes tyria didone cõditas:& turres ſolymas.i.hieroſolymi⸗ tanas:& corinthũ vrbẽ achaię florentiſſimã bimarẽ.i.iter duo ma ria incluſã:quã tamẽ ferocitate potius q̃ virtute vera euerterunt ro mani: atq; muros ſiracuſios.i.ſiracuſarũ pulcherrimæ ciuitatis ſi ciliæ a põpeio euerſæ:appoſitorie:mœnia arethuſæ.i. iuxta que a rethuſa fluui⁹ labitur. Bacchus ſcilicet liber belliger.i. belligerans tulit me duce arma ad extremas vrbes:ſcilicet indiæ:& tulit ſigna victritia per indos ardẽtes.ſ.æſtu ſolis:& ipſe locans.i. edificans Nyſeam vrbem illam clariſſimam in india teſte Herodoto & Cur⸗ Nyſæa. tio ſub radicibus montis quem Neron vocant: dixit id eſt nun⸗ Nyſa cupauit eam de nomine Nyſæ arabis.i.arabicæ hoc eſt quæ eſt in

Has tam graues ſtrophas ad virtutis præmia laborioſi qui aſſiduus eſt, vt aut poeta, aut alia ſtrictiori methodo in bonarum artium diſciplinis commendari poſſit, miſit Laborius.

fœlici arabia teſte diodoro ſiculo.lib.hiſto.i.ab eodē cōdita & ipe inſtituēs cōiūgere thyrſos teretes.i.haſtas pāpinis.i.frōdibus vitiū iuolutas: ad hederas.i.frutices illos i india naſcētes:& iſtituēs agitare tremulis corymbis.i.fructu hederaq; comas pāpineas.i. vitiū frōdes:iuſſit feſta dionyſia.i.bachanalia fieri quotānis ſolēnia .i.cū ſolēnitate: ab pube.i.pubeſcentiū multitudine æoa.i.oriēta li.Ego ipſa.i.eadē:paraui turbas fœmineas q̄ retinent noia mammæ cōbuſtæ.i.turbas amazonū mulierū ſcythicarū(Amazon enī dicit ab α priuatiua particula.i.ſine:& μαζοϛ.i.māma quaſi ſine māma altera quā exerunt aut inurūt ne arcui officiat:ſpernunt hæ mulieres connubia. Vnde Statius in achilleide. Poſcit amazonio cōnubia pellere ritu:bellatrices āt inclytæ fuerūt Et vt dicit Vir. lib.xi.ænei.Pulſant & pictis bellātur amazones armis)paraui inquā eas ad equos & ad arma.i.ad rē militarem. Ego duxi veſtigia id ē pedes plæbis ſolymæ.i.iudaicę hoc ē filioq; Iſrael in exitu de ægypto: plātis ſiccis p fluctus maris.ſ.rubri erecti.i.ſuſpēſi pēdētes vndiq;.i.abvtraq; parte in ſpeciē muroq; appoſitorie vada incognita.i.nō prius iſpecta:phœbo.i.ſoli.Ratis prima.ſ.argo tulit quoq;.i.etiā viros.ſ.argonautas:per altū æquor.i.mare profundū & tulit.i.abſtulit audaci curſu(quia audax nimirū fuit quiſquis primus nauigauit.Vñ Horatiꝰ primo carminū.Illi robur & ęs triplex Circa pectus erat:qui fragilē truci cōmiſit pelago ratem. Primus: nec rimuit præcipitem aphricū decertantē aquilonibus,Et paulo poſt Quē mortē timuit gradū Qui ſiccis oculis monſtra natantia Qui vidit mare turbidū &c. Sane danaus primus dicit inuexiſſe nauim in græciam ex ægypto: cū ante ratibus.i.cōnexis trabibus nauigaret.Lōga aūt naui Iaſonē primū nauigaſſe philoſtephanus auctor eſt vt ſcribit Plinius libro.vii. Diodorus vero libro.vi.ait. Neptunū ſecundū cretenſes primū nauigandi arte inuēta claſſem inſtituiſſe eiuſq; pfectū eſſe a ſaturno factū:qua propter traditū eſt poſterius neptunū mari imperaſſe: ſacraq; ei a nauigantibus facta. hic ego loquitur de longa naui que argo dicitur: vñ in buc.& altera q̄ vehat argo)vellera aurea: ex colchoq; inſula.Alcides.i.hercules vicit meis viribus tot deformia.i.immania & turpia mōſtra:vt hydrā:cacū.antæū.leonē.taurū.gerionē.diomedē thraciū.cerberū &c.Et quicquid vetuſtas ſcripſit muſis & phœbo.i.qcquid bonæ artis inuētū eſt:eſt noſtrū.i.virtutis.Ego.ſ.virtus irroro.i.irrigo largiꝰ.i.abūdāter aut largiꝰ q̄ cæteros diuino ibre melliflui nectaris.i.ifuſiōe cęleſti igenij ac doni ſancti ſpūs : vates.i.,pphetas & poetas: & ſancta pectora vatū: & ego luſtro. i.purifico pectora

Amazon

Prima nauis

vatū: dulci aſpergie.i.aſperſione Ego ſup.ſum fōs caſtali⁹ muſis i phocide ſacer:q̄ pro et ego ſup.ſum pallas/ Legēdū puto pallaſq̄ ego qa pallas vltimā corripit:& nō vacatq̄) Noīa ſup. ſūt plura. i. multa &diuerſa:res ſup.ē eaď. Ego nō ſū cōfecta morbo:nec ānis .i.ſenio:ego ſū icorrupta.virēs.i.ſemp vigēs:& remanſi imortalis Etei orbes.i.ſphæræ cœleſtes nihil poſſūt in me motib⁹.i.tēpora li reuolutōe reg:/ſidera nil poſſunt i me radiis ſup.ſuis & titā.i.ſol nil pōt ſup.i me:lumie.i. violētia luminis ſui:hoc ē non ſū ſubiecta corruptibilitati & trāſmutabilitati rerū corruptibiliū & tēporaliū:quia virtus ſenio perficitur & annoſitate ſplendet.

Poſt igitur tantorū operū experimenta: fidemq̄
Deſeror ignotis errans ingloria campis.
O vere ingrata & meritorum oblita meorum
Sęcula: nec priſcæ quicq̄ ſeruantia laudis.
O Numa romulidū ſanctiſſime voſq̄ Catones
Maſcula progenies: tuq̄ o metuende ſecuri
Et celtę ſpolio inſignis Torquate ſuperbo:
Voſq̄ genus Decii ęgregium: tuq̄ optime Quinte
Eximium patriæ decus:& tu magne quiritum
Maxime:quo Cęſar fortuna & crimine tantum
Clarior eſt: vobis iſta cum gente profana
Iudicibus ſi fas eſſet contendere coram
Dicere veridicis cauſam ſermonibus auſim.
Sola queri poſſum: mecumq̄ ſubilice muta
Teſtis vbi nemo niſi numina conſcia recti
Arguere ingratas gentes oblitaq̄ mores
Corda meos: mea ſit tacitis querimonia ſyluis

Nota: nec ad ſtolidi veniat conſortia vulgi.
Patrono mea cauſa caret: quia pectora plena
Perfidiq; faſtuq; animos tollente ſuperba
Ire per anfractus audent impune malorum:
Aduerſaſq; ſibi leges inimicaq; iura
Frangere & audaci culpas defendere vultu
Propterea ſanctis ratio cum moribus vrbes
Iam fugit & magni rector moderaminis ordo
Poſthabitis terræ ſolum regit æthera curis
Sceptra ſcelus rapuit: poſitis cuſtodibus omnis
Scrutatur regni fines adituſq; tuetur.
Scire pati ſanctũ eſt: partem deus omnibus æquam
Seruitii imperiiq; dedit: non omnia ſemper
Aſtra: ſed alternis nunc hoc nunc imperat illud.
Delia regnabat mundiq; tenebat habenas
Cum moles æquanda ioui conſurgeret: & cum
Saxa gyganteæ voluebant ardua vires.
Tum primũ ignotis homines ſermonibus vſi
Diſtinctoſq; habuere ſonos. duce marte profuſum
Aequor in aerios miſit vada cærula montes
Triſte reluctando non eſt leue vincere fatum
Conariq; polos & fortia ſydera contra.
Nauis vt aduerſa remo cum impellitur vnda

Fortia ni totis incumbant brachia neruis
Ictibus & crebris instent non vincitur amnis
Cedendum est: leges in idonea tempora nostræ
Peruenient dabitur nostris sua moribus ætas.
Nec ꝙ sola vager doleo perdenda virorum
Milia tot: tantamꝙ dari prædam queror orco
Non pereo deserta: perit qui deserit: error
Alligat errantem: mea si tamen ora fuissent
Fas homini viuũꝙ decus formamꝙ tueri
Non illum blandis vnꝙ peritura voluptas
Flecteret illecebris nec ficto falleret ore.
Sed mihi secretum voluit pater esse decorem
Vt labor obluctans iniucundiꝙ dolores
Humanos acuant animos: post perdita primę
Munera iustitiæ veterũꝙ infausta parentum
Exilia & pressos iniecto fomite sensus.
O miserum mortale genus Quid debuit vltra
Pro te proꝙ tua deus attentare salute?
Vltra immortales animos superaddidit artes
Ornamentum ingens: sociam me tradidit: ipsum
Se tibi pollicitus: cœli tibi limen apertum:
Et fugis auctorem: seruatoremꝙ ducemꝙ:
Et chaos obscurum claro pręponis olympo?

Olympo ſedes vbí ſunt: & templa tonantis:
Quí níue non albet: nulloq; madeſcit ab ímbre:
Nec quatítur ventis: nec fulmíne vapulat vllo.
Gliſcit íbí ſíne fíne quíes ſíne fíne voluptas
Pax ęterna: iubar ſtellis & apollíne maíus:
Ah genus íngratum: fera mens ígnobíle ſemen:
Degeneres anímę: mores ímítata ferarum
Progenies: talí proles índígna parente.
Nam pater eſt deus ípſe tíbí: tíbí maxíma tellus
Paret. & íllíus dono tíbí míſítat aer:
Vnda ſubeſt: ſeruítq; tíbí neptunía doris.
Tu refugis: patremq; negas: tot dona ferentem
Díſſímulas: Quę pœna tuís erroríbus æqua eſt?
Quę ſceleri tormenta tuo debentur? & audes
Aſtríferos oculis ſpectare rebellíbus orbes?
Aſtra tíbí clariq; ſuis quos aſpícís ígnes
Motíbus ímperío patris hęc alimenta miníſtrant.
Dum tíbí dumq; tuo patrí ſe ſubíícít orbís
Totus & aſſíduo properans obtemperat vſu
Tu venerí ínſudas: auidiq; voragíne ventrís
Rumperís: eſcarumq; ferens graue pondus anhelas.

Poſt igitur tãtorũ &c. Cõtinuat virtus querelas ſuas cũ execratione ingratitudinis dicẽs. Igiſque idignatiua hic ẽ pticula .q.d. Id ne iuſtũ igiſ eſt cũ oia bene geſta per me geſta ſit. cũ ſit mihi tãtus

decor formę imarcessibil' & i extiguibilis: q; ego deseror post expi
mēta & fidē tātoꝝ operū deseror iquā errās i gl'ia.i.sn̄ gl'ia: i cam
pis ignotis: O vere igrata scl'a: & oblita meoꝝ meritoꝝ: nec seruā
tia qcq̄.i.aliqd: prisc æ.i.ātiquæ laudis. O numa.s.pōpili: sctissime
romulidū pro romulidarū.i.romanoꝝ: nō tamē fuit romanus: sed
romanoꝝ rex: & o vos catones.s.maior & minor cēsorie & vticē=
sis: appositorie: ꝓgenies mascula.i.viril': & tu o Torquate.s.māli
metuēde.i.formidāde: securi.i.ꝓpter securi q̄ filiū occidisti: & isi=
gnis.i.isignite: supbo spolio.i.aureo torq̄: celtæ.i.galli: hoc ē gal=
lo detracto: & vos o decij p̄.s.& fili appositorie: egregiū.i.nō vul
gare gen⁹: & tu o quite fabi.s.optime.i. p̄stātissime existēs eximiū
dec⁹ patriç. & tu Magne.s.pōpei maxīe q̄ritū.i.romanoꝝ: quo.s.
pōpeio: cæsar.s.iuli⁹ ē clarior tm̄.i.tm̄mō fortuna.i. victoria q̄ fæ
pe iniqs cōferr̄: & crimīe.s.tyrānidis si fas eēt cōtēdere cū ista gē=
te ꝓphana.s.vitioꝝ: corā vobis iudicibus: ego ausim dicere causā
sup.meā veridicis sermōib⁹ (Incipit āt dicere sic. Sola q̄ri possum
&c. sed ne illotis vt aiūt pedib⁹ tm̄ historiaꝝ mare supgress⁹ culper
dictoꝝ virorꝝ historias q̄ ad manū sūt ita ex Pli.i de lustrib⁹ viris
habeto De numa ei dicit sic Post cōsecrationē(.i.i deū trāslatōnē) Numa
romuli cū diu iterregno (.i. vacatōe regis iter duoꝝ.i.p̄cedētis&
succedētis regū regna) sedītiōes orirēr: Numa pōpili⁹ pōponiꝫ fi
li⁹: Curib⁹ oppido sabinoꝝ accit⁹: cū adducētib⁹ ciuib⁹ romā ve=
nisset: vt ppl'm ferū relligiōe molliret: sacra plurima istituit: qdē ve
ste fecit: virgies vestales legit: flamies(.i.sacerdotes) tres dialē(.i.
iouis q dius dr̄ & diu⁹) martialē: qrinalē: Salios martis sacerdotes
quoꝝ prim⁹ p̄sul vocat': alios duodecim istituit Pōtificē maximū Prę sul q;
creauit. Portas iano gemio ędificauit. Annū i.xii. mēses distribuit p̄sit salijs
additis ianuario & februario Leges quoq; pl'imas & vtiles tulit: dictus.
oia iussu Egerie nymphę vxoris suę se facere simulās. Ob hāc tātā Salij āt a
iusticiā bellū ei nemo itulit. Morbo solut⁹ i Ianiculo sepult⁹ ē: vbi saltando
p⁹ānos arcula cū libris a Terētio quodā exarata ē: q libri qa lęues qa sic āci
quasdā sacroꝝ causas cōtinebāt: ex auctoritate patrū cremati sūt. le ferebāt
De catonib⁹ dicit idē sic. Marc⁹ Porti⁹ Cato genere tusculan⁹ ava Libri nu
lerio flacco romā sollicitat⁹: tribunus militū in sicilia: quæstor. sub mæ cur
scipiōe fortissim⁹: prætor iustissim⁹ fuit In prætura Sardiniā sube cremati
git vbi ab Ennio græcis litteris instituit⁹: cōsul celtiberos domuit sint.
Et ne rebellare possēt: litteras ad ciuitates singl'as misit vt muros M.P. Ca
diruerēt: cū vnaquæq; sibi iperari putaret: fecerunt: Syriaco bello to.
tribunus militū sub marco attilio glabriōe occupatis thermopilaꝝ
iugis subsidiū hostiū depulit. Cēsor Luciū flaminiū consulatē se=

natu mouit: q; ille in gallia ad cuiusdã scorti spectaculũ vectũ quẽ dã a carcere in cõuiuio iugulari iussisset Basilicã suo noie prim⁹ fecit. Matronis ornamẽta erepta appia lege/repetẽtibus restituit: ac cusator assiduus malo⁹ Galbã octogenari⁹ accusauit. Ipe quadragiesquater accusat⁹ glorioſe absolutus Carthaginẽ delẽdã cẽsuit: Post octoginta annos filiũ genuit. Imago cuius funeris gra ꝓduci solet. hec ille. Catonis aũt posteriorꝫ: qui ꝓnepos huius erat & vticensis agnominatus: vitã descripsit fere Liuius libro cẽtesimo & multis sequẽtibus vt ex epitomatis cõstat (libri aũt non extãt) declarat etiã Lucan⁹ ꝓ plurima parte: Nec quisq; eius tẽporis est q eius viri nõ meminit. Erat stoicę disciplinę sectator maxim⁹ & studiosissim⁹ vsq; adeo vt ne in senatu quidẽ a lectione cessaret: ostẽdens nimirũ aliis tẽpora deesse: alios supersse tẽporibus Et qđ ad hũc locũ facit docebat vt auctor ẽ salusti⁹ rempublicã magis virtutibus q; armis tuendã eẽ dicẽs Nolite existimare maiores nr̃os armis rẽpublicã ex parua quidẽ fecisse magnã Si ita eẽt: qrites. mnl to maiorẽ eã nos haberemus: quippe sociorũ: ciuiũq; præterea & armorũ atq; equorũ maior nobis copia q; illis est. Illis nãq; domi industria foris iustũ impiũ animus in cõsulendo liber: neq; libidini neq; delicto obnoxius. Pro his nos luxuriã atq; auaritiã habem⁹. Publicã egestatem. priuatã vero opulentiã laudamus. diuitias seqmur atq; inertiã. Inter bonos & malos discrimẽ nullũ: oia virtutis prȩmia ambitio possidet &c. vt aũt docebat ita viuebat castissim⁹ & cõtinentissimus maximusq; reipublice amator: vnde Cęsari eius occupatori acerrimus hostis extitit: quo circa cũ eum victorẽ põpeii audiret: vticæ que est aphricæ ciuitas p⁹ carthaginẽ secũdã lecto platonis de imortalitate aiç libro: post grauẽ orationẽ seipsũ interemit: vnde vticensis dictus est: atq; ita dicit horati⁹ cæsarẽ oia vicisse preter atrocẽ animũ catonis. Moralia plurima scripsit e q bus excerptum dicũt opusculũ: qui cato inscribit Ex sentẽtiis aũt eius hecvna circũfertur. Humana vita. pprie veluti ferrũ est. quod si exerceatur cõteritur quidẽ cũ splendore. si non exerceatur fœda cõsumitur rubigine De eius morte diu⁹ augustin⁹ i primo de ciuitate dei. ca. xxiii. &. xxiiii. docet nõ prudẽter obitã: nec idicẽ fuisse honestatis turpia ꝓcauẽtis sed ifirmitatis aduersa nõ sustinẽtis: quod & ipse Cato i filio demõstrauit. Nã si turpe erat sub victoria cæsaris viuere: cur auctor hui⁹ turpidinis pr̃ filio fuit quẽ de cęsaris benignitate sperare ꝓcepit? Cur nõ & illũ (inquit Aug.) secum coegit ad mortẽ? Nã si eũ filiũ qui cõtra imperiũ i hostẽ pugnauerat etiã victorẽ laudabiliter torquat⁹ occidit: cur victus victo fi-

Cato vticensis

Torquatus,

lio pepercit Cato qui nõ pepercit sibi:&c. De Manlio autem torquato lati⁹ sic differit Plinius. Titus Mãlius Torquatus ob ingenii & linguæ tarditatẽ a patribus relegat⁹: cũ audisset ei diẽ dictã a põpeio tribuno plebis noctu vrbẽ petiit. Secretũ colloquiũ a tribuno ipetrauit & gladio stricto dimittere accusationẽ terrore multo compulit. Sulpitio dictatore tribunusmilitũ gallũ ꝓuocatorẽ occidit:torquem ei detractum ceruici suæ indidit. Cõsul bello latino filium suũ ꝙ cõtra imperium pugnasset securi percussit. Latinos apud veserim fluuium decii collegæ deuotione superauit cõsulatum recusauit:ꝙ diceret neq; sepopuli vitia: neq; illũ seuerita tem suã posse sufferre. De deciis aũt dicit idẽ sic Publi⁹ deci⁹ pater bello samnitico subvalerio coruino:& cornelio cosso cõsulib⁹ tribunusmilitũ exercitu in angustiis Gauri mõtis isidiis hostiũ clauso:accepto qđ postulauerat p̃sidio in superiorẽ locũ euasit:hostes terruit. Ipse intẽpesta nocte per medias custodias sõno oppressas i columis euasit. Ob hoc ab exercitu ciuica corona de quercu (q̃ dabatur ei qui ciues ĩ bello seruasset) obsidionali (scilicet aurea quæ dabatur ei qui obsidione ciues liberasset) donat⁹ est Consul bello latino collega Mãlio torquato positis apud veserim fluuium castris:cũ vtriq; consuli sõnio obuenisset eos victores futuros quorum dux in p̃lio cecidisset cũ collato cum collega sõnio cõuenisset:vt cuius cornu in acie laboraret:iis diis se manibus deououeret inclinãte sua parte secum hostes per valeriũ põtificem diis manib⁹ deouuit: impetu in hostẽ facto victoriã suis reliquit. Publius autẽ deci⁹ decii fili⁹ primo consul de samnitibus triũphauit. Spolia de iis cereri cõsecrauit. Iterũ & tertio consul:multa domi militiæq; gessit:quarto cõsulatu cũ fabio maximo:cũ galli:samnites: vmbri:tusci cõtra romanos cõspirassent:ibi exercitu in aciẽ deducto & cornu inclinãte exemplũ patris imitat⁹: aduocato marco liuio põtifice hastę insistens et solennia verba respõdẽs se & hostes diis manibus deouuit. Impetu ĩ hostes facto victoriã suis reliquit Corpus a collega laudatum magnifice sepultũ est. Quiti aũt multi fuerũt: vt Quintus fabius rutilanus de quo idẽ sic Quintus Fabius Rutilanus Primus ex ea familia ob virtutem maxim⁹ magister equitũ a papirio securi pene percussus. primũ de apulis & nucerinis. iterum de samnitibus:tertio de gallis:vmbris:marcis: atq; tuscis triumphauit. Censor libertinos tribu amouit. Iterum censor fieri noluit dicens nõ esse ex vsu reipublicæ eosdem cẽsores sepius fieri: Hic primus instituit vti equites romani idibus quintilibus(id est vt nũc a iulio dicim⁹ iuliis) ab ęde honoris eqs isidẽtes

Deuotio ẽ qua qs se morti addicit

obsalutẽ alterius

Deci⁹ pẽ

Corona ciuica

Obsidionalis

Decius filius

Quit⁹ rutilanus

in capitoliū trāsirēt. Mortuo huic tm̄ çris populi liberalitate cōge
stū: vt ide fili⁹ viscerati onē & epulū publice daret. Itē quint⁹ Lu-
Quit⁹ lu ctatius ctati⁹ de quo idē sic. Quit⁹ luctati⁹ Catul⁹ primo punico bello tre
centis nauib⁹ aduersū pœnos ꝓfectus: sexcētas eoꝝ naues cōmea
tib⁹ & aliis onerib⁹ ipeditas duce himilcone apud ęgates īsulas ī-
ter siciliā & aphricā depressit. finēq; bello iposuit. Pacē petentib⁹
hac cōditiōe cōcessit: Sicilia & Sardinia & ceteris īsulis itra italiā
aphricāq; decederēt: hispania citra hiberū abstinerēt: Itē quintus
Quitus fabi⁹ maxim⁹: de quo idē sic. Quit⁹ Fabi⁹ maxim⁹ cūctator. vt ve-
Fabi⁹ ma rucos⁹ a verucis i labris. ita ouicula a clemētia morū dict⁹ Cōsul de
xim⁹ ouí ligurib⁹ triūphauit. Hānibalē mora fregit. Minutiū magistrū eqtū
cula iperio çquari sibi passus ē: & nihilominus periclitāti subuenit. Hā
nibalē in agro phalerno inclusit: Manliū Statiliū tranſfugere ad
hostes volētē equo & armis donatū retinuit: & Lucano cuidā for
tissimo ob amorē mulieris infrequētī cādē ēptā dono dedit. Ta-
rentū ab hostib⁹ recepit. Herculis signū ide trāslatū in capitolio
dedicauit. De redēptione captiuoꝝ cū hostib⁹ pepigit: qđ pactū
cū a senatu īprobaret: fūdū suū ducētis milib⁹ vēdidit & fidei sa
tisfecit. Hec ille Fuerūt & alii cōplures: sed de rutiliano aut ouicu-
C. Pōpe la loquivideт. De pōpeiovero alibi dixim⁹. at si iterū auditevocat
ius ma- sic ex eodē habeto: Cnei⁹ pōpei⁹ magn⁹ ciuili bello syllæ ptes se-
gnus cut⁹ ita vt ab eo maxīe diligereт Sicilia sine bello ꝓscriptis rece-
pit. Numidiā. Iarbę ereptā masimissę restituit Vigesimo sexto āno
nat⁹ triūphauit Lepidū acta syllæ rescindere volētē priuat⁹ italia
abrogauit. Prætor i hispania ꝓcōsul miss⁹ sertoriūvicit. Mox pira
tas itra quadragesimū diē subegit. Tygranē ad deditionē: Mithri
datē ad venenū cōpulit. Deide mira fœlicitate rerū nūc i septētri
one albanos colchos: enochios: caspios: hiberos: Nūc in oriente
parthos. arabas: atq; iudeos: cū magno sui terrore penetrat Prim⁹
i hircanū. rubrū et arabicū mare vsq; puenit. Mox diuiso orbis im
perio cū Crass⁹ syriā: cęsar galliā: pōpei⁹ vrbē obtineret. p⁹ cædem
crassi cęsarē dimittere exercitū iussit. Cui⁹ ifesto aduētu vrbe pul-
sus in pharsaliavict⁹: ad ptolemeū alexādriæ regē fugit. Hui⁹ lat⁹
sub oculis vxoris & liberorū a Septimio ptolemei p̄fecto mucro
ne confossum est. Iam defuncti caput gladio precisum vsq; ad ea
tempora fuerat ignoratum. Trunc⁹ nilo iactatus a Seruio Codro
rogo inustus humatusq; est inscribente sepulchro. Hic positus est
Magnus Pompeius. Caput ab achilla ptolemæi satellite ægyptio
velamine inuolutum cum annulo Cæsari præsentatum est. Qui
non continens lachrymas illud plurimis & p̄ciosissimis odorib⁹

cremandum curauit. Hec ille. Vereor aũt ne de virtute istor̃ q̃ me dio gaudet locut⁹ culper mediũ nõ tenuisse dũ ꝓlixi⁹ ista exequor sed videãt qculpant ne ipsi peccent temerario iudicio: ꝓ locis enĩ cõtrahẽda aut dilatãda ẽ interp̃tis explanatio. Verũ ad ordinẽ re deo) Ego inqt virtus possũ sola queri. i. lamẽtari & deponere q̃relas. & possũ arguere. i. rep̃hẽdere (vñ peccãt q arguere ꝓ argumẽtari accipiũt) gẽtes ingratas: & corda oblita meos. i. ꝓbos: mores possũ inquã arguere sub ilice. i. arbore illa glandifera: muta. i. vbi silẽtiũ est: & vbi nemo est mecum testis nisi numina cõscia recti. i. dij rectũ colẽtes. Mea q̃rimonia. i. querela: sit nota siluis tacitis. i. silẽtibus (Nã a silẽdo dictæ sunt) nec veniat ad consortia. i. cõmunionẽ & notitiã vulgi stolidi. Mea causa caret patrono. i. aduocato & defensore: qa pectora. s. hoim plena pfidiæ & supba. i. elata fastu tollẽte. i. efferẽte aios audent ire impune. i. passim & sine punitione: ꝓ anfractus. i. curuos calles & regiones sinuosas malor̃. i. i quib⁹ residẽt vitia: & audẽt frangere. i. annichilare: delere: & abrũpere leges aduersas sibi: & iura inimica sibi: & audẽt defẽdere culpas audaci vultu. Propterea. i. & ideo: ratio. i. discretio & æquitas fugit iã cũ fãctis morib⁹. vrbes: & ordo existẽs rector magni moderaminis. i. gubernatiõis. s. toti⁹ vniuersi: regit solũ æthera. i. cælũ & orbes cęlestes iter quos ordo sernať: & hoc curis terrę: posthabitis. i. neglectis & derelictis. Scelus. i. iniqtas: rapuit. i. vsurpauit: sceptra. i. gubernationẽ terræ: & scrutať oẽs fines regni: & tueť. i. defendit: adit⁹. i. accessus: & hoc custodib⁹ positis. i. cõstitutis ad hoc. aut p̃sidio impositio Sanctũ ẽ scire pati. i. habere patiẽtiã (Nã virt⁹ vidua ẽ quã nõ patiẽtia firmat: vnde de ea auctor noster tris aureos libellos cõdidit) de⁹ dedit omnibus æquã. i. æqualẽ partem seruitij & imperij. i. seruitutis & dominij: aduersitatis & ꝓsperitatis quã rem Boetius dicit apud veteres significatã per duo dolia q̃ fingebãtur in limine iouis: alterũ amaritudinis aduersitatũ: alterũ dulcedinis prosperitatũ plenũ: e quib⁹ vicissim oẽs bibũt.) Nõ omnia astra imperãt sup. semp: quia ab astrologis distiguũtur varia astror̃ dominia. Hoc sup. astrũ iperat nũc. i. vno tẽpore & illud. i. aliud iperat nũc. i. alio tẽpore: alternis sup. vicib⁹ aut alternatim. delia. i. luna quæ ẽ citima hoc ẽ infima & ꝓxima terris: regnabat & tenebat habenas mũdi cũ. i. quando moles. s. gigantũ terrigenarũ: æquãda ioui. i. volẽs ęquari ioui cõsurgeret. i. moueret bellũ cõtra iouẽ: & cũ vires giganteæ voluebant ardua saxa. i. scdm fabulas mõtes saxosos accumulabant (vñ metamor. primo. Neue foret terris securior arduus ęther. Affectasse ferũt regnum cæleste

gigantes. Altaq; cõgestos struxisse ad sydera montes. Tũ pr̃ oipotens misso pfregit olympũ Fulmie. & excussit subiectũ pelion os se &c.) aut si ad historiã respicis: accumulabãt saxa. i. lateres ad cõstructionẽ turris babiloniæ: vñ subdit: hoies vsitũ. i. tũc primũ ser monib⁹ ignotis (quia tũc facta ẽ cõfusio liguarũ: vñ babilõ cõfusio iterp̃tat̃) et habuere sermones distictos: Nam vt dicit gene. xi. Erat terra labii vni⁹ & sermonũ eorũdẽ Cũq; proficiscerẽt de ori ẽte iuenerũt cãpũ i terra sẽnaar & habitauerũt i eo. Dixitq; alter ad ꝓximũ suũ. venite faciam⁹ lateres & coquamus eos igni: faciam⁹ nobis ciuitatẽ & turrẽ cui⁹ culmẽ pertigat vsq; ad cęlũ & celebrem⁹ nomẽ nr̃m añq̃ diuidamur in vniuersas terras: vide reliqua ibidẽ & habuere sonos distictos. Aequor. i. mare: pfusũ. i. extẽtũ & ꝓcul fusũ tpe diluuii: misit vada cerula. i. cærulei hoc est marini coloris: i mõtes aerios. i. i aera extẽsos & hoc marte. i. ifluẽtia martis quę lunę aduersat̃ duce. i. ducẽte: aut forte legẽdũ est morte duce: qa oia viuẽtia i terris p̃terq̃ i arca cõseruata moriebãt: vincere fatũ triste. i. violẽtiã cęli iimicã & durã: non ẽ leue. i. facile: & conari cõtra polos & fortia sydera. i. fortẽ ifluẽtiã & icliationẽ siderũ vt i. quẽadmodũ cũ nauis ipellit̃ remo: vnda aduersa. i. aduersante & cõtrafluẽte. amnis. i. ipetus fluminis: nõ vincit̃ ni. i. nisi brachia fortia. s. remigũ icũbãt totis neruis. i. viri⁹ suis & nisi instẽt crebris ictib⁹. Cedẽdũ ẽ sup. iniquitati nũc dominanti: hoc est cedere cogor leges nostræ hoc ẽ virtutis peruenient i tpa idonea. i. oportuna: sua. i. debita & propria ætas: dabit̃ nr̃is. i. probis: morib⁹: hoc ẽ aliqñ virtus erit i precio. Nec doleo (inquit virt⁹) q; ego vager sola sed sup. queror tot milia virorũ perdẽda sup. eẽ: & q̃ror tantam prędã dari orco. i. iferno: Ego deserta. i. q̃ deseror ab hoib⁹ nõ peo: sed sup. is. s. peccator qui deserit sup. me pit: error alligat. i. astringit errãtẽ. i. cũ q errat: hoc est vitia videnẽ dulcia: & suis illecebris irretiũt atq; illaqueũt miseros mortales: tũ si fuisset fas homini: tueri. i. inspicere mea ora faciẽ: & viuũ decus et formam sup. me am voluptas peritura. i. quæ cito peribit nõ flecteret illũ blãdis illecebris. i. illectionib⁹: nec falleret. i. deciperet ore ficto. i. simulato Virtutis pulchritudinẽ inuit persi⁹ saty. iii. dicens: Magne pr̃ diuum fœuos punire tyrannos Haud alia rõne velis cũ dira libido. Mouerit ingeniũ feruẽti tinctaveneno Virtutẽ vt videant intabe scantq; relicta &c. Quod idẽ Cicero in libris officiorum de sapientia prædicat: vt videlicet si oculis aspici posset incredibilẽ sui i duceret amorem: Voluptatis aũt delectationẽ cito pire Docet Cato apud. A. gelliũ lib. xv. capite primo dicens ad milites suos nu-

mātiæ. Cogitate cū animis vestris si quid vos p laborē recte fecerītis labor ille a vobis cito recedet: benefactū a vobis dū viuetis nō abscedet. Sed siqua p voluptatē neqter feceritis: voluptas cito abibit neqter factū illā apd vos sēp manebit &c.) Sed pr̄ s. deus: voluit decorē eē mihi secretū. i. iuisibilē oculis corpalib⁹: vt labor obluctās. i. dur⁹ & dolores iiucūdi. i. molesti: acuāt aios humanos (qa vt cū apl'o dixi virt⁹ in ifirmitate pficit) p⁹ munera primæ iu stitiç. s. originalis (qua caro & spirit⁹ fuisset cōsentientes nūc āt caro luctaf aduers⁹ spiritū) pdita. i. amissa p peccatū adç & p⁹ ifausta exilia veterū. i. primoꝝ parētū: & post sensus pressos fomite. i. incitamēto culpæ originalis: iniecto. i. violēter imisso. O miserū genus mortale: qd debuit de⁹ attētare vltra. i. preter ea q̄ fecit ꝓ te & p salute tua: quasi dicat nihil: quia oia fecit q̄ fieri cōuenit Ipe enī sup addidit vltra aios mortales artes & ingēs ornamētū: & tradidit me. s. virtutē socią: hoc est dedit animis imortalib⁹ scientias & virtutē pollicitus tibi o homo sup. seipsū: qa tantæ capacitatis est anim⁹ human⁹ vt eū explere atq; satiare pter deū possit nihil. limē cæli ē apertū tibi: aut de⁹ pollicit⁹ est limē cæli apertū tibi. et. i. at tamē vel nihilomin⁹ tñ: tu fugis auctorē. i. cōditorē tui & conseruatorē tui & ducē. s. deū: quia nisi de⁹ te cōdidisset nō esses: & nisi cōseruaret perires ac desineres esse: & nisi duceret: in tenebras ifernales oberrares. Op⁹ ergo ē nobis auctore deo vt sim⁹: cōseruatore vt pmaneam⁹: & duce vt ad vitā pducamur ęternā: & tu ꝓponis eā hos obscurū. i. tenebras ifernales: olympo. i. cælo claro. Est amara iterrogatio icrepationis plena. Vlympo dico (Sed aduertendū vocalē mutatā vt muteſ quātitas syllabæ ꝓ olympo eni ponif in secūdo versu vlympo: qa aliter repeterenō potuisset: cū tñ iucunda & affectōis plena soleat talis repetitio eē vt secūdo æne. Ecce trahebaſ passis priameia virgo Crinibus a tēplo cassādra adytisq; mineruæ. Ad cælū tendēs ardētia lumina frustra Lumina. nā tenebras arcebant vincula palmas Nec caret exēplo ꝙ ꝓ o breui v lōgū posuit. sic etei virgili⁹ i bucolicis posuit pro opilio vpilio dicēs æglo. x. venit & vpilio: tardi venere subulci. sic & greci ꝓ ορομα ουρομα dicuntur interdum. Alludit autem poeta ad olympum thessaliæ qui dict⁹ ē) vt alibi recitauim⁹ quasi. ολοσλαμπωρ id est totus fulgens qa solē clarū habet nullisq; vnq̄ nubib⁹ offuscatur Lucanus Nubes excedit olympus In eius cacumine arā fuisse cōmemorāt iouī dicatā i qua siqua de extis remanebāt. Nec diflabātur vētosis spiritib⁹: nec pluuiis diluebāt. sed reuoluto anno talia reperiebantur qualia fuerāt relicta: & oi tēpore ab aurarū cor

Olymp⁹
Vlymp⁹

ruptione vindicabaꝫ qcquid deo ſemel ibi cõſecratũ fuiſſet. Litte
ræ quoqꝫ i cinere ſcriptę vıſæ ſũt vſqꝫ ad alteriꝰ ãni cerimoniã ĩcor
ruptæ ꝓmanere. Vertex aũt olympi illicvſqꝫ adeo attolliꝫ: vt acco
læ ſũmaeiꝰ cœlũ vocẽt: quocirca poetę olympũ pro cęlo paſſim
ponũt. Hıc ãt ad illũ olympũ alludẽs de cœlo loquiꝫ auctor dicẽs
Olympo. i. cęlo vbi ſũt ſedes & tẽpla tonantis. i. ſũmi dei. q. ſcili=
cet olympus nõ albet niue: & nullo ymbre madeſcit. i. madefit nec
quatiꝫ vẽtis: nec vapulat. i. percutiꝫ vllo fulmıe. Quies ſine fine gli
ſcit. i. creſcit ibi: & voluptas ſine fine: & pax eterna: & iubar. i. ſplẽ
dor diuinitatis & humanitatis xp̃i: maiꝰ ſtellis & apolline. i. ſole:
Ah (execratiua ẽ iteriectio) genꝰ ıgratũ. mẽs fera: ſemen ignobile:
aiç degeneres. i. genꝰ veſtrũ dehoneſtãtes: & ꝓgenies imitata mo
res feraꝝ: & ꝓles ıdigna tali parente. ſ. deo. Nã deꝰ ıpe ẽ tibı pater
tellus maxima. i. totus orbis terrarũ paret. i. obedit tibi. & aer mılı
tat. i. ıſeruit tibi: dono. i. beneficio illıꝰ: hoc ẽ dei. vñ Geñ. i. Vidit
deus qꝺ eſſet bonũ: & ait: Faciamꝰ hominẽ ad imaginẽ & ſımılıtu=
dinẽ noſtrã: & præſit piſcibꝰ maris & volatilibꝰ cœli & beſtıis: vni
uerſæqꝫ terrę oiqꝫ reptili quod mouet in terra &c. Vnda. i. aqua flu
uiorũ ſubeſt. i. ſubiecta ẽ tibi: & doris neptunia. i. mare ſignificatũ
ꝓ dorida neptuni cõiugẽ ſeruit tibi: tu refugis & negas. ſ. facto pa
trẽ. i. deũ: & ſimulas. i. ꝓ ıgratitudinẽ agnoſcere recuſas deũ feren=
tẽ. i. ı te cõferentẽ tot dona Que pęna. q. d. nulla ſi nõ maxima: eſt
ęqua. i. equalis & cõmerita aut digna ex æquo: tuis erroribus? q̃. i.
æqualıa et q̃ magna. q. d. grauiſſıma & maxıma tormẽta debẽt tuo
ſceleri. i. peccato: &. i. nihilominꝰ tñ audes ſpectare. i. ıſpicere ocu=
lis rebellibꝰ. i. ſupbis & ıgratis. orbes aſtriferos. i. cœleſtes. q. d. id
nõ deberes Aſtra & clari ignes. i. ſidera cœleſtia quos. ſ. ignes tu
aſpicis mınıſtrãt tibi ſuis motibꝰ ıperıo patris. ſ. cœleſtis: hæc alı=
menta: quæ. ſ. ı terrıs habes: quia ſine cœlorũ motu nihil terra ꝓ=
duceret nec nos reſpırare poſſemus. Interea ſup. dũ totus orbis. i.
totus mundus ſubıicit ſe tibi et pro quia patri tuo: & dũ ıpſe ꝓpe
rans. i. feſtınãs obtẽperat. i. obſecũdat tibi & patri tuo deo: tu ın=
ſudas. i. operã attẽtã das: veneri. i. luxurię & lıbıdını: & rumperis
voragine. i. voracitate vẽtris auidi. ſ. cıborũ: hoc ẽ guloſi: & tu fe=
rens graue pondꝰ eſcarũ: anhelas. i. hãnelitũ trahis more defeſſoꝝ

Sed quíd ego ín tales níl profutura querelas
Effluo? cur lachrymís oculos: ſíngultíbus ora
Nequícq̃ índulges? tua cur euíſcerat íſte

Corda dolor quondã florens modo lãguida virtus
Et videt & iusta librat deus omnia lance.
Ipse vbi tempus erit nos in violata reducet
Regna memor: pater ipse meas vlciscitur iras.
Singultus inferna palus & verbera dira
Audiet. & tristes vmbras vlulare sub altis
Inter sulfureos erebi fornacibus ignes:
Interea lucos posito mœrore silentes
Tuta colam: vilesq; casas:ignota latebo:
Vt postq̃ dit sat erit vicioq; litatum:
Nobilibus succurram animis:& lapsa reducam
In medium certis vestigia finibus arcens.

Sed qd ego &c. Cõtinuat virtus q̃relas suas dicens se frustra id facere cũ nemo sit q opẽ ferat: ideoq; dicit se nil ,pfuturã i quo vocabulo præter consuetudinem secundã ,pducit: nam futurus primã corripit etiã dũ a fio deducitur: sed forte i veris codicib⁹ erat profecturanam a proficio profectũ dicimus: sed quia profectus & ,pfecturus a proficiscor etiã deducũtur raro a proficio vel proficior legunt. Ordo est. Sed quid.i.ad quid ego nil.i. in nullo profuturam.i.profectũ & cõmodũ factura: effluo.i.futiliter & inutiliter effutiens prorũpo: i tales q̃relas.q.d.id frustra & stulte facio Cur ovirtus (seipsam alloquit) florens quõdã & languida modo: indulges .i.indulgenter & obnixe tribuis lachrymis oculos: & singultibus ora: nequicq̃.i.frustra & ad nullã vtilitatẽ: cur iste dolor (sed olim scribebatur quur: vt quom vel quũ) euiscerat.i. emacerat & exedit tua corda: deus et.i.simul videt & librat.i. pensat seu ponderat oĩa iusta lance.i.iusto examine: Ipse pater.s.deus memor.sup. nostri reducet nos vbi.i.quando tempus.i.oportunitas erit i regna violata.i.violẽter occupata & polluta a vitiis. & ipe vlciscit meas iras. Palus iferna.i.ifernalis audiet singultus & dira verbera: & audiet vmbras tristes.i.aias peccatrices: hululare sub altis fornacibus erebi.i.caligis ifernal': iter ignes sulfureos.i.sulfure fotos Interea ego

tuta colam lucos ſilentes.i.ſiluas & nemora & caſas viles. i.tugu-
ria & diuerſoria pauperũ:& hoc mœrore.i.triſtitia: poſito.i.depo
ſita:& ego latebo ignota: vt poſtq̃ ſat.i.ſatis litatũ.i.ſacrificatum
& ſeruitũ erit diti.i.plutoni & vitio:ſuccurrã animis nobilib⁹:co-
nãtib⁹.ſ.vitiis reſiſtere:& reducã veſtigia lapſa. i.pdibo in mediũ
arcẽs.i.reducẽs & cohibẽs ea certis finib⁹:qa vt dixi virt⁹ in me-
dio cõſiſtit:vñ Horati⁹ in primo ſermoñ. Eſt modus in reb⁹ ſunt
certi denicq; fines quos vltra: citraq; nequit conſiſtere rectum.

Sæpius audita eſt & talibus vſa querelis
Dicitur in ſyluis virtus nemorũq; per vmbras:
Vna camœnarum ſaltus tum forte per illos
Præteriens ſacrumq; petens helicona notauit
Singula:& huic noſtrę dedit inſcribenda papyro.
Vt ſi vipereę ſtimulis accenſa Megærę
Natorum impietas fuget & diſcordia matrem
Exilioq; procul peregrinum inuiſere mundum
Vrgeat: illa licet caſu afflictetur amaro
Et tepido lachrymans lauet ora ſinũq; liquore
Nil crudele tamen natis nihil optat acerbum:
Nam patiens natura pios non deſerit ignes.
Immo ſuum liceat ſi quando reuiſere limen
In dulces ruet amplexus: dabit oſcula notis
Frontibus: & triſtes vincet ſingultibus iras.
Sic virtus hominũ dux & fidiſſima cuſtos
Quãuis pulſa graues gemitus lamentaq; fundit
Prompta tamen noſtris ſemper ſuccurrere rebus
Errores gemit humanos: gemit ebria corda:

Et quacunq; poteſt non deſinit arte mederi.
Fœdera mortales orci cum rege ſuperbo
Cœlitibus ſpretis iniere: datiſq; ligati
Obſidibus ſeruare fidem coguntur auerno
Per medias vrbes colubris crinita Megæra
Sanguineiſq; caput vittis intorta flagello
In ſcelera & culpas homines vrgere laborat:
Criminis & pœnę dux hortatrixq; malorum
Fronte truci & toruo vultu conatur Erynnis.
Scæptra tenens iudex ſolio plutonius alto
Ius populis dicit. leges periere: deorum.
Hinc iræ venere deum. morbiq; fameſq;
Improba:quę ſteriles nimiũ verſata per agros
Hactenus intercepit opes & credita ſulcis
Semina: noſq; pati ieiunia longa coegit.
Hinc bella armorũq; ſonans diſcordia motu:
Nam quia mens hominũ mores oblita pudicos
Degenerat noxis ſemper creſcentibus arma
Nos terrena premũt & nos deus vrget ab alto
Multiplicíq; graues luimus ſub iudice pœnas.

Sæpius audita eſt &c. Verba ſunt poetæ tacitæ queſtioni occurrentis. Si enim q̃ras quomodo poeta noſcat quæ virtutẽ ſolam in deſertis locis conqueſtam dicit? Reſpõdet a muſarum vna q̃ cum virtute cõmercium habent ea accepiſſe. Ordo eſt. Virtus eſt ſępius audita iſulis & dr̃ vſa talibus q̃relis in ſiluis per vmbras nemorum Vna camœnarũ. i. muſarũ prętereiens forte tũ. i. tũc per illos ſaltus.

ideſt loca ſiluoſa & foſſis plena ĩ qb⁹ fere ſaliũt : & petẽs helicona ſacrũ.i.ſacratũ muſis & poetis notauit ſingula ſup. verba ei⁹:& dedit iſcribẽda huic noſtræ papyro.i.his chartis nr̃is:vt.i.quẽadmodũ ſi ip̃ietas & diſcordia natoꝝ.i.filioꝝ alicui⁹ matris accenſa ſtimulis megæræ.i.furiæ illi⁹ ifernalis: viperææ.i.ſerpẽtinæ & venenoſæ:fuget.i.expellat matrẽ ſup.ſuã:& vrgeat.i.cogat ſup. eã inuiſere.i.adire exilio procul.ſ.a patria : mũdũ peregrinũ.i.regionẽ externã:& licet illa.ſ.mr̃:afflictet̃ amaro caſu:& lachrymans lauet ora & ſinũ tepido liquore.ſ.lachrymarũ: tamẽ nil.i.nõ aliquid nõ optat natis.i.filiis aliquid crudele:& nihil acerbũ optat.i.iprecat̃ natis.Nã natura ſcilicet matrũ patiens.i.longanima:nõ deſerit pios ignes ſcilicet marernalis amoris:hoc ẽ charitatẽ:Immo ſi liceat quando.i.aliqñ poſt longum exiliũ: reuiſere ſuũ limẽ.i.domũ aut patriã ſuã repetere aut repedare & redire q̃ſi poſt liminio ip̃a ruet .i.celeriter deſcẽdet:in ãplex⁹ dulces.ſ.natoꝝ:qđ ĩ filio ꝓdigo docet ſaluator ĩ euãgelio:& dabit oſcula frõtib⁹.ſ.natoꝝ: notis.i.qb⁹ ſæpe antea dederat: & vincet ſingultib⁹.i.fletib⁹ opp̃ſſis & gemitib⁹ iras triſtes.i.moleſtas: ſic virt⁹ exiſtẽs dux & fidiſſima cuſtos hoĩm q̃uis pulſa fundit graues gemit⁹ & lamẽta:tñ ip̃a prõpta .i.parata ſuccurret ſemp nr̃is.i.humanis rebus:gemit.i.cũ gemitu deplorat errores humanos:& gemit corda ebria: & nõ deſinit mederi ſup.eis aut ea. quacũq; arte poteſt.Mortales.ſ.hoies iniere fœdera.i.cõfederati ſũt & cõſpirauerũt cũ ſupbo rege orci. i.inferni & hoc cælitibus.i.cæleſtib⁹ ſpretis:& ipſi ligati.i.obligati & aſtricti:obſidib⁹ datis.i.quia obſides dedere : cogũtur ſeruare auerno .i.inferno fidẽ.i.fidelitatẽ aut ꝓmiſſionẽ.Megæra.i.furia illa ifernalis crinita colubris.i.habẽs colubros loco criniũ ſeu capillorũ: & intorta caput.i.habẽs caput intortũ:vittis ſanguineis: laborat vrgere.i.cõpellere flagello.i.p flagellũ ſuũ:hoies i ſcelera & culpas & erynnis.i.furor infernalis dux crimis & pœnæ:& hortatrix malorũ.i.ad mala ꝓpetranda: conatur truci.i.truculẽta & feroci frõte:& vultu toruo vrgere.ſ.hoies i ſcelera & culpas. & Iudex Plutonius.i.infernalis tenens ſceptra.i.virgã regalẽ : dicit ab alto ſolio populis ius : Leges deoꝝ.i. ſuperoꝝ ac cæleſtiũ periere.i.abolitæ ſunt & in deſuetudinẽ abierũt:Irę deum.i.deorum: hoc eſt ſanctæ trinitatis & ſanctorum angelorum & animorum beatorum:venere ideſt ortæ ſunt:hinc:ideſt ex hac re:q; homines demonibus magiſ q̃ deo parent: & morbi ſup. venerunt hinc & fames improba ideſt ad improbitatem compellens vnde a Virgilio dicitur male ſuada fames : quæ verſata hactenus per agros ſteriles nimium intercipit

opes & semina credita id est mandata & cõmissa sulcis id ẽ liris & fissuris terræ aratrivomere factis: & coegit nos pati lõga ieiunia. Bella & discordia sonãs motu armorũ venere: hinc. i. ex hac occasione scilicet q̃ virtus exulat & vitia regnant. Nã quia mẽs hominum oblita mores pudicos degenerat. i. ignobilis fit & aliena a genero sa ingenuitate. & hoc noxis id est culpis: crescẽtibus arma terrena. i. pricipũ terrenorum premunt nos: et deus vrget nos ab alto scilicet cælo: & nos luimus id est repẽdimus & sustinemus aut damus in ablutionẽ nostri graues pœnas sub multiplici iudice qa sub deo & sub omnibus sanctis atq̃ angelis eius.

¶ Noua iactura rei christianę.

ASpicis imperium nostrę lacerũq̃ labansq̃
Gentis: vt hostili totiens certamine cęsum
Sanguine barbaricos spoliisq̃ recentibus agros
Impleat: & nostra pinguescat Achaica tellus
Cęde madens. iam gręcus ager Machomętia iura
Iam patitur seruile iugum rituq̃ nefandos
Insula qua pelopis muro circũdedit isthmon:
Qua fluit Alphęi siculis potandus in agris
Eurotæq̃ liquor: qua surgit thracius æmus
Aemus: cuius apex niueis candoribus albens
Adriacos fluctus euxinaq̃ littora cernit:
Qua videt ætholas vrbes Aracynthus ab altis
Rupibus & curuis Acheloia flumina ripis
Vsq̃ pruinosos istri glacialis ad amnes
Thraicioq̃ sinus: bimares vbi bosphoros vndas
Arctat & europes Asiam distinguit ab oris

Quaq; ſinu curuo tethys ægęa recurrit
Ad Mityleneas arces leſbonq; ſuperbam
Et tenedon priamiq; domos: vbi xantus ab altis
Se ſinuat phrygię deſcendens vallibus idæ
Imperium machom ætus habet: crucibuſq; fugatis
Per quondam noſtras inſignia barbara turres
Apparent; captę mutatis legibus vrbes
Dedidicere fidem & ſanctæ myſteria Romę.
Hæc noua: ſed vetus eſt longe victoria maior
Pamphillum Cilicumq; lares vbi mœnia Cydnus
Perſęa fundata manu labentibus vndis
Partit Alexandri v ada perluſtrata natatu.
Ad quur paule tuos pateris ſeruire penates?
Paule pater viden vt ſæuis tua patria tarſos:
Subiaceat dominis: fideiq; vtifœdera ſanctę
Ruperit: & legis ſeruet commenta nefandę?
Surge: tuo pater enſe tuos defende nepotes:
Quam geris aduerſas: feriat romphęa cohortes.
Cappadoces phrygii virides vbi flumine ripas
Curuat: & argutos audit meander olores:
Et veteres Eneti Carres vbi dicitur ortum
Augurium: lycii. pontus: birthynia diues
Hannibalis tumulo inſignis. lidiq; vetuſtum

Vnde genus tuſcis :fuluas vbi voluit harenas
Diuitibus pactolus aquis hæc omnia noſtris
Hoſtibus & rigido parent inuita tyranno.

ASpicis &c. Docet nouã. i. inauditã aut ſane magnã calamitatem ac iacturã rei chriſtianæ: oſtendens videlicet turcas ac machumeticos paucis ante ſuã tempeſtatẽ annis: plurimã chriſtianorum regionẽ innuaſſe: & fere totã græciã: vnde iucundã facit antipophorã ad diuũ paulũ dicens tarſon patriam eius ab incredulis occupatã. Ordo eſt. Tu aſpicis. i. quilibet aſpicere ac videre poteſt: imperiũ noſtræ. i. xp̃ianæ gẽtis: lacerum ac labans. i. cadẽs in deſolationẽ: & tu aſpicis: vt id eſt qualiter: imperiũ noſtræ gẽtis cæſum totiens hoſtili certamine iplerit. i. ipleuerit: ſanguine ſup. ſuo: & recentibus ſpoliis a ſe derelictis: agros barbaricos. i. in qb⁹ barbari videlicet pagani dominãſ: & tu aſpicis vt tell⁹ achaica in qua corinthus eſt pinguescat. i. fiat pinguis: madens nr̃a. i. xp̃ianoꝝ cæde id ẽ ſanguine per cædem fuſo: ager græcus. i. tota fere regio græcoꝝ patitur iura machometia. i. q̃ machumet⁹ cõſtituit: & patiẽ iã iugũ ſeruile & ritus nephandos. ſ. turcarũ & paganorum: ab ea ſup. parte: qua inſula pelopis. i. peloponneſſos circũ- Iſthdedit muro Iſthmon. i. anguſtias inſulæ illius (Græci enim anguſtias Peninſularũ. i. continentiũ quæ penæ inſulæ ſunt: hoc ẽ que Penĩnõ cõtingũt terras alias niſi in modica parte: vocãt iſthmos: inter quas (inquit Sipontinus) peloponneſſiacæ præferũtur nobilitate: quippe peloponeſſus q̃ apte primo: poſtea pelaſgia dicta eſt: inter Pelomaria ægæum & ioniũ platani folio ſimilis propter anguloſos reneſſuceſſus circuitu quingentoꝝ ſexagintariũ milliũ paſſuũ colligitur: Anguſtiæ ſex milliũ ſunt vbi erũpentia e diuerſo q̃ dicta ſunt maria hinc corinthiacũ: illinc ſaronicũ ſinũ efficiunt) & qua parte liquor alphei. ſ. fluminis fluit potandus in agris ſiculis. i. ſicilienſibus & qua liquor eurotæ: illi⁹ fluuij laconiæ ſup. fluit: & qua æmus ille mons thracius. i. q eſt in thracia: ſurgit. i. erigitur: æmus dico Aecui⁹ apex. i. ſũmitas albens niueis cãdori b⁹. i. cãdore niuiũ: cernit .i. aſpicit: hoc eſt aſpicere facit: fluctus adriaticos ideſt maris adriatici quod alluit italiam a parte ſuperiori ſeu orientali: venetias verſus: & littora euxina. i. maris euxini: In æmo autẽ niues eẽ atteſtaẽ Ouidi⁹ faſtoꝝ primo dicẽs. Et qcũq; tuas accolit æme niues Plinius lib. iiii. dat ei altitudinẽ. iiii. milliũ paſſuũ: & qua ſup. pte ara cynth⁹ mõs ille cui⁹ meminit Vir. i buc. dicẽs. Amphion dirce⁹ in

acteo aracyntho: Eſt ãt ſecundũ Seruiũ ibidẽ iuxta thebas: ſcdm Pliniũ ãt lib.iiii.in acarnania: hic ãt dr̃:qua videt vrbes ætholas .i.q̃ ſũt i ætholia:ab altis rupib⁹:& videt flumina achiloia.i.achiloũ fluuiũ:curuis ripis.i.cui⁹ ripæ ſũt curuę(vt cæteroꝝ fluuiorũ vñ ẽ generale epitheton)vſq; ad amnes pruinoſos iſtri i quẽ danubius icidit:glacialis.i.ml'ta glacie horrẽtis:& vſq; ad ſin⁹ thraicios.i.maris thracij:vbi boſphoros.i.anguſtia maris boui trãſmeabilis:arctat.i.reſtringit vndas bimares.i.duorũ mariũ:& diſtiguit aſiã ab oris.i.extremitatib⁹ europes:illi⁹ partis mũdi:i qua nos ſum⁹.& qua thetys ægea.i.mare ęgeũ recurrit.i.refluit curuo ſinu ad arces mityleneas(vñ horati⁹ Laudabũt alij clarã rhodon aut mity lenen)& leſbon inſulã ſupbã.i.p̃nobilẽ.& tenedon iſulã illã i cõſpectu troiæ olim:vt dr̃.ii.ænei.& domos priami.i.troiã:vbi xanthus fluuius ille q cũ ſymoente iliũ pfluebat:deſcẽdẽs ab altis vallib⁹ idæ illi⁹ mõtis ſiluoſæ: phrygiæ.i.troianæ (qa eſt etiã ida in creta ad cui⁹ differẽtiã dr̃ hic phrygiæ ſicut a vir.æne.iii.& phrygiæ molimur mõtibus idæ) ſinuat.i.incuruat ſe:ab iis iquã ptib⁹ habet machometus imperiũ.i.nunc dominatur turcus & inſignia barbara.i.vexilla & vt dicũt arma barbaroꝝ apparẽt fugatis crucibus per turres quondã noſtras.i.tẽplorũ chriſtianorũ in quibus campanæ erigebãtur quõdam: vrbs.ſ.chriſtianoꝝ dedicere.i.didicerunt contemnere aut poſtponere & negligere fidem & myſteria.i.cærimonias: romæ ſanctæ.i.vbi ẽ caput ſacroſanctæ eccleſię catholicoꝝ & hoc legib⁹ mutatis. quia nũc ſunt machumeto audiẽtes quæ prius chriſto parebant. Hec victoria ſcilicet paganorũ eſt noua.i.recẽs facta a magno.ſ.thurco:ſed vetus victoria eſt lõge maior(vt aũt ſequẽtia cõmodi⁹ perſequar noris lector qa cydnus fluuius eſt ciliciæ qui teſte ſolino originẽ certam non habet:& vt refert Iuſtinus lib.xi.tarſum inſignem vrbem ciliciæ curſu diuidit:vbi amœnitate captus Alexander magnus morbũ letalẽ traxit verba Iuſtini ſunt.Cũ tarſum veniſſet alexander captus cydni fluminis amœnitate per mediã vrbem influẽtis.proiectis armis plenus pulueris ac ſudoris in præfrigidã vndã ſe nudũ proiecit. Tũ repẽte tãtus neruos ei⁹ occupauit rigor vt intercluſa voce nõ ſpes modo remedij ſed ne delatio piculi interueniret Vnus erat ex medicis noie Philipp⁹ q ſolus remediũ pollicereť:ſed & ip̃m parmenionis pridie a cappadocia miſſæ epł'æ ſuſpectũ faciebãt q ignar⁹ infirmitatis alexãdri ſcripſerat a Philippo medico vt caueret. Nã corruptũ illũ a dario ingenti pecunia eſſe Tuti⁹ tñ ratus dubiæ ſe fidei medici credere q̃ idubitato morbo perire:accepto poculo epi

Cydnus.

ſtolas medico tradidit atq; ita inter bibẽdum oculos invultum le gentis intendit. Vt ſecurum cõſpexit lætior factus eſt: ſanitatemq; quarta die recepit) hoc auctor noſter tãgens dicit tarſum eſſe con ditã a perſeo filio danaes ex ioue: qđ & plinius affirmat lib. v. Vñ lucan⁹ i. iiii. Deſerit̃ tauriq; nemus pſeaq; tarſus: hec ãt eſt pauli a poſtoli patria. vrbs preclariſſima cilicie. Pãphilia regio eſt mino ris aſie inter cilicią & ſyriã. Sed ordinẽ pſequamur q talis eſt) La res pãphilũ. i. pãphilo⁹: hoc eſt xp̃ianorũ in pãphilia. & cilicũ. i. cilicia dedidicere ſup. fidẽ: vbi. i. apd quos cilicas aut cilices: cyd nus fluuius ille amœniſſimus: parti. i. diuidit: vndis labentibus .i. fluxu vndarũ męnia. ſ. tharſi fundata manu perſea .i. ipſius perſei vnde poſuit principale pro deriuatiuo. diceret enim perſeia: appo ſitorie: vada perluſtrata natatu alexãdri. ſ. magni. i. que alexander magnus rimatus eſt natando At. id eſt ſed o paule. ſ. apoſtole. cur pateris tuos penates. i. patriã in qua natus es: ſeruire. id eſt in ſer uitute a paganis. i. ignobilibus ruſticis xp̃iani nomini inceſtis tene ri: viden: id eſt vides ne vt. i. qualiter: tarſos ciuitas illa cilicie cla riſſima: tua patria. i. que te progenuit: ſubiaceat. i. ſubiecta ſit ſęuis .i. in manibus dominis. ſ. infidelibus: & vt .i. qualiter ipſa ruperit fœdera id eſt conſenſum & cõmunionem ſancte fidei. ſ. catholice & ſeruet: id eſt obſeruet & cuſtodiat: cõmenta id ẽ fictiones falſas & fabuloſas ac ſceleſtas: legis nefandæ. i. deteſtande: quia ſędiſſi ma crimina vt ſodomitica admittit. O pater. ſ. paule (qui tuos ſæ pe filios vocaſti) ſurge et defende tuo enſe (geſtat ei paulus ẽſem in ſignum decollationis ſicut andreas crucẽ) tuos nepotes. i. poſt te natos & in fide (quã docuiſti) inſtituendos romphea. i. gladi⁹ a cutus: quã. ſ. rõpheã tu geris. ſ. i manu: feriat .i. percutiat & cædat cohortes aduerſas. i. obliſtentes recte fidei. Cappadoces. phrygii vbi. i. apud quos meãder fluui⁹ ille tortuoſus (hoc aũt iterſerit ne regionũ iculcatio diſcrepãtiã pariat) curuat flumine. i. impetu ſuo ripas virides. i. herboſas: aut rũcis plenas: & vbi audit olores. i. cy gnos argutos. i. ſtridulos & canoros precipue ſub mortem. (Sic in bucolicis. Argutos ſtrepere anſer vt inter olores) et carres veteres eneti (vnde orti ſecũdum liuium ſunt veneti) vbi. i. apud quos au gurium. i. ars augurandi: id eſt diuinandi ex auium garritu dicitur ortum. Videtur geminaſſe vt primam producat Caria enim dici tur regio in aſya minori inter lyciam & ioniam a cara rege cogno minata q augurta ex auibus prim⁹ cõperit vt atteſtat Plini⁹ lib. vii. a quo populi carres aut cares dicũtur) Item lycii pontus. bithinia diues inſignis tumulo hannibalis: & lidi vnde. i. e quibus ẽ tuſcis

.i.etruſcis:tuſci hñt vetuſtũ gen⁹ deſcẽderũt ei a thirrẽo frẽ lidi q̃ lidiã de ſe denoiauit:vbi.i.apd quos lidios.pactol⁹.i.fluuius ille: voluit harenas fuluas.i.aureas aqs diuitib⁹.i. diuitias afferentib⁹ Hęc oia iã dcã.ſ.parẽt iuita.i.coacta:hoſtib⁹ nr̃is.i.xp̃ianis noīs.& tyrãno rigido.i.ſæuo & aſpo.ſ.turcę q xp̃ianos imaniter affligit.

Heu quot ſingultus. heu quot ſuſpiria matres
In viduis laribus ducunt & cęlibe tecto
Quarum parua ferí rapuerunt pignora thraces.
Biſtoniíq; equites: Capti pueri atq; puellę
Flumine perfuſi ſacro fideíq; elementa
Iam docti ſua quí chriſto ſam vota preceſq;
Curuantes genua ante aras offerre ſolebant.
Seruitum dominis miſerum crudelibus inter
Vel perſas immite genus venere vel indos.
Quí tenuit ſolymos colles & ditía quondam
Regna paleſtinę: totum cui paruit olim
Cęſarię anthiochíq; ſolum: qua mitis horontes
Currit: & immiſſis vrbem diſterminat vndis.
Cui maurus ſeruire ſolet: quem barbara Memphis
Horruit: & dubia ſurgens ab origine Nilus:
Quí gelidum Tanaim domuit victrícia ſigna
Aethiopes ſcythicumq; gelu quí protulit vltra
Turíferoſq; arabes libaníq; tepentis odores
Et iuga caucaſiis quę rupibus ardua ſurgunt.
Victor ouantis chriſtus pœno modo pulſus ab orbe

Amissis asiæ regnis magnoq; potentis

Europę spatio extremas male possidet oras
Nam partem hesperię dederat cui nomina Betys
Maurus habet potiturq; domo machometus ibera
Hanc cladem nobis scelus attulit:Heu graue nostro
Dedecus auctori:nostri iam pœnitet illum.
Tutęle piget assumptę veterumq; laborum
Atq; dati nostra pro libertate cruoris.

Heu quot singultus &c. Prosequit miserā xp̃ianorū seruitutē sub ifidelib⁹ tyrānis dicēs Heu quot singult⁹. heu quot suspiria:ducūt i.trahūt aut edūt:mres.i.matronæ xp̃ianę:in larib⁹.i.domibus vi duus.i.spoliatis viris & liberis:& tecto cęlibe.i.secluso a matrimo nio:quarū.s.matrū:thraces.i.tartari &humi ac scythę cęteriq; tur cæ feroces iuxta thraciā aut i thracia hītātes: rapuerūt pignora p ua.i.liberos adhuc puos:&eqtes bistonii.i.thraces ferocissimi q̃lis erat diomedes bistonius eoꝝ rex:qui equos suos carnib⁹ hospitū suoꝝ pauit:Pueri atq; puellæ capti.s.a turcis:pfusi sacro flumine. .i.baptisati more xp̃iano & docti iā elemēta fidei.i.eruditi istituti & iitiati i fide catholica:q solebāt iā.i.assueti erāt curuātes genua añ aras offerre vota & p̃ces xp̃o:venere seruitū.i. ad seruiēdū mise rū.i.misere:crudelib⁹ dñis iter imite gen⁹ hoim sup.videlicet iter psas vel iter indos.i.populos idiæ. Christus victor ouās imo triū phans q tenuit quōdā colles solymos.i. hierosolymitanos & di tia regna palestinæ.i.iudeę terrę pmissiōis. & cui puit oli totū so lū.i.tota regio cæsariæ & āthiochi.i.āthiochię:qua.s.pte horon tes fluuius ille syrię scdm pli.li.v. iter libanū & antilibanū mōtes iuxta heliopolivrbē exort⁹q deinde anthiochiā & epiphanē diui dit mitis.i.amęne fluēs:currit & disterminat vrbē.s.iā dictāvndis imissis.i.p mediū fluētibus.Et cui.s.xp̃o maur⁹.i.gēs in maurita nia solet seruire:& quē mephis barbara.i.regio illa ægiptioꝝ feris & imanibus vt iuuenalis docet morib⁹:& nil⁹ surgēs .i. nascēs ab origine dubia(inter cosmographos eni magna questio est vt alibi docuimus.de origine nili) & qui domuit thanaim : id est fluuium Horōtes

illũ ſeptẽtrionalẽ i ſcythia(q̃ i mçotidẽ paludẽ defluit:quẽq̃ virgi li⁹ quoq̃ geor.iiii.niualẽ docet)gelidũ.i.frigidũ & niualẽ & q xp̃s .ſ.p̃tulit victricia ſigna.ſ.crucis ſuæ:vltra çthiopes & gelu ſcythi cũ.i.ipſos ſcythas:& vltra arabas turiferos:& vltra odores.i.aromata odorifera libani mõtis tepẽtis.i.tẽperati:& vltra iuga q̃ ſurgũt.i.erigũtur arduaī rupib⁹ caucaſiis.i.caucaſi mõtis.xp̃s inquã victor quõdã ouãs pulſus mõ ab orbe pœno.i.punico: hoc ẽ a tota aphrica:& regnis aſiç amiſſis & magno ſpacio europç.i illi⁹ plagç in qua xp̃iani degũt:ſup.amiſſo: poſſidet male.i.cũ difficultate oras extremas europç.Nã maur⁹ habet partẽ heſpiç.i.hiſpaniæ cui betys fluui⁹ ille dederat noia.i.betycã & machomçthus potiẽ domo hibera.i.hiſpanica in extremis oris ſaltẽ hiſpaniç.Scel⁹.i.ii qtas nr̃a (qa qcqd patimur peccata nr̃a meruerũt) attulit nobis.ſ. xp̃ianis:hãc cladẽ.i.calamitatẽ & iacturã noſtrorꝝ: Heu graue dedec⁹ ſup.fit noſtro auctori.ſ.deo ac ſaluatori noſtro: Illũ pœnitet iam nr̃i.i.ip̃e dolet iã nos feciſſe aut redemiſſe tã ingratos:& piget ſup.ip̃m iã tutelç aſſũptæ.ſ.p̃ nobis:& veterꝝ laborꝝ & cruoris dati.i.effuſi p̃ nr̃a libertate.hoc ẽ ſi iuxta merita noſtra retribuat nobis aut ſi ob gratiarꝝ actões a nobis agendas ea feciſſet xp̃s:poſſet eũ iã cœpti pœnituiſſe:ſum⁹ enī ingratiſſimi:ei⁹ dedecus &cõtẽptũ tã parui faciẽtes:vt ſinamus eius hoſtes impune triumphare.

Sí tranquilla quies & triſtibus ocia curís
Líbera me ſínerent ſanctos ínuíſere fontes
Et totos helícona dies cõſumere circum
Príma ſalutiferí repetens exordía chriſtí
Ad ſuprema meum veníſſet tempora carmen:
Actaq̃ tentaſſent maiorí ſíngula verſu
Texere:& annales melioribus edere chartis:
Sed nec ſumma ſequí trepídum faſtígia tempus
Me ſínít:& cœci vís formídata venení.
Noſtra breuís veloxq̃ çtas & plena laborum
Nil altum tentare ſínít: contermína meta eſt

Carceribus: coniuncta neci subiectaq; fato
Vita fugit:paruo occasus discrimine ab ortu
Distat:& innumeris premitur breue cladibus ęuum.
Pauca tamen ne me ignauum tristicq; iacentem
Desidia inueniat miserę lux vltima vitę
Subiiciam:magni quotiens benefacta parentis
Voluimus a curis animo fugiente caducis
Lucida cęruleis ceu toto e nubibus orbe
Sol abiens monstrat ratio q̃ turpe nocensq;
Sit non iussa sequi superum & contemnere diuos
Atq; dei iustas quotiens a limine fixo
Iusticię illecti vicio discedimus iras
Insinuat:miteſq; dari pro crimine pœnas
Et nostrum maiora scelus tormenta mereri.

Si trãquilla qes &c. Docet se calamitatib⁹ suis tpis ipeditũ poeta quo min⁹ vitã xp̃i a cunabulis ad suprema vsq; tpa canat honestis carmib⁹ & iusto poemate: ex qua re spare licet. qa trãqllitatẽ p⁹ea nact⁹ẽ & vti precari debem⁹ adhuc lõgã nãciscẽ.nos aliqñ xp̃ivi tã abeo descriptã cõspicere.Ordo ẽ.Si qes trãquilla:& ocia libera.i.soluta & expedita tristib⁹ curis sinerẽt.i. pmitterẽt me iuisere .i.frequẽtare:scõs fõtes.s.musarũ:& ducere totos dies circũ helicona.i.si vitę cõtẽplatiuæ & qetis diuinarũ scripturarũ studiis q̃ p fõtes itelligũt:icũbere datũ esset : carmẽ meũ repetẽs prima exordia vt icarnationẽ xp̃i.veniſſet ad suprema tpa .i. ad ascensionẽ aut aduentũ ei⁹ ad iudicium:& ego tentassem.i.molitus ac conatus essem:texere.i.pãgere singula acta xp̃i salutiferi.i.salutẽ nobis afferẽtis:aut quo iã attulit salutẽ:versu maiori.i.altiloquo aut cõplete rẽ narrãte:& edere.i. prodere i lucem & emittere postq̃ cõposuerim:melioribus chartis .i. paginis annales id est singulorũ

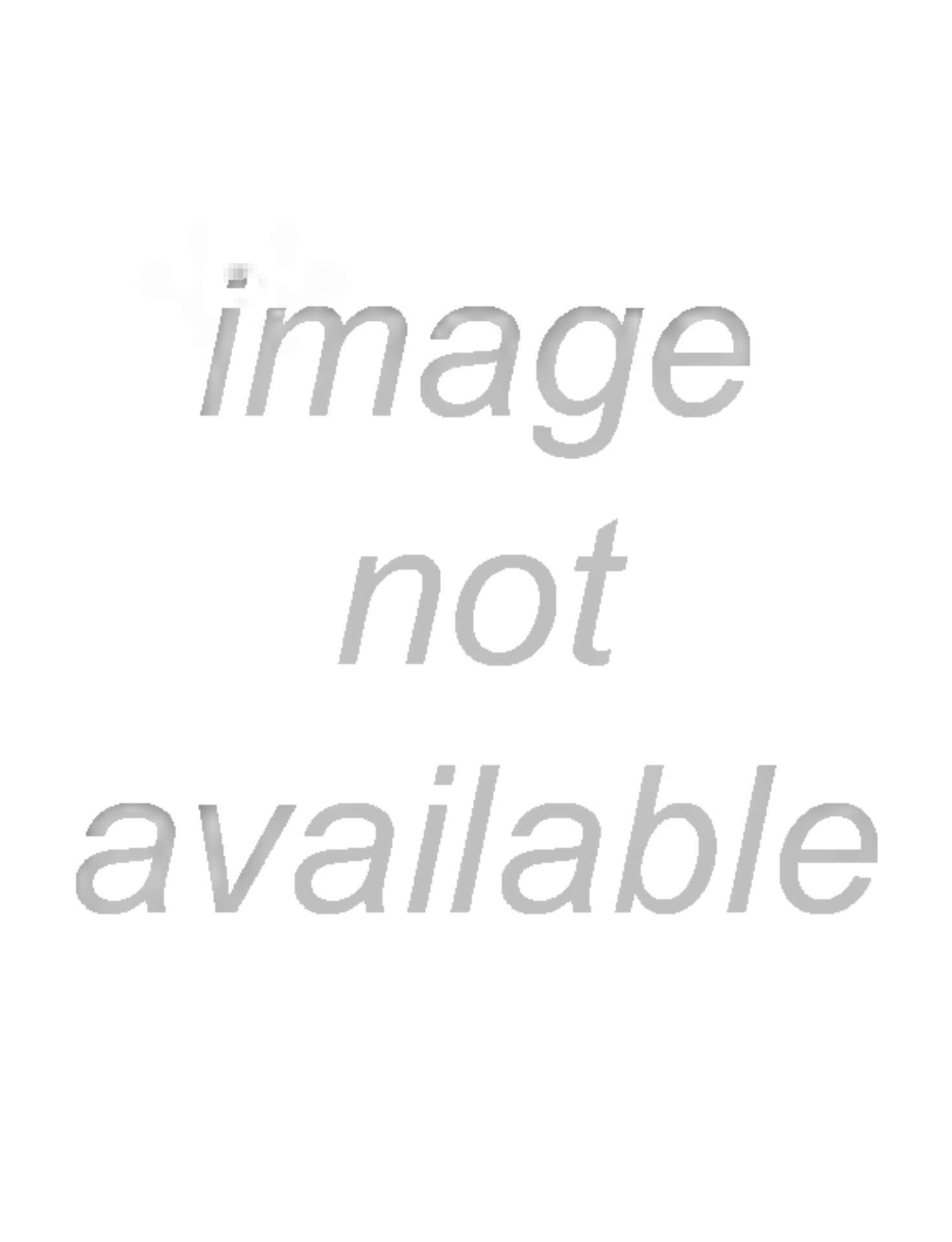
image
not
available

ANte salutari q̃ tolleret vnda lauacro
Crimen & irati valuas aperiret olympi
Aera deos homines & ligna carentia vita
Esse rati lectas pecudes & debita cœlo
Orgia ponebant surdis altaribus ante
Facta manu simulachra sui cultoris & arte.
Numina fallebant siculos Erycina colonos.
Iuppiter a lybicis qui nomina sumit harenis
Aethiopes solisq; domos:ardore perustas.
Gnosiacos Dictynna lares:& rura Caystri:
Męotisq; lacus:& clari regna thoantis
Iussit vbi humanum spargi dea sęua cruorem.
Perfida cęcropiam lusit.Rhamnusia plębem.
Attica cęcropios pallas.Rhodon altus apollo:
Ortygiamq; breuem micone giaroq; ligatam.
At tyrię Iuno libycas Carthaginis arces:
Thraiciisq; sami circundata fluctibus arua:
Barbara cornigerum Memphis plorabat Osirim:
Lętaq; percusso pubes ęgyptia sistro
Inachię celebres veniebat ad isidis aras.
Dindyma per cybelenq; phryges resonantia galli
Sacra dabant matri diuum:per Gargara & idam
Buxea multiformi stridebat tibia cantu
Tympanaq;:audito strepitu de rupibus altis

Præcipites ibant dammę:lucoſq; petebant
Dorcades ignotos & inaceſſas conualles.
Feſta corybifero Thyas renouabat hiaccho.
Et tepidas cornu ductus caper ibat ad aras.
Roma panomphęo ſacrauerat alta tonanti
Limina ſolẽnes crebro viſura triumphos:
Paſtaq; Clitumni virides armenta per agros:
Sic alię variis deluſæ erroribus vrbes:
Numinibus fictis aras & diuite cultu
Ardua ponebant pario de marmore templa.
Sepe quidem viuo tanq̃ decorpore voces
Et confuſa dabant veteres oracula diui.
Sicut apud delphos in parua phocide nigris.
Speluncę latebris clauſus vocalis Apollo:
Sicut chaonię phœbo illabente volucres:
Et caua Cumeum ſpelęa ſonantia carmen:
Verum hæc vel fallax hominum verſutia fecit
Vel ſtygię mentes auium per neſcia certis
Motibus humanum fingebant guttura murmur:
Formabantq; leues per concaua ſaxa loquelas:
Et quod ſyderei radiis coeuntibus ignes
Monſtrabant caute populis multo ante futurum.
Siue per augurium ſeu per vatum ora canebant.
Diuinoſq; ſibi cultus curaſq; parare

Artibus his solitæ turbas & credula vulgi
Mobilis ambigua fallebant pectora voce.

ANte salutari &c. Cõmemoratur⁹ bñficia xp̃i primo loco recitat bñficiũ illumiatiõis quo a cęco idolo⁹ cultu mũd⁹ p eũ leuat⁹ ẽ. In quo duplex bñficij vis ẽ auferẽdę videlicet durę ser uitutis & cõferẽdę libertatis: quasi dicat christus ad quẽlibet xp̃ianũ qđ ad Sosiã simo terẽtian⁹ i ādria. feci ex seruo vt esses libert⁹ mihi. Vbi argutissim⁹ donat⁹. Dulcẽ (inqt) libertatẽ fecit cõpatõe & tractatiõe verbo⁹: dicẽdo ex seruo libertũ: nõ ei tãtã hẽret gratiã si dixisset feci libert⁹ vt esses: q̃ cũ dicit: feci ex seruo vt esses libert⁹: quõ q dicat feci vt esses san⁹: nõ tãtũ hẽret gratiã: q̃ si dicat: feci vt ex ægro san⁹ esses. Mire ergo addit ex seruo vt vim bñficij oñderet. Hec ille. Eodẽ mõ hic cõmẽorãdo maio⁹ nr̃o⁹ idol⁹ ser uiẽtiũ miserãdã cęcitatẽ: cõmẽdat nostrã p x̃pm liberã illuiatiõnẽ Quõ aũt idololatria itroducta sit cũ chronicarij passim recitẽt nõ est op⁹ admonito: ver⁹ qđ alibi dixi nõ ignorãdũ ẽ: idolũ duabus priorib⁹ lõgis pferri debere: qa grẽce pria diphthõgũ habet & secũda ω mega hoc ẽ o magnũ seu lõgũ: scribit eni ειδωλον. Præterea recte dici idololatriã: p quo vulgo idolatria dr̃. sicut p κυριε ελεισον kyrieleison. Quõ vero idola p diis hita sint: docet Augustin⁹ lib. viii. de ciuitate dei dicẽs. Hermes ęgipti⁹ quẽ trimegistũ vocãt alios deos esse dicit a sũmo deo factos: alios ab hoibus. Hoc q audit (sicut a me positũ ẽ) putat dici de simulacris: qa opa sũt manuũ hoim. At ille visibilia & cõtractibilia simʼacra velut corpora deo⁹ eẽ dicit. Inesse aũt his quosdã spũs iuitatos qui valeãt aliqd: siue ad nocẽdũ: siue ad desideria nõnulla cõplẽda: eo⁹ a qb⁹ eis dini honores & cult⁹ & obsega deferũt. Hos ergo spũs inuisibiles p artẽ quãdã visibilib⁹ reb⁹ corpalis materiæ copulare vt sint q̃si aiata corpa illis spiritib⁹ dicata & subdita simʼacra hoc eẽ dt facer deos. eãq magnã & mirabilẽ deos faciẽdi accepisses hoie ptãtẽ Hui⁹ ęgyptij verba sicut i nostrã linguã iterp̃tata sũt ponã. Et qm̃ de cognatõe inqt & cõsortio hoim deor ũq nobis idicit sermo: potestatẽ hois o Asclepi/vimq cognosce. Dñs iquit & pater (vel qđ est summũ) deus vt effector est deo⁹ cœlestiũ: ita homo factor est deo⁹ qui in tẽplis sunt: humana p̃ximitate cõtẽti. Et paulo post: Ita hũanitas (inqt) semp memor naturę & originis suę: in illa diuinitatis imitatione perseuerat: vbi sicuti pater ac dñs vt sui similes essent deos fecit æternos: ita humanitas deo nos ex sui vultus si-

Idololatria

Hermes ægypti⁹

Deos faciere

militudine figuraret &c. Docet autem poeta noſter quí in quib⁹ locís precipue culti ſunt: dicens q; venus apud ſiculos. Ammon .i. iuppiter harenarius apd lybícos. Diana apud cretẽſes epheſios & tauricos. Rhamnuſia apud atticos. Pallas ſeu minerua apd athenięſes: apollo apud rhodios: & delon olim ortygiã dictã. Iuno apud carthaginẽſes & ſamothracas. Oſiris & iſis apud ægyptios. Cybele apud phrygios. Bacchus paſſim ſed precipue in dio inſula Iuppiter romæ in capitolio. & alii in aliis. De his aũt vt ordinem cõtinuo proſequar: hæc habeto.

Erycina venus

Erycina dicta eſt venus vt p̃notauimus quia in eryce ſiciliæ mõte excelſo veneris templũ locatum erat: quod ſingulari veneratiõe colebaṫ antiquitus mulierũ frequẽtia refertũ illius miniſterio dicatarũ: quas & e ſicilia & externis regionibus multi locarant. Scribit autẽ diodorus ſiculus Butẽ regem ſiciliæ ex venere erycẽ filium ſuſtuliſſe.

Eryx

Hic vero ob gen⁹ maternũ in maxia gloria habit⁹ vrbẽ cõdidit alto loco a ſe denoiatã eiuſq; in arce veneri matri templũ poſuit multis donariis ornatũ.

Ammon

Ammõ vero dict⁹ eſt iuppiter harenarius vt i aliis opibus declaruimus: quia cũ liber p̃ hoc eſt bacchus ſeu dionyſius p deſerta libyæ exercitũ duceret vniuerſa iã aſia deuicta & ſiti ad modũ laboraret iploraſſe a ioue patre ſuo auxiliũ dicit eoq; fcõ apparuiſſe ei extẽplo arietẽ: quẽ dũ fugientẽ ſequit̃ pueniſſe illo duce ad fõtem amœniſſimũ: q̃propter deſiderio potitũ exiſtimaſſe arietẽ illũ fuiſſe ioue: eiq; templũ miræ magnitudinis i harena cõſtituiſſe & deũ vocaſſe ãmonẽ: grçci ei ãmon harenã vocãt.

Dictynna

Hui⁹ ſe filiũ alexãder iactitare ſolebat. i multa aũt veneratiõe illud tẽplũ mãſit Dictynna ãt dicta eſt diana: qa dũ minoẽ regẽ cretẽſiũvi ei iferre volentẽ fugeret in mare ſeſe p̃cipitẽ ferṫ dediſſe: cadauerq; ei⁹ a piſcatorib⁹ inuẽtũ: ꝓpter qd a retib⁹ q̃ grçce Δικτυα dicũt: nomẽ ei ipoſitũ: cũq; poſtea peſtilẽtia i creta iſula orta fuiſſet hito rũſo: vt ædẽ diane cõſtruerẽt: ædificatũ ei tẽplũ fuiſſe. dianãq; ipſã dictynnã vocitatã & mõtẽ i quo tẽplũ ſitũ erat dictynnũ dictũ: Gnoſus ãt ciuitas ẽ cretç in q̃ minos vt plurimũ reſidebat: vñ oia cretẽſia gnoſia ſolẽt apl'lari: vt. vi. æne.

Gnoſus.

Gnoſi⁹ hęc rhadamãth⁹ habet duriſſima regna: Inde p vlteriorẽ deductiõnẽ fit gnoſiacus: græce ãt ſcribit̃ κνοσσος: vñ qdã cnoſus ſcribẽdũ eẽ volũt apud nos: ſed c vt g ꝓferri ſicut i Cneus lycurgus amurca Caius &c. Habet p̃terea diana egregiũ tẽplũ epheſi quã cayſter fluui⁹ aſiç i lydia ſub pionio mõte p̃ter aſiã paludẽ labẽs alluit. Epheſus ãt lydiç vrbs ẽ amazonũ op⁹: vbi diana tẽplũ habuit ducẽtis & vigiti ãnis a tota aſia fcm̃ i ſolo paluſtri ne terremotũ ſẽtiret: Rurſus ne tãtç molis fũdamẽta

Cayſter

Epheſus

Epheſiæ dianæ tẽplum.

in lubrico parū firma essent ea primo carbonibus deinde lanæ vel leribus substraucre.centūvigintiseptē colūnæ in hoc templo fuerūt a singulis regibus factæ sexaginta pedū altitudine inter quas triginta sex cælate fuerūt miro artificio. Habuit p̄terea templū in taurica regione:ad quam dicit Seruius I phegeniā delatā regnāte illic thoante rege: vbi sacerdos dianæ dictynnæ effecta cum deā scdm morē sanguine humano placaret:agnouit orestē fratrem qui carendi furoris causa cū amico pylade colchos petierat: & cū his occiso thoante simulacrū sustulit absc̄ditū fasce ligno⁹ vñ & fascelis dicitur:& aritiā detulit:sed cū postea romanis crudelitas/diplisceret:q̄q̄ seruī immolarētur ad laconas ē diana translata:vbi sacrificij cōsuetudo adolescentulorū verberibus seruatur. Rhānusia aūt scdm plures fortuna dicit: nā rhamny q̄ est vrbs euboīæ religiosissime colebaſ.vñ Ouidius lib.fasto⁹.v.Exiget at dignas vltrix rhamnusia pœnas.Apuleius vero lib.xi.ēt matrē deo⁹ rhamnusiā dictā sentit.Ortygia aūt est delos apollinis & dianę patria a cōturnicib⁹ dicta q̄ græce ortyges dicunt:vulgo āt a sono qualiæ sita ē i mari ęgęo iuxta myconen & gyaron:vt.iii.æne. Quā pius arcitenēs oras & littora circū errātē Mycone excelsa gyaroq; reuīxit.De iunone quō ei⁹ sacra apud samothraces sint seruī⁹ differit: eā a carthaginēsib⁹ & samothracib⁹ p̄cipuo studio coli docet illd primi ænei.vbi de carthagine dr.Quā iuno ī terris ferr magis oib⁹ vnā Posthabita coluisse samo.De iside & osiri marito ei⁹ iā sæpe dixim⁹.Thyas ē sacrificula bacchi.Clitūnus aūt lacus est in ita lia:iuxta spoletū ex cui⁹ aqua boues bibētes cādidi fieri dicūt cādidos aūt triūphātes ioui sacrificabāt: vnde est illud secūdi geor. Hinc alibi clitūne greges & maxima taurus Victima.sæpe tuo pfusi flumine sacro Romanos ad tēpla deū duxere triūphos Cur autē iuppiter panōphęus dicaſ iā sæpe dixim⁹:Volucres chaonię sunt colūbæ q̄ in dodona silua chaonię q̄ est i epiro respōsa dare dicebāt:erāt āt mulieres ægyptiæ:vt alibi quoq; notauim⁹. Cętera sat erit sub ordine declarare qui talis est. Anteq̄ vnda.i. fons baptismalis:tolleret.i.auferret & deleret:lauacro salutari:crimen.i.pecca tū vt originale in paruulis & ēt actuale in adultis: & apiret valuas olympi.i.cœli irati.i.clausi prius: homines rati id est arbitrantes. ęra id est simulacra ærea & ligna: carētia vita id est statuas ligneas esse deos.ipsi sup. ponebāt pecudes lectas id est electas & mundas (Est autē id propriū bidentium.hoc est ouiū pro quibus sæpe dicim⁹:vñ Maro Mactāt lectas de more bidētes:sues autē sacrificiis apti dicūtur eximij.tauri vero atq; iuuenci intacti.autore donato

rhānusia Rhamnys

Ortygia

Thyas Clitūn⁹.

Chaonię volucres

Lectum Eximiū. Intactū

Vnde sexto ænei. Nunc grege de intacto septem mactare inuentos
Præstiterit etc. & orgia. i. sacrificia debita cœlo. i. cælesti deo: po-
nebant dico in altaribus surdis ante simulacra facta manu & arte
sui cultoris. i. eius qui ea coluit. Numia. s. simulacrorū. i. demonia
fallebant homines: aut homines fallebāt numina. i. fraudabāt deū
debitis sacrificiis que demonibus impendebāt. sed propter sequē
tia placet prior expositio. Erycina. i. venus in eryce mōte sicyliæ
p̄cipue culta: fallebat sup. colonos siculos. i. sicilienses. Iuppiter. s.
ammon. i. harenarius qui sumit noia ab harenis libycis in quibus
baccho in specie arietis visus credebaſ: & qui illic templū habuit
fallebat ꝯthiopes & domos peruſtas ardore solis. i. aphricos cæte
ros. Dictynna. i. diana cretensis: fallebat lares gnosiacos. i. creten-
ses (accipiēdo locū pro locatis: seu cōtinēs p̄ cōtentis) & fallebat
rura cayſtri illius fluuii lydie iuxta ephesū vbi diana habet pulcher
rimū tēplū: & rura lac⁹ mœotis qui est in scythia iuxta tauricā re-
gionē & pro. i. regna thoantis illius regis clari. i. nobilis & noiati
vbi. i. i quib⁹ aut cui⁹ regnis: dea sæua. s. diana iussit humanū cruo
rē spargi. i. effundi sacrificando. Rhamnusia. i. fortuna p̄fida. i. fal
lax nulli fidē tenēs: & ifortunio bonorū ac eufortunio malo⁹ sæ
pe gaudēs: lusit. i. decepit & ludibrio habuit plebem cæcropiā. i.
atticā. Pallas attica. i. atheniēsis: lusit cecropios. i. atheniēses a cæ
crope eorū rege dictos. Apollo alt⁹. i. sublimis lusit rhodon: vbivi
delicet maxie colebaſ. & orthigiā. i. delon isulā breuē. i. modici iā
bitus ligatā. i. vinctā mycone & gyaro: illis duab⁹ insulis. iter q̄s
vagari solebat. At: id est sed: Iuno sup. lusit: arces libycas cartha-
ginis tyriæ. i. a tyria didone cōditas & a tyriis habitatas. Vñ prio
ænei. Vrbs antiqua fuit: tyrii tenuere coloni Carthago. & lusit ar-
ua circundata fluctibus thraiciis sami. i. samothraciç. Memphis. i.
regio illa potissima ægiptivbi reges residere solebant: barbara. i. ef
frenis & imanis (vt docet iuuenalis i satyra: Quis nescit volusi bi
thinice qualia demēs Aegiptus portenta colat) plorabat. i. cū plo
ratu querebat: ostirim: id est regē suū maritū isidis in deū translatū
cornigerū: id est in specie bouis quē apim vocant apparere solitū:
& pubes ægiptia. læta: id est gaudens & exultās sistro. i. instrumē
to illo musico. percusso scilicet ad hoc vt resonet veniebat ad ce-
lebres aras isidis inachiæ. id est ad inachū regem cui⁹ filia erat p
tinentis dicebatur autem prius io. & mutata in vaccam in ægiptū
perfugit vt alibi patuit: veniebat autem pubes sacrificatura. Galli
phryges. i. sacerdotes cybeles matris deum: qui se petrino cultro
caſtrāt postq̄ gallo fluuio poti dicūtur & furore rapti: dabāt matri

diuũ.i.diuoꝝ.ſ.cybele:q̃ tellus.ops cybele. & aliis multis noibus appellari ſolet:dabãt dico ꝑ cybelen mõtẽ illũ phrygiæ(vñ ſcdm Seruiũ q̃ priꝰ ops dicebaſ:poſtea cybele dici cœpit.Declinatur ãt hæc cybele cybeles:aut hæc cybeles cybeſ. Scribitur aũt fere l ſimplici:quia mediam fere corripit:tã ꝑ mõte q̃ pro dea. Pro monte Ouidius faſtoꝝ.iiii. Inter ait viridẽ cybelen altaſq̃ celeras Amnis it inſana noĩe gallus aqua (Illa eni poti ſacerdotes furere dicũtur nec ceſſare donec ſe caſtrauerint)Et in codẽ.dindymon & cybelẽ & amœnã fontibꝰ idẽ Semp & iliacas mater amauit opes.Propti⁹ tñ ſcdam ꝓducẽs l geminauit dicẽs lib. vltimo Vel tu q̃ tardo nouiſti fune cybellen:& lucanus. Et lotã quo reuocãt almone cybellen &c.)& ꝑ dindyma:ꝑ gargara &idã mõtes illos phrygiæ:ſacra reſonãtia.i.q̃ cũ ſonoritate muſicoꝝ inſtrumẽtoꝝ fiebãt: tybia buxea.i.fiſtula ex buxo facta ſtridebat & tympana ſup.ſtridebãt.i.crepitabãt dũ ꝓcutiebãtur cũ fiſtulis ſonatura(ſic eni Horatiꝰ dicit) aut ſonitura vñ Virgilius ad phryges Tympana vos buxuſq̃ vocant berecinthia matris Ideæ &c. Dãmæ aialia illa timida . vnde Virg.in buco.Cũ canibus timidi venient ad pocula dãmæ:ibãt.i. diſcedebant:p̃cipites.i.p̃cipitãter de altis rupibus audito ſtrepitu .ſ.tympanoꝝ & fiſtularũ:Põt ordo eſſe:ibãt de altibus rupibus:& ſtrepitu audito de altis rupibus hoc eſt tãtus crepitus fiebat in ſacrificiis cybeles q̃ in mõtibus ſiluoſis colebaſ:vt dãmæ fugerent: & dorcades aialia illa petebant lucos.i.ſiluas incæduas.i.q̃ nõ cædebanſ poſt cõſecrationẽ.ignotos.i.non viſos prius. hoc eſt ferę coactę ſunt linquere ſtabula & cubilia ac luſtra ſua nota:nequeũtes ferre ſtrepitũ q̃ fiebat in ſacrificiis cybeles & cõualles inacceſſas.i. quas nũq̃ antea acceſſerãt.Thyas.i.ſacrificula aut ſacerdos bacchi vbicũq̃ fuerit ſiue apud thracas ſiue alibi:renouabat iaccho:ideſt baccho: corymbifero.i.ferenti bacchas hederaceas : eo q̃ hederis coronatꝰ ex idia redierit.renouabat dico feſta.ſ.orgya aut baccha nalia Et caper(iseni qa vitẽ rodit cuiꝰ bacchꝰ inuẽtor fuiſſe dicit baccho cõſecraſ) ductus cornu:ibat ad aras tepidas.i.tepẽtes ſanguine aut igni.Roma ſacrauerat Ioui panõphęo.i.cui omniũ voce ſacraſ: aut qui oẽs voces nouit:alta limina.ſ.capitolij ſeu arcis tarpeiæ:viſura crebro frequẽtes triũphos. triũphãtes eni ducebãtur in capitoliũ. & ſacrauerat ioui: armenta.i.iuuencos cãdidos paſta ꝑ virides agros clytũni:illiꝰ lacꝰ italici.Vrbes alię.ſ.a iã dictis:de luſæ ſic variis erroribus ponebãt. i. cõſtituebãt numinibus fictis .i.falſo excogitatis:aras & tẽpla ardua:de marmore pario.i.candidiſſimo.Sæpe q̃dẽ.oſtẽdit quomodo illuſi ſunt homines: & quo-

Cybele

modo fieri potuit Vt illicerent ad ſacrificādū idolis: dicēs quia p reſpōſa & oracula q̄ demonia incluſa ſimulacris dabant credebāt deos ſimulacra illa tāq̄ corpora aſſumpſiſſe: vt diuus Auguſtin⁹ ex verbis hermetis pbauit ſicut pri⁹ recitauimus. Ordo igit eſt. Qui dē. i. nā certe veteres diui dabant ſæpe voces tāq̄ de viuo corpore & oracula. i. reſpōſa cōfuſa. i. amphibologica & dubia q̄ in vtrāq; partē interp̄tari poſſent: Sicut apollo vocalis. i. qui quia vocaliter reſpōſa dabat ſic dictus eſt: clauſus nigris tenebris ſpeluncę. i. antri in quod phœbades deſcēdebant: apud delphos. i. templū delphi cū quod eſt in phocide regione illa parua muſis tamē & apollini ſacra. Sicut volucres chaoniæ. i. colūbæ epiroticę in dodona ſilua: ſupple dabant oracula: phœbo illabente. i. eas ad prophetizandū inſtigante. & caua ſpelea. i. antra ſonantia. i. reſonantia: dabant ſup. carmē cumeum. i. prophetiam ſibyllæ cumeæ ſeu potius cumanæ Verum id ē ſed vel fallax verſutia hominū. ſ. ſacerdotum præcipue: fecit hæc ſupple reſponſa apparere dicentium ſcilicet ſe ab apolline accepiſſe quod ipſi futurum putarent: ſicut ſacerdotes babilonij mentiebantur deū ſuū carnes noctu deuorare quas ipſi auferebant vt apud Danielem legitur. vel mentes ſtygiæ. i. callidi ſpiritus infernales: fingebant. i. exprimebant certis motibus: humanū murmur. i. ſimilitudinem humani ſermonis: p guttura auiū. ſ. columbarū neſcia. i. neſcientiū: & formabant leues loquelas per ſaxa concaua: vt inter antra delphica: & p̄cinebāt caute. i. cū aſtutia ſibi p̄cauētes ne mēdaces inuenirētur: id aūt faciebāt p amphibologicos ſermones. canebāt dico ſiue per auguriū. i. auiū garritū ſeu per ora vatū. i. prophetarū id ſup. quod ignes ſiderei. i. cōſtellationes mōſtrabāt radiis coeuntibus (Doctrina eſt diui Auguſti). i. ſe cōiungentibus ac cōcurrentibus. & ipſe ſtygiæ mētes: ſolitæ. i. cōſuetæ: parare. i. comparare & acquirere ſibi his artibus: diuinos cultus & curas. i. obſeruātias & religionē: aut aras. i. ſacrificia: fallebant turbas. i. vulgus & pectora mobilis. i. inſtabilis vulgi: credula. i. cito credentia: voce ambigua. i. dubia & incerta ac amphibologica: ſicut dico romanos victuros gallos. aut regna multa Tanaim tranſgreſſus perdes. i. aut deſtrues aliena aut amittes tua.

Non tulit hoc magni proles ęterna parentis:

Et ſtygiis ergo canibus ludibria dixit

Semper erit mortale genus: nunq̄ne vereri

Nos discerni manes: audacia ditis auari
Improba sic impune meos inuadet honores
Semper: & obscuri plebs ambitiosa profundi
Sic perget se super is equare deoq;
Ibo: & terrenum lustrabo incognitus orbem:
Nec patrias repetam sedes cœlumue priusq̃
Cerberus & trepidi me regia senserit Orci.
Non vada non furiæ non ferrea claustra vetabunt
Nigra per & phœbi radiis incognita regna
Ferre gradus: horrore tremens vlulabit Erynnis
Et caua terrifico quatientur tartara motu.
Flammeus obscuros phlegeton persuscitat ignes
Saxa rotans: mœstoq; acheron qui labitur amne
Cocytiq; graues parientia flumina luctus
Et liquor inducens letheæ obliuia lymphæ
Precipites sistent cursus retroq; redibunt:
Et sua sulfureos repetent exodia fontes.
Cum mea vox aditus cœcos ingressa profundæ
Noctis & insolitum penetrabit tartara lumen
Luce repentina chaos & fumosa baratri
Atria clarescent: vbi pallida frondibus hçrent
Somnia: tenariis reuocabo a sedibus vmbras
Insontes vmbras patrum quos longa sub alti

Carceris includunt obſcuro vincula circo
Propterea placidam terris inducite pacem
Sydera qui regitis diui:qui voluitis orbes.
Vt dum bella gero cum principe gentis auerne
Sentiat occultam ferri ſibi terra ſalutem:
Iam trepidant magnoq; pauent aduerſa tumultu
Caſtra:dies nu merat pluto:tempuſq; volutum
Colligit aduentuſq; meos veſtigat & ortus:
Nocturnas cogunt acies:curſantq; per altum
Aera: & ingenti ſtrepitu mortalia terrent
Pectora:montanos apices atq; ardua ſaxa
Terribili quatiunt motu:pecudumq; per ora
Inſolitas fingunt voces:egyptia pallent
Sollicito ſimulachra metu ſuſpirat anubis:
Fatidicoſq; legens vates examinat omnes
Peruigil hiſtorias & cœli cogitat ignes.

Nō tulit etc. Poſtq̄ oñdit calidiſſimorū ſpirituū fraudē & ſupbiā ſubinfert qđ ſaluator nr̄ attulit remediū:ſignificās vnā eſſe cauſa rū cur incarnari voluerit filius in diuinis. vt videlicet idolatriam expelleret. Inducit aūt filiū in diuinis loquētē. vñ ordo eſt. Proles æterna magni parētis. ſ. diuini:hoc eſt fili⁹ in diuinis æterna generatiōe a deo patre genit⁹. nō tulit. i. nō tolerauit nec ppeſſus ē hoc vt. ſ. imūdi ſpūs ſic adorarentur ac hoies ſimulatis oraculis ludifi carēt: & dixit. Ergo (quæ idignatiua eſt particula) genus mortale .ſ. hoim:erit ſemp canib⁹ ſtygiis. i. ifernalibus:ludibrio. i. illuſioni & riſui? Ne. i. an:manes nūq̄ diſcēt vereri. i. religioſe timere nos: audacia. i. temeritas:improba. i. iprobāda & iepta ditis. i. plutonis pricipis iferno⁹:auari. i. nimiū cupidi & oīa hēre cupiētis: iuadet

ſic ipune.i.ſine punitione & vidicta ſeuvltiõe: ſẽp meos honores & plebs ãbitioſa.i.ſupba ꝓfundi obſcuri.i.abyſſi ifernal': pget.i.p ſeuerabit ſic:æquare.i.eqparare ſeſe ſupis & deo : q.d. non patiar. Nã ego ibo et exiſtẽs icognit⁹ luſtrabo orbẽ terrenũ:nec ego repe tã ſedes patrias:ve ꝓvel cœlũ:priuſq̃ cerberus.i.canis ille triceps triplicẽ poteſtatẽ plutonis ſignificãs & priuſq̃ regia.ſ.domus orci trepidi.i.trepidãtis:ſenſerit me.i.priuſq̃ delcẽdero ad inferna. Vada.ſ.ifernalia q̃ figunt traducẽda:aut trãſſretãda non vetabũt i.ipediẽt me ferre grad⁹.i.incedere:p regna.ſ.ifernalia:nigra.i.ob ſcura & incognita radiis phœbi.i.ſolis: id ẽ ad q̃ ſol nũq̃ penetra uit:furiæ et ſæua clauſtra nõvetabũt ſupple id facere Erynnis.i.fu ria ifernalis tremẽs horrore.i.frigore ex pauore cõtracto:vlulabit pre tremore.ſ.& ãxietate more luporũ:& tartara.i. ꝓfũdiſſima lo ca in inferno.caua.i.cauernoſa:quatiẽtur terrifico motu cũ .ſ. di ceſ'.Attollite portas prĩcipes vras &c.Phlegethõ fluui⁹ ifernal' ab ardor dict⁹:flãme⁹.i.icẽſ⁹ mirabili ardor ꝓſuſcitat (credo legẽdũ eẽ q ſuſcitat & ita i veris codicib⁹ reppi) .i. exitat ignes obſcuros i.caligioſos cũ ꝑthere⁹ ignis lucid⁹ſit & rutil⁹: rotãs .i. voluẽs ſa xa:et acherõ fluui⁹ ifernal' dict⁹ q; ſit ſñ letitia q labit ãne mœſto .i.mœſtitiã afferẽte & flumina cocyti:illi⁹ fluuii a luctu dicti:pariẽ tia.i. generãtia graues luct⁹.& liquor lymphę letheæ.i.lethes palu dis ifernalis ab obliuione denoiatę:iducẽs obliuia.hæc quattuor flumina infernalia ſiſtẽt.i.ſtare faciẽt & cõtinebũt curſ⁹ ſup. ſuos: p̃cipites.i. q alio tpe p̃cipitanter fiũt:& redibũt retro.i. retrorſũ. & fõtes ſulphureos repetẽt ſua exordia.i.riui inde exorti. Sic cõ ſtruẽdũ cenſeo:ſi vera ẽ lectio:ſed meo iudicio legendum eſſet:Et ſua ſulfurei nõ ſulphureos vt ſit & fõtes ſulfurei repetẽt ſua exor dia.i. vñ exorti ſũt:nã fõs dicit⁹ vbi iã aqua effundit. Audeo igit Fons admonere.ſed nõ delere aut mutare quicq̃)cũ.i.qñ: mea(igt chriſtus) vox igreſſa cæcos aditus noctis ꝓfundę ſcilicet infernalis: et cũ lumẽ inſolitũ penetrabit tartara: tũc cahos.i.caligo ifernal' & atria fumoſa baratri.i. voraginis ifernalis clareſcent repentina luce(de qua ſcilicet dictũ eſt: habitãtibus i tenebris et in regione mortis lux orta eſt eis)vbi.i.i quibus atriis:hoc eſt in veſtibulis & primis aditib⁹ (vt prius diximus) inferni hęrẽt fõnia pallida ſub frõdibus ſcilicet vlmi.Ego reuocabo vmbras a ſedib⁹ tęnariis .i. a lymbo infernali (Nam vt alibi diximus tenarus eſt prõmotoriũ Tenarus laconiæ iuxta ſpartã hoc ẽ circa finẽ maleæ mõtis vt dicit Seruius ſuper.iiii.georg. In quo quia hyatus magnus eſt ex quo agente ſpiritu quia nonnunq̃ ſtrepitus progredi percipiũtur dixere yete-

res deſcēſum eē ad inferos & cerberū ab inferis ꝓ herculē tractū il lic apparuiſſe: vñ virg. Tenarias etiā fauces alta oſtia ditis. Et Seneca in hercule furente. Spartana tell⁹ nobile attollit iugū denſis vbi æquor tenarus ſiluis premit &c. qa ergo fauces oſtia ditis dicunt in tenaro eſſe: nō inepte pro lymbo hic vſurpat) reuocabo in quā vmbras iſontes. i. innocētes videlicet patrū: quos lōga. i. diu turna vincula includū ſub obſcuro circo. i. lymbo: alti. i. profundi carceris. ſ. infernalis. Et ꝓpterea o diui. i. ſancti angeli q regitis ſidera & qui voluitis orbes. i. ſpheras cæleſtes inducite terris pacē placidā (talis enim erat ſub auguſto quo tēpore chriſtus natus eſt nā exiit edictū a cæſare auguſto vt deſcriberetur vniuerſus orbis. Eam autē pacē innuit hic auctor a prouidētia dei factā eſſe ꝓpter aduentū chriſti qui venerat pacē facturus inter deū & hominē. vñ & abiturus dixit ſuis: pacē meā do vobis pacē meā reliquo vobis & ſalutans eos ſæpe dixit Pax vobis: & inter herodē & pylatū pacis extitit auctor) vt terra ſentiat occultā ſalutē ferri. i. afferri ſibi: interea dū ego gero bello cū principe gētis auernę. i. ifernalis hoc eſt tenebraꝝ (quē etiā principē hui⁹ mūdi. i. malorū dixit Ioh. xii. Nūc princeps huius mūdi eiicieſ foras) Caſtra aduerſa. i. aduerſariorū videlicet demoniorū trepidant & pauēt iam magno tumultu: pluto. i. princeps tenebrarum numerat dies: & colligit ex ſupputatione ſcilicet & calculo: tēpus volutū. i. tranſactū eſſe. & veſtigat. i. inquirit meos aduentus & ortus & ipſa caſtra inimicorū: cogunt. i. cōgregant acies nocturnas. i. cōgregantur noctu & curſant per altū aera. i. aerē caliginoſum: & terrent mortalia pectora ingenti ſtrepitu: & quatiunt. i. concutiunt apices mōtanos. i. vertices & ſummitates montiū: atq; pro. i. ardua ſaxa. i. rupes montium: terribili motu: & fingūt inſolitas voces per ora pecudum (quæ ꝓdigia poetæ Auguſto aſſcripſerūt) ſimulacra. i. idola ægiptia pallēt metu ſollicito: quia verentur deiici: quod eis cōtigit cum chriſtus in ægiptū fugeret a facie hærodis: anubis. i. deus ægiptiorꝝ qui colebatur capite canino vnde latrator dicitur a Iuuenale: ſuſpirat. i. ingemit præ timore: & ipſe legens vates fatidicos: id eſt prophetas qui futurū ꝓdixerunt fatum: id eſt excidiū idololatriæ: examinat omnes hiſtorias: & cogitat: id eſt animo reuoluit ignes cæli. i. ſidera & eorum curſus curſuūq; ſignificationes.

Ipſe igitur diuos linquens & limen olympi
Aetheriaſq; domos deus ad mortalia regna

Terrenoſq; lares: medio dum frigida curſu
Suſpiceret cancrum nox inclinata ſub vrſam
Venit: & anguſtam tenuit præſepia ſedem:
Tunc hyberna gelu torpebant arua ſereno
Et matutino ſiccatum frigore gramen
Perdiderat vernum demiſſa fronte colorem:
Pigraq; nocturnis albebant rura pruinis:
Tunc Rhodopes æmiq; niues iuga ſumma leuabãt
Altius: & niueo ſurgebant aggere montes:
Nudaq; ramoſæ tendebant brachia quercus:
Et ſyluas aquilo viridi ſpoliarat honore.
Præuius ęoa ſanctos a perſide reges
Ignis & inſolitis radians ſplendoribus ardor
Miſit ad infantis parua incunabula chriſti.
Ipſe ſub humana velatus imagine mundi
Conditor: vt tetigit matura virilibus annis
Tempora naſcentis iaciens primordia ſæcli
Ante quaterdenis ieiunia longa diebus
Pertulit: & ſacro mox irroratus ab amne
Abſtulit errorum tenebras: noctiſq; profundę
Nubila: longęuumq; cahos finiuit ab alto
Vndiq; diffundens illatam cardine lucem:
Extinctis oculis aciem lumenq; peremptum
Reſtituens opus ignotum noſtriſq; negatum

Viribus: aerios tractus ſolemq; videri
Fecit:& inſuetum terrę cœlíq; decorem.
Sícca per æquoreos fixit veſtigia fluctus:
Admírata nouum credebat Arìona Thetys
Cum cythara curuos inter delphínas euntem:
Mox vbí vi propría tutos ſuſpendere paſſus
Vídit:& humanis liquídas iter eſſe per vndas
Greſſibus hæc non eſt audax índuſtría dixit
Romanę vírtutis:aquę ſenſere tonantem:
Hæc ait.& fugiens imas ſe torſit in vndas.

Ipſe igitur &c. Verba ſunt poetæ recitãtis beneficia xp̃i ab incarnatione vſq; ad aſcenſionẽ cœliq; apertionẽ: addituri ingratitudinis humanæ vitia. Ordo eſt. Igitur/qa.ſ.filius dei cõſtituerat debellare & expugnare principes tenebrarũ:ipſe deus linquẽs(qđ caſte intelliges quia deus vbiq; eſt:nec diuinitatẽ dimiſit đũ hũanitatẽ aſſumpſit) diuos.i.ſanctos angelos & limen olympi.i.cœli & domos ætherias.i.cœleſtes:venit.ſ.p natiuitatẽ ad regna mortalia:& lares terrenos:tũc cũ nox frigida medio curſu iclinata ſub vrſam ſuſpiceret cancrum.i. dum ſol eſſet in capricorno quod ſignũ eſt cõtrariũ cancro hoc eſt in decembri (In iunio enĩ quia ſol eſt in cancro:cãcer tẽpore diurno in hemiſpherio noſtro eſt:In decembri vero quia longiſſime eſt a ſole tempore mediæ noctis oritur.& hoc dicit)Venit ergo tunc in mundũ hunc: & tenuit pręſepia appoſitorie ſedẽ anguſtã: quia deum cæli capere non poſſunt: vnde anguſta fuit ei ſedes pręſepium: Arua hyberna.i.que hyemis tempore erant: torpebant id eſt conſtringebantur tunc gelu ſereno.i. ſudo nullis imbribus admixtis: & gramen ſiccatum frigore matutino: perdiderat colorem vernũ id eſt quem habuerat in vere videlicet viridem:ei hoc fronte demiſſa id eſt deorſum miſſa: hoc eſt inclinato capíte ſeu vertice eius. & rura pigra.i.quæ nõ exercebãtur ſed intermiſſa & neglecta iacebãt:albebant pruinis nocturnis:vnde galli pruinam gelu album vocant.Niues leuabant altius id eſt extollebant & altiora fecerant tunc ſumma iuga id eſt vertices & ſummitates rhodopes & ęmi:illoq; montium in confinibus

thraciæ & mygdoniæ ac macedoniæ(æmus autem vſq; ad pharſaliam extenditur)& montes ſurgebant .i. accumulabantur tũc aggere.i.cumulo niueo.i.aggeſtione & acceſſione niuium:& querc⁹ ramoſæ tendebant.i.extendebant brachia:id eſt ramalia ſua:nuda id eſt frondibus ſpoliata:& aquilo ventus ille autumnalis: ſpoliarat ſiluas viridi honore:id eſt ornatu frondium.Ignis & ardor radians inſolitis ſplendoribus.i.ſidus nouum vel ſtella noua in aere. apparens:preuius.i.præambul⁹ & viam monſtrans: miſit ſanctos reges ſcilicet magos a perſide æoa.i.orientali:ad parua cunabula chriſti infantis.Ipſe conditor mundi velatus ſub imagine humana vt.i.poſtq̃ tetigit.i.attigit tempora maturavirilibus annis.i.cũ attingeret trigeſimum annũ:iaciens primordia.i. prima fũdamẽta.ſecli pro ſeculi.i.æui gratiæ ſcilicet naſcentis.i. appropiantis: pertulit.i.ſuſtinuit:ante.i.prius ieiunia longa.i.continuata quater denis:id eſt quadraginta diebus ſcilicet naturalibus:& ipſe irroratus:id eſt baptizatus mox.i. paulopoſt: ab amne ſacro ſcilicet Iordanis:abſtulit tenebras errorũ et nubila profundæ noctis:& finiuit.i.exterminauit longæuum chaos:id eſt tenebras ignorãtiæ & incredulitatis ac idolatriæ diffundẽs vndiq; lucem illatam ab alto cardine ſcilicet cœli:vnde venerat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum:Et ipſe reſtituens oculis extinctis:id eſt captis & orbis viſu:immo etiam qui nunq̃ viſum habuerant:aciem:id eſt acumen viſus & lumen.i. viſum perẽptum:id eſt aut deletum:aut ſuffocatum in materno vtero:& fecit tractus aerios.i.regiones cœli et ſolem:& decorem.i.ornatum cæli & terræ inſuetum.i.non prius viſum:videri ſup.a cæcis: appoſitorie: opus ignotum.i.miraculoſum:et negatum noſtris.i.humanis viribus.Et ipſe fixit veſtigia ſicca per fluctus æquoreos: ideſt ſiccis plãtis ambulauit ſuper maria:& thetys id eſt dea maris admirata credebat nouum.Ariona ideſt muſicum illum mytileneum (qui vt alibi recitauimus ex Aulo gelio a delphino exceptũs cũ a nautis in mare proiectus eſſet:ad tæniarum incolumis delatus eſt) Ariona dico euntem cum cythara in qua.ſ. canebat: p delphinas piſces illos(accuſatiuus græcus:quia ſingularis eſt hũc delphina) curuos:is enim fere delphinorum ſitus eſt:& mox.i.paulopoſtvbi .i.quando ſcilicet thetys:vidit ſup. chriſtum ſuſpendere paſſus tutos propria vi.i. poteſtate:& vidit iter eſſe humanis greſſibus per vndas liquidas.i.fluentes:dixit hæc nõ eſt audax iduſtria virtutis romanę.i.qua romani aliqñ auſi ſunt ſe credere aquis: vt cocles & chlælia:aquæ ſenſere tonantẽ.i. deum aut poteſtatem diuinam in

chriſto: Thetys ſup. ait hec: & ipſa fugiẽs: torſit ſe in imas vndas a facie. ſ. chriſti. vnde hic per thetym demoniũ quod ſub thetyos nomine colebatur videtur intelligere.

Imperio ventorum iras pelagiq; furorem
Preſſit: in excelſo galileę vertice montis
Ora: manus: oculos: & pectora ſancta beato
Lumine perfuſus patuit deus: æthera lapſum
Numen & albenti veſtitum nubis amictu
Aſtitit: auricomi ſonuit globus aeris ingens.
Carmine non magico non vi medicaminis vlla
Defunctos iterum vitam reuocauit in artus.
Emigrare leues animas retroq; reuerti
Obſtupuit: celereſq; fremens pluto induit iras.
Lauguida quę nulla potis eſt humana iuuare
Ars ope: per vicos gradiens per rura per vrbes
Nunc prece nunc ſolo ſanabat corpora tactu.
Sancta dei tenuem pietas induta figuram
Non perteſa rudes animos moribundaq; membra
Ferre nec æſtiuo graciles aſpergere plantas
Puluere nec luteis veſtigia ponere campis
Erubuit: tolerare famem paſciq; per agros
Graminibus vitreoq; ſitim reſtringere riuo
Dulce fuit: coluitq; inopum conſortia: tantus
Ardor in accenſo regnabat pectore: tantis
Curabat ſtudiis humana negocia: vt ipſum

Aethera iam posset sesecꝫ oblita videri:
Ante ipsam quotquot hominũ componere mores
Conati statuere modum normãcꝫ dedere
Viuendi. vel pro certis incerta fuerunt
Falsaue pro veris vel non perfecta loquuti
Hinc pater omnipotens animos miseratus inertes
Atcꝫ imbecilles sensus & pectora tarda
Immensum æoo reserauit ab æthere lumen:
Progeniemcꝫ suam summo demisit olympo

Imperio &c. Prosequitur reliqua beneficia & miracula christi. Ordo est. Christus sup. pressit: idest repressit & domuit: imperio. i. in verbo potestatis suæ: iras & furorem ventorũ & pelagi. i. maris quia venti & mare obediebãt ei. Ipse perfusus lumine beato. i. claritate diuina in qua beatitudo nostra est: hoc est habẽs perfusa: ora manus oculos & pectora sancta: in excelso vertice montis galilei: scilicet quãdo transfiguratus est vt dicitur Mathei. xvii. patuit id est apparuit & manifestatus est deus: numen lapsum æthere & vestitum amictu albenti nubis. i. nubis lucidæ (quia vt dicitur Mathei decimo septimo. Adhuc petro loquente: ecce nubes lucida obumbrauit eos: & ecce vox de nube dicens. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene cõplacui ipsum audite) in gens globus aeris auri comi. i. habẽtis radios & fulgores aureos ad modum comarũ dispersos: sonuit id ẽ voce patris de nube loquentis emisit. Et ipse christus reuocauit iterũ in vitã non magico carmine sicut phitonissa samuelẽ: nec vlla vi medicaminis: sicut æsculapius reuocasse perhibetur: sed virtute propria reuocauit dico in vitam: artus defunctos scilicet munere vitę: hoc ẽ extinctos & mortuos. Pluto. i. dis: hoc est princeps inferorũ stupuit animas leues. i. incorporeas aut agiles: emigrare scilicet ex carcere ipsius: & reuerti retro: qa dictũ est: spiritus vadens & non reuertens. & ipse fremẽs induit iras celeres. i. præcipitanter agere cogentes. Et christus gradiẽs. i. ambulans per vicos per rura & per vrbes sanabat nunc. i. aliquando prece: & nunc. i. aliquando solo tactu: corpora languida. i. saucia

& ægra q̃ humana ars nulla.i.nō vlla:nō eſt potis ideſt nō poteſt: iuuare.i.leuare et ſanare vlla ope.i.vllo auxilio: aut vlla poteſtate ſua. Et ſancta pietas dei induta tenuem figuram.ſ.hominis fragilis:non eſt perteſa.i.aſpernata et tedio proſecuta animos rudes .ſ. diſcipulorum aut aliorum quibuſcumverſabatur:& non eſt perteſa ferre membra moribunda.i. mortalia & ad mortem prona vt noſtra:nec perteſa eſt aut erubuit aſpergere plātas graciles.i.pedes teneros:quos de puriſſimo ſacroſanctæ virginis ſanguine ſibi formauerat:nec erubuit:ponere veſtigia id eſt pedes ſuos.in ſup.campis lutheis.i.cœnoſis et lutulentis:Dulce fuit ſup.ipſi tolerare famem:& paſci graminibus per agros. & reſtringere ſitim vitreo riuo ideſt aqua limpida: & coluit conſortia inopum ideſt pauperū vnde ſubdit per acclamationem:tantus.i.tam magnus ardor ſcilicet charitatis regnabat in pectore aſcenſo.i.inflāmato igne charitatis.& tantis ſtudiis id eſt tanta diligentia et accuratōe: curabat ſcilicet pietas dei:negocia humana:vt ipſa poſſit videri ideſt credi aut exiſtimari: oblita æthera.i.cœlum:& ſeſe.i.ſeipſam. Quotquot hominū.i. quotcunq; homines videlicet philoſophi conati ante ipſam:ſcilicet pietatem dei in forma humana apparentis cōponere.i.reformare mores hominū:ſtatuere.i. cōſtituerunt modū & dedere normam.i. regulam viuendi locuti fuerunt vel icerta p certis:ve p vel falſa pro veris:vel non perfecta. Alii enim vera documenta dederunt:ſed non ſatis firma neq; cognita: eo q̃ carent vera auctoritate:alii falſa dederunt alii vera et autentica ſed min⁹ perfecta:ſolus autē chriſtus veros et ſalutiferos mores docuit Hic .i.ex hac occaſione q̃ nullus certam & perfectam legem viuēdi derat pater omnipotens miſeratus animos inertes atq; ſenſus imbecilles(Annotādum quia hic et in hoc opere ſemel prius imbecilles ſeda lōga cū flacco poſuit cōtra Doctrialis ſentētiā:nec dubiū ſi ex bacillo cōponiſ quin ſedam natura corripiat)& pectora tarda ſcilicet hominū.reſerauit.i.aperuit lumē immenſum ab æthere æoo.i.a ſummo cælo:& pro.i.ſuā progeniē ideſt vnicum quē progenuit filium ab olympo.i.cælo:ſummo:quia etiā in terris olympus eſt non fruſtra additur ſummo.

Hæc ſunt illa:quibus deus inſtaurare caducum
Naturę labentis opus: tentauit: & omni
Conatus ſtudio veteres auertere morbos

Vt patrias sordes crimenq; aboleret auitum
Legit inauditum fati genus: illita fuso
Sanguine & ardenti liuentia verbere membra
Perfossumq; caput terebrataq; tempora duris
Sentibus erexit miles romanus in altum
Aera: frigentes plantas protectaq; longe
Brachia & humentes oculos & pectus apertum
Concretosq; pio crines barbamq; cruore
Ingrate moriens plebi monstrabat ab alta
Arbore: & ingenti mortem clamore ciebat.
Cuius ad interitum cœpere elementa moueri:
Sol gemuit nigroq; caput velauit amictu:
Contremuit tellus: timuit mare: palluit aer:
Et collisa graui sonuerunt marmora planctu.
Hæc fuit atra dies & lamentabile tempus
Cum subito media tenebris in luce subortis
Lumen in horribilē fugit sine nubibus vmbrā:
Aurea cum vernus retineret vellera titan:
Longaq; longinquę contraria sydera libręs.
Sic est parta salus homini: longæuaq; primę
Cum gemitu & lachrymis deleta iniuria culpę est.

Hæc sunt illa &c. Pergit enumerando beneficia dei prīs qui videlicet ꝓprio filio nō pepcit sed ꝓ nobis tradidit illū. Ordo ē. Hęc .s. dicta beneficia sūt illa qb⁹ de⁹ tētauit instaurare .i. reparare caducū opus naturæ labētis. i. tēdētis ad interitū: & quib⁹ ipse conatus oi studio. i. tota diligentia & accuratione: auertere. i. abolereve

teres morbos.ſ.animorum: vt aboleret ſordes patrias.i.a patribus contractas: & crimen auitũ.i.ab auo.ſ. protoplaſto traductũ legit .i.elegit inauditũ genus fati.i.mortis.Nam miles romanus:fatelles.ſ.pylati: erexit in altum aera cũ cruce.ſ.membra.ſ.eius: hoc eſt chriſti:illita.i.perfuſa & irrigata:ſanguine.ſ.eius fuſo:& liuentia.i. liuidi.hoc eſt plũbei coloris maculas & vibices habentia: verbere .i.ex flagello:ardenti.i.ardenter incuſſo:& erexit caput perfoſſum & tempora.i. iuncturas capitis inter aures & frontem terebrata.ſ. perforatas:ſentibus.i.ſpinis:duris & aſperis & fortiter penetrãtibus.Et ipſe chriſtus moriens monſtrabat plebi ingratæ ab alta arbore.ſ.crucis:plantas frigẽtes.i.pedes mortuos & brachia ,pecta (aut potius porrecta).i. extenſa longe & oculos humentes (quia cum clamore valido & lachrymis exauditus eſt pro ſua reuerentia vt dicitur ad hebre.v.).ſcilicet lachrymis: & pectus apertũ.ſ.lãcea & crines. ſ.capitis:hoc eſt capillos/concretos.i.conglutinatos: & barbã ſup.concretam: cruore.i.ſanguine pio,i.innocenti & pie effuſo:ab impiis tamẽ & pro impiis.Et ciebat.i.vocabat mortẽ ſup. cum clamore ingenti.i.valido:vt dicit euãgeliſta. Ad cuius.ſ.xp̃i interitum.i.mortem & obitum:elementa cœpere moueri:& ſol gemuit.i.ſignum mœroris oſtendit: & velauit caput amictu nigro.i. tenebroſo: quia tenebræ factæ ſuper vniuerſam terrã.tellus.i.terra:con tremuit:mare timuit:aer palluit & marmora.i.ſaxa q̃uis collisa.i.confracta & ſciſſa ſonuerunt graui planctu. Hæc ſcilicet mortis chriſti fuit atra.i.obſcura & lugubris dies:& tẽpus lamẽtabile: quum.i.quando:lumen.i.claritas ſolis fugit in horribilem vmbrã .i.caliginem formidabilem: ſine nubibus. i. non tectum nubibus: vt in tẽpeſtatibus ſolet:& hoc tenebris ſubortis ſubito.i.ex impro uiſo:in media luce ſcilicet diei:cũ.i.q̃n titan.i.ſol:vernus.i.exiſtẽs in vere:quia in martio:retineret vellera aurea ſcilicet arietis in cœlum tranſlati ſecũdũ fabulas.i.cũ ſol eſſet in ariete:& lõga i.lõgæ poſita ſidera libræ lõginquæ.i.lõge poſitæ eſſent ſup. cõtraria.i. in equinoctiali ex aduerſo: ab eo enim tẽpore quo ſol arietẽ ingreditur ad id quo libram ſeminamus eſt:& ita libra erat ſub tenebris Salus eſt parta.i.acquiſita ſic homini:& iniuria. i.offenſio lõgæua .i.q̃ tam diu durauerat:primæ culpæ.ſ.originalis:eſt deleta cũ gemitu & lachrymis.ſ.xp̃i: vt iam recitauimus.

Immemores tanti populus patreſq; laboris
Neglecto ſuperum cultu ſpretoq; tonantis

Imperio baccho indulgent veneriq; ministrant:
Sacra ferunt auro: nummis altaria condunt:
Auro vina libant: auro laquearia fulgent:
Scorta tegunt gemmis: canibus conuiuia ponunt:
Sordet in exili virtus incognita veste;
Exuuiis inopum culti: ditesq; rapinis:
Successu elati superos Acherontaq; rident.
Propterea hostilis rabies insurgit & ira
Corda micant: maiora nouus fert prelia mauors:
Ausoniæ labentur opes: nam claustra liburnæ
Præteriens angusta vie: per rura timaui
Qua ferus algenti gottus descendit ab axe
Seu qua piceni superum mare littoris oras
Alluit epyrum dirimens & iapygis arua
Turcorũ ingentem paruus vomet angulus vndam
Bisq; patens expertus iter magno agmine miles
Veloces ascendit equos: sonuere pharetre
Cornipedum crebris resonant hinnitibus aura.
Vallibus in mediis: & quadrupedante tumultu
Auditur longe strepitus clamorq; virorum.
Sublati quotiens æstu rapiente vapores
Alta petunt piceoq; tegunt velamine cœlum:
Et noua tempestas clausisq; sonantia ventis
Nubila per cœli tractus voluuntur apertos:

Rugitu ingenti resonans volat aere grando
Pulsa noto boreaue: tremunt cum rupibus alpes
Tunc fracta si nube fragor subit ima ꝓfundę
Vallis:& impulsu nemorum & telluris opacę
Vndiq; comprẹnsus fugit atq; repellitur aer:
Aerii montes clamant: magnoq; boatu
Antra sonant:stygium dicas mugire baratrum
Horrida per campos procul exaudita pauentẽs
Corda ferit gelido strages humana timore:
Tela sonant longo populatrix agmine turba
Ore manu teloq; minax sitibundaq; nostri
Sanguinis irrumpit:scopulosa ceraunia lugent:
Sylua vetus dodona timet:gemuere molossi
Rura soli:tremit omnis ager: pauet adria pondus
Classis:& adductum peregino remige martem:
Trans mare trãs indos nabathęaq; regna nefandę
Gentis in auxilium rutilo volat Eurus ab ortu
Impiger: & firmę captat iam littora terrę
Butroti iam culmen habet:summasq; per arces
Dyrrachii stridens frondosa cacumina curuat.
Velaq; iam sinuans proras ærataq; rostra
Vertit in italiam: salit æquor:& vnda carinas
Ausoniam versus sensim leuat: atq; secundum

Spondet iter:culpanſq; moras neptunia doris
Per noctem ad nautas ita circum littora clamat.

Immemores tãti &c.Deteſtatur ingratitudinem chriſtianorum qui pro beneficiis chriſti cõtumelias illi quõdãmodo inferũt baccho & veneri idulgẽtes & quõdãmodo ſacrificãtes:ob quã iuriã deus perſecutionẽ magnã italis p̃ſertim a turcis iferri ſinit:grauiorẽq; minatur vt auctor graphice docet vt patebit ex ordine q talis eſt. Populus.i.plebei & vulgares: & patres.i.maiores & primores populi: inemores.i.ingrati tãti laboris:indulgẽt baccho.i.bibacitati & ebrietati: & miniſtrant.i.obſequũtur veneri.i. libidini. neglecto cultu ſuperũ & ſpreto imperio. i. mãdato tonantis.i.dei Et ferũt ſacra.i.ſacrificãt:auro (Vnde auaricia ab apoſtolo dr̃ idolorꝫ ſeruitus:& ſicut de epulonib⁹ dicit:quorꝫ deus vẽter eſt:Ita & de auaris dici poteſt q; eorꝫ deus ſit mãmon:qa id cuiq; de⁹ eſt:qđ ſumme amat:id autẽ eſt aurum auaris:quia vbi theſaurus tuus:illic & cor tuũ:luxurioſis autẽ aſmodeus & venus numina ſunt)Sacrificant ergo auro:& cõdunt nũmiś.i.pecuniæ altaria (quod tẽpore Iuuenalis nondũ fecerant vnde dicit Satyra.i.Quãdo quidem inter nos ſanctiſſima diuitiarũ Maieſtas: etſi funeſta pecunia templo.Nondũ habitas:nullas nũmorꝫ ereximus aras:Vt colitur pax atq; fides:victoria:virtus &c.)& libant.i.ſacrificant auro vina. & laquearia.i.cõnexiones trabium in tabulis camerarum: fulgent auro.& ipſi tegunt ſcorta ideſt meretrices aut catamitos:gemmis:& ponunt canibus (quos alunt ad venatum) conuiuia neglectis aut ſpretis pauperibus chriſti.virtus ſordet incognita in veſte exili:id eſt tenui & modica:& homines ſcelerati.ſ.populus & patres: culti id eſt ornati:exuuiis id eſt ſpoliis inopum:& dites id eſt diuites & opulenti:rapinis id eſt per rapinas & furta:& elati id eſt ſuperbi & tumidi:ſucceſſu.ſ.proſpero: rident.i.derident ſuperos & acheronta.i.tormenta infernalia. Propterea.i.ideo: rabies hoſtilis.i.furor hoſtiũ:inſurgit.i.oritur:& corda ſup.eorũ:micant.i.ardent: ira:& nouus.i. inſolitus mauors.i.mars hoc eſt inſolitũ bellum. ſ.a turcis illatum:fert maiora prelia: quia itali inter ſe fere p rebus & dominio certant:cũ turcis aũt pro vita & religione res agitur.Opes .i.diuitiæ & facultates auſoniæ.i.italiæ:labẽtur.i.ſtatim ad nihilũ redigẽtur:peritũ tẽdẽt & imminuẽtur. Nam paruus angulus.i.ſinus maris aut fluuij:præteriẽs anguſta clauſtra viæ liburnç. i.quæ ducit e liburnia ad italiã:per rura tymaui(p quæ anthenor in italiam venit. vnde ænei.i. Anthenor potuit mediis elapſus achiuis

Regna liburnoꝝ & fōtē ſuperare tymauivñ per ora nouē:vaſto cū murmure mōtis.It mare proruptū & pelago premit arua ſonanti) illiꝰigiť fluuii venetorū iuxta concordiam & trigeſtā oppida: qua ſup. parte ferus gotus deſcēdit ab axe algenti.i.ſeptētrionali: ſeu ab ea parte qua mare ſuperū.i.adriaticū alluit oras littoris piceni dirimēs epirū regionē illā ex aduerſo calabriç:& arua iapygis pro iapygiç.i.calabriæ iuxta garganū mōtēvbi iapix vētus flat:angulus dico paruus vomet.i.ſtatim emittet ingentē vndā.i.manū aut copiā abūdātē turcoꝝ.Et miles.i. ſtipēdiarius turcorum bis expertus iter patens.i.apertū & peruiū eſſe (quia iā duas excurſiōes fecerat)aſcendit magno agmine veloces equos:quos certe pniciſſimos hñt:pharetræ(quia arcubꝰplurimū poſſunt p̄cipue parthi) ſonuere:& auræ reſonāt crebris hinnitibꝰ cornupedum.ſ.equoꝝ. q duros hñt illic pedes ita vt ferro nō indigeāt: ī mediis vallibus & ſtrepitꝰaudiť lōge:tumultu quadrupedēte.i. quaternis pedibus equorū videlicet obſtrepente: & clamor virorū audiť lōge. Sublati &c.Ponit ſimilitudiné tēpeſtatis ſonore dicēs.Quotiens vapores ſublati.i.ſurſū lati æſtu.ſ.ſolis:rapiente.i.attrahente:petunt alta.i.altitudinem aeris & tegunt cœlumvelamine piceo .i. tuſco & obſcuro: & tēpeſtas noua & nubila ſonātia ventis clauſis vñ toni tru:excitať:voluunť per apertos tractꝰ cœli: grando reſonās rugitu:ideſt ſtridore ingentivolat aere.i.per aerē: pulſa noto ideſt vento illo humido:ve provel borea.i.vento ſeptētrionali frigido: & ſup.alpes tremūt cū rupibus:tūc fragor id ē ſonitus fragoris ſubitima.i.infima:hoc eſt ifimas partes: vallis profundæ: nube fracta: id eſt diſſoluta cū fragore & tonitru:& aer comprenſus ipulſu nemorū.i.arborū in ſiluis exiſtētium:& telluris opacæ: quā penetrare nō poteſt fugit atq; repellit vndiq;.i.ex omni parte: & montes aerii.i.alti & in aerē extēſi:clamāt.i.reſonant:& antra .i. cauernæ ſonāt magno boatu.i.clamore qualē bos edit:&dicas.i.dicere poſſis:hoc ē quilibet dicat aut dicere poſſit baratrū ſtygium.i.voragine ifernalē mugire.i.taurinū ſonū emittere:& tūc ſtrages.i.pſtratio & occiſio hoīm & pecudū exaudita procul per cāpos pauentes.i.in quibꝰ ſūt homines pauentes ferit hūana corda gelido tīore.i.frigꝰ ingerente:tale.i.taliter ſonat turba.ſ.turcorum populatrix.i.depredatrix:ſonat dico longo agmine:& exiſtēs minax ore .i.clamore manu & telo:& ipſa ſitibūda.i.aſſidue ſitiēs & appetēs noſtri.i.chriſtiani ſanguinis: irrumpit .i. irruptionē facit in nos. Ceraunia: montes in epiro a crebris fulminibꝰdenominati:ſcopuloſa ideſt ſcopulis & rupibus plena. lugent .i. lugentium clamo-

rem referũt.dodona vetus ſilua in chaonia q̃ eſt p̃cipua pars epiri: timet:& rura ſoli moloſſi:qđ etiã in epiro ẽ vbi optimi ſunt canes venatici qui & moloſſi dicũtur:omnis ager tremit:adria.i.mare adriaticũ:qđ alluit venetias & ſuperũ dicitur.pauet pondus claſſis .ſ.turcor̃:& martem.i.ductorem belli aut exercitũ adductũ remige peregrino.i.externo trãs mare: trãs indos: & trãs regna nabathea q̃ ſunt in arabia quorũ oppidũ petram vocant:eurus ventus ille oriẽtalis:volat impiger.i.celer ab ortu rutilo.i.rutilãte:vtpote orientali in auxiliũ gentis nefandæ.ſ.turcor̃ infidelium & chriſti inimicorũ:& captat: iam littora firmæ terræ.ſ.eurus:& habet iam culmẽ butroti illius vrbis chaoniæ q̃ eſt pars epiri alpeſtris vnde bene hic culmẽ dicit ſicut tertio ænei.Et celſam butroti aſcẽdim⁹ vrbẽ:& ipſe ventus.ſ. eurus: ſtridens per ſummas arces dyrrachij illius oppidi epiro:qđ olim epidannus dicebatur.cuius arces etiã lucanus nominat lib.ſexto.curuat cacumina frõdoſa ſcilicet ſiluæ vicinæ & ſinuans.i. incuruãs iam vela:vertit proras & roſtra ærea .i.ære aut ferro munita:in italiam:æquor ſalit:& vnda leuat carinas ſenſim.i.pceptibiliter ad ſenſum:verſus auſoniam.i.italiã atq̃ ſpondet.i.pollicet:iter ſecundũ.i.proſperum:& doris neptunia.i. neptuni coniunx:olim pro dea habita: culpans.i.incuſans & detestans moras.ſ.turcorũ clamat per noctem: ad nautas circũ littora ita.i.in hunc modum qui ſequitur:hoc autem fingit recte poeta ſignificans mare eſſe iam turcis peruiũ: cũ chriſtiani peſte & mutua cæde cõfecti ſint res autẽ facilis nos quodãmodo inuitare videt ad ſe peragendã: itaq̃ fictio ab natura non abſcedit.

Tempora martigenę quid idonea perditis:ite:
Ite lares italos & fundamenta malorum
Romuleas arces & pontificalia tecta
Colluuiem ſcelerum temerate fauentibus auris:
Ite citi quãdo aſtra vocant quãdo omnia mãdant
Numina: flammanti mauors quid cogitet ore
Cernite: ſaturni facies infenſa latinis
Quid velit:atq̃ iouem lætos non ire per ignes
Suſpicite:& quo fata vocant conuertite.proras:

Aetheriç mentes quibus eſt tutela latínç
Gentis:ab occulto bella hçc immiſſa videntes
Imperío patris & longa clade eſſe litandum
Imbelles hærent:atq; ín ſua regna furorem
Ire ſinunt:Romaq; alío fugere relicta
Cæde noua veteres culpas obolere neceſſe eſt:
Ecce tarentínis vacuas in collibus vrbes
Et nudas cuſtode domos & littus ínerme
Milite deſeruit dux parthenopçus abacto.
Hetruſcas populata domos modo trans íuga pulſo
Marte per æmíliã & venetos bacchatur erynnís:
Nec vos ímmenſum dirímit mare:tranſitus vna
Nocte breuís calabros turmas exponeret agros.
Vix ſpatío maíore fretum diffunditur íſtud
Oĩ quod adhuc fama notũ eſt athamãtídos helles:
Et vada leandrí crebro ſulcata natatu.

Tempora martigenæ &c.Doris quia ad traiiciendũ in italíam turcis oĩa proſpera viſa ſunt cohortatur turcos greciæ fere dños ad italiã expugnandã docẽs eã ad turcas legitimo iure pertínere. cũ plurímæ eius vrbes a græcis cõditç ſint:occaſione cuí⁹ plurimaꝝ originẽ cõmemorat. Ordo eſt O martigenæ.í. virí fortes quaſi a marte geniti(Oratoríũ ẽ ab ea virtute quẽ piã laudare quã i eo deſideres)qd.i.ad quid pditis.i. fruſtra & ſine vtilitate tranſigitis: tpa idonea.i.opõrtuna ad italiã expugnandã: ite.ite iquã in lares italos:& temerate violate et polluite arces romuleas.i. romanas a romulo cõſtitutas.& tecta põtificalia.i. ĩ quibus ſũm⁹ chriſtianorũ pontifex reſidet:appoſitorie:fundamẽta malorꝝ & colluuiẽ ſceleruũ.i.ſentinã & p̃cipitiũ oĩm vitiorꝝ:aut maximã religionis vr̃æ inimicã:temerate dico auris fauẽtib⁹ .i. dũ auræ fauẽt.Ite citi qñ

id est quãdo quidem astra vocãt :& qñ.i.qñquidẽ oia numina mã dant.Cernite qd mauors.i.mars cogitet.i.p̃tendat ore flãmãti .i. ignita facie:& quid facies saturni inimica latinis:velit.q.d.non a liud q̃ excidiũ ii aũt duo planetæ sũt mortalib⁹ maxie inimici: p̃cipue iis quib⁹ malum portendũt atq; suspicite .i. sursũ aspiciẽtes videte iouẽ nõ ire per ignes lætos.i.signa beniuola:qbus frangat maliuolentiã & infortunia martis et saturni:& cõuertite proras .i. priores partes nauis a proruendo eo q; aquas proruant dictas eo supple quo fata.idest deorũ volũtates & pronostica vocãt. Mẽtes ętthereę.i.spũs cœlestes quib⁹ ẽ tutela.i.q habent tutelã & custodi am gentis latinæ.i.italicę : vidẽtes hęc bella esse missa ab occulto ĩperio patris.s.cælestis.i.permissione diuina ad punienda scelera italoꝝ:& vidẽtes litãdũ.i.piandũ esse scelus & placandũ deũ:lõ ga clade.i.cæde& calamitate latinorũ. herẽt.i. stupẽt & imobiles manẽt ĩbelles.i.tãq̃ sint imbelles.atq; sinũt.i.pmittũt:furorem.s. bellicũ ire in regna sua.i.sibi credita:& fugere.i. fugerũt relicta ro ma:alio.i.ad aliũ locũ:necesse est abolere .i. delere veteres culpas noua cæde(Cuiusverbi duplex põt esse sensus:aut ei de culpa tur carũ loquit̃ vt sit necesse est vos purgare negligẽtias vr̃as magna strage xp̃ianorũ:aut poti⁹ propter sequentia:loquit̃ de culpa xp̃ia norũ: vt sit necesse ẽ xp̃ianos abolere cl'pas suas:noua.i.magna & inaudita cæde.i.occisione ipsoꝝ passiua videlicet)Eccevrbesva cuas in collibus tarentinis.i.in quibus sitũ est tarentũ:oppidũ ca labriæ circa salentinorũ cõfinia a tara neptuni filio primũ edifi catum:& ecce domos nudas.i.destitutas custode.i.duce & p̃tecto re: & ecce littus.s.tarentinũ ierme.i.sine defẽsiõe. Nã dux parthe nopeus.i.neapolitanus(A parthenope enivna e tribus sirenib⁹ di cta est ciuitas que nunc neapolis.i.noua vrbs dicitur parthenope seu parthenopea)deseruit supple domos & litt⁹ dictum:milite ab acto.i.alio ducto.Erynnis.i. rabies bellica ppl'ata domos hetru scas.i.postq̃ spoliauit hetruriam bacchatur .i. furibunda discurrit modo & hoc marte .i.bello pulso.i.trãsmisso trãs iuga.s. apenina bacchatur dico per æmiliã sup.viã iuxta bononiã & per venetos: quia ferrariẽsi duci opẽ cõtra venetos tunc ferebat.Nec imensum mare dirimit.i.separat & distingit vos ab italis:trãsit⁹.i.traiectio: breuis.i.breui tpe facienda:exponet turmas sup.venetas:in agros calabros vna nocte. Istud fietũ.s.qd est inter epirum & calabriam vix diffundit̃ maiori spatio q̃ sup. hellesponticum quod notum ẽ adhuc.i.diuulgatum & famosũ fama helle athamãtidos.i.athamã tis filiæ & q̃ vada sulcata.i.trãsmissa crebro natatu:leãdri cũ.s.ad

Tarẽtũ

Neapol Parthe nope

amicam tranauit vt docet ouidius in epiſtolis.

Ite quid ambigitis: vobis eſt debita tellus
Itala qui phrygios domuiſtis & hellada: gentes
Oenotrię ducunt genus ab radicibus illis.
Quis pallenteum: veterem quis condidit albam:
Hoc opus æneę profugi: fuit Arcadis illud.
Dardanius phrygia veniens Antenor ab ida
Euganeis latam ſtatuit ſub collibus vrbem:
Quę ſupereſt triplicię ſedet munimine cincta:
Parraſii piſas: pubes ſpartana tarentum
Struxit: & imperium Daunus partitus & agros
Cum diomede fuit cuius tenet inſula notum
Nomen adhuc: ſunt qui auſoniam de nomine dicant
Auſonii laertiadę de ſanguine olyſſis.
Progeniti: quid ſurrentũ tyrrhenaq; dicam
Regna: quibus lydi frater tyrrhenus ab agris
Męoniis aſiæ ſortes & fata ſecutus
Attulit & leges alias & nomina fixit:
Et phaetontiades loca per montana ligyſtus
Errantes populos domuit: ligureſq; vocauit
Sardoum tenuit littus ſatus hercule magno
Sardus: & a graiis Cyrni deſcendit origo:
Roma phrygum labor eſt: capuanaq; mœnia: Mãto
Filia dircei vatis poſt condita tecta

Et darii delubra dei comes addita lydis
Cum duce tyrrheno venetos annauit ad agros.
Tybur ab argolicis positum: locrensibus aiax
Auctor: ab argiuis vulsi fundata Coracis
Oppida. Quid scopulis segnes hęretis in istis:
Vestra nec aspicitis sese ostentantia regna:
Arduus hesperio vobis garganus ab orbe
Ostentat sublime caput: cum mane colorat
Sol nouus oppositos ęoa lampade montes
Cernimus excelsas vmbris in rupibus arces
Picenisq; iugis albentia mœnia: clamat
Vos ab oliuiferis lætissima collibus ancon
Brachiaq; in portus pandit sinuata capaces
Amplexura rates & susceptura benigno
Maumeti genus hospitio: fautrixq; futura.
Gloria vos ęterna manet: generosa nepotes
Facta legent: patrũq; volens exempla iuuentus:
Magna sequi pugnas animosior ibit in omnes:
Et partas augebit opes: natosq; per artes
Ingenuas ducet virtus audita parentum.
Sic iuuet longęuus honos & fama superstes
Per populos ibit late: Si troius hęros
Ista per iratum diis aduersantibus ęquor

Nauibus amissis & milite cepit inermi
Arua:quid hæc delecta manus congesta:q; classis
Fœta armis animisq; ducum numeroq; virorum
Moliri poterit:longo iam vincitis ꝙuo:
Nec fugere a vestris audet victoria castris:
Vos immane genus Thraces & marte superbos
Nubigenas ſeuoq; satas Ixione gentes
Atq; pelectronios laphithas vicistis:& omnem
Euboiam:Pelopisq; domos: altamq;.corinthum:
Euxinum pelagus vestrum est:& lata propontis:
Ioniumq; fretrum: lęto vos Adria vultu
Nunc vocat: & fines thetys quæ cingis hetruscos
Et minor est vobis audacia viribus:ite
Diuitias Aurum.pecus.& sola pinguia vobis
Hesperii seruant.istis audete potiri:
In vetitas non itis opes in vestra venitis:
Hęredis non hostis erunt œnotria regna
Cum vestrę ditionis erunt:modo possidet hostis
Ausoniam: patiturq; truces inuita tyrannos.
Nocte dieq; gemunt vrbes:durũq; recusant
Ferre iugum: populi tensis ad sydera palmis
Maturare rogant:ita se finire labores
Aerumnasq; putant:& libertate potiri.

Ite quid ambigitis &c. Docet (vt dixi) doris italiã ad turcos græciæ et phrygiæ possessores pertinere cũ fere a græcis & troianis edificiis & ciuitatibus ornata sit. Ordo est. Ite (inquit doris) quid ãbigitis. i. dubitatis & hesitatis. tellus itala. i. italica: est debita. i. debet vobis: qui domuistis phrygios. i. troianos: & hellada. i. græciã que hellas hellados dicit: gẽtes œnotriæ. i. italicæ: ducũt genus ab illis radicibus. i. stirpib⁹. s. phrygib⁹ & græcis Quis condidit pallenteũ. i. vicum i illis locis vbi nunc Roma est: & qs cõdidit albam ciuitatẽ nõ sane lõge a roma hoc. s. albe cõditio: fuit opus æneæ profugi: saltẽ per ascaniũ filiũ eius scdm virgiliũ & liuiũ: & illud. s. pallẽteũ: fuit opus archadis. s. euãdri qui matris carmẽtæ vaticiniũ secutus in italiã venit: Antenor dardani⁹. i. phrygi⁹ veniẽs ab ida: silua illa in mõte troiano: phrygia. i. troiana: statuit. i. cõstituit latã vrbẽ. s. patauiũ: seu vt nũc dicim⁹ a pado: paduã: sub collib⁹ euganeis. i. i oris venetiis quas euganei tũc hitabãt: q̃ sup. vrbs. s. padua: supest. i. adhuc extat: & sedet. i. sita ẽ aut tuta ẽ cinxta triplici munimie. i. munitõe & ãbitu murorũ sane densoꝛ. Parrasii. i. arcades: struxerũt sup. pisas: vrbẽ illã nominatissimã in italia: pubes spartana. i. laconica: struxit tarẽtum de quo iã dixim⁹: & daun⁹ pr̃ turni rutulorũ priceps: partit⁹ fuit iperiũ & agros cũ di omede: qui turpitudinẽ vxoris fugiẽs post excidiũ troiæ: relicta ætholia in calabriã venit: cui⁹. s. diomedis ĩsula tenet adhuc nomen notũ. qa diomedea dicit. Sũt q dicũt ausoniã. i. italiã de noie ausonii ducis eoꝝ progeniti de sanguie olyssis (pro quo nũc passim vlixes dr̃) laertiade. i. laertæ filii: secũdũ quosdã licet sint q dicãt sisiphi filiũ: quid. i. ad quid dicã surrentũ oppidũ illd in italia. & regna tyrrhena. i. que sunt ad mare tyrrhenum hoc ẽ dominiũ qd nunc florentini tenent: sed olim in æthruria erãt duodecim reges q lucumones dicebant vnde hic recte dicit regna: qb⁹. s. regnis tyrrhenus vir ille ex mæonia oriũdus: frater lydi a quo lydia dicta ẽ: secutus sortes & fata asiæ. i. que habuerat in asia attulit leges alias: q̃. s. pri⁹ habuerãt: & fixit noia sup. sua: attulit dico ab agris mæoniis q nunc lydi dicuntur. Et ligystus phaetontiades. i. phaetõtis secundum fabium pictorẽ filius: domuit populos errãtes per loca mõtana (talis enĩ fere tota liguria est q̃ est pars italiæ iferioris cui⁹ caput genua aut vt quidã nunc dicunt ianua est) & vocauit ligures. s. a noie suo. Sardus satus. i. genitus magno hercule secũdũ solinũ tenuit litt⁹ sardoum. i. insulæ sardiniæ quæ ẽ i mari tyrrheno & origo cyrnę insulę in mari ligustico: q̃ corsica nũc dicit descẽdit a graiis. i. a cymo q terapnes rex fuit. Si i textu habet cyrni or

do eſt origo cyrni.a quo corſica cyrna vel cyrne dicta ē deſcendit a græcis.ſ.terapneis.Roma ē labor phrygū(quia vt dicit Saluſti⁹ vrbem romā ſicuti accepim⁹ ab initio tenuere troiani) & mœnia capuana ſūt opus phrygū.capua aūt preclara vrbs eſt in campania italiæ Māto filia vatis dircei.i.thebani:videlicet thyrreſiæ vt prius dictum eſt:poſt tecta & delubra dei clarii.ſ.apollinis:cōdita .ſ. a ſe ipſa addita comes lydis ānauit:cū duce tyrrheno ad agros ve
Tybur. netos.vbi.ſ.mantua ab ea denominata hodie cōſpicitur. Tybur ē poſitū.i.edificatum ab argolicis.i.græcis(vnde ouidi⁹ faſt.iiii.Iā mœnia tyburis vrbi Stabāt argolicæ que poſuere manus Sextius aūt græcus hiſtoricus vt refert tortelli⁹ lib. antiquitatū.vi. dicit, Cathyllū amphiarei filium poſt patris abſorptionē iuſſu oiclei a: ui ſui cū omni ſętu & ſacris in italiā miſſum tres liberos ꝓcreaſſe
Corax. Tyburtū Coracē & cathyllū:qui depulſis ex oppido haud lōge a roma veteribus ſicanis a noīe tyburti maximi natu tybur oppidū vocauerūt:nec deſunt qui ſingulos fratres dicant ſingulas vrbes cōdidiſſe:cui rei teſtimoniū phibet mōs qui adhuc cathyllus dī: & corax oppidū famoſū inter volſcos)Atax ſcilicet oilei fili⁹ (nā
Locrus thelamoni⁹ ſeipſū occidit)ē auctor locrēſib⁹.Is eniin locrino mō te in brutiis ad extremū italię ex oppoſito ad pelorū:locrū ciuita tē cōdidit cū naritis q illū ſecuti ſūt ad italiā vnde virg.in.iii.æ= nei.Hic & naritii poſuerūt mœnia locri)Et oppida coracis volſci .i.illi⁹ oppidi qđ ē inter volſcos ſūt fūdata ab argiuis.ſ.corace:tyburto:& cathyllo:ſed hoc denoīatum a corace vt dixi.Quid.i.ad quid o turci hęretis.i.moramini quaſi affixi: in iſtis ſcopulis.i.locis ſaxoſis & ſterilibus:nec aſpicitis regna oſtētātia teſevobis.Gargan⁹mōs ille calabriç arduus.i.ſublimis & altus oſtētat caput ſublime ab orbe heſpio.i.tractu italico:oſtētat dicit tūc cū nouus ſol colorat mane.i.tpe matutino lāpade æoa.i. radiis ſuis ab oriente traductis mōtes oppoſitos.i.e regiōe & ex aduerſo ſitos.Nos cernim⁹ excelſas arces.ſ.ciuitatū i rupib⁹ vmbris.i.vmbroꝝ populorū italiæ ditiſſimorū & nos cernim⁹ mœnia albētia in iugis picenis
Picenū q̄.ſ.ad mare adriaticū vergūt(Picenum enī vt dicit Strabe lib.v. Poſt vmbriæ ciuitates que iter ariminū anconēq; iacēt extendiť,
Ancon vrbes aūt picenorū regio habete quib⁹ Ancon græca ciuitas eſt a Syracuſanis cōdita:dyoniſii tyrānidē fugitantibus:ſitaq; eſt in p montorio incluſum cōplectēte portū dū ad ſeptētriones circumflectiť vini āt ac frugū vberrima &c.qa ergo a græcis condita aut qaverrima:dicit auctor nr̄)Ancon ciuitas illa picenoꝝ lętiſſima i.pīguiſſima & vberrima:lætitiā vbertate & amœnitate ſua afferēs

clamat vos a collib⁹ oliuiferis.i.oleā aut oleū abūde ferentibus: & ipsa sinuata.i.incuruata ad amplexandū vos si veneritis: aut ipsa pādit brachia sinuata.i.incuruata in portus capaces: āplexura rates sup. vestras: & susceptura genus Maumeti benigno hospitio: Et futura vobis fautrix. Aeterna gl'ia manet vos.i.certo futura est vobis. nepotes.i.posteri vri legēt generosa facta.i.gesta vestra: & iuuētus.i.multitudo aut cōgregatio iuuenū: volēs seq magna exēpla patrū: ibit aiosior in oēs pugnas: & augebit opes partas.i.acqsitas a vobis: & virtus parētū: audita.i.cognita ex recitatione aut lectione: ducet natos p artes ingenuas.i.generosas & ingenuis hoc est liberis a natiuitate dignas. Sic.i.hoc mō viuet honos.i.honor longæuus.i.diu durans: quia in posteros p imitationē transfertur & fama supstes.i.supuiuēs & nō emoriens ibit.i.diuulgabitur late per populos qui tūc erūt. Si troius &c. Suasit ab vtili. debito. & honesto. nūc suadet a facili vtēs exēplo & argumētās a minori dicēs Si hæros.i.vir inclytus & semideus troius.i.troianus videlicet æneas: cepit ista.i.italica arua (quæ facile cuiuis incursanti semp patuerūt p̄da) milite inermi: & nauibus amissis per æquor iratū ideſt tēpestatibus cōmotū diis aduersantibus.i.obsistētibus: quid potest moliri.i.molimine & mole conari hæc manus.i.multitudo armatoꝝ: delecta: & hæc classis cōgesta: fœta armis: & animis ducū: & numero vtroꝝ: quasi dicat maximū quippiā. Vos iā lōgo æuo .i.lōgo tēpore vincitis sup. christianos. (Ego malo sic cōstruere q̄ ediuerso sic vos vincitis lōgo æuo. Nō enī sensus est q̄ annositate vincāt: sed q̄ iam diu vicerint: itaq; tēporis est nō rei in qua fit excessus) nec victoria audet fugere a vestris castris. Vos imane (Argumētū a fortiori seu a maiori.) Vos vicistis thraces (quia thracas accusatiu⁹ vltimā corriperet legēdū est thraces) appositorie: gen⁹ imane. i. terribile viribus & mole & supbos marte.i.deo belli qui apud eos natus dicit a quibus gradiuus vocat (qđ ideo fictū videtur quia in terris frigidis vbi sanguis grossus est: est anim⁹ martius maior & versutia minor: itaq; aphri belligerare dicuntur arte: thraces & teutones marte: galli vtroq;) & nubigenas.i.nube genitos. s. cētauros populos thessaliæ: appositorie gētes satas sæuo.i. crudeli & temerario ixione (Ixion enī phlegiæ martis filie & plectronij regis filius: iouisq; secretarius effect⁹ iunonē de stupre cōpellauit: at iuppiter simulacrū iunonis ex nube fabricatū ipi obiecit e qua cētauros genuit q sūt ppi thessaliç vt sæpe dixim⁹ q̄ pmi equos cōscēdisse dicūt: sed cū postea de stupro iunonis inaniter se iactaret ad feros detrusus ē & illic religat⁹ ad rotā circūfusā ser- Ixion

pētibus)& vos viciſtis laphithas pelectronicos qb⁹ ixion impera bat:& viciſtis oēm eubœam:& domos pelopis.i.peloponeſſon & corinthū altā.& pelagus.i.mare euxinū eſt veſtrum: & ꝓpontis.i. inſula ante pōtū lata: eſt veſtra.& fretū ioniū eſt veſtrū. & adria.i. mare adriaticū vocat vos tūc læto vultu:& thetyis q̄ cingit fines hetruſcos.i.mare tyrrhenū:vocār nūc vos.&.i.attamē audacia eſt vobis minor viribus.i.minus audetis q̄ poteſtis.ite:quia heſperiȷ .i.itali:ſeruant vobis diuitias.ſ.aurū: pecus & pinguia ſola.i.pin- gues terras . audete potiri iſtis. ſ. diuitiis & bonis vobis ſeruatis: vos nō itis in opes.i.facultates & diuitias:vetitas.i.ꝓhibitas vo bis: ſed venitis in veſtra ſup. bona aut regna : œnotria.i.itala re- gna erūt hæredis.i.ꝓpriȷ poſſeſſoris nō hoſtis:quū.i.qñ:erūt ve- ſtræ ditionis.hoſtis.ſ. chriſtianus incubator poſſidet mō auſoniā & ipſa patitur truces.i.truculētos tyrānos:iuita.i.coacta:vrbes.ſ. italicæ gemūt nocte & die.& recuſant ferre durū iugū. ſ.tyrānor populi.ſ.italici rogāt ſup.vos maturare.i.mature ꝓpare & hoc pal mis.i.manibus cōplicatis:tēſis.i.extēſis ad ſidera.i.cœlos. aut ſu peros quia putāt ſe finire.i.finituros eſſe:ita.i.ꝓ maturū aduētum veſtrū:labores & erūnas: & potiri.i.ſe potituros eſſe libertate.

¶ Calamitatum Liber Tertius.

Talibus indomitas mentes & barbara corda
Irritat dea ſęua maris: de littore claſſis
Soluitur: & noſtros venit euerſura penates.
Chaoniæ noſtris vicinæ finibus alpes
Acclamant: & ſaxa cauis quæ plurima pendent
Rupibus acceptas confuſo murmure voces
Conglomerant: nec clara ſinunt reſpondeat echo.
Magnus apud manes itala de gente coacto
Agmine pompeius rogat ad ſua mœnia mitti
Italiæ laturus opem: ſub pectore forti
Viuit adhuc patriæ pietas: ſtimulatq; ſepultum

Libertatis amor. pondus mortale necari
Si potuit veteres animo post funera vires
Manere: & prisci viuit non immemor cui
Sollicitusq; iisdem curis: quem romulus quo
Grandior his acuit dictis:I: Magne meorum
Immortalis honos & gloria summa nepotum:
I cõmune bonũ serua quando hæc tibi semper
Cura fuit: totum pietas tua nota per orbem
Imperio dignum nostrę te fecerat vrbis:
Cœlo aliter visum est: cœlum culpare quis audet:
I patrium defende solum: quando itala virtus
Vsq; adeo cecidit: quando germania quondam
Armipotens nunc lenta iacet nec cęsaris vllum
Audet opus Cęsar: genus hoc ignobile gentis
Barbaricæ procul ausoniis a finibus arce.
Te pontus: te nouit arabs: te gręcia & omne
Aegeum ioniumq; fretum: te punica tellus:
Tyrrhenum magnis equitasti classibus ęquor:
Te ligur alpinæq; niues te sensit hiberus
Gallicaq; & latis ingens germania campis.
Per freta per campos victricia signa tulisti:
Regna. vrbes. maria. & terras fœlicibus armis
Calcasti: totusq; tuos miratus honores.
Orbis vt indigno raptum te vulnere nouit

Ingemuit fleuere arabes: fleuere ſabei:
Indus: & extremi flerunt tua funera ſeres:
I decus Auſoniæ regno ſuppone cadenti
Ingentes humeros: & fortia pectora tantis
Fluctibus opponas: magnæ teq; obiice cladi:
Cõmunes tutare domos: communia ſerua
Regna mea fundata manu: ſententia fratri
Iſta remo ſedet: id curii decíiq; precantur:
Id numa celicolum cultor ſanctíq; catones
Id populus patreſq; rogant: ne deſpice gentem
Nate tuã: Viden vt campis tam multa virorum
Milia præſtantum generoſis frontibus errent.
Eliſiis: te nemo tamen præſtantior ore
Non animo melior nec ad horrida promptior arma
Te externi noſtríq; duces venerantur: & ipſe
Depoſitis odii cauſis liuore ſepulto
Te præfert Cæſar: ſe melioremq; fatetur
Quandoquidem pietas & neſcia rumpere leges
Dignior eſt ſceptro & regni diademate virtus.

TAlibus indomitas &c. Per fictionem quẽdã poeticã intro-
ducit romulum qui cohortaꝫ põpeiũ magnũ: maximũ vide
licet reipu. amatorẽ vt qui ꝓ eius ſalute ſuam expoſuit: ad ſuccur
rendũ rebus miſeris italorũ. per quã fictionẽ ſi poetæ ingeniũ no
ſco videtur cohortari quẽuis libertatis amatorẽ & reip. amicũ ad
miſeris rebus ſuccurrendũ: ſimulq; innuit manes ĩ voluntate vlti-
ma manere: vt qui ꝓ defenſione reipu. obierint eã ſemper defen-

ſam velim. Sed ordinē ſtruamus qui talis eſt. Dea ſæua maris. ſ. doris irritat talibus ſup. verbis. mentes indomitas & barbara corda .ſ. turcorum paganorū. Claſſis. ſ. eorum ſoluitur de littore: & venit euerſura. i. vt euertat noſtros. i. latinos aut generaliter omnis chriſtianos penates: ideſt domos & poſſeſſiones. Alpes chaoniæ iuxta butrotum videlicet vicinæ noſtris. i. italicis finibus acclamant ſcilicet ad clamorem nauticum & ſaxa quæ pendent: ideſt ſuſpenſa ſunt illic videlicet in cauis rupibus. plurima. conglomerant: id eſt rotant & euomunt murmure confuſo voces acceptas ſcilicet a nautis et exercitu turcorum: nec ſinunt vt ſupple: echo: id eſt nympha illa in vocem conuerſa ſecundum fabulas. per quā intelligit reſonantia quæ fit in cōuallibus: reſpondeat exiſtens clara. i. clare reſonans & referens auditas voces: Pōpeius magnus laturus opē .i. auxiliū: italiæ: rogat agmine coacto. i. poſtq̄ coegit hoc eſt congregauit vndiq; agmē de gente itala apud manes. i. defunctos: rogat dico ſup. ipſum agmē mitti ad ſua. i. romana pro quibus oppetiit mortē: mœnia. Nā pietas patriæ viuit adhuc ſub forti pectore & amor libertatis ſtimulat. i. inſtigat & pūgit ſepultū. ſ. pōpeiū: ſi .i. tametſi pondus mortale. i. corpus potuit necari. i. occidi: tamē ſup. veteres vires manſere animo poſt funera. i. mortem corporalē & viuit nō immemor priſci. i. antiqui ævi & ſollicitus ſup. eſt: iiſdē .i. eiſdem curis (quia vt dicitur. vi. ænei. curæ non in ipſa morte relinquūt) quem. ſ. pompeiū magnū Romulus grādior. i. maior æuo .i. qui eū multo tēpore p̄ceſſerat: acuit. i. inſtigauit: his. i. huiuſmōi dictis. O magne ſcilicet Cnee Pompei exiſtens honos immortalis & gloria ſumma nepotum. i. minorū ſeu poſterorū meorū i. i dico ſerua: cōmune bonū. ſ. reipu. quando. i. quādoquidē hæc cura fuit tibi ſemper. ſ. ſeruandæ reipu. tua pietas. ſ. in patriam nota per totum orbem: fecerat te dignū imperio noſtræ. i. romanæ vrbis quā romulus condiderat: Aliter viſum eſt cœlo. i. cœleſtibus qui te occidi permiſerunt (ſic &. ii. ænei. Occidit & peleus iuſtiſſimus vnus Qui fuit in teucris & ſeruantiſſimus çqui: diis aliter viſum. Quā ſentētiam lucanus de pompeio cecinit) quis audet pro audeat aut auſit: culpare. i. incuſare cœlum. i. cœleſtes (q. d. nemo. (quia licet quod catholicis notum eſt: occulta & ignota nobis ſint aliquādo dei iudicia: nūq̄ tamē iniuſta) I. i. vadē: defende ſolum patriū. vide licet romanū: quādo. i. quoniā quidē: virtus itala cecidit vſq; adeo id eſt intantū: videlicet vſq; ad animorū amiſſionē: & qñ. i. qūquidem vel ex quo: germania armipotens. i. bellicoſa & multū valens armis: quōdā. i. ſuperioribus tēporib⁹: iacet nūc lēta: nec cæſar. i.

impator friderīc⁹:audet vllū op⁹ cęſaris.ſ.auguſti q̄ fuerat ſtrenu⁹ ad modū & acer iperator:arce.i.amoue & ꝓhibe.hoc ignobile genus gentis barbaricæ.ſ.turcorum:procul a finibus auſoniis.i.ita licis:pontus nouit te(de hac re vide vitā pompeii ſuperi⁹ per pliniū deſcriptā)arabs nouit te:græcia nouit te: & oē fretum ægeū & ioniū nouit te:tellus punica:quā pœni habitāt:nouit te.i.expta eſt virtutem tuā tu eqtaſti æquor.i.mare tyrrhenū: ad delendas vi delicet ſyracuſas magnis clailib⁹. Ligur.i.populus in liguria cui⁹ caput eſt genua:ſenſit te:niues alpinæ ſenſerūt ſupple te: hiberus popul⁹ vicin⁹ helleſponto aut hiſpanicus ſenſit te. Et gallia ſenſit te:& germania:ideſt teutonia ingens.i.valde magna:latis cāpis.i. habens latos cāpos ſenſit te:tu tuliſti ſigna victritia:per freta: id eſt maria & per cāpos.i.terras firmas Tu calcaſti.i.peſſūdediſti aut ſuppeditaſti fœlicibus armis tuis:regna:vrbes:maria:& terras: & totus orbis miratus.i.iam admirans:aut qui prius miratus fuerat tuos honores.vt.i.poſtq̄ nouit te raptum:id eſt ſublatum e medio id eſt occiſum vulnere indigno:id eſt indigne illato.ingemuit. id eſt multum gemuit.Arabes fleuere.ſabei:qui ſunt populi ī arabia. fleuere:indus ſupple fleuit; & extremi ſeres illi populi ad ſcythicā ſuperiorem flerūt.i.fleuerūt tua funera.o decus auſoniæ. ideſt italiæ:i hoc eſt vade:& ſuppone ingentes humeros tuos regno cadēti:& opponas tantis fluctibus fortia pectora. & obiice te magnæ cladi.Tutare.i.protege cōes domos.i.ciuitates tuas & meas:&ſerua regna cōia ſupple nobis: fūdata mea manu.Iſta ſententia ſedet ideſt immobiliter placet:fratri.ſ.meo videlicet Remo:& curii: & decii optimi viri romani qui pro republica deuoti ſunt:precantur id:ideſt vt id facias.Numa cultor cœlicolū: ideſt religioſiſſimus rex:precatur ſupple id: & catones.ſ.maior & minor:cēſor⁹&vticenſis ſancti.i.veneratiōe digni & inuiolabiles:precanť ſupple id populus et patres rogant id:o nate.i.qui de gente mea es(q̄uis romulus nullū genuerit)ne deſpice.i.ne deſpicias gentē tuā. i. tibi creditam & pro qua olim mortuus es:Viden:ideſt vides ne: vt.i. qualiter tam multa milia virorum præſtantum.i. præſtantium errent ſup. ī cāpis eliſiis.i.ī quib⁹ animæ beatę ſecūdū gētiles apd iferos erāt: errēt dico.i. vagenť frōtib⁹ generoſis.i.generoſitatē aiorū idicātib⁹: tamē nemo eſt ſupple p̄ſtantior te ore.i.vultu: & ſignis exteriobus & ſup.quiſq̄ non eſt melior te animo: nec pomptior ad arma horrida:duces externi & noſtri.i.romani veneranť te.& ip̄e cæſar(ipſe emphaſim habet. quaſi dicat: letalis inimicus olim tu⁹)p̄fert te ſup.ſibi & fatetur te maiorē ſe:& hoc cauſis odii

depositis: & liuore sepulto. i. iuidia supssa : qñqdē pietas & virtus nescia rūpere leges. i. q̄ nō nouit rūpere leges: ē dignior sceptro. i. ornamēto regū in manu: & diademate. i. isigni capitū regni. i. cor q regnant. ē āt fascia q̄ ābit caput cui corona supimponebaṫ. q. d. virtus pompei p̄stātior est dño cæsaris. Et ita tacite cohortatur ad virtutē colēdā: nec mīs deteṡtaṫ factū cęsaris q libertatē roma nā abstulit: ppetuū impiū quod cæteri secuti sunt occupans.

Hac prece motus erat: mentemq; mouebat ad artes
Antiquas: artes belli martisq; laborem.
Tum pater eloquii culto sic Tullius ore
Flexit ab inceptis animos. cœtumq; resoluit
Magne pater nostri generis: tuq; optime ciuis
Optime dux: patrięq; ingens pietatis amator
Quem ciues colui ante alios dum vita manebat:
Ferre vrbi auxilium frustra meditamur: olympi
Ipse pater qui regna tenet qui fulmina torquet
Sic statuit: scelus hanc hominum sibi suscitat iram:
Diuisę excitis se seditionibus vrbes
Ausonię lacerant: vna intra mœnia liuor
Ambitio nummiq; sitis corrumpere mores
Vt cœpere pios: nulla est reuerentia recti
Nulla quies animis: nullusq; salutifer vrbi
Ciuis: opes patrię rapiunt: æraria nudant:
Et cōmune bonum in proprios elabitur vsus.
Hę prauę viuendi artes: hęc pessima morum
Colluuies nobis latum qui reximus orbem

Abſtulit imperium romamq; aliena coegit
Iura pati: ſeruiret adhuc niſi prouida Narſis
Cura redemiſſet pulſo capitolia gotto:
Quæ rapuit patres eadem fortuna nepotes
Inſequitur: viret ęterna ſors aſpera fronde.
Proſpera brumales pluuias & frigora ſentit.
Aſtraq; debilibus non fert ardentia ramis:
Atq; omnis timet incurſus: ęuoq; ſeneſcit
Sponte ſua: cum fixa: manens ſtabiliſq; putatur
Occidit extemplo fugitq; infida repente.
Sorte ſua vtantur: lex eſt deus omnibus ęqua:
Omne quod a ſuperis bellū eſt reuocabile non eſt:
Sed neq; rex erebi quęq; tranare paludem
Nec ſuperis iterum reddi ſinit: eſt pia quę te
Romule cura mouet ſed ſubdita legibus orci
Nos iſtis ęterna ligant ergaſtula campis:
Nec licet ad patrium limen cœlumq; reuerti.
Fœlices animę ſedem quibus ętheris alti
Iuppiter indulget poſſunt ea fata mouere:
Nos orbis quondam domini ſeruimus auerno:
Fata regunt illę: terrenaq; regna gubernant.
Verte alio mentem: nec nos ea cura fatiget:
Sit ſatis exilio nobis leuiore teneri.

Hac p̄ce &c. Introducit Ciceronem vt virū pitiſſimū q̄ p̄peiū ad

ſuperos redire parantem retinuit.docens belli tumultum in italia non eſſe ſedabilem víribus humanis cũ a deo fiat:nec ſi ab homine ſedari poſſit manibus gentilium patere ad ſuperos.i.ad conſortia hominum regreſſum.Ordo eſt.Pompeius ſup.erat motus.i.cõ motus ad ſuccurrẽdum rebus italicis:& mouebat.i.applicabat mẽtem ad artes antiquas:artes dico belli & laborem martis. Tum.i. tunc pater eloquii.i.princeps eloquentiæ latinæ: flexit animos .ſ. romuli et pompeii ab inceptis:ore culto.i.eloquentia ſua. & reſoluit.i.diſſoluit & dimiſit cœtum.i.cõciliũ maniũ ſic.i.in hunc modum.O magne pater noſtri generis.i.o tu romule:& tu.ſ.pompeii optime ciuis & optime dux:& ingens amator patriæ quẽ ego colui dũ vita manebat.i.q̃diu viuerem : ante.i.pluſq̃ alios ciues:nos meditamur fruſtra ferrevrbi.ſ.romæ.auxilium:quia ipſe pater qui tenet regna olympi:& torquet fulmina.i. iuppiter altitonãs:ſtatuit ſic: ſcelus hominũ ſuſcitat.i.excitat ſibi hãc irã : vrbes auſoniæ diuiſæ ſeditionib⁹.i.ſimulatibus & factionib⁹:excitis.i.concitatis:lacerant ſe.ſ.mutua clade & euerſione liuor .i. inuidia ambitio .i.cupiditas honorũ.& ſitis nummi.i.auaritia:vt .i. poſtq̃ cæpere corrũpere mores pios: intra vna mœnia.ſ.romana nulla reuerẽtia recti.i.iuſtitiæ:eſt ſup.reliqua.& nulla qes eſt animis: & nullus ciuis eſt vrbi ſalutifer.i.ſalutẽ afferẽs:omnes ſup.rapiũt opes.i. facultates patriæ.i.reip.& nudant ærarium.i.repoſitoriũ æris.i.pecuniæ cõis:fiſcũ nunc dicũt.& bonũ cõe elabitur invſus proprios hæ prauę.i.peruerſæ artesviuẽdi:& hec peſſima colluuies.i.cõtaminatio morũ: abſtulit imperiũ nobis qui rexim⁹ latũ orbem. & coegit romã pati.i.q roma patiatur (ne ſit ãphibologia: quæ hic eſſe poſſet nam & roma pati poteſt aliena iura.& aliena iura romã) iura aliena : & ſupple roma ſeruiret adhuc:niſi prouida cura narſis (qui narſes dicitur fuiſſe eunuchus iuſtiniani imperatoris qui ob virtutem patritius effectus mox clariſſimus belli ductor eſt habitus.qui cum ingenti gloria gottos italia expulit interfecto totilla eorum rege:totumq̃ gotticũ nomen extinxit : fretus preſertim conſtantinopolitanis quos ad italiæ ſubſidium adduxerat) niſi ergo ꝓuida cura narſis(declinaſ ẽt narſetis vt darhes darhis & darhetis)redeiſſet.i.liberaſſet a ſeruitute capitolia.i.arcẽ romanã. & hoc gotto pulſo:fortuna .ſ. aduerſa q̃ rapuit pres.i.priſcos romanos:eadẽ iſeq̃ nepotes.i.miores ſeu poſteros:ſors aſpaviret ęterna.i.imarceſſibili frõde.i.ſp ẽin vigore:ꝓſpera ſup. ſors ſẽtit pluuias brumales & frigora: & nõ fert.i.patitur aut ſuſtinere neq̃ ramis debilib⁹.i.pp debilitatẽ ramoꝝ:aſtra ardẽtia.i. deſiccantia.

Narſes

ramos ac frõdes eius: & ipſa ſors proſpera timet omnes incurſus: & ſenescit quo.i.tempe durationis ſuæ:ſua ſpõte.i.a ſemetipſa nõ coacta:& cũ id ẽ qñ ipſa proſpera ſors putatur:fixa manẽs & ſtabilis tunc ſup.occidit.i.interit extemplo.& ipſa infida fugit repente.Itali ſup.vtantur ſua ſorte:deus eſt omnibus æqua lex:quod.x. ænei. dicitur. Rex iuppiter omnibus idẽ: hoc eſt deus licet miſericorditer gratiãvltra meritum cõferat:nullũ tamẽ cõtra æquitatẽ & ſine eius culpa dãnat.Oẽ bel lũ quod eſt a ſuperis.i. quod infertur a deo ſaltẽ ꝓmittẽte:nõ eſt reuocabile.i. ꝑpedibile aut ſedabile:ſup.viribus humanis:niſi precib⁹ de⁹ placeẽ.Sed neq; rex erebi.i.inferni ſinit.i.permittit quẽq; tranare paludẽ.ſ.ſtygiã:nec reddi iterũ ſuperis.i.redire iterum in vitã:o Romule cura que te mouet eſt pia ſed eſt ſubdita .i.ſubiecta legibus orci.i. pricipis infero rũ qui vrget ac arcet oẽs: ita q⁹ nõ poteſt mãdari executiõi cũ orcus nolit : æterna ergaſtula .i. eternus aut perpetuus carcer & captiuitas: ligant nos iſtis cãpis.ſ.eliſiis. Nec licet ſup.nobis reuerti ad limen patriũ.i.ingreſſum patriæ noſtræ & ad cælũ.i.aſpectũ cæli ſeu ad aerem ac aurã vitalẽ.Animæ fœlices .i. beatorũ quib⁹ iuppiter indulget.i.ãnuit& indulgẽter concedit:ſedẽ alti ętheris i.cœli poſſũt mouere.i.abolere:ea fata.ſ.italici excidii: Nos quõd dñi.i.q fuim⁹ quõdã dñi orbis:ſeruim⁹ſup.nũc:auerno.i. pricipi ferorũ.Ille.ſ.fęlices animæ:regunt.i.cõtẽperãt fata:& gubernant regna terrena.o romuleverte.i.cõuerte mentẽ ſup.tuã:alio id ẽ ad alias res:nec ea cura fatiget nos & ſit ſatis nobis teneri leuiori exilio.ſ.a pña cæleſti.qa ethnicorũ q hic ſcđm legẽ ſuã pie vixerunt aiæ miti⁹ tractanť apud inferos q̃ qui ſceleratã vitã duxerunt.

His anímç dictis cœtu ſiluere relicto.
Interea noſtras odiis flagrantibus vrbes
Exercent furiæ:per rura per oppida ſęuit
Martis opus:petriq; domus polluta fluenti
Marceſſit fluxu:nulla hic arcana reuelo
Non ignota loquor:liceat vulgata referre
Sic vrbes populiq; ferunt:hic rumor ab auſtro
Cimmerios vltra latices per opaca ſilentis

Clauſtra viç: ſale concreto qua plurima creſcit
Stiria frigentes ſcythiç penetrauit in agros
Venit ab herculeis per iberum gadibus çquor
Qua ſubit excelſam Thetys interflua calpen
Ad vada gangaridum magno qui proxima gangi
Rura tenent: gemmaſq; legunt: ea fama per omnem
Iam vetus Europam mores extirpat honeſtos.
Sanctus ager ſcurris: venerabilis ara cinedis
Seruit: honorandç diuum ganimedibus ædes
Quid miramur opes recidiuaq; ſurgere tecta:
Turis adorati globulos & cynnama vendit
Mollis arabs: tyrii veſtes & muricis imbreni:
Indus ebur: croceum cylices & Tmolus odorem
Mel ſiculi: ferrum chalybes: tenuiſſima ſeres
Vellera: cretenſes molliſſima vina: tanager
Pernices mercatur equos: venalia nobis
Templa. ſacerdotes. altaria. ſacra. coronæ:
Ignes. tura. preces. çelum eſt venale. deuſq;.

His aiç dictis. Poſtq̃ diſſolutũ docuit maniũ aiarũq; apd̃ iferos cõciliũ ſubiſert cladẽ Romanç cedis pp detcſtabilia & obſceniſſima i ea fiũt flagitia. Ordo ẽ. Aiç. i manes ſiluere. i. cõticuerũt çtu relicto. i. cõcilio diſſoluto: his dictis. i. poſtq̃ cicero hec dixerat In terea furiæ. ſ. ifernales: exercẽt nr̃as. i. latias ac italicas vrbes. i. citates odiis flagrãtib⁹. i. ardẽtib⁹: qa op⁹ martis. i. bellũ & belli icõ modũ ſeuit p rura & p oppida: & dom⁹ petri. ſ. roma: polluta fluẽ ti luxu. i. libidine marceſſit. i. cõtabeſcit & fœde abſumit (Quiave ro cõtra ſatyricã legẽ ẽviuẽtis carpe noiati p̃ſerti. & lex eccl'iaſtica phibet occulta crimia reuelare. ſubdit auctor) Nulla. i. nõvlla: ego

ppi.

non reuelo hic.i. in narratiõe huiꝰ rei:vlla arcana.i.ſecreta:& ego nõ loquor ignota.liceat.i.cõcedaꝫ(igiꝫ ſup.mihi)referre.i.recẽſe re & recitare:vulgata.i.ea quevulgus nouit.Vrbes & ppli.ſ.externi qui ad eas accedũt ferũt.i.dicũt(vtvidelicet ipſe dicet)hic rumor.ſ.ſcelerũ que romæ fiũt:penetrauit in agros frigẽtes ſcythiæ .i. vſq; ad zonã glacialẽ ppetuo frigore horrentẽ: in eã videlicet ptẽ:quaſtiria.i.glacies cõcreta pẽdẽs de rupibꝰ:ac tectis tigniſq; domorũ.& hoc ſale.i.mari ſalſo qđ et ſalũ dicit cõcreto.i. cõgelato:vẽit iquã ab auſtro.i.pte auſtrali vltra latices cimerios .i. quos accolũt cimerii ppli qui ſcđm hero.li.iiii.ſũt in aſia amazonibus ꝓximi(q ex vltio occidẽtali oceano dicũt veniſſe odiſſeæ.x. videtur ãt hic loq de boſphoro cimerio q eſt i introitu meotidis paludis vñ ouidiꝰ.Boſphorꝰ & tanais ſupat ſcythiæq; paludes : vt ãt alibi diximꝰ:boſphoros dicit ãguſtia maris boui trãſmeabilis. Cimerii Cimerii ãtvt dicit ſipõtinus ſũt populi q frigidiſſimã eius boſphori ptem incolũt:vñ quicũq; terras frigoribꝰ occupatas hitãt cimerii appellãtur.quales fuerũt inter baias & cumas i ea regiõe i qua cõuallis ſatis eminẽti iugo circũdata ẽ:que neq; matutio neq; veſpertino tpe a ſole cõtigit)ꝑ opaca clauſtra:viæ ſilẽtis.i.cõuallis a ſole nõ illuſtratæ:hoc ẽ venit a prima pte meridiei i vltimã ſeptẽtrionũ & venit ꝑ æquor iberũ.i.hiſpanicũ a gadibꝰ herculeis.i. a colũnis herculis i ifimis hiſpaniæ hoc ẽ ad occidẽtẽ extremũ poſitis:q̃ thetys.i.mare iterflua.i.ꝑ mediũ fluẽs ſubit calpẽ.i.rupẽ illã excelſã:venit dico ad vada gãgaridũ:illorũ pplorũ inter aſſyrios & idos ſcđm curtiũ qui tenẽt rura proxima magno gãgi: fluuio illi q nouẽ alueis fluit ꝑ idiã.& legũt gẽmas.ſ.indicas aut orientales:hoc ẽ ab occidente in oriẽtẽ diuulgatus eſt rumor : vñ gades & gãgẽ tãq̃ maxime diſtãtes Iuuenalis quoq; ponit dicẽs. Oibus in terris q̃ ſũt a gadibꝰ vſq; Aurorã & gãgẽ:pauci diſcernere poſſunt Vera bona &c. Ea fama videlicet ſcelerũ que fiũt i domo petri iã vetꝰ.i.inueterata & diu diuulgata ꝑ oẽm europã.i. vt dicunt galli ꝑ oẽm chriſtianitatẽ:extirpat mores honeſtos:ſumũt eni exẽplum a capite. Ager ſãctꝰ ſcilicet romanus:ſeruit ſcurris:id eſt turpibus hiſtrionibus qui ſine decoro nec habita ratione honeſtatis riſum captant verbis & geſtu:coram libidinoſis videlicet :aranerabilis ſeruit cynedis.ideſt maſculorum concubitoribus : ædes honorandæ : id eſt quæ ſtatum inhabitantium eſſent merito honorãdæ ſeruiunt ſupple:ganymedibus:id eſt pueris pulcherrimis quibus abutuntur ſicut Iuppiter ganymede filio trois regis troianorum quem ad ſtuprum rapuit. Quid miramur opes.i.diuitias

& tecta recidiua.i.ad ruinã recidentia:aut quæ reciderant.ſurgere id eſt reparari & reficiꝛ q.d. Id non eſt mirandum quia (vt ſubinfert ſimonia & ſacrarum rerum vẽditione ditantur qui ea reficiũt. & ita tacite arguit pontificem & cardinales qui pro magno ducebant qꝫ roma repararetur.Strauit enim ſixtus vias romanas:pontem conſtruxit ſuper tyberim qui pons ſixti appellatur: totqꝫ ędificia reparauit ac ædificauit vt nouus vrbis conditor diceretur. Sed vt inquit poeta id nõ erat mirãdũ. Vnde ſubdit.Arabs mollis.i.imbellis & in tepida regione natus: aut mollis:id ẽ pathicus vendit globulos turis odorati & cynnama.i.cynnamomumvnde ditatur.tyrij vẽdunt veſtes ſcilicet purpureas dibaphas.i.bis tinctas:& imbrẽ.i.ſuccũ aut ſanguinem muricis.i.oſtri: vnde purpura tingitur.indus vendit ebur:cilices & tmolus:id eſt accoli tmoli montis lydiæ qui vitibus & croco abundat: dictuſqꝫ eſt olim tymolus:vnde quantũ ad vites dicitur geor.ii. Sũt & amineæ vites firmiſſima vina Tymolus aſſurgit qbus & rex ipe phaneus.Quãtũ vero ad crocũ dicit alibi.Nõne vides croceos vt Tmolus odores India mittit ebur: molles ſua tura ſabei &c. quẽ locũ hic ſequitur poeta. Siculi ſup.vendũt mel:vnde ab hybla ciuitate ſiciliæ.quia illic copia optimi mellis eſt:apes dicunt hybleæ: chalybes populi hiſpaniæ vendũt ferrũ tẽperatũ.i. aqua chalybis apud eos fluẽtis vnde & ferrũ & populus & fluuius calybs reperitur dici: ſeres populi illi ad indiã ſup. vendũt vellera tenuiſſima: de quibus Virg. Quid nemora æthiopũ molli canentia lana.Velleraqꝫ vt foliis depectant tenuia ſeres. Aut quos oceano propior gerit india lucos. cretẽſes vẽdũt ſup.vina molliſſima q̃ latine cretica vulgo maluatica dicũtur.Tanager fluuius ille lucaniæ in italia inter cãpaniam & calabriã.non multũ abũdãs aqua.mercatur.i.mercatui exponit equos pernices.i.velociſſimi curſus:ſed ſup.templa ſunt nobis venalia.i.nos habemus ea venalia. Sacerdotes.i.officiũ ſacerdotale altaria ſacra.i. cõſecrationes:aut res ſacræ:coronæ:ignes:tura: p̃ces :ſunt ſupple:venalia:& cælum eſt venale.deus eſt venalis:in ſacramentis videlicet:que nimirum horribiliſſima vitia vtinam nimis audacter a poeta taxentur.

Sixte pater fidei cuſtos ouiumqꝫ magiſter

Quas bonus effuſo moriens in ſanguine paſtor

Abluit ætatis damnoſa licentia noſtræ

Quam veterum ſemper creſcens incuria patrum
Et ſceleri pandens aditum moreſq; ſeueros
Auerſata parit: tua ſentiat arma: coherce
Hanc vitem: ancipiti ramos preme falce vagantes:
Nãq; feros fructus & triſtem frugibus vmbram
Fert inculta: iacens cererem necat: occupat agrum.
Mille ſub his latebrę foliis: & mille rapaces
Hac habitant ſub fronde ferę: vulpeſq; lupiq;:
Mitiaq; inuadunt laniantq; animalia paſſim.
Sic cicurum genus: omne perit: per ouilia regnant
Sęuus aper: tygres rapidę: truculenta leonum
Semina: multicolor Pardus: griphs naribus vncis:
Et variæ panthęra cutis: grauis vnguibus vrſa:
In genus hoc pater arma moue: ſua paſcua redde
Fœcundis ouibus: ſtent ad pręſepia tauri
Qui ſignata iugis longoq; attrita labore
Colla gerunt: poſtq̃ rerum te Roma potentem
Fecit & obſcuro iubar hoc reſplenduit orbi
Exanimis virtus ſcelerum ſub mole ſepulta
Reſpirare parum viſa eſt & tollere frontem.
Et niſi tot viciis hęc ſęcula noſtra fuiſſent
Deprauata: boni poterant rectoris habenæ
Errantes frenare rotas: ſed tantus equorum
Impetus aurigam ſuperat: fruſtraq; retractans

Lora gubernator sine lege per inuia fertur:
Propterea sortem:doleo mitissime patrum
Sixte tuam:fueras annis melioribus aptus.
Est tibi quæ tanto satis est in principe virtus.
Sed velut obscuris phœbi sub nubibus ardor
Languet:& vmbra diem piceæ caligínis aufert
Sic tua corrupti vitio clementia scelí
Obscuratur: eunt pessum pietasq; fidesq;.

Syxte pr̃:fidei custos.Cõuertit sermonẽ ad sixtũ põtificẽ maximũ quẽ cohortatur ad coercenda vitia: tã enormia: innuitq; cum (qui certe a multis laudabiliter vixisse in pontificatu perhibetur) officio suo fungi:sed prauo sæculo obsistere satis nõ posse.Quod idẽ Virgilius de augusto canit in fine primi georgicoꝝ. Ordo est. O syxte (scriptum repperi Xyste sed alibi syxtus scribit fere) pr̃.s. sanctissime qui papa dicit & custos fidei & magister.i.pastor ouiũ: quas bonꝰ pastor.s.xp̃s q aiam suã posuit pro ouibus suis: moriẽs abluit in sanguine.s.suo effuso:fac sup.vt dãnosa licẽtia.i.impunitas male viuẽdi:nostræ ætatis.i.q̃ regnat i nostro æuo: quã.s.licẽtiã parit negligẽtia incurua veterũ patrũ.i.p̃biteroꝝ: seu cardinaliũ aut põtificũ:&.i.simul pãdẽs.i.aperiẽs & p̃bẽs aditũ.i.accessũ sceleri.i.ad scelus:& auersata.i.aspnata mores seueros. quia enĩ negligẽter agũt patres & impune peccaṫ p̃bet eoꝝ negligẽtia aditũ ad vitia:& vr̃ auersari.i.p auersionẽ & fastũ cõtẽnere mores honestos.Vbi scies auertor deponẽtale & eius frequẽtatiuũ auersor accusatiuũ regere.vñ Boetius lib.i.car.i. Heu heu q̃ surda miseros auertitur aure &c.fac inquã vt talis licẽtia: sentiat tua arma.i.pote statẽ tuã ecclesiasticã:coherce.i.restringe aut reprime hãc vitem.i. propaginem luxuriæ impunitæ. preme.i.puta aut amputa: ramos vagantes.i.luxuriantes: falce ancipiti.i.vtriq; cædenti. Nãq; pro quia : vitis sup.inculta.i.neglecta fert fructus feros.i. siluestres & immites:& vmbrã tristẽ.i.nociuã frugibus (Sicut.Triste lupus stabulis:maturis frugibus imbres.Alludit aũt poeta ad vineã dominicam: quã incultã dicit nõ solũ nõ afferre fructus bonos sed etiã officere atq; nocere pãpinoꝝ luxurie, i. frondũ supflua abundan- Auertor.

tiavicinis frugibus:hoc ē plato rū luxuriā nō ſolū nō prodeſſe qui bus p̄ſūt ſed multū obeſſe:cū ab eis capiatur turpis vitæ exēplar) Et ipſa vitis inculta iacēs .i. ꝓcūbens necat cererē.i.frugē vicinā & occupat agrū:ne.ſ.boni fructus oriātur ipediens.Mille latebræ .i.latibula & vitiorū receptacula:ſūt ſup. ſub his foliis & mille fe ræ rapaces.ſ.vulpes.i. aſtuti et peruerſi qui calliditate adoriūtur: & lupi.i.violenti dep̄datores q rapiūt & vi graſſanť:hitāt ſub hac fronde.ſ.malarū vitiū & ipe feræ.i.hoies feroces iuadūt & laniāt paſſim mitia aialia.i. in errorē ducūt ſimplices & icautos: & ſic oē genus cicurū.i.māſuetorū & domeſticorum aialiū perit.i. interit

Cicur (Cicur dicit oē aīal p̄cipue terreſtre qđ māſuetū aut māſuefactū ē:

Cicurare nā cicurare ſcđm varronē ē māſuefacere:vñ & Cicero.Nā aliæ ſūt (inquit)fere aliæ cicures:aliæ natātes:aliæ volucres:vñ & cicur ī geniū dicit mite et māſuetū.Sæuus aper regnat per ouilia:tygres rapidæ.i.pnices (aut rabide)& truculenta ſemina leonū.i.leones truculenti:pardus multicolor:& gryphs auis in poſteriori pte leo ni ſimilis:vulg⁹ griphonēvocat: vncis narib⁹.i.cui⁹ nares ſūt aq linæ & pāthera variç cutis.i. habens cutē & pellē variis maculis aſpſā: & vrſa grauis.i.moleſta & nocēs vnguibus: ſup.regnāt p o uilia p q̄ aīalia rapacia intelligunť varia vitiorū genera. O pater.ſ. ſixte:moue arma.i.exerce poteſtatē tuā eccleſiaſticā ī hoc gen⁹ .ſ. ferocium aialiū:& redde fœcūdis ouibus paſcua ſua .i ip̄is debita ſtent tauri ad p̄ſepia.q tauri gerūt colla ſignata iugis & attrita lō go labore.ſ.arādi in agro dominico(Nā tauri in plurib⁹ locis ara tra trahūt & iuga)poſtq̄ roma fecit te potentē rerū.i. poſtq̄ pōtifi catū romanū ſuſcepiſti.& ſimul dñs romanorū fact⁹ es:& hoc iu bar.ſ.virtutis tuæ: reſplenduit.i.illuxit: orbi obſcuro.i.vitiis oc cęcato: virtus exanimis.i.languida & ſine animo: aut ſine anima .i.mortua:& ſepulta ſub molę ſcelerū:viſa eſt reſpirare parū.i.mo dicum & tollere.i.erigere frōtē. & niſi hæc noſtra ſæcula fuiſſent deprauata tot vitiis:habenç boni rectoris.i.gubernacula tua q bo nus rector es poterāt ſeruare.i. retinere & dirigere in ſalutē rotas errātes:ſed tātus ipetus equorū.ſ.idomitoꝝ: ſupat aurigā (vnde in ſimili metaphora dicit in fine primi georg.fruſtra retinacula tē dens.Fertur equis auriga:neq; audit currus habenas)& ip̄e guber nator retractās fruſtra lora.i.retinacula:fertur ſine lege.i.p equos ſine lege currēres:p inuia.i.loca inacceſſa in qbus nō eſt via & ꝑp terea o ſyxte mitiſſime patrū: ego doleo.i.moleſte fero tuam ſor tē.i.q; tale ſæculū ſortitus es:tu fueras aptus melioribus ānis vir tus q̄ ſatis eſt in tanto principe ē tibi:ſed velut ardor phœbi ideſt

splendor solis languet sub nubibus obscuris. & velut vmbra caliginis.i.tenebrositatis piceæ.i.fuscæ:aufert diē.i.claritatē diei.sic tua clementia obscuratur vitio sæcli pro sæculi: corrupti.i.depravati: pietas.i.religio & pius cultus dei .& fides.s.christiana: eunt pessum.i.pessundantur & intereunt.

Lerna palus terra est vitiorum exercitus hydra:
Alcides nusq̄ est: ardentem sęua chimeram
Monstra tenent nec adest Glaucí castissima proles:
Candida gorgonei capitis coma fluxit in angues:
Et neq; mercurii prosunt nec palladis arma.
Dedaleis inclusa viis minoia monstra
Passim habitant crebris vterum quę cędibus augent:
Nec potis est multa ingluuiem saturare rapina:
Nec superat thesea manus.per tecta per aulas
Harpyię funesta lues fluxuq; fameq;
Infestę volitant boreę genus omne recessit.
Syrenes redeunt & phœbi filia circe
Quę placidos hominum ferali carmine vultus
Vertit in immites formas & in ora ferarum.
Pluríma sunt nobis sancti vestígia sęcli
Et gentis monumenta pię: sunt ardua templa
Sunt sacris congesta patrum sancta ossa sepulchris.
Est fidei caput: est veri latria tonantis:
Ista sed hesperidum velut aurea mala dracones
Cerulei seruant: res detestanda nec vllis

Flenda satis lachrymis: nec me conuicia quisq̃

Texere causetur: mordaxq; excudere carmen:

Hæc sunt pro sanctis gemitus lamenta dolores

Moribus & superum pro maiestate querelæ.

Herculeſ

Chime ra

Perſeus Meduſa

Theſeus

zetus Calais

Lerna palus &c. Docet varia nũc regnare vitiorũ mõstra: sed deesse domitores q ea aliqñ domuisse legũt: alludẽs ad herculẽ Bellorophõta. Perseũ. Theseũ: & zetũ & Calaim filios boreæ. Hercules enim maximꝰ mõstrorũ domitor ab omnibus predicatur: qui p̃ter cætera hydram serpentẽ aquaticã venenosissimã ĩ lerna palude exussit: Bellorophon autẽ glauci filiꝰ chimerã domuisse dicitur. Chimera aũt mõs est lyciæ prouinciæ ĩ asia mioti: nocte dieq; flagrãs cuius ignẽ aqua accendi et terra & ferro extingui plures prodiderũt. In cacumie leones habet. In medio pascua: ĩ imo serpẽtũ multitudinẽ: vñ fabulæ datꝰ locus: vt flãmas vomere: caput leonis habere: ventrẽ caprinũ & cetera serpẽtis dicatur Et qm̃ bellorophon Glauci filius eũ mõtem habitabilẽ fecit chimerã traditur occidisse. Hesiodus dicit tria capita habuisse leonis suis & draconis & ex oĩb⁹ ignẽ efflasse. Ouidiꝰ ãt sic. Quoq; chimera iugo mediis ĩ partib⁹ hircũ. Pectꝰ & ora leæ caudã serpẽtis habebat. Perseꝰ vero iouis ex danae filiꝰ Meduſam. cuiꝰ quia in tẽplo palladis a neptuno oppressa fuerat ad irata dea crines in ãgues mutati sũt: & facies eo horrore pfusa: vt quicũq; eã inspiceret in saxũ verteretur: acceptis a mercurio talaribus. & harpæ. i. ense falcato & a pallade scuto cristallino per quod illã ĩpune aspicere posset: vno validissimo ictu pemit: ex cui⁹ cruore pegasus. i. equus alatus fingitur ortus qui ĩ heliconẽ auolans pede percussa terra fontẽ caballinũ seu hippocrinẽ ꝓduxit. Meduſa aũt erat phorci ex cetho cõiuge filia: q̃ cũ duab⁹ sororib⁹ vnũ tãtũ oculũ habuisse fingit: vel q; margarita vna p̃ci pue dignitatis vicissim vtebãt: vel q; sapiẽtis vniꝰ cõsilio regebãt Multa ad eã fabulã attinẽt: sed sũma sequor fastigia rerũ. Theseus vero athenieñ: ad minotaurũ vt ab eo deuorare missus: adiutorio ariadnes ipsum interemit: & labyrintho incolumis exiliit. Harpyias autem immundissimas volucres de quibus alibi satis diximus. zetus & calais boreæ filii ex orithya cõiuge: qui alati ac sagittandi arte periti finguntur fuisse: persecuti sunt vsq; ad strophades insulas: que eorum a pſecutione reuersionis nomẽ acceperunt: Sed ordo est. Lerna palus existẽs terra vitiorũ est. i. extat: & hydra. s. exercitus vitiorũ extat: sed sup. alcides. i. hercules: hoc ẽ q̃uis vitiorũ

domitor nusq̃ est.Mõstra sęua.s.leo.sus.vrsus & serpẽtes.tenent.i. occupãt chimerã.i.mõtẽ illũ ĩ lycia ardentẽ.i.euomentẽ ignẽ.nec castissima proles glauci.s.bellorophon adest.i.persequit sup. eam. Cãdida.i.resplendens coma capitis gorgonii.i.medusæ q̃ eratvna e tribus gorgonibus fluxit.i.versa est i angues.i.serpentes: & neq; arma mercurii.s.talaria & falcatus gladi⁹ nec arma palladis.s.scutũ cristallinũ:prosunt sup.cõtra eiusmodi venena. Mõstra minoia .i.nefãdo & adulterino coitu ꝓgenita vt minotaur⁹ inclusaviis de daliis.i.labyrintho:cui⁹ ambiguæ crãt viæ & inextricabiles a dædalo extructæ ita vt exitus inueniri nõ posset:habitãt passim.i.im pune quasi per passus singulos:q̃ sup. mõstra augent vterũ .i. aluũ crebris cædibus.i.deuorationib⁹ hoim. nec multa rapina potis ẽ .i.põt saturare ĩgluuiẽ.i.voraginẽ ei⁹ nec manus thesea supat .i. vi cit eã:aut restat eã victura harpyiæ:appositorie lues.i.fœditas: fu nesta.i.ad funeris turpitudinẽ accedẽs aut letabiliter crucias et fluxu.i.distillatione imũda & fame:quia vt dicit Virg.in.iii.æne.Habent pallida semp ora fame:volitãt infestæ.i.vi & perniciẽ iferentes per tecta & p aulas & oẽ gen⁹ boreæ recessit.i. neq; zetus neq; calais ẽ qui eas psequat. Syrenes meretrices ille q̃ dulcedie cantus nautas ĩ naufragiũ illiciebãt redeũt.i.renascũt. & circe meretrix venefica.filia phębi.i.solis:q̃ vertit carmie ferali.i.magico aut necromãtico ad quã fera q̃ mors dr̃ spectat placidos vult⁹ hoim ĩ imites formas & in ora.i.faciẽ et effigiẽ ferarũ.nec sup.sũt q eas extiguãt Plurima vestigia sci secli qđ.s.erat ĩ primitiua ecclesia:& monumẽta.i.reliquiæ & testimonia.piæ.i.religiosæ gẽtis.i.optimorũ xp̃ia norũ sũt nobis.s.romanis & cęteris latinis.Ardua tẽpla sũt nobis & scã ossa patrũ cõgesta.i.accumulata ac ihumata sacris sepulcris sũt nobis Caput fidei ẽ nobis.& latria.i.cultus veri tonãtis .i. dei ẽ nobis.(Memineris vt pri⁹ dixi:quia latria græce scribit̃ bũ secũ dã ꝓduci)sed dracones cerulei.i.cerulei coloris:hoc ẽ venenosi & imũdi hoies:seruãt.i.custodiũt ista.s.tã p̃clara scõrũ monumenta velut dracones seruabãt sup.aurea mala hesperidũ .i. illarũ puellarũ ĩ mauritania:hispaniã versus:q̃ aurea mala ĩ horto habuisse dicũ tur:q̃ hercules iterẽpto puigili dracone abstulisse dicit̃ (qđ quidã iterp̃tãtur de ouib⁹ p̃ciosissimã lanã ferẽtibus ab hercule q pastorẽ earũ prius interemerat ablatis)Res:sup.hæc ẽ:detestãda nec flẽda.i.q̃ nõ possit deflerí satis vllis lachrymis.Nec quis q̃ causetur.i. arguat & culpet me texere cõuitia.i. opprobria & cõtumelias in p̃sules romanæ ecclesiæ:& excudere carmẽ mordax:ideſt satyricum & iuectiuum.Hæc sũt gemit⁹ : lamenta:dolores & q̃relæ ꝓ sãctis

moribus & pro maieſtate ſuperum ſup. deſerta.

Iſta mouent ſuperos: vocat hoc ſcelus ęthere ab alto
Bella famẽ & díri genus ínſuperabile morbí.
Heu ſortem gregis aduerſam ſíduſq; malígnum
Quom cuſtode caret: cum fracto vímine ſepes
Nocturnos aditu fures admíttit aperto
Prçſertím cum dura fames ieíuna luporum
Inteſtína premít rapídicq; mapalía luſtrant.
Prçda ſumus: fracto ferímur temone per altum:
Qua furít œbalíç violentíor íra maleç
Nunc vada latrantís ſcyllę: nunc ora charybdís
Radímus: & líbycas rapído nunc çquorís ęſtu
Pellímur in ſyrtís: nunc per tua ſaxa Caphareu.
Pulſa díes tenebrís: nubes Erymanthídon vrſam
Abſtulit: índicíum cœlí magneta latentís
Perdidímus: tumet ín montes: & lapſa remugít
Doris: harenoſí ſalíunt ad ſídera fluctus:
Aduerſęq; vndís vndę: contrarius euro
Flat Zephyrus: boreas auſtro: ſubuerſa. dehíſcunt
Aequora. & inter ſe ſpumís albentía pugnant.
Vícíní trepídant agrí. pulſata reclamant
Littora: vixq; obſtant. colliſa rebellíbus vndís.
Ah míſeræ quę nunc ínter cunabula matres
Paruula ſecuro nutrítis pígnora lacte:

Quot tepidi erumpent oculis turgentibus imbres:
Quot gemebunda premet fessus suspiria pulmo.
Mœsta quot attractis salient singultibus ora:
Quom tepido dulces rapientur ab vbere nati:
Atq; viris ipso cęsis in limine vestrę
Diripientur opes: sparsis cum crinibus ipse
Pręda eritis: manibus vinctis hostile per agmen
Ibitis: attonito prostrata cadauera gressu
Calcantes laceraſq; comas atq; ora cruenta
Vestrorum seu natorum seu forte parentum:
Atq; pio late stagnantes sanguine campos?

Ista mouēt &c. Docet q̄ mala ob p̄latos culpā iferāt: dolēs gregē. i. plebē illis cōmissā ob eā tā diris malis affligi. Ordo ē. Ista. s. vitia iā dicta: mouēt. i. prouocāt superos. hoc scelus vocat ab alto æthere: bella: famē: & gen⁹ insuperabile diri morbi. s. pestilentici. Heu (hic dolētis est sicut. iiii. ænei. Heu qb⁹ ille iactat⁹ fatis) sortē aduersam & sidus malignū. i. inimicā cōstellationē gregis. s. xp̄iani populi. Quom. i. qn̄: vel q̄diu grex supple caret custode. & quū sepes. i. clausura & maceria circūsepiēs (vnde caulas ouiū septa vocamus: errāt aūt qui ī noiatiuo seps putāt dici pro eo significato) admittit apto aditu. i. libero accessu aut ingressu: fures nocturnos. s. lupos q noctu grassanť. & hoc vimine fracto. i. dissipata aut dissoluta materia vnde sepes facta est. Præsertim quū. i. quo tpe: dura fames. i. cupiditas habendi: p̄mit intestina luporū. i. auarorū: ieiuna & ideo famelica. & cū ipsi lupi rabidi. i. rabie instigati ,pter famē: lustrant mapalia. i. tuguria & casas pauperū: q̄ & magalia dicūtur pœnorū lingua. sed magalia primā ,pducit quā mapalia corripit: vtrūq; aūt singulari caret. Nos. s. gregarij sumus p̄da. i. spolia mur & ferimur p altū. i. sublime: abducimur. (Lupi eni p̄das in humeros cōiectāt sed magis ad mare respicit propter sequentia. dic ergo p altū. s. mare) & hoc temone. i. gubernaculo (Est eni quo rotæ cōtinēť in curru tignū oblōgū) fracto ferimur inquā p altū. s.

Malea

mare:ea ꝑte qua ira maleæ:illius promontorij œbaliæ.i.que eſt in œbalia regione Laconiæ(qđ promõtoriũ ſcđm Seruiũ ad quintũ ænei. per quinquaginta miliaria in mare portẽdit vbi vnda adeo ſæua eſt q̃ ꝓſequi nauigãtes appareat dicẽte Statio thebai.vii.Et raucæ circũ ſonat ira maleæ. Virg.li.v.Ionioq̃ mari: maleæq̃ ſequacib⁹ vndis.i.ꝓſecutricib⁹:dcã eſt malea a maleo argiuoꝝ rege) qua igit ira maleæ œbaliæ furit violẽtior.i. impetuoſior ꝓſequit: & nos radimus.i.molliter cõtingimus q̃ ꝓxime nauigantes: nunc .i.aliqñ vada ſcyllæ glauci amicæ & phorci filiæ:latrãtis.i.q̃ catulos in vẽtre habere fingitur eo q̃ aquarũ fragor latratũ imitat: & nũc ora.i.voraginẽ charybdis.i.verſamur in ſummo piculo: quale eſt in malea:aut marti ſiculo aut ſyrtibus ac caphareo: & nos pellimur nũc.i.aliqñ rapido æſtu.i.feruore æquoris.i.freti ac maris in ſyrtis libycas:&o caphareu nos pellimur nũc.i.aliqñ in tua ſaxa.i.

Caphareus.

ſcopulos qui ꝓpe te ſunt(Eſt eni caphareus mõs altiſſimus euboiç inſulæ ad helleſpõtũ ꝓſpectãs:ad cui⁹ radices vel ira mineruæ vt poetæ fingũt:vel fraude naupli regnãtis in euboia/& cupiẽtis vlciſci mortẽ palamedis filii ſui argiuoꝝ claſſis p⁹ troianũ excidiũ duris caſibus agitata fuit. Nã nocte laborãtibus tẽpeſtate græcis facẽ i caphareo mõte ſuccẽdit: qua viſa illi portũ ꝓximũ exiſtimãtes in aſperrimos ſcopulos delati naufragiũ paſſi ſũt. Vñ vir.li.xi. ſcit triſte mineruæ Sid⁹:& euboicæ cautes vltorq̃ caphareus &c. Nubes abſtulit vrſã erimãthidõ.i.q̃ i erymãtho mõte arcadiç priuſ q̃ i ſid⁹ iuxta polũ arcticũ trãſferret:verſari ſolebat: eratq̃ filia lycaonis regis arcadiç caliſto noie.Noue ãt declinauit erymãthidõ

Eryman this.

nã vulgata decliatio ẽ hec erymãthis hui⁹ erymãthidos quo genitiuo vtit ouidi⁹ lib.v.de triſtib⁹ dicẽs.Quæ nũc ſuppoſitũ tellus erymãthidos vrſæ Iũcta tenet crudis ſarmatis oragetis &c. Eius aũt accuſatiu⁹ eẽt erymãthida:vñ hic erymãthidõ videt deduxiſſe quaſi a gtõ grẽco fact⁹ ſit noiatiu⁹ latin⁹ vt erymãthidos erymãthidi: niſi forte legẽdũ ſit erymãthidos.ſ.regionis.Sane auctor ſignificat nũc gregẽ xp̃ianũ errare in mediis fluctibus ſine ductu ac ſtella quã iſpiciãt:nã polũ maxime aſpectãt:eo q̃ fere imobilis ſit quo occultato habere ſolẽt magneta ſeu magnetẽ lapidẽ quo acus allita ſẽp meridiẽ aſpectat: eã videlicet regionẽ vbi plurim⁹ naſcitur.dicit ergo)nos pdidim⁹ magneta.i.lapidẽ illũ ferrũ attrahẽtẽ appoſitorie:indiciũ.i.indicẽ & indiciũ facere ſolitũ:cæli latẽtis.i. occulti nubib⁹: aut regionis ignotæ:doris.i.mare:hoc ẽ aqua maris:tumet.i.inflatur:in montes.i.altitudinem montium: & lapſa.i. decidẽs poſtq̃ elata eſt: remugit.i.mugitum citat: fluctus harenoſi

.i. ppter turbinē harenis pleni: salūt ad sidera (hybole ē poetica) .i. altissīe extollūt. Et vndç sup. sūt aduersę vndis. & zephyr⁹ vēt⁹ occidētal⁹: flat cōtrari⁹ euro. vēto oriētali. & boreas vēt⁹ septētrionalis flat cōtrari⁹ austro vēto meridionali: çquora subuersa. s. ipe= tu vētoꝝ exagitata: dehiscūt. i. apturas facīūt ac hyat⁹: & ipa albē tia spumis ex collisione. s. generatis: pugnant inter se. Agri vicini trepidāt & littora pulsata reclamāt. & ipsa collisa vix obstāt rebel lib⁹ vndis. i. oē aduersitatis gen⁹ fœuit totis viribꝰ in nos. Ah (do= lētis ē interiectio) vos o miserę matres q̄ nutritis nūc puula pigno ra. i. ifātulos: lacte securo. i. qđ sine cura aut anxietate datis aut illi sugūt. inter cunabula. i. adhuc in cunis iacētes quot tepidi ibres. s. lachrymaꝝ: erūpēt. i. vi exiliēt: oculis turgētibꝰ prę assiduo videli cet fletu. & quot suspiria p̄met. i. supprimet & iperfecta detinebit. pulmo fessus. q. d. plurima. & quot singultibꝰ attractis. salient ora mœstaꝝ. q. d. nimiꝝ plurimis: quū. i. q̄n nati dulces rapiētur. s. a tut cis ab: vbere tepido. atq; quū vestrę opes diripient. viris. i. maritis cæsis. i. occisis i ipo limine: cū. i. q̄n ipse. s. vos eritis p̄da. i. abduc cemi i p̄dā. crinibꝰ. i. capillis: sparsis. i. passis. & cū vos ibitis p agꝝ mē hostile: manibꝰ vinctis. i. habētes manus victas: ibitis dico: hoc ē trahemi: calcātes gressu. i. pede attonito: cadauera ꝓstrata & co= mas laceras & ora cruēta seu vestroꝝ natoꝝ seu forte vestroꝝ parē tū: atq; calcātes cāpos stagnātes. i. stagna facientes & inundātes late. i. āpliter sanguine pio. s. christianorum occisorum.

Sume pater cœli saltem cui regia paret
Singultus audi insontes fletuq; piorum
Flectere: crudeles gladii saturandaq; cęde
Spicula primores populi: frontesq; superbas
Oraq; blasphemo ferant inflata tumore:
Parce rudi populo maiorum exempla sequenti:
Imbellemq; manum salua: qui cętera saluas.
Quid meruere greges: pastorum incuria damno est
Cerne laborantem freta per salientia cymbam
Et miseris fer opem nautis: pontumq; furentem

Sterne: ſuis manda ventos liget çolus antris.
Fatales properant anni: nouieſq; voluta
Fert alias leges centeno machina curſu.
Nec deus has labi çrumnas prohibebit ab aſtris
Tempus adeſt quod iam venturi prçſcia vatum
Pectora:fatidicç quod prçdixere ſibyllç
Corripite arma viri dextris leuaſq; reflexis
Inſertate manus clypeis: deus odit inertes
Ecce procul denſo nigreſcit puluere cœlum:
Sublatçq; leues nymbi tolluntur harenç.
Accipient fuſcç cçdis caua flumina riuos
Rubraq; pampineos imitabitur vnda liquores.
Non igitur fruſtra diros ardere cometas
Vidimus & medio phœbum palleſcere cœlo
Defectumq; pati: nigraq; in veſte ſororem
Inter nocturnos ignes incedere mœſtam.
Tempus erit parcis celeres glomerantibus annos
Quom mediis foſſor campis tellure ſubacta
Inueniet conoſq; truces & nuda virorum
Oſſa graueſq; ſolo galeas enſeſq; ſepultos:
Armaq; noſtra ſuo non conuenientia ſçclo.
Atq; immutatos rerum mirabitur vſus.
Hçc properant:dictumq; fides non ſera ſequetur.
Sed ſteriles gelidçq; animç quas imbre meggra

Letheo aspergens requie sopiuit inerti

Contemnunt:tepidoq; trahunt secura cubili

Ocia: tractantes lautis conuiuia mensis.

Sūmepater &c.Facit cōprecationē ad deū patrē pro insontib⁹: ne pp iniquorū culpā in tā dirā calamitatē incidant. Ordo est.O summe pr̄ cui saltē regia cœli paret.i.obedit.q.d. homines rebelles impertū tuū detractāt:nec voluntatē tuā faciūt:quā tū fieri p̄camur dicētes.Fiat volūtas tua sicut in cœlo & in terra. Audi sin gultus insontes.i.isontiū & flectere.i. pmitte vt flectaris & p̄ceris (est enim imperatiui modi verbi passiui depcatiue positi)fletu pio rum:gladij crudeles.i.seueritatem exequētes & spicula. i. iacula in morē spicarū acuta: saturāda cæde.i.imbuenda vsq; ad saturitatē sanguine:feriāt.i.percutiāt: primores populi & frōtes superbas.i. habētes frontes elatas & ora inflata tumore.i.fastu blasphemo : & pce populo rudi sequenti exēpla maiorū.i.p̄latorū & tu qui saluas cætera: salua manū.i.multitudinē plebis imbellē. Quid greges.i. plebei:meruere.i.cōmiserūt in te? (Sic Ouidius Quid meruere boues aial sine fraude dolisq;?)Incuria.i.negligentia pastorū:est dāno.i.ad dānū gregis:Cerne cymbā.i.nauiculā:laborātē.i.piclitātem:p freta.i.maria feruida:saliētia.i.exundātia & fer opē miseris nautis:& sterne.i.placa ac seda seu æqua.pōtū furētē.i.mare tēpestuosum:& manda.i.præcipe:vt sup.æolus.i. rex ventorū: liget.i. vinciat vētos:suis antris.s.æoliis.Anni fatales.i.exitiales ꝓperāt .i.festināter aduenīūt:machina.i.structura:cœlo⁹ voluta.i.reuoluta:nouies cēteno cursu.i.q̄ iam tēdit ad millesimā reuolutionem: fert alias leges.i.aliud gen⁹ æui:nec deus ꝓhibebit.i.pmittet has erūnas.i.calamitates labi.i.demitti ab astris.i.ab influētia astro⁹. Tēpus adest quod pectora vatū p̄scia venturi.i. q̄ p̄sciebant quod vēturū erat: & qđ sibyllæ fatidicæ p̄dixere sup.futurum. O viri.s. xp̄iani corripite. i.simul rapite: dextris arma.s.inuasiua vt gladiū aut telū: & insertate.i.iplete aut circūdate manus leuas.i.siniſtras: clypeis reflexis.i.icuruis:hoc ē armis defensiuis:de⁹ odit iertes.i. ignauos & nullā artē exercētes.Ecce cœlum.i.aer:nigrescit.i.offuscaꝫ ꝓcul.i.vt de lōge videt:puluere denso excito.s.ab hostib⁹ ad uentātibus:& leues nymbi.i.nubes hareng sublatæ.i.sursum latæ: tollūtur:id ē leuātur & rapiūtur in aera:caua flumina accipient riuos:cædis fuscæ.i.sanguinis fuscorū scilicet maurorum: & vnda

rubra.i.ſanguie tincta: imitabitur liquores pāpineos.i.vini rubri. Igitur quia iſta fient nos nō vidim⁹ cometas diros .i. rem dirā ſignificātes ardere.i.ſplēdere cū quoꝺ terrore:fruſtra.i.ſine cā.q.d. immo cū ſumma ventorū ſignificatione: & non vidimus phœbū i.ſolem paleſcere fruſtra in medio cælo & pati defectū:& ſororē.ſ. phœben ſeu dianā hoc eſt lunā incedere mœſtā inter ignes noctur nos.i.ſidera noctu lucētia:inveſte nigra.i.nymbo triſtitiā indicāte:hoc eſt cometæ his temporibus viſi & eclipſes ſolis & lunę magnū aliqꝺ excidiū pretēdūt.Temp⁹ erit pcis.i. deabus fatalibus: voluētib⁹celeres ānos.i.p reuolutionē celerē ānorū q̄ deo p̄ordināte fiet:quū.i.qñ foſſor iueniet (tellure ſubacta in mediis cāpis) conos truces.i. truculētiā galearū idicātes:& nuda oſſa virorū & graues galeas & enſes ſepultos.i.obrutos:ſolo .i. i terra & iueniet arma nr̄a.i.nr̄i ſeculi:nō cōuenientia ſuo ſæclo(qa corpa hoīm in ānos minora fiūt:nā terra malos hoies nūc educat atq̄ puſillos. quocircavt nr̄a corpora ſūt minora corporib⁹maiorū noſtrorum. ita minorū corpa erūt miora noſtris.hic āt locus fere ſumpt⁹ ē ex fine primi geor.vbi dr̄:Nō alias cælo ceciderūt plura ſereno Fulgura:nec diri totiēs arcere cometæ.Et paulopoſt.Scilicet et tēp⁹ veniet cū finibus illis: Agricola icuruo terrā mollit⁹aratro Exeſa iueniet ſcabra rubigie pila. Aut grauib⁹raſtris galeas pulſabit inanes Grādiaq̄ effoſſis mirabitur oſſa ſepulchris)Atq̄ cū foſſor mirabiť vſus reꝛ imutatos:hæc ꝓperāt & fides nō ſera.i.nō tarda ſequeť dictū.i.id quod dixi:ſed aię ſteriles & gelidę.i.frigidæ quas megęra.i.furia illa infernalis ſopiuit ierti requie.i.obſcitatōe:aſpgens ſup.eas imbre letheo.i.obliuionis & negligentiæ ifernal⁹:cō temnūt.i.vilipēdūt ſup.hæc:& trahūt in cubili tepido ocia ſecura tractātes cōuiuia lautis:ideſt ſplendidis menſis.

Nubila mens hominū ſortiſq̄ ignara futurę
Terretur vanis & vera pericula ridet.
Non tamen iſta minus properant: incredula pœnas
Turba dabit: curiſq̄ breui tabeſcet amaris.
At ſi tantus amor ſuperum ſi tanta moueret
Corda virum pietas: ſtudiis ſi talibus artes
Ingenuas colerent homines: nec iacta perirent

Semina: nec lituí ſtreperent: nec claſſica cantu
Terribílí: nec díra lues pręcíderet annos.
Nam lícet obſequíís opífex lucentia mundí
Aſtra ſuís aptans ſemen cauſaſq; malorum
Ignibus æthereís dederít cœloq; volantí:
Ipſe tamen líber nulloq; cohercítus aſtro
Vultq; poteſtq; píís precíbus votíſq; ſuorum
Annuere: & cœlí flammas cohíbere nocentes.
Aſpíce magnanimũ bellatoremq; ducemq;
Quí promíſſa ſuum genus íntroduxit ín arua:
Et facilem cognoſce deum: míſeríſq; fauentem
Caſibus: & noſtra ſuperum prece numína flecti.
Barbara gens populũ reducem ꝓhíbebat ab agro
Pollícíto: contra ſumptís dux ímpíger armís
Caſtra mouens hoſtes íngenti ſtrage fugatos
Preſſít: & ínfeſto turbas dum cæderet enſe
Iam nox atra caput velata nígrantibus vmbrís
Pallentes vrgebat equos: lentumq; ſoporem
In terras bíſugo ſecum temone vehebat
Ne tenebrís decepta manus víctorís ab íctu
Cędeq; ceſſaret ſolymís vt gloría maíor
Eſſet & euulſa generís radíce ſuperbí
Libera pacífícís habítárent agmína campís

Vota preceſq; ducis deus audiit:atq; volantis
Ipſe manus phœbi volucrũq; retraxit equorũ
Lora pater pluresq; diem produxit in horas:
Vincendiq; moras dedit: & comes iuit in arma.
Sol ſtupuit: fixoq; diu reſplenduit orbe.
Cętera quę cœli dominum Titana ſequuntur
Ordinibus certis ſua ne interualla vetuſq;
Sydera mutarent iter & ne cũrreret orbis
Ordine turbato currus traxere citatos
Et iuga frenatis ſubito tenuere quadrigis
Solis ad exemplar: regemq; imitata quierunt:
Vranie dulci ſeptem diſcrimina cantu
Quę regit immoto vocem compreſſit olympo.
Sic pater edixit: ſic dii fecere minores
Sireneſq; octo: quibus eſt data cura mouendi
Immortale dei templum bis quattuor orbes.
Ipſe arcem ſuper excelſam ſuper ardua mundi
Culmina qua roſeum ſurgens aurora colorem
Explicat æterno patrẽ modulamine laudant
Cunctaq; diſtinctis aptant mortalia fatis
Humanis igitur ſi mitia numina rebus
Cernimus antiquos tantum curaſſe labores
Vt tardata polis mundi mirantibus aſtra
Paruerint homini: credo ſi neſcia labis

Totaq; ſub magni imperium collata tonantis
Semper noſtra piis pareret legibus ætas:
Sollicito terrore carens felicibus armis
Mortales agerent ſub diis cuſtodibus æuum:
Noſtraq; nó nymbo metuens: nó miſſa per auras
Ardenti iouis arma manu: non torua furentis
Ora noti: libycũ ſpumans quibus æquor in altum
Tollitur: & campis verſata liquentibus vnda
Serpit in auſoniam tyrrhenaq; littora pulſat:
Sed neq; tecta timens cæco ſub gurgite ſaxa
Non vada nó ſcopulos: turcorũ a littore victrix
Fœtaq; multiplici remearet fenore claſſis.

Nubila mens &c. Virgilius dicit. Neſcia mens hominũ ſortiſq; ignara futuræ. In hac aũt parte docet auctor ex diffidẽtia quia nõ cõfidunt in domino chriſtianos ſpem reiecisſe: cũ tamẽ fideliſſim⁹ ſit deus in promiſſis ſuis. vt qui populũ ſuũ in terrã quã ꝓmiſerat inuitis gentibus introduxit: & qui ad preces ieſu naue qui & ioſue dici ſolet ſolem ſtare fecit vnde dicitur ioſue. x. Stetit itaq; ſol in medio cęli & non feſtinauit occũbere ſpacio vnius diei. Non fuit antea & poſtea tam longa dies obedięte domino voci hominis & pugnante pro iſrael &c. Ordo hic eſt. mens hominũ nubila. i. caliginoſa & ignara futuræ ſortis: terretur vanis ſup. periculis & ridet vera ſup. pericula: tamen iſta. ſ. vera pericula: properant non minus .i. tantũ ac ſi timerẽtur. turba incredula. i. q̃ non credit futura dabit pœnas. i. luet: & tabeſcet. i. cõſumetur & cõficietur breui. i. intra breue tẽpus: amaris curis. At. i. ſed ſi tantus amor. i. charitas ſuperũ. i. dei & cæterorꝫ cæleſtiũ: & ſi tanta pietas moueret corda virũ ꝓ virorꝫ: & ſi hoies colerẽt talib⁹. i. tã feruẽtib⁹ ſtudiis artes ingenuas. i. liberales: ſicut ſup. mœchanicas: nec ſemina iacta. ſ. in terrã pirẽt: nec litui. i. clãgores tubarꝫ ſtreperẽt: nec claſſica. i. ſigna p̃lij cõmittẽdi ſtreperẽt terribili cãtu nec dira lues. i. infectio peſtilẽtial⁹

p̃cideret.i.abrũperet & iminuerat ānos.Nā licet opifex mundi .ſ. de⁹ aptās aſtra lucētia ſuis obſeqis:dederit ignib⁹ æthereis.i.ſide rib⁹ & cœlo volāti.i.volubili.ſemē & cauſas maloꝝ: tñ ipſe exñs liber et nullo aſtro.i.violētia cæli cohercit⁹.i.cōſtrict⁹ aut deuict⁹ ſeu violētat⁹ vt dicūt:& vult & pōt:ānuere.i. fauere & aſſentire nu tu:p̃cib⁹ & votis ſuoꝝ.& vult cohibere.i.ipedire & reſtrígere no centes flāmas cęli.i.maliuolas ifluētias cœleſtes. Aſpice magnani mũ bellatorē & ducē.ſ.Ioſue q̃ producit gen⁹ ſuũ.i.ppl'm iſrael:in arua promiſſa.i.terrā ,pmiſſionis a deo ,pmiſſe: & cognoſce deum facilē.i.paratũ ad faciēda q̃ petim⁹:& fauentē miſeris caſib⁹ .i. in fortuniis & laboribus hoim: & cognoſce numia.i. diuinitatē qua nutu oĩa faciũt:ſuperũ.i.dei et qb⁹ de⁹ vult poteſtatē talē facere : flecti p̃ce.i.per p̃ces nr̃as.Gens barbara.ſ.amorreorũ & aliorũ quí terrā ,pmiſſiōis et cōfinia arabiæ tũc tenebāt quũ ppl's iſrael igref ſũ peteret:,phibebat ppl'm.ſ.iſrael:reducē.i.reuertētē i patriā ſuā : ab agro pollicito.i.terra,pmiſſiōis.Dux impiger.i.ſtrēnu⁹.ſ.Ioſue aut Ieſu naue mouēs armis ſumptis.i.poſtq̃ ſũpſerat arma: contra caſtra.ſ.hoſtiũ:preſſit.i.oppreſſit:hoſtes fugatos ingenti ſtrage & dum ipſe Ioſue:cæderet.i.peuteret ac occideret:enſe ifeſto .i. vim afferente turbas.ſ.inimicoꝝ:iam nox atra velata caput .i. habens caput velatũ nigrantibus vmbris:vrgebat equos pallētes.ſ. frigo re aut pallantes.i.oberrantes:vt vehebat ſecum terras temone bi iugo(ſic etiā luna vehi dicit)ſoporē lentũ.i.lentos & tardos faci entē:hoc ē cũ iā nox appropinquaret:ne man⁹ victoris decepta te nebris ceſſaret ab ictu & cæde.i.occiſione.& vt maior glia eēt ſoly mis.i.iheroſolimitanis:& vt agmia libera .ſ. filiorũ iſrael habita rēt cāpis pacificis.i.quos pacifice poſſiderēt:& hoc radice ſuper bi generis euulſa:Deus audiit voces & preces ducis.ſ.Ioſue atq; ip ſe deus retraxit manus phœbivolantis:& ipſe pr̃.ſ.de⁹:retraxit lo ra volucrũ equorũ & produxit.i.extēdit diē in plures horas & de dit .ſ. Ioſue & populis iſrael: moras vincendi: & iuit comes i arua ſ.promiſſiōis Sol ſtupuit & reſplēduit orbe .i. globo ſuo fixo diu cętera ſidera q̃ ſequũt titana.i.ſolē dũm cœli:ne mutarent ſua iter ualla certis ordinib⁹.i.q̃ collata ſũt ſub certis ordinib⁹:& ne muta rent vet⁹ iter.i.veterē viā:et ne orbis curreret ordine turbato:ipſa traxere equos citatos.i. excitos:et tenuerī ſubito iuga: frenatis.i p frena tractis:quadrigis.i.quattuor eqs currũ eorũ trahētib⁹(So lis ãt curr⁹ ,prie quattuor eqs trahi dr̃.ſed hic videt cæteris quo q; id attribuere cũ ſubdit)ad exēplar ſol'.i. quō ſol quadrigas ſuas retraxerat:et cætera ſidera quiert imitata regē.i.principē ſuũ ſolem

hoc est q̃uis in libro iesu naue: tãtum mẽtio fiat de statiõe solis tamen certũ est totũ cælũ constitisse. Vranie. i. musa cælestis q̃ scilicet est in concentu cœlorũ (nã vt cicero & super eũ macrobius in de sõnio scipionis tangũt plato dixit singulis orbib⁹ cœlestibus singulas syrenas presidere que admirabilẽ concentum & melodiã parerent: ουρανοσ aũt dicitur cælum vnde vrania vna ex nouẽ musis nomen sumpsit) que regit dulci cantu septẽ discrimina. i. diuersos mot⁹ planetarum: compressit vocem. i. cõcentum suũ olympo. i. cœlo: ĩmoto. i. qescente. Pater. s. deus edixit. i. precepit ac voluit sic et dii minores. i. intelligentiæ quæ cælũ mouent: fecere: & octo sirenes. s. septẽ spherarũ planetarũ & firmamẽti: quibus cura mouẽdi ĩmortale. i ĩcorruptibile tẽplũ dei. s. cęlũ: apposito rie bis quattuor. i. octo orbes mobiles: data est sup. fecere sic: Ipse. s, syrenæ: hoc ẽ intelligẽtiæ seu spiritus cœlestes laudãt æterno modulamine: patrẽ. s. deũ super excelsã arcẽ & super ardua culmina mũdi: ab ea sup. parte qua aurora surgens explicat. i. diffundit colorẽ roseũ. i. rubicundũ: & ipse syrenes aptant cuncta mortalia: fatis .i. exitibus aut legib⁹ distinctis. Igitur si nos cernimus numina mitia .i. deũ & sanctos beniuolos: humanis rebus curasse tantũ. i. in tm̃ labores ãtiquos. i. ãtiquos; scilicet patrũ nostrorũ: vt astra tardata. i. ĩmorata & detenta: polis mirãtibus .i. obstupentib⁹ tarditatẽ eorum paruerint dico homini credo si nostra ætas nescia labis: id est maculæ peccati: & collecta tota sub iperiũ magni tonãtis pareret semp piis legibus. s. diuinis: credo inquã ꝙ mortales. i. homines christiani agerent sub diis custodibus. i. diuina custodia fœlicibus armis æuum carẽs sollicito terrore Et nostra classis (quod vocabulũ ponitur in fine huius lectionis) non metuens arma missa nymbo. i. nubibus & procellis: hoc est fulmina et grãdinem naturaliter euenientem: & non metuens arma missa per auras ardente manu iouis. i. dei patris in vindictam scelerum & non metuẽs torua ora. s. occursum terribilem nautis: noti. i. venti illius humidi & procellosi. quibus. s. occursibus aut faciebus noti (nã oribus in latino vsu non reperimus vnde sciendum quod Seruius dicit mssa videlicet in subaudit ione esse q̃ expressa nõ decet: vt apud Salustiũ. Sertorio triplices insidiæ per idoneos saltus positę erant prima &c. vbi subaudiendũ reliquit insidia: quod penitus dicere nõ possumus. Vnde & georg. ii. Sunt & animæ vites firmissima vina. Tmolus assurgit quibus &c. vbi tamẽ non licet dicere vinis: quia in plurali non habemus nisi vina: sed posset referri ad vites: vt sit qbus vitibus) æquor libycũ spumãs: tollitur in altum. i. erigitur:

et vnda verſa. i. poſtq̃ euerſa eſt in campis liquentibus .i. fluentib⁹ ſ. maris: ipſa ſup. aut ipſum æquor ſerpit in auſoniã & pulſat litto ra tyrrhena id eſt italica ad mare tyrrhenum quod inferum dicit. Animaduertendum autem q̃ ſi legatur verſa tunc ſunt ſeptimi ca ſus hoc eſt ablatiui in deſignatione ſequelæ poſiti: & liquentibus deducitur a liquor liqueris quod primam producit: ſi vero legat verſata iam erunt nominatiui vnda verſata: & liquẽtibus deduce tur a liqueo: quomodo ego libentius legam: ſed verſa non verſata repperi ſed neq̃ ipſa claſſis noſtra: id eſt chriſtianorũ timens ſaxa tecta ſub gurgite cæco. i. atro ſub quo videri nõ permittuntur: & ipſa non timens vada: ideſt loca non ſatis profunda per quæ vada ri licet & in quibus naues attritæ arenis mergi ſolent: & nõ timẽs ſcopulos. i. ſaxa maris: remearet victrix: a littore turcorũ fœta .i. onerata: multiplici fœnore. i. lucro et acceſſione diuitiarũ.

¶ Quomodo deus placandus ſit.

QVa prece placari quo poſſint munere flecti
Numina caſtalides oſtendite: numina vobis
Cognita: terrigenum miſerq̃ ſuccurrite ſorti
Dum precor: Vranie cui ſydera nota deumq̃
Tecta: ſupercilio ſic eſt effata ſereno.
Corpora ſyderei ſicut mortalia cœli
Imperio ſubſunt & nulla rebellibus armis
Bella audent: ſequitur magnes erymantidos aſtrũ
Et quo luna iubet fugit atq̃ reuertitur vnda:
Tempora ſol variat: ſic mens æterna parenti
Iuſticiam ſanctos mores & laudis honorem
Perpetuum debet: ſunt hæc gratiſſima cœlo
Orgia & infeſtis obſtare potentia fatis.
Sed poſtq̃ liquit terras aſtrea nocentes

Fugit & ipſe hominum leges qui condidit ordo.
Temporeq; ex illo ſummi reuerentia patris
Sanctaq; diuini ruit obſeruantia cultus.
Hi quoq; qui nomen de relligione ſuperbum.
Vſurpant:q̃q̃ ſanctis a patribus ortos
Se iactent: ouium molli ſub vellere fraudes
Mente lycaonias ſeruant & crimine ſordent:
Quod ſpeciem virtutis habens ſcelus omne colorat.
Nec tamẽ his maculis ſordet pecus omne: magiſter
Ne pereat quædam ſibi ſeruat ouilia ſemen.
Qui prece ſollicitant ſuperos multoq; per omnis
Thure litant aras veniam pacẽq; precantes
Inuiſi ſuperis fœdaq; libidine olentes.
Heu fruſtra inceſtis iterant ſacra orgia dextris.
Polluti circum quotiens altaria vultus
Conueniũt celebrãtq; choros & carmine mixto
Sancta deum vanis penetralia vocibus implent:
Irritant iraſq; mouent non numina flectunt.
Hac prece nil opus eſt:nil adiutoribus iſtis
Auxilii ſperate: nouis date templa miniſtris.
Sacrilegum genus ex aditis templiſq; deorum
Pellite: nec longos ſcelera hæc vertãtur in vſus.
Quid ſolymos ritus: quid mõtibus æmula templa
Aequataq; iugis molem longumq; per æuum

Limina ſolenni late celeberríma cultu
Antiquaſq; dei ſedes cum mœnibus altis
Eruit: & pulchrã ex ímis radicibus vrbem:
Sacrificç gentís ſcelus & contagía paſſim
In patrías prolapſa domos mouere tonantem.
Quí romana vocans ad opes & regna ſuorum
Caſtra ſecundabat curſus claſſemq; regebat
Auſoníam: ſtímuloſq; anímís addebat & ígnes.
Ipſe acíes ínter tenuí círcundatus aura
Verſabatur agens animoſam ín prælía gentem:
Oppugnanſq; altas arces: ſcelerata ruebat
Mœnía: cœlícolum poſt longa ſilentía tandem
Euígilans furor ímperíis regníſq; ruínam
Ingerit: & celeri peſſum trahit omnía cęde:
Sícut ín antiquas flammís volitantíbus ædes
Quom ſæuit vulcanus eunt laquearía iunctís
Cum trabibus tabulæq; leues: atq; ardua tecta
In cíneres: longoſq; rapit breuís hora labores.

QVa prece &c. Exequit qđ p̄líbauit in ꝓœmío videlicet artẽ q̄ premat ætherei flagrantẽ principis irã : petẽs id a muſis ſibi reuelari: intelligẽs per muſas aut cæleſtes íntelligentias ſeu angelos beatos: aut ſpirituſſancti dona: introducítq; ex ordine & officio muſas: primo vraníẽ. i. muſã cęleſtem aſtrologiæ iuentricem ꝑ noíe & iuẽtis diſſerẽtẽ: deinde alias vt ſuis locis patebit. Ordo ãt eſt O caſtalides. i. o muſæ: quç caſtaliã aliqñ coluiſtis: oſtendite ſup. nobis qua prece poſſint numina. i. deus & ſancti placari. i. pacari & ab ira mitigari: et quo mũere poſſint flecti. i. a rigore (Apte placari p̄cibus & flecti munerib⁹ dicit) numina id ẽ deus & ſãcti

aut poteſtates diuinæ:ſunt cognita vobis:ſuccurrite igiť ſup. miſeræ.i.miſerandæ ſorti terrigenū.i. terrigenarū:hoc ē hominū in terris genitorꝫ & lōge a cœleſtibus degentiū.Dū precor inqt poeta)vranie.i.muſa cœleſtis:cui ſidera & tecta.i.domicilia deū.i.deorū:nota ſup.ſunt effata.i.elocuta ē ſupcilio ſereno.i.vultu placido & benigno:ſic.i.in hūc modū.Sicut corpora mortalia.i.caduca & corruptibilia ſubſūt imperio cœli ſiderei.i.ſtellati:& nulla.i. nō vlla:nō audēt vlla bella.i.nō reſiſtūt cœlo rebellibꝰ armis: (qđ probat ꝓ inductionē dicens)Magnes ſequiť aſtrū erymāthidos.i. vrſæ.ſ.caliſtꝰ in erymātho in vrſam verſæ:& in cœlū trāſlatæ:hoc eſt ſpectat ad polū arcticū (qđ alibi quoqꝫ dicit poeta: aliis cōtra ſentiētibus quos alibi ſecuti ſumus)& vnda.ſ.maris fugit atqꝫ reuertitur.i.fluit & refluit: ſup.eo quo luna iubet:& vt ſup.ſol variat tēpora.i.anni partes variis qualitatibꝰ inducit:ſic mens æterna.i. aīa imortalis:debet parenti.ſ.deo:iuſtitiā:ſanctos mores: & perpetuū honorē laudis.vnde in pſalmo dicit Semꝑ laus eiꝰ i ore meo: hæc orgya.i.huiuſmodi ſacrificia quibus.ſ.iuſtitia:ſancti mores & laus dei deo immolātur:ſunt gratiſſima cœlo.i.cœleſtibus:& potētia.i.efficacia & valentia obſtare fatis.i.influentiis: infeſtis i.ađ uerſis.Sed poſtq̄ aſtrea.i.iuſtitia(de qua alibi ſatis diximꝰ: & Hæſiodus in georgicis multa quæ hic ponētur dicit)liquit terras nocentes.i.ſceleratas:ipſe ordo qui condidit leges hominū.i.cœtus optimorum virorꝫ:fugit: &.i.pariter & reuerentia ſummi patris.i. dei:hoc eſt pietas & religio:& ſancta obſeruantia(poſſet dici forte cōuenientius obſeruatio)diuini cultus.i.latria:ruit.i.decidit & interiit:ex illo tēpore.i.poſt illud tēpus:hi quoqꝫ.i.etiā hi qui vſurpant ſuperbum nomen de relligione.i.qui iactant ſe religioſos:q̄q̄ iactent ſe ortos a ſanctis patribus: tñ ſup.ſeruant mente.i.intrinſecus ſub molli vellere.i.in veſtimentis/ouiū: fraudes lycaonias.i. lupinas quales exercuit lycaon rex archadię hoſpites ſuos occidere ſolitus:qui ob feritatē in lupū verſus dicit: hoc ē intrinſecꝰ ſūt lupi rapaces:& ſordēt crimine:quod ſup.crimen: videlicet hypocriſis:hñs ſpeciē virtutis:colorat.i.phucat & tegit oē ſcelus: Nec pro & nō:& tñ nō omē pecus.i.nō totꝰ grex religioſorꝫ aut monachorū ſordet his maculis.ſ.hypocriſis & ſimulatæ religiōis Magiſter.ſ. deꝰ ſeruat ſibi q̄dā ouilia.i.q̄dā cōuēticula: ſeu cœnobia ac monaſteria:ne ſemen.i.tota inſtitutio pereat: ii ſup.q̄ ſollicitant.i. pulſant & cōueniūt ſuperos.i.cœleſtes prece: & q̄ litant.i.ſacrificant ꝓ oīs aras multo ture:& tñ ſup. iꝑi precantes veniam & pacē .i.recōciliationē populi:exiſtentes inuiſi ſuperis & olentes.i.ferē-

tes fœda libidine:heu(dolentis est)ipsi iterãt.i.frequentant: frustra.i.nequicq̃ & inutiliter.orgia sacra.i.sacrificia:dextris.i.manibus iceſtis.i.pollutis.i.fruſtra faciũt rem diuinã:quam miſſam vocamus eo q; ad deũ patrem mittatur eucharistia.i.bonæ gratiç hostia: Quotiens vultus polluti cõueniunt circa altaria: & celebrant choros & implent carmine mixto.i.cõcentu:vanis.i.inanib⁹ac inutilibus vocib⁹:ſancta penetralia.i.tẽpla & phana deũ.i. deorum: hoc est dei & ſanctorũ . q participatõe quadã dii ſunt:totiẽs ſup. irritant ipſi & mouẽt iras dei et nõ flectunt.i.placant ac pacãt numina.Nil.i.in nullo opus ẽ hac.i.hmõi p̃ce.Nil.i.ne aliquid:non ſperate aliquid auxilii:uſtis.ſ.vilibus & immundis adiutorib⁹.i. p̃catoribus aut iterceſſoribus:date templa miniſtris nouis.i. caſtris & ſanctis:quales erant fere in inſtitutione oẽs donec diuitiæ luxũ induxerant:pellite genus ſacrilegũ : quod elemoſynã q̃ res ſacra ẽ furatur:ex adytis.i.ſacrificiis q̃ adire niſi ſanctis nõ licet:& ex tẽplis deorũ:nec hæc ſcelera vertantur in longos vſus .i. veniãt in conſuetudinẽ:expulſis.ſ.male viuentib⁹. Quid ſolymos &c. Docet ſacerdotũ ſcelera & contagia fuiſſe euerſiõis hieroſolimorum cauſã:dicẽs.Quid eruit ritus ſolymos.i.hieroſolimitanos: & qd eruit.i.euertit tẽpla æmula mõtibus.i.inſtar mõtiũ: & molẽ.i.magnitudinẽ tẽpli æquatã iugis.i.cacuminib⁹ mõtiũ: & limina celeberrima late.i.preter alia:ſolẽni cultu.i.latria p longũ ęuũ.i.multorũ ſæculorum:& qd eruit pulchrã vrbẽ.ſ.hieruſalẽ:ex imis radicibus.i.fundit⁹et radicit⁹.Reſpondet dicẽs:ſcelus gentis ſacrificæ.i.ſacerdotũ qui rem ſacram faciebant:et cõtagia.i. cõtaminationes prolapſa.i.prouulgata & deſcendentia paſſim in domos patrias.i.i familiã & gentẽ ſacerdotalẽ:mouere .i. cõmouerũt ad irã tonantẽ.i.deũ cœli:qui vocans caſtra romana ad opes & regna ſuorũ.ſ.iudeorũ qui populus elect⁹ olim erant:quia notus i iudea deus ſecundabat.i.proſperabat:curſ⁹ .ſ. nauiũ romanarum ſub Tito & veſpaſiano ad delendã hieruſalẽ tendentiũ : & regebat claſſem auſoniã.i.italicã:&addebat animis.ſ.romanorũ ſtimulos & ignes .i.inſtigauit eos occultis inſpiratiõib⁹ ad euerſionẽ hieruſalẽ.Ipe .ſ.deus circũdat⁹ tenui aura: verſebatur inter acies.i.exercitus romanos agens.i.impellens gentẽ animoſã in prælia : et oppugnãs immo expugnans altas arces.ſ.hieroſolimitanas:ruebat.i. diruebat et deiecit ſcelerata mœnia.i.ſceleſtorũ domicilia.ſ.hieruſalem Furor cælicolũ.i.cælicolarũ:hoc eſt ira deorũ euigilãs.i.experrecta tandem poſt longa ſilentia:igerit iperiis & regnis ruinã(vñ dicit Valeri⁹ maxim⁹lib.i.Lẽto gradu ad vindictã ſui diuina ꝓcedit

ira:tarditatēq; ſupplicij grauitate cōpēſat) & trahit oia peſſum.i. peſſundat & euertit oia celeri cæde.i.excidio: ſicut cū vulcanus.i. ignis ſæuit.i.fit magnus & violētus: & hoc flāmis volitātibus in ædes antiquas. laquearia.i.cōnexiones trabiū: & tabulæ leues ex quibus tabulata(q̄ quidā ſolaria vocant)facta erāt: atq; alta tecta eunt.i.reſoluuntur:cū trabibus.i. trabes ſimul:in cineres:& breuis hora rapit.i.aufert & abſumit labores longos. i.opes longo labore congeſtas & ædificia longo labore extructa.

Si robuſta fides: ſi ſpes immobilis: ardens
Si pietas ſenis & victo inuiolabile pectus
Afforet: ignicolor quem lapſus ab æthere currus
Suſtulit in phœbi ſyluas atq; ardua templa
Ferret opem: poſſetq; inſtans auertere fatum.
Ipſe ſacerdotes phytonia pectora falſos
Abſtulit: & longo campis arentibus æſtu
Elicuit largum ſubitis de nubibus imbrem.
Traxit & æthereos ſuperis ex vrbibus ignes.
Et noua circundans liquidis altaria riuis
Quom boue mactato rutilans ſuperincidit ardor
Et quom dura ferens regis mandata ſuperbi
Attonitus ſenſit flagrantia fulgura miles.
Hic antiqua tuę iecit primordia gentis:
Namq; rudem tunicam tetræ fuliginis inſtar
Cui ſimplex experſq; artis natura colorem
Fecerat induitur per ſęcula cuncta nepotum
Progenies iuſſit ſimilem geſtaret amictum.
Incola carmeli primus fuit ipſe pudoris.

Virginei princeps & vitæ cœlibus auctor
Ipſe ſuo ſanctos vrbes & mœnia patres
Linquere & in tacitis ſeruare ſilentia campis
Exemplo docuit: ſolus náq; ipſe per vmbras
Errabat nemorum pomis contentus & vnda.
Gramen ei pro melle fuit: pro nectare lympha.
Sed fœlix nunc arua colit ridentia ſupra
Frigoris aerii: & lapidoſæ grandinis oram.
Ille licet gemina vertex æſtate quotannis
Sudet: & a nobis cum ſol declinat in auſtros
Et cum littorei petit humida brachia cancri:
Scilicet æquali libræ phryxiq; ſub aſtro:
Depreſſo quoniam multum telluris ab orbe
Tollitur: infeſtis nunq; tamen ignibus ardet:
Purpureos ſemper flores ſpirantibus auris
Ora tepens ſemper violas & candida ſemper
Lilia fert: breuibuſq; dies abſconditur vmbris.
Quattuor ex iſtis labentia flumina campis
Lata rigant aſiq; ripis ingentibus arua:
Sunt rigui fontes: vitreoſq; nitentia riuos
Prata bibunt: terſus ſemper ſine nubibus aer
Nec quatitur ventis nec rauca tonitrua frangit.
Brachia pomiferq; curuant redolentia ſyluq;
Pendulaq; electri gratum induit vua colorem.

Collibus in paruis vbi paulũ iugera surgunt
Perpetuas ramis fœcunda feracibus arbor
Semper habet fruges quibus & contẽnere fatũ
Possit & expertem morbi seruare iuuentam.
Nulla patet curis illuc via: nulla dolori:
Nulla neci: colit ista senex loca sancta beatus.
Atq; sub occasum mundi rediturus in orbem
Non timet interea parcę ne stamina rumpant.
Hoc sene nunc opus est: & te mitissime vatum
Cuius ad ingressum rubri salis vnda recessit
In geminas rupes: patuit maris alueus ingens
Prætereunte duce & populo per concaua regna
Neptuni: timuit triton: sonuere cauernę
Delphines curui & phocę fugere natantes.
Subq; imas egit protheus pecus omne latebras.
Si deus hos nostro miserans concederet æuo
Dura inter vapidos paterentur iurgia patres:
Vsq;adeo inuisa est probitas odiosaq; virtus.
Tempore nanq; isto vicio datur esse pudicum:
Est scelus esse pium: sæcli hæc est gloria nostri
Parce igitur pro gente tua tabescere vates
Pone preces: ambire deos & sydera noli.
Quod cœlum superiq; ferunt mutabile non est.

Si robuſta &c. Quia vrania docuit euerſionē hierſm & cæterarū ciuitatū eueniſſe p̄cipue ob ſcel⁹ ſacerdotū: docet ab iiſd̄ remediū poſſe adhiberi ſi veterē religionē reducerēt: deūq; rite colerēt: occaſiōe cui⁹ deſcribit religioſoꝝ oīm pricipē heliā: docetq; quō i paradiſū rapt⁹ ſit & vbi paradiſ⁹ ſit⁹: & quō ab eo cętere religiones ꝓ manarūt. Diu⁹ quoq; hieronym⁹ i epiſtolis auctor ē monachos ac religioſos oēs hēre heliā et heliſeū principes. Ordo eſt. Si fides robuſta. i. cōſtās & firma: & ſi ſpes īmobilis: & ſi ardēs pietas. i. vehemens charitas & zelus: & ſi pect⁹ īuiolabile. i. valde difficulter violabile. vitio. i. pctō pect⁹ dico & virtus ſenis. ſ. heliæ quem currus ignicolor. i. ignit⁹: lapſ⁹ ab ęthere: ſuſtulit. i. rapuit: ī ſiluas atq; arduа tēpla phębi. i. paradiſū q eē ad orientē dr̄: ſi inquā fides ſpes charitas & fortitudo heliæ afforet. i. adeſſet hoīb⁹: īpa ferret opē. i. auxiliū & poſſet auertere. i. amouere & īpedire fatū iſtās. i. excidium italiæ. lp̄e. ſ. helias abſtulit falſos ſacerdotes: appoſitorie: pectora phitonia. i. q̄ ſpū malo agitabāt (loqt̄ āt de ꝓphetis baal de qb⁹ hētur. ii. Reg. xviii.) & elicuit largū īmbrē de nubib⁹ ſubitis. i. ſubito exortis: vt dr̄ i eod̄ cap. cāpis arētib⁹. i. i cāpos arētes vt ſit datiu⁹ localis: aut ad vtilitatē cāporū arētiū lōgo æſtu. i. ſiccitate lōga: & traxit. i. auocauit ex orbib⁹ ſupis. i. ſpheris cæleſtib⁹ ignes æthereos & circūdās noua altaria liqdis riuis. ex aqua. ſ. effuſa ſuper holocauſtū & ſup ligna (vt dr̄ ibidē) quū. i. qñ boue mactato: ardor rutilās. i. ignis ſupicidit vñ dr̄ Cecidit aūt ignis dñi & vorauit holocauſtū & ligna & lapides &c. & cū miles. i. priceps quīqua genari⁹ attonit⁹. i. ſtupefact⁹: ex euētu (qavt hētur. iiii. Reg. i. deſcēdit ignis de cælo & deuorauit duos pricipes quinquagenarios & quīquagenos q erāt ſub eis) ferēs dura mādata ſupbi regi. ſ. ochoziæ: ſēſit fulgura flagrātia. i. cōburētia ipſū cū iis q ſubito erāt: donec veniret terti⁹ q curuauit genua ſua cōtra heliā &c. Hic. ſ. helias iecit ātiqua p̄mordia. i. prima exordia: tuæ gētis. i. cārmelitarū & cæterorū religioſoꝝ. nā ipe iduit̄ (Poſſet forte exponi vt itelligat̄ p̄ſēs ꝓ p̄terito poſitū: ſed ad hoc nō cogimur. Quia enī iteriorē tunicā quā vult ſignificare piceā ſeu vt vulgo dicūt griſeā fuiſſe: dimiſſo palleo ſibi ſeruauerit helias: pōt adhuc ea īdui: cū i paradiſo ſicut nec ipſe nō cōficiat̄ ſenio: aut forte cōſimilē ſibi refecerit: ſed hoc muſæ q̄ nobis explorati⁹ ē) iduit̄ ergo tunicā rudē: iſtar. i. i formā aut ſtatū: tetræ. i. obſcuræ fuligis. i. coloris picei ex fumo collecti: cui natura ſimplex & expers artis. i. lana vt ex ouibus pullis decerpit̄: fecerat colorē. ſ. griſeū: & iuſſit ſup. vt ꝓgenies. i. quilibet eius imitator geſtaret ſimilē amictū p cūcta ſæcula nepotū. i.

posteroꝝ. Ipe fuit prim⁹ icola.i.ihitator carmeli. ipe fuit princeps pudoris virginei.i.castitatis virginalis.& auctor.i.institutor vitæ cælibis.i.extra matrimoniũ degẽtis: ipse docuit suo exemplo sanctos pres liq̃rẽt: & docuit eos seruare silẽtia in tacitis cãpis .i.in siluis aut desertis seu eremo Docuit inquã exẽplo.nãq; ipe solus errabat p vmbras nemoꝝ.i.siluarũ contẽt⁹ pomis ꝑ cibo.s.& vnda ꝑ potu. Gramẽ fuit ei ꝑ melle: & lympha.i.aqua fluẽs ꝑ nectare.i.dulcissimo potu: sed ipse fœlix colit nũc arua tidẽtia.i. florida & amœna: supra orã.i.regionẽ frigoris aerii.i.mediã aeris vbi frig⁹ẽ p actionẽ p ãtipatistheſi: supra orã grãdinis lapidosæ.i.ipides cõcretæ: ille vertex licet sudet quotãnis.i.singulis annis gemina æstate.s.& .i.pariter cũ sol declinat a nobis i austros.i.i meridiẽ cũ.s.nos hyemẽ habem⁹: & cũ.i.qñ petit hũida brachia cancri littorei.i.cũ nos estatẽ habem⁹:: declarat quõ id fieri põt dicẽs sci licet.i.scire licet quõ id fiat.qñ sub equali astro libræ & phryxi.i. arietis: hoc ẽ subvtraq; linea eqnoctiali (quarũ altera ẽ i martio sole existẽte i ariete: & altera i septẽbri sole existẽte i libra) multũ tellutis tollit.i.erigit ab orbe depsso.i.hũli & imo: tñ nũq̃ ardet.i.estu at ignibus ifestis.i.vi iferẽtib⁹: ora.i.regio illa tepẽs sẽp auris.i.vẽtis modicis spirãtib⁹.i.flãtibus leniter: fert sẽp violas & lilia candida: et dies absc̃ditur breuib⁹ vmbris: qavtriq; sol facile aspicit: Quattuor flumia labẽtia ex istis cãpis rigãt lata arua asiæ i gẽtib⁹ ipis (de quib⁹ flumib⁹ dr̃ gene.ii. De situ ãt paradisi cõcedit i sẽtẽtiã venerabilis bedæ) Fõtes rigui.i.irrigãtes sũt sup. illic. & prata nitẽtia bibũt riuos qui e fõtib⁹ manãt: vitreos.i.lipidos & vitrei coloris: & aer ẽ sp ter⁹ sine nubib⁹: nec quatitur.i.cõcutitur ventis: nec frãgit tonitrua rauca.i.nõ generat tonitrua q̃ fragore generãtur: siluæ pomiferæ.i.arbores plurimæ varia poma ferẽtes: curuãt ex põdere videlicet.brachia redolẽtia: ex odore videlicet pomorũ & vua pẽdula.i.suspẽsa i arborib⁹ iduit gratũ colorẽ electri.i. mel li nõ multũ dissimilẽ: sed pellucidũ: arbor.s.vitalis seu lignũ vitæ: fœcũda feracibus ramis habet i collib⁹ paruis vbi.i.in qua parte: iurgera surgũt paulũ.i.paulo editiora sũt: sẽp fruges perpetuas .i. perpetuitatẽ vitæ generãtes: & nõ marcescẽtes: quib⁹.s.frugib⁹ seu pomis ipe possit.i.quilibet q eis vescat possit .i. & simul cõtenere fatũ.i.mortẽ & seruare iuuentam.s.iuuenilem ætatem expertem .i. immunem morbi id ẽ egritudinis. Nulla via: id ẽ nullus aditus aut accessus: patet curis: illuc ad eum locum paradisi: nulla via patet dolori illuc: nulla nec i. Senex beatus .s. helias colit id est habitat

iſta ſancta loca :atq; ipſe rediturus in orbē.ſ.noſtrū ſub.i.paulo ante occaſū.i.excidiū mūdi: non timet ne parcæ.i.deæ fatales: hoc eſt neceſſitates moriendi.rumpāt interea ſtamina.i.vitæ cōtextura.Opus eſt nunc hoc ſene.ſ.helia:& opus eſt te o mitiſſimevatē .i.moyſes ad cui⁹ ingreſſū vnda rubri ſalis.i. maris ſalci receſſit in geminas rupes.i.duas partes in modū murorū cohærentes.Ingēs alueus maris patuit.i.apertus & perui⁹factus eſt:duce et pp̄ſo pręterēūte per regna neptuni.i.maria:cōcaua.i. diffugiente aqua cōcauitatē præbentia:triton.i.deus maris concha canere ſolitus:timuit.ſ.igreſſum populi.cauernę.ſ.maris ſonuere:et delphines piſces illi curui.i.qui caudā in caput inclinār.& phocę.i.vituli marini:fugere.i.fugerunt natantes:& protheus deus marinus ac vates cuſtoſq; peccoris neptuni qui phocas cuſtodit: egit omne pecus ſup. neptuni ſibi cōmiſſū:ſub imas latebras.ſ.maris. Si deus miſerās cōcederet hos.ſ.moyſē & heliam qui in trāſfiguratiōe xp̄i apparuerūt noſtro æuo.i.ſeculo ip̄i paterentur dura iurgia.i.obiurgationes vſq; ad verbera procedentes:inter patres vapidos.i.crapulōſos et vinoſos ac mulieroſos.vſq;adeo.i.vſq; ad id: hoc ē intantū eſt probitas inuiſa et virtus odioſa: nāq; ꝑ quia:eē pudicū.i.caſtū et honeſtū datur iſto tēpore:vitio .i. vituperatur. et reputatur vitioſum:quod nimis verū eſt:& eſſe piū.i.religioſū & ſeruantem æqui eſt.i.reputatur et exiſtimaſ.ſcelus.i.peccatū:hæc .i. hmōi eſt glia nr̄i ſæculi:o vates.ſ.baptiſta mātuane:igitur.quia ſ.vitia tam indomita ſūt:parce.i.abſtine & ſuperſede ac deſine:tabeſcere.i.cutis et anxietate cōſumi:pro tua gente:pone.i.depone preces.i.noli āpli⁹ precari et noli ambire.i.precibus more ambiētium.i. dignitatē magiſtratus petentiū:per ābitum ſollicitare deos et ſidera: id quod ſuperi et cælū ferunt.i. inferunt nō eſt mutabile quod dupliciter intelligi pōt:aut loquēdo de eo quod deus diſſiniuerit futurum & ſic haud dubie etiā ſecundū theologos noſtros cōtra diſſinitionem dei nihil contingit ſed non conſtat eū conſtituiſſe pp̄ſo ſuo nō parcere ſi reſipiſcat:aut de eo qđ ſidera minant aut indicāt futurum:& ſic ex perſona vranies.i.aſtrologiæ poti⁹ q̄ ex perſona poetæ dicitur tale cōſtitutū eſſe immutabile:quia non eſt dubitandū deū ad preces piorū ſeuitiā cæli & aſtrorū minas mitigare q̄ frequentiſſime.Hæc autem ex perſona vranies

Dixerat vranie cum theſpias altera vocem
Extulit & tales eſt orſa polymnia cantus.
Hic iuuat antiquam cladem veterūq; dierum

Fata recenſere & primæuę gentis ab ortu
Illuuiem repetens miſſos trans littora fluctus
Ignotoſq; prius nymbos & nubila dicam
Scilicet vt memores iuſto ſub iudice veſtros
Ire dies certaſq; ſequi poſt crimina pœnas
Cautius ambiguę curſus & euntia vitę
Tempora curentur nec inerti preſſa veterno
Mens habeat: ſed própta graues ſupereuolet artus
Venturamq; timens cladem vicinaq; fata
Mobilium turpi rerum ne ſe inquinet vſu
Sed ſolum videat patrem & reuerēter adoret:
Qui ſedet & ſtabilis ſolo mouet omnia nutu.
Cum pater occeano ſceleratam perdere gentē
Vellet: ad imbriferos errantia ſydera piſces
Duxit & officiis aptauit triſtibus aſtra
Sed tamen ante rudes turbas & barbara regna
Q̄ ſubitis deleret aquis præmiſit in orbem
Fatidicum vatem qui crimina longa piari
Poſſe libidinibus ſi noxia parcerit ætas
Inſtanteſq; iras caneret clademq; futuram.
Interea diuum monitu contexere vaſtum
Inſtar montis opus cœpit: quo clauderet omne
Quadrupedū volucrūq; genus ſtirpēq; nepotū:

Formabatq; ratem magnis ſuper æquor ituræ
Motibus & grandi preſſuram nerea mole.
Clarus adhuc radiis phœbi lucentibus æther
Splendebat quum ligna faber cæſamq; pararet
Materiem: nondum tellus cognouerat imbres:
Sed creſcentis adhuc poſt prima exordia mundi
Terra parens propriosq; madens humore ferebat
Omnia: prouentuq; ſuos meliore colonos
Iugera parcebant: grauioraq; ſemina culmos
Pomaq; maiori curuabant pondere ramos
Tunc etiam virides animalia tuta per agros
In longos ventura annos æuumq; ſenile
Gramena tondebant nondũ violata pruinis
Nec gelidas experta niues: ſed mitia veris
Tempora & aſſiduũ placidiſſima frigora rorem
Nondum lampeties ithacis armenta colonis
Obfuerant: nec fixa veru verſauerat exta
Geriones:nondum fuerant magalia necdum
Raptor auentinos macularat ſanguine colles:
Impia nec cæſis viuebant ſecula bobus.
Tunc igitur populi indociles ignara deum gens
Mirantes ratis immenſam conſurgere molem
Conſilium ſpreuere viri: nec dicta putarunt

Digna fide: & sanctum senis irrisere furorem.
Ecce niger piceis velatur nubibus aer
Et phœbi lux alma diem diffundit opacam:
Iam cœlum insolitis reboat mugitibus: ingens
Nymbus adest: fugere ferç: fugere volucres:
Flumina certatim tumidis nereides vndis
Et freta tollebant: nigro pallentia cœlo
Nubila conglomerãs pennis rorantibus auster
Aethiopes libyamq; super stridente volatu
Ibat: & excussis ardebant ignibus aurç.
Aeoliç tremit omne solum: furit çolus: antra
Fracta sonant factoq; volãt procul agmine venti.
Contremuere vrbes tristes per rura coloni
Cogere ab imbre greges: stabulisq; armẽta tuerí
Dum properant: crescẽtis aquç lata æquora cursus
Impediunt frustra pecudes balatibus agnos
Sollicitant: frustraq; vocant sua parua capellç
Pignora: cõuellunt frondosa cacumina Cauri:
Diripiuntq; casas: volitantq; per aera culmi.
Attonitæ matres strictis ad pectora natis
Ardua tecta petunt: iuuenum robustior ætas
Annosas scandunt quercus: fugiuntq; repente
Quo nulli fugisse datur: confusa per vrbes.

Infantem iuuenumq; ſonant lamenta:ſenumq;
Iter in excelſas turres & ſumma domorum
Culmina:neptunus ſpumans vltricibus vndis
Inſequitur miſeros arctan⁊ preſentia fata.
Imbre madent tunicæ:porrectis crinibus vnda
Liquitur: oceanum dicas ex æthere labi
Et lachrymæ miſcentur aquis:ad nubila fruſtra
Tolluntur cum voce manus:ſua numina quiſq;
Clamat in erectas boreæ violentia frontes
Nymboſo ſpuit ore tonans & verba precantum
Suffocat ne forte dei referantur ad aures
Iamq; ſuperfuſum campos abſconderat æquor
Nulla fugæ ſupereſt: ſupereſt ſpes nulla ſalutis.
Hæc vada non greſſu non ſunt tentanda natatu:
Et iam montanis veniunt qui e fontibus amnes
Et quæ per campos latis vada cõcaua ripis
Magna mole fluunt gremio complexa capaci
Vix tanto ſatis eſt oneri neptunia doris
Iam ſole extabant excelſa cacumina quondam
Nunc humiles merſq; altis in fluctibus alpes
Vtribus innixi tabuliſq; ad pectora tractis
Corr plexiq; trabes hauſtum ſæpe ore vomebant
Occeanum tandem victi oppugnantibus vndis

Ora sub immensos mergebant pallida fluctus.
Vallibus ex imis profugos qui summa tenebant
Culmina montanosq; apices: cum nerea semper
Alta magis petere: & plenis de nubibus imbres
Certatim ruere. & iam mortem instare viderent
Pœnituit tandem: serasq; dedere gementes
Nequicq̃ lachrymas: & fallere numina votis
Consueti quum vota darent ridebat olympus.

Dixerat vranie &c. Postq̃ vranie quasi astrologicã rationẽ adduxerat ad causam offensionis diuinæ: subsecuta ẽ inqt altera thespias.i.musa videlicet polymnia quæ interpretari potest multa canens nã πολυ dicitur multũ:& μνος laus seu canticũ laudis: vnde & latini hymnũ vsurpant pro cãtica laudis. Hæc aũt sane q̃ graphice magnũ diluuiũ quod sub noe erat describit significans id ob scelera mortaliũ cõtigisse. Quæ expositiõis egebũt suo loco patebũt. Ordo est aũt. Vranie.i.musa illa a cœlo dicta: dixerat.i.finierat sermonẽ suũ: cũ altera thespias.i.musa thespiæ (quod est oppidũ nõ procul ab helicone) cũ aliis cultrix ac habitatrix (Sumũt eni musæ noia a loco in quo versatæ dicũtur: vt pierides. thespiades. heliconides. castalides. aonides. libethrides &c.) Altera iquã thespias videlicet polymnia extulit vocẽ & orsa est tales cãt⁹. Iuuat hic.i.hoc loco recẽsere.i.recitare: cũ quadã censura (nã qui recitãt gesta antiqua fere aut laudãt aut vituperãt ea) antiquã cladẽ .i.excidiũ videlicet diluuiũ: & fata.i.excidia veterũ dierũ.i.q̃ cõtigerant multos ab hinc ãnos: aut plurimis añhac annis: videlicet tẽpore noe: & ego repetens.i.renarrãs & ad memoriã reducẽs illuuiem.i.immũdã inundationẽ ab ortu primçuç gẽtis.i.q̃ erat i prima fere gẽtis multiplicatione. dicã fluctus missos trans.i.vltra: littora.i.supabũdãtes: & nymbos.i.nubes vẽtosas: aut vẽtos aquosos: ignotos.i.non visos pri⁹: & nubila.i.nubes: Scilicet.i.scire licet cur id sup.faciã: ga videlicet vt dũ sitis memores vestros dies ire.i.procedere sub iusto iudice: & pœnas certas.i.infallibiles: aut cũ grauitate scelerũ ꝓportionatas: sequi post crimina: cursus & tẽpora vitæ ãbiguæ.i.fragilis & incertæ: euntia.i.cõtinuo ꝓcedẽtis curentur.i.sub cura dispẽsent: cautius.i.prudẽtius: nec ꝓ & nõ: &

vt ſup.mens: nō habeat.i.nō fiat hebes & mollis: preſſa.i.victa & obſeſſa: veterno.i.torpore & morbo ſomnolētiam generāte: inerti ideſt ſine arte & induſtria: ignauos ſcilicet & inertes facīente: ſed vt ſupple ipſa mens prompta.i.expedita: ſupereuolet artus graues ſcilicet molem corporis: qua p̄mitur: & ne.i.vt non vt ſupple ipſa mens timēs cladē vēturā: & fata.i.excidia vicina non inquinet ſe turpi vſu rerū mobiliū: ſed vt videat.i.contempletur: & adoret reuerēter ſolū patrē.ſ.deū: qui ſcilicet deus pater ſedet.ſ.imobilis: & ipſe ſtabilis.i.imutabilis & immobilis mouet omnia ſolo nutu. Cum.i.qñ pater.ſ.rerū omniū patrator deus: vellet perdere.i.perī mere gentē ſceleratā: occeano.i.inundatiōe maris: hoc eſt diluuio ipſe duxit ſidera errātia. i.planetas ad piſces imbriferos.i.pluuias inducere ſolitos (Eſt enī ſignū aquaticū) hoc ē fecit cōgruētīā planetæ ad piſces ſignū aquaticū: & aptauit aſtra officiis triſtib⁹.ſ. ad obruēdas aquis oēs terras. Sed tamē ātēq̄ deleret ſubitis aquis .i.diluuio: turbas rudes: & regna barbara.i.īculta & ſilueſtria: ipſe miſit i orbē.i.ī mūdū hūc vatē: ſ.noe fatidicū.i.p̄dicētē fatū: hoc eſt exitiū mūdi.q̄ caneret.i.p̄diceret, pphetādo lōga.i.diu cōtinua crimina poſſe piari.i.purgari: ſi ętas noxia. i.ſęculū ſceleratū p̄ceret.i.abſtineret libidinib⁹: & qui caneret iras.ſ.dei: iſtātes.i.īmīnētes & cladē futurā ſi ſup: nō parceret: Interea/dū.ſ.ppī'm admoneret: ipſe.ſ.noe cœpit texere.i.fabricare vaſtū.i.valde āplū opus hoc eſt arcā inſtar.i.ad ſtatū & exēplar mōtis: & hoc monitu.ſ.ad monitione diuinū.i.ſctōꝝ angelorū: quo.ſ.opere: ipſe clauderet.i. concluderet oē genus quadrupedū & volucrū: & ſtirpē.i.radicem ſeu originē nepotū ab eis deſcēſurorū: hoc eſt maſculū & fœmellā vī cætera p̄creātur: & formabat ratē.i.arcā: iturā magnis motibus.i.impulſibus ſup æquor.i.mare per totas terras diſperſum: & preſſurā nerea.i.deū maris & patrem nympharū: hoc ē īp̄m mare: grādi mole.i.magnitudine ſua: æther.i.aer ſuperior: exiſtēs adhuc clar⁹.i.ſerenus & purus radiis phœbi.i.ſolis lucētibus ſplendebat cū.i.quādo faber.ſ.noe arcæ fabricator pararet ligna & materiem cæſam.i.inciſam. Tellus.i.dea terræ nondū.i.nō adhuc: non cognouerat.i.nō perceperat adhuc imbres.i.pluuias: ſed terra patēs & madens adhuc poſt prima exordia mūdi creſcētis p̄prio humore.i.naturali & intrinſec⁹ latēti: ferebat.i.producebat oia.ſ.ad victū neceſſaria: & iugera.i.cāpi paſcebāt colonos ſuos meliore id ē vberiore p̄uētu: & ſemina.i.grana grauiora curuabāt tūc culmos .i.ſegetē & herbā frumēti: & poma curuabant tunc ramos maiore pondere: & animalia tuta: quia.ſ.non mactabantur aut non occi-

debătur:vētura in lōgos ānos & æuū senile.i.senectā ætatē: tōde
bāt etiā tūc p agros virides.s.herbis gramina nōdū violata pruī-
nis:quia adhuc fuerat semper verna fere tēperies:nec expta.i.quæ
nōdū experierāt niues gelidas.i.frigidas sed sup.expta erant mī-
tia tēpora veris.i.qualia sunt in vere: & assiduū rorē appositorie:
placidissima frigora(cuiusmodi est cui9 meminit Virg.i buc.dicēs
frigus captabis opacū)Armēta lāpaties solis ex neçra filię: nōdū
offuerāt.i.nōdū nocuerāt:colonis ithacis:sociis.s.vlyxis(Lāpa- Lāpatie.
tie enī solis ex neçra filia & soror phętusę fuit q̄ ambę i sicilia so-
lis patris sui armēta custodiebāt de quib9 socij vlyxis cōtra circes
monita degustātes naufragiū fecerūt:vt in.xii.odysseæ mōstrauit
homer9)Nec geriones rex hispaniæ(quē Hęsiod9 tricipitē: virgi- geriones
lius ter geminū aut tricorporē dicit: fertē enī habuisse tria corpa
.i.secūdū Seruiū tria regna e quibus totidē exercit9 eduxerat: quē
superatū hercules nobilissimis armētis spoliauerat:q̄ i italiā addu
xerat:vbi a Caco sęuissimo pastore vulcani filio parti raptæ sunt: Cacus
donec rescito furto pœnas dedit: vt virg.viii.& Liui9 lib.i.Abū-
de docēt Declinat aūt hic regiones hui9 gerionę sicut ăchises:vñ
repperi hic Gerionæ q̄ si vera ē lectio:ordo ē raptor.s.cacus nōdū
versauerat extra gerione.i.boum ei9: sed & cōtext9 verbo9 & sen
sus indicant qa geriones legēdū ē) versauerat adhuc exta.s.boum
suo9:fixa veru:& magalia.i.hūiles tyro9 casę:nōdū fuerāt:nec.s.
& nō adhuc:& raptor.s.cac9 q rapuit boues herculis p caudas i spe
lūcā ne īgress9 sed egress9 poti9 eo9 pateret: nō macularat.i.macu
lauerat adhuc sanguīe.s.suo aut rapinaꝝ:colles auētinos q sunt in
tra muros romanos postea inclusi:nec impia sæcula.i.impij hoies
viuebāt adhuc bob9 cęsis:vescī enī carnib9 imane scel9 docet apd
Ouidiū.xv.meta.Pythagoras. Igit:cōtinuatiuū est sermonis pri9
incepti:populi indociles & gens ignara deū.i.deorū (nisi dixeris
deū pro dei positū: quia gnarus causas veteres dicebant: vbi nos
causarū)mirātes tunc.s.tēpore noe: imensā molē ratis.i.nauis seu
arcæ cōsurgere.i.erigi & i altū fabricari:spreuere.i.spreuerūt cōsi-
liū viri.s.Noe nec putarūt dicta.i.verba ei9 digna fide.i.qbus fidē
adhiberent:& irrisere sanctū.i.propheticū: furorē.i.raptū & excel
sum mētis:senis.s.noe qui tpe diluuij erat sexcētorū annoꝝ.Ecce
q.d. de repēte & ex iprouiso:ager niger.i.q ficbat niger:velat:pice
is.i.fuscis & subnigris nubib9: & alma.i.viuificatiua & nutritiua
lux phœbi.i.solis diffundit diē opacā.i.vmbrosam vt est subiecto
corpe opaco radiis eius locus quilibet:cœlū roborat iam insolitis
mugitib9.i.clamoribꝰ taurinis similib9:nymbus.i.nubes pluuios

ingẽs.i. valde magna q̃.ſ.totũ cælũ tegebat:adeſt.i.apparet:fere.i. aialia ſilueſtria fugẽt:volucres fugere.i.fugẽt:nereides.i.deæ maris:ſeu nymphæ marinę.i.virtutes cæli q̃ pluuiam & flumia e mari educũt et extrahũt:tollebãt.i.erigebãt certati.i.cũ certamie:hoc ẽ maxio conatu:vndis tumidis.i.iſtatis:flumia.i.aquas fluminũ : et freta.i.aq̃s marinas.Auſter vent⁹ille tepid⁹ & humid⁹:cõglomerãs.i.ĩ morẽ glomeris cõtrahẽs nubila pallẽtia aut pallãtia.i.oberrantia ín cęlo nigro.i.caliloſo:ibat pẽnis rorãtib⁹.i.humidis alis & volatu ſtridẽte.ſup ethiopes & libyã:& auræ ardebãt ignib⁹ excuſſis.i.extictis.Oẽ ſolũ eoliç.i.regiõis quã eol⁹ rex ventorũ tenuit: vbi ppetui dicunt vẽti.tremit.ſ.ex ipetu vẽtor⁹ erũpẽtiũ:qui qua data porta ruũt:æol⁹.i.rex ipe hoc ẽ tota vis ventorũ furit:antra.ſ.in quib⁹ vẽti icludi dicũt:fracta.ſ.a ventis:ſonãt.& ventivolãt agmine facto.i.agminati:vrbs.i.hitãtes ĩ vrbib⁹ cõtremuere. & dum coloni.i.agricolæ triſtes ꝓpẽrãt:cogere.i.congregare p rura greges ab ĩbre et dũ ꝓpẽrãt tueri.i.ꝓtegere ab ĩbre.i. ſeuitia pluuiarũ lata æquora aq̃ creſcẽtis:ipediũt curl⁹ſup.eor⁹ pecudes.i.mẽs agnor⁹ ſollicitãt.i.admonẽt ad fugã fruſtra balatib⁹ ſup.ſuis:agnos capellæ.i.capræ vocãt fruſtra ſua pua pignora.i.capriolos aut hedulos cauri.i.vẽti ipetuoſi q & cori dicũt:cõuellũt.i. ĩ terrã deiiciũt cacumia.i.iuga mõtiũ frõdoſa.i.frõdib⁹ arborũ ornata:hoc eſt deiiciũt arbores i cacumib⁹ mõtiũ creſcẽtes : & cauri diripiũt caſas.i. tugvria & huiles domos agricolarũ & culmi.i.herbæ ſegetũ: volitãt p aera mẽs attonitę petũt ardua tecta.i.domor⁹ culmia:& hoc natis.i.liberis ſeu ĩfãtul⁹ pſſis ad pectora:robuſtior ætas iuuenũ .i. iuuenes robuſtiores.ſcãdũt querc⁹ãnoſas.i.veteres & ita ĩnuit eas altas et fugiũt repẽte.i.illico:illuc ſup.quo nulli.i.nõ vlli:non daꝭ fugiſſe vlli:qa nuſq̃ erat recept⁹ nec ſal⁹ fugitãtib⁹. (Sũt q habeãt repẽtes ſed certũ ẽ qa repẽtes primã ꝓducit:forte ſcriptũ erat tepẽtes.i.lãguidi eo q⁹ nulli daꝭ fugiſſe: hoc ẽ qa nõ habebãt ſpẽ euadãdi lege ergo aut repẽte quo aut tepẽtes q⁹ nulli &c)Lamẽta ifã tũ iuuenũ & ſenũ:ſonãt cõfuſa.i.mixti p vrbes.Itur.ſ. ab oĩb⁹ fere i turres excelſas:& i ſũma culmia domor⁹ neptun⁹.i.mare ſpumãs.ſ.ex ipetu iſeqꝫ.ſ.fugiẽtes:vndis vltricibus.ſ. ſcelerũ ab eis conmiſſorũ fata preſẽtia.i.mortes iſtãtes:arctãt.i.cõſtrigũt & cõcludũt miſeros.i.miſere peũtes:tunice madẽtibre:& vnda liqꝫ.i.defluit ſup.ab crinib⁹ porrectis.i.demiſſis:tu dicas.i. qlibet q adſit dicat occeanũ.i.mare magnũ labi ex ethere:& lachrymę.ſ.peũtiũ miſcent aq̃s.ſ.pluuialib⁹:man⁹ tollũt.i.extẽdũt fruſtra.i.in vanũ cum voce.i.p̃cib⁹ ad flumina:q̃.ſ.nulli ꝓcebãt.quiſq⁹ clamat.i.inuocat:

numina sua.i.a se culta:& in quibus spem habuerat violẽtia boreæ illius ventis septentrionalis: tonans nymboso ore.i.sonũ ingentẽ excitans spuit in frontes erectas.s.ad sidera: & suffocat.i.constrin git & supprimit verba precantum.i.supplicare volentium:ne forte referãtur ad aures dei:qui videlicet eis pepercisset: si debite implo rassent: saltem ad animarum salutem. & iam æquor superfusum.i. mare inundans absconderat cãpos.i.terras capaces & planas: nul la spes fugæ supersit. & nulla spes salutis supersit.i.reliqua est aut restat: quia hæc vada.s.que mare tunc fecerat non sunt tentanda gressu quia nimis profunda:& non sunt tentanda natatu qa nimis impetuosa & finẽ non habentia.& iã amnes qui veniũt e fontibus montanis. & vada concaua.i.flumina q̃ veniũt sup.latis ripis per cãpos fluũt magna mole.i.impetu & molimine:cõplexa.i.cõtenta capaci.i.valde amplo gremio quia diffundebãtur p omnia: doris neptunia.i.dea maris:aut gremiũ maris: vix est satis.i.sufficiẽs tã to oneri.i.vix potest sustinere tot aquas.Iã solæ extabãt &c. (Sũt qui dicãt ante diluuiũ nõ fuisse mõtes excelsos:sed terrã sphericã oĩo fuisse: verũ si.vt dicitur genẽ.vii.operti sunt oẽs mõtes excelsi sub vniuerso cælo:quia quindecim cubitis altior fuit aqua sup mõ tes quos operuerat:certũ est mõtes prius fuisse nec tunc factos esse quomodo enim dicerentur operiri qui nondũ fuerãt) ordo ẽ.Iam ex tabant.i.extra aquas stabant caput erigẽtes:solæ alpes: montes italiam a galliis dirimentes:appositorie:quondã:s.cum aquę non essent super terram:excelsa cacumina: extabant dico nũc humiles & mersæ in altis fluctib⁹.Quidã sup.vicinis illis populi:innixi vi= ribus & tabulis tractis ad pectora:& complexi trabes:vomebãt sæ pe oceanũ haustũ.i.aquã marinã haustã ab inuitis: & ipsi victi tã dẽ:vndis oppugnantibus,i.vi obruentibus:mergebant ora palli= da.i.pallẽtia timore & frigore:sub fluctus immensos. & pœnituit sup.incœpti:tãdẽ profugos ex imis vallibus per fugam:qui tene= bãt summa culmina.s.montiũ & pro.i.apices montanos.i.summi tates mõtium:pœnituit dico cum viderent nerea.i.deum maris & fluminũ:hoc est aquas petere semper.i.in horas:magis alta:& rue= re.i.p̃cipitare certatĩ.i.abũde quasi p certamẽ ibres de nubib⁹ ple= nis.i.exhaustis. & cũ iã viderẽt mortẽ instare: pœnituit inquã.& ip̃i gemẽtes dedere neqcq̃.i.frustra lachrymas seras.i. nimis tarde ad pœnitẽtiã ducti sũt:nõ enĩ amoris sed timoris erat: & olymp⁹ .i.cœtus cælestiũ ridebat:quũ ipsi consueti fallere votis suis numi na.i.deos darent vota.i.frustra vouerent: vnde scriptũ est ꝓuer.i. Quia vocaui & renuistis extendi manũ meam & non fuit qui aspi=

ceret: despexistis omne concilium meum & increpationes meas ne glexistis: ego quoq; in interitu vestro ridebo, &c.

Flumina non norant ripas: nec littora fluctus
Aeriæ volucres humore madentibus alis
Præcipiti casu lapsę cum brachia multum
Actassent pelago: fatum tandem ore trahebant:
Fugerat in latices rhodope: magnusq; latebat
Apeninus aquis: nigro sub gurgite summũ
Presserat ossa caput: non apparebat olympi
Altus apex: ipsis auibus non peruius ante:
Tunc tamen & curuis ratibus (si forsitan illæ
Aetas vsa fuit ratibus) pecoriq; marino
Peruius. çquoreo quę nunq̃ tingitur imbre
Vicinis timuit mergi sub fluctibus vrsa.
Apta prius bello atq; armis procera gigantum
Corpora cum paruis. turba cum paupere reges
Purpurei nabant sine maiestate supinis
Pectoribus: merso sub gurgite fœmina vultu
Diffusisq; freto vittis & crinibus ibat.
Inuoluit sors vna omnes. discrimine nullo
Griphes equi damnę atq; canes ceruiq; leones.
Agna lupus simul errabant: certamina litis
Mors dirimit: certamq; dies parit vltima pacem
Iamq; homines iãq; vndã feras populata fluebat
Libera: non scopuli toto non insula ponto

Nec cyprum venus alma videt:nec delphica phœbus
Templa: nec alcides thebas: nec cynthia delon:
Nec iuno sua rura samon: nec gnosia regna
Iuppiter: extincta fugit vulcanus ab ętna:
Quis claudus erat triuię vicina petiuit
Atria. prępetibus pennis celeriq; volatu.
Nec cupressiferam Cyllenen aspicit hermes:
Nec tyberim mauors audax: tegit omnia pontus.
Protheus & doris glaucus matuta palemon
Cuncta tenent: pindi phocę videre cacumen.
Occiderat tellus: ignis neptunus & aer
Mundus erat: cererem thetys amplexa premebat
Vndiq;: neptunũ quartę reuerentia sortis
Non vetuit violare domũ Thalamosq; sororis
Herbiferæ: tentare etiam Iunonia regna
Non metuens auras spacio breuiore coegit.

Flumia nõ norãt. Proseqũ descriptionẽ magni diluuii dicẽs. Flumia nõ norãt ripas. i. recusabãt cohiberi ripis: nec fluctus. s. maris norãt sup. littora. i. nõ cõtiebãt littorib⁹ sed pruebãt. Volucres aeriæ. i. i aere versari solitæ & iã volare conãtes: lapsę. i. decidẽtes p̃ capiti cãu & hoc alis madẽtib⁹. i. madefactis: humore. s. pluuiali cũ. i. postq̃ iactassẽt brachia. i. alas suas: multũ. i. diu & abũde: pelago. i. p pelag⁹ trahebãt. i. attrahebãt tãdẽ ore. s. hauriendo nimium aquæ fatũ. i. Mortẽ Rhodope mons ille excelsus thraciq; fugerat i latices. i. aquas. quibus obruta latebat: & magnus apẽnin⁹: mons ille italiæ superiorem ab iferiore dirimens: latebat aquis. Bene mutat tempus pro rerum statu: nam prius fugerat & iam latebat tam rhodope q̃ apenínus. Ossa mons thessaliæ p̃sserat summum caput gurgite. i. voragine aquarum: & altus apex id ẽ summitas olympi montis macedoniæ de quo prius diximus nõ apparebat: id ẽ emi

nebāt:exñs non pui⁹ ipſis auibus añ.i.pri⁹: qa tā alt⁹ erat vt aues eius ſūmitatē cōtingere neqrēt forte q̄ purior ac defecatior eēt ſ lic aer q̄ vt aues ſuſtētaret:& tñ perui⁹.i.ptrāſibilis tūc ratib⁹.i.na tib⁹ cōtextis ex trabibus colligatis (quia tñ nō habet exploratum an tūc rates extiterāt addit poſtea:ſi forſitā illa ætas fuit vſa ratibus:quā parētheſim ſi eēt ex perſona poetæ multo cōuenientiorē cēſerē q̄ nūc vbi a muſa cui oia cōſtare ꝓfeſſione poetica credūtur prolata ē,& exñs pui⁹ pecori marino.i.piſcibus Vrſa,i. arctos que ē in polo arctico:q̄ nūq̄ tingit ibre æquoreo.i. q̄ nūq̄ occidit: nec ſe tingit mari:vt ſtellæ occidētes credūt a vulgo quā rē poetç oia in admirationē trahētes:ſæpe atteſtātur:vñ primo æne.Quid tñ oceano properēt ſe tingere ſoles Hiberni &c. Fingūtur aūt vrſæ Iunone id a thety dea maris ꝓcurāte ob odiū iunonis ea recreati one priuatæ.Vrſa igitur q̄ nunq̄ tingitur imbre æquoreo.exñs ſub fluctibus vicinis:timuit mergi.i.īmergi.Procera.i.oblōga & extē= ſa corpa gygātū.apta pri⁹ bello atq; armis:nabāt cū puis ſup. cor poríb⁹:& reges purpurei.i.purpura induti(ſi tūc qdē iuēta fuerat) nabāt cū turba paupere.i.pauperū:pectoribus ſup.eorū exiſtētib⁹. ſupinis.i.ſurſū erectis:ſine maieſtate.ſ.regali:fœmina ibat ſub gur gite vultu merſo: & vittis.i.rheticulis capillorū et crinibus .i.ca = pillis diffuſis:freto.i.per fretū vna fors.i.cōis calamitas ūoluit.i. obruit oēs ſup.aiantes nullo diſcrimine.i.nulla diſcretione facta: griphes aialia infeſta equis(vnde de aureo ſæculo loquēs Virgili⁹ ꝓmiraculo dixit Iungētur iā griphes eqs)equi : dāme atq; canes (vñ idē cū canibus timidi veniēt ad pocula dāme) cerui atq; leo = nes(vñ idē.nec magnos metuēt armēta leones) agna & lup⁹ erra bāt.i.ſupnatabāt ſimul:mors dirimit.i.aufert & abſcidit certamia litis.i.q̄ ſolēt eē ī lite: aut certamina & ſup. lites & vltima dies .ſ: vitæ eorū:parit certā.i.ſtabilē pacē.Vnda populata.i.p̄data iā ho mines et feras fluebat libera.i.nullo obicefcō.ſcopuli.i.ſaxa eminē tra:nō ſup.erāt toto ponto.i.mari & īſula nō erat toto pōto. Nec ven⁹ alma.i.altrix & cōſeruatrix p ꝓpagationē naturæ aiantiū: vi dit cyprū patriā videlicet ſuā:in q̄ poſtea tātope colebatur:loqui = tur aūt de planeta alludēs ad fabulā q̄ poſtea ficta eſt. nec phœb⁹ .i.apollo ſeu ſol:videt templa delphica(hoc videtur ſine rōe tpis dictū:qa tēpla delphica tūc nōdū fuerāt)nec alcides.i. hercules : videt thebas:patriā ſuā:nec cithia.i.diana videt delon.patriā ſuā .i.īſulā ī qua poſtea nata dr̄:ſed vt dixi cōfūdit more poetico nūc ad planetas nūc ad eos quib⁹ planetarū noīa idita ſūt alludēs nā planetas fuiſſe iā tūc certū ē.idolatriā āt tūc regnaſſe in iis locis q̄

cõmemorat incertũ. Nec iuno videt samõ insulã: appositorie: sua rura. i. in quib⁹ p̃cipue culta aliq̃n est: nec iuppiter videt regna gnosia. i. cretensia in quib⁹ nat⁹ fingitur. Vulcan⁹ fugit ab etna monte siciliæ (i qua eo q̃ ppetuas flãmas eructet vulcan⁹ officinã hẽre figebaꝫ postea) extincta. i. suffocata flãma ei⁹ videlicet: & q̃is ipse erat claud⁹ tñ sup. petiuit atria vicia triuiæ. i. orbẽ lunę vbi est sphera ignis (fingit vulcan⁹ in insulã lẽnon lapsus claud⁹ incedere: eo q̃ fulmẽ ex trãsuerso feraꝫ. Per vulcanum ãt itelligit fulmẽ seu ignis grossior) petiuit dico pẽnis p̃petib⁹ & volatu celeri. Nec hermes. i. mercuri⁹ inter p̃s deorũ aspicit cyllenẽ mõtẽ illũ archadię i quo ex maia genit⁹ dr̃ vnde & Cylleni⁹ appellaꝫ: cu p̃ssiferã. i. freq̃ntes cu pressos ferẽtẽ: nec mauors. i. mars audax: qa de⁹ belli: aspicit tyberi: vbi postea roma cui⁹ auctor extitit edificata: gẽito .s. ex rhea q̃ ad tyberi defossa est postea romulo: põt⁹ tegit oia: vñ posset forte dici audax: sed cõuenit id epithetõ q̃ euidẽtissime marti. Prothe⁹. i. de⁹ maris & doris dea maris: & glauc⁹ ẽt deus maris: & matuta dea maris & palemõ deus maris fili⁹ matutæ: tenẽt cũcta: sup. loca terrestria phocæ. i. vituli marini videre cacumẽ. i. verticẽ ac fũmitatẽ pĩdi. i. illi⁹ altissimi mõtis i finib⁹ thessaliæ vñ pene⁹ defluit: Tell⁹. i. terra (ẽ tñ dea terræ) occiderat. i. submersa erat: Mũd⁹ erat ignis neptun⁹. i. aqua. & aer:. hoc est quartũ elementũ videlicet terra deerat: saltẽ in apparẽtia: thetis. i. dea maris ãplexa cererẽ p̃mebat vndiq; cererẽ. i. deã frugũ: hoc ẽ ip̃as fruges:: Reuerẽtia quartæ sortis. i. terrenæ q̃ cõtigerat telluri: nõ vetuit. i. nõ ipediuit neptunũ violari. i. quo min⁹ violaret: domũ & thalamos sororis. s. telluris: herbiferæ. i. herbã ꝓducere solitæ (Notũ ẽ quõ regna diuisa dicanꝫ: ita vt æther iouī. aer iunoni: mare neptuno: & terra telluri & abyssi plutoni cõtigerint) & ipse neptunus. nõ metuẽs. i. nonveritus sed ausus tentare etiã regna iunonia. i. regionem inferiorem aeris: coegit. i. cõpressit & constrinxit auras. s. aerias breuiore spacio: quia partẽ regionis aeriæ occupauerat.

At ratis omne vehens animal terrestre per altum
Ibat: & obiecta dirimebat corpora prora.
Atq; videns vtrũq; polum sublimior ipsis
Nubibus ętherеum pęr iter qua casus agebat
Nunc zephyros contra errabat nunc solis ad ortus
Nunc austros nunc vsta petẽs aquilonibus arua:

Donec in armeniç rupis delata cacumen
Iam retro labente mari veſtigia fixit.
Nam pater excelſa mundum ſpeculatus ab arce
Vt genus humanũ ſaluo vix ſemine vidit
Interiiſſe: fretum iuſſit ceſſare: nec vnq̃
Amplius Aegeon dixit montana reuiſet
Culmina: nec ſcyllç glaucus iungetur in altis
Montibus: extremç luſtrabunt cętera flammæ
Cum vetus ingenti tellus arſura camino
Abſorbebat aquam pelagi ſitientis: & ipſos
Aethereos montes camporum æquabit harenis
Tunc altos mortale genus voluetur in ignes
Immenſumq; dabit volitans vaga fãma fragorem
Et fornace gemens mundus fumabit eadem.
Nec tamen hęc phaetontis erunt incendia: phœbo
Quę nolente crement orbem: tunc omnia vires
Aſtra ſuas iurata dabunt: & noſtra faceſſent
Imperia atq; alias alio pro crimine pœnas
Gens humana luet: cinerem ſoluentur in atrum
Quę mare quę tellus: quę corpora poſſidet aer
Nec tunc vlla virum flammas induſtria vincet.
Hęc dicente deo: nubes fugere: notuſq;
Occidit: & pulſus claris aquilonibus auſter.
Iam taurus iuga tollebat deformia limo
Lentus & ex altis ſtillabat frondibus humor.

Semisepulta inter cumulos humentis harenę
Corpora siccabant aurę: passimq; abeunte
Rupibus in summis hęrebant æquore conchę
Iam claro rutilans ardebat lumine phœbus.
Monstrabatq; procul discussis nubibus idam:
Turribus ex altis primũ titana videntem.
Ryphęas arces licię cilicumq; superbis
Aggeribus frontes: Athon & rhodopeia saxa
Et casias moles: magnicq; cacumen olympi:
Atq; pyrheneos apices: Atlantaq; magnum.
Ex alta senior specula caput extulit album
Telluremq; videns: salue sanctissima dixit
Terra hominũ pecudũq; parens fœcundaq; nutrix
Quę frugũ genus omne paris quę vulnera tergo
Infinita pio pateris quo pignora pascas.
Tu rapidos ignes elementaq; cętera fixo
Limite tu cælos sicut grauis anchora puppes
Inconcussa tenes: pedibus tua mitia nostris
Pectora substernis gaudens & mœsta capaci
Membra sinu defuncta foues: siccare tuamq;
Accipe progeniem pelagi tot casibus actam:
Longaq; perpessam angustis incommoda tectis.

At ratis &c. Describit quõ arca tãdẽ ad armeniæ mõtes appulsa é q̃ disertissime multa cõmemorãs. Ordo est At ratis.i. arca vehens oẽ aial terrestre.i.ois generis aialia: aut oẽ aial saluũ aut semen ois

animalis terreſtris. ibat per altum.ſ.mare:& dirimebat ideſt diuidebat & diſſecabat corpora ſcilicet natantia.prora ideſt priore parte ſua a proruendo dicta.obiecta ſcilicet corporibus & fluctibus. Atq; ipſa exiſtens ſublimior ipſis nubibus.i.q̃ nunc ſint nubes:videns vtrumq; polum ſcilicet arcticum & antarcticum quorum ſecundũ nos propter interiectionem terræ nũq̃ videmus ſed qui eſſet in ſummo aere videre poſſet:ſicut luna & ſtella nobis noctu apparentes aſpiciunt noctu ſolẽ a quo illuminantur: errabat per iter æthereum.i.vicinum ætheri: ſup.ea qua caſus agebat:nunc.i. aliquando contra zephyros ideſt occidentem vnde zephyri flant: & errabat nũc ad ortus ſolis petens nunc auſtros .i. ventos meridionales :hoc eſt meridiẽ:& nũc arua vaſta aquilonib⁹.i.frigore boreali nã & boreæ penetrabile frigus adurit(vt dicit virg. in georgi.) donec ipſa delata in cacumẽ.i.verticẽ: rupis armeniæ.i.mõtis ſaxoſi et abrupti in armenia: fixit veſtigia.i.ſupſedit adherens rupi. & hoc mari labẽte iã retro.i.redeũte i receptacula ſua. Nã pater.ſ. de⁹ſpeculat⁹.i.qui cõſpexerat mũdũ ab excelſa arce.ſ.cælorũ vt.i. poſtq̃ vidit.i.ſpexit:hoc eſt ſe vidiſſe idicauit: gen⁹humanũ iteriiſſe & hoc ſemie.i. principio nouæ generatiõis & ꝓpagatiõis vix ſaluo.i.ſaluato iuſſit fretũ.i.feruorẽ aquarũ:ceſſare:nec pro & non & dixit q̃ ſup.ægeon.i.deus maris nõ reuiſet ãpli⁹.i.iterũ viſet: culmina mõtana.i.nõ ampli⁹aſcẽdet mare ad culmia montiũ: nec glauc⁹ deus maris & amator phorcidos. id eſt ſcyllæ phorci filiæ (q̃ a circe ifecto in quo ſe lauabat fõte:cũ pubetenus belui nã formã iduiſſet ſe ꝑcipitẽ i mare dedit: vbi nũc piculũ notũ cõſtituit) nec glauc⁹ igit̃ iũgeſ ãpli⁹.ſcyllæ amicæ videlicet ſuæ i altis mõtib⁹:quaſi illuc diẽ cõ dixerint in odiũ circes:flãmæ extremæ idẽ ignes qui cõflagratiõe quadã oiaañ iudiciũ extremũ cõcremabũt luſtrabũt.i.purgabũt & expiabũt:cætera.i.q̃ reſtabũt purgãda: cũ .i.qñ tell⁹.i.terra vet⁹:arſura ſgẽti camino.i.igni abſorbebit aquã pelagi.i.maris ſitiẽtis.i.deſiccati & arefacti: & equabit.i.æquales faciet harenis cãporũ.i.locorum planorum: ipſos montes æthereos.i.qui nũc vſq; ad æthera extenduntur. Genus mortale volueturtunc in altos ignes:& flãma vaga volitãs.ſ. per omnia dabit ĩmẽſum fragorem.i.crepitum: & mundus gemens fumabit eadẽ id eſt vna atq; eadem fornace:quia totus mundus inuolueturvno igne: Nec.i.& nõ:& tamen hæc incendia nõ erũt phaetõtis.i. qualia dicitur excitaſſe phaeton filius ſolis cum imprudentius patris currũ regeret vt dicitur meta.ij. que.ſ.incendia cremẽt orbẽ phœbo nolente.i.refragãte:aſtra enim iurata.i.quaſi coniurata & conſpirãtia

in excidiū mūdi. dabūt ſuas vires: ad icendiū. ſ. excitādū: & ipſa aſtra faceſſēt. i. factū ibūt (ſicut georg. iiii. Nec mora cōtinuo mīs ꝓcepta faceſſit nr̄a iperia. i. ipis ipabim⁹) iquit de⁹: vñ diceť. Hæc dicēte deo nā ſi exp̄ſona muſæ id diceret: ſēſ⁹ eēt: nr̄a ipia. i. dñia muſarū que orbes cœleſtes dulciſſimo cōcētu ꝑ motū excitato regūt: faceſſent. i. diſcedēt a cœlo & redigent̄ i nihilū: quia mot⁹ cælorū ceſſabit atq; gēs hūana luet alias pœnas ꝑ alio crimie. nā corpora que mare poſſidet: q̄ tell⁹ poſſidet & q̄ aer poſſidet: ſoluēť in atrū cinerē. i. cōburēť Necvlla iduſtria virū. i. viroꝝ: vicet tūc flāmas Deo dicēte. i. cū de⁹ diceret hæc nubes fugere. i. fugerūt: & notus. i. vēt⁹ ille pluuialis occidit. i. quieuit: aut cōſūpt⁹ ē. & auſter vētus meridionalis tepid⁹ & hūidus: pulſus ſup. ē aquilonib⁹ claris. i. clarificātib⁹ aerē & ſerenitatē iducētib⁹. Taurus mons ille ſublimis ab idico mari vſq; ad ripheos mōtes extēſus: tollebat. i. extollebat iā iuga. i. cacumia ſua deformia. i. obſcęna: limo (Iucūda ē alluſio ad taurū aīal cui⁹ē iugū ferre) & hūor lent⁹. i. ob craſſitudinē lēte fluēs ſtillabat ex altis frōdibus. Aurę ſiccabāt iter cumulos harenæ humētis corpa ſemiſepulta. quia ad dimidiū erāt harenis & limo obruta: & ꝑ dimidio adhuc detecta: & cōchæ hærebāt in ſūmis rupibus: & hoc æquore abeūte paſſim. i. paulati q̄ſi ꝑ paſſus ſigulos. Phœbus. i. ſol rutilās. i. reſplēdēs ardebat iā claro lumie: & mōſtrabat ꝑcul. i. delōge: idā mōtē illū i phrygia aut creta: & hoc diſcuſſis nubibus: mōſtrabat dico. idā videtē primū ex altis turribus: titana. i. ſolē: & arces ripheas. i. mōtiū ripheoꝝ. & frōtes. i. primas ꝑtes mōtiū. liciæ & cilicū. i. ciliciæ ſupbis. i. ſupra cætera extātibus. aggeribus mōſtrabat dico athō mōtē illū iter macedoniā & thraciā & ſaxa rhodopeia. i. rhodopes mōtis et moles caſias. i. caſii mōtis i ſyria anthiochiæ & ſeleuciæ ſupereminentis (Cuius ā bitus ad cacumē octo & decē milliū paſſuū ē: altitudo ꝑ directū q̄t tuor milliū) & cacumē magni olympi. ſ. i theſſalia: ſed mīltiplex eſt vt alibi dixim⁹: nā & i creta & i arcadia ē & apices pirheneos q̄ diuidūt hiſpaniā a gallia: & atlāta mōtē mauritanie magnū qa ſcđm fabulas axē hūero torquet ſtellis ardētibus aptū Senior. ſ. noe. extulit ſup. tūc: ex alta ſpecula. i. feneſtra arcæ qua ſpeculari poſſet: caput ſup. ſuū albū. i. caneſcēs: & videns tellurē. i. terrā: dixit ſalue o terra parens ſāctiſſima hominū (quātū ad corpus. ſ.) & pecudū: & fœcūda nutrix: q̄ paris oē genus frugū q̄ pateris ifinita vulnera. i. apturas & cōfoſſiones atq; arationes: tergo. i. dorſo pio. i. fauorabili & innocuo: quo. i. iō vt: paſcas pignora. ſ. quæ produxiſti: hoc eſt homies: & pecudes. tu tenes. i. ſuſtines ignes rapidos id ē raptī

Caſius.

aſcẽdens & cætera elemẽta limite fixo. firmo & ſtabili: ſicut ãchora grauis: tenet ſup. exiſtẽs incõcuſſa. i. illeſa puppes. i. naues a parte totũ: tu gaudẽs. i. beniuola & fauorabilis: ſubſternis noſtris pedibus: tua mitia pectora & tu mœſta foues mẽbra defuncta. i. defũctorũ: ſinu. ꝑ gremio: capaci: ſiccare. i. permitte vt ſis ſicca: vel incipe fieri ſicca & accipe tuã ꝓgeniẽ. i. propagationem terreſtrem. hoc eſt me cum his aĩalibus: actã tot caſibus pelagi & perpeſſã ĩcõmoda. i. dãna: in ſup. tectis anguſtiis. i. arctis videlicet arcæ.

Hæc aít. & preſſas valles ſpeculatus. aquoſos
Vidit adhuc campos: nebulaſq; errare cadentes
Arua per & lento circũ iuga ſerpere greſſu
Et prono petere íma gradu Zephyríſq; fugarí
Lenibus: & ſenſím notis ſua flumina ripís
Reſtitui: & preſſos ſua littora quęrere fluctus.
Tum pater íngentes rupto ſibí límite portas
Oceanus fecít: per quas íre atq; reuertí
Poſſet: & ímperío lunę labí atq; relabí
Motibus aternis mediaſq; reuíſere terras
Tunc gelidí ſínus euxíní: tunc alta propontís
Ioníumq; fretum: longís quod fluctíbus altum
Currít ad atlantem: ſolidís tum caſpía rípís
Colligere occultas cœperunt ęquora venas
Flumínaq; & míſſos ſythícis de vallíbus amnes.
Tunc arabes ínter campos Nilíq; lacunas
Se late mare díffudit: tunc perſíca dorís
Eſt íngreſſa ſolum merces latura per índos
Tum quoq; męotís latam díffuſa paludem

Fecit & immenſo glacies induruit orbe:
Deſpiciens iterum ſublimibus alta feneſtris
Protulit ora ſenex & circum lumina vertens
A ciliis pendente manu deprendit Araxem
Finibus includi propriis: tigrimq; volantem:
Sic ratus Euphratem ſic eſt ratus ire Niphatem
Sic rhenum venetumq; padum rhodanũq; Ararimq;
Sic thermodontem dubiis e fontibus ortum.
Et latos hypanis latices biſaporis & iſtrum.
Sic vada iordanis ſic nili flumina ſeptem
Et ſua qui nigris dat nomina gentibus indum:
Immixtumq; fretis ſolumq; Boryſtenis amnem:
Tunc etiam nitido cœlos incedere vultu
Et phœbi occaſum croceo ſplendore rubentem
Humentiſq; noti flatus ceſſaſſe nocentes
Contemplatus: habent dixit bella aſpera finem.
Et tandem maris & cœli cecidere furores
Mox reſerata videns bipatentibus oſtia valuis
(Nanq; deus limen quod clauſerat ante recluſit):
Omine frondiferę lętus redituq; columbę:
Seruata cum plebe ſenex exiuit & agris.
Reſtituit pecus: & nemori genus omne ferarum
Et leuibus pennis volucres abiere per auras.

Hæc ait.&c. Docet quõ noe tandem egreſſus eſt. Ordo autem eſt:

Noe sup.ait hæc.& ipse speculatus.i.prospiciens:vidit valles ꝑssas:& vidit cãpos adhuc aquosos:& vidit nebulas cadentes.i.decidentes quod serenitatis indiciũ est: errare per arua: & vidit eas serpere lento gressu circũ iuga.i.cacumina montiũ:& vidit sup.flumina petere gradu prono:ima.i.inferiora loca:& fugari lenib⁹ zephyris.i.vẽtis placidis: & vidit ripis notis sua flumina restitui sensim.i.perceptibiliter ad sensum hoc est paulatim(Propter relatiuũ sua debet antecedens ripis ꝑcõstrui)& vidit fluctus ꝑssos.i.depssos:querere sua.i.propria & cõsueta littora Pater oceanus.i.mare magnũ qđ totũ mũdũ circuit (vocat aũt patrẽ more virgiliano q dicit geor.iiii.Oceanũq; patrẽ rerũ:eo q; scđm Thaletẽ milesium omnia ex humore ꝓcreãtur:significat aũt fluuioꝝ diserimẽ tũc eẽ ortũ)fecit sibi tũc ingẽtes portas.i.hostia & aditus: & hoc limite .i.littore rupto:ꝑ quas.s.portas posset ire atq; reuerti: & labi atq; relabi.i.fluere & refluere:iperio lunæ:& reuisere terras alternis motibus:hoc est iam istius iã illius lateris littora(Mirandũ sane est si ad motũ lunæ quotidianus ille fluxus & refluxus fiat: cũ qualiter cũq; se habeat luna:quotidie bis idẽ fiat:verũ si ex cremẽta & decremẽta aquarũ ac terrarũ ac lunæ augiũ ve mutabilitatẽ fiãt: nõ esset tanto pe mirandũ) Sinus.i.icurua receptacula aquarũ: euxini sup.maris:gelidi.i.quod ẽ ad septẽtrionẽ:& propõtis.i.cõgregatio aquarũ ãte põtũ:& fretũ ioniũ qđ existẽs altũ.i.ꝑfundũ currit fluctib⁹ lõgis.i.in lõgũ ꝓtẽsis ad atlantẽ. & æquora caspia.i.mare caspiũ cœperũt tũ.i.tũc colligere occultas venas.i.alueos &meatus:ripis solidis.i.firmis quas perrumpere aut transire nequirẽt. & flumina cœperũt colligere amnes.i.aquas circũnatantes:missos .i.profluẽtes de vallib⁹ scythicis.i.e regionibus frigidis in quib⁹ niues & ibres dominãtur.Mare.s.mediterraneũ diffudit se tũc late inter cãpos arabes:& iter lacunas nili:doris ꝑsica.i.mare ꝑsicũ est igressa.i.iterfluere cœpit:solũ.i.terrã solidã:latura.i.vt afferret merses.i.ꝑsicas gazas ac diuitias per idos.i. ppꝰos illos oriẽtales ad idos fluuio denoïatos.Mçotis lacus ille ad scythiã:diffusa.i.extẽsus fecit quoq;.i.etiã:tũ.i.tũc:latã paludẽ.i.stagnũ & receptaculũ aquarũ nõ fluentiũ:& glacies induruit.i.riguit:imẽso.i.sane magno orbe.i.globo ac circuitu. Senex.s.Noe despiciẽs.i.ex alto deorsum vidẽs:ꝓtulit.i.extulit iterũ ora alta.i.faciẽ suã exister̃tẽ i alto:sup.e sublimibus.i.valde altis feneſtris.s.arcæ & ipe vertẽs lumina.i.oculos suos:circũ.i.per circuitũ: deprẽdit.i.percepit manu pendente a ciliis.i.fronte & supercilijs suis (qđ faciũt qui longe prospicere volũt vt.s.visus quodãmodo per manus dirigat: &

acies ei⁹ minus ex fulgore lucis frãgaꝫ) deprẽdit dico araxẽ: fluuiũ illũ armeniæ (vñ luca. lib. vii. Armeniũqꝫ bibit roman⁹ araxẽ) iclu di ꝓpriis finibus. i. terminis ac limitib⁹: cũ tpe diluuii nullũ discri men fuisset & deprẽdit tigri fluuiũ illũ armeniæ rapidissimũ (vñ a tigri aiali pniciſſimo qđ i armenia frequẽs ẽ nomẽ ſũpſit. bñ ergo addit) volãtẽ. i. citiſſime ꝓfluentẽ. Hos ãt deprẽdit: qa tũc i mõti bus armeniæ cõſiderabat. Rat⁹. i. arbitrãs ac exiſtimãs Euphratem fluuiũ illũ magnũ ex eodẽ mõte quo tigris q i maiori armenia piar des dicit ortũ: ire. i. fluere. ſic. i. intra ꝓprios fines: & rat⁹ ẽ Nipha tem fluuiũ ẽt i armenia (vñ luca. Armeniuſqꝫ tenẽs voluẽtẽ ſaxa ni phatẽ: ẽ & mõs illic eiuſđ nois) ire. i. fluere ſic: & rat⁹ rhenũ fluuiũ galliã a germania dirimẽtẽ: & padũ venetũ. i. qui mare ſuperũ ſeu adrianũ venetias verſus ifluit: & rhodanũ fluuiũ galliæ lugduneñ. lugdunũ alluentẽ: & arari eiuſdẽ ꝓuinciæ fluuiũ q lugduni cõfluen tẽ facit: icidit ei in rhodanũ quivt dicit luca. Raptũ velocib⁹ vn dis: In mare fert arari Araris ãt ſeu arar (nãvtrũqꝫ dr̃. vñ Tibullus Teſtis arar rhodanuſqꝫ celer) nũc ſagona dr̃ a vulgarib⁹: & rat⁹ eſt thermodontẽ fluuiũ cholcidis ortũ fõtib⁹: qa orpheus dicit eũ ex araxe oriri: vñ de araxe loqns dicit i argonauticis εξουθερμο ν Δορφασιν ταναιστερευσιν hoc ẽ. Ex quo thermodõ phaſis tanaiſqꝫ oriũt̃. Tortelli⁹ cẽſet o gemio hoc ẽ thermodoõ ſcribẽ dũ. fluit ãt nõ lõge ab amazonib⁹. vñ Propti⁹ Qualis amazonidũ nudatis bellica mãnis: Thermodõtiacis turma lauaꝫ aquis. Eſt ãt i certę originis: quia ſcđm orpheũ oritur i armenia: qđ alii pnegãt: & rat⁹ ẽ latos latices. i. ãplas aquas: hypanis: illius fluuii ſcythico rũ oim pricipis: biſaporis. i. duos ſapores habẽtis Nãvt herodot⁹ li. iii. dicit fluuius eſt purus & hauſtu ſaluberrimus donec callipo dũ termis iferatur: vbi cũ fõs ſit hama xẽpeus amara ſcaturigie ifa mis & illi ibidẽ cõmiſceatur ipm ſimili amaritudie ificit: vñ ouid. meta. xv. Quid nõ & ſcithicis hypanis đ mõtibus ortus Qui fue rat dulcis ſalibus vitiatur amaris: & ratus ẽ iſtrũ fluuiũ illũ p alemã nos pãnonios i põticũ mare ifluẽtẽ q & danubius dr̃. fluuiorumqꝫ europe facile priceps iudicatur. ſeptẽ ſcđm ſolinũ & ſex ſcđm pli niũ grãdia oſtia cõſtituẽs. & ratus ẽ vada iordanis fluuii galileæ: & ſeptẽ fluuia. i. oſtia nili fluuii egiptũ pfluẽtis (repete ſp ire ſic) & ratus indũ fluuiũ illũ magnũ idie q dat ſua noia qa ab ido vocãtur idi) gẽtibus nigris: & ratus ẽ amnẽ. i. fluxũ aut fluctus: boryſtenis: illius fluuii ſcythici ſcđm herodotũ li. iiii. poſt iſtrũ quarti memo ria digni: q ſi p ſe cõſidereturoim poſſet cẽſeri priceps abſqꝫ nilo: cũ ſit purus & ſimplex abſqꝫ aliorũ ądmixtione. nulli eni fluuii in

Araxes
Tigris
Euphra tes
Nipha tes
Rhenus
Padus
Rhoda nus
Araris
Arar
Thermo don
Hypanis
Iſter
Danubi⁹
Indus
Boryſte nes

ipſũ iſluũt: vñ hoc dicit imixtũ.i.nõ admixtũ fretis et ſolũ.i.ſine cõmixtiõe aliorũ fluminũ incidit ãt i euxinũ põtũ.ire.i.fluere ſic. Et ipe cõtẽplatꝰ.i.videns ẽt tũc cœlos icedere nitido vultu.i.ſere nitatẽ eẽ cõtẽplatꝰ occaſũ phœbi.i.ſolis: rubentẽ croceo ſplẽdore (quod indiciũ ẽ future ſerenitatis)& cõtẽplatꝰ flatꝰ notiꝰ illiꝰ vẽti humẽtis.i.pluuioſi:nocẽtes.ſ.per nimiã pluuiã:ceſſaſſe.i.ſedato eſſe & qeuiſſe dixit:aſpa bella q̃.ſ.gerebãt cũ vẽtis & aquis deo permittẽte:hñt finẽ.i.nũc terminãt:& furores.i. turbines maris & cœli.i.aeris:cecidere tãdẽ.i.poſt lõgã expectationẽ:& ipe vidẽs mox .i.paulo pꝰ:oſtia.ſ.arcæ:reſerata.i.apta:nã deꝰ recluſit.i.apuit(notũ ei ẽ qa rei his q̃ ad clauſurã aut velamẽ ſpectãt: cõtrariũ iportat vñ cõtraria ſũt claudo & recludo:ſero & reſero.velo et reuelo: texo et retexo:&c.recluſit ergo limẽ.ſ.arcẽ qđ clauſerat añ:cum.ſ. noe cũ ſuis iã igreſſus fuerat)& ipe lętus omine .i. futuræ pacis iidicio:& reditu colũbæ frõdiferæ.i.q̃ ramũ oliuæ i ſignũ recõciliationis afferebat:ipſe ſenex exiuit cũ plebe.i.mĩtitudie aiantiũ : aut cũ familia ſua ſeruata.i.pſeruata a diluuio et recepta:& reſtituit agris pecus.i.aialia terreſtria pcipue domita:licet dicaꝫ generaliꝰ oẽ aial pter hoiem:& reſtituit nemori oẽ genꝰ ferarũ:& volucres abiere p auras.i.auolauerũt:leuibꝰ.i.volucribꝰ & velocibꝰ pẽnis. Hiſtoria nota ẽ:hẽtur ei gene.xvii.vbi ſic dicit. Cũ trãſiſſẽt quadragĩta dies aperiẽs noe feneſtrã arcæ quã fecerat dimiſit coruũ q egrediebaꝫ & nõ reuertebaꝫ donec ſiccarenꝫ aquæ ſup terrã. Emiſit quoq; colũbã poſt eũ vt videret ſi iã ceſſaſſent aquę ſup faciẽ terræ : q̃ cũ nõ inueniſſet vbi requieſceret pes eius reuerſa eſt ad eũ i arcã. Aquæ eni erant ſup vniuerſam terrã. Extẽditq; manũ ſuã & apprehẽſam intulit i arcã. Expectatis aũt vltra ſeptẽ diebus aliis:rurſũ dimiſit colũbã ex arca. At illa venit ad eũ ad veſperã:portãs ramũ oliuæ virentibꝰ foliis i ore ſuo. Intellexit ergo noe q̃ ceſſaſſent aquæ ſuper terrã. Expectauit nihilominꝰ ſeptẽ alios dies & emiſit colũbã que nõ eſt reuerſa vltra ad eũ. Igitur ſexcenteſimo primo anno vitæ noe primo menſe primo die menſis imminute ſunt aquæ ſuper terrã: & aperiẽs noe tectũ arcæ aſpexit viditq; q̃ exſiccata eſſet ſuperficies terræ. Mẽſe ſecũdo.ſeptimo & vigeſimo die mẽſis arefacta ẽ terra. Locutꝰ ẽ aũt dominꝰ ad noe dicẽs. Egredere de arca tu & vxor tua filii tui & vxores filiorũ tuorũ tecũ : cũcta animantia q̃ ſunt apud te ex omni carne tã in volatilibus q̃ i beſtiis & vniuerſis reptilibꝰ quæ receptãt ſup terrã educ tecũ & egredimini ſuper terrã. Egreſſus ẽ ergo noe &c. quæ verba prolixius repoſuimꝰ eo q̃ digna memoratu ſint nec oẽs bibliã qui hęc legẽt forſã adhuc ha

beāt. Annotāda aūt sunt: p̄ter cętera duo: alterum. s. oliuam pacis significatiuā etiā tunc fuisse: quā apud gētiles caduceatores & pacis nūcii semp pre se ferre soliti sūt: vt innumeri attestantur auctorum loci quorum vnus est ænei. viii. Tum pater æneas puppi sic fatur ab alta. Paciferæq; manu ramū prætendit oliuæ. &c Notū est aūt quia arbor & olea & oliua dicitur: fructꝰ oleū & oliuum. Alterū vero quod annotatū vell est: quia sicut in secularibus scripturis ita & in sacris: sæpe ex vno quod dicit aliud qđ nō dicitur intelligēdū est: vt hoc loco nō dicitur i biblia q; deus arcā aperuerit sed q; noe tectū arcæ aperuit: quod tamē anctor noster asserit: vere quia dictū est genesis. vii. q; inclusit eū. s. noe dominus de foris: certū est quia idē aperuit arcā a parte inferiore qua egrediendum erat: quod etiā innuitur deus fecisse cū dicitur. Locutus est āt dominus ad noe dicens. Egredere de arca &c. Nō enim posset egredi si adhuc inclusus esset de foris qđ vnū satis attestat qa ipe aperire nō potuisset. sed finē facio: ad alia festinans.

Finierat tali responsa polymnia cantu
Altera cum docti nutu soror annuit oris
Et placidam Clio surgens extollere vocem
Cœpit: & exemplum prisci memorabile dixit
His adiunge senis: qui marmore primus acuto
More sacerdotum phrygię pudibunda Cybellis
Membra secans magno dedit orgia grata tonanti.
Ipse pater sanctę fidei: pater ipse timoris.
Hunc habeāt tua sęcla ducem: sic flectere cœlum
Sic mutare deos poterunt: sic facta mouere:
Tu dea dic inquā: tuus hic labor: ipsa capaci
Mente tenes: vitęq; memor monumenta prioris
Cernis: & annales ęterno pectore seruas
Cunctaq; pręteriti memoranda negocia sęcli:

Tunc dea virgineos oculos frontemq; venuſtam
Mouit: & in cœlum verſis ita vultibus orſa eſt.
Da pater ingeniis lumen da cordibus aures:
Et chaos humanis cœcum de mentibus aufer.
Oblitoſq; nouas ſordes laudata priorum
Facta ſequi patrumq; vias concede nepotes.
Mos ad me conuerſa ſuoq; innixa ſedili
Talibus hiſtoriam cœpit percurrere dictis.

Clio

Finierat &c. P⁹ diluuij elaboratiſſimã ꝑ polymniã deſcriptionẽ ſubiũgit abrahę hiſtoria: quã Clio vna ex muſis ꝑq̃ graphice cõtexit. Ea aũt nomẽ a gl'ia ſũpſit eo q; ex hiſtoriaꝝ enarratõe fortib⁹ viris gl'ia accreſcat: ẽ aũt hiſtoriç ſcdm virg. iuẽtrix. vñ dicit Clio geſta canẽs tranſactis tpa reddit. Ptio aũt loco habeť futuri ſermonis ꝓlibatio: i qua clio argumẽtũ ꝓponit &a poetavt id enarret rogať. Ordo ẽ. Polymnia illa muſa: finierat reſpõſa (iterrogata ei fuerat artẽ q̃ ꝑmat çtherei flagrãtẽ pricipis irã) ſup. ſua: tali cãtu. i. carmie ꝑmiſſo: cũ. i. qñ altera ſoror. ſ. clio vna ex muſis q̃ iter ſe ſorores ſũt: ãnuit nutu docti oris & ipa clio ſurgẽs cœpit extollere placidã vocẽ. i. cœpit placide loq aut canere. & dixit: adiũge his. ſ. dictis de diluuio: exẽplũ. ſ. fidei & religionis: memorabile. i. dignũ vt memoreť: ſenis priſci. i. ãtiq. ſ. abrahę: q ſecãs, i. circũcidẽs primus mẽbra pudibũda. i. ꝑputiũ: marmore acuto. i. cultro petrino: more ſacerdotũ. ſ. gallo; ſic ei dicũť a gallo flumie: cybellis mris deũ: phrygiæ. i. troianæ: qa a phrygib⁹ ꝑmũ colebať (vñ Iuue. ſat. .ii. Quid tñ expectãt phrygio quos tꝑs erat iã More ſupinacuã cultris abrũpe carnẽ ť) dedit magno tonãti. i. ſũmo deo grata orgia. i. ſacrificia. Ipe ſup. ẽ pr̃. i. priceps & auctor ſctẽ fidei & ipe eſt pr̃ timoris ſup. ſci. i. religionis Sæcla ꝑ ſęcula tua habeãt hũc. ſ. abrahã mũ ducẽ: hoc ẽ imitẽtur fidẽ & religionẽ ei⁹. & ipa poterũt ſic flectere cœlũ. i. cœleſtes aut ifluẽtias cœli: & ꝑ. i. poterunt ſic mutare deos: & mouere fata. i. mala aut exterminia inſtãtia: ego inquã (dicit poeta) Tu ſup. es dea: aut tu dea. i. o clio quæ dea es: dic. i. recẽſe nobis vitã & mores eius: hic labor eſt ſupple tuus. i. ad te pertinet. Ipa. i. tu dea tenes mẽte capaci. & tu memor cernis. i. certiſſima ac ſi cerneres habes monumẽta: id ẽ hiſtorias quæ nos admoneãt

vitę prioris.i.quã gesserẽt maiores nr̃i q̃ optima credit:& tu seruas æterno pectore.i.indelebili memoria: annales.i.libros cõtinẽtes singulos annos gesta:& cũcta negocia sæcli pro sæculi:ꝑteriti.i. transacti memoranda.i.digna memoratu:Dea.s.clio:monit tũc.s. postq̃ sic a me rogata est:oculos virgineos & frõtẽ venustã:& orsa est.i.incepit loqui sic.i.in modũ sequẽtẽ. & hoc vultibus versis in cœlũ.O pr̃.s.cœlestis:alludit aũt ad apollinẽ.da ingeniis hũanis lumẽ:vt.s.videãt & intelligãt:& cordibus humanis aures:vt verba mea ꝓcipiant & aufer demẽtib⁹hũanis:chaos.i.caliginẽ:cœcũ .i.excœcãtẽ & cõcede.i.clemẽter effice:nepotes.i.posteros aut minores: hoc est eos qui nũc sunt oblitos nouas sordes.i.exutos nouis sordibus:sequi facta laudata & vias sup.laudatas:priorũ.i.maiorũ suorũ.& ipsa musa.s.(inqt poeta)conuersa mox.i.paulo post ad me: & innixa.i.fulta aut incumbens suo sedili: cœpit pcurrere historiam talibus dictis:que videlicet sequũtur.

Clara iacet tellus vltra babylona superbam
Quam veteres ideo vestri dixere medamnem
Q̃ geminos inter late diffunditur amnes:
Scilicet eufratem Tigrimq̃ e frontibus iisdem
Progenitos & mox disiunctis flumina ripis
In duo diuisos: quorum secat illud eoas:
Occiduas illud partes: longoq̃ meatu
Per nigros arabum populos versata rubentes
Ingrediuntur aquas: & se cum doride miscent.
Terra igitur fluuiis prius intercepta duobus
Frugum terra ferax argenti diues & auri:
Quę nimio neq̃ sole calens neq̃ frigoris ęstu
Pressa graui tepet ęterno placidissima vere:
Indiga lympharum tamen est: paucisq̃ rigatur
Fontibus: assiduo pascuntur gramina rore.

Hæc hominũ ſublime genus claroſq; virorum
Fert animos diuum ſacris aptiſſima rebus
Pectora: cœleſteſq; vias & ſidera doctos
Quos dixere magos: etiam per perſidis agros
Phœnicumq; domos habitant: & agenoris arua:
Hos antiqua tyrus nouit: piſcoſaq; ſidon.
Terra tamen gemino primũ quæ claditur amne
Hos tulit: & primos horum ſibi vendicat ortus.
Hac igitur de gente ſatus gratiſſima cœlo
Progenies magnicq; ſagax habramus olympi
Cognitor errores varios damnauit & aras
Indigenæ gentis: veras nanq; ipſe per artes
Illapſuq; dei monitus diuerſa negauit
Numina ſed ſolum ſumma confeſſus in arce
Eſſe patrem rerum artificem mũdiq; magiſtrum:
Abſtulit & fati leges & inania iura
Fortunę: caſuſq; leuis damnabile nomen
Aeternoſq; docens animos poſt funera dixit
In requiem & vitę patriam melioris ituros
Qui veriti numen maieſtatemq; tonantis
Clauſiſſent ſine labe dies & ſancta ſequuti
Quę generi dedit ipſe ſuo mandata fuiſſent.
Propterea falſis aſſuetę legibus vrbes
Vt noua tradentem populo mandata: deoſq;

Tollentem nouere virum: cõmunia ſanctum
In ciuem vertere odia: infenſęq; fuerunt
Qualis ſocraticæ quondam gens attica vocí.
Id metuens natale ſolum patriamq; reliquit:
Regnaq; ſidonio petiit contermina ponto.
Rex erat aſſyriis ninus: atq; ſemiramis vxor
Extincti poſt fata viri victricibus armis
Protulit imperii fines per Bactra per indos
Inachus argiuam paruo poſt tempore gentem
Rexit: & inachia cum iuppiter iſide captus.
Tunc atlas humero cœlũ tulit: igne promœtheus
Humanum madido formans in puluere corpus
Contigit: & venas vitalibus imbuit auris.
Nondum Roma ſuũ Tyberim nec magna futurę
Troia parens Romæ Xanthi cognouerat vndas.

Clara iacet &c. Deſcribit clio primo patriã. deinde ſtudium ac pegrinationẽ: tũ fidẽ ac religioſũ dei cultũ que fuerũt i patriarcha abrahã. Patriã aũt dicit medãnẽ latino vocabulo: q̃ greco meſopotamia dicit: eadẽ rõne. Nã latie dicit medãnis q̃ ſit media iter duos p̃cipuos ãnes quaſi media amniũ: grece aũt quia meſos dicitur mediũ. & potamos fluuius quaſi media inter duos fluuios. Eſt enĩ regio maioris aſiæ i medio euphratis & tigris habẽs tigrĩ ab oriẽte & euphratẽ ab occidẽte: a meridie vero babiloniã: & a ſeptẽtrione caucaſũ. Ordo aũt eſt. Tellus clara. i. nobilis. ſ. meſoporamia: iacet vltra babilona ciuitatẽ illã: ſupbã. i. magnifice extructã & reuera ſupbã: vñ ciuitati cœleſti p hierl'm ſignificatæ ab auguſtio aliis q; multis opponit. Quã. ſ. terrã veteres veſtri. i. maiores romani dixere. i. appellauerũt medãnẽ. i. mediã iter duos ãnes: iõ q̃. i. qa ipa diffũdit. i. extẽdit late iter geminos ãnes. ſ. inter euphratẽ & tigri

Medãnis Meſopotamia

fluuios armeniç: ꝑgẽitos e fõtib⁹ iiſdẽ.i.eiſdẽ e mõtib⁹.ſ.armeniç diuiſos mox.i.paulo p⁹ ĩ duo flumia: ripis diſtũctis.i.lõge ſepatis quorũ.ſ.duoꝝ fluminũ.illd.i.alterũ videlicet tigris ſecat.i.diuidit ꝑ mediũ fluẽs ptes eoas.i.oriẽtales: & illud.ſ.euphrates ſecat ptes occiduas.i.occidẽtales. & ãbo ſup.verſata lõgo meatu.i.alueo aut curſu ꝑ nigros ppſos arabũ: igrediũt.i.ifluũt: aquas rubẽtes.i. mare rubrũ: & miſcẽt ſe cũ doride.i.aquamaria. Terra igit intercepta pri⁹ duob⁹ fluuiis: ẽ ſup.terra ferax frugũ.i.multũ fertilis: & diues argẽti & auri: q̃.ſ.terra: neq; calẽs nimio ſole. neq; ꝑſſa graui ęſtu.i. aduſtione: frigoris (qavt dicit Maro penetrabile frig⁹ adurit) tepet ęterno vere.i.tẽperie verna: exñs placidiſſima.i.amœniſſima: tamẽ ipa ẽ idiga.i.egẽs aut idigẽs: lympharũ.i.aquaꝝ pluuialiũ: & rigat paucis fõtib⁹ (qđ ex vita abrahę Iſaac & iacob lõge patet. ĩ qua putei ob id celebrãt q; rari illic ſint) ſed gramia paſcũt aſſiduo rore. Hec.ſ.terra hoc ẽ meſopotamia ſeu chaldea: fert ſublime gen⁹ hoim & claros aiosviroꝝ: appoſitorie pectora aptiſſima ſacris reb⁹.i.ſacrificiis & myſteriis ac cerimoniis: diuũ.i.diuorũ: hoc ẽ cęleſtiũ & fert ſup.viros: doctos vias cęleſtes & ſidera: id ẽ curſus & virtutes aſtroꝝ: hoc ẽ aſtrologiã i qua chaldei primã laudẽ meruerũt: quos ſup.mortales dixerũt magos (Sic ei a chaldeis: arabicis: & pſis appellãt: q a grecis oli ſophi nũc philoſophi dicũt) & q hitãt etiã ꝑ agros pſidis.i.regiõis pſarũ: & ꝑ domos phœnicũ & arua agenoris q fuit phœnicũ rex fili⁹.ſ.beli Phenicia ãt ẽi aſia ps ſyriæ finiti maiudeæ: tyr⁹ antiqua: & ſidõ piſcoſa.i. ad quã plurimi naſcũtur piſces: nouit hos.ſ.magos.i.ei⁹ ſapiẽtiæ ꝑfeſſores quã chaldaicã vocãt ſunt ꝑ plurima loca diſpſi: tñ terra q̃ claudit gemino ãne.ſ. meſopotamia: tulit hos primũ: & vẽdicat.i.vere addicit ſibi prios ort⁹.i.originẽ hoꝝ.ſ.magoꝝ. Igit (cõtinuatiuũ eſt.q.d. vt ad inſtitutũ redeã) Habram⁹ exñs ꝑgemes gratiſſima cęlo ẽ ſat⁹ de hac gẽte.ſ.chaldeoꝝ: & ipe ſagax cognitor magni olympi.i.cæli: dãnauit varios errores.i.ſupſtitiões & aras.i.ſacrificia idoloꝝ (colebãt ei ignẽ) gẽtis idigne.i.i illis locis genitæ. Nãq; ꝑ quia: ipe.ſ.abraha monit⁹ ꝑ veras artes: & illapſu dei.i.occulta iſpiratiõe diuia: ne gauit diuerſa numĩa.i.plures deos eẽ: ſed ipſe cõfeſſus ẽ patrẽ reꝝ & artificẽ mũdi eẽ ſolũ ĩ ſũma arce.ſ.cœloꝝ: hoc ẽ vnũ eẽ dũtaxat deũ oĩm rerũ cõditorẽ. & ipe abſtulit leges fati: quas.ſ. chaldei de fato.i.neceſſitate cęloꝝ ediderãt: & ĩania iura fortunę. qa ẽt philoſophoꝝ grecoꝝ alii oia fatis: vt ſtoici: alii oia caſui attribuebãt vt epicurei & ipe abſtlit nomẽ dãnabile.i.iprobabile: cãus leuis.i.icõſtãtis & fortuiti. & ipe docẽs aios.ſ.hoim hoc ẽ aias ſeuſpũs hoim

æternos.ſ.imortales:dixit ituros.i.q̄ irēt poſt funera.i.mortē cor poralē: in requiē & patriā melioris vitæ. ſ.cœleſtis: ituros inquā dixit eos q veriti.i.timētes religioſe numē.i.diuinitatē: & maieſta tē tonātis. i. dei cœleſtis in cui⁹ ptāte ē tonare & tonitru excitare dū vult:clauſiſſent ſecuti ſcā mādata:q̄ ipe.ſ. abrahā dedit ſuo ge neri.i.q̄ docuit liberos ſuos: aut q̄ deus poſtea dedit ſuo generi.i. ppſo ſibi electo(Reciprocatio āt ñ patiē vt dicaē:q̄ deus dedit ſuo .ſ.abrahe generi)Propterea.i.& iō:vrbes aſſuetę falſis legib⁹.i.ſu pſtitionib⁹ & idololatriis.ſ.hur & cęterę ciuitates chaldeoꝝ vt.i. poſtq̄ nouere.i.cognouerēt virū.ſ.abrahā tradēte populo noua mā data.ſ.de vno deo colēdo.& tollētē deos.i.cultū pīmoꝝ deorū: vertere.i.verterūt cōia odia in fcm̄ ciuē. & fuerūt infenſæ.i.ī ipm offenſæ & infeſtę:qualis ſup.fuit:hoc ē qual⁹ infenſa fuit quondā gēs attica.i.atheniēſis voci ſocraticæ: cū.ſ.ſocrates vnū deū colē dū p̄dicaret: ob qđ odiū & inuidiā qa ſapiēs ſol⁹ ab apolline iudi cat⁹ ē:in carcere veneno cicute interiit.abrahā ſup.metuēs id (qđ .ſ.ſocrati poſtea cōtigit:hoc ē ſilem exitū. Potuit ei metuere qđ ſo crati poſtea euenit:q̄uis ſocrati id euēturū ignorauerit) reliqt ſolū natale & p.i.patriā ſuā. & petiit regna cōtermina pōto ſidonio.ſ. terrā chanaan.Nin⁹.ſ.ſecūd⁹ (Nā vt dixit Aug.li.xvi.de ciuitate dei cap.xvii.Ninus regnabat poſt mortē pīs ſui beli q prim⁹ illic regnauerat ſexaginta qnq̄ ānos. Fili⁹ vero eius ninus q defuncto pī ſucceſſit in regnū:qnquagīta duos regnauit ānos.& hēbat ī re gno q̄dragīta tres ānos qñ nat⁹ ē abrahā q erat ān⁹ circiter milleſī muſducēteſimus añ cōditā romā veluti alterā in occidēte babilo niā)Nin⁹ ergo nini fili⁹ & nepos beli erat aſſyriis rex atq̄ vxor ei⁹ ſemiramis noīe ,ptulit.i.extēdit victricib⁹.i.victorioſis fines ipe rij.i.regni ſui:p bactra.i.ciuitatē illā in ſcythia.& p indos.qa tota aſia & maior & minor paruerat nino beli filio p̄ter indos quos hic dicit poeta ab vxore ſecūdi nini adiectos imperio. De hac re dicit Iuſtin⁹ li.i.ſic Nin⁹ magnitudinē q̄ſitæ dñatiōis cōtinua ſeſſione firmauit: domitis igit̄ ,pximis cū acceſſione viriū fortior ad alios trāſiret & ,pxima quæq̄ victoria iſtrumētū ſequētis eēt:toti⁹ oriē tis pp̄los ſubegit.Poſtremū illi bellū cū zoroaſte rege bactrianoꝝ fuit q prim⁹ dī artes magicas iueniſſe . & mūdi principia ſiderūq̄ motus diligētiſſime ſpectaſſe.hoc occiſo & ipe deceſſit:relicto im pubere aſthuc filio nino ex vxore Semiramide Hæc nec immaturo puero auſa tradere iperiū:nec ipa iperiū palā tractaē tot ac tātis gē tib⁹ vix patiēter vni viro nedū fœmiæ pituris. ſimulat ſe ,p vxore nini filiū: p fœmia pueꝝ.Nā & ſtatura vtriq̄ mediocris & vox pa

Ninus.

Belus

zoroaſtes

Semiramis

titer gracilis:& lineamẽtoꝝ qualitas matri ac filio ſimilis.Igiť bra chia ac crura velamẽtis:tyara caput tegit:& ne nouo habitu aliqd occultare videreť:eodẽ ornatu & populũ veſtiri iubet:quẽ morem veſtis exinde gens vniuerſa tenet.Sic primis initiis ſexũ mentita puer credita eſt.Magnas deinde res geſſit:quarũ ãplitudie vbi iui diã ſupatã putat:q̃ ſit fateť:quẽue ſimulaſſet.Nec hoc illi dignita tẽ regni ademit: ſed admirationẽ auxit.q; mulier nõ fœminas mõ virtute:ſed ẽt viros ãteiret.Hæc babiloniã cõdidit:murũq; vrbi coćto latere circũdedit:harena:pice:bitumie iterſtrato:q̃ materia i illis locis paſſim e terra exçſtuat.Mlta alia p̃clara hui⁹ regiç fuere Siqdẽ nõ cõtẽta acqſitos a viro regni terios tueri:ęthiopiã quoq; regno ſuo adiecit:ſed & idiç bellũ itulit: quo p̃ter illã & alexãdrũ magnũ nemo itrauit.Ad poſtremũ cũ cõcubitũ filij petiſſet ab eo dẽ iterfecta ẽ:ſed ad ordinẽ redeo)Inach⁹ rex argiuoꝝ rexit paruo tpe p⁹.ſ.ãpiũ aſſyrioꝝ:gẽtẽ argiuã. & iuppiter capt⁹ cũ iſide ina chia.i.inachi filia q̃ io pri⁹ dicebať . & i ægypto cũ oſiri regnauit Atlas rex mauritaniæ tulit tũc:i.p ea tpa cœlũ.i.tũc mõti cui⁹ ver tex cœlũ ſuſtẽtare vĩ nomẽ ſuũ ipoſuit.Promothe⁹ vir ille ꝓuid⁹ (q ignẽ iouis ferula ſurripuiſſe fingiť vt alibi late dixim⁹) formãs corp⁹ humanũ i puluere madido.i.i luto cõtigit ſup.ipm igne quẽ .ſ.furat⁹ erat:& ibuit:i.de nouo impleuit:venas.ſ.corpis a ſe ficti: auris.i.ſpiritib⁹ vitalib⁹.Roma nõdũ.i.nõ adhuc nõ cognouerat adhuc tyberim ſuũ.i.q nũc p mediũ eius fluit(quia vt iã diximus abraham fuit mille ducẽtis ãnis ãteq̃ roma cõdereť: nec troia ma gna parẽs romæ futuræ.i.poſt a ꝓfugis troianis cõdẽdæ cogno uerat adhuc vndas Xanthi illius fluuij qui per mediũ eius fluebat dum ſtabat.

At cum dura fames agros & mœſta teneret
Regna paleſtinç: mutata ſede petiuit
Nilígenas fœlíxq; ſolum quod pinguíbus vndís
Horrea centeno latíſſima fœnore complet.
Tunc rudís ęgyptus campos & dura colebat
Iugera: nec cauſas rerum ſpeculata latentes
Nouerat: ęterno currentía ſidera motu
Lanígeros curare greges: caua cymbía dulcí

Lacte coronare & mites nutrire iuuencos:
Tunc cõmunis erat labor: hoc ęgyptia pubes
Exercebat opus glebasq; domabat aratro.
Traxit ab his curis animos habramus: & altam
Suspiciens arcem mundi Cognoscite dixit
Aethereos ignes & non mortalia magni
Templa patris: sanctiq; operis sanctissima signa.
Artificemq; deum qui sidera calcat & ipsam
Grandibus infusam membris cognoscite mentem.
Neu sinite ęternos animos assuescere terræ
Lętariq; luto & rebus gaudere caducis.
Terra perit: pereunt vndę: mutabilis aer.
Intereunt ignes: semper durabile cœlum
Permanet: & nostris animis habitacula seruat.
Ob scelera & culpas hominũ rituscq; nefandos
Impia diffuso perierunt sęcula ponto
Ob scelera & culpas hominũ rituscq; nefandos
In cineres ibit tellus tenuemq; fauillam
In superos estote pii. satis ampla feretis
Sacra deo templisq; suos reddetis honores
Quom sine sorde preces & labe carentia vota
Offeret intactum maculis & crimine pectus
Iustitiam moresq; pios offerte: litari
His sibi vult pater: infractus licet irruat orbis

Virtutes animiq; manent: benefacta ſuperſunt
Semper: & arbitrio deus omnia iudicat æquo.
Viuite virtutum memores: virtutibus æther
Scanditur: & ſummos quos cernitis itur ad orbes
Hęc populis pręcepta ferens habramus olympi
Explicuit curſus omnis: biſſenaq; ſigna
Quę variant nitidum ſtellati limitis orbem
Innixaſq; fretis terras pontumq; tenerí
Aere ſublimes ferrí circum aera flammas
Aſtra ignes circum ſuper ardua culmina mundi
Aeternum regnare patrem ſceptrumq; tenere.
His ſuperaddiderat prolem poſt longa futuram
Tempora quę renouet meliorí ſęcula lege.
Rura petens iterum proli promiſſa futurę
In primos quos ante fames regnante penates
Fugerat: argentí locuples remeauit & aurí:
Et cum rege locí percuſſo fœdere greſſum
Cum conſorte thorí ſeruorumq; agmine magno
Fixit: & aſſyrios impleuit ouibus agros.

At cū dura fames &c. Proſequitur reliquas quæ ad abrahæ hiſtoriā pertinēt partes: & primo quomodo vrgente famecū vxore ſarai profectus eſt in ægiptū qđ hētur gene. xii. Ordo eſt. At. i. ſed cum. i. qū fames dura teneret agros & regna paleſtinæ. i. iudeæ meſta. ſ. propter pœnuriā victus: ipſe abrahā. ſ. petiuit mutata ſede. i. habitatione ſua niligenas. i. ægiptios ad nilum genitos. & ſolum fœlix qđ cōplet latiſſima horrea fœnore cēteno. i. afferēs cētuplo plus q̄ accepit: vndis piguibus. i. p ſupabūdationē nili. Aegiptus

.i.populi ęgipt⁹:rudis.i.nõdũ adhuc erudit⁹:colebat cãpos:& iugera dura:nec ipa speculata nouerat causas rerũ latẽtes.i.occultas & paucis notas nec nouerat sidera currẽtia æterno motu. Cõis labor.s.egiptiorũ erat tũc curare greges lanigeros.i.oues & corona re.i.ad sũmũ vsq; iplere:cymbia caua.i.vasa concaua & incurua ad modũ cymbarũ.i.nauicularũ:lacte dulci. & nutrire iuuẽcos mites .i.cicures ac domesticos:pubes ægiptia exercebat hoc op⁹ & dõabat glebas.i.terras pigues aratro Abraham⁹ pr̃ traxit aios.s.egiptiorũ ab his.i.hmõi curis:& ipe suspiciẽs.i.surrũ aspiciẽs arcẽ mundi.i.cælũ:dixit:cognoscite ignes ętherios.i.cælestes:hoc ẽ stellas & sidera:et cognoscite tẽpla magnis pr̃is.s.dei:nõ mortalia.i.nõ corruptibilia:& cognoscite sctissima signa sctĩ opis.i.astra & signa celestia:& cognoscite deũ artificẽ q calcat.i.sub pedib⁹ tenet sidera:& cognoscite ipsã mentẽ.s.animã totius vniuersi hoc est deum oia cõseruãtẽ:ifusũ grãdib⁹ mẽbris.s.toti⁹ vniuersi:vñ georg.iiii. dixere deũ nãq; ire p oẽs Terrasq; tractat⁹ maris celũq; ,pfũdũ:& ęne.vi.Pricipio cælũ ac terras cãposq; liquẽtes Sps int⁹ alit:& magno se corpe miscet.& Lucre. Iuppiter ẽ qdcũq; vides quocũq; moueris:vñ virg.i buc. Iouis oia plena.credebãt eni aiam toti⁹ vniuersi:hoc ẽ oia mouẽtẽ ac cõseruãtẽ eẽ deũ Neu.i.neue:hoc ẽvel nõ sinite.i.nõ pmittite aios ętemos.i.spvicturos & ad eterna bona destinatos: assuescere.i.assuetos fieri:terræ.i.reb⁹ terrenis:& letari luto.i.reb⁹ terrenis luto cõpandis:imo fere diuitię ex luto terræ sũt vt aurũ & argẽtũ ceteraq; metalla:& sup.nõ sinite aios eternos gaudere.i.fœlicitatẽ suã cõstituere i reb⁹ caducis. Terra perit.i.trãsmutat:vnde.i.aq̃ pereũt:aer sup.ẽ mutabilis.ignes itereũt:cælũ pmanet sp durabile.(Augustinus tñ ad illã:opa manuũ tuarũ sũt cæli. Ipi pibũt:docet cælũ quodãmõ pturũ) & seruat hitacula nr̃is .i. hũanis ais.Secula ipia.i.scelerata:pierũt ob scelera & culpas.& nephãdos rit⁹ hoim.põto.i.mari diffuso.i.dispso p vniuersas terras i diluuio videlicet:& tell⁹.i.terra & oia ĩea extructa ibit.i.resoluet̃ i cineres & tenuẽ fauillã.i.flãmulã.ob.i.ppter scelera & clpas & nefãdos rit⁹.s.sacrificãdi:aut moresviuẽdi hoim. Estote pii.i. religiosi.i.erga supos.i.deũ & sctõs ãgelos:vos feretis .i. offeretis deo satis ãpla sacra.i.sacrificia:& vos reddetis tẽplis suos.i.pprios & debitos honores:cũ.i.qñ pect⁹ sup.vr̃m itactũ.i.ĩpollutũ maculis .i.leuioribꝰ:& crimie.i.scelere magno offeret p̃ces sñ sorde.i. mũdas & vota carẽtia labe Offerte sup.deo iustitiã & pios aios: Pr̃.s. cælestis vult litari sibi his.i.hmõi virtutib⁹ (Tract⁹ est hic loc⁹ ex psio q dicit satyra.ii. Cõpositũ ius fasq; ai sctõsq; recẽsẽ⁹. Mentis

et incoctum generoſo pectus honeſto. Hæc cedo vt admoueam tē plis & ferre libabo. Sequens autē ex horatio ſūpt⁹ ē)licet orbis ru at ifract⁹.i.multū fract⁹:tñ ſup.virtutes et ai manēt & bñfacta ſup ſūt ſēp.i.nō moriūt:& de⁹iudicat oia arbitrio.i. ad arbitriū ſuum: ſed ęquo.i.iuſto. Viuite mēores virtutū:ęther.i.cælū ſcādit.i. aſcē dit:virtutib⁹.i.p virtutes:& itur(ipſonaliter loqt̄).i.qlibet ire pōt ad ſūmos orbes quos cernitis.i.ad cælos ſupremos.virtutib⁹ .i.p virtutes. Habram⁹ ferēs ppīis.ſ.ægiptiis.hæc.ſ.hmōi p̄cepta ex- plicuit.i.explicite declarauit ois curſus olympi.i.cæli:& biſſena.i. duodeci ſigna.ſ.zodiaci:q̄variāt nitidū orbē.i.zonā clarā:limitis ſtellati.i.ſtellis ornatæ zonę:& explicuit.i.explicite docuit: terras inixas.i.icluſas cū quodā ānixu naturali.fretis.i.aqs : & pontū .i. mare ſeu aquā teneri.i.cōtineri aere:& flāmas ſublimes.i. ignē ele mētarē ferri.i.agitari circū aera & aſtra.i.ſpheras ac orbes planeta rū & firmamētū ferri circū ignes ſup ardua culmia mūdi: & patrē æternū.ſ.deū:regnare æternū & tenere ſceptrū æternū:& ipe abra hā ſupaddebat his.ſ.dictis philoſophicis:plē futurā.ſ.xp̄m p⁹ lō ga tpa:q̄ renouet ſęcula meliori lege.ſ.gratiæ. Ip̄e petēs iterū rura p̄miſſa pli future.i.regionē q̄ poſtea iudea dicta ē:remeauit.i.redi uit exiſtēs locuples.i.diues argēti & auri(vñ geneſis .xiii. dicitur de eo. Erat aūt diues valde i poſſeſſione auri & argēti reuerſuſq; p iter quo venerat a meridie i bethel:vſq; ad locū vbi pri⁹ fixerat ta bernaculū &c.)i primos penates.i.domos quos fugerat añ.i. pri⁹ vrgente.ſ.fame.& fixit.i.firmauit greſſū: hoc ē pmāſit habitatur⁹ cū cōſorte thori.i.cōiuge ſua ſarai:& cū magno agmie ſeniorū : & hoc fœdere.i.pacto cōcordiæ & amiciciæ pcuſſo.i.ſtabilito:cū re ge loci.ſ.cū mābre amorreo fratre eſchol & aner hi ei (vt dr̄ geñ. xiii.)pepegerīt fœd⁹cū abrā.& ipleuit agros aſſyrios: cōuallē vide licet mābræ:ouilib⁹.i.pecorib⁹ i quib⁹ tūc potiſſimæ diuitiæ erāt.

Tum primū cœleſte genus ſub imagine viſum
Creditur humana: quom forte ſub ilicis vmbra
Frigora captaret venientia numina vidit:
Vnum quod dulcem nati prędiceret ortum
Et duo quę flammis ruerent cœleſtibus vrbes
Infames viciis vrbes & ſulphure dignas.
Et quoniam mater ventura ſenilibus annis

Pignora ſubriſit: materni nomina riſus
Induit auſpiciis oriens fœlicibus infans:
Spes generis cœli Proles habitura fauorem
Et longos viſura dies: magnãq; datura
Progeniem: viſura deum: viſura tonantis
Semina de ſeris exire nepotibus olim.
Pulcher & eximiq; diuino frontis honore
Præditus vndenos iam bis puer egerat annos
Quom deus habraamo dedit hæc mandata fideli.
I celer: vt noſtræ dulcem tua pignora riſum
Sacra feras arq;: ſummi pete culmina montis
Compoſitiſq; ſuper truncis altaria flammas
Subiice: & arrepto nati pete guttura cultro:
Accenſoſq; ſuper ramos effunde cruorem.
Impiger oſtenſum chara cum prole cacumen
(Struxit vbi celſam templi rex tertius arcem)
Solus adit famulis vmbroſa in valle relictis.
Sæpe patri dixit iuuenis: tibi culter & ignis
Victima nulla tamen: ſuſpiria longa paternum
Pectus agens noſtris inquit lectiſſima flammis
Victima mox aderit: lachrymæq; per ora cadebant
Et iam multiplici ſtabat rogus arbore grandis
Subiectiſq; nouæ ruilabant ignibus aræ

Quom pater ætherei referans mandata parentis
Talia vix pressis nato singultibus inquit.
Chare puer dulcis vitę mihi dulcior annis
Quem mea clausurum sperabam lumina: cuius
Auxilio leuiter senii graue pondus inertis
Laturus fueram: mea spes mea nate voluptas:
Ob decus ægregium formę teneramq; iuuentam
Ingeniumq; pium sacrisq; accomoda rebus
Corda: videbaris longo dignissimus æuo:
At secus est cœlo visum summoq; tonanti:
Sicut mira tibi fuit & cœlestis origo
Sic memoranda tuum renouat miracula funus:
Sanctaq; fœlici mors non discordat ab ortu.
Non morbo senioue cadis non occidis hoste:
Hostia cœlitibus fies: manibusq; paternis
Mite feres mortis genus hoc: inuita tremensq;
Tristibus officiis accedit dextra pauetq;
Pectus: & immotis frigent præcordia fibris:
Sed superum mandata sequi: & parere necesse est.
Nec te dura breuis moueat præsentia fati.
Quando tibi melior dabitur vita æthere in alto.

Tũ primũ &c. Docet quõ fctã ẽ abrahæ ꝓmissio: & quõ filiũ ꝓ missũ ac datũ iuss⁹ ẽ imolare deo: & se ad ipm imolãdũ accixit. Di cit ãt q; tũc primũ gen⁹ cęleste hoc ẽ de⁹ aut ãgel⁹ videbaꝭ i specie hũana iuxta q̃ oporteret dicere deũ nõ visũ eẽ i foꝛa hũana cũ adã

tunicis pelliceis iduit & ad eos locut⁹ ē: nec cū ad noe loq̄rē: & eū i arca icluderet: nec cherubi flāmeū gladiū habēs ad custodiā padi si In qb⁹ locis nō exprimit i qua forma apparuerit sed neq; an visi sint. Ordo ē. Gen⁹ cęleste. i. de⁹ & āgel⁹ credit (bñ credit qa nō ē oi no exploratū). i. existimat visū sub imagine. i. effigie hūana: primū tū. i. tūc: nā cū. i. qñ abrā captaret forte sub vmbra ilicis frigora. i. refrigeriū vidit numina venientia: vnū sup. numē vidit qđ predicere ret dulcem ortū nati. i. filii isaac: & duo sup. numina vidit. i. duos āgelos q̄ ruerēt. i. eruerēt & euerterēt cælestib⁹ flammis. i. sulfure & igne de cælo misso: vrbes. s. sodomā & gomorrā cū tribus aliis: ifa mes vitiis. i. turpidis inominādæ: quā a sodoma sodomiticā vocāt vrbes dico ifames vitiis & dignas sulfure. i. igne sulfureo quo deleāt. Et qñ mr. s. sara subrisit pignora vētura ānis senilibus: infās. s. isaac. oriēs. i. nascēs fœlicib⁹ auspiciis. i. fœlici ꝓuidētia dei: aut si vis fœlici hora: iduit noia materni risus ab eo eivocat⁹ est isaac: qđ nomē iterꝑtat risus vel gaudiū nā risus fuit i sara & gaudiū cū risu i abrahā: iduit ergo noia materni risus existēs spes generis & ꝓles habitura fauorē cæli & visura lōgos dies: & datura magnā ꝓgenie aut multiplicē & copiosā sicut hētur gene. xv. aut magnā ꝓgenie: videlicet xp̄m dñi quē abraham vidit & gauis⁹ ē: vñ subdit visura deū. s. i forma hūana & i similitudine carnis pcti: et visura semia to nātis. i. vnigenitū dei: exire oli. i. nasci de nepotib⁹ seris. i. sero hoc est multo p⁹ vēturis p successionē. Puer. s. isaac existēs pulcher & ꝑ dit⁹. i. ꝑter cæteros dat⁹ ac donat⁹ seu dotat⁹: diuino honore. i. for mositate deo cōgrua: frōtis eximiæ. i. egregiæ & a grege exēptæ e gerat i. traduxerat iābis vndenos. i. vigiti duos ānos Sūt tñ q. xxv ānoꝝ dicāt fuisse: quū. i. qñ de⁹ dedit abrahamo fideli hec mādata i. i. vade celer. i. festin⁹ vt feras tua pignora. i. filiū tuū: appositorie: dulcē risū: sacra. i. ad sacrificiū nr̄e aræ: pete culmia sūmi mōtis (q erat scđm ml̄tos is in quo xp̄s pr̄i oblat⁹ ac crucifix⁹ est sed scđm auctorē nr̄m xp̄i tēplū salomōis postea edificatū ē.) & subtice. i. iii ce a pteriore flāmas. i. ignē sup altaria: a te. s. cōstructa. & hoc trū cis. i. lignis i trūcos ꝑutatis cōpositis. i. ipiram cōstructis. & pete ad icidēdū. s. guttura. i. iugulū nati. i. filii tui: cultro arrepto. i. cito ad hoc accepto: & effunde cruorē sup ramos accēsos. Abrahā sup. i piger. i. strenu⁹ & celer addit sol⁹ cū chara ꝓle. s. isaac: & hoc famul relictis ivallevmbrosa: adit cacumē. i. verticē mōtis ostēsū. s. a deo vbi. i. i quo cacumine: terti⁹ rex: iudeorū sup. videlicet salomō: struxit. i. edificauit: celsā. i. altā arcē tēpli Iuuēis. s. isaac dixit sæpe patri suo abrahæ. s. o pr̄ sup. culter. i. gladi⁹ ē tibi: & ignis ē tibi: & tñ

nullavictima ẽ ſup.tibi.i.habes cultrũ quo mactes:& ignẽ quo incẽdas & holocauſtũ facias:ſed deeſtvictima.Pectus paternũ agẽs .i.ipſe pater agẽs pectore ſuo lõga ſuſpiria: inqt fili:victima lectiſſima(legebãtur eni etiã ab ethnicis oues: vñ eſt apd virg.mactant lectas de more bidẽtes.Et vt donat⁹ auctor ẽ:boues apti ſacrificiis dicebãtur intacti: vñ eſt illd eiuſdẽ. Nũc grege de intacto ſeptem mactare iuuẽcos Præſtiterit.Sues aũt eximii)aderit mox.i.ſtatum nr̃is flãmis.i.de⁹ ꝓuidebit ſibivictimã holocauſtivt dr̃ gene.xxii. & ſup. cũ hoc diceret. lachrymæ cadebãt per ora.ſ.abrahæ. Et iã grãdis rogus.i.pira hoc eſt ſtrues lignorũ:ad incẽdiũ apta: ſtabat .i.parat⁹ ſeu pata erat: mltiplici arbore.i.de variis lignis:& arẽ no uę.i. iã tũc primũ extructæ rutilabãt ignibus ſubiectis:quũ .i. qñ pr̃.ſ.abrahã:reſerãs.i.reuelãs & mãifeſtãs:nato.i.filio ſuo:mãdata parẽtis ætherei.i.cęleſtis inqt.i.dixitvix:aut dixit ſingultib⁹ p̃ſſis .i.ſup̃ſſis & reſtinctis:vix.i.cũ difficultate:talia ſup.verba:o chare puer exiſtẽs mihi dulcior ãnisvitę.i.q̃ vita mea etiã cũ dulcis erat quẽ ego ſperabã clauſurũ.i.q⁹ clauſurus eſſes mea lumia .i. oculos meos cũ eſſẽ defũctus:& ſup.cui⁹.ſ.filii ego fuerã latur⁹.i. paſſur⁹ aut toleratur⁹:leuiter.i.modeſte:ſed bonũ ẽ ãtithetõ:leuiter & grauę.i.moleſtũ põd⁹:ſenii.i.ſenectæ iertis .i. nihil artis aut induſtriç hñtis aut poti⁹ ignauę & ad laborẽ iutilis:o nate mea ſpes: & mea voluptas tuvidebaris digniſſim⁹ lõgo çuo:ob.i. ꝓpter.egregiũ & dec⁹ formę:& tenerã iuuentã & ingeniũ piũ: & corda accõmoda: .i.apta & idonea reb⁹ ſacris.i.ſacrificiis dinis: at.i.ſed ſecus.i.alterviſũ ẽ cœlo.i.deo cœleſti:q⁹ ꝓ.i.ſũmo tonãti.(Moris eſt ẽt ethnicis poetis qa deũ iiuſte aliqd agere nephas ac ſacrilegũ cẽſẽt putare:quotiẽs fcti cauſã nõ agnoſcũt.dicere aliter deo ac hõiviſum qa nõ eadẽ ſũt dei & hoim iudicia.vñ ænei.ii.Occidit et pele⁹ iuſtiſſimusvn⁹.Qui fuit ĩ teucris & ſeruãtiſſim⁹ æqui Diis aliter viſũ &c.quaſi vero mori ſi iuſtus deoviſus fuiſſet nõ potuiſſet:quod erroneũ ẽ qa boni tpaliter affligũt q̃ ſæpiſſime.Itẽ ĩ pricipio.iii.ænei.Poſtq̃ res aſiæ priamiq⁹ euertere gẽtẽ Immeritãviſũ ſupis &c. Hic ãt abrahã licet dicat q⁹ iſaac videbat dígniſſim⁹ lõgo æuo:nõ tñ ideo dicit deũ iiuſte iuſſiſſe vt occidat Quiadeo ſcdm diuũ Auguſtinũ ĩ multis locis:credidit ipe abrahã qa fili⁹ oblat⁹ eẽt reuicturus ꝓpter ꝓmiſſionẽ exp̃ſſe de ipſo factã: cui nõ oino quadrãt ea q̃ hic habẽt.Plurima ãt cũ Ioſepho cõſonãt)Sicut origo fuit ti bi mira.i.miraculoſa:& cæleſtis.i.cælit⁹ data:ſic fun⁹ tuũ.i. mors tua reuocat miracula memorãda.i. digna mẽoria:& tua ſtã mors nõ diſcordat ab ortu fœlici.i.ſicut ꝑ dei volũtatẽ ortus es ita mo

rieris.tu nō cadis(vſus ē pñti tpe,ppter p̄ſētiā & certā iſtātiā mortis).i.morieris morbove,pvel ſenio et tu nō occidis hoſte.i.ab hoſte:ſed ſup.tu fies hoſtia.i.ſacrificiū:cæleſtib⁹.i.deo et tu feras mite gen⁹mortis manib⁹ paternis.dextra ſup.mea accedit.i.applicat triſtib⁹officiis(Solet accedere cū accuſatiuo cōſtrui qñ aditeſigni ficat:vt.i.ænei.Penituſq; ſonātis Acceſtis ſcopulos:ſed ,p eo qđ ē adiūgi aut addi datiuo:hic āt forte nō reſpueret actm̄)exiſtēs iuſta & tremēs Sic de dedalovolēte icari caſū effigere dr̄.vi æne.Bis patriæ cecidere man⁹:bñ āt dicit qa man⁹ iuſta erat: iſpe ei nō erat iuſt⁹:ſed ſps ei⁹ ratiōi obt̄perās & cēl⁹ deo icūctāter parēdū erat prōpt⁹:mēbra aūt carnalia naturæ cōcedētia:ifirma) & pectus paruet: et p̄cordia.i.ītima & proxia cordi frigēt.i.tremore cōcutiūt: fibris īmotis.i.ſtupefactis:ſed neceſſe eſt ſeq mādata ſupū.i.dei cæleſtis:& neceſſe ē parere ſup.iſpis.Nec dura preſētia.i.iſtātia fati.i. mortis breuis moueat.i.cōtriſtet te:qñ.i.qñqđ meliorvita dabitur tibi i alto æthere:īmo vt dixi credebat etiā hic eū rurſusvicturum: ſed id ei nō dixit:neilli⁹ pacīētia & obediētia iacturā meriti faceret nā oēs p̄dicāt iſaac cōſenſū prebuiſſe diuino mādato exequendo: quod & ſequens eius atteſtatur hic oratio.

Hac pater illachrymans charaq; in imagine nati
Lumina defixus minuebat voce dolorem.
Filius hęc contra.pater hæc ſuſpiria pone:
Pone pater fletum: ſi quicq̄ fata doloris:
Funera ſi quid habent pœnę fugit ocius euro.
Ergo dei ſortem potuiſti credere nato
Difficilem? teneriſ ne fui ſic doctus ab annis?
Hos puero mores pater hæc præcepta dediſti?
Intrepidus fati genus hoc reuerenter honeſtum
Suſcipio: nec flammę nec vulnera terrent
Immo ego me fruſtra genitum: & vitalibus auris
Contra iura fruí credam ſi iuſſa pigeret
Iſta pati: mea membra deus melioribus auris

Imbuet: interea donec noua venerit ætas
Pace fruar placida patrum cum mitibus vmbris
Te expectans: tua nãq; iterum pater ora videbo:
His pater in fletum dictis prorupit: & ibant
Ora per & barbam lachrymę: cecidere trementi
Arma manu: cum sic iterum puer ora resoluit.
Quid patris & nati tantum te nomina terrent?
Quid te falsa ligat stultę pietatis imago?
Est pietas suprema deo parere: nec vllum
Gratius est sacrum nec victima sanctior vlla.
An ne doles tua ꝙ superis sit & æthere digna
Progenies? qd adhuc trepidas habraame qd hęres?
Quid tam fœlici fraudas tua pignora sorte/
Redde deo precor hanc animã terrena perosam:
Eripe me tenebris: aditumq; ad sydera pande.
Prospicit ex alto deus hęc spectacula cœlo
Hasq; moras dudum & dextrã miratur inertem.
Sic ait: & molli denudans guttura veste
Post patrem ritulos puer accedebat ad ignes.
Iam pater ardentes plorans ascenderat aras
Nudatoq; pium nati caput ense petebat:
Quom deus amborum motus pietate ministro
I dixit celer. & veniens clamabat ab auris
Pone pater cultros: mitem ne interfice natum

Sat tua nota fides: pietas tua cognita cœlo
Iam satis est: cessa gratam nobisq; tibiq;
Progeniem serua: & matri sua pignora redde
Obiecitq; caprum gladio: qui cornibus altis
Vepribus hærebat: tenuiq; euanuit aura.

Hac pr illachrymans. Prosequit vt dixi responsum Isaac pij in deũ & in patrẽ filij se deo libenter deuouẽtis:additurus oipotẽtis dei clemẽtiã q & patri &filio pepcit:ostẽso quẽ sacrificetvt hic dr capro:& vt Gen.xxii.ariete.vbi verba sũt Leuauit abrahã oculos suos:viditq; post tergũ arietẽ iter vepres hrẽtẽ cornibus. Posset fortassis excogitari cõsonãtiç atq; cõcordiç ratio.Nã Caper dupli cẽ habet deductionẽ:aut a carpẽdo qa vitẽ carpit: vt ouidi⁹ i fastis Rode caper vitẽ: tñ hinc cũ stabis ad arã In tua qd spargi cornua possit erit.& sic ẽ mascul⁹ caprç sed ꝓprie senior & emasculat⁹: nã coleat⁹ hirc⁹& iunior hed⁹ dr:aut vt A.gelli⁹ sentit a capiẽdo:eo q capt⁹ sit coleis:& sic veruex quoq; caper dici posset eo q & ipe captus sit:hoc ẽ castrat⁹:vñ itali castratũ vocãt.Aries aũt est mas culus coleat⁹ ꝓuectior: nã cui iuersi aut capti sũt testiculi seu colei:veruex dr:& iunior agn⁹ Si ergo caprũ ꝓ castrato ac capto hoc est veruece sumpseris:possit vt cũq; fieri cõcordia.q si iterp̃tũ alit arietẽ alij caprũ posuert : ne disputẽ de lana caprina verbũ nõ am pli⁹ addã:p̃ter ordinẽ q talis ẽ.Pr.s. abrahã:illachrymãs.i.multũ aut it⁹.i.i corde lachrymãs & defix⁹ lumia.i.oclos:hoc ẽ hñs ocu los defixos i chara imagine nati.i.filij:minuebat dolorẽ videlicet suũ:hac voce.i.locutione p̃missa. Fili⁹.s.isaac:sup. rettulit aut res põdit:hęc.s.sequẽtia:cõtra.i.e cõtrario aut ex opposito O pr põe .i.depone:hæc suspiria:o pr pone fletũ: si fata hñt.i.mors:habet: qcq̃.i.aliqd doloris:& si funera hñt qd.i.aliqd pœnç (mors eni ẽ malũ pœnç.i.ipunitionẽ primç culpę iuẽtũ)id sup.doloris & pœ nç fugit ocyus.i.citi⁹:euro.i.vẽto rapidissimo:Ergo(ęgre ferẽtis est Sicut illd Augu. Ergo ne supmis potuit vox iproba verbis Tã dirũ mãdare nephas?Ergo ibit in ignes &c.)potuisti credereo pr sup.sortẽ dei.i.quã de⁹ offert aut exigit:sup.eẽ aut fore difficilem .i.durã & grauẽ:nato.i.filio tuo? ne.i.an aut nũqd fui sic doct⁹.i. istitut⁹ aut ibut⁹ ab ãnis teneris:vt.s.recusẽ obire mãdata dei?q.d. minime.O pr dedisti puero.s.mihi(de se ei loqr)hos mores & hęc p̃cepta vt.s.euitẽ mori ꝓpter deũ? q.d.minime. vñ subdit.Ego i-

Caper

trepidꝰ.i.fortis &alosꝰ ac aio cõſtãs:ſuſcipio reuerẽter.i.cũ reuerẽ tia & honore:hoc genꝰ fati.i.mortis:qđ.ſ.deo iubẽte iferẽ.nec flã mę terrẽt:nec vulnera terrẽt ſup.me:imo ego credã me genitũ fru ſtra:& frui.i.veſci: auris vitalibꝰ.i.reſpirare: cõtra iura.i.iuſtitiam diuinã:ſi pigeret me pati iſta iuſſa.ſ.diuina q̃ mihi narraſti:deꝰ im buet.i.iſpirabit & viuificabit mea mẽbra.ſ.corpis huiꝰ: auris meli oribꝰ.i.ęternę vitæ ſp̃u iã corpꝰ icorruptibile aſſumẽti.Ego fruar interea donec venerit noua ætas : i qua.ſ.corruptibile hoc iduet i corruptionẽ:qđ fiet in reſurrectiõe gñali i nouiſſimo die: fruar di co:placida pace patrũ ſ.adę:abel.ſeth.noe &c. expectãs te cũ vm bris mitibꝰ.i.manibꝰ ſctõrꝫ pr̃m in lĩbo nãq; o pr̃ egovidebo iterꝫ tua ora(.ſ.qñ abrahã ad pr̃es apponeꝛ)Pr̃.ſ.abrahã:prupit his di ctis.i.ꝓpter hęc dicta idulgẽtiſſimi fili ſui:prupit dico.i.pfuſꝰ ẽ i fletũ:& lachrymæ ibãt.i.defluebãt p ora & p barbã.Arma.i.culter aut gladiꝰ quo filiũ imolarer:cecidere.i.cecideꝛt manu tremẽti:cũ .i.qñ puer.ſ.iſaac reſoluit iterũ ora.i.iterꝫ locutꝰ ẽ ſic.i.i hũc mođ Quid.i.ad qđ noia pr̃is & nati.i.qa tu pr̃ es & ego fili:terrẽt te tã tũ.i.i tãtũ.ſ.vt differas exequi mãdata dei? qđ.i.ad qđ falſa.i.de ceptoria imago ſtultę pietatis:qa ſtultũ ẽ filio parcere vetãte deo: ligat.i.aſtrigit & arcet te ab executõe? Pietas ſup̃ma.i.maxia & p ſtãtiſſima ẽ parere.i.obedire deo:nec vllũ ſacrũ.i.ſacrificiũ ẽ gra ti.i.accepti deo & vtili hõi:nec vlla victima ẽ ſãctior:q̃.ſ.pareꝛ deo(qa vt poſtea:ſed ex eodẽ ſp̃u:dictũ ẽ melior ẽ obediẽtia q̃ vi ctima)An ne.i.nũqđ forte doles.i.cõtriſtaris &moleſte fers:qtua ꝓgenies (loqꝛ de ſe i tertia pſona).i.filiꝰ tuꝰ aut generatio tua:ſit digna ſupis & æthere.i.cœlo? O abraame(Adhuc ſũt verba filij: ſed prudẽter & graphice nomen pr̃is ſubticuit:memor qa dixerat qđ patris & nati tm̃ tenoia terrẽt:ſicut benigniſſimꝰ ſaluator no ſter ad matrẽ dixit.Mulier ecce filius tuꝰ: ne.ſ.materni nois mẽtio grauiꝰ affligeret materna viſcera)qđ trepidas adhuc? qđ hęres.i. dubitas & cũctaris adhuc? qđ.i.ad qđ fraudas tua pignora.i.filiũ tuũ.tã fœlici ſorte:q̃lis ẽ ad honorẽ dei mori(ſicut & xp̃s mortuꝰ eſt:factꝰ obediẽs patri vſq; ad mortẽ:mortẽ aũt crucis)Ego p̃cor redde deo hãc aiam: poſã.i.pfecto odio ꝓſequẽtẽ: terrena.i.vitã terrenã & q̃ eã ſequũt. Eripe me tenebris.i.carcere huiꝰ mortis: & pãde.i.reſera & aperi mihi aditũ ad ſidera: nõ qa tũc ſtati ad ſide ra volaturꝰ eẽt:ſed qa certꝰ fieret qa pꝰ aduẽtũ ſaluatoris ad cœlũ euolaret ſi tũc ꝓ eiꝰ honore mortẽ obiret. Certũ ãt ẽ ſi iſaac typũ xp̃i geſſit:qa patus fuerat obedire p̃cepto dino ideoq; licet nõ oia in codice ſacro ſcripta ſũt q̃ hic habẽt verba: veriſimile tũ ẽ aut ea

aut ſimilia vltro citroq; elocutos. Deꝰ ꝓſpicit. i. porro de lōge iſpicit hec ſpectacula. ſ. tua & mea: ex alto cælo: & ipe miratʒ dudū .i. a pluſculo tpe has moras. i. dilatiões noſtras:. & dextrā inertē. i. nō valentē exequi qđ ipauit: Iſaac ſup. ait ſic: & ipe puer denudās gutura. i. iugulū: molli veſte accedebat poſt patrē ad ignes rutilos .i. ī cenſos & cādentes vt. ſ. occiſus in eos iniiciaʒ. Pater. ſ. abrahā plorans aſcenderat iam aras ardētes: & petebat .i. petere parabat hoc eſt amputare conabatur: enſe nudato. i. ſtricto & euaginato: pū caput nati. i. filii ſui: cum. i. quando deus motus pietate amborū: ſcilicet patris et filii dixit miniſtro. i. angelo i celer: & ipſe. ſ. miniſter ſcilicet angelus (quia vt dicitur gene. xxii. Et ecce angelus dñi de cęlo clamauit dicens. Abraham abraham &c. vbi notādū quia angeli ſæpe in perſona dei loquuntur: quia vt diuus Augu . ānotauit id deus facit quod per angelos fit) veniens. i. accedens clamabat ad auris O pater: Abraham. ſ. pone. i. depone cultros tua pietas eſt iā ſatis cognita cælo: ceſſa. i. deſine imolare filiū: & ferua ꝓgenī ē gratā. i. acceptā nobis et tibi: & redde matri ſua pignora. i. filiūNā tunc ſara adhuc viuebat Et ſup. miniſter. i. angelus aut deus per angelum obiecit gladio. i. oſtēdit mactandū & immolandum: caprū .i. veruecem aut hedum captum teſticulis (vt dixi vbi: quia nihil ſatis iperitis dicitur: ſcies ęapi aliquando eſſe orbarī: vt in georgicis Aut oculis capti fœdere cubilia talpæ) qui ſcilicet caper aut aries hærebat. i. inhęrebat vepribus. i. dumis. altis cornibus .i. per alta cornua & ſup. angelus euanuit tenui aura. i. in tenuem aurā reſoluto quod aſſumpſerat corpore.

¶ Auctoris peroratio carminiſq; concluſio.

ERnis vt indomitis hominū ceruicibus inſtet
Ira deū: duraſq; terat quo turbine frontes:
Aſpicis vt ſubiecta fouens & ſancta gubernans.
Corda pius pater æquali regat omnia lance:
Nos igitur quos tot ſurgunt immania contra
Signa tot hoſtiles vultus: truculentaq; toruis
Ora oculis: qui tot deuaſtatricia monſtra
Perq; agros paſſimq; ipſas errare per vrbes

Cernimus & noſtris inſtare pericula rebus:
Si grauibus moniti exemplis oracula diuum
Et reſponſa deum ſequimur: nec flumine ſacro
Pœnituit prima fuſos ab origine crines:
Clara ſoporatas illuſtrent lumina mentes:
Luſtremuſq; animas: humiles in ſancta feramus
Templa preces: exempla patrũ meliora ſequuti:
Purior interea depulſis nubibus aer
Induet antiquos vultu ridente colores.
Grana ferant ſulci: dulceſq; racemifer vuas
Palmes: & alma Ceres mitiſq; fauebit hiacchus:
Atq; ſalutiferis immiſſæ flatibus aurę
Innocuos cœli tractus ſynceraq; reddent
Atria: fatifero paſſim moriente veneno:
Bellaq; compoſita ceſſabunt horrida pace.

FINIS

QVernis vt indomitis &c. In hac vltima parte poeta quam rem maximopere intendebat more oratorio repetit. cohortans videlicet mortales reſipiſcere: et a vitiis reuerti: quod ſi fecerint pollicet calamitatũ ſui tẽporis finẽ. Verũ vt dixi non videtur op⁹ oino compleuiſſe: nã poſt narrationem clius vero ſimile eſt cõſtituiſſe & alia ſanctitatis exẽpla p alias muſas recitare: qđ tñ factum nõ cõperim⁹: quo circa quaſi abrupto claudit op⁹ ſuũ. Ordo ẽ. Tu cernis. i. quilibet videre poteſt: vt. i. qualiter: ira deũ. i. cæleſtiũ: inſtet. i. infeſta ſit: ceruicib⁹ hoim idomitis. i. ſupbis & rebellibus: & cernis quo turbie. i. tumultu ipſa terat. i. cõterat duras frõtes hoim qui. ſ. ſine verecũdia peccant quaſi effrontes & tu aſpicis: vt id eſt qualiter pri⁹ pr̃. ſ. de⁹ fouẽs corda ſubiecta. i. humilia & obediẽtia ſicut de noe et abrahã patuit q dño audiẽtes ſalui facti ſũt: & gubernãs corda ſancta. i. ipolluta & mũda: regat oia. i. oẽs res æquali lance. i. iudicio & examine: quia ſi aliis parcit aliis infeſtus: id eſt

fere propter diuersitatē merito:(Verū vt Augustinus docet:deus qui multis gratis gratiā cōfert:nullū iniuste punit:itaq; cum aliis gratiā aliis iustitiā suā ostēdat:nullis iniuriā facit.) Igitur nos cō tra quos tot īmania signa.i. vexilla & vt dicūt arma:videlicet scelerū & inimicorū salutis nostræ surgūt.i.erigūtur: & contra quos surgūt tot hostiles vultus:& ora truculēta.i.īmania & ferocia: tot uis oculis: & qui cernim⁹ tot mōstra deuastatricia.i.qcqd possunt deuastātia:& errare passim.i.īpune & ita fere p passus:p agros:& p īpas vrbes:& qui cernimus picula instare nostris rebus:si nos moniti grauibus.i.auctēticis exēplis:videlicet noe & abrahæ: sequimur oracula diuū.i. prophetias sctōrū ꝓphetarū & respōsa deū.i. mandata & traditiones dei & sctōrū: nec pro & nō & si nō pœnituit.i.vilipēdimus crines fusos.i.habere caput pfusum flumine sacro.s.fontis baptismal':ab origine prima.i.ab infantia nostra & ab eūte ætate: hoc est si nō pœnitet nos initiatos esse sacris christianis hoc est baptizatos esse:lumina clara.s.gratiæ spiritussancti:illustrent.i.clarificent & illuminēt:mentes sup.nostras soporatas.i. somnolentia seu sopore ac inertia obrutas: & nos lustremus.i.purgemus aias:& nos feramus humiles ꝓces in sctā tēpla:secuti.i.imitātes:meliora exēpla patrū:& aer purior.i.seren⁹ induet interea:dū .s.respicimus colores antiquos.i.pristinæ serenitatis & tranqllitatis:& hoc nubibus depulsis:& vultu sup.eius ridēte.& sulci.i.liræ seu terræ prosciſſæ:ferāt.i.afferāt grana.s.frumēti & hoc affatim: & palmes racemifer.i.ferēs racemos: ferat sup.vuas dulces.i.maturas & suaue vinū cōtinētes.& ceres.i.dea frugū: alma: ab alēdo .s.dicta & iacchus.i.bacchus mitis.i.beniuol⁹ & human⁹: fauebit sup.nobis:atq; auræ.i.tenues venti:īmissæ salutiferis flatibus.reddent tractus cœli innocuos.i.regiones cœlestes nulli nocentes:& reddēt atria sup.nr̄a syncera.i.solida & integra: aut sincera.i.sine carie & corruptione. & hoc veneno pestifero.i.pestē afferente:moriēte passim: & bella horrida (q̄.s.tūc tēporis regnabant in italia) cessabunt.i.terminabuntur: pace cōposita ideſt per compositionē pacis.

τελος.

Habes lector suauissime huius quoq; operis finem:cū cōmētariis nostris per q̄ familiaribus ac dilucidis nec ab re succinctis.Cuius quidem operis cōnexio indicis est binaria:qq.rr.ſſ.tt.ternaria & reliquorū quaternaria. Impressum Parisius Pro Iohāne Petit Commorante in vico diui Iacobi Sub Leone Argenteo. Anno domini.M.cccc.vi.Mensis Septembris.

Laus deo.

FRANCISCI Cereti Parmenſis Iuris Pōtificii ſcholaris ad præſtātiſſimū adoleſcentē Iacobū Mariā de Iino Ciuem Bononienſem: ac dominū Colendiſſimū Carmen.

IIine decus fidei dentes cui ſerra beatos
Alligat: & veteris pignus amoris habet:
Non ſecus ço prærupтus in aere Magnes
Attrahit in vires ferrea vincla ſuas:
Ac tua ſancta fides nullo violabilis æuo
Attrahit in cultus pectora noſtra ſuos:
Quam nec liuor edax: nec longi temporis ætas
Abluet a noſtro pectore: crede mihi.
Propterea cum ſis vita mihi charior omni
Accipe diuini carmina vatis opus.
Quæ tibi pro meritis reſides impreſſimus: atq;
Diximus hæc domino ſint monumenta meo.
Diſce legens noſtræ mala tempeſtatis: & orbi
Immiſſas tetro de phlegetonte canes:
Lætiferç monſtris ſeptem comitantibus omni
Quæ mores abigunt prorſus ab orbe pios:
Quæ pariunt luxum: faſtus: iram: atq; veternum:
Inuidiam: curas: crimen auaritiç.
Horrida quç peſtes: & funera ſæua: famēq;
In latias ducunt dira venena domos.
Cum nec ſanctus honor: pietas: nec conſcia recti
Mens: probitas: virtus: nec fit in orbe fides.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Sed dolus ingrati generis: discordia: liuor.
Crimen auaritiæ: luxuriq; scelus.
Ergo pio vati meritos præstabis honores
Cui latiæ debet fama secunda lyræ.
Interea nostri longum seruabis amorem
Dissimulans fidei pignora sancta tuç.
Hæc & plura tibi plectro meliore canemus
Cum dabitur: resides cogimur esse: Vale.

Finis.

Bibacius Thiletanus Iodoco badio Ascensio Suo Salutem.
Fama est Badiũ nostrũ cõmisisse quidẽ facinus: sed egregium: sed ppetua laude dignũ. Cõmentaria videlicet in Baptistã Mantuanũ excudisse sane q̃ vtilia: q̃ ad biblopolas nostros prope diẽ affutura speramus. Sed inter scribẽdũ cõcepi nescio qd: & epigrãma pepe-ri: quod partũ subito tibi ad quẽ lallat mitto: ne dicã papãdũ: sed tuo cibo enutriendũ: & vterinis fecibus abluendũ.

Q; tua doctiloqui per commentaria vatis
Parthenio versu quæ latuere patent:
Q;q; vaporata lector nunc ferueat aure
Quo prius erubuit cœtus adire rudis:
Multa iodoce tibi debet carmelicus ordo:
Plura tamen numeris plebs minus apta bonis.
Proinde tibi meritos optamus nestoris annos
Thespia quem casto turba liquore fouet.

Vale.

BIBLIOTECA NAZ... VITTORIO EMANUELE

1

15